AZ EVANGELIOMOKNAC, MELLYEKET VASARNAPOKON, ES EGYEB INNEPEKEN ESZTENDŐ ALTAL, AZ ANYASZENTEGYhazban oluaſni es Prædicallani ſzoktanac, Magarazattyanac.

Pro Conventu S. Antonii Baja

MASODIC RESZE.

MELY MAGABAN FOGLALLYA, HVSVETTVL FOGVA, ADVENTIG VALO VASARNAPI EVANGELIOMOKAT egy nehány egyeb innepeknec, (mellyeknec ſzamat megtálálod, ezt e leuelet el fordetuan) Euangeliomiual, egyetembe.

FRATOT TELEGDI MIKloſtul, Eſztergami præpoſtul.

2. Corint 4.

MEG NEM HAMISSETTYVC AZ ISTENNEC IGEiet, hanem az igaſságnac ki ielentéſéuel, aianlyuc magunkat, minden embereknec lelki eſmeretinél, az Iſten elŏt.

NYOMTATTATOT NAGY SZOMBATBAN, AZ FELSEGES ROMAI CHASZARnac Kegyelmes engedelmebŏl, vgyan azon Telegdi Miklos hazánal.

M. D. LXXVIII. Eſztendŏben.

1578

AZ ÜNNEPEKNEC,

mellyeknec Euangeliomit ebben è réſzben talalod neuec es ſzamoc.

Huſuet hetfő.	folio	42.
Huſuet ked.		61.
Kereſzt iaro hetfő.		190.
Vr menḗbe menetele Napia.		201.
Pinkősd hetfő.		279.
Pinkősd ked		293.
Vr napia.		357.
Egḗhaz ſzenteleſe napia, ſzinten leg utol vagón.		

A NYOMTATASBAN,

nem aranzoc oly vetket, mellyèt az oluaſo magatulis èſzebe nem vehetne, es meg nem emen dalhatna.

A KERESTIEN OLVASOKNAC.

Szent Dauid Propheta, eg̃ Pſalmusſ-ba, melyben az ô ragalmozoi, ſzidalmazoi es haborgatoi ellen paſzkodo imadſa naſzolkodic es kôrôg Iſtennec, gatellyes bizodalommal remeluen, hogy à minemũ artalmat ellenségi neki keſzétnec vala, az tulaidon feiekre volna eſendô, egyeb beſzedi kôzôt, imeztis mondgya. *Ecce, paturit inſticiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet.* Ime hamiſságot akar ſzũlni, ſzegrelmet fogadot, es hazugságot ſzũlt. Vermet vait es azt meg àſta, es bele eſet à verembe mellyet keſzétet. Az ũ ſertéſe az ũ feiere tér, es az ũ teteiere ſzál az ũ hazugsága.

Szent Dauidnac panaſzol

Pſal: 7.

Az az, noha Saul, vag̃ Doeg, vag̃ chuſi, vag̃ Semei, vag̃ akarki egyeb, à ki engemet ragalmaz, ſzidalmaz, es haborgat, gonoſzt gondol ellenem, modot keres benne, hog̃ nekem arthaſson, engemet meg ſerthesſen es el veſzthesſen, de az ũ gondolattya heiaba ualo, hazugság es erôtlen: mert nẽ chac ſzandekiat vgghez nem viheti, ſem arthat nekem, ſem meg nem ſerthet, ſem el nem veſzthet

)(2 enge-

engemet, hanem még annac fölötte, ũ maganac árt, magat ſérti meg, tulaidon feiére ſzál az, à mit en ellenem gondolt, és ũ elic be à verembe, mellyet nekem ás vala. Vgyis történec à dolog, à mint mõdá, mert ſzegyenségbe maradanac es el veſzenec, Dauidnac minden ellenségi, ũc eſenec abba à gálazatba n. elybe ragalmazaſokcal ũtet akariác vala eiteni, es à mely veſzedelmet neki keſzeténec, auagis magoknac artánac.

Haſonlatos képpen vagyon ennekemis igém, eg nem igen io ſzomſzedommal. Ki mincc vtanna latta volna hog az en Poſtillamnac elſõ rèſze, mellyet taualy bochattam ki, à kereſztyeneknec kezekbe forgattatnciec, feluen raita, hog az ũ haſas es potrohos kõnyueinec eñec vtãna kcuelèb bõchũleti lenne, es árra alab fogna ſzallani, miuel hogy volna imar maſic, mellyet azoc oluashatnánac ſ-ol uaſnánakis, à kic eddig az ũ Poſtillaiat nẽ egébert, hanem azert oluaſtac, mert talam à mi nélunkõn egyebet nem kaphattanac: Akara cleit venni eñec à kárnac, es ſoc képpen gondolkodec raita, mi modon, à kiknel volna, el vettetneic velec, et az ũuet tolynaia kezekbe, à kic peniglen, eddig nem lattac auag meg nem vöttéc volna, azokcal lattatlanul annéra meg utaltatnáia, hog ſoha chac látni ſe akariac, nem hog oluaſni. Es hogy ezt à gondolatot vèghez vihetneie, leg elõſzör beſzedéuel ſzerte ſzerent mindenũt, de oly helyeken kiualtképpen, à

hol ſe

hol feles emberec kőzőt forgódic, vgy mint menyekőzőbe, es egyeb lakodalmokba, kezdé erőſſen gyalázni iralomat, ragalmazni tanetaſomat, ſzidalmazni énnen magamat. Annac vtanna, hogy hamareb ki teriedhetne az à gyalázat, mellyet nekem es az en kőnyuemnec keſzet vala, nagy ſietſéggel egy chomózo feitegetéſt ira, mellyet ez el mult gyűlésbe, à poſoni varasban, vraknac es nemeſseknec, vigan es moſolyogua oſztogata, mintha immar aual tellyeſséggel veghez vitte auagy vihette volna az ű ſzandékat. *Feitegetes ne ű kőnyuechöl, ke.*

Az à feitegetes rakua ondoc ſzidalmokcal, mellyekcel nem chac én magamat, hanem velem egyetembe piſpőkőket es minden rendbeli egyhazi embereket rutet es ondokol. Az en Poſtillamat kedig, vgymint ſemmit, haſzontalant, tudatlanul iratţat, es minden teuelygeſekcel rakuat, meueti, pőkdőſi, es ſiuőlti. De más felől à mit ű beſzél, ir, nagy dicheretet, es magaſztalaſt teſzen à felől, es mind vtalan draga, ſzép nemes tanulſagnac diuinum munuſnac, az az, Iſteni aiandéknac neuezi azt. *A feitegeteſnec, ſoc ſzidalmazaſi.* *Maga dicheretí.*

Soha nem lattam oly chachogo kalmárt, ki hituan marhaiat tőb dicheretettel es magaſztalaſsal arulta volna, mint ez arullya az ű alkomanyat, es ſoha nem oluaſtam oly iraſt, melyben valaki tőb merget es keſerűſeget okadot volna ki más ellen, mint ű okad en ellenem. Kőſzőnem à iambornac

hoǵ ǵakorlya én beñem à pacientiat,es ſzoktat engemet,boſzuſagoknac bekéuel valo ſzenuedeſére. En ũtet nem atkozom ſem ſzidom, hanem kerem az Iſtent,hoǵ meg bocháſsa bũnet,mert latom hoǵ az beñe valo fel fuualkodas , añera meg vaketotta ũtet, hoǵ egébeket ſemĩnec aletuán, es chac magat véluen nagnac lenni, nem tudǵa mit miuel.

Nem lõn elégneki , à mit à feitegetésben haſa reiam(maga bizoſi añi ſoc rutetas az,hoǵ ſzabadõ meg elegedhetet volna véle) hanẽ poſtillaianac ne ǵedic reſzebenis,(ot à hol à mint ũ mondǵa, az õr dõgi, vílagi es teſti keſertetekrũl ir: de minden valaki oluaſa lattya,hoǵ DE ARTE AMANDI, es egéb à ſele ektelenſegekrũl prædical,)elõ vonſzon engemet,es oly igen oſtorozza ſzegen feiemet,hoǵ annal inkab ſem lehetne. Iſten meg fizeſse eztis à nemes bõlch embernec.

Ars amandi.

Szomſzedomnac meſterſege.

Ki nem lattya mind ezeket mi vegre miueli az,à kirũl ſzollocſki nem erti, hogy az en ǵalazatombol kereſzne magaſztalaſt maganac, es az en iraſomnac meg vtaltataſabol, az õuénec neuezetet es bõchũletet? Engemet mind kõnuemmel egétem be,à pad alá akarna vetni, hogy chac ũ ũlhetne az aſztalnal. De kílõmben kezdet eſni à dolog hogy ſem mint ũ varta, Nallam nelkũlis ſoc emberek nec itéleti meg felel ũ nekién ęrettem, vǵ annéra, hoǵ talam ingen ſem volna ſzũkſeǵ nekem chac egý ſzotis felõle ſzollanom. Mert ſenki nem talaltatic

An[illegible]ra meſte[illegible]uel.

ki

ki az ũ ſzõrnyũ atkait dicherneie, es ioua hadnaia. Sõt még azokis, à kiknec tiſzteſséges neuezetet ád es kedueskedic ſzidalmazo iraſaban, azt mondgac felõle, hogy altal hagta à mertekleteſségnec hatarát, es nem illet volna en ellenem vgy irni, hanem ha irni akart, à mi az en Poſtillamba neki nẽ teczet, azt ſzent iraſsal, en magam atſzeledſégnec lelkeuel kel let volna meg feddeni.

Amaz keſertõ Prædicatiokbol peniglen (mellyekbe fõképpen en reiam, piſpõkõkre, captalanokra, leſuitakra, Baratokra, apaczakra es à kõz nép kõzzũlis azokra, à kic miſet hallanac, es az Romai egyhaz hitit vallyac, ſoc kigyot békat kiált) mely keues dicheretet, es tiſzteſséget nyert legyen maganac, ũis iol érti. Es iol lehet egy vezetéken iaro iraskat adogat immar maga menteſére azoknac, à kic azt à gonoſságra taneto kõ- *Vezetéken iaro iras.*
nyuet tũlc meg veſzic, de keueſet haſznal aualis, ſõt midõn lattyac az emberec, hogy illyen hamar tiſztéto oruoſsagot keres rutſagánac, annal inkab vtallyac az ũ ſzõrnyũ faitalan iraſat, es tulaidon vallaſabol karhoztattyac ũtet. Talaltatnakis ollyac egy nehanyan, kic ennec elõtte égbe magaſztaltac, es chac nem egyenlõue tõttec ſzent Palhoz, moſtan kedig, máſt ſollanac felõle: Es hitekre fogadgac hogy tõbbe ſem prędicatioiat nẽ hallgattyac ſem kõnyueit nem oluaſsac. Mert valamit ez elõt eppétet volna az Iſten igeiguel azt mind el

rutitanaia è ſzörnyű ondoc iraſaual. Lacũ aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Mert nekem keſzetet gálazatot, de az ũ feicre harentotta az Iſten. En hiſzem mikor ez illyen mochkos Prædikaciokat irta, el tauozot volt tűle az iővendő mondaſnac lelke, mely altal eg̃ nehanſzor Prophetalt (ha az ũ dichekedo ſzouanac hiſzűnc: de arte amandi folio, 845. 849. 880.) esazert, nem vehette eſzebe hog̃ iővendőre nem ſzinte oly nag̃ tiſzteſsegere eſnenecezec à mint ũ varta volna.

A keſertetekről ualo Prædicatiok nac rut ondokſag.

Vgyànis ki lehetne oly eſze veſzet ember, à ki effele ondokſagokat örömeſt oluaſna auagy halgatna, mellyeket ũ maga latorſagoknacc es lator ondoc ſzoknac neuez, folio 901. Mellyekbe oly iſzonyu vtalatos rutſagoc vannac, hogy egy nehanyához haſonlokat, (él az Iſten) en ſem hallottam, ſem oluaſtam, ſem gondoltam ſoha eletembe folio 721. 785. 884. 889. 892. 893. Es főképpen fol: 885. Holot nem lehet ez vilagon oly rettenetes modgya à fertelmeſségnec, kit neuén nem neuezne, es elő nem ſzamlalna. Mellyekből vegezetre, ha egyeb gonoſzt nem tanulhatnakis az iſiac, (maga tanetas nelkűlis cleg hailandoc minden faitalanſagra) azt meg tanulhattyac (folio 895. & ſequentibus) mint kellyen magoc viſzeleſeuel, az artatlanoknac ſziueket fertelmeſsegre ingelleni, es vonni Es ha el hitethetnec valamellyet, mi modon fedezheſzec

heſzec. A ki eg̃ nehanſzor aual pirongattya à piſpõ kõket, es egyhazi nepeket, hogy fertelmes tragar beſzedec ſzarmaznanac ſzaiokbol, illyen ſzepeket ſzokot beſzelleni.

Kinec ſzent Pallal énis méltan mondhatom, hogy máſt tanet, es ũnnen magat nem tanettya. Mert arra int egyebeket, hog̃ meg emlekezzenec vgyan azon ſz: Palnac imillyen mondaſarul. *Vrbanitas & ſtultiloquium, ne nominetur quidem inter uos.* (Holot iob lõt uolna à Græcizalãſnac beket hadni es ſzent Hieronymuſsal az vrbanitas helyet, ſcurrilitaſt oluaſni. Mert azoc à kic valoba deakul irnac, nem aletom hog̃ az vrbanitas, in malam partem, meuetſegre ingerlõ chuf beſzédert ſzoktác volna venni. Es mi legyen az vrbanitas, meg ielẽti Quintilianus monduan. Vrbanitas illa eſt, in qua nihil agreſte, nihil, inconditum, nihil peregrinum, neq; ſenſu, neq; verbis, neq; ore geſtu ve poſsit deprehendi. Es azert, ha azt mondgúc, hog̃ ſzent Pal è Gõrõg̃ iget ἐυτραπελία, abuſiue, ſcurrilitaſért vetette ſemmi bũnt nem vallunc benne. Mert ot az ékteſen meuetteto ennek beſzedeket tiltya.) ũ peniglen oly igen el feledkezet mind arrul, ſmind à tõbbirũl à mit azon helyen ir az Apoſtol, mint ha ſoha ingyen ſem oluaſta volna. Halgaſsacza à ſzent Pal mondaſat.

Rom. 2. A ki maſt akar tanetani, magat tanecha.

Epheſ. 5.

Fornicatio & omnis immundicia, aut auaricia nec nominetur in uobis, ſicut decet ſanctos: aut obſcenitas, aut

Lib. 6. cap. 3.

ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent.
Az az, paraznaſág es minden fertelmeſség, auagy
fősuenség ingẽ ſe neuezteſsec ti kőzőttetec, à mint
illic à ſzentekhez. Se ondoc beſzédec auagy kába
beſzédec, ſe chuf beſzédec mellyec nẽ illenec. Va-
Mint tartya meg á ſzent Pal mondaſat à ſzomſzed.
lyon meg tartyae iráſaban ezt è ſzent Pal tanetá-
ſat, az à ki minket vg fed, mintha ſzaiunkbol tulai-
don fűleiuel hallotta volna (maga bizony nem
hallotta) à ſoc ſzőrnyű ondoc, es tragar beſze-
deket? Bizony nem tartya, mert nem chac kő-
Fertelmes beſzedi.
zőnſeggel neuezi ű (mint az iras ſzokta) à fer-
telmeſseget es tiſztatalanságot, hanem egyenkent
minden modgyát meg mutattya, es meg magya-
razza, mint, es hany képpen teheſſen eleget mind
ferfi mind aſzony ember buia keuanſágának. Ka-
ba beſzedeket kedig à ki akar tanulni, azokat ſem
Kaba beſzedi
ſzűkség maſut kereſni, azokbanis talal ot. Azon-
képpen à kaba beſzedeketis mellycket nem akar-
1. Tim: 4.
ia ſzent Pal hogy à prædicator forgaſſon, mind elő
Baba beſzedi
forgattya ez: bű bai babonaság, varaslas es egyeb
őrdőgi chalardságoc, mellyec ez előt chac eg ne-
hani balgatag agnőc feiębe forgottanac, immaron
à prædicallo ſzékbe forognac, es à prædicallani
tanéto kőnyőbe irattanac. Meg tanulhattya onnet
à ki akaria à tőbi kőzőt aztis minemű őrdőgség-
gel kellyen à más ember fiat, es leanyat bű baial
hozza ſzoktatni (fol: 856.) lol teſzi hogy el nem
hadgya felcitetni è ſzép draga dolgokat az ű hal-
gatoi-

gatoinac. Vegezetre, à chufember meuetõ es tra- *Chuf beſzedi.*
gar beſzedec, kiket egyebekbe karhoztat, mely keduefec legyenec nalla, meg mutattya mind feitegetõ mind keſertõ iráſa. Melybe nem prædicatorhoz, hanem valami chel chapo emberhez illendõ chufsagokcal moſolyog, es egyebekelis moſolyogtat engemet, es à tõb kereſztyen eghazi embereket. Sõt még az Iſtentis kirũl imigyen mér meuetkezni. Aztom nem ért vgymond, az Iſten chiganul. Ezec volnánac vg̃ teczic azoc, mellyekrũl ſzent Pal azt iria, hogy ad rem non pertinent, non conuenient, nem à dologhoz valoc, es nem illenec. Ezeknec nem kellene az apoſtoli tanétas ſzerent neueztetni à kereſztyenec kõzõt.

Latta ũ magais, hogy nem iót es nem iol ir, es annac okaert két képpen akaria el tauoztatni, hog̃ az oluaſoktul meg ne feddetteſséc: *Mint akaria eleit uenni, hogy meg ne feddeſséc.*

Elõſzõr ſzitokcal, latrozuán azokat, ha kic ioua nem hadnaiac hog̃ illyeneket irt. Mely ſzitkot vegye az magara, à ki lator, en (ki bũnõs uag̃oc, de lator nẽ vag̃oc) ſem magamra nem veſzẽ, ſem viſza nẽ mondom neki, mind az által, bizoń nem dicherhetem dolgat. Touabba, okait akaria adni, miert kéllet eſtele rũtalmas dolgokat meg irni. Azoknac à tõbbirũl tegyenec egyebec iteletet mely meltóc legyenec. En chac imezekrũlis ſzólloc, kiket Chriſtuſnac es ſzent Palnac mondaſabol akar venni. Mert az vr mondg̃a: (az beſzelli) imezt. *Iraſánac okai irul.*

Nihil

Matth. 10. *Nihil occultum quod non reuelabitur.* Az az, ninchen oly titoc, mely iõuendõre ki nem ielenic.

Mintha à Chriſtus arra tanetanáia à prædicatorokat, hogy ſe ſzemermeſség, ſe tiſztelség, ſe az erõtleneknec meg botrankoztatáſanac el tauoztatáſa ne allyon elõttõc, hanem ezekcel ſemmit nem gondoluán, valahol valami tiſztatalan, fõrtelmes es rutságos dolog tõrtent, tõrtenic, es tõrtenhetic è vilagon, azt mentül ondokban lehet, vgy beſzellyec, kialchac es iriac meg, es vgy adgác mindeneknec eſmeretekre, hogy à kic eddig nẽ tuttanakis à fele faitalanságot miuelni, tülõc meg tanulhaſsác. Maga bizoń nẽ, hanem az Euangeliomrul ſzól ot vrunc, es azt paranchollya az apoſtoloknac, hogy az Euangeliomnac nẽ chac à tõb reſzeit, hanẽ azokatis, mellyeket az elõt ũ magoknac ielengetet volt níluan prædicallyac. Sz: Palis holot az régi meg vakult lſtenteleneknec bũnõkrul ir az Romabelicknec, ſokcal kilõmben ſzól en nél à mi ſzomſzedunknal. Mert rõuidedẽ kõzõnséges képpen emlekezic neminemũ vetkekrül, oly igékcel, mellyeket tiſztelegéſen meg mondhat ember, es nẽ kerenget eñi ſok halhatatlan ektelenségeket egbe, nemis tõlt anni leuelet be eſſéle iráſsal mint imez, hanẽ alég varia hogy el uegezze azt az el kezdet beſzédet. Ne palaſtollya tahat es ne czifrázza ſe az vr Ieſus Chriſtuſnac mondaſaual, ſe ſzent Pal apoſtolnac peldaiaual az ũ ektelen iraſat.

Rom: 1.

Choda

Chodalkozom raita hog̃ minden oluaſot arra int, hog̃ meg laſsa ki elõt oluaſſa az û rut iráſat, û peniglen nem akarta meg latni es meg gondolni kiknec irta. A mit ember kõſseg kõzze bochát, tudni valo dolog, hog̃ ualogatas nelkûl mindeñec kezebe kerûlhet. Socſzûz leanzoc, germekec, ifiac aſzoń emberec uannac, kic magár iráſt tudnac es ertnec, akar chac azokat tekentette volna meg, es ha nem egyebert û erettec tartoztatta volna kezét, illyen ſzõrnyû iraſtul. Mert bizony felec raita, hog̃ leſznec ollyac bennec, kiknec lelki romlaſoc tõrtenic oluaſasá bol, es ollyat tanulnac belõle, kit talam ſoha nem tuttanac volna ha irua nem latnaiac. Nem oc nélkûl mondgya ſzent Pal, *quod corrumpunt bonos mores colloquia praua*, az az, hog̃ à io erkõlchõket el veſztic à gonoſz beſzedec. Ha à bûnnec feddeſere akart valamit irni, kilõmben irhatot volna ennel. Enis vallom, hog̃ meg kel à bûnt feddeni, lſtenis azt parancholya ſzent Palis, hog̃ meg fedgyûc, de olynac kel à feddeſnec lenni, hog̃ tõb romlas ne kõuetkezzec belõle hog̃ ſem mint eppûles. Mert à feddõ hatalom, eppetéſre nẽ rontaſra adatot, azt beſzelli ſzent Pal. De im lás ſzép dolgot, chac aualis meg mutattya mely io iteſettel élt legyen effele dolgában, hog̃ egy felõl azt beſzélli hogy az erõſsõkért nem az erõtlenekért, iria à kesértetre ingerlõ prædicatiokat, más felõl peniglen, eg̃ tizen harom eſztendõre iaro

Iuſtificûl.

1. Cor. 15.

Ezec. 23.

1. Tim: 4.

2. Cor. 13.

gyer-

gyermeknec dedicallya, es aiandekozza. Meg kő-
ſzőnheti az édes ſzűleie, hogy még gyermec kora-
ban faitalanſagra tanettya az ű fiát.

Miert irtam ezeket.

Ezeket azert akaram ide irnom, hogy à ke-
reſztyen oluaſoc meg erchec, mely meltan es erde-
me ſzerent eſet abba à verembe, kit ennekem ás
vala, è nagy bőlch es mindeneknél fellyeb értő em
ber, es mi módon vgyan azon iraſa gyalazá meg
űtet ſokaknal az őuei kőzőttis, mellyel engemet a-
kart mind ez egeſz vilag előt gyalazatba eiteni. A
mi peniglen az mi kőztűnc valo vetelkedeſnec fe-
ięt illęti, arrul (Ha ſzűkſeg leſzen) maſszor beſzél
lec ű vele. Akcor meg eſmeric es meg értic azoc,
kic mind az én vallaſomat ſ- mind az őuet oluaſ-
ſac melyikűnc teuelyeg, es ű kaphattyae ennekem
kezembe, vagy en ű neki, az iraſnac hamis ma-
gyarazattyat, kit gyakran hany ſzememre. Iolle-
het talam leg iob volna el halgatnom az ű chuſos
es atkozódo iráſat, es ſemit neki nẽ felel nẽ: mert
tudom, hogy mind ennel à mit moſt iroc, ſ- mind
annal ha mit ez vtan fogoc irni, egybet ű nalla,
ſemmit nem haſznaloc, hanem chac azt, hogy vion-
nan igen ſzidogattatom magamat à ſzent iambor
ral. Es ha az ű io barati, kic, feddettéc ęrette hogy
illyen mosdatlanul ir, el nem hitethettéc vele, hogy
kilőmben kellet volna à pennat forgatni, én inkab
nem hitethetem. Io modgyais vagyon benne, mel-

lyel

lyel menteni ſzokta magat azoc elŏt, à kic vtet ez illyen dolgairul meg ſzollęttyac. Nagyot fohaſzkodic, es azt mondgya hog à ſzent lelec Iſten iratta vele amit irt. Maga azt beſzelli az iras, hog à bŏlcheſegnec lelke kegyes es nem menti, auag nem ſzabadattya à gonoſz mondo embert. Más nyeluen talalom én hogy ſzollot à Bibliaban az Iſtennec lelke, nem illyenen. Minketis arra tanetot peniglen, hog azokrul gondolkodgyunc à mely dolgoc tiſztelſegeſec, à mellyec tiſztac, à mellyec alkolmatoſoc, à mellyec io hir neuŭc, es ha mi ioſzágos, es ha mi dicheretes, es hog ſemi gonoſz beſzed atkozodas, ektelen ſzó ki ne iŭiŏn ſzaiunkbol, hanem à mely haſznos, es mellyel eppetéſre ęlhétni, hogy keduet ſzerezzen à halgatokban.

Sap. 1.
Phil: 4.
Ephe: 4.
Col. 3.

De beket hagoc en immar ennec, es ahoz kezdec à mi beſzédem ti veletec vagon kereſztyen olnaſoc. Fogadtam vala, midŏn az en Poſtillamnac elſŏ reſzet ki adám, hog az maſodikat mindiaraſt vtanna bochatanam, im eleget teſzec fogadaſomnac. A kinec teczic az én munkam, ęllyen vele, à kinec nem teczic, hadgyon beket neki. Sem hazankęnt nem hordozom hogy erŏuel tollyam az emberekre es kereskedgyem vęle, ſem fŏlŏtteb nem dicherem. De ha bannyais vala mely ſzomſzédom, aual mérec dichekednem, hogy meg nem hamiſsetottam az ISTENNEC

igęier,

igeiet, hanem az régi ſzent Conciliomoknac es Doctoroknac magyarazáſat kõuettem mindenben. Mellyet azert miueltem mert mikeppen à folyo vizbõl à merèthet leg tiſztábbat, à ki à forrashoz melybõl kõzelben merét, azonképpen à ſzentirasbolis, az vehet tiſztab es igazab ertelmet, à ki azoktul kerdezkedic, à kic kõzel voltanac az Apoſtolokhoz es azoknac tanetuanyokhoz. Ha valakinec peniglen vgy teczic, hogy à ſzép czéger alat bũdõs es nulo bort aruloc, à nem choda, mert à kinec ſzaia izi meg vèſzet, annac az edeſſis keſerũnec teczic. Mint à mánna, amaz morgódo Sidoknac. Tudode, hogy mi à Chriſtuſnac io illattya uagyunc az Iſtennec, azokban à kic iduõzülnec, es azokban à kic el ueſznec. Imezeknec halalnac illattya halálra, amazoknac kedig életnec illattya életre. Ioſzagu à ioknac az én iraſom. A ki bũdõs neuet kõltõtte, annac, az orra à bũdõs kenkũ illattul mellyet à forgo ſzél hagyot hazánal, ſemmi io ſzagot nem erez. Ne vtallya meg azert ſenki, ennec ragalmazaſához kepèſt idõ elõt az én iraſomat, meg lattya à ki figyelmeteſsen meg oluaſſa, hogy nem bũdõs bor, hanem az Euangeliomi tudomannac io izũ bora vagon à ſzép czeger alat.

Num: 21.

Ez maga iria ezt, fol: 801

Ego Matthias Gerhesi Sabio ipſe Liber[illegible]

HVSVET
AMI VRVNC IESVS CHRISTVSNAC FEL TAMADASA NAPIA.

Ez mái Euangeliomot ßent Marc Euangeliſta irta meg XVI. *reßében.*

Z idœben mikoron el mult uolna á ſzombat, Maria Magdalna, es Iacabnac annya Maria es Salome, uônec draga kenetet, hogy el menuen meg kenneiec Ieſuſt. Es igen reguel á ſzombatoknac elſô napian, menenec á koporſohoz nap keletkoron. Es mondanac uala egy maſnac. Kiſſoda fordettya el minekûnc á kôuet á koporſonac aitáiarul? Es oda tekentuen latac hogy á kô le fordult uolna. Mert igen nagy uala. Es be menuen á koporſoba laiánac egy ifiat, ki ûl uala iob kez felôl, feier rubaba fel ôltôzuen, es meg remûlenec. A kedig monda nekic. Meg ne remûllyetec. A meg feſzettetet Nazarerbeli Ieſuſt kereſitec, fel tamadot ninchen it. Ime á hely houa ûtet belyheztettec uala. De mennyetec el, es mongyatoc meg az ú ta-

A *netua-*

netuanynac es Peternec, hogy előttetec megyen Galileaba. Ot meg lattyatoc ũtet, mikeppen mondotta ti nektec.

AZ vala ſzandokom, atyamfiai kereſztyenec, hogy ẽ mai predicationac kezdetibe, valami oly dolgokat ſzollyac, mellyekkel vigaſztallyam az ti meg ſzomorodot ſziueteket, es à minemő banatba ez el mult napokon, az mi bűneinknec (kikkel Chriſtuſt à kereſztfara keſzeretőc) emlekezeti eitet vala, azt el felletteſſem veletec, es őrőmre indęchalac titeket: De ime az ti vig orczatoc keſzeret engemet, hogy el valtoztaſzam effele akaratomat, es nem azt à mit vegeztem vala magamba, hanem valamit egyebet beſzellyec. Mert latom hogy oly vigac vattoc, oly igen őrucndeztec, hogy az en elmemben valo őrőmetis neueli es őregbeti az ti vigaſagtoc. Altalan fogua az Iſten iobia tőtte ezt è valtozaſt az ti ſziuetekbe. Szemmeimmel latom immar, hogy be tőlt bennetec az, à mit Chriſtus beſzelle monduan. Sirtoc es ſzepektec ti, de è vilag őruendez: ti pedig ſzomorkodtoc, de à ti ſzomoruſagtoc őrőmmę valozic, es à ti őrőmőtőket ſenki el nem veſzi tőlletec. Igaz lam, hogy bodogoc à kic ſirnac, mert ők meg vigaſztaltatnac. Mikeppen azert, ſzent Pal Apoſtol

Pſalm. 76.

Iohan. 16.

Matth. 5.

2. Corint. 7.

nac

ugm bannya hogy leuele altal feduen ũket, meg
ſomoretotta volt à Corintusbelieket, ſõt vi-
gad, nem azon hogy meg keſeretette ũket, ha-
nem hogy idueſſeges penitentiara keſered tenec
meg: Azonkeppen enis igen akarom, hogy ez
el mult napokba elõtõkbe aduan az mi bũneink-
nec nagy es veſzedelmes voltat, es az atya Iſten-
nec à gonoſsag ellen valo haragiat, meg ſzomo-
retottalac volt titeket. Mert az ti ſzomoruſag-
toc idueſsegre valo banatot chelekedet benne-
ec, es õruendeztet titeket, nem kũlõmben,
mintha immar erzenetec igaznac lenni ſzent
Palnac imillyen mondaſat. Ha eggyũt ſzenue- Rom. 8.
dũnc Chriſtuſſal, eggyũttis dichõũlũnc. Innet
gondolom, hogy aletuan à Chriſtus dichõſeget Chriſtuſnac
tieteknec lenni, meg mondhatalan nagy vigà- õruendetes
ſaggal vigadtoc. Vgyanis miert nem vigad- fel tamadaſa,
natoc? Holot à Ieſuſnac fel tamadaſa oly dichõ- es haſznos.
ſges es oly haſznos, hogy mindenecknec kic ũ
... hiſzũnc, eleg õrõmre valo okot adhat.

Mint ingyen maid iobban meg ertitec. Mo-
ſtan chac arra kerlec titeket, hogy azokat mel-
lyeket en az mi vrunknac fel tamadaſarul fogoc
ſzollani, oly figyelmeteſſeggel halgaſsatoc, mint
az mi hitũnknec kiualtkeppen valo erõſseget
es fo... ...romat illic halgatnotoc. Mert azt I. Cor. 15.
ta... ...gy ... ...gy h... ...tus fel nem
tama-

4 tamadot, bizony heiaba valo à mi predikalla-
ſunc, heiaba valo az ti hitetekis heiaba valo
volna az Apoſtoloknac Chriſtus fel tamadaſa
felől valo bizonſag tętelec, Tahat vgy à ha-
lottac ſem tamadnanac fel, męg az mi bűneink-
be volnanc, es à kic el nyugottanac Chriſtusbã,
azoc mind el veſztenec volna. Latode hogy à
mi hittűnc erőtlen volna à Chriſtus fel tamadaſa,
nelkűl. Annac okaiert, azt keuannya tűlletec à
ti idueſſęgtec, hogy vgyan valoba meg tanul-
lyatoc es elmętekbe tarchatoc az vr fel tamada-
ſa felől valo tudomant.

Mellyet ez moſtani predicatioba rend ſze-
rent imigyen fogoc előtőkbe adni.

Leg előſzőr meg bizonyetom hogy Chri-
ſtus igazan es vgyan valoba fel tamadot.

Touabba, meg iclentem, minemű dichő-
ſeget es meltoſagot adot Chriſtuſnac az ű fel
tamadaſa.

Vegezetre meg mondom aztis, mi haſz-
nunc legyen mi nekűnc vrunknac fel tamada-
ſaban.

Elſœ Tanulſag.

2. Tim. 2. *Chriſtus fel tamadaſat ſzűkſeghinni*

EMlekezzęl meg, (vgy mond ſzent Pal Ti-
motheuſnac) hogy ã Ieſus Chriſtus halottai-
bol

bol fel tamadot. Mely inteſſel meg ielenti, hogy igen ſzukſeges dolog el hinni, es meg emlekezni rulla, hogy az mi vrunc fel tamadot. Kinec fel tamadaſarul harom rendbeli bizonſag teteleket talaloc az ſzent irasban. Nemellyeket ollyakat, mellyec regẽ elõtte lettenec az ũ fel tamadaſanac. Nemellyeket megint ã feleket, kic fel tamadaſakor, auagy chac à taian tõrtęntenec, Nemellyeket peniglen, mellyec az vtan kõuetkeztenec.

Chriſtus fel tamadaſanac harom rendbeli bizonſag teteli.

Elõtte lõt bizonyetaſi. Luc. 24.

Az ũ fel tamadaſanac elotte lõt bizonſag tetelękrũl, imigyen ſzolla Ieſus ũnnen maga. Igy vagyon meg irua, es igy kellet à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon fel tamadni. De hol vagyon ez meg irua? Aztis meg iclenti monduan, Moyſesbe es à Prophetakba, es ã Pſalmuſokba.

Chriſtus fel tamadaſat Moyſes bizonnettya.

Moyſesbe keetfele bizonſag tetel vagyon errũl, Mert neha nyluan valo beſzedekkel, neha ielekkel es peldakkal hirderte, hogy az iõuendõ Meſsiaſnac fel kellet tamadni.

Gen. 3.

Nyluan valo beſzed vala mikoron Iſten azt monda, hogy az aſzonyallatnac magua meg rontanaia à kigyonac feięt, az az meg gyõzendõlenne à kigyot. Mely mondas, à fel tamadasba telec be. Mert ha fel nem tamadot volna az mely õrdõg olalkoduan ſarka vtan, ũtet meg

ölete, annac nem chac feie meg nem töretet vol-
na, de meg hataltmas es győzedelmefis lőt vol-
na à Mefsiafon, vgymint kit halallal illetet vala.

Ide valo Iſtennec amaz beſzedeis, midőn
Gen. 22. Abrahamnac imigyen ſzolla. A te magodban
aldatnac meg minden nemzetſégec. Mert mi-
keppen haralaban mi erettünc az atoc ala vette-
tec, azonkeppen fel tamadaſaban meg menekе-
dec üis, minketis meg mente az atoktul, es meg
mutata hogy ű volna az atoknac meg győzője
es az aldomaſnac meg adoia

Gen. 2. CCPeldai az Ieſüs fel tamadaſanac à Moyſes
iraſaban imezec. Adam mikor el aluuec, es al-
mabol fel ſerkene. Mert mikent ű fel ebreduen
meg eſmere Euat hogy oldalabol formaltatot
volna, ſzinten vgy Chriſtuſis halalabol fel kel-
uen, az ű oldalanac ſebeből eppűlt anyaſzent
egyhazat iegyeſenec eſmęre lenni, es azert ſzer-
Gen. 22. zè eppűletire az Euangeliomnac hirdeteſer, es à
ſzentſegeknec ſzolgaltataſat. Iſaakis az rakas fa-
ra midőn fel tętetec, hogy meg őletuen megis
egettetneiec, de az angyal altal meg ſzabadętta-
tec, vgyan azont peldazta, hogy az Meſsias
noha fel feſzettetic á kereſztre, es meg hal, mind
az altal, meg menekedic à halalnac birtokabol.
Iſteni hatalma miat.

Gen. 39. 41. Ioſeph holot à ſőtet tőmlőczbe vettetec,

ez

es onnet ki vetetuen, nagy tiſztre es ſeiedelemſegre emeltetec, à Meſsiaſnac à koporſobol fel tamadaſat, es minden teremtetallatoknal fellyeb valo magaſztaltataſat ielentette. De nem chac ezec, hanem ſoc egyeb bizonnyetaſies vannac Moyſeſnel vrunc fel tamadaſanac. Kiket mind elő ſzamlalnom nem engedi az időnec rőuid volta. Laſſuc azert immar mit talalunc errűl à Prophetaknal.

Eſaias imigyen ſzolla regenten errűl. Ha à bűnert adangya az ű eletet: hoſzu eletű magualeſzen, es az vr akarattyanàc az ű keze altal elő meneti leſzen. Mert hogy à Propheta ott az Meſsiaſrul prædikallot legyen: ſzent Lukachnac az Apoſtoli chelekedetekrűl iratot kőnyueből meg teczic. Nemis lőt volna ű neki hoſzu eletű magua, ſem az vr akarattya nem ment volna elő az ű keze altal hogy ha az halal hatalmat vőt volna raita es fel nem tamadot volna. Oſeaſis azt mondgya Chriſtus felől, hogy harmad nap vtan meg eleuenet minket, ketſegnelkűl fel tamadaſaual. Vgyanis ha ünnen maga meg nem eleuenedet volna, hogy eleuenethetne egyebeket? Daniel peniglen nyluan vaſo beſzeddel vallya, hogy noha az Meſsias megőletnęiec: mind az altal vgyan őrőkce orſzagolna. Es vgy vegyed eſzedbe, hogy valahol à

Chriſtus fel tamadaſat biſzonette ttyac à Prophetac. Eſa. 53. Acto. 8.

oſe. 6.

Dan. 9.

Prophetac az Meſsiaſnac ôrôkce meg mara-
dando orſzagarul ſzollanac, vgyan ottan az ũ
fel tamadaſatis hirdetic: miert hogy nem lehetet
volna ôrôkce orſzaglo kiraly, ha az atya ſſten-
nec dichôſegere fel nem tamadot volna.

Az ſoc tôb peldac kôzôt kedig imezek is
peldaztac vgyan ezen fel tamadaſt. Elôſzôr
Iudic. 1. Samſon, kit à Gazabeliec be rekeſztenec a va-
rasban, à kaput erôſsen be zarlatuan. De ũ cſeli-
koron fel kele, meg ragada à varas kapuiat
mind az ket ragaſztoiual es zauariual egyetem-
be, es vallara vôuen, menten el mene velle, es fel
viue a hegyre. Mert Chriſtuſis azonkeppen be
rekeſztetęc az meg pecheteltetet koporſoba, es
Ionc. 1. az pokolnac hatalmaſsagit meg rontuan, meg
eleuenedęc: es gyôzedelmeſsen fel tamada à ko-
porſobol. Touabba Ionas: Kit ha à tengerbe
nẽ vetnec vala az haioſoc ketſęg nelkul el kellet
volna veſzni à haionac, Mely dolog azt iele-
te, hogy mind ez egeſz vilag veſzedelemre me-
nendô lôt volna, ha vrunc az kennac es halal-
nac tengerebe be nem merettetic vala. De mi-
keppen Ionas az czet halnac gyomraba harmad
napig volt, es az tenger partyara vgyan azon
hal eleuenen ki okada ũtet, azon modon Chri-
ſtuſis harmad napig marada az fôldnec gyom-
raba, es oſzton eleuenen ki iôue onnat.

Az

Az Pſalmuſokbanis talalunc mind nyluan valo beſzedeket, ſmind peldakat az Ieſuſnac fel tamadaſarul. Nyluan valo mondas ez, mikoron Dauid ũ kepeben imigyen ſzol az attya Iſtennec. Nem hagyod az en lelkemet pokolban, es nem engeded meg rothadni az te ſzentedet. Hallod hiſzem hogy ſem Lelket nem hatta fianac az attya pokolba, houa ſzallot volt teſtetũl el valuan, ſem teſtet nem engette meg rothadni à koporſoba, hanem Lelket pokolbol, teſtet az koporſobol ki hozuan, fel tamaſztotta ũtet. Megint maſut vgyan azon Dauid imezt beſzęlli felõlle. A patakbol iſzic az vton, es azert fel magaſztallya az ũ feiet. A patakbol valo ital az ũ kęn ſzenuedeſe halala, kit ũnnen magais italnac neueze. Az ũ feięnec fel magaſztalaſa à fel tamadas, mint ſzent Palbolis meg bizonyul, ki vrunknac halalabol valo fel tamadaſat, es menbe menetelit, fel magaſztaltataſnac monda egyũt.

Chriſtus fel tamadaſanac Az Soltarbol ualo bizonſagi.

Pſalm. 15.

Pſalm. 109.

Philip. 2.

Valameniſzer peniglen vagy tulaidon nyaualyait es orſzagabol ki ũzętęſet ſirattya Dauid vagy meg ſzabadulaſarul es orſzaganac meg adataſarul hálát ad Iſtennec, mind annęſzer peldaiat viſeli az vr halalanac es fel tamadaſanac. Dauidnac nyomoruſagi Chriſtuſnac kęnſzenuedeſet halalat, meg ſzabadulaſa es az

ũ kirali ſzekibe vionnan be ũlęſe fel tamadaſat iegyzettec. Es immaron meg talaltuc mind Moyſeſnel mind à Prophetaknal, ſmind à ſoltar konyube, az Chriſtus fel tamadaſarul regen az elŏt tetetet tanobizonſagokat. ũ magais kedig ſzokſzor meg mondotta, meg minekelŏtte meg lŏt volna, mind halalat, ſmind fel tamadaſat.

Matth. 20. Mar. 10. Luc. 18.

Az mi vrunc fel tamadaſarul vgyan azon fel tamadaskoron, auagy à taian tŏrtent bizonſag tetelekis ket felec. Tudnya illic nyluan valo beſzedec es ielec. Ez mai Euangeliomba eleg nyluan mongya az angyal hogy fel tamadot. Ielŭl peniglen az ũres koporſot mutata. Fŏld indulatis lŏn, es dichŏŭlt eleuen teſtbe meg ielenec az vr elŏſzŏr Magdalnanac, az vtan az Apoſtoloknac, megint az ŏt ſzaz atyafiaknac, annac fŏlŏtte negyuen napig az ŏuei kŏzŏt forgodec es vellec nyaiaskodec. Vegezetre ſokaknac lataſara, nagy dichŏſeggel es gyŏzedelemmel mene fel menyorſzagba.

Christus fel tamadaſanac ideien lŏt bizonſagi.

1. Corint. 15.

De beuebben kel ſzollanunc azokrul à bizonſag tetelekrul mellyec ez mai Euangeliomba adatnac elŏnkbe.

Mikoron azert el mult uolna à ſzombat, Maria Magdalna es lakabnac annya, es Salome, kenetet uŏ,

uenec

uenec, hogy el menuen meg kenneiec Iesust. Mert szombaton az innepnec tiszteſsegeiert, es à tôruennec parancholattya szerent chendeſsegbe lônec. De minec elôtte ez aſzonyallatoc a koporſohoz iutottac volna, azt iria szent Mate, hogy nagy fôld indulas lôn, es az vrnac angyala ala szala menybol, es el hengerẹte a kôuet az koporſonac aitaiarul, es raita ûl vala. Ollyatan vala kedig az û orczaia mint egy villamas, es az û ruhai feiẹrec mint az ho. Attul valo feltegbe peniglen meg remûlẹnec az koporſo ôrzôi es ollyanoc leuẹnec mint az halottac. *Matth. 28.*

Mikeppen az Chriſtuſnac halala koron meg indula a fôld, azon forman fel tamadaſanac ideigẹnis meg remûl es meg indul. Kiben az ielentetic, hogy minekutanna az mi vrunc a fôldnec gyomrabol, houa meg haluan be temettetet vala, fel tamàdot, nem tarthattya meg immar a fold az halottakat mellyeket be nyelt, es naponkent be nyel, hanem keſzerettetic mikoron ideie leſzen ûket ki okadni. Hogy vaſloba be tellyec a Prophetanac imez mondaſa. Ki ielenti a fôld az û veret, es tôbbe be nem fedezi az ô halottait. *A fôld indulat mit ielent.* *Eſa. 26.*

Az angyalnac ala iouetele es az kônec el hengereteſe, Elôſzôr azert lôn, hogy meg ielen- *Az Angyal miert ielenec.*

tetneiec,

tetneiec, mimodon Chriſtus annęra fel magaſz-taltatot volna fel tamadaſaban, hogy az angya-lokis ſzolgalnanac ũ neki. Touabba mikeppen kereſztelő ſzent Ianos azert bochattatot vala ũ előtte: hogy keſzeteneie az embereknec ſziuő-ket az ũ benne valo hitelre, azonkeppen mo-ſtan angyal bochattatec ala menyből, ki meg jelenche az Chriſtuſnac fel tamadaſat az mi-hittunknec erősſetesere.

Az Angya-loc lathatat lanoc.

Ollyatan uala kedig az ũ orczaia, &c. Az an-gyaloc miert hogy ũ nekiec teſtec ninchen, ter-meſzet ſzerent lathatatlanoc. De mikoron az emberekhez bochattatnac, hogy lattathaſsanac à dolognac melybe iarnac, es az időnec alkol-matoſsaga ſzerent, bizonyos abrazatot veſz-nec magokra. Vgy oluaſsuc hogy Abraham-nac es Lotnac, vton iaro emberecnec kepek-ben ielenęnec. Az Iſrael ſiai előt, mikor Ac-giptusbol ki iőnec vala, ęiel tűz oſzlopnac, nappal kőd oſzlopnac kepębe iara az angyal. Ioſue egy fegyueres embernec ki kardot tart vala kezebe abrazattyaba lata ũtet.

Az Angyal miert ielenic fenyes orczaual, es feyer ruhaban.

It peniglen fenyes orczaual es feięr ruha-ban ielenic, hogy meg mutatnaia mikent az ő tőruenn c minden homalyos peldai, nyluan va-lo vilagoſsagga valtoztanac volna, es az pel-dakba el reitetet igaſsag, ki nylatkozot volna,

mies

mies kedig az ôrôc ęletnec vigaſagara (ki az feier ruhan ertetic) fel eppettettûnc volna az mi vrunknac fel tamadaſaban.

Attul ualo feltôkbe, meg remûlenec, &c. Ame, mit halloc? A Chriſtus fel tamadaſa (à mint ingyen maid meg mongyuc) mi eletûnc. Mi oka tahat hogy mikor ki ielentetic annera meg rettennec az ôrzôc, hogy haſonlatoſoc az halottakhoz? Hallade, az Chriſtus fel tamadaſa, kûlômb kûlômb emberekben, kûlômbôzô dolgot chelekedic.

Chriſtus fel tamadaſanac kûlômb kûlômb chelekedeti.

Az hiuekben ôrôc ęletet es bodogſagot, az hitetlenckben ôrôc halalt es kàrhozatot. Es mikeppen az napnac vgyan azon vilagoſsaga, melly gyônôrkôtteti az egeſsęges ſzemeket, meg ſerti es tompettya az chipas ſzemeket, ſzinten vgy az leſuſnac fel tamadaſais, ęlet minekûnc, de halal az ũ ellenſeginec. Mert fel tamaduan meg gyôze az ôrdôgôt, es minden tagiaitual egyetembe pokolra vete ũtet.

Az ôrzôkrûl.

De talam nem art męgis iobban meg tekentenûnc az ôrzôket. Ezec Pilatus vitezi valanac, es azert vettettenec vala à koporſo mellę, hogy ôrzeneiec á Chriſtus teſtet, mert azon felnec vala ã papi ſeiedelmec, hogy el lopiac az ũ tanetuani, es azt kôſic hogy fel tamadot volna.

Ioſeph-

Gene. 37. Ioſephrűl oluaſsuc hogy az ű battyai igen gyűlőlic vala űtet, es mindenkeppen azon vala-nac, hogy el veſzthettec volna nyaualyaſt. Maga ű ſemmi okot nem adot nekiec az gyűlőlſegre, hanem azt iregylettec, hogy az Iſten almaba meg ielentette vala neki, mimodon iőuendőre oly nagy fő emberre teiendő vala űtet, hogy mind az ű attyatul ſmind attyafiaitul tiſzteltetnęiec. Eladuan azert Ioſephet Aegiptus ba azt kőltec hogy az vad ſzaggatta volna meg. Es immar azt alęttyac vala, hogy ſoha az Iſalma be nem telneiec. De meg chalatanac az ű vęlekedeſekbe, mert ſzinten ott tőn cleget Iſten az ű fogadaſanac, az houa attyafiaitul adatot volt, Aegiptusba mondom, holot az ſoc nyomoruſagoc vtan, annęra fel magaſztaltatec Ioſeph, hogy az kiraly vtan maſod ember lőn, es
Gene. 41. az egeſz orſzagnac feiedelme. Es vgyan azon ű attyafiai hirdetęc vegre attyanac Iakobnac, ho-
Gene. 45. gy ęlne es fő ember volna, kic annac előtte űtet el akaruan veſzteni, el arultac es azt kőltőttec vala, hogy az vadtul ſzaggattatot volna meg.

Vrunc Chriſtuſnakis ezenkeppen tőrtęnec dolga, vitezeket vetuęn, ă Sidoc ă koporſohoz, az ű teſtenec őrzeſere, azt gondollyac vala hogy azoknac őrzęſec miat, ſoha immar az

ȃ hir nem tamadhatna es nem teriedhetne ki ȃ kŏſseg kŏzŏt, hogy ȃ meg feſzŭlt Nazaretbeli Ieſus fel tamadot volna. Mit haſznalanac velle? ſemmit nem. Sŏt vgyan azon vitezec lŏnec az vr fel tamadaſanac elſŏ bizonſagi es hirdetŏi. Kic be menuen Hieruſalembe meg mondac a papi feiedelmeknec, hogy fŏld indulat tŏrtent, Chriſtus fel tamadot es Angyal ielent volna.

Chriſtus fel tamadaſanac elſŏ hirdetŏi az ŏrzŏc.

Az ſzent aſzoniaiatoc peniglen *az ſzombatoknac* az az ȃ hetnec) *elſŏ napian* (mellyet mi Vaſarnapnac hiuunc) *igen reguel menenec ȃ koporſoboz, nap keletkoron.* Es mentekben ſzorgalmatoſoc valanac rolla, mint vonhatnaiac el az nagy kŏuet az koporſonac aitaiarul. De maga oda kŏzeletuen meg latac hogy immar el vetetet volna onnet ȃ kŏ. *Es be menuen ȃ koporſoba latanac egy ifiat, kit ŭl uala ſob kez felŏl feier rubaba fel ŏltŏzuen, es meg remulenec. Az kedig monda nekiec. Meg ne remŭllyetec. A meg feſzetettet Nazarethbeli Ieſuſt kereſſitec, fel tamadot ninchen it. Ime ȃ hely, boua ŭtet helyheztettec uala.*

Ez az vrnac fel tamadaſarul valo elſŏ prædicatio, melyben az Angyal bizonſagot teſzen rulla, hogy ȃ meg feſzŭlt Ieſus, kerſeg nelkŭl halottaibol fel tamadot. Ilem chac vigaſztallya

Chriſtus fel tamadaſarul elſŏ prædicatio.

tallya kedig az aſzonyallatokat, hanem aztis meg mondgya nekiec, miert iõttenec volna oda, auagy mit iarnanac az koporſonal. Kiből meg tanulhattyuc, hogy az Angyaloc Iſtennec ielen teſęből ertic az mi gondolatinkat es ſzandekinkat. Touabba az ũ beſzedet kiben azt monda hogy az meg feſzettetet es meg holt Ieſus meg eleuenedet volna, bizonetiya az ũ tulaidon mondaſaualis. Mert azt mondgya ſzent Mate, hogy imigyen ſzollot volna, fel tamadot á mint meg mondotta. Es meg mutata az aſzon nepeknec az ũreſs koporſot ieltũl, hogy ũ magokis latnaiac meg, hogy nem ot az holt teſt. Vegezetre az Tanetuanyokhoz kũlde ũket hogy hirdetneiec nekiec ezt az õruendetes hirt, es mondanaiac meg, hogy igereti ſzerent meg ielennęiec nekiec Galileaban. Peterrũl kiualtkeppen emlekezic, hogy noha haromſzor tagadta vala meg Chriſtuſt, de azert ne eſneiec ketſęgben, hanem hinneie, hogy megis az tanetuanyoc kõzibe valo volna, es az pœnitencia tartas vtan keduebe lenne megint az vrnac.

Az Angyaloc mint ertheticaz mi gondolatinkat.

Peter es Ianos, haluan az aſzonnepektũl, hogy fel tamadat volna Iesus, á koporſohoz futanac es ot talalac vgyan á ruhakat, mellyekbe á teſt be volt takarua, de ũ magat nem talalac.

Iohan. 20.

lac. Es mikoron ũc onnęt haza ter tenec volna, megint oda iõue Maria ſiruan, es be tekęntuen à koporſoba, ket Angyalt lata feier ruhaba hogy ũlnec vala egyc feięnel, maſic labanal, kic mondanac neki. Aſzony, mit ſirſz? Monda nekiec. Mert el vittec az en vramat, es nem tudom houa tõttec ũtet. Mikoron ezeket mondotta volna Maria, hatra tekęnte es lata Ieſuſt aluan, es nem tudgya vala hogy Ieſus volna. Monda nęki Ieſus. Aſzony mit ſirſz es mit kereſz? Amaz alętuan hogy az kerteſz volna, monda neki. Vram ha te vitted el, mond meg houa tõtted, es en el viſzem ũtet? Monda neki Ieſus. Maria. Teruluen amaz, monda Ieſuſnac. Meſter. Monda neki Ieſus. Ne illes engemet, mert meg fel nem mentem atyamhoz. De maga mennyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nekiec, fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Iſtenemhez es ti Iſtentekhez.

Ez vtan iſmęglen meg ielenęc Ieſus à ket tanetuannac az vton, midõn Emausba mennec vala. Meg ielenęc Peternec, Meg ielenec eſtue az Apoſtoloknac, mikor az aito be zarua leuen, hozzaioc be mene. Es ezec à ielenęſec mind fel tamadaſanac napian tortenęnec. Az tannis oſzton, negyuennapiglan ſoc keppen Luc. 24.

Actor. 1. meg ielenuen az ő ueinec, ſzolla nekiec az Iſten orſzagarul. Illyen bizonſag teteleket mondanac az Euangeliſtac, hogy az fel tamadaskor es az taian tőrtentenec volna.

Az kőuetkőzendő időkbenis annac vtanna ket keppen bizonyettatec az Chriſtus fel tamadaſa. Az Apoſtoloknac es az tellyes anyaſzentegyhaznac beſzedęuel, es kilső iclekcel. Apoſtoloknac ſzauoc zőnőg vala Peternec ſzaiaban, mikor à ſzent Lęleknec vetele vtan prædicaluan, ſzent Dauidbol meg bizonęta az Chriſtus fel tamadaſat, es vegezetre imillyen ſzokat ſzolla. Ezt à Ieſuſt fel tamaſzta Iſten, kinec mi bizonſagi vagyunc. Az templomnac aitaia előttis, mikor az Santat meg gyogyetotta volna, halhacza mit monda vgyan azon ſzent Peter. Kit az Iſten hallottaibol fel tamaſztot, mely dolognac mi vagyunc bizonſagi.

Chriſtus fel tamadaſanac kőuetkezendő bizonyetaſi.

Actor. 2.

Actor. 3.

De mi ſzűkſeg egyenkęnt az Apoſtoloknac bizonſag teteleket elő ſzamialni, ha tudgyatoc hogy kiualtkeppen vgyan arra valaſztattanac volt ńc, hogy az Ieſus fel tamadaſarul tennenec bizonſagot. Kirűl ſzent Peter egyűt imigyen ſzolla. Szűkſeg è ferfiac kőzzűl kic velünc egyűt vannac, Iudas helyebe egyet vaſaſztanunc, hogy bizonſaga legyen à Ieſus fel tamada-

Actor. 1.

tamadaſanac. Megint. Ezt azIſten fel tamaſzta harmad napon, es ki nylatkoztata ũtet nem az egeſz nępnec, hanem à tanoknac kiket az elõt valaſztot vala, minekũnc, kic õttũnc es ittunc ũ velle minec vtanna halottaibol fel tamadot. *Actor. 10.*

Az Apoſtoloc vtan, ã tellyes kereſztyen anyaſzentegyhazis, az hitnec kõzõnſęges vallaſaba bizonettya, hogy az iras ſzerent, harmad napon halottaibol fel tamadot az ſzũz Marianac fia. *Rom. 6.*

A kilsõ ielec peniglen, mellyec vgyan azon dolgot erõſsętic, az ſzentſęgec. Es kiualtkeppen az kereſztſeg. Kiben, ha ſzent Palnac hiſzũnc, vrunknac mind el temettetese ſ mind fel tamadaſa, igen ſzępen meg peldaztatic. Es igy bizonyettatot meg az ſzent irasba, hogy igazan es vgyan valoba fel tamadot az vr Ieſus Chriſtus. *Chriſtus kertben tamadot fel.*

A kertbe lõn kedig az fel tamadas, mert ot temettetet vala. I Ioſ. pl. tul es Nicodemuſtul, az kõ ſziklabol ki vagtot vi koporſoba, hogy vgyan ottan gyõzettnęic meg à halal, à hol birodalmot võt vala az emberi nemzeten. A paradichomnac kertęben chala meg Euat az õrdõg, es Eua Adamot, es az Iſten parancholatyanac meg ſzegeſeicrt, õt eſęnc mindnyaian az

halalnac ſententciaiaba. Męlto lőn azert, hogy az halaltul valo meg ſzabadulaſis kertben lenne az Chriſtus fel tamadaſa altal. Touabba tulaidon hatalmaual tamada fel, es az ű benne valo Iſteni erő, eleuenęte meg az holt teſtet: mikeppen ű magais meg mondotta vala az elől, hogy hatalma volna nęki reia, mikor akarnaia le tęnni ęletet, es mikor akarnaia fel venni. Annac fölötte, dichőült teſtbe: Kit meg bizonyęta mikoron az be tőt aitot altal hata, es vgy mene be az tanctuanyokhoz.

Tulaidon hatalmaual tamadó fel. Iohan. 10.

Dichőült teſtbe. Iohan. 20.

Masodic Tanulſag.

Chriſtus mit nyert maganac fel tamadaſa altal.

LAſsuc meg immar, mit nyert maganac Chriſtus az ű fel tamadaſa altal.

Nem vgy tamadot fel az Chriſtus, mint amaz, kinec teſte illetuęn az Eliſeus tetemit, meg eleuenedęc: Sem vgy, mint az őzuegy azzony fia. Naym kaputia elől, auagy Lazar Betaniaban, auagy Dorkas Ioppeban, mert ezec fel tamadtanac vgyan, de az vtan megint meg holtanac. Hanem Chriſtus halotnibol fel tamaduan, tőbbe ſoha meg nem hal az halal ű raita nem vralkodic. Tőkęlletes győzedelmet vőt ű az halalon, meg rontuan azt, az kinel az halalnac birodalma vala, az az, az ördögöt. Touabba

4. Reg. 13. Luc. 7. Iohan. 11. Actor. 9.

Rom. 7.

Heb. 2.

uabba fel tamadaſa altal ment be Ieſus az ũ dichőſegębe. Kirűl ũnnen maga teſzen bizonſagot ſzent Lukachnal monduan. Igy kellet ſzenuedni az Chriſtusnac, es vgy menni be az ũ dichőſegebe. De michoda az ũ dichőſege? Leg előſzőr ez az Chriſtuſnac dichőſege, hogy ũ Iſtennec fia. Ebbe az ũ dichőſegębe fel tamadaſa altal ment be, az az, fel tamadaſaual bizonyetotta meg, hogy ũ az Iſtennec igaz fia. Abbol ielentetec meg vgymond ſzent Pal, hogy Iſtenfia volna, mert halottaibol fel tamada. *Luc. 24. Chriſtusnac dichőſege.*

Megint, A Chriſtus dichőſege ez, hogy az ũ attyaual egyenlő bodogſagba felſegbe, meltoſagba es hatalomba vagyon. Azert ebbenis az dichőſegben fel tamadaſa altal menne be, mikor menbe menuęn ũle az atya Iſtennec iobia felől, es imigen ſzolla neki az atya. Vly iob kezem felől, meglen az te ellenſegidet labaid ala vetem. *Pſalm. 109.*

Annac főlőtte ezis az mi vrunknac dichőſege, hogy mindenec az ũ birtoka ala vettetenec, ũ az menynec es főldnec vra, eleueneknec es holtaknac biraia. Ezis az dichőſeg fel tamadaſaban adatęc meg ũ neki. Mert azert holt meg az Chriſtus, azert eleuenedet megis, hogy mind az halottakon ſ mind az előkőn vralkod- *Rom. 14.*

Philip. 2. gyec. Fel magaſztala az iſten ſ̃tet (halottaibol fel tamaſztuan) es oly neuet ada neki, mely minden neu fölöt vagyon, hogy az Ieſuſnac neuében minden terd meg haiollyon, mennyeicknec, földicknec es pokolbelicknec, es minden nyelv̄ vallya, hogy az vr Ieſus Chriſtus az atya iſtennec dichöſſegeben vagyon.

De ninchen oly ember ez vilagon, ki az Chriſtus dichöſſegenec, melybe fel tamadaſa altal be ment, minden reſzeit elö ſzamlalhatnaia, azert ezt ebben hagyuan, iarullyunc az prædicationac vtolſo reſzehez, es tudakozzunc azon, mi haſznunc legyen nek̄unc az Ieſus fel tamadaſaban.

Harmadic Tanulſag.

Chriſtus fel tamadaſanac haſznai.

BIzony dologaz, hogy az Chriſtus fel tamadaſa tellyeſſeggel mi erettünc, es az mi haſznunkra lött.

Leg elöſzör kedig ſenki röuidlben es nyluabban meg nem mondhatta volna, michoda haſznunc köuetkezet legyen belölle, mint ſzent Pal meg mondotta, imigyen ſzoluan felöle. El

Rom 4. adatot az mi bününkert, fel tamadot az mi megigazulaſunkert. Mikeppen azert halala azt haſznalta, hogy az atya iſten meg bochattya az

mi bü-

mi bűneinket, azon modon fel tamadaſaual hogy igazac legyűnc es igazaknac itelteſzűnc az Iſtennec előtte.

Touabba, az Chriſtus fel tamadaſa, nem chac győzedelmet nyert minekűnc minden nyaualyainkon es az halalon, hanem aztis, hogy mies fel tamadgyunc az őrőc eletre, es dichőſegre. Arrul mondgya ſzent Pal, hogy az Chriſtus fel tamadot halottaibol, elſő lęuen azoc kőzőt kicel nyugottanac. Mert holot embernec altala lőt az halal, iſmeglen embernec altala lőn az halottaknac fel tamadaſa. Es mint hogy Adamban mindenec meg halnac, ſzinten vgy az Chriſtusban mindenec meg eleuenednec. 1. Cor. 15.

Mert ha az Chriſtuſnac io tetemęnit vgyan valoba meg akariuc erteni, ſzűkſeg hogy űtet nem chac tulaidon teſtęben nezzűc, mert az az teſt, mellyet à ſzűznec meheben fel vőn, chac egy tagia ű neki, hanem az ű tellyes es tökęlletes lelki teſtet kel ſzemlelnűnc. Az az, űtet tagiaiual egyetembe: űtet mi bennűnc, es minket ű benne: űtet es az ű hiueit mind egyűt. Mert igy adgya ſzent Palis vrunkat előnkbe, mikor azt mondgya, hogy ű feie az anya ſzentegyhaznac, es az anyaſzentegyhaz ű neki teſte. Miképpen azęrt az egeſz emberi teſt, főből es az Ephes. 4. Chriſtus feie az anyaſzentegyhaznac.

tőb tàgokbol vagy on, azonkeppen à Chriſtuſnac lelkiteſte, az ũ ſzemelyeből vgymint főből, es minden hiueiből, vgymint tagokbol eppũl fel. Holot azert bizon dolog, hogy Chriſtus az miſeiũnc, fel tamadot, hogy lehetne az, hogy minden tagiait, minket mindnyaian, velle egyetembe ki nem vinne à halalbol, es fel nem tamaſztana az földnec gyomrabol, ſ-be nem vinne az ũ orſzagaba? Tahat Chriſtuſnac minden tagiai, minden hiuee fel tamadtanac ũ benne mikoron ũ fel tamadot. Azert beſzelli az ſzent Ephes. 2. Pal, hogy az Iſten ki kazdag irgalmaſſaggal, az ũ nagy ſzerelmeiert, mellyel ſzeretet minket, midőn meg holtunc volna az bũnnec miatta, egyũt meg elevenetet minket Chriſtuſſal. Kinec io keduęnec altala iduezũltetec. Es egyũt fel tamaſztot minket, es egyũt ũltetet menyekben az Chriſtus Ieſusban. Mely fel tamadasban az hit altal vagyunc moſt reſzeſec, de letel ſzerent az vtolſo napon tamadunc fel, midőn ez vilag meg 1. Cor. 15. fog iteltetni. Mely dolgot vgyan azon ſzent Pal Apoſtol, az földbe vettetet magnac haſonlatoſſagabolis bizonyęt. Mert azis kũlömben ki nem kel, hanem ha meg haland anagy rothadand.

Vegezetre, mint hogy fel tamadaſaba bizonyetotta meg magat Iſtenſianaclenni, ſzinten

vgy

vgy fel tamaduan ielentette meg aztis, hogy mi ũ altala Iſtennec fiai vagyunc. Azert mondgya vala fel tamadaſa vtan az aſzoniallatnac. Mennyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nękiec. Fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Iſtenemhez es ti Iſtentekhez. Latod hiſzem it, hogy minket atyafianac neuez, es az ũ atyat mi atyanknac. Kiből kõuetkezic, hogy vgyan azon Iſtennec fogadot fiai vagyunc mies, kinec ũ termeſzet ſzerent valo fia. *Iohan. 20.* *Chriſtus atyaſiai vagyunc.*

Nagy haſznai ezec az mi vrunc fel tamadaſanac, mellyekbe mind az altal chac azoc reſzeſec, az kic iol ęlnec à Chriſtus fel tamadaſaual. Sokakat latunc ſzerte ſzerent, kic ha mi ioba foglaltac volt magokat ez el mult napokban, azt ma hatra vetic, ha valami pœnitencia tartaſra adtac volt elmeieket, azt fęlbe hadgyac, es megint az elebbi bũnõkre es gonoſſagokra ternec, nem kũlõmben mint az eb az ũ okadaſara. Reſzegſęgbe, dobzodasba, es minden nemũ alnakſagba el merũlnec. Mintha azert ſzabadetot volna meg egyſzer ezektũl minket az mi iduezetõnc, hogy immar ſzabad legyen nekũnc azt miuelnũnc à mit à teſt keuan, es ot iarnunc, à houa az gonoſz keuanſag vonſzon minket. Kũlõmbet beſzel ennel ſzent Pal monduan. El *Chriſtus fel tamadaſanac haſznaiba kic legyenec reſzec.*

temettettűnc egyetembe ű velle az kereſztſeg
Rom. 6. altal, à halalra, hogy mikeppen Chriſtus fel ta-
madot halottaibol az atyanac dicſőſęge altal,
azonkeppen mics eletnec viſagaban iariunc. A
bűnnec holt volt meg egyſzer, hogy ęl kedig, ęl
az Iſtennec. Azonkeppen vellyetec ties maga-
tokat, hogy meg holtac legyetec az bűnnec, de
ęllyetec az Iſtennec, az mi vrunc Ieſus Chriſtuſ-
nac altala. Mert meg ſzabadętatuan az bűn-
1. Cor. 6. tűl, ſzolgaiua lettetec az igaſſagnac. Nagy ar-
Col. 3. ron vętettetec meg, dicſőichętec es viſellyętec
Iſtent az ti teſtetekben. Ha fel tamadtatoc az
Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſſę-
tec, holot az Chriſtus vagyon az atyanac iobia
felől űluen. A mennyei dolgokra viſellyetec
gondot, nem à főldiekre. Es im hallyad mint
imadkozic vgyan azon ſzent Pal. A bękeſeg-
Hebr. 13. nec Iſtene, ki halottaibol viſza hozta az őrőkce
valo kőteſnec vere altala, az Iuhoknac nagy
Paſztorat az mi vrunkat Ieſuſt, tőkęlleteſſe te-
gyen titeket minden io chelekedetben, hogy az
ű akarattyat tegyetec, es azt chelekedgye ti ben-
netec, à mi kellemetes ű előtte, à Ieſus Chriſtuſ-
nac altala.

Annac okaert azon kel igyekezn̄ünc, hogy
az fel tamadas felől valo hitet io chelekede-
tekkel bizonechuc, es meg ite főldőn mennyei
ęletet

çletet viſellyünc. Ha azt miuellyüc, nem chac beſzeddel es vigaſagos enekkel vallyuc à Chriſtus fel tamadaſat hanem mi magunkbanis erezzüc ütet elni es, ſoc haſznat veſzüc ez ielen valo eletbenis az ü fel tamadaſanac, à mas vilagon kedig ü velle egyetembe veghetetlen bodogſagban es örömben leſzen meg maradaſunc.

VGYAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO.

Az Epiſtolabol, mellyet ſzent Pal irt meg à Corintusbeliekhez irt I. leuelenec V. reſzében.

ATyamfiai, Tiſztechátoc ki az ô kouaſzt hogy ui teſztác legyetec, mikeppen kouaſz nelkül ualoc uattoskis. Mert az mi Huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot. Annakokaert lakozzunc nem à regi ô kouaſzba, ſem az gonoſſagnac es alnakſagnac kouaſzaba, banem à tiſztaſagnac es igaſſagnac kouaſztalan kenyereben. 1 2 3

Ezt

Miert oluaſſuc ma ezt ez Epiſtolat.

EZt à ſzent Pal Apoſtol beſzedet, velem azert oluaſſa ma az anyaſzentegyhaz, hogy meg tanullyuc belőle, mint kellyen ez mai ſzent innepet illentűnc. Nem eleg azt tudni, hogy huſuet napia vagyon, hanem aztis illic meg ertenűnc miuel tiſztelteſſęc ez à nagy innep. Leg előſzőr azert io modon valo keſzűlettet kel minden iambor kereſztyennec eſſele dichőſeges ſzent napnac meg ſzenteleſęhez keſzűlni. Maſodſzor, A keſzűlet vtan, valoba meg kel illeni à huſuetot. Harmadſzor, az kilső innepłęſnec ſzertartaſaual az belső lelki innepłęſre kel az mi ſziueinket fel gerieztenűnc. Mind ezeknec kedig hogy kellyen lenni rend ſzerint előnkbe adgya it minekűnc ſzent Pal Apoſtol.

Az Elſœrul.

T Iſztechátoc ki az ő kouaſzt. Az ő tőruennec ſzokaſat hozza elő, es annac haſonlatoſſagabol tanet meg minket reia, az huſuet napianac illeſehez, mint legyen ſzűkſeg keſzűlnunc.

Az Huſuet hoz ualo keſzűlet.

Meg volt parancholua à Sidoknac hogy az huſuet innepen kouaſzos kenyeret ne ennec. Annac okaert mikoron el kőzelgetet az huſuet napia, nagy ſzorgalmatoſzaggal ki tiſztetottac az ű hazokbol à kouaſzt es kouaſzos kenyeret,

kenyeret, vgy annèra, hogy chac egy morſanit ſem hattanac benne, az ũhazokban. Es azt meg miueluen, leg ottan vi kouaſztalan teſztat keſzettenec es pogachat ſütöttenec, ſaual eltenec az innep napokon.

Mineklünkis azt kel lęlec ſzerent cheleked-nünc, azt beſzelli ſzent Pal Forgaſſuc fel az mi ſziuünknec hazat, tiſztechuc ki onnet à kouaſzt, es keſzechünc vy kouaſztalan teſztat. Kouaſz az mind, valami meg poshaztya à mi tęſztan-az az, meg fertözteti az mi chelekedetinket. Kuelyſeg, kep mutatas, eretnekſeg es minden gonòſſag. Ezeket ſzükſeg ki hannunc az mi ſziuünkből. Valamiuel az emberi nemzet az elſö ſzüleknec vetke miat meg ölgyetetet, azt tel-lyeſſegel mind el kel vetnunc. Nem chac az nyl-uan valo fertelmes chelekedeteket, hanem go-noſz beſzedeket, ſ-gonoſz gondolatokatis. Nem kel ſemminec alęttanunc ezeket, azt gondoluan hogy igen kichin es nem artalmas bünöc volna-nac. Mert kichin á kouaſzis á kit ã teſztaba teſz-nec, de azert anni ereie vagyon hogy mind az egeſz teſztat meg poshaſztya. *A kouaſz mi legyen.* 1. Cor. 5.

A bünis ollyan, kichinyen kezdi el, de ha eleit nem veſzüc hamar meg neuekedic, es tel-lyeſſeggel el foglallya az embert. Sziuebe ta-mad embernec à gonoſz gondólat, es ha ot gyö-

keret

Matth. 15. keret vethet, gilkoſſag, paraznaſag, orzas, hamis tanolſag, karomlas, es egyeb effele ſzantalan bűnöc ſzarmaznac ki belöle. Tahat ſieſſűnc meg menekedni nem chac gyűmölchetűl, hanẽ gyökeretűlis az gonoſz keuanſagnac.

Az vy teſzta mi legyen. Rom. 13. Kit midőn meg miuelűnc, leg ottan az vy kouaſztalan teſztanac chenalaſahoz keſzűlyűnc. *Vy teſzta legyetec ugymond.* Az vi teſzta ſemmi nem egyeb, hanem az vy élet. Hogy el veſſűc à ſötetſegnec chelekedetit, es öltözzűnc fel az vilagoſſagnac fegyveriben, vgymint nappal ékeſſen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegſegekben, nem agybeli heuereſekben es tiſztatalanſagokban, nem viſzauonyasban es iregykedesben (mert ez mind kouaſz) hanem öltözzűnc fel az vr Ieſus Chriſtusban. Az mi eletűnket à Ieſus Chriſtuſnac peldaiahoz ſzabiuc, à mint ű iart mies vgy iariunc, kòueſſűc az ű ioſzagos chelekedetinec peldaiat. V'gyan ezen ertelemmel parancholya maſut, hogy az regi Adamot leueſſűc. Kit akkoron vettünc le, midőn nem teſt ſzerent, hanem lélec ſzerent élűnc.

Col. 3. Epheſ. 4.

Kouaſz à kep mutataſis. De ittes igen reia kel gondolnunc, hogy meg ne kouaſzoſodgyon à mi teſztanc, az az, hogy kep mutatasbol auagy emberi dicheretnec kereſe-

kereſeſeiert ne miuellyũc à mi iot miuelt̃unc. Az igyekezet igazgattya es viſeli az embernec chelekedetit. Akar mely ionac lattaſſ̨kis az mi chelekedet̃unc, vgyan chac annibol io, ha io igyekezetbõl ſzarmazic ſ-nem kũlõmben annal. Azert mondgya vrunc hogy ha az te ſzemed egy igyũ leiend, tellyes teſted vilagos leſzen, de ha ſzemed alnoc, teſtedis ſõtetes fog lenni. Az egy igyũ ſzemen erched az io igyekezetet, es à vilagos teſten az io chelekedetet. Viſzontag az alnoc ſzem, à gonoſz igyekezet, es à ſõtetes eſt, à gonoſz chelekedet. Vgy hogy ollyannac itelteticIſtentũl minden embernec chelekedete, valaminemũ az ũ igyekezete. Vilagoskodgyec bator az mi vilagoſſagunc az emberec elõt, hogy laſſac az mi io chelekedet̃unket, de nem à vegre hogy minket, hanem hogy az mi mennyei ſzent atyankat dichõechec belõle. Vgy leſzen tiſzta mind mi magunc ſ-mind chelekedet̃unc, az õ kouaſztul.

Az igyekezet teſziioua chelekedet̃unket.

Egy igyũ es alnoc ſzem.

Matth. 5.

(*Mikeppen kouaſz nelkũl ualokis uattoc.* Azt iutattya eſzũnkbe, hogy immar egyſzer à kereſzt vizbẽ meg fõrõt̃unc, meg tiſzt̨ultunc à kouaſztul, vionnan ſzũlet̃unc. Es à mint ez vtan mondgya, meg moſogattattunc, meg ſzenteltet̃unc, meg igazettattunc, à mi vrunc Ieſuſnac neueben es à mi Iſten̄nknec lelke altal. Int azert hogy meg

1. Cor. 6.

emle-

emlekezuen rulla, miue lettűnc meg kereſztelkeduen, vgyan valoba azoc legyűnc, mellyeknec es mineműknec kel lennűnc. Miert hogy kouaſztalanokca tętettűnc, mikoron az kereſztſeget fel vőttűc, ſoha tőbbe à kouaſzt hozzanc ne hadgyuc ferni, hanem mindenkoron vy teſztac legyunc. Es ez à huſuet innepchez valo keſzűlet.

Az Masodikrul.

MErt *az mi huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot*. Mondhatnaia valaki. Mikőzűnc vagyon mi nekűnc à kouaſzki tiſztetaſahoz, ha mi nem vagyunc Sidoc, ſem huſueti barant nem aldozunc Sidomodra? Meg felel ſzent Pal monduan. Az mi huſuetűnkis meg aldoztatot à Chriſtus, nem az Aegiptuſnac inſęgęből valo ſzabadulaſęrt, hanem hogy az ördögnec kegyetlen rabſagabol meg mentene minket. A Sidoc aldoztac à peldazo huſueti barant, de az mi huſuetunc à Chriſtus, kit az ő tőruenybeli barany peldazot. Ha azert nekűnkis huſuetűnc vagyon, melto hogy annac meg ſzenteleſchez io keſzűlettel iarulyunc, es vgyan valoba innepellyűnc. A Sidoc nagy tiſzteſſęggel illic vala az ű huſuetokat, ſokkal inkab ſzűkſeg tahat, hogy

hogy mies bôchũletbe tarchuc az mienket. Mert ha fellyeb nem beuelkedic à mi igaſſagunc az iraſ- *Matth. 5.*
tudoknac es Phariſeuſoknac igaſſaganal, be nem megyũnc mennyeknec orſzagaba. Veſſũc egybe az ô huſuetot az vyal, es meg ertyũc meniuel kel- lyen ezt amannal fellyeb bôchũlnũnc. Barany, oktalan allatnac huſa vala ôt, it peniglen Chriſtus, Iſten es ember vagyon. Ot pelda, it igaſſag. Va- lameniuel nagyob azert es meltoſagosb à Chriſ- tuſnac ſzemelye az oktalan barannal, anneual na- gyob tiſztaſaggal es aietatoſſaggal kel nekũnc az mi huſuetũnket meg illentũnc. Nem eleg ez mai ſzent innepnec tiſzteſſegeiert tiſzta es vy ruhaba ôltôznũnc, hanem mi magunknac kel tiſztaknac lennũnc es meg viulnunc.

Az ô es uy huſuét.

Az huſuétnec illéſe.

Huſuetnec auagy huſueti barannac neuezte- tic peniglen à Chriſtus, bizonyos okokbol. Mert mikeppen az huſueti aldozatra regenten oly eſz- tendôs him barany valaſztatot à chordabol, ki fo- gyatkozas nelkũl valo volt, azonkeppen ũ va- laſztatec ki à tôb emberec kôzzũl, hogy meg al- doztatneiec ez vilagnac bũneiert, ki tiſzta, bũnte- len es minden fogyatkozas nelkũl vala. Vgymint kirũl Eſaias azt mondgya, hogy alnakſagot nem chelekedet chalardſag ſem talaltatot ſzaiaban. To- uabba à huſueti barany eſtue aldoztatic vala meg,

Chriſtus miert neuezʼetic huſuétnec.

Eſa. 53.

Chriſtuſis ez vilagnac vege fele aldoztatec. Annac fölötte, valakiknec aitaioc meg volt hintetue az barannac vereuel, azoc batorſagoſoc voltanac az öldöklö Angyalnac fegyuereteül, mies ſzinten vgyan batorſaggal meg maradunc az ördögnec artalmatul es meg oltalmaztatunc à karhozattul, ha az Ieſuſnac ki oly barany hogy ü veſzi el ez vilagnac bünet, verçuel meg iegyezüc, es meg aztattyuc az mi ſziueinket.

No azert, ez igy leuen, hogy nekünkis huſuetunc vagyon, es az à Chriſtus: *Lakozzunc auagy innepellyünc*, Vigadgyunc es öruendezzünc. Mikoron à Sidoc huſuet napian az Aegiptuſnac inſegeböl meg ſzabadultanac volna, es az ü ellenſegöc Pharao kiraly ſeregeſtül à vörös tengerbe veſzet volna, nagy ſzep vigaſagos enekет enekleenec az Vr Iſtennec monduan. Enekellyünc az vrnac, mert dicsöſegeſen fel magaſztaltatot: A louat es à louagokat a tengerbe vetette. Az Vr az en erösſegem, es az en dicheretem, es az en meg ſzabadetom. Ez az en Iſtenem es dicherem ötet, Az en atyamnac Iſtene es magaſztalom ötet. Mi- 1. Reg. 17. dön Dauid az keuely es karomlo Goliatot meg 18. gyözte es meg ölte volna, az Iſraelnec minden varaſibol ki omoluan Saul kiralynac es Dauidnac eleibe az aſzonnepec es leanzoc, eneket mondanac vala,

Exod. 15.

vala, es fölötte igen örülnec vala raita, hogy Iſten az ũ nepet meg ſzabadetotta volna az Philiſteuſoknac hatalmabol. Meniuel inkab ſzükſeg tahat minekünc örülnünc es dichernünc az mi vrunkat Ieſus Chriſtuſt, ki nem Aegiptuſnac rabſagabol hanem az pokolnac torkabol, à bünböl es az halalbol: nem Pharaotul auagy az Philiſteuſoknac kezekböl, hanem az pokolbeli ördögnec kegyetlen birtokabol ſzabadetot meg minket, Lucipert meg győzuen, az ũ fegyuerit es ereiet meg rontuan, es mind az ũ tarſaiual egyetembe ũtet az pokolnac fenekere vetuen? Innepellyünc vgyan valoba, es vgy innepellyünc, hogy à kilsö innepleſnec altala, az belsö innepleſre ebreſzüc es gerieſzüc fel az mi ſziueinket. Es mint kellyen annac lenni, ingyen maid meg ertitec.

O crülni kel husuét napian.

Az Harmadikrul.

OLynac kellenni az mi innepleſünknec, hogy a mit kiutül chelekedünc, abbol az mi lelkünc eppüllyön belöl. Mikeppen hogy a Sidoc huſuiet napian ſemmi kouaſzt nem hadtanac az ũ hazokban maradni, hanem köuaſztalan kenyerrel eltenec minekünkis azon forman illic chelekednünc. Meg mondoc mies ez elöt, ſzent Palis meg mondgya moſtan, mi legyen az à regi ò kouaſz, mellyet

Az innepleſnec modgya.

Az ó kouáſz. minekünc ſzükſeg el tauoztatnunc. *Lakozzunc nem à goneſſagnac es alnakſagnac kouaßaban.* Minden gonoſſag es alnakſag regi ò kouaſz. De kiualt keppen az eretnekſeg, es a kep mutatas. Az eretnekſeg ellenkedic az hittel, à kep mutatas az Iſteni felelemmel es tiſztelettel, fökeppen ezektül tarchuc tiſztan magunkat.

Matth 16. Luc. 12.

Touabba à Sidoc huſuet napian Iſopot martnac vala à barannäc verebe, es meg hintic vala velle az aitonac felſö küſzöbet. Mies marchuc meg az mi pœnitenciankat az Chriſtuſnac verebe, ü tülle es az ü vere altal variuc bünceinknec bochanattyat, mert chac ü tiſztethat meg minket minden bünceinktül.

Iſöpnac iegyzeſe.

1. Iohan. 1.

Meg ſütic vala à barant à tüznel, es vgy eſzic vala. Mies erezzüc magunkba az Iſten haragianac tüzet à bün ellen, mely tüz ſüti vala à mi baranyunkat à Chriſtuſt, à magas kereſztfan. A huſueti barant egeſzen mind meg eſzic vala, nekünkis eppen es minden fogyatkozas nelkül kel tartanunc es vallanunc, à Chriſtus felöl valo hitet es tudomant.

Sült barany.

Egéſz baranny.

Vad ſaláta. Vad keſerü ſalatával es pogacha kenyerrel hatta volt Iſten hogy meg egyec à barant. Azonkeppen minekünkis az mi ſziuünknec töredelmeſſegenec keſerüſegeuel illic az huſuetet inneplenünc, ſiratnunc kel az mi bünceinket, tiſztaſagnac es igaſſagnac

ſagnac kouaſztalan kenyereuel, az az, Igaz es ſemmi teuelygeſſel meg nem ölgyült hittel, aitatos könyörgeſſel, tiſzta çlettel, felelemmel, minden iamborſaggal es ioſzagos chelekedettel, ſzükſeg magunkat aianlanunc az vr Iſtennec. A ö kouaſz helyet, mas vy kouaſzis talaltaſſec mi bennünc, Mert io kouaſz vagyon, tudnya illic az Iſtennec orſzaga, az Euangeliom, mellyet iduezetönc, haſonlatoſnac monda lenni à kouaſzhoz. Vgy hogy mind teſtünkbe lelkünkbe egyeb iz ſemmi ne erezteſſec, hanem chac az Iſten orſzaganac es az Euangeliomnac izi. Valami peniglen ellenkedic az iſten orſagaual es az Euangeliommal, az mind tauol legyen mi tüllünc.

Tiſztaſ... es igaſſagnac pogachàia.

Vy kouaſz.

Math. 13.

Annac fölötte, fel öueczettec à Sidoc agyekokat, ſarut vontanac labokba, Iſtapot tartottanac kezekbe, es vgy öttec à huſueti barant, hogy effele kilſö ſzertartasbol eſzekbe iutna, hogy vton iaroc es ſzarandokoc volnanac. Tahat mies à kic eſzüc az Iſtennec barannyat Chriſtuſt, meg emlekezzünc rulla, hogy ninchen it ez vilagon minekünc meg maradando varaſunc, es ennec okaiert az iöuendöt kereſſ... Keuannyunc ez vilagbol, vgymint rabſagnac földeböl kiſzabadulni, es az meg igert földbe az elöknec földebe be menni. Kerlec titeket atyamfiai, azt mondgya ſzent Peter, vgymint iöueuenyeket es ſzarandokokat, tar-

Fel öuetzés ſaru, iſtáp-

1. Pet. 2.

toztaſſatoc meg magatokat az teſti kettanſagoktul, melyec viaskodnac az lelec ellen. Iakob Patriarkais az ũeletẽnec ideiet ſzarandokſaganac napiainac neuczi. Gene. 47. Szent Palis azt beſzelli hogy mediglen è teſtben vagyunc, tauol iarunc az vrtul, es azert iobnac itelyũc lenni hogy à teſtbõl ki mullyunc, es az vrhoz mennyũnc lakni. 2. Corint. 5.

Vegezetre, hogy à Sidoknal het egeſz napot tart vala à huſuet innepe, es mind addig ſem vala ſzabad kouaſzoſt enniec, mig à het nap el nem mult, azt peldazta, hogy tellyes eletünkbe ſoha mi hatra ne teriũnc, ama regiõ kouaſznac (melyrũl az elõt ſzollanc) etelere, hanem mindenkoron kouaſztalanoc legyũnc, az az artatlan eletet viſellyũnc. Mert heiaban õrũli hogy Chriſtus meg gyõzte à halalt, az õrdõgõt es à poklot, valaki megis az regi gonoſz ẽletnec õſagaban iar. Hiſzem azt enekellyũc az huſuetí enekben, Hogy Chriſtus fel tamaduan nekũnc peldat vgy hagia, hogy mies fel tamadgyunc velle õſzue vigadgyunc: Nem vigadhat az tõkelletes keppen à Chriſtuſſal, valaki ũ velle egyetembe az bũnnec halalabol fel nem tamad. Hét nap à huſuet.

Lam meg hallatoc reguel, hogy az mi meg igazulaſunkert tamadot fel iduezetõnc. Bizonyara tahat meg ſzabadultuan az mi ellenſeginknec kezekbõl, ſzentſegben es igaſſagban kell ũnc kiſzolgalnunc:

galnunc. (Zacharias papnac mondaſa ſzerent) Luc. 1.
eletünknec tellyes ideieben. Erted immar kereſztyen, mint kellyen a huſuet napiat meg illened, kerlec ertue ne mulaſd, hanem tarch ahoz magadat à mihez ſzükſeg tartanod, ha azt akarod hogy ez idő ſzerent valo inneples vtan, az veghetetlen innepleſnec helyere be mehes az menyorſzagba.

HVSVETI ENEKEC.

Elsö.

CHriſtus fel tamadá, mi bününket el moſa, es kiket üßerete, meny orßagban fel viue. Vriſten meg valta mindez vilagot ßent halalaual.

Mindenhato Vriſten, halottaibol fel tamada, mies ütet dichiriüc viga-

ſagos enekecel. Vriſten meg valta mind ez vilagot ßent halaual.

Koporſoban fekůuec, harmincz hat oraiglan, az vtan fel tamada, kit ßent atia fel kőlte. Vriſten &c.

Szalla poklokra, iokat ßabaditani, gonoſzokat ot hadni, nagy kenokat vallani. Vriſten. &c.

Chriſtus fel tamaduan, nekunc peldat vgy hagya, hogy mies fel tamadgyūc, velle őſzue vigadgyunc. Vriſten.

Kegyes ßůz Maria, te mennyei ßèp roſa, keried te ßent fiadat, hogy idő uőzechőn minket. Vriſten meg valta mind ez vilagot ßent halalaual.

MASODIC.

SVRREXIT CHRISTVS HODIE.

Felta-

El tamat Chriſtus ez napon alleluia, emberi vigaſztalaſert, alleluia.

Halalt ki ſzenuedet minap alleluia, az nyaualyas emberekert, alleluia.

El veue mi bűneinket alleluia, es meg igazeta minket, alleluia.

Meg rontà pokol kapuit alleluia, meg ſzabadeta bennűnket, alleluia.

Meg kőtőze az őrdőgőt alleluia, ragadomantul meg foſzta, alleluia.

Az halaltis ű meg győze, alleluia, es eletet nekűnc ada, alleluia.

Meg ielenec Marianac alleluia, àz bankodo, Magdalnanac, alleluia.

Peternekis meg ielenec alleluià, es àtőb tanetuanyoknac, alleluia.

Ezen mi mind őruendezzűnc alleluia, adgyunc halakat Vrunknac, alleluia.

HETFOE.

Ez mái Euangeliomot megtalalod à ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. reßében.

Mé vgyan azon napon, kettô à Iesus tanetuany kôzzûl mennec uala egy uaraskaba, mely Ieruſalẽhôz batuan futamatni fôldõn uala, melynec Emaus uala neue. Es beſzellenec uala ônkôſztôc mind azoc felôl, mellyec tôrtentenec uala. Es lôn midôn beſzellenenec es kerdezkednenec egymas kôzôt, Iesus bozzaioc kôzelgetuen megyen uala uellec. Az ù ſzemec kedig tartatnac uala, hogy ùtet meg ne eſmerneiec. Monda kedig nekiec. Michoda beſzedec azoc mellyeket forgattoc kôſztetec iaruan, es ſzomoruc uattoc? Feleluen peniglen az egyc, klnec neue Cleophas, monda neki. Chac te egyedûl uagye iõueueny Ieruſalembe, ki nem tudnad azokat mellyec lõttenec abban ez napokbã? ù kedig monda nekic. Mellyec? Es mondanac neki. A Nazaretbeli Iesus felôl, ki Propheta uala, hatalmas, chelekedetben es beſzedben, Iſten elôt, es az egeſz nep elôt, Esmikeppen à papi feiedelmec es az mi feiedelmire ha-

lalnac

lalnac karboztataſara attac, es meg feßetettec ũtet. Mi peniglen remelyũc uala bogy ũ ßabadetando uolna még Iſraelt. De mind ezeknec fölötte ma harmad napia uagyon, mitũl fogua ezec löttenec. De nemely mi közzũlũnc ualo aßonyallatokis meg rettentenec minket, kic reg uel á koporſonat uoltanac, es nem talaluan az ũ teſtet, el iöuenec monduan, bogy ũc Angyaloknac lataſatis lattanac uolna, kic azt mondanaiac bogy ũ elne. Es el menenec nemellyec az mieinc közzül á koporſoboz, es ugy talalac mikeppen az aßonnepec mondottac uala, de ũtet nem lattac. Es ũ monda nekiec. O balgatagoc es keſeldelmes ßiuũec, mind azoknac el hiueſerë, mellyeket á Prophetac ßoltanac. Nem de ezeket kellete á Chriſtusnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dichöſegebe. Es el kezduen Moyſeſen es mind á Prophetakon, magyarazza uala nekic mind az iraſokat mellyec ũ felöle ualanac. Közelgetenec peniglen á uaraskaboz melybe mennec uala. Es ũ tetteti uala bogy meßeb menne. De ũc kißeretec ũtet monduan, Maradgy mi uelũnc, mert eſtue fele uagyon, es á nap el hanyatlot. Es be mene ũ uellec. Es lön mikor uellec az aßtalnal ülne, bogy uöue á kenyeret, meg alda, es meg ßeguen nekic ada. Es meg nylatkozanac az ũ ßemec, es ũ el enyeßec ßemec elöl. Es mondanac egymaſhoz. Nem de az mi ſziuũnc geriedez ualae bennũnc, mikoron az uton uelũnc ßolna, es az iraſt feitegetneie nekünc? Es fel keluen azon oraban, uißaterenec Ieruſalembe, es

be, es egybe gyűlue talalac à tizen egy Apoſtolt, es azokat kic ű uellec ualånac, kic mondanac uala, hogy ualoba fel tamadot az Vr, es meg ielent Simonnac. Akcoron űkis beßellik uala azokat, mellyec az uton lőttec uala, es mikeppen ű tűllőc eſmertetet uala à kenyernek meg ßegeſében.

Mi eleinc az Chriſtus fel tamadaſárul valo hiſtoriat, egynehany reſzre oſztottac, es vgy rendeltec, hogy ezt à tellyes hetet arrul valo elmelkedeſben mulatnoioc el. Kit azert miueltenec, hogy az mi hitűnknec agazattyat, melyben a teſtnec fel tamadaſat vallyuc, iol meg tanűlnoioc. Meltan el reithette volna vgyan Iſten az emberektűl ezt à titkot, miuel hogy ſokan vannac ollyac mi kőſztűnc, kic nem vgy bőchűlic ã mint kellene, ſőt vgy viſelic magokat, es vgy çlnec, mintha nem volna à mas vilag, nem volna à fel tamadas, hanem mint az oktalan allatoc, az emberekis ſzinten vgy ſemmiue lennenec: de meg ſem akara el reiteni, hanem az hiueknec vigaſztalaſokra, es hogy à gonoſzoc tudatlanſaggal ne mentheſſec magokat, (monduan hogy nem tuttac hogy mas eletis vagyon, ez moſtani elet vtan, es azert nem viſeltenec az őrőc eletre gondot) egynehanſzer meg

iclenec

ielenec Chriſtus fel tamadaſa vtan, es mindeneket biz onyoſſa tõn, az iõuendõ fel tamadas felõl.

Azoknac az Chriſtus meg ielenęſinec egyc adatic elõnkbe ez mai Euangeliomba. Holot meg iria ſzent Lukach, mikeppen meg ielent volt az vton à kęt tanetuannac, mikoron Emausba mennenec, ſzollot, beſzellet vęllec, es vegezetre à kenyęrnec ſzegdeleſebõl meg eſmertec ũtet.

Ez Summaia ennec az Euangeliomnac. Mellyet harom reſzre oſzthatunc.

Elſõ reſzeben az Chriſtuſnac meg ielenèſe.

Maſodikban, az vton à kèt tanetuannal valo beſzelleſe.

Harmadikban az az dolog, mely Emausba tõrtenec, adatic elõnkbe.

Elsõ Réſzè.

Kic uoltac à két tanétuanyoc.

KEttõ *à tanetuanyoc kõzzül megien uala, &c.* Ez kèt tanetuannac egyc Cleophas volt, meg teczic az Euangeliombol. A maſic azt alettyac nemellyec hogy vagy Nathanael, vagy ſinnen maga ſzent Lukach volt volna: Szent Ambrus Ammaonnac neuezi. A varaska, melybe mennecvala, akkoron Emauſnac, az vtan oſzton Nicopoliſnac

liſnac hiuattatot. (Mikoron azert az vton mennenec, es azokrul beſzellenenec ũn kőſztőc, mellyec tőrtęntenec vala, hozzaioc kőzelgetuen Ieſus, vellec megyen vala. De tartoztatuan valanac az ũ ſzemec, hogy meg ne eſmerngiec ũtet. Mert á ſzent irasbol akart fondamentomot vetni az ũ ſziuekbe, onnet akarta mind ken ſzenuedeſenec halalanac ſzũkſeges voltat, ſ-mind az ũ fel tamadaſanac igaſſagat meg bizonyetani, minec előtte magat meg eſmertette volna ũ vellec.)

Szeretiurunc az Iſtẽrũlua lo beſzédet.

(Tanullyuc meg mies, hogy midőn vrunc kőzelgete az ũ felőlle beſzelő tanetuanyokhoz es eggyũt iara vellec, meg bizonyetta, hogy ſzereti azokat á kic az Iſtenrũl, az mennyei dolgokrul, az iduőſſegrũl, es az Iſtennec parancholatirul beſzellenec. Ketſeg nelkũl ielen vagyon azoknal valakic Iſten ſzerent valo beſzedeket ſzollanac. Valahol (azt monda maſut) ketten vagy harman egybe gyũlnek az en neuembe, kőſtőc vagyok azoknac. Senki kőzzũlletec abban ne ketelkedgyek, hogy moſtis it vagyon iduőzitőnc mi kőzttũnc, az ũ ſzent atyaual, ã ſzent Lelek Iſtennel es à ſzent angyalokcal egyetembe, es nagy őrőmeſt nezi, hogy en hirdetem, es ti halgattyatoc az ũ fel tamadaſa felől valo tudomant. Bizonyara bodog emberec volnanc mi kereſztyenec, ha

eſzũnkbe

eſzünkbe vennöiöc magunkat, kic valamenıſzer akariuc, az egböl ala hozzuc az Iſtent mi közinkbe, es mikor keduünc vagyon hozza fel mehetünc menyorſzagaba ü hozza. Mert midön ü felölle gondolkodunc, es ſzollunc, ala ſzal mi hozzanc. Chriſtus mondaſa kent: ü hozza megyünc, es lakaſt ſzerzünc ü nalla. Fel megyünc az Iſtenhez mikoron alazatos könyörgeſſel könyörgünc ü neki. Mert az magat meg alazo embernec imadſaga, altal hattya à ködöt, el ſem tauozic onnet, meg nem reia tekent à fölſeges Iſten. Mikeppen kedig hozzanc közelget az Iſten, mikor io dologrul beſzellünc, azonkeppen el idegeneti ütet mi üllünc à gonoſz es fertelmes beſzed. Sokan vannac kic abbol akarnac magoknac dicheretet kereſni, ha ſzantalan heiaba valo es haſzontalan trefakat, ſöt trefa gyanant ondoc es parazna beſzedeket tudnac ſzollani. Es annac okaert hogy kellemetesec legyenec, az ü hozzaioc haſonlatos magoc feledet embereknel, es chachogaſokert, azoknac aſztalokhoz gyakorta le ültetteſſenec, kiknec fülöc ſzeretic az Iſtentül el idegenetö rutſagos ſzokat. Mindenkoron gonoſznal gonoſzab beſzedekbe igyekeznec foglalni az ü nyelueket. De nem chac effele hazukſagoc vtan nyalakodo vduar hazugi, hanem vgyan az fö nepekis annera el merültenec immar à tragarkodasba, hogy ſemmi

Ecclesi. 35.

Az ondoc beſzédet utallya Iſten.

Gonoſz beſzédö urac.

iot ember

iot ember tűllőc nem halhat. Mind aſztaloknal, mind kamoraiokba, mind vton, mind hazoknal, chac az ſoc Iſten boſzonto ondokſagoc ſzarmaznac az ű ſzaiokbol. Regenten az vraknac vduaroc, tiſzteſſegnec, emberſegnec es ioſzagos chelekedetnec oskolaia volt. Az ſoc iambor nemes embereknec es egyeb iamboroknac gyermeki, ot tanultac az io erkölchöt. Moſtan peniglen mit tanulnac? Szegeny mondani, de meg mondom. Latoc oly vrakat, kiknec vduarokba mikor be iűnec nemelly ifiac, oly ſzermermeſec, oly io erkölchűec, hogy iobbakat ſem keuanhatnal nallok nal, mert az ű ſzűleiőc iora tanętottac űket hazoknal. De chac eſztendeigis oly ſzemtelenekce es faitalanokca leſznec az io Vraknac hatoc meget, hogy meg halladnac akar mely el vetet ala valo tragartis gonoſſaggal. Mitűl vagyon az? Vroktul tanullyac. Effele leczket hallanac mindenkoron vroknac ſzaiokbol, es à mit hallanac azt tanullyac. A io erkölczöket el veſztic à gonoſz beſzedec, vgymond ſzent Pal, vallyon iute eſzekbe valamikor az illyen feslet erkölchő es bűdős ſzaiu vraknac, à Chriſtuſnac imillyen mondaſa: Iai az embernec, à ki altal botrankozas tőrtenic? Houa lehet nagyob botrankozas ennel, mint az io erkölchű ifiakat gonoſzokca tenni? Vallyon emlekezneke valaha à gonoſz ſzöknac ſzolloi, trunkna:

Az vrac uduara.

1. Cor. 15.

Matth. 18.

vrunknac imez mondaſárul. Minden heuolkodo beſzedrűl ſzamot kel adni embernec. Hallottake valamikor, es ha hallottac, miert nem tartyak meg ſzent Palnac intèſet? Semmi gonoſz beſzed ne ſzarmazzec vgymond à ti ſzaiotokbol, hanem à ki haſznos, es hitnec eppűletire valo. Hogy keduet ſzerezzen à halgatokban. Matth. 12. Epheſ. 4.

A kőſſeg ſem iob kedig az vduarbelieknel, ſőt minden rendbeliec meg haktac à czèlt. Ha ki hallotta minemű ektelen es ſzőrniű beſzedekcel ſozzac az ű miueket à kapaſok à ſzőlőbe, nem chodalkozic raita hogy neha ſemmit nem terem à ſzőlő, neha igen terem, de vagy à hideg el veſzti, vagy à kű el veri termeſet, es keues haſznot ſzednec rulla à gazdak. Szőrnyű beſzedű kőſſeg.

A miuesnèpeknekis mihelyekbe ha be mègy, ragalmazaſoknal, faitalan beſzedeknel es ſok ektelenſegeknel, egyebet ſemmit ot nem hallaſz. Azèrt ſzegenyekes, azert nem algya meg Iſten az ű munkaiokat. Rőuid beſzeddel, el kergettyűk tűlűnc az io teuő Iſtent, hozzanc vonſzuk az artalmas őrdőgőt à mi nyeluűnknec gonoſzra valo meg ereſzteſeuel, es ennec okaert meg foſztatunc az Iſtennec io tetemenyetől, es az őrdőgnec gonoſsãga miat ſok kart vallunc, nyaualyat ſzenuedűnc, es nagy veſzedelmekben forgunc. Vegyűc eſzűnkbe magunkat, es kőueſsűc ez kèt tanet-

uanynac peldaiat, kic iartokban kőltőkben az Ieſuſnac kennyarul es halalarul, nem valami heüſagos dologrul beſzéllenec vala.

Miert ielenec Ieſus ſzarandoc kepeben.

Touabba, hogy à mely Ieſus Maria Magdalnanac kerteſz kepeben ielenec, ezeknec ſzarandoknac ſzemelyében ielenic, azt azert miueli, hogy meg erchűc mi modon ſzokta ű magat mi hozzanc hiueſhez tartani, vgy à mint mindenik kűnknec ſzűkſege es idueſſege keuannya. Az veton iaroknac, io vti tarſoc, à betegeknec oruoſoc, az nyomorultaknac oltalmazoioc, à ſzomorouknac vigaztaloioc, à tudatlanoknac tanetoioc az mi edes Ieſuſunc. Soha ſemminemű ſzűkſegűnbe el nem hagy minket, chac kereſsűc űtet, es akaratunc ſzerent tűllűnc el ne kergeſsűc.

Mindeneknec minden à Ieſus.

Maſodik Reße.

Aket tanetuanyokhoz iaruluan, es vellek együt menuen, monda nekic IESVS. *Micboda beßédec ezec, mellieket forgattoc kőztetec iaruan, es ßomoruc uattoc?* Kerdi űket, nem azert mint ha nem tudnaia (mert gondolatokatis latta, nem chac azt ertette mirűl ſzoltanac) hanem hogy az ű beſzedekből venne okot reia, hogy tanethatnaia űket. Amazok meg mondgyac mi-

Miert kerdi űket Ieſus.

rűl be-

rűl beſzellettenec, à IESVSRVL es arrul mi modon halalra adatęces meg feſzettetec. Az ű tulaidon erőtlenſegeket es tekelletlen voltokat ſem titkolliac el, hogy mintha ketſegeſec volnanac immar felőlle, ű volnae az Iſraelnec meg ſzabaditoia, az az, Meſsias, auagy nem. Mert nem ſęr vala feiekbe, mint lehetne, hogy máſt ſzabadetana az, à ki ű maga meg őletet volna. Nem ertettec minemű ſzabadetonac kellet lenni à Meſsiaſnac. Kirűl Dauid imigyen ſzolla. V ſzabadettya meg Iſraelt minden nemű bűneitűl. Altalanfogua nem az Romabelicknec birtokokbol valo meg ſzabadetáſrul ſzollottac à Prophetac, hanem az őrdőgnec fogſagabol es à bűntűl valo meg mentéſrűl. Azert monda az Angyalis vrunc felől, hogy ű ſzabadettya meg az ű nepet az ű bűnőkből.

Az tanettua nyoknac erőtlenſegec.

Minemű ſzabadetoa Meſsias. Pſalm. 131.

Lasd meg it à mi vrunknac ſzeled voltat, ki nem vtallya meg ezeket à tanetuanyokat az ű tudatlanſagokert, hanem mind addig meg marad vęllec, męg nem meg tanitya űket arra, à mit nem ęrtnecęs nem tudnac vala. Nagy vigaz alaſunkra lehet ez minekűnc, hogy az erőtlẽ hitűeket hattra nem veti, chac hogy talallyon ű bennec alazatos es tanuſagra alkolmatos elmęt. Eſaiaſnac imillyen mondaſakęnt. Az meg tőrőt nădat el nem rontya, es à fűſtölgőlent meg nem oltya.

Vrunknac ſzeledueltae

Eſa. 42.

Esa. 42. *Monda nekic Iesus. O balgatagok, es kesedelmes szivűec, mind azoknac el hiuesère mellyeket à Prophetac ßoltanac.* Ez à tanetàsnac igen szep rendi es modgya, meg feddeni à tudatlansagot emberbe, es à mit nem tud arra ütet meg tanittani. Elöször meg feddi füket, hogy nem hiznek az irasnak. O *balgatagoc ugymond.* Nagy balgatagsàg nem hinni azoknac, mellyec az szent irasba nyluan meg vannac iratuan. Minden, azt beszelli Christus, à ki hallia az en beszedimet, es azokat nem cheleked, hasonlatos à bolond fèrfiuhoz. Bolond vala àma kazdag ember, ki à Moysesnec es Prophetaknac irasokba meg ielentetet Istennec igèietes akarattyat hatra vetuen, az ü kazdagsàgabã vetette volt bizodalmat monduan. Meggyec im anni ioszagom vagyon, hogy helt sem talaloc neki houa rakiam. No ezt miuelem. El rontom az en chüreimet, es nagyobbakat chenaloc helyekbe, es mindeneket oda gyüitöc. Es ezt mondom az en Lelkemnec. Lelkem, soc esztendöre el töt beüseges iouaid vannac, egyel, igyal, lakial vigan. Az Isten kedig monda neki. Te bolond ez çiel à te lelkedet meg kèric te tülled, es à mit gyöitöttel, kire marad? Szinten ollian eztelen vala amaz masik kazdagis, ki à Moysesnec es à Prophetaknac tanetasat nem halgatuan, ünen maga naponkent iollakot es frissen öltözöt, de â szegenyeken semmit nem kö-

Azio tanetasnac modgya.

Matth. 7. Luc. 12.

nem kőnyőrűlt, irgalmatlan volt ű hozzaioc, vgy annera, hogy még chac az aſztalrul le hullot morſalekokat ſem adatta nekiec. Balgatagoc azokis kic chac egy kichin el tűrhető haboru auagy niualia ęrieis ůket, ottan meg fogyatkozic ű bennec â bizodalom, nem hiſznec az Iſtennec igiretinec mellyekben â Prophetac es Apoſtoloc altal ſzabadulaſt igert nekűnc. Bolondok imezekis, kic nem hiſznec az Iſtennec rettenetes fenyegeteſinec mellyekcel fenyegeti â buiakat, oſoraſokat, reſzegeſeket, karomlokat, es egyeb fele gonoſz teuőket. Mert ha hinnenec, felnenec â bűnteteſtűl, es ezeket nem chelekednęiec. Tuduan hogy valakic illyen dolgokat chelekednec, azoc Iſtennec orſzagat nem veſzic. De leg bolondabbac azoc, â kic az Iſtennec igeiet nem halgattyac, es â ſzentſegeket nem gyakorlyac. Nem gondoluan ſemmit azzal, auagy ingyen ſem hiuęn azt â mit Chriſtus monda. A ki Iſtentűl vagyon, az Iſtennec igeiet halgattya. Ti azert nem halgattyatoc, mert Iſtentűl nem vattoc. Ha nem ęſzitec az embernec fianac teſtęt, es nem iſzatoc az ő vęret, nem leſzen elet ti bennetec. Meltok minden feddeſre effele eſztelen emberec, miert hogy nem hiſzik azokat, mellyec â tőruęnbe, â Prohpetaknac es Apoſtoloknac iraſokban meg vannac iratuan.

Gal. 5.

Iohan. 8.

Iohan. 6.

Minec vtanna meg feddette volna vrunc az tanetuanyoknac tudatlanſagokat, tanetani kezdi ũket monduan. *Nem de ezeket kellette á Chriſtuſnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dicſőſegebe?* Es hogy ne menthettek volna aual magokat, hogy á ſzent irásban errűl ſemmi nem talaltatnęiec. *El kezduen Moyſeſen es á Prophetakon, magyarazza uala nekic mind azokat az iraſokat, mellyec ũ felőle ualanac.* Nem ſzamlallya elő egyenkęnt az Euangeliſta, az irásnac helyeit, mellyeket Chriſtus előttőc meg magyarázot. De ketſegnelkűl hiſzem hogy meg bizonyettotta, hogy fogantataſátul fogua mind fel tamadaſáig, valamint ũ neki tőrtent dolga, az iráſoc ſzerent tőrtent, es ũ benne tőltenec be á Prophetáknac mondáſi, mellyec á Meſsiaſrul ſzollottanac. Mert vgyanis á mint ſzent Peter bizonettya, ũ rulla minden Prophetac bizonſagot téſznec Foganataſárul Eſaias imigyen ſzolla. Ime egy ſzűz fogad es ſzűl fiat, es az ũ neue igy neueztetic: Iſtenvelunc. Nemzetſegérűl Dauid azt mondgya, hogy meg eskűt volt Iſten ũ neki, hogy az ũ nemzetéből helyheztetne az ũ ſzekire. Szűleteſénec helyerűl Micheas niluan ſzollot, hogy Betlehembe ſzűletic. Szűleteſénec ideiérűl Iacob hogy akcor kellet ſzűletni, mikor az kiraly iſtap el vetetet lu-

Actó. 10.
Eſa. 7.
Pſalm. 131.
Mich. 5.
Gen. 49.

tet Iudatul. Hogy Aegiptusba kellet futni, aztis meg irta Oseas. Hogy az artatlan gyermekeknec ôldôzése kôuetkezneiec szûletesé vtan, azt sem halgatta el Ieremias. Tanetasarul imigyen emlekezic û kepében Esaias. Az Vrnaclelke en raitam, az szelędéknec prædicalni kûldôt engemet. Chodatetelirûl vgyan azon Esaias imeszt beszelli, Az Isten el iû, es meg szabadęt minket. Akcoron meg nylatkoznac az vakoknac szemec, es az siketeknec fûlôc nytua leszнec. Akcoron vgrandozic à santa mint egy szaruas, es à nemànac nyelue oldozua leszen. Hogy az û orszagànac es kiralysagànac ielentesęre, szamaron volt be menendô Ierusalembe, aztis meg hirdete Zacharias Propheta. Hogy az û tulaidon tanetuanya arulnaia el ûtet, arrul szent Dauid szollot. Hogy az ôrdôg, az û tagiai altal meg mardosando let volna à Christusnac sarkat, az az, meg szaggatando az ô testet, arrul emlekezet lôn Moysesnél, az elsô igeretbe. Iacob k dig kęn szenuedeserûl imigyen szollot. Meg mossa à borba az û ruhaiat, es à szôlônec verébe az û palastiat. Kit akcor miuele à Iesus, mikor az û kęnnyanac ideien à sotut û maga nyoma. Az husueti baranyis, mellyet estue ôlnec vala meg, ennec az Isten baranyanac, è vilag vegezeti felc valo meg

Ose. 11.
Ierem 31.
Esa. 61.
Esa. 35.
Zacha. 9.
Psalm 40.
Gene. 3.
Gen. 49.
Esa. 63.
Exod. 12.

aldoztatasat peldazta. Az soc ő torucnybeli aldozatoc azonkeppen, mind â Christustra nezte-nec, es azt iclentettec, hogy ű az bűnert valo aldozat lenne. Mit mongyac àrez kigyorul? nem de űnen maga meg mondae Vrunc, hogy azis űtet peldazta, mikor szent Ianosnal imigyen szolla.

Num. 21.

Iohan. 3. Mikeppen Moyses fel magaztalta à kigyot â pusztaban, azonkeppen szűkseg fel magasztaltatni embernec fianac. Hogy â latroc kőzőt kellet meg

Esa. 53. feszettetni, azis meg talaltatic Esaiasnal, ki azt mondotta felőle, hogy a gonosz teuőc kozibe szamlaltatot. Hogy kezeit labait meg szegezneiec, es

Psalm 21. Psalm. 68. pet, eczetet adnanac innya, ruhaiual â vitezec meg osztoznanac, ezekről mindenekről Dauid regen bizonsagot tőt volt. Halalarul peniglen oly nyluan emlekezet Daniel, hogy nyluabban sem le-

Daniel. 6. hetet volna annal. Hatuā ket het vtan (monduan) meg őletic â Christus. Temeteserűl Esaias. Azű

Esa. 11. temetese vgymond, dichőseges leszen. Fel tamadasarul tegnap eleg bizonsagot szamlalanc elő, mostan azert nem szűkseg arrul szollanunc. Ezekből es egyeb sok szantalan helyekből, â szent irasnac meg bizonyul, hogy â szuz Marianac fia, Christus, az az, Messias. Mert ollyatannac kelletâ Messiasnac lenni mint ű volt, azokat kellet szenuedni, mellyeket ű szenuedet, es ugy menni be azű dichősegebe.

Hermad

Harmadic Réſe.

LAſſuc immar mit czelekedec vrunc Emausba *kőzelgetenec*, vgymond ſzent Lukach, *â Varoshoz melybe mennec uala. Es ű tetteti uala hogy meſſeb menne.* (Talam azert, hogy inkab, gerieztenęie bennec, az ű hozza valo keuanſagot. (A tanetuanyoc peniglen, el ragadtatuan az ű beſzedinec győnyőrűſeges voltatul, nem őrőmeſt valhatnac vala meg tűlle. Annac okaert keſzerittec űtet az ű kereſekcel, hogy be menne Emausba, monduan. *Maragy meg uelűnc, mert eſtue fele uagyon, es à nap el hanyatlot.* Latod it è ket tanetuannac, az Iſten igeięnec halgataſahoz valo nagy keuanſagokat. Abbol iſmertetnec meg az Iſtennec fiai, hogy őrőmeſt halgattyac az Iſtennec igeiet. Mert âki Iſtentűl vagyon, azt mondgya Chriſtus, az Iſtennec igeiet halgattya. Touabba, â ſzallas adaſnac peldaiatis meg talalod ezekben. Es meg tanulhatod tűllőc, hogy nem chac hini, hanem vgyan keſzerętenies kel â ſzegeny ſzarandekokat hogy be terienec â te hazadba, â mint Abrahamis chelekedec ki az Angyalokat keſzeręte be menni, az ű hailekaba. Arra minket Eſaiasis imigyen + int ſzoluan. Szeg meg az ehezőknec â te kenyeredet, es ſzűkőlkődőket es budoſokat vid be â te hazadba.

Iſtennec fiai. Iohan. 8.

Szallas adas. Gene. 18.

Eſa. 58.

Engedüęn azert ũnekiec az Vr, *be mene uellec.* Meg bizonyętuan igaznac lenni azt, à mit regenten mondot vala à bőlch altal. Győnyőrkődőm az embernec fiaiual eggyűt lenni. Megint ſzent Ianoſnal. Ime az aiton allok es zőrgętec, ha ki hallya az en ſzómat, es meg nittya nekem az aitot, be megyec hozza, es velle vachoralő ũis en velem. Zőrgetet vala immar ezeknec à tanetuanyoknac ſziuőknec kaptian. Meg nytac neki, be hiuac ũtet, es be mene hozzá ioc.

Prouerb. 8. Apoc. 3.

Miből eſmerec urunkat à tanetuanyoc.

Es lőn mikoron uellec az aſztalnal ülne, hogy ůe à kenyeret &c. Ket dolgot chelckedec it Chriſtus, mellyekből ũtet à tanetuanyoc meg eſmerec. Elſőt, hogy à kenyérnec oſztogataſaban meg tarta azt à módot, mellyet halala előt ſzokot vala tartani. Kezębe vęue, halat ada atyánac, meg alda meg ſzegę es vgy oſztogata nekic. Máſt hogy belől indęta ſziueket az ũ Szent Lelkeuel, es vilagoſęta elmeieket. *Meg nylatkozanac azert az ũ ßemec es meg eſmerec ũtet.* Szent Agoſton, Arany ſzaiu ſzent Ianos, es Theophilactus azt iriac, hogy Chriſtus Vrunc, az ũ teſtenec ſzentſęget atta volna ot à tanetuanyoknac. Azert mondgia Theophilactus, hogy nagy ereie vagyon az Vr teſtęnec. Meg nylatkoznak azoknac ſzemec, à kic ezt à kenyeret eſzic hogy meg eſmeriec ũtet. *Eſ el enyeßec ſzemec elől.* Mert oly tu-

laidonſaga

laidonſaga vagyon à dichőült teſtnec azt beſzelli ſzent Agoſton, hogy mihelt akaria ottan ot lehet à hol akar lenni.

Es mondanac egymashoz. Nem de á mi ſſiuűnc Iſten igeienec *geriedez ualae bennűnc mikoron az uton uelűnc ſſolnaſ.* tulaidonſaga. Oly tulaidonſaga vagyon az ISTEN igeienec, hogy az Iſteni ſzeretetnec es mennyei őrőmnec tűzęuel fel gerieſztı az embereknec lelkeket. Valamikor io főldben eſic az à mag, az az, io ſzűben, ketſęg nélkűl ki űzi onnęt à tunyaſagnac hidegſeget, gyorſa teſzi az embert minden iora. Mig az Iſtennec ſemminemű teuelygęſſel meg nem ölgyętetet igaz igęie kellemetes volt az emberec kőzőt, addiglan izit erzettec annac halgataſanac, es meg ielentette magat à halgatokban, az Euangeliomnac gyűmőlche. Ha à prædicator az ISTENNEC à bűn ellen valo haragiat hirdette, ha à gonoſſagot feddette az ű halgatoiban, meg pirult orczaioc, le bochattak feiket, meg teczet kiuűlis raitoc hogy fait az ű ſzíuőc, es iduőſſeges penitenciara lelkec meg keſeredet. Ha à Chriſtuſnac keſerues kennyarul ſzollot es lőttőc hallottal volna akcorő nagy fohaz kodaſokat, lattal volna ſiraſokat, kőn hullataſokat. Siratak az ű bűnőket, mellyekcel okot attanac Chriſtuſnac az kęnnac es halálnac ſzenuedeſere. Ha viſzontac

ſzontac az vrnac fel tamadaſarul lőt â prædicatioban emlekezet, mindnyaian meg mondhatatlan nagy őrőmmel őruendeztenec raita, hogy Chriſtus az ű ellenſegin győzedelmet veuen, halottaibol fel tamadot. Moſtan igen keueſet latunc ezekbe, mert nagy reſze az embereknec, tellyeſſeggel el ſzakadot az Iſtennec győmőlchőző igeietől es az igaſſag helyet, ſok fele teuelygeſeket valaſztottanac magoknac, mellyec â vilagoſſagnac gyűmőlchit nem teremthetic ű bennec. (A kic peniglen halgattiakis kilső fülőkcel az Euangeliomot, nem vgy, es nem oly ſziuel halgattyac â mint kellene, es azert ſem gyűkeret nem verhet, ſem azokat â gyűmőlchőket nem teremtheti ű bennec, mellyeket â mi eleinkbe teremtet. Nem geriedez lelkec az igenec halgataſa vtan, ſőt vgyan azon regi iora valo reſtſeg, es minden alnakſagra valo gyorſaſag vralkodic bennec. Mi hogy ezec kőzőt ne talaltaſſunc, haſogaſſuc fel ſziueinknec kemeny főldet â Penitencianac ſzanto vaſaual, irchuc ki ez vilagi ſzorgalmatoſſagnac es teſti győnyőrűſegnec tűſſet lelkunből, ne kemenyechűc meg az mi ſziueinket, hanem lagechuc meg inkab â kőnyhullataſnac vizeuel, hogy ereſzheſſen mely győkeret bennűnc az Iſtennec igeie. Vgy leſzen meg oſzton, hogy lelkűnkben io indulatoknac es gondolatoknac, elmenkben az Chriſtus eſme-

Miert gyűmőlchtelen moſt az Iſtennec igeie.

eſmeretinec, ſzankban Iſten felől valo beſzedeknec, kezeinkben az io chelekedeteknec gyümölcze talaltaſſec. Es mikeppen ez ket tanetuany vrunkat meg eſmerugen, ottan viſza terençec Ieruſalembe, ahol az Apoſtoloc valanac, es ũ vellec egyetembe hirdetec iduezetõnknec fel tamadaſat, azonkeppen mies annira meg erõſſettetũnc az anyaſzentegyhaznac vallaſaban, es az Apoſtoli tudomanba, hogy abbol ſoha ki nem eshetũnc, hanem mind vegic benne meg tartatunc. *möly ben tartson*

meg en itte siu es az lent. de ez sh kiuindrja ur
Isten amen.

HVSVET KED

Ez mai Euangeliom, á ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. reßeben talaltatic meg.

AZ idõben mẽg allà Ieſus

ũ tanetuanykõzõt, es monda nekic. Bekeſeg tinektec. Meg felemlenec kedig es meg rettenenec ueluen, hogy ualami lelket latnanac. Es monda nekic. Mit haborodtatoc meg, es miert iõnec gondolatoc az ti ſiuetekben

tekben? Laſſatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam uagyoc. Tapaſtallyatoc engemet es laſſatoc, mert à leleknec ninchen teſte es tetemi, mikeppen lattyatoc hogy ennekem uagyon. Es midőn ezeket mondotta uolna, meg mutata nekic kezeit es labait. Mikoron kedig meg nem hinnenec, es az őrőmnec miatta chodalkoznanac, mondà nekic. Vagyone itt ualami eledeltec? es ùc elő hozànac nekiegy darab ſùlt halat es ualami lepes mezet. Es mikoron őt uolna előttőc ueuen à maradekokat nekic ada. Es monda nekic. Ezec à beſſedec, melyeket ſoltam tinektec, mikoron meg ueletec uolnec. Miuel hogy be kellet tellyeſedni mind azoknac, mellyec meg uadnac irua, Moyſeſnec tőruenyebe es à Propbetakba, es à Pſalmuſokba en felőlem. Akkoron meg nyta az ù elmeieket hogy meg erteneiec az iraſokat. Es monda nekic. Igy uagyon meg irua, es èkeppen kellet à Chriſtuſnac ſenuedni, es harmadnapon halottaibol fel tamadni, es praedicaltatni az ù neueben, à pœnitenciat es à bùnőknec bochanattyat, minden nepec kőzőt el kezduen Hieruſalemben.

EZis egic a Chriſtus meg ieleneſinec, mellyet az ù fel tamadaſanac napian lőnec. Mert mikoron ſzomorkoduan à tizenegy Apoſtoloc ù fel ſle ſzollananac, es amaz ket tanetuanyis, mellyekről tegnap ſzollanc, Emausbol hatra ter-

ugy beszelleñeiec mint lon dolgoc az vton, es mint esmertec volna meg az vrat à kenyernec szegeserul, meg allapec koztoc, es azokat szolla es chelekede mellyekrul emlekezet vagyon è mai Euangeliomba. Miert hogy peniglen è iouendo vasarnaponis, vgyan ezen historiat oluassa az anyaszentegyhaz szent Ianosbol, Mostan chac két tanolsagot vegyunc belole, es à tobit, à mirul it szol az Euangelista, akkorra halaszuc.

Elso tanulsag leszen à Christusnac koszonteserul, mellyel kozone az u tanetuanynac monduan bekeseg tinektec.

Masodic à CHRISTVS halalanac szukseges voltarul es mint kellyen velle elnunc, vgy hogy prædicaltasséc az u neuebe à pænitentia es à bunoknec bochanattya, minden nepec kozot

Elsó Részè.

MEg alla IESVS az u tanetuany kozot es monda bekeseg tinektec. Keduesec szoktac embereknec affele vendegec lenni, kic ures kezzel nem iarnac, hanē hoznac valamit velec, azert Christusis aiandeka ioue tanetuanyhoz, es mi lot legyē az aiandec, meg ielenti az u kozoneti. *Bekeseg ugymond tinektec.*

Ket fele bekeseg vagyon, Egyc è vilagi auagy testi, Masic belso auagy lelki bekeseg. Ez vilagi *Két fele bekeseg.*

bekes-

bękeſeg az mikor ez vilagon orſzagokban, tar-
E vilagi bękeſeg. tomanyokban, falukban, es à cheledec kŏzŏt ha-
zakban, bękeſeg, chendeſſeg, egyeneſſeg, vagyon.
Vreſſec minden zanabanatul, habaruſagtul es vi-
ſzauonyaſtul. Iſten aiandeka kedig, es iſtentŭl a-
1. *Tim.* 2. datic ezis, Azert int minket ſzent Pal, hogy kŏ-
nyŏrŏgiunc à mi vrunknac, hogy nyugodalmas
es chendeſz eletet elheſstŭnc. Kinec inteſet meg fo-
gaduan az anyaſzentegyhaz, naponkent imigyen
kŏnyŏrŏg Iſtennec. Agy bękeſeget vriſten az mi
idŏnkben, mert ninchen ſenki egyeb à ki mi eret-
Lelki bękeſeg tŭnc vijaskodgyec, hanem chak te mi Iſtenŭc. Lel-
ki bękeſeg az mikor bękeſegeſec Iſtennel az em-
bereknec lelki eſmeretec. Ezt keuannia it Chriſtus
az ŏ tanetŭanynac. Melyrŭl mics beueb beſzed-
del ſzollyunc hogy meg ertheſstŭc meſy igen io
es dragalatos dolog legyen.

Leg elŏſzŏr azert, holot à bękeſeg azoc kŏ-
zŏt ſzokot ſzereztetni, à kic egybe veſztenec volt
laſſuc meg kic voltanac it az egybe veſzet, es ŭn-
Iſten eſſember kŏzzŏt ualo haboruſag. kŏſztŏc meg haborodot ſzemelyec. Az Iſten
kŏzŏt es ember kŏzŏt tŏrtent volt haboruſag es
egyenetlenſeg, ŭk veſztenec egybe. Az Iſtenŭ
magaban es ŭ magatul bodog lęuen, el lehetet az
ember nelkŭl, de az ember nyomorult es veſzet
allat lęuen, Iſten nelkŭl ſemmikeppen nem lehe-
tet. Ennec okaert, Iſtennec nem volt ſzŭkſege reia,
hogy

hogy meg egyeneſedneiec az emberrel, hanem az ember ſzükölködöt az Iſtennel valo meg bękelles nelkül.

Az egybe veſzeſnec oka, à vétek vala, ki nem Iſtentül eſęc, hanem az embertül. Michoda vetec? A bün. Hogy az ördöggel partolkodec az ember Iſten ellen, el ſzakada Iſtentül, az ördöghöz alla, es birtoka alla veté magat. Mely nagy löt legyen peniglen ez à vétec, akarkies meg értheti annac nagy voltabol, ſokaſagabol, ondokſagabol es büntetéſeböl. *Haboruſagnac oka.*

Nagy voltát innét veheted eſzedbe, ha meg gondolod hogy az teremtet allat teremtöiet vtalta es bantotta meg. Azt à ki ütet ſemmiböl az öröc bodogſagra, es ü ęrette mindeneket teremtet vala. Sokaſagat elęgge meg ielenti amaz pelda beſzed, melybe az egy ſzolga, tiz ezer giraual marada adoſſa az ü vranac. Es à bölch mondaſa ki imigyen ſzolla. Hetſzer eſzic egy nap az igaz. Ondokſagat meg mutattya az ü fertelmeſſege, ki oly lön, hogy az egeſz emberi nemzetet meg förtöztete. Mert az egy ember altal vgymond ſzent Pal, à bün be iöue ez vilagra, kiben mindenec vętkezęnec. Büntetéſe, Atoc es öröc karhozat. Melyröl bizonſagot teſzen Moyſes, mikor mindenfele atkokcal fenyegeti azokat, à kic meg nem tartyac Iſtennec parancholatit. Chriſtuſis kedig atkozot- *A bünnec nagy uolta.* *Bünnec ſokaſaga.* *Prouer: 24* *Ondokſaga à bünnec.* *Rom. 5.* *Büntetéſe.* *Deut. 28.*

Matth.25. taknac neuczi azokat, à kic à bűnert kőteleſec az őrőc karhozattra. Es ã kép mutatokrul azt

Luc. 2c. mondgya, hogy nagyob leſzen az ű karhozattyoc. Megint ſz: Pal azt beſzęlli, hogy karhoza-

Rom. 13. tot kereſnec magoknac, à kic à feiedelemségnec ellene allanac. Hogy ingyen ſe emléchem az nyaualiakat, mellyec ala vettetet az ember it ez vilagon az Iſten ellen valo vetekert.

Meg ertuén à vetket mely miat az Iſten es ember kőzőt haboruſag tamada, immar à kőzbe iarot es à bękeſeg ſzerzőt kel meg tekentenűnc. Kinec ſzűkſeg volt olynac lenni hogy az meg haragut iſtentis meg engeztelhette volna, à bűnertis meg fizethetet volna.

Bekeſeg ſzerző.

Az Iſten haragiat puſzta teremtet allat meg nem engeſztelhette. Az Iſtenhez kedig nem illet hogy fizetet volna à vetekert. Oly kőzbe iarot kelletęc azert kereſni, à ki megis miuelhetnęie hatalmáual à meg engeſzteleſt, tartozneiekis meg miuelni à fizeteſt termeſzeti ſzerent. Es miuel hogy ſenki ollyatan nem talaltathatec, az őrőc Iſtennec egyetlen egy fia, az ſzent haromſagban maſodic ſzemely iőue è vilagra, emberi termeſzetet vőn magara, emberre lőn, az ISTENNEC es embernec kőzikbe alla, ki miert hogy az Atyaiſtenhez egyenlő vala Iſtenſege ſzerent, es az emberhez haſonlo, embersége ſzerent vgy mint

Iſten

Iſten elegendő, vgy mint ember kőteles lőn reia, hogy magara vegye es viſellye az mi igyűnket. Annakokaert kőzbe iaro leuęn, az mi vetkeinkert meg fizete à magas kerėſztfan, eleget tőn az Atyaiſtennec igaſſagánac, meg engeſztele es el vęue az ű haragiat, meg bekeltėte minket ű vele, őrőc bękeſeget ſzerſze Iſten kőzőt es az emberi nemzet kőzőt. Mely dologrul imigyen ſzollot ſzent Pal apoſtol. Titeketis kic ez előt el idegenűltetec vala, es ellenſęgec valatoc, chac gonoſz chelekedetre igyekezuęn, meg engeſztelt az ű emberi teſtėben, halalanac altala: hogy ſzentőkcé, ſzeplőtelenekce, es meg fedhetetlenekce tenne. Megint maſut. Meg igazuluaň à hitből, bękeſégűnc vagyon Iſtenhez à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. *Col. 1.*

De imeſztis eſzetekbe vegyetec, hogy mint egyeb bękeſég ſzerſzesben, azon modon ebbenis az Iſtennel valo meg bękellésben à kėt fęl kőzőt valami kőteſnec kellet lenni, lőttis kędig. Iſten felől ez. V ſzent felſege arra kőtőtte magat, hogy az ű fiaert minketis fiaua fogad, io keduel es io akarattal leſzen hozzanc, mint kegies Atya fiaihoz. Te Iſtened leſzec azt mondgya es à te magode te vtannad. Szent Ianoſis azt beſzelli, hogy valakic hittėnec à IESVS neuében, hatalmot adot reia nekiec, hogy ISTEN fiai leheſ- *Iſten es ember kőzőt ualo kőtes.* *Gene. 17.* *Iohan. 1.*

Matth. 3. ſenec. Halhacza mit kialt az ègbŏl az atya è kŏzbe iaro felŏl? Ez az en ſzerelmes fiam, kiben nekem keduem tŏlt, az az, ũ erette io keduem es io akaratom vagyon az emberekhez.

Az ember felŏl kedig ez à kŏtes, hogy à hittel, mely altal Iſtennec fiaiua lettũnc meg fogiuc es hozzanc foglallyuk az ũ igeretit, ũ bele oltaſſunc. Rom. 8. A ſzeretettel oly igen erŏſſen hozza ragaſzkodgyunc, hogy ſem elet ſem halal, es rŏuid beſzeddel ſemminemũ dolog ũ tũlle minket el ne ſzakaſzhaſſon. Az ũ benne valo hitben teuelyges nelkũl meg maradgyunc, az ũ parancholatit ellenkedŏ akarat nelkũl meg tarchuc.

A kŏteſnec pecheti. Iohan. 6. Touabbà ez à kŏtes megis pecheteltetet. Elŏſzŏr à Chriſtuſnac eskũeſeuel, midŏn imigyen ſzolla. Bizon bizon mondom tinektec à ki en bennem hiſzen, veſzi az ŏrŏc eletet. Maſodſzor, az ſzentſegekcel, mellyec erŏs es bizonyos pechéti az Iſten kŏzŏtes ember kŏzŏt ſzerzettetet fri-

2. Corint. 15. gynec. Harmadſzor à ſzent Lelec Iſten altal, kit zalagul adot az mi ſziuũnkbe à Chriſtus, hogy

Rom. 8. ũ bizonſagot tegyen rulla az mi lelkũnknec, hogy Iſtennec fiai legyunc. Azert ira imigyen ſzent Pal

Epheſ. 1. apoſtol az Epheſusbelieknec. Mikoron hallotatoc volna az igaſſagnac igeiet, az az, idueſſegteknec Euangeliomiat, melyben minec vtanna hittetec, meg pecheteltettetec az igiretnec lelkeuel, ki

az mi

az mi valtſagunknac bizonyos zalaga. Ezec à Pechétec, mellyekcel meg erőſſettetet es meg pechételtetet az Iſten es ember kőzőt ſzerzetet bękeſeg. Ne alecza kedig ſenki hogy chac egynehány emberrel bękelt volna meg az Iſten, mert à tellyes emberi nemzettel bękelt, azert prædicaltatà kőzőnſegel mindeneknec az Euangeliomot, kőzőnſeggel igere mindeneknec az idueſſeget, valakic hiſznec es meg kereſztelkednec. *A bekeſeg kőzőnſeges.* *Mar. ultimo.*

Hogy ha peniglen ennec à bękeſegnec haſznait akariatoc erteni, el higgyętec hogy mind è vilag ſzerent, ſ-mind à mas vilagon, ſoc haſznai vannac. E vilag ſzerent valo eltűnkbe elſő haſzna ez, hogy ennec à bękeſęgnec miátta vagyon az Iſtenhez batorſagos iarulatunc es be ferkezésűnc. Szent Palnac imillyen mondáſa kęnt. Meg igazultatuan à hitből, bękeſegűnc vagyon az Iſtennel, à mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Kinec altala be ferkezęſt talaltunc à hit altal è kegyelemre, à kiben allunc, es dichekedűnc az Iſtennec dichőſegénec remenſegébe. *Bekeſegnec haßnai.* *1. haßna.* *Rom. 5.*

Maſodic haſzna az io lelki eſmęret. Az előt à bűnnec eſmęreti, győtrőtte az mi lelkűnket de minec vtanna ezt à bękeſęget kezdettűc erzeni ſziuűnkbe, io es vig lelki eſmęret tamadot mi bennűnc. Es mikęnt amaz latornac meg nyugouec lelke, minec vtanna azt hallotta volna Chri- *2. haßna.*

ſtuſtul, hogy paradichomba lenne ũ velle, azon keppen nekũnkis meg chendeſzedic lelkũnc eſmęreti, midõn hirdettetic nekũnc az Euangeliomba, à Chriſtus altal, bũneinknec bochanattya.

3. Haſzna. Ezzel az io lelki eſmerettel eggyũt iar à bękeségnec harmadic haſzna, à lelki õrõm. Mely azt miueli mi bennũnc, hogy még à haboruſagoknac kõzepibenis õruendezũnc, es dichekedũnc benne, midõn valamit ſzenuedũnc az Chriſtuſnac hiti mellet. Mint ám ſzent Pál dichekedic vala: Tuduan hogy noha az õrdõg es az ũ tagiai gyũlõlnec es õldõznec minket, mind az altal az Iſten ſzeret es keduel.

2. Cor. 11

4. Haſzna. Negyedic haſzna, az atyafiui ſzeretet. Mert ertuén hogy az egy kõzõnséges meg valtonac kõzbe iarãſa meg engeſztelte nekũnc, es kõzõnſeges atyanka tette az Iſtent, vgymint egy atyánac fiai, vgy mint atyafiac, es azon egy õrõcęlet nec õrõkõſi, ſzerettyũc egymaſt, es bękeſegeſec vagyunc egymashoz.

5. Haſzna. Otõdic haſzna ez vilagbol valo õruendetes esvig ki mulas, vgy hogy õrõmeſt es vigan mulnac ki è vilagbol azoc, valakic erzic ſziuõkben ezt à bękeſeget. Mint ám Simeon, ki õlębe veuen az vionnan ſzũletet Ieſuſt imezt mondgya. Moſt bochãsd el à te ſzolgadat vram, à te beſzéded ſzerent bekeſęgbe, Mert lattac

Luc. 2.

az en

az en ſzemeim az te iduezetődet. Mint ſzent Pális keuan vala ki mulni à vilagbol es Chriſtuſſal egyűt lenni.

Az mas vilagon peniglen, ennec az Iſtennel valo bękeſęgnec haſzna, az örők elet, örők bodogſag, veghetetlen örőm, az Iſten ſzenęnec latáſa, az angyalokkal, es vilag kezdetitől fogua meni ſoc ſzentec voltanac leſznekis, mind azokcal egyűt valo meg maradás. De elęg legyen errűl, iarulyunc immaron é prædicatiónac maſodic réſzehez. 6. Haſzna.

Maſodik Reße.

IGY *uagyon meg irua es igy kellet ßenuedni à Chriſtuſnac, es halottaibol fel tamadni.* It ez arant mikor Chriſtus azt mongya, hogy igy vagyon meg irua, azt akaria, hogy nem à mi eſzűnket es okoſſagunkat, hanem az iráſt kőueſſűc abban, à mi az Iſtennec orſzagat illeti. Vac emberi okoſſag nem foghattya meg az ISTENNEC dolgait kűlőmben, hanem ha az ű ſzent igeiętől meg vilagoſittatic. Azert ſzol imigyen ſzent Dauid ISTENNEC. A te iged vram en labaimnac ſzőuetneke, es az en vtaimnac vilagoſſaga. Es à Prophetàknac iraſit, à ſőtet helyen fénlő lampaſnac neuezi ſzent Peter. Valamikoron azert az Iſteni dologrul tamad kérdes, nem az mi elmenknec es Az iraſt kel kőuetni. Vac az embe ri okoſſág. Pſalm. 118. 2. Pet.

okoſſagunknac, hanem az Iſten igeiẽnec veſzerlẽſet kel abban kõuetnũnc, es onnet kel azt meg feitenũnc.

Chriſtus halalánac es fel tamadaſánac ſzũkſeges volta.

De mit mond hogy meg volt irua? *Hogy à Chriſtuſnac ßenuedni kellet, es halottaibol fel tamadni.* Mely mondasbol meg ertheted az ũ halalánac es fel tamadaſánac ſzũkſeges voltat. Illyen modot talalt es rendelt volt Iſten az mi valtſagunkba, mellyet Moyſeſſel à Prophetakcal es Dauiddal megis hirdettetet, mint tegnap meg hallatoc. Szũkſeg volt azert ſzenuedni es fel tamadni à Chriſtuſnac, hogy az irãſoc be tellyeſednẽnec. Mert mint ũnnen maga az Iſten, azonkeppen az ũ beſzẽdeis õrõkce meg marad, lehetetlen dolog hogy az meg valtozzẽc, à mit Iſten egy ſzer el vẽgezet. *Es Prædicaltatni az ũ neuebe pœnitenciat, es bũnõknec bochanattiat.* Iol eſzẽbe vegyc minden ember ezt à mondaſt, hogy tuggya õuẽue tenni az Chriſtus altal ſzerzettetet idueſſeget, es iol élni velle.

Pſal: 9. 118.

Eſa. 55.

A bũn bit es pœnitencia altal bochattatic.

Az apoſtoli prædicallas, nem chac à hit altal hanem à hit es pœnitencia altal igeri nekũnc az bũnnec bochanattyat. Ez volt ſzokãſoc az Apoſtoloknac, hogy egyũt hirdettec à hittel à pœnitenciat. Midõn imillyen kerdẽſt kerdettec volna à Sidoc az apoſtoloktul, mit tegyũnc tahat attyamfiai? Peter igy felele nekiec. Pœnitenciat tarchatoc es mindenitec kereſztelkedgyec meg à

Actor. 2.

Ieſus

Ieſus Chriſtuſnac neuęben, à ti bűnőtőknec bochanattyara, es veſzitec az ſzent leleknec aiandekat. Szent Pális azt mondgya, kogy ő mind Sidoknac, poganoknac, Iſtenben valo pœnitenciat:es az Vr Ieſus Chriſtusban valò hitet prædicallotta. Azt akaria Iſten, hogy az emberec meg eſmeręc bűnőket, annac eſmęretiből meg rettenyenec, es tőredelmeſſeget erezzenec az ű ſziuőkbe. Bűnőſőc vagyunc mindnyaian, atoc ala vettettűnc, es à karhozatra kőteleztettűnc termęſzet ſzerent. Az Euangeliomba hirdettetic bűnűnknec bochanattya. De nem azóknac à kic chac hiſznec, hanem, à kic pœnitenciatis tartanac. A kic azt velic hogy az Chriſtus fel tamadáſa altal, mindennec igaſſag adatic valaki hiſzen, ha ſemmi pœnitenciat nem tartis, azoc igen meg chalatnac, es nem tudnac iol elni az Vrnac fel tamadaſaual. Halgaſſacza mit mond ſzent Pal. Mikent Chriſtus fel tamádot halottaibol, azonkęppen mies az eletnec viſagaba iariunc. Bizony dolog hogy à Chriſtus erdeme altal adatic à bűnnec bochanattya. De chac azoknac à kic meg ternec, pœnitenciat tartnac, es hiſzic hogy à Chriſtus az mi bűneinkert holt meg, es igazulaſunkert tamadot fel. Mert à kic meg akarnac bękelni Iſtennel, mélto hogy meg kőueſſec űtet.)) Actor. 20. Rom: 6.

((Imez vionnan tamadot Euangeliſtac, ha meg Az uy prædi-

catoroknac uétke. tartottac volna eleitűl fogua ezt à tanetaſnac mod-gyat,az ű prædicallaſoc miat à kőſſeg kőzőt, nem hidegedet volna meg à ſzeretet,es nẽ arradot volna el ennire à gonoſſag è vilagon. De miuel hogy à hitet annéra magaſztallyac, hogy chac tiſztan az altal igeric az embereknec à meg igazulaſt es az idueſſeget, meg idegenedet à kőſſeg minden iotul, reſt à ioſagos chelekedeteknec munkaiára, miert hogy el hitettec vèllec, hogy ſemmi tekenteti ninchen Iſtennec à meg igazetàsban à mi chelekedetinkre, es ſemmi erdeme es iutalma ninchen az mi munkanknac. Mert akarki ſem őrőmeſt foglallya oly munkába magat, melynec haſzna ninchen, es iutalom nelkűl ſenki nem igyekezic magat faraſztani. Mi tudgyuc hogy à bűnős embernec meg igazulàſa nem chac à hit altal, hanem az pœnitencia altalis leſzen, es hogy mikeppen az Ionæ. 3. Niniuebelieknec chelekedeteket meg tékentuęn, miuel hogy meg tértenec vala az ű gonoſz vtokrul,meg irgalmaza nekic Iſten, azonkęppen moſtanis azoknac irgalmaz meg, es azoknac bochattya meg bűnőket, à kic bőitőlèſſel ſiràſſal, Iocl: 2. ſziueknec tőredelmeſſegèuel, alazatos kőnyőrgeſſel kereſic keduèt ű ſzent Iſtenſegènec, es annac okaert arra intűnc minden iambor kereſztient, hogy pœnitenciat tarchon ha azt akaria, hogy à Chriſtus altal hirdettetet bękeségben réſze legyen:

Elſő

ELSŐ VASAR-NAP HVSVET VTAN.

Az ßent Ianos Euangeliomiánac XX. *reßében vagyon ez Euangeliom.*

AZ időben, *Mikoron eſtue* I.
uolna à hetnec elſő napian, es az aitoc be zarua uolnanac, bolot à tanetuanyoc egy be gyültec uala, à Sidoktul ualo felelemert, el iőue Ieſus es kőzepet meg alla, es monda nekic. Bekeſeg tinektec, es midőn ezeket mondotta uolna, meg mutata nekic kezeit es oldalat. Orülenec azert à tanetuanyoc az Vrat latuan. Monda azert nekic iſmeglen. Bekeſg tinektek. Mikeppen az en atyam el küldőt engemet, enis el küldlec titeket. Ezeket midőn mondotta uolna, reaioc lébe, es monda nekic. Vegyetec à ßent lelket. Valakiknec meg bochattyatoc bünőket, meg boczattatnac nekic, Valakiknec meg tartangyatoc, meg tartuan uannac. Tamas kedig egy à tizenkettő kőzzül, nem uala uelec mikoron Ieſus el iőt uala. Mondanac az okaert neki à tőb tanetuanyoc. Lattuc az Vrat. Az kedig monda nekic. Hanem ha latandom az ü kezen à ßegeknec helyet, es az en uiomat à ßegeknec helyebe bochatandom, es az en kezemet bochatandom az ü oldalaban, ſemmikeppen nem biſſem. Es nyolczad nappal az II.

utan iſmet az ũ tanetuany ben ualanac, es Tamas uelec, El iõue Ieſus aitoc be zarua leuen, es meg alla kõzõttõc, es monda, Bekeſeg tinektec. Annac utanna monda Tamaſnac, bochasd be ide uiodat, es lasd meg az en kezeimet, es nyuciȷch ki kezedet, es bochasd az en oldalamba es ne legy bitetlen, banem legy hiuu. Felele kedig Tamas es monda neki. En Vram es en Iſtenem. Monda neki Ieſus: Tamas, miuel hogy lattal engemet, hittel, bodogoc â kic nem lattac es hittec. Soc egyeb chodakatis tõn Ieſus az ũ tanetuany elõt, mellyec ninchenec meg irua ebben â kõnyuben. Ezek kedig meg irattanac, hogy higgyetec hogy â Ieſus, Chriſtus, Iſtennec fia, es hogy hiuen eletetec legyen az ũ neuenec altala.

EZ mai Euangeliomban ſzent Ianos à Chriſtuſnac két Ielenſeget iria meg. Egyet à ki tõrténec fel tamadáſa napian, mikor Tamas à tõb Tanetuanyokcal egyũt nem vala. Máſt à ki nyolczad nappal az vtan lõn, Tamaſnac ielen voltába. Mind à kettõbe à mi hiũnknec agazati bizonyettatnac, mellyekbe vallyuc hogy hiſzũnc à Ieſus Chriſtusban, ki harmadnapon hallottaibol fel tamadot: es hogy hiſzũc à teſtnec fel tamadáſat. Vgyan iol meg akarta Vrunc az ũ tanetuanyt az fel tamadáſrul valo tudomanra tanetani, à uegre hogy az vtan ũkis

tanéthat-

tanéthattanac volna egyebeket reya. Mi ez Euangeliombol harom tanulſagot vegyünc.

Elſő arrul leſzen mikeppen latogatá es kőzönte Chriſtus az ű tanetuanyt fel tamadáſa vtan.

Maſodic arrul à hatalomrul es meltoſagrul, mellyet az ű tanetuanynac ada.

Harmadic azokrul à dolgokrul, mellyec à maſodic ielenesbe tőrtenenec.

Első Tanulſag.

AZ vr fel tamadaſanac napian eſtue lőn az elſő meg ielenes. Mely időben az be zauárlatot aito altal be mene Ieſus à tanetuanyokhoz. A vegre vgymond Cyrillus, hogy meg bizonyetanaia az ű mindenhato voltat, melyről maſut imigyen ſzolla, Nekem adatot minden hatalom menybe es è főldőn. Igen balgatagoc azert à Sacramentarius eretnekec, kic az mely chelekedetit Vrunknac elmęiekcel meg nem foghattyac, azt hinni nem akariac. Miert hogy az emberi okoſſag meg nem ęrtheti mint leheſſen ielen è főldőn az oltari ſzentſegbe vgyan azon Chriſtus, à ki az atya Iſtennec iobia felől űl, tagadgyac ielen lenni. Kiknec azt adnám tanachul, hogy à ſzent Gergely regulaiat venneiec elő. Ki arra tanét, hogy iduőzitőnknec affele dolgait, Mellycket ű magokbolerő

Mindenhato à Chriſtus.

Matth. 28.

A Sacramentariuſoc bolondoc.

Szent Gergely regulai.

bol meg nem erthetűnc, mas dolgaiból érchűc meg, es à choda dolgokat, azoknal chodalatosb cheledéketiből higgyűc el. Vgy mint ha ualakinec lehetetlen dolognac teczençiec lenni, hogy à be zauárlot aiton ment volna be à tanetuanyokhoz, gondollya meg az hogy az ű annyanac meheből, ſzűzeſegénec rekeſze eppen meg maraduan, iőue ki ez vilagra. Ha azert az Chriſtuſnac halando teſte ſzűztűl ſzűlethetet, dichőűlt teſte, ſokcal inkab be mehetet az be tętet aiton. Megint à ki azon gondolkodic mint leheſſen itt az vitezlő anyaſzentegyhazban à kenyęrnec es bornac ſzène alat az à teſt, es az à vér, mely az Atya Iſtennec iobia felől űl, iuſzon eſzębe hogy ha à termęſzetet nęzed, ſzinten ollyan lehetetlen dolog à teſtnec à be zauarlot aiton, es az ſzűzeſegnec rekeſzen altal hatni, mint ſzinten egyſzerſmind ſoc helyen lenni. De tudgyuc hogy termęſzet fölőt azoc meg lőttenec, tahat ezis meg lehet. Nem ketelkedhetic ſemmit, vrunknac az termeſzetnec ſzokot folyasánac fölőtte iaro chelekedetinec igaſſagárul, valaki hiſzi az ű mindenhato voltat.

Mit akar ez à ielenes. *Es mondanekic.* Ebben ã ielenèsbe fökeppen azt ved eſzedbe, hogy ſemmit hatra nem hagya à Chriſtus azokban à dolgokbã, mellyec bizonyethattac volna, azű vgyan azon teſtebęn valo igaz

fel ta-

fel tamadáſat, melyben meg holt vala. Nem vgy ſelenic mint valami uáſz, auagy heuſagos abrazat, hanem vgyan lathatando kęppen meg allapic à tanetuanyoc kőzőt. Szol beſzel véllec. Meg mutattya nękic kezeit, labait, oldalat, hogy ſebeit latuan meg eſmerneiec hogy vgyan ű volna. Meg illetteti magat az Apoſtolokcal, hogy erzeneiec az ű teſtęnec es teteminec igaz voltat. Enni valotis kèr à tanetuanyoktul, es eſzic előttoc. Vegezetre erős lehellettel reaioc lèh. Ezec mind az valo çletnec es eleuenſegnec bizonſagi. (Nincchen azert abban ſemmi ketség, hogy à meg fęſzűlt leſus fel tamadot.))

Bekeſeg tinektec. Ez el mult kedden, eleget ſzollāc errűl à kőſzőneſrűl es à bękeſęgrűl, mellyet vrűc hirdete az Apoſtoloknac. Moſtā azert bęket hagyoc neki, es touab megyec az euangeliomba.

((*Mèg mutata nekic kezeit es oldalat.* Hogy (à mint nem regenis mondam) à ſebeket latuan raita valoba el hinnęiec, hogy azon teſtbe allana előttőc, melybe meg fezettetet volt.) Vgyanis chac à végre tarta meg az ű dichőűlt teſteben â kén ſzenuedeſnec bellegit. Mert à fel tamadáſnac vtanna kőzőnſeggel ſemmi betegſęgnec, nyaualyànac, bennaságnac ielei az mi teſtűnkben meg nem maradnac. Hanem az halottac fel tamadnac, azt mongya ſzent Pál, rothadatlansággal, *Mint tamadunc fel.*

es mi

es mi el valtoztatunc, Mert ez rothadando teſtnec, rothatatlanságban kel ôltôzni. Es à halando teſtnec halhatatlanságot kel fel venni. Valami fogyatkozas lattatic moſtan az mi teſteinken, az akkor mind el vetetic, dichôſégbe, fenyeſſegben leſzen à fel tamadas.

Orûlenec azert a tanetuanyoc latuan az Vrat.

Egy elôſôr (azt beſzelli ſzent Lukach) meg remûltenec uala, alętuan hogy lelket latnánac. De minec vtanna meg eſmertec volna ûtet, vigadanac, es be telec à mit az elôt ſzollot vala nekic monduan. Iſmeg meg latlac titeket es ôrûl à ti ſziuetec, es à ti ôrômeteket ſenki el nem véſzi tûlletec.

Maſodic Tanulſag.

Az apoſtolok nac adatot hatalom

Mikeppen el küldôt engemet az en atyam, enis el küldlec titeket. Ez à hatalom es à meltoság mellyet az û tanetuanynac ada, Chriſtus ez mai Euangeliomba: kôuetekcę téſzi, es kôuetségbe kûldi ûket, mind è ſzeles vilagra. Vgyanis azert neueztetnec Apoſtoloknac, mert az Apoſtol annit téſzen mint kôuet. Mely dolgot ez vilagi kôuetségeknec haſonlatoſſagabol kônnyebben meg erthetûnc.

Kôuetec kûldeſenec modgya.

Mikor ez vilagi feiedelmec kôueteket kûldnec valahoua, Két fele leuelet adnac û nekicc. Egy

gyet à

gyet à kit credenciánac hinac, az az, hitel leuélnec. Hogy à kihez kŏuetségbe mennec, meghiggye à kŏueteknec beſzedeket, es nem kŭlŏmben tarcha azt, valamit az ŭ ſzaiokbol hal, mintha tiſztan annac ſzaiabol hallanaia à ki ŭket kŭldŏtte. Máſt à kit Inſtructionac neuezŭnc, melybe tanulſag adatic à kŏueteknec mint iarianac el à kŏuetségben Chriſtuſis meg tartya ezt à ſzokaſt. El akaruan azert bochatni è ſzeles vilagra az Apoſtolokat, imillyen credenciat àd nekic. *Miképpen az en Atyam el kŭldŏt engemet, azon képpen enis el kŭldlec titeket.* Az az: Az en Atyam menyorſzagbol à vegre bochatot engemet è fŏldre, hogy hirdeſſem az ŭ akarattyat. Valaki ennekem hiſzen, Atyamnac hiſzen, mert en ŭ kŏuete vagyoc, vgy mint kirŭl imigyen ſzolla Moyſes altal, Az en beſzędimet adom az ŭ ſzaiába, es mindeneket meg mond ŭ nekiec, mellyeket en parancholoc neki Valaki kedig az ŭ bęſzedit, kiket en neuembe ſzol, halgatni nem akaria, azt en meg bŭntetem. De miert hogy nem maradoc en mind vilag vegéic lathatando ſzemelybe it é fŏldŏn, titeket, az én tanetuanymat bochatlac el kepembe, es azt akarom, hogy vgy higgyec à ti ſzauatokat, mint ſzinten az en tulaidon beſzędemet. Ez à credentia leuelnec ertelme. Kihez haſŏnloc vrunknac imez mondaſies, holot az apoſtoloknac

Az Apoſtoloknac adatot credentia.

Deut. 18.

Luc. 18. imigyen ſzolla. A ki titeket halgat, engemet halgat, à ki titeket fogad, engemet fogad. Es à ki engemet fogad, azt fogadgya à ki engemet küldöt.

A credentiánac pechéti. Megis pechétle peniglen ezt à leuelet, az choda tetelre valo hatalommal monduan. A kic en bennem hiſznec, azokat imillyen chodatetelec

Mar. ultimo. követic. Az en néuembe ördögöket üznec, vy nyelueken ſzolnac, kigyokat keſzekbe veſznec, es ha valami halalos allatot meg iſznac, nem árt nekic. Betegekre vetic kezeket es meg gyogyulnac. Illyetén es ſoc egyeb fele chodakcal erősſetec az apoſtoloc az ü tudomanyokat, es meg bizonyettác, hogy az ü beſzédec ſemm nem egyeb volt, hanem à CHISTVS TVL ü nekiec fel adatot követſeg. Azert mongya ſzent

2. Corint. 5. Pal ü magarul, es minden egyeb egyhazi ſzolgakrul. Követségbe iarunc à CHRISTVSERT mintha az ISTEN intene mi altalunc. Es minden leueleit imigyen kezdi el. En Pal az IESVS CHRISTVS NAC apoſtola auagy köuete. Ielentuen hogy az ü irasánac azert kellene hinnünc, miuelhogy nem ü magatul ſzollana, hanem á CHRISTVSNAC követsegét beſzelleneie. Tahat minden ember vgy tarcha az Apoſtolokat es azokat à kic az ü ſzekekben ülnec mint ISTEN követit, vgy higgyen nekic mint ISTENNEC ünnen magánac.

Inſtru-

Inſtructio, auagy az apoſtoloknac adatot tanulſag, kiben meg mondotta nékic CHRISTVS mit kellyen chelekednyec, es mint kellyen el iarnioc à kôuetſegben imez. *Reaioc léhe es monda nekic. Vegyetec à ſſent Lelket, ualakiknec meg bochatangyatoc bûnôket, meg bochattatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg tartuan uannac.* Holot leg elôſzôr azt ved eſzedbe, hogy minec elôtte fel adnaia à kôuetſéget az apoſtoloknac, reáioc léhe, auagy reiaioc fûa Vrunc, es az ô ſzent lelket ada nekic, mely altal meg tiſztęta ûket à hitetlenſégtûl, hitet ada ſziuekbe, meg vilagoſęta elmeieket, es, alkolmatoſsa tôue ûket à kôuetſégnec viſelesére. Az vtan oſzton fel aduan à kôuetſéget, egyetembe hatalmat ada nekiec à bûnnec meg bochataſára es meg tartaſára. (*) A kôuetſęg mi legyen ſzent Lukachnal nyluabban meg mongya. Szûkſeg vgymond az Chriſtuſnac neuébe prædicaltatni à pœnitentiat es à bûnôknec bochanattyát. Azt izente à tellies emberi nemzetnec az Apoſtoloktul vrunc, hogy valakic hiſznec û benne, es pœnitentiat tartnac, azoknac bûnôc meg bochattatic aZ û neuébe. (*) Kiról beuebben ſzollottunc ez el mult kedden. (*) Es lasd meg mely igaz à mit ez elôt monda. *A mint el kûldôt engemet az en atyám, enis el kûldlec titeket. Az àz à mire engemet kûldôt, enis arra*

Az apoſtoloknac adatot inſtructio.

Vrunnac Lehéſe mire ualo.

A kôuetſęg mi legyen.

Luc. 24.

Miért küldetet Christus ezuilagra. Eſa. 61.

küldlec. Mire kűlte volt az Atya az ű fiatè vilagra? Meg monda ű maga Eſaiaſnal. A többi közöt erre, hogy oruoslanaia à töredelmes ſziuűeket. A töredelmes ſziuűieknec oruoslàſa akcor lön, midön Chriſtus à pœnitentia miat meg keſerödöt bűnöſöknec, hirdete az Iſtennec orſzàgat monduan: Tarchatoc pœnitentiat el közelget Iſtennec orſzága. Vgyan ezen dologra külde az ű tanetuanytis, hogy pœnitenciat es à bűnöknec bochanattyat hirdetnęiec à pœnitencia tartoknac.

Matth. 4.

Az Apoſtolok bochatàc à bűnt.

(Nemis akarà hogy az ű prædicalaſoc erötlen lenne, hanem hatalmat ada nekic reia, hogy nem chac hirdetheſſec, hanem oſztogaſſakis à bűnnec bochanattyat, az az, meg bochathaſſac embereknec bűnöket, meg oldozhaſſac űket à bűnöknec köteliböl. (Es mikeppen az ô töruenbe Natan propheta meg oldoza à pœnitencia tarto Dauídot, azonkeppen akara hogy à hatalöm meg maradgyon az vy töruenbeis. Azert monda halala elöt az Apoſtoloknac. Bizon mondom tinektec, valamit meg kötöztöc à földön, meg leſzen kötözue menybeis, es valamit meg oldoztoc è földön, meg leſzen oldozua menybeis. Megint fel tamadàſa vtan ez mai Euangeliomba. *Valakiknec meg bochatangyatoc bűnöket, meg bochatatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg*

2. Reg. 12.

Matth. 18.

tartua

tartua uannac. Nem chac hirdetic azertaz apoſtolok, es az apoſtoloknac ſzekiben ũlõ egyhazi ſzolgacà bũnnec bochanattyát, hanem vgyan bochattyàkis à bũnt. Miuel hogy à Chriſtus beſzęde, nem chac hirdeteſrũl, hanem bochataſrulis ſzol.)))

((Ha kedig valaki azt kerdençie, hogy oldozhaſſon à pap máſt, ha ũis vgyan azon alnakſagnac kõteliuel meg kõtõztetet, mellyel egyeb emberec meg kõtõztettenec, es mint bochathaſſa maſnac bũneit, holot ſzinten ollyan tiſztatalan bũnõs, mint az à kinec uetkeit kellene meg bochatnia. Annac en imigyen felelec. Hogy az egyházi embèr, vgy mint ũ magába, haſonlatos à tõb emberekhez, mellyec kõzzũl à tiſztre ki valaſztatot, es fel vętetet, es annac okaert tulaidon ereiuel ſemmit annal tõbbet nẽ miuelhet, à mit egyeb emberekis meg miuelhetnec. Tahat bũnt ſem bochathat, mert à bũnnec bochanattia nem emberi hanem Iſteni dolog, es chac annac az Iſtennec tulaidona, ki à prophetanal imigyen ſzolla, En vagyoc, en vagyoc az, à ki az te alnakſagidat el tõrlõm en magamert, es à te bũneidrũl meg nem emlekezem. De vgy mint ſzolga, vgy mint Iſtennec kõuete, meg bochathattya à bũnt, es meg oldozhattya à bũnõs embert. Nem tulaidon ereiçuel, hanem az Iſtentũl neki adatot hatalommal.

A bũnõs pap, mint bochathaſſa máſnac bũneit.

Eſai. 44.

Azt akaria az Vr vgymongd ſzent Amburus, hogy az ũ tanetuany ſoc dolgot chelekedheſsenec, azt akaria hogy meg leheſſen az ũ ſzolgaitul az ũ neuében az, à mit è fõldõn léuen ũnnen maga chelekedic vala. Ha az ember altal bũn nẽ bochathatic, tahat miert kereſzteltec? (az eretnekeknec ſzol.) Hiſzem à kereſztségben minden bũnõknec bochanattya vagyon. Vallyon michoda kilõmség lehetet ebben, ha az pœnitencia altal, auagy kereſzteles altal élnec à papoc az bũnnec bochatasáual? Hiſzem mind à kettõben azon egy ſzolgalat vagyon? De talam azt mondod, hogy à kereſztségnec fõrõdõieben az Iſteni titkoknac malaſztya chelekedic. A pœnitenciaban vallyon michoda? nem de ottis az Iſtennec neueie? Lehetetlen dolognac teczhetnéiec, hogy à viz à bũnt el moſnaia. Naaman ſem alcttya vala lehetſegeſnec lenni, hogy az ũ pokloſsaga à viz altal meg tiſztulhatna.

Libro 1. de pœnit. cap. 7.

Libro 2. de pœnit: cap. 2. 4. Reg: 5.

De ã mi lehetetlen vala, azt az Iſten lehetségeſſe téue. Azonképpen lehetetlen dolognac lattatic vala lenni, hogy à pœnitencia altal bũnõc bochattaſſanac. Mind az altal meg engette azt Chriſtus az ũ apoſtolinac, mely hatalom az apoſtolokrul à papokra ſzallot. Lehetſegeſſe lõt azert à mi lehetetlennec lattatic vala. Hallod hiſzem ſzent Amburuſtul, hogy Iſten az ũ hatalmaſ es tulaidon chelekedetit tanetuanyual közlõtte

vgyhogy

vgy hogy vroknac neuęben à ſzolgakis bűnt bochaſſanac. Es à mi magunktul lehetetlen volna, az à Chriſtuſnac engedelmébŏl lehetséges.

Cyrillus ezen dologrul imigyen ſzŏl. Nem ęk-telẽ dolog azt mondani, hogy azoc az emberec bűnt bochathatnac, kikben à ſzent lęlec lakozic. Mert midŏn űc bochattyac, auagy tartyac, az ű bennec lakozo ſzent lęlec bochattya, es tartya ű altaloc. (Arany ſzaiu ſzent Ianoſis bizonſagot teſzen errűl, hogy mikor Chriſtus igy ſzolla az apoſtoloknac. *Vegyetec à ßent lelket, ualakiknec meg bochatangyátoc bűnŏket, meg bochattatnac.* Arra valo erŏt ada nekic, hogy bűnt bochathaſſanac. Megint maſut imeſzt beſzęlli. A Sido papoknac adatot volt meg tiſztetani, auagy inkab meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, à teſti pokloſſagot. De az mi papinknac engettetet nem chac meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, hanem vgyã tellyeſeggel meg tiſztetani az lęlki poklosságot. Ennec okaert az en itiletem ſzerent, valakic ezeket meg vtallyac, azoc ſokcal gonoſzbac, hogy nẽ mint Dathan volt mind az ű hozza tartozokkal egyetembe. A tŏb ſzent Doctorokbólis hozhatnec elŏ errűl ſoc bizonſagokat, de nem akarŏ hoſzan nyutani beſzedemet. Nemis ſzűkſeg. Mert eleg nyluan ſzol Chriſtus az apoſtoloknac.

Lib: 12. in Ioan: cap: 56.

Hom: 85. in Ioan.

Lib: 3. de Sacerdotio.

Cipria: lib. 1. Ep: 2. *Pacianus ad Sympronianum Nouaciánum Epiſtola* 1. *Hie:* Ep: 1. *ad Heliodorum. Auguſtinus* 20 *de Ciuit: Dei ca.* 9. *de uerbis domini Sermo:* 8. 44. *In Ioan: tract:* 49. *lib.* 50. *homil:* 27. *homilia. In Pſal.* 101.

Iſten eſzkőz altal chelekedic.

Hiſzem à tőſti çletis Iſtennec aiandéka, mind az altal aztis eſzkőz altal adgya nekűnc, tudnya illic ſzűleinc altal, mert azoc hoznac minket è vilagra. A főldnec gyűmőlchites Iſtentul variuc, de azert az embereknec munkaiok vtan. Azon képpen à bűnnec bochanattya Iſten aiandeka, de azt az ű aiandekat az ű igeiçben es à ſzentſegekben ſzolgai altal oſztogattya. Lam meg hallatoc az előt, hogy az apoſtoloc es az apoſtoloc vtan valo egyhaſzi emberec, Iſtennec kőueti. Hogy credentiat, az az, hitel leuelet adot nekic à Chriſtus. Azt akarta hogy nem kűlőmben higgyűnc nekic mint ha űnnen magat latnoioc es ű velle ſzollananc. Tahat mikor à pap imigyen ſzol teneked. En tegedet meg oldozlac minden bűneidtűl, ſzinten annit teſzen, es ſzinten vgy tarchad, mintha à Chriſtus lathatando ſzemelyben allana előtted, kezét feiedre tennéie, es ezt mondanaia. Bizokodgyal fiam, meg bochattatnac neked az te bűneid.

Matth. 9.

Az ű lelket ada Chriſtus az apoſtoloknac.

Minem heiaba léhe az apoſtolokra, hanem az ű lelkét ada nekic, hogy à mit tulaidon ereiekkel meg nem miuelhetnçnec, azt az bennec lakozo ſzent lçlec altal meg miuelheſſec. Moſtanis vgyan azon ſzent lçlec chelekedic à papokba, melyakcor adatic nekic, midőn à papſágra ſzenteltetnec. Nem hagya el ſoha az anyaſzentegyhazat

az Iſten-

az Iſtennec lelke, vgymint kirûl vrunc azt mondâ, hogy azert adatot nekûnc, hogy ôrôkce velûnc maradgyon. Ielen vagyon azert az ſzentſegeknec ſzolgaltatasâban, es hatalmaſſan chelekedic az erôtlen ſzolgac altal. Iohan. 14.

((De nem chac meg bochatâſat, hanem meg tartasâtis à bûnnec az egyhazi ſzolgakra bizta à Chriſtus monduan. *Valakiknec meg bochatangyatoc bûnôket, meg bochattatnac nekic, es ualakiknec meg tartangyâtoc, meg tartua uannac.* Kettôs az egyhazi hatalom à bûnôn. Meg bochato, es meg tarto)) Mert nem mindenkor es nem mindennec kel meg bochatni bûneit, hanem neha ſzûkſeg nemellyeknec megis tartani. Arrul mongya ſzent Gergely, hogy à felſô iteletnec feiedelemſéget vôttec Chriſtuſtul az apoſtoloc è mai Euangeliomba, hogy az Iſtennec kepében nemellyeknec meg tarchac, es nemellyeknec meg bochaſſac bûnôket. Mely dologban igen ôua es bôlchen kel eliarni minden papnac. Hogy ne eleuenéche (à Prophetânac mondaſa ſzerent) azokat à lelkeket, mellyec nem elnec, es ne ôllye azokat, mellyec meg nem halnac. Iteletet kel rolla tenni, kit legyen melto oldozni, es kit kôtôzni ((Hol kellyen az oldozo kulchal, es hol à kôtôzôuel élni. Az Iſtennec igaſsâgat kel ſzeme elôt tartani, es àhoz kel ſzabniaz û iteletét. A tôredelmes es alazatos ſzi-

Megis tarthattiac à bûnt à papoc.

Kettôs az egyhazi hatalom.

Hom. 26. in Euang.

Ezech. 13.

Itelet kel az oldozashoz es kôtelezeshez.

uct meg nem vtallya Iſten, azt mongya ſzent Dauid. De à kemeny ſziunec gonoizul leſzen dolga itelet napian, azt beſzelli à bölch. Ittes tahat à töredelmes ſziuüeket, es azokat à kic meg alaztac magokat, meg tértenec, veget akarnac vetni à bünnec, meg kel oldozni. De az meg kemenyedet es à gonoſságba el merült embercket, kiknec nem fay ſziuec raita, hogy Iſtent meg bantottác, nem eſmeric es nem alazzac meg magokat, meg kel kötözni.

Psalm. 50.
Eccles. 3.
Kit kel oldozni, auagy kötözni.

Ez igy leuen, ha meg gondolod, hogy à pap ember, es azert maſnac ſziuét nem lathattya, ſem azt nem tudhattya kinec mi legyen ſziuebe, bizonyara könnyen meg ertheted aztis hogy az itelet nec igaza es io modö valo viſeléſe kilömben nẽ lehet ü tülle, hanẽ ha kiki mind ünnen maga meg nylatkoztattya lelki eſmeretit, es eleibe teriegeti az ü büneit az egyhazi embernec. Mert hogy tudhatom en oldozattra legyene melto valaki, auagy kötözeſre, ha nem tudom es nem értem ſziuenec allaſat? Ha valogatas nelkül akár mely bünöſtis chac oldozni, auagy chac kötözni kellene, könyü volna élni aual az hatalommal. Mindent àki elömbe iüne vagy oldoznec vagy kotöznec, de miert hogy valogataſt kel tennẽ à bünöſöc közöt, iteletet kel rullac tennè, iol kel meg latnö kit oldozzac es kit kötözzec, ſzükſeg igyet mindẽnec meg ertenẽ. Azt mongya vala Nicodemus à

Az gyonaſnac ſzükſeges uolta.

Ioan. 7.

Phari-

Phariſeuſoknac, hogy à Moyſeſnec tőruenyie meg nẽ iteli az embert kűlőmbẽ hanẽ ha magátul hallya es meg erti mit chelekedet. Enis vgy itelhetlec meg tegedet, ha azt miueled à mit az apoſtoloc ideien miuelnec vala à hiuec. Kic el iőuęnec, meg vallac, es meg ielentéc az ű chelekedeteket. Actor. 19.

Innet kőuetkezic à gyonaſnac ſzűkſeges volta, az az, hogy nem chac Iſten előt kel embernec ſziueben bűnős voltat vallani, hanem nyelueuelis meg kel gyonni, es ſzűkség egyenkent elő ſamlalni az egyhazi ember előt minden bűneit, vala mellyec az ű lelki eſmeretinec ſzorgalmatos meg roſtalása vtan eſzebe iuthatnac. Hogy tulaidon vallasà bol meg itelheſſẽ à pap hol kellyen űtet oldozni, es hol kellyen kőtőzni. Kire moſt nem ſzűkſeg tőb bizonſagot hoznom ennel, mellyet az Euangeliombol hallottatoc. Mert az ô tőruenbeli peldarul, melyben à gyonas meg peldaztatot, maſut fogoc ſzollanom. Ha ki peniglẽ akaria meg tudni mit tartot errűl eleitűl fogua az anyaſzentegyhaz, oluaſſa. vallani kel bűnődet à pap előt. Dom. 14. poſt Trinitatis.

Arany ſzáiu ſzent Ianoſt Hom: 30. in gen: Hom: 5. de verbis Eſaie, Hom: 10. & 42 in Matteum. Libro 3. de Sacerdocio. Origineſt Homil: 1. & 2 in Pſal: 27. Homil: 2. in Leuit: Gregorius Niſſenuſt, in mulierem peccatricem. Szent Kelement, Ep: 1. ad fratrem domini. Szent Dieneſt, Epi: 8. ad Demophilum, holot azt is meg talallya, hogy à gyono bűnős ember terdre ſzokot eſni, à gyonto atya előt. Tertulianuſt lib: de pœnitentia Cyprianuſt in ſermone de lapſis. Pacianuſt, in pareneſi ad pœnitentiã. Szent Hieronimuſt in cap. 10 Eccleſiaſ: & ad Heliodorum, Szent Ágoſtont lib:

ſtonſ lib. 20. de Ciuitate Dei, cap 9. [illegible] Lateranenſe magnum ſub Innocentio tertio. Florentinum in doctrina de ſacramentis. Vormatienſe cap. 25. Tridentinum Seſsione 14. cap. 5. Ezec meg tanettyac ũtet reia, hogy nem emberi ſzerzés hanem Iſtennec rendeléſe, nem vy, es nem heuolkodo, hanem régi, ſzũkſeges es haſznos dolog à gyonas. Mèllyel eltenec eleitul fogua az Chriſtuſnac hiuei, élnec moſtanis.

Kettõ à kulcha. C Kettõ azert à menyorſzagnac kulcha. Egyc az oldozat auagy à bũnnec meg bochataſa mellyel meg nyttatic, maſic à kõtõzes auagy à bũnnec meg tartáſa, mellyel be tétetic az menyorſzag, à bũnõs embernec. A kõtõzéſt excomunicationac hijuc, auagy inkab kõzõnséges neuel magyarul, meg atkozáſnac. Mikor valamely vakmerõ engedetlen es ſzó fogadatlan bũnõſnec meg tartuan bũnét, à kiből ſziue ſzerent meg nem akar térni, ki vettyũc ũtet az Iſtennec aldot fiai kõzzũl, az az, az anyaſzentegyhazbol, az ſzenteknec egyeſſegéből, hogy ne legyen reſze à Chriſtuſnac erdemébe, ne élheſſen à ſzentſegekcel, ne legyen tarſaſaga az hiuekcel. Valaki penig ebben à kõtelben vagyon, az õrdõgnec birtoka ala vettetet. A mint ſzent Palis mongya, hogy az õrdõgnec atta azt, à ki az ũ atyanac feleſegéuel lakot. Es vgy ſzabadul meg, ha meg eſméri magat, meg tér, pænitenciat tart, es vgyan azon egyhazi hatalommal meg

Ioan. 3. Epi.

1. Cor. 5.

mal meg oldoztatic, mellyel meg kŏtŏztetet volt.

Két okbol ſzokot peniglen az anyaſzent- egyhaz az atokcal élni. Egyc ez, hogy à gonoſz téuŏ ember meg ne fertezteſſe az ŭ gonoſſagáual à tŏb iamborokat. Azert vettetic ki à gyŭlekezetbŏl, hogy gonoſz peldaiaual egyebeknec ne archon. Miuel hogy mint à kis kouaſz az egeſz teſztát meg kouaſzoſettya, azonmodon valamely fertelmeſnec tarſaſága, es nyaiaskodáſa, gyakorta egy egeſz gyŭlekezetetis meg ferteztet. Maſic oka hogy à fegyelemnec ſanyarusága, meg rettenche à bŭnŏs embert, meg eſmerteſſe magat vélle, es pœniténtiara keſzereche. Arrul mongya ſzent Pál hogy à teſtnec romlaſara valo es à léleknec meg tartaſára. Nem akaria Iſten à bŭnoſnec halalat, hanem hogy meg terien es ellyen. Annac okaert à ki kŭlŏmben meg nem akar térni, az fegyelemnec palchaiualis keſzerittetic az, à meg teréſre, hogy ſe ŭnnen maga, ſe más el ne veſzen az ŭ gonoſsága miat. Az atokcal miert élnec. I. Cor. 5.

Meg laſſac azert az egyhazinépec hogy eŭel è hatalommal iol ellyenec, az hiueknec eppŭletekre es nem romlaſokra. Ne ſieſſenec az atoknac fegyuerét hertelen ki vonni, hanem mindent meg keſerchenec, es ha ſemmi egyeb nem fog, vgy nyullyanac ehez az vtolſo oruoſsaghoz. Tarchac meg à Chriſtuſtul ſzerzetet rendet. Tit- I. Cor. 10, 13

kon fel- Matth. 18.

kon fedgyec meg à vetkes embert elölzör, az vtan, egy auagy ket bizonſagelöt. Auagy ha à bün nyluã vagyon, az nyluan valo bünöſt, ſzent Palnac tanétaſa ſzerent nyluan pirongaſſac. Ha mind ez ſem fog raita, vgy mennyenec oſztõ arra, hogy excomunicallyac, à gyülekezetböl ki rekeſzec.

1. Tim. 5.

A bünnec bochanattya anyaſzentegyházé, mint legyen.

Azt mondã nem regẽ, hogy az apoſtoloknac, es az ũ vtannoc valo egyhazi nepeknec adatot à bün bochatáſnac es meg tartáſnac tiſzti es hatalma, kit nem vgy érch, mint ha chac tiſztan ũ nekic adatot volna, hanem az egeſz anyaſzentegyhaznac adatot, à mint ſzent Agoſtonis mondgya,

Ser: 8. de uerbis domini.

hogy az anyaſzentegyházinac mondötta volna ezt à Chriſtus, Valamit meg oldoztoc è földön, meg oldozua leſzen menyorſzagbanis. De miert hogy az anyaſzentegyházban ſoc tagoc vannac, mellyec közöt rend, es minden tagnac tulaidon tiſzti es chelekedete vagyon, ezt à tiſztet az apoſtoli emberec viſelic chac, es ſem az aſzönnepeknec (noha ükis az anyaſzentegyhaznac tagiai) ſem oly ferfiaknac, kiknec kiualtkeppen valo hiuataloc ninchen reia, nem illic es nem ſzabad bele ölgyeteni magokat. Az apoſtolokat, prophetakat, Euangeliſtakat, paſtorokat, tanetokat, mindeniket az ũ lelki tęſtének eppũletire ſzerſzette à Chriſtus de más az apoſtol, más à propheta, más az Euangeliſta &c. Mindenic az ũ dolgat tartya à gyülekezetbe,

1. Cor. 12.

kezetbe, es nem tulaidonettya magánac az más tagnac chelekedetét. Mind az altal à mit egyc chelekedic, az egesz anyaszentegyhaz chelekedi ũ altala. Az emberi testet tekench meg, melybẽn kũlõmb kũlõmb sele chelekedeteket talalsz. Mert lat, hal, iar, &c. Ezec mind à tellyes testnec chelekedeti, de azert chac szeméuel lat nem kõnyõkeuel, chac fũleuel hal, nem à sarkaual, chac labain iar, nem à feien. Szinten igy erched à bũnnec bochatásat es meg tartasátis. Az anyaszentegyhaznac adatotez à hatalom, de vgy hogy az apostoloc, es apostoli rend altal ęllyen velle az anyaszentegyhaz. Nem Peter biro, sem Kati nénem, sem Antal deac, hanem à papoc, à tõruen szerent valo egyhazi emberec arra valoc, hogy viselleyec es forgassac az menyorszagnac kulchat.

A papoc altal bochat bũnt az anyaszentegyhaz.

Nagy meltoság, de bizony sulyos, es nagy terehis, nem chac azert hogy õrõc veszedelem kõuetkezic reianc, ha gonoszul elũnc az nekũnc adatot hatalommal: hanem imezértis, hogy à tiszt kõzõnseges, minden embereket kezũnc ala vét, szemely valogatas nelkũl. Chaszart, kiraliokat, es egyeb feiedelmeket: Grofokat, vrakat, nemesseket, nẽteleneket, kazdagokat, szegenyęket, es kõzõnséggel mindẽ rẽd belieket. Giakorta tõrténic azert hogy midõn az Istenec kõuetsegeben, az nekũnc adatot Instructio szerẽt iarũc, es az hatalmasoc ellẽ,

Terhes tiszt.

Kõzõnseges tiszt.

az ex-

excomunicationac fegyuerét keſzenttetűnc ki uő-
ni, meg haborodnac raita, es dihőskődnec mi el-
lenűnc. De aual nekűnc ſemmit nem kel gondol-
nünc, mert ſzolgac vagyunc, es à mit az mi vrunc
reianc bizot, annac hiuen gondgyat kel viſelnűnc.
Dihőskődgyęc è világ, kegyetlenkedgyenec az
dőlfőſőc, mi tudgyuc es ertyűc az vrnac akarat-
tyat, nem lehet egyeb benne, meg kel annac lenni.
De elęg legyen moſtan ez errűl, iarullyunc az v-
tolſo tanulsághoz.

Harmadic Tanulſag.

Tamaſnac hi-
tetlenſege.

TAmas kedig, egy à tizenkettő közzül &c. Im
lasd Tamaſnac nagy hitetlenséget. Nem egy-
ſzer ſzollot vala Chriſtus ű előtte fel tamadasá-
rul, még minec előtte ként, halalt, ſzenuedet vol-
nais. Moſt kedig fel tamadáſa vtan, nyluan mond
gyac az ű tanetuany tarſai, hogy ſzemekcel lattac
űtet, még ſem hiſzi hogy fel tamadot volná. Mi
oka az ű hitetlenſegénec? Ez hogy nem vala e-
gyűt à többiuel midőn vrunc meg ielenec nekic
fel tamadasánac napian. Nem halla à prædica-
tiot, mellyet akcoron prædicalla Ieſus. Moſtanis
minden hitetlenség abbol tamad az emberekbe,
hogy à tanetuanyoknac ſeregéből, az anyaſzent-
egyházbol ki ſzakadnac, nem halgattyac az eg-
gyeſségben

Az hitetlen-
ſegnec oka.

gyeſségben az Iſtennec igeiet. Valamig ember az anyaſzentegyházнac eggyeſſegébe meg marad, addig nem teuelyeg, ha onnet ki tantorodic, ketség nelkűl ottan hitetlenségben eſic. Mert ninchen hit, ninchen Euangelium az anyaſzentegyházнac kiuűle.

Veſzedelmes el mulatni á prædicatiot.

Tanullyatoc meg aztis innèt, chac egy prædicationac el mulataſais mely veſzedelmes legyen. Az egy eſtueli prædication nem vala Tamas, es latode mint iara miatta. Gyakorlani kel az Iſten igeiénec halgatáſat, mert ha chac neha neha keſzdeſz à prædicatiora iarni, egyűld ſzinten akcor nem léſz ot, mikor ollyat halhatnal kiből leg nagyob eppűleted kőuetkezhetneiec.

Okoſſagnac tulaidonſága.

Hanem ha látandom az ű kezen &c. Meg ielenti magat Tamasban az emberi okoſsagnac tulaidonsága, mely lehetetlennec véli azokat lenni, valamellyeknec vegére nem mehet. Nem fogia meg à mi elménc, mint leheſſen az, hogy à mely teſtc egy nehany ſzaz eſztendő előt meg holtanac, es porra lettenec, meg eleuenedhesenec, es azert ſokan nem hiſzic à teſtnec fel tamadáſat. Nem fér feiekbe az Sacramẽtariuſóknac à Chriſtuſnac Iſtenſegéuel eggyeſedet emberi teſtè, mi modon leheſſen egyſzerſmind ſoc helyen, es azert tagadgyac ielen lenni az oltari ſzentségben, De ne kőueſsűc ezeket. Hanem à mit az Iſten-

nec igeie előnkbe ád, azt meg higgyűc. Mint leheſſen, arrol ſemmit ne ertekezzűnc, hanem chac Iſtenre haggyuc. Hatalmas az Iſten à mi ertelműnc fölőt mindent miuelni azt mondgya ſzent Pál. *Bodogoc á kic nem lattac es hittenec.* Chriſtuſis azt beſzelli ſzent Tamáſnac.)) A többit ennec az hiſtorianac, ſzent Tamas napiara halaſzuc((Moſtan adgyunc halat rulla az mi vrunknac, hogy nem akar minket ketſegben hadni, hanem ſoc keppen meg bizonyetuan az ű[illegible]fel tamadaſat, meg erősetette az mi hitűnket, es oly hatalmat adot az egyhazi rendnec, mely altal vallaki akaria meg menekedhetic bűneitől. Es hiteſsűc el magunkal, hogy à kereſztyeni dolog, nem à latasban, auagy egyeb erzekenſeggel, vallo meg fogasban fig, hanem az hitelben. Higgyűc tahat es ingyenſe igyekezzűnc azon, hogy elménkel meg foghaſſuc az Iſtennec titkait.

HVSVET VTAN
MASODIC VASARNAP.

Szent Janos irta meg az mai Euangeliomot, X. réſzeben.

Az idő

AZ időben, monda Jesus à Phariseusoknac. En uagyoc à io pasztor. A io pasztor az ũ eletet az ũ iuhaiert adgya. A beres kedig es â ki nem pasztor, kinec â iuhoc nem tulaidoni, latuan hogy à farkas, el baggya â iuhokat, es el fút. A farkas kedig el ragadgya es ide s-toua hannya â iuhokat. A beres kedig el fút mert béres, es ninchen neki gondgya â iuhokrul. En uagyoc â io pasztor, es esmerem az en iuhaimat es esmernec engemet az enyemec. Mikeppen esmer engemet az atya, azonkeppen enis esmerem az atyat, es az en lelkemet adom â iuhokert. Mas iuhaimes uannac, mellyec ninchenec ez akolbol, azokatis ide kel ennekem hoznom, es àz en szomat halgattyac. Es egy akol leszen s-egy pasztor.

MI legyen oka, hogy ma eszt az Euangeliomot oluassuc, kőnyũ meg ertenũnc, meg halloc è mínap mi vègre kellet à Christusnac szenuedni es halottaibol fel tamadni. Tudnia illic hogy prædicallassec ũ neuêbe à pœnitentia es bũnőknec bochanattya minden nemzetsegec kőzőt, mely prædicallas altal pustulna az ördőgnec orszàga, es neuekednęiec az Isteñec orszàga. Annac peniglẽ az apostoliẽberec altal, kiket az iras pasztoroknac neuez, kellet meg lẽni. Vgi techet azert az aniasent-

Miert oluassuc ma ez Euangeliomot.

nac, hogy ez mai napon, az fő Paſztorrul, az vr Ieſus Chriſtuſrul, es annac à Iuhoc felől valo gonduiſelesèrűl adatnęiec tanulſag mi előnkbe, hogy az ű peldaiábol tanulnaiac meg az hiu paſztoroc, mint kellyen magokat az ű reaioc bizatot iuhokhoz viſelni. Miuel hogy peniglen akar mely dolognakis tulaidonságat könnyeb meg erteni, annac hozza haſonletasábol, auagy melleie vetesèből à mi ellenkedic velle, hogy mies iobban eſzűnkbe veheſsűc, az io paſztornac tulaidonsàgit, az oruokcal, toluaiokcal, es bereſekcel allatya ellenbe az ű tulaidon ſzemelyet vrunc, es azt akaria, hogy azoknac gonoſz es veſzedelmes voltokbol vegyűc eſzűnkbe, az ű io tetemeninec es paſztori gonduiſelesènec nagy es haſznos voltat.

Régi neue vrunknac, az io paſztor.

En uagyoc az io paſztor. Leg előſzőr vegyetec eſzetekbe, hogy nem chac itt tulaidonczotta màganac vrunc az io paſztornac néuezetit hanem még regentenis annac hitta űtet à ſzent lelec Iſten à prophetaknal. Eſaias imigyen ſzolot vala ű felőlle. Mint à paſtor legelteti az ű chordaiat. Ezechielnel kedig, tamaſztoc vgymőd az Iſten, ű nekic egy paſztort, ki legelteſſe űket az en ſzolgamat Dauidot, ű legelteti űket, es ű leſzẽ nekic paſztoroc. Zachariaſis ű rulla mondotta vala imeſzt. Verd meg à paſztort es tetoua hanyattatnacà iuhoc.

Eſai. 40.

Ezech: 34.

Zach: 13

Iollet

Iollehet peniglen, hogy az io paſztornac neue, nem miképpen illeti à patriarkakatis, prophetakat, apoſtolokat, piſpökököket, es minden rendbeli egyhazi nepeket, kic az Iſtennec igeiȩuel, es à ſzentſegekcel legeltetic, es eltetic az hiueknec lelkeket, de fökeppen à Chriſtuſnac az neue, es ũ erdẽli vgy mint tulaidonàt azt à neuezetet. Mert chac ũ az, kiben tökelletes képpen, es minden fogyatkozas nelkül meg talaltatnac az igaz paſztornac minden tulaidonſagi. Hallyuc meg azert mellyec legyenec azoc, hogy à mi paſztorunkat Chriſtuſt iol meg eſmerheſsüc. Harmat ſzamlal elö vrunc az io paſztornac tulaidonſagiban, mellyekrül mies immar rend ſzerent ſzollyunc.

Az io paſztornac elsö tulaidonſaga.

EZ mai Euangeliomnac elötte, imeſzt monda vrunc. Az oru nem egyebért iü, hanem chac hogy lopion, öllyön, es veſzeſsen. En azert iöttem hogy eletec legyen, es beuelkedgyenec. Ez elſö tulaidonságoc egy felöl az oruoknac es tolüaioknac, más felöl az io paſztornac.

Az oru mikor aluſznac az emberec, örömeſt be hág az akolba, nem azert hogy à iuhoknac valami eledelt hozna, hanem hogy el orozza, vagy eledeleket, vagy ünnen magokat az iuho- *Az orunac tulaidonſága.*

kat, A toluais ôrômeſt forog à iuhoc kôrûl, nem hogy oltalmazza ûket, hanem hogy ôllye, es veſzeſſe. Mint am midôn az mi elſô ízûleinc ſzunnyadoznánac es nem vigyaznánac az Iſten igeiçnec elmelkedeſében, be hága az ôrdôg az Iſtennec aklaba. Be hága mondom, nem az aiton mene be, mert Iſten nem bizta vala reía az û aklanac gond viſeléſet. Mit miuele ott? Ellopa Adamtul es Euatul, az halhatatlanſágnac ruhaiat, es az artatlánſagnac tiſztaſágat, meg ôle, es el veſzte ûket, es û bennec à tellyes emberi nemzetet. Azert mongya û rulla Chriſtus, hogy eleitûl fogua gyilkos volt.

Oruz az ſtudág.

Iohan 8.

Azonképpen à hamis prophetakis, az eretnekec, maſunnat hagnac be az ISTENNEC aklába, mert Iſtentûl nem kûldettenec, ſem az anyaſzentegyhazba ſzokot ſzertartas ſzerént nem hiuattanac à paſztorſágnac tiſztire, hanem vagy û magoc iûnec, vagy az igaſságtul el idegenedet emberec altal tolyattatnac elô, midôn azoc az emberec, kiket ez vtan vrunc bçreſeknec neuez aliſznac. (Nem azert iûnec kedig hogy çltesec az iuhokat hanem hogy orozzanac, ôllyenec, es veſzeſſenec. El orozzac az iuhoknac io izû es egeſsèges eledeleket, holot az ISTENNEC igeiet, kihez nekic ſemmi kôzôc nem volna, ma-

Cziuoc az eretnekec.

goknac tulaidonnęttyac, hamis ęrtelemre vonſzác, viſza magyarázzac. Kirůl imigyen feddi ůket á propheta. El fordetottatoc az Iſtennec igeiet. Szent Pal kedig azt mondgya felőllőc, hogy meg hamiſsettyac az vrnac igeiet. Teuelyeguen es egyebeketis teuelygéſre viuęn. El lopiác á iuhokatis, mikoron az ISTENNEC nępet el hitetic, ki ſzakaſztyac az anyaſzentegyhaznac eggyeſsegéből, es imide amoda hannyac az ſoc kilőmb kilőmb fele teuelygesékre. Arrul panaſzolkodic vala ISTEN á propheta altal mondván. Az ęn népem veſzet czordáua lőt, az ů paſztoroc hittetec el ůket, es á hegyeken budoſtattac, egy hegyről mas hegyre mentenec, el feleitettec az ů nyugodalmoknac helyet. Minden valaki talalta, meg őlte ůket. Meg őlic azoknac teſteket, á kic nem engednec nękic, es nem kőuetic az ů chalard tudomanyokat. Vldőzic, haborgattyac, fenyegetéſſel, pirongatáſsal, minden bozzuual illetic ůket, vgy keſzeretic az igaſſagot hatra vetni, es az hamiſságot kőuetni. Meg őlic viſzontag amazokat lelkekben, valakic hiſznec nekic, es az őrőc halalra es karhozatra viſzic. Mert á hamis prophetác, es á kic azoknac hiſznec, Szent Ianoſnac mondaſá kęnt, eiel nappal kenoztatnac

Hier: 23.
2 Cor: 2.
2. Tim. 3.
Ierem. 50.
Mint ólic meg az iuhokat.
Apoc: 20.

2 Pet: 2 örökcön örökce. Es ha ſem az vetkös angyalok nac (azt beſzelli ſzent Peter) ſem è vilagnac, ſem à Sodoma belieknec nem keduezet Iſten, meniuel inkab rettenetes itelettel fognac meg iteltetni azoc, à kic az igaſságnac eſmereti vtan megint à gonoſságnac vtara vitettetnec. Ezt miueli az oru, à iuhoc közöt.

Az io Paſztornac 1. tulaidonſsága. De à io paſztor, à végre megyen be az akolba, hogy à iuhoknac életec legyen, es hogy beuelkedgyenec, az az, hogy élteſſe üket, beüſeges eledelt adgyon nekic, kiuel nem chac imigy amugy taplaltaſſanac, hanem vgyan io modon élheſſenec. Ez az mi io paſztorunknac Chriſtuſnac első tulaidonsága. Nem arra iöt ü hogy öllyön es veſzeſſen, hanem hogy életet es minden

Es uilági eletnec Chriſtuſtul vagyon. iot adgyon az ü iuhainac. Es ha elöſzör ez vilagi eletről ſzollunc, hogy az ü adomanya legyen,

Act: 17 meg bizonettya ſzent Pal monduan. V benne elünc, mozgunc, es vagyunc. Hogy ez teſti eletnec taplalasára valo ſzükſegünket beuſeggel meg adgya, arrul ſzent Dauides bizonſagot te-

Pſalm: 144. ſzen imigyen ſzoluan. Mindeneknec ſzemei tebenned biznac vr Iſten, es te acz azoknac eledelt

Matth: 6. alkalmatos idöben. Söt ünnen magais vrunc aüal biſztat minket, hogy à mi ſzorgalmatoſságunc nelkülis, mind ruhazatunc, mind eledelünc beuſeggel meg leſzen, chac iariunc az mi hiuatalunkba, es

ba es kereſsûc az Iſtennec orſzágat. Ha peniglen az lelki eletrûl akarunc emlekezni, higgyetec hogy oly paſztor à Chriſtus, à ki fôkeppen lelki eletet es annac beuſeget hozza az û iuhainac. Mert vionnan es vi iteletre nemz minket à kereſztsègnec altala. Eltet es taplal ſzent igeieuel, ſzẽt teſtênec, verênec eledeléuel. Igazgattya es oltalmazza iuhait. Es nẽ chac meg tartia ûket à halaltul, hanẽ ôrôc eletet es mennyeiboldogságotis ád nekic. Ez âm à mit mond imigyen ſzoluan. *En azert iôttem, hogy eletec legyen es beuelkedgyenec.* Vtet nęzzûc tahat minden ſzûkſęginkben, V hozza fordechuc ſzemeinket, es û tûlle variunc ſzabadulaſt.

Lelki eletetis Chriſtus ád.

Matthi 4. Ioan: 6. Ezech: 34.

Chriſtuſra nezzûnc ſzûkſęginkbe.

Ha ſzegęnſeg bánt tegedet, ha azon fęlſz, hogy meg kel ęhel halnod, halgasd mit mond à te paſztorod. *En azert iôttem hogy eletec legyen es béuelkedgyenec.* Ninchenę kenyer à taniſztrabaſ egy penzt ſem lache à taſsolbaſ Mit felſzſ Tôbbet akarſzę hinni az te erzękenſegednec, hogy nem mint à te paſztorod beſzedęnecſ Lam azt fogada û teneked hogy minden ſzûkſegidben ſegétôd leſzen, gongya vagyon û neki te reiad. Higy û neki, à ki igaz mõdo, auagy inkab igaſság.

Ha féltet tegedet az te lelki eſmęreted, ha bûneidnec emlękezeti az ôrôc halallal retteget, halgasd à Chriſtuſt, ki imeſzt beſzęlli. *En azert*

1. Ioan. 3. *iöttem hogy eletec legyen.* Azt mongya ſzent Ianos, hogy ha az mi ſziuünc karhoztat minket, nagyob iſten az mi ſziuünknel, es ü mindeneket tud. Iol tugya aztis hogy bünöſoc vagyunc, es hogy az mi lelki eſmerçtünc bizonçttia es vadol lya à mi büneinket. De miert hogy Iſten nagyob mind büneinknel, mind ſziuünknel, mind lelki eſmeretünknél, inkab higgyünc ü neki, hogy ſem mint az mi lelki eſmeretünc rettegeteſçnec. V peniglen çletet iger mi nekünc az ü ſtaba. Minden egieb keſertetinkbẽ es ſzükſeginkbenis, ugyã azöt miuellyüc ü reia nęzzünc, és ü tülle bizonnial remellyüc az mi ſzabadulaſunkat. Es ez à io paſztornac elſö tulaidonsága, laſſuc à maſodicatis.

Az io paſztornac maſodic tulaidonſagà.

MInec vtanna Chriſtus egy felöl az oruoknac es toluaioknac, más felöl az io paſztornac tulaidonsàgat ielentette vo'na, moſtan immar à bèreſsel veti ellenbe magat monduan. *En uagyoc à io paſztor, A io paſztor az ü eletet az ü iubaiert adgya. A béres kedig es à ki nem paſztor, kinec nem tulaidoni à iuboc, látya el iöni à farkaſt, es el baggya à iubokat &c.* Em latod, mely nagy kilömbség legyen à béres közöt, es à io paſztor közöt.

A *béreſnec* A béres, örzi vgyan à iuhokat, męg bękeſege vagyon

vagyon, még farkáſt nem lát, de ha farkaſt latand ha valami haboru tamad ellene, hatra veti à iu- hoknac őrſzeſet, es gonduiſeléſet, nem őrzi es nẽ óltalmazza ũket, nem akar ſemmi haborut, es ſemmi veſzedelmet fel venni ũ erettec. *tudalaidonſá- ga.*

Farkas peniglen mind az, valami az embert az io, es igaz paſztortul Chriſtuſtul el ſzakaztya, es veſzedelemre viſzi. Leg előſzőr nem chac farkas hanem ordéto oroſzlanis az őrdőg, ki ſoc- képpen es ſzantalan alnakſagokcal meg ſarkallya à Chriſtuſnac iuhait, igyekezic ũket minden fele bũnőkbe, es azoc altal az őrőc veſzedelembe eiteni. Lattyac azt à paſztoroc, es el futnac. Nem feddic à bũnt, hizelkednec. Az Iſtennec irgalmaſságat, à Chriſtuſnac erdemit, à bũnőknec bochanattyat, tellyes torokcal kialtyac. Azonkőzbe keueſet es igen hidegen ſzolnac à pœnitentiarul. Chac kőnnyen igéric à bũnből valo meg ſzabadulaſt, kiből à kőuetkezic, hogy az emberec tunyac, nem faraztyac teſtcket, es nem őldőklic magokba à gonoſz keuanságokat, nem gyakorlyac es nem termic à pœnitentiánac męlto gyũmőlchit. Miſzerint benne? El árad emberekben, es hatalmat veſzen raitoc à gonoſz keuanság, nyakra főre omolnac minden bũnőkbe, mellyec miat el ſzakaduán Iſtentűl, az őrdőgnec torkaba eſnec, ki ũket à karhozatra viſzi. *A farkas mi legyen.* *Farkas az őrdőg.*

Touabba

Farkas az eretnec.

Touabba, farkas minden eretnec prædicator, minden teuelygő es hamis propheta. El iű ezis, es alnakul iű el: mert az iuhoknac ruhaiaba öltözic, az Euangeliomot emlegeti, az Istennec igeiet hannya veti, à Christust neuezi, pasztornac mondgya magat: Maga belől ragadozo farkas.

2. Cor. 11

Az ollyan hamis apostoloc, vgymond szent Pal, alnoc munkásoc, kic à Christus apostoliua valtoztattyac magokat. E kedig nem choda, mert à Sathanis el valtoztattya magat világosságnac angyalaua. Nem nagy dolog azert ha el valtoztatnac vgy mint igasságnac szolgai, annac szolgaies. El ragadgyac mind azokat, kiket az ű testi tudomanyokcal el hitetnec. Es miert hogy ünnen magokis teuelygésnec, egyebeketis teuelygésre visznec, az vrnac elordaiat annera el szaggattyac egy mastul, es tetoua hannyac, hogy nem tudhattyac az egy igyűuec, mi legyen à hit, es az igasság, hol talaltatsec az anyaszentegyhaz, hol az ördögnec serege. Mely legyen az vrnac vta, es mely à veszedelemnec ősuenye.

A bereſnec futása.

Lattyac ezeket gyakorta à pastoroc, es nem keserednec meg raita, es hogy az ű ioszagokba kárt ne vallyanac, valami haborusagot ne szenuédgyenec, semmit nem gondolnac vélle, nem vetic à farkasoc ellen magokat à Christus iuhaiert. Mi-

iert, Minec okaert meltan veti ſzemekre ũ nekiec à Propheta, hogy à mely iuh el veſzet, azt meg nem kereſic, mind az altal à iuhoknac teieket eſzic, es gyapiaual ruhazzac magokat, az az, chac tulaidon haſznokat kereſic, à bérre, es iõuedelemre néznec, de à iuhokcal ſemmit nem gondolnac chac anni gongyoc vagyon nekic à iuhokra, à menibõl haſznot, es bért varnac tũllõc, es azert hiuattatnac bereſecnec. *Ezech. 34. Bereſec, bert neznec.*

De az io paſztor az ũ eletet iuhãiert àdgya. Ha ſzũkſeg minec elõtte el futna, es à iuhokat à farkaſnac hadnáia, vêret es életet kéſz ki ontani. Ellene veti magat à farkaſnac. Kéſz nem chac ioſzágat hanem feiętis reiaia kõlteni az iuhoknac idueſſegere. Ezt az io paſztornac tulaidonságat, beuſeggel meg mutata magaban à Chriſtus, vgy mint ki az mely emberi termeſzetet az emberec kõzzũl fel võn, megint vgyan azon emberecknec bũnõkert, halalra ada. Hogy minket az kegyetlen farkáſnac az õrdõgnec torkabol ki ſzabadętana, es az ũ orſzagába be vinne, eletęt mi erettũnc ada. 2. *Tulaidonſaga az io paſztornac.*

Tahat ha vrunc à fõ paſztor azt miuelte, ketſegnelkũl à tõb paſztoroknakis az ũ peldaiat kel kõuetni es vgyan azont miuelni. Ebben eſmeritũc meg az iſtennec ſzeretetit, azt mondgya ſzent Ianos hogy ũ eletęt ęrettũnc vetette, Ne- *1. Iohan. 3.*

kũnkis

kũnkis azert ſzũkſeg az mi eletũnket atyãkfiaiert vetnũnc. Szent Pal io kõuetõie uala Chriſtuſnac,
1. Cor. 6. 11. 12. ki meni ehſéget, ſzomiuſágot, mezetelenſéget, vereſéget, fogſagot, ſzenuedet legyen, tudgyac az zoc, kic oluaſſac az ũ iraſat. De miert ſzenuette mind ezeket? Meg bẽſzelli ũnnen maga mond-
2. Tim. 2. uan. Az Euangeliomba nyomoruſagokat ſzenuedec, mint valami gonoſz teuõ mind fogſagiglan. De maga az Iſtennec iggie ninchen fogua. Annac okaert, mindeneket el tũrõc à valaſztatakért, hogy azokis idueſséget nyerienec, mely à
2. Cor. 12. Chriſtus Ieſusban vagyon. De nem chac ezeket ſzenuedem, hanem ennen magamatis el kõltõm az ti lelketekért. Igy kellene, igy kellene minden lelki paſztornac ſzent Pallal az mi vrunknac peldaiat kõuetni.

Az teuelgõknec meſterſégec.

A kic ez moſtani idõben à farkaſokcal egyũt ordetnac, es àmaz ollyan fele nẽpec kõzzõl valoc, mellyekrũl Iſten imigyen panaſzolkodic à prophetánal: Chodalatos dolog tõrtenec à fõldõn. A prophetac hazukságot prophetalánac, es à papoc kezekcel tapſolnac vala neki, es az en nepẽ ſzeretè az ollyan dolgot: Az vrnac hiu ſzolgait neha ſzép hizelkedõ beſzedekcel akariac reia vẽni, neha fenyegeteſsel, hogy à bereſeknec termeſzetibe õltõzzenec, ne kialchanac es ne tuſakodgyana

gyanàc à farkaſoc ellen, hanem el halgaſſac, es fűlőc mellől bochaſsàc, mikor hallyac auagy lattyac hogy à hamis prophetac be iőnec à Chriſtus aklaban. Imigyen ſzoktanac nekűnc ſzollani. De mit veſzekedtec? honnem hattoc beket nekic? Miert gyűlőltetitec magatokat? Iam titeket ſenki nem bánt, iariatoc el az ti dolgotokba, tarchac dolgokat azokis. Hiſzem iob volna ſzerettetnetec magatokat. Ha bekéuel nem marattoc, ki tudgya mi tőrtenic bęlőle? A kőſſeg dolga choda, ſoc fele gyűleuez nep vagyon kőſzte, ha valami eſic raitatoc, nehez chac meg tudnies kitűl eſet. Talam nemelynec kőzzűletec ſzoros fog lenni à varas kapuia ha meg nem ſzűnic. Vegyętec baratſagunkat inkab, ne tarchatoc ellent benne, had maragyon meg kőztűnc à iambor kereſztyen prædicator (mert à nem kereſztient neuezic űc kereſztyennec) meg lattyatoc hogy baratitoc leſzűnc, es keduetec ſzerent ſzolgalunc mies nektec mindenben.

A Inac beſzedec.

Fenyegeteſec.

De nem illic ini hozzanc hogy ezeknec vagy hizelkedő beſzedec altal meg haitaſſunc, vagy fenyegeteſektűl meg rettennyűnc. Mert inkab kel ISTENNEc engedni, hogy nem mint embereknec, azt mongya ſzent Peter à tőb Apoſtolokcal egyetembe. Ha vagy embereknec

Kereſztyeni batorſag.

Actor. 5.

kedues/

kedueskeduén à farkaſokat ki nem kergetnőiőc az vr aklabol, vagy feltünkbe el futãnanc midőn latyuc el íüni à hamis prophetakat, felő hogy ie telet napian à bęreſec kőzze ſzamlaltatnanc, es à io paſztoroknac keſzéttetet coronat el veſzténőiőc. De ha alhatatoſſan ellenec vettyűc magũkat az mi vrunc ellenſeginec, es Chriſtuſt kőuetuęn nem chac haborut ſzenuedünc, hanem eletünketis keſzec leſzünc az iuhokert adni, midőn az paſztoroknac feiedelme meg ielenic, el veſziic à dichőſegnec meg rodhatatlan coronaiat. Legyünc batoroc azert, à mi tiſtünknec el viſelesébe, es ha ſzinten valami tőrtenikes raitunc, ne allyunc hàtra. Meg gondoluan, hogy iob bünteten az emberec kezebe akadnunc, hogy nem mint az Iſten elől vetkezni.

I. Pet. 5.

Daniel. 13.

Az io paſztornac harmadic tulaidő:

Az io paſztornac 3. tulaidonſága.

Prouerb. 27.

EN uagyoc à io paſztor, es eſmerem az en iubaimat, az en iubaimes eſmernec engemet. Ezis à io paſztornac tulaidonſaga hogy eſmerie iuhait. Azert ſzol imigyen à bőlchis mindennec, valaki à paſztorsága ... tiſztit viſeli. Iol meg eſmerd à te barmodnac ſzemelyet, es az te chordadra reia fegyemez. Meg eſmerni peniglen, nem chac azt hogy ſzemélyet eſmęried, mint az emberec kőzőnſegged

Meg eſmerni à iuhokat mi legyen.

ſzõnſeggel eſmeric egymaſt, noha nem ſoc gondot viſelnec egymaſra: Hanem az eſmeri az ũ chordaiat, à ki eſmęruen gondotis viſel reiaia, ſzorgalmatos ũ felõle, ſoha rulla el nem feletkezic. Igy eſmerte Chriſtus az ũ iuhait. Es hogy bizonyoſoc legyũnc benne, hogy vgyan valoba eſmęri iuhait, az az hiueit, az minemũ eſmęret ũ kõſzte, es attya kõzõt vagyon, azt veti haſonlatoſzágul. *A mint az en atyam eſmer engemet ugymond, ſ-ents eſmerem atyámat.* Az az, mikent az atya vgy eſmérte fiát, hogy à halálnac kõzepibennis meg tartotta ũtet, es õrõc ęletet adot ũ neki, azon módon eſmęri à fiuis az ũ iuhait. Hogy noha lattatnac meg halni, mind az altal az õrõc ęletre, es bodogſagra meg tartya ũket. Meg tartya azokat, à kic viſzontag eſmęric ũtet, es az ũ ſzauát halgattyac. Mert valaki az ũ Paſztorat nem eſmeri, es annac ſzauat nem halgattya, el vettetic es el vęſz. Vgymint ki nem igaz iuh, hanem chac tetteti magat iuhnac lenni.

Az iuhoknac kiseſmerni kel paſztorokat.

De mondhatnaia valaki. Hogy eſmęrhetem az en paſztoromat, es mint tudhatom hogy gondgya vagyon reiam, ha ſemmi ielèt annac nem látom, ſõt ſemmit egyebet nem ęrzec naponkent à ſoc nyomoruſagoknal, es haboruſagoknal? õldõkletem, ſzent Dauid mondaſa kęnt, napot nap eſtig, ollyatan vagyoc mint à meſzarſzékre valo

Mint eſmerhetyũc paſztorunkat.

Pſalm: 43.

iuh. Hállade, talam nem erted mi legyen az igaz oltalmazas es gonduiſeles. En hiſzem azt ale-

Mint oltalmazza à Chriſtus ùnbait.

tanad te oltalmazáſnac lenni, ha valaki tegedet teſti betegségtûl, es halaltul meg oltalmazna, io egeſségben, es ez vilagi ęletben, meg tartana. Auagy vgy hinned hogy Chriſtuſnac gongya volna reiad, ha ſoc aranyat, ezûſtet, ſoc penzt adna neked, hogy gazdag lehetnel è vilagon. De kûlômben vagyon à dolog.

Ez vilagi feiedelmec az û allattoc valokat fegyuerrel ſzoktac oltalmazni, Chriſtus peniglen nem vgy: Hanem el tûri hogy haborgattaſſanac az ôuei, kergetteſſenec, ſôt ôleteſſenekis. Mind az altal meg tudgya ûket tartani az ôrôc eletre, még à halalnac kôzepibenis. Arrul mongya ne-

Iohan. 16.

kiec. E vilagon nyaualyatoc leſzen, de en bennem bekeſegtec. Megint, nem kerlec atyam, hogy el

Ioan. 17.

vôd ûket è vilagrul, hanem hogy meg oltalmazd gonoſztul. Mert mikęppen vrunc nyaualyakat, kęnt, es halalt ſzenuedet, de mind ezekben meg oltalmaztatot à veſzedelemtûl, azonkęppen valakic û benne hiſznec, ha meg halnakis vgyan nem veſznec el azert. Annacokaert, az nyomoruſagokban, es nyaualiakban, nem kel-nekûnc az mi erzekenſeginc ſzerent tennûnc iteletet az mi meg maradaſunkrul, hanem az igaz paſztornac ſzaua ſzerent, es el kel hinnûnc, hogy midôn

nyo-

nyom orgattatunc, meg tartatunc, es midõn meg halunc elũnc.

A Chriſtus akla.

Mas tuhaimes uannac, mellyec ninchenec ebbõl az akolbol. Szũkſeg aztis meg ertenũnc, à mit Chriſtus az ũ akla felõl ſzól, hogy meg tugyuc, meni nagy volta, es meni ſzeleſsége legyen annac: Mert vadnac nemellyec, kic igen ſzoroſnac velic lenni, vadnac ollyakis kic igen ſzeleſnec alettyac à Chriſtus aklat. A Sidoc azt tartyac, hogy ſenki egyeb ninchen az Iſtennec aklaba, hanem chac az à ki kõrnyũl metelkezic. Ezec igen meg ſzorettyac az aklot. Nemellyec peniglen azt mondgyac, hogy akarkies iduõzũlhet az ũ velekedeſsében, chac tiſzteſséges eletet viſellyen, akar kereſztien legyen akar eretnec, akar Sido, akar Tõrõc. Ezec nem egy aklot vallanac, hanem annit, meni velekedes vagyon emberec kõzõt az Iſten felõl valo tudomanyrul, es igen ki ſzeleſetic az aklot. Szũkſeges azert à Chriſtus aklat meg eſmernũnc, hogy abbol õrõc karhozatunkra ki ne teueledgyũnc. Melyrũl halgaſſuc mit mond vrunc ũnnen maga.

Az akolrul ualo teuelyeſec.

Mas iubaimes uannac. Szol à pogan nepeknec, hiuatalokrul, hogy azoknakis eggye kellet à hiu Sidokcal lenni, es azon egy akolba, azon egy anyaſzentegyhazba be gyũlni, melybẽ voltanac azoc, kic az Izrael fiai kõzzũl ũ benne hittenec.

A pogánoknac hiuataloc.

Tahat nem chac à Sidoc tartoznac à Chriſtus akolahoz. A te magodban (vgy mond Iſten Abrahamnac) meg aldattatnac minden nemzetſegec.

Gen. 23.

Eſaiaſis azt mondotta volt à Meſsias felől, hogy varattatic à poganoktul, hogy ű hozza folyamnac minden népec. Szent Pal megint az Soltarbol bizonéttya, hogy az Apoſtoli prædicallas zengeſenec mind az egeſz vilagon kellet hallatatni. Aztis beſzęlli maſut hogy az Euangelium gyűmölchöz è ſzeles vilagon, es prædikaltatic minden teremtet allatnac kiez földön vagyon. Ezekből meg teczic, hogy nem chac à Sidoc közzűl, hanem è ſzeles vilagon valo nemzetſegekből gyűlt az akol, az az, à kereſztyen anyaſzentegyhaz, melynec Paſztora à Chriſtus. Es ez az egy akol, es egy Paſztor, kirűl vrunc prædical. Innet mondgya vala imeztſzent Pal az Epheſus belieknec. Az időben Chriſtus nelkűl voltatoc, idegenec az Iſraelnec ſzertartaſátul, tauol à kötęſnec igeretitűl, remenſęg nelkűl, es Iſten nęlkűl valoc ez vilagon. Moſtan peniglen ti kic nemelykort tauol valatoc, à Chriſtus Ieſusban közel valoc lettetec, à Chriſtus veręnec altala, mert ű à mi bekeſegünc, kiket nepből eggyet ſzerzet, es à közfalt le rontotta Ezec igy lęuen, könyű meg erteni, mely ſzęles legyen à Chriſtuſnac akla. Nem chac à Sidokat eſmęri ű nepenec lenni az Iſten, hanem

Rom. 10. Pſalm 18.

Col. 1.

Az anyaſzegyhaz, minden nemzetſegből vagyon.

Ephes. 2.

Az akolnac ſzeleſſege.

egy-

beketis mindeneket, valakic hiſznec à Chriſtusban. Mely dolog meg bizonyul chac à pogan Corneliuſnac meg teresebŏlis. Es ſzent Peternec imez mondaſabol: Valoba vgy talalom, hogy Iſtennél ninchẽ ſzemely valogatas, hanem minden nẽzetſęgben à ki ũtet feli,es igaſſagot chelekedic, kedues ũ neki. Mind az altal hatarais vagyon az vraklanac, mely hatarig ki teried. Az penigleu ſem à tenger, ſem á fŏldnec valamely ſzegleti, hanem à Chriſtusban valo hit. Mindenũe ki teried az akol, valahon Chriſtuſnac eſmęreti vagyon, de à hol az ninchen ot nem talaltatic az Iſtennec akla. Leg elŏſzŏr azert az ŏrdŏg, es az ũ Angyali ninchenec az Iſtennec aklaba, mert ũc nẽ chac hogy nem hiſznec à Chriſtusban, hanem gyũlŏlic kergetikes ũtet. Touabba ninchenec azokis az akolba, kic hamis velekedesben vannac az Iſten felŏl, mint à Sidoc, Tŏrŏkŏc es eretnekec. Mert noha ezec ſzollanac valamit Iſtenrŭl, de nem azt à mit kellene, à mi az ũ ſzent igeiębe vágyon. Farkaſoknac neuezi inkab ezeket az iras, Erdei kanoknac, ebeknec, nem iuhoknac, mert rontyac es puſztęttyac, nem tŏltic az Chriſtuſnac aklat.

Act: 10

Hatara az akolnac.

Kic legyenec kiuŭle à Chriſtus aklanac.

Ioan: 10. Pſam 79. Philip. 3.

Vegezetre azt ſem kel fŭlũnc mellŏl bochatnunc, hanem figyelmeteſſęggel kel hallanunc, hogy Chriſtus Prædicaluan à poganoknac meg

tereſérűl, imigyen ſzol felőllőc. Az *en ſzomat hal-gattyac.* Holot azt tanullyuc meg, hogy az apoſtoloknac Prædikallaſat ű ſzauąnac neuezi, Mert à Chriſtus tulaidon emberi ſzemelyben nem Prædikallot à poganoknac, hanem az Apoſtolokcal prædicaltatot, Mind az altal azt à Prædicallaſt ű ſzauánac hïja. Ennec okaiert vala midőn hallod az ű iraſokbol az Apoſtoloknac Prædicallaſat, vgy tarchad azt, mintha az vrnac ſzaiábol hallanad az ű tulaidon beſzedet.

Eſmeryűc tahat az mi Paſztorunkat az vr Ieſus Chriſtuſt, vgy mint ki az io Paſztornac minden tulaidonaſgit magaban meg mutatta. Halgaſſuc az ű ſzauat, es az ű aklában maradgyunc meg mind vegig. Vgy leſzűnc reſzeſec az ű io tetemeniben, es vgy tartatunc meg az őrőc eletre es dichőſegre.

HVSVET VTAN HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janoſnal talalod meg XVI. reſzeben.

Az

AZ időben, monda Iesus az ű tanetuanynac: Egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es 1
ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyamboz megyec. Mondanac ke-
dig nemelliyec á tanetuanyoc kozzűl egymasnac. Michoda ez á mit nekűnc mond, egy ke-
uesse, es nem lattoc engemet. Es ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyámboz megyec. Mondgyac ua-
la az okaert, michoda az á mit mond? Egy keuesse? nem tudgyuc mit ßol. Eszebe uőue kedig Iesus, hogy meg akarnac űtet kerdeni, es monda nekic. Effelől ker-
dezkettec tűn kőßtetec, hogy mondam. Egy keuesse, es nem latoc engemet. Es ismet egy keuesse es meg lattoc en-
gemet. Bizony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es 2
könyueztec ti, ez uilag kedig uigad. Ti kedig szomor-
kodtoc, de á ti szomoruságtoc örömre fordul. Az asßo-
nyallatnac mikoron ßül, banattya uagyon, mert el iőt az
ű oraia. Midőn kedig ßülendi á gyermeket, immar nem
emlekezic az ű faidalmarul, azon ualo örőme miat, hogy
ember szűletet ez uilágra. Ti nektekis az okaert most an 3
szomoruságtoc uagyon, de ismet meg latlac titeket, es ör-
uendezni fog á ti lelketec, es á ti örőmeteket senki el
nem ueßi tűletec.

MEniuel vtalatosbác voltanac á tanet-
uanyoc è vilagi emberec előt, amc-
ual inkab szerette űket á Christus. Ez

nagy buzgo ſzeretet, mellyel az ő ueit ſzereti va-
la, keſzerẽte ũtet reia, hogy à vég vachora vtan,
az ũ halalánac elõtte, nagy hoſzu beſzéddel Præ-
dicallana nekic. Melly beſzédęt ſzent Ianos irua
hatta nekünc az ũ Euangeliominac 14. 15. es 16.
reſzeben. Sommaia annac à hoſzu Prædicationac
ez, hogy az Apoſtolokat (Kic haluan hogy v-
runc kõzzũlõc ki menendõ volna, ertuén el me-
neti vtán meni ſoc nyomoruſag es haboruſag kõ-
uetkeznéiec ũ reiaioc, igen meg ſzomorodtanac
es felemlettenec vala) vigazſtallya benne. Ez mai
Euangeliom egy reſze annac à vigaſztalo beſzed-
nec. Melyben bizonyoſſa teſzi à tanetuanyokat,
hogy fel tamadáſa vtan meg latogattya ũket, es
minden banattyokat vigaságra fordéttya. Senki
ne alécha peniglen, hogy ez à vigaſztalas chac az
Apoſtolokat illetnęie, mert à tellyes anyaſzente-
gyházat illeti, az az, mindnyaiunkat valakic à hit
altal à Chriſtusba be oltattunc, es à ſzeretet altal ũ
benne lakoſzunc. Azon haborut es nyomoruſá-
got kel minden idõbeli hiueknec varnioc è vila-
gon, mellyet az Apoſtoloc koſtoltanac meg.
Szũkõlkõdunc azert feienkent à vigaſztalas nel-
kül, es mindenikünket vigaſztallya à Chriſtus.
Es megielenti, hogy à hiueknec allapattyoc ez vi-
lagon haſonlatos à gyermec ſzülõ aſzony ember-
nec allapattyához. Mert mikeppen az mikoron

Az uachora utan uálo prædicationac Sommaia.

Ez mai Euangeliomnac Sommaia.

ſzül,

ſzűl, rettenetes nagy faidalmakat ſzenued, es keſerűſéget erez: azonkeppen mies még è fődőn vagyunc ſzenuedűnc, es kereſzt alat elűnc: Bankodunc, ſirunc, kőnyuezűnc. Deviſzontag, mint az anya, minec vtanna ſzűlte az ű gyermeket, annera őrűl magzattyanac, hogy chac hamar el feſletkezic à ſzűléſnec ſerelmérűl, ſzintén vgy mies, è ielen valo ęletből, è ſiralomnac vőlgyeből kiſzabaduluan, oly nagy dichoſegre es őrőmre megiűnc: hogi eſzűnkbe ſem iut többe az à nyaualya es keſerűſeg, mellyet maſtan ſzenuedűnc.

Ez Sommaia ennec az Euangeliomnac.

Kiből rőuideden harom dolgot tanullyűnc.

Elſő tanulſagunc leſzen, à Chriſtusnac beſzedérűl, melyben emlekezic fel tamadasárul: es à tanetuanyoknac erőtlenſegekrűl, kic nem értic azt, à mit vrunc nekic beſzęl.

Maſodic, à hiueknec è vilag ſzerent valo nyomoruſagokrul. Harmadic arrol, mi legyen oka, hogy az Iſten felő emberec, haborgattatnac es nyomorgattatnac è vilagon, es miuel kellyen magunkat ez ielen valo nyomoruſagoc ellen vigaſztalnunc.

Első Tanulſag.

EGy *keueſſe es nem lattoc engemet, &c.* Semmi vy dolgot nem mond, hanem vgyan azont à mit

ez elŏttis monda. Ha el menendec, es helt ſzenzendec tinektec, iſmet meg iŏuŏc es hozzam veſzlec titeket. Megint: Nem hadlac aruacca titeket, el megyec es meg iŏuŏc hozzátoc. Imigyen ſzólazert. Egy keueſsé, es nem lattoc engemet. Az az ingyen maid męg fognac engemet, es el viſznec ti elŏlletec, meg kènzanac, meg ŏlnec, es el temetnec, ennec okaert egy ideig nem lattatom tŭlletec, es addig nagy nyomoruságba leſztec. De ne eſſetec ket ſegbe, iſmet egy keueſze meg lattoc engemet. Mert harmad napon fel tamadoc, meg ielenem tinektec, es meg eſmeritec hogy atyamhoz megyec, Iſteni dichŏſeggel meg ekeſettetem, az mennyei bodogſagot el veſzem. Kiből nagy ŏrŏmŏtŏc tamad tinektec.

Miokahogy az Apoſtoloc nem ertic ŭrunc beſzedet

Ezec, à Chriſtuſnac beſzédi, iollehet nem oly igẽ homalyoſoc valanac, hogy azokbol mellyeket imar ez elŏtſzollot volt az ŭ halalárul, es fel tamadaſarul, kŏnnyẽ meg nẽ ertethettenec volna, mind az altal nem fernec feiekbe az Apoſtoloknac, ſŏt nyluan vallyac hogy nem erteneiec mit mondana. De vallyon mi dolog, hogy nem ertic à mit vruncnekic ſzol? Két oka vagyon annac. Elſŏ az, hogy à mely velekedés egyſzer ẽbernec elmeiębe meg gyŏkerezic, nehéz azt onnat ki gyomlálni. A tanetuanyoc egy velekedesbe valanac à Phariſeuſokcal à Meſsiáſnac orſzága felől, è vilagi es teſti io tetemènyeket, es bodogſagot vartanac ŭ tŭle, nem gondolhattac azert, mint leheſſen, hogy Chri-

Elſŏ oka.

ſtuſnac ki felől azt aletottac, hogy nagy kiralyi felſegre, es meltoſagra fel emeltetnęiec, es az őveit űis igen fel magaſztalando volna è földőn, halált kelle ne ſzenuedni. Igen kel minden embernec magat oltalmazni, hogy valami ektelen teuelgyes hozza ne ferię, mert ha oda ferkezic, nehezen vettetic ki onnét, es még ot leſzen, addig az igaſſagnac es à kereſztnec igeigenec helye nem lehet nálla. Maſodic oka à tellyes emberi nemzetnec nagy vakságа, ki miat ſenki à Iſtennec dolgait meg nem foghattya, es eſzębe nem veheti kűlőmben, hanem ha à ſzent lelec Iſtē tanettya űtet. Mely vakságtul hogy megmenekedhes űnc, gyakorta kel halgatnűnc az Iſtennec igęiet, es ſziűntelen kőnyőrőgnűnc ű ſzent felſegęnec hogy tanechon minket. Mint ám ſzent Dauidis kőnyőrőg vala monduan. Veſzerly à te igaſsagodra vrā, es tanęch engemet, mert te vagy Iſten az en ſzabadętom. Nemis kel ketelkednűnc benne, hogy ha valoba es ſziűnűnc ſzerent keriűc, megadgya nekűnc à vilagoſętó ſzent lelec Iſtent, az ű imillyen fogadaſa ſzerent. Ha ti kic gonoſzoc vattoc, io aiandękokat tudtocadni az ti fiaitoknac, mennyuel inkab az ti mennyei ſzent atyatoc io lelket ád azoknac à kic kernec ű tűle? *Eſzębe uędue ked dig Ieſus hogy meg akarnaiac űtet kerdęni.* Elől veſzi az ű kerdeſeket, es meg magyarazza az ű beſzedit monduan. *Effelől kerdezkettec tűn kőſztętec hogy mondám. Egy keueſſe es nem lattoc engemet etc.* Mely igeknec mi legyen ertelme, meg mondottuc immar ez előt.

2. oka.

Pſalm. 24.

Luc. 11.

Maſodic

Masodic Tanulsag.

Az anyaszent egyhaznac al lapattya ez uilagon.

BIzony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es kőnyBueszteс ti, ez uilag kedig uigad. Meg ielenti it Christus aztis, minemű legyen è vilagon az anyaszentegyhaznac allapattya, tudnya illic, siras es

Ioan. 16. kőnyhullatas, ki adatot egyszer à sententia, hatra sem vonatic, hogy è vilagon nyomorogni kel

2. Tim. 3. à hiueknec. Es hogy valakic à Christusban iol akarnac elni, azoknac űldőzest kel szenuedniec.

Nem tagadhatni vgyan, hogy az Istentelenéknekis es egyeb gonosz nępeknec, vagyon è vilag szerent valami nyaualyaioc, mert à tellyes

Gen. 3. emberi nemzet nyomorusagoc ala vettetet à bűnért. Es mindeneket egy arant illeti az Istennec imillyen atka. Atkozot à főld az te munkad vtan. Munkàual es veretekcel észed az te kenyeredet tellyes ęletedbe. De nagy kűlombség va-

Az hiuec es hitetlenec nyaualyaia kűlőmbőzői. gyon à hiueknec, es hitetlencknec szenuedęsi kőzőt. Midőn à hitetlenec, es gonosz teuő emberec szenuednec, vannac kic kőnyőrűllyenec ű raitoc. Vgy hogy még az oruokat ſtoluaiokatis szànnyűc, mikor lattyac hogy à hoher az akaſztofara fel kőti, auagy kerekbe tőri űket, maga bizonyosoc vagyunc benne, hogy igazan es tőrueny szerent szenuedic à mit szenuednec. De holot az hiuecnyomorgattatnac, kűlőmben vagyon

ű nekic

ũnekic dolgoc. Mert leg előſzőr, ſzidalmaztatnac ez vilagi emberektűl, ſoc gonoſzt ſzollanac ũ felőlőc á gonoſzoc, es el akariac mindenekcel hitetni, hogy bűnőc ſzerent es méltan tőrtennec raitoc minden fele veſzelyec. Touabba tellyeſſeggel vgy vagyon dolgoc, á mint Chriſtus mondotta. *Sirtoc ti de è uilag őrùl.* Miuel hogy az anyaſzentegyhaſznac ellenſégi igen őrűlnec raita, midőn lattyac az hiueknec nyaualyaiokat.

A hiuec ſzidalmaztatnac.

Oerűli ez uilag, á hiueknec nyaualyaiat.

Vgy tőrtęnec Chriſtusnakis, es az ũ Apoſtolinac dolgoc. Meg fogac, meg kenzác, es meg felzętec ũtet. Az Apoſtoloc ki imide ki amoda ſzaladánac es nagy keſerűſeget ſzenuedenec. Mit miuelénec azon kőzbe az Iſtentelen Sidoc? Nagy őrőmőc vala á Chriſtus kęnnyán, halalán, es chufoluan ũtet, imigyen ſzolnac vala felőle. Iſtenben vetette remenſéget, ſzabadecha meg azert ũtet ha akaria. Dauidis igen panaſzolkodic az ũ ellenſegi felől, hogy nagy őrőmőc volt nekic, az ũ ſoc nyaualyain. Szegyenullyenec meg, vgy mond, azoc, á kic vigadnac az en nyaualyaimon. Mit mondgyac magam felől, es egyebec felől, kic á menire lehet tűllűnc, tuſakodunc ellen? Ha az eretnekec azt hallanaiac valakitűl, hogy mindnyaian meg ölettűnc, auagy rabbá lettűnc,

Matth. 27.

Pſalm. 34.

tűnc, kebziteke mely nagy ŏrŏmŏc lenne azon ű nekic? Azt űc még moſtanis meg ielentic, mikoron keuannyac es ſzomiuhozzac veſzedelműnket, es gyakorlatoſsággal arrul ſzollanac, miképpen ŏlhetnenec es veſzthetnęnec el minket, hogy enkí ne leñe, kí ű ellenec à Chriſtuſnac igaz tudomanyat oltálmaznáia. Miuel hogy azert nem chac à kereſztnec kemeny volta, hanem az hitetleneknec ŏrŏmekis keſergeti az hiueket, ſokcal nagyobbac à mi nyomoruſaginc, egyeb embereknec kŏzŏnséges nyomoruſagoknál.

Az hiuec nyaualyainac uége.

De kerlec mond meg, az anyaſzentegyhaznac nyaualyai még fognac tartani? auagy netalam veghetetlenec leſznec, es az iambor kereſztienecknec ſiralmanac ſoha vége nem kŏuetkezic? kűlŏmben vagyon à dolog. (*A ti ſzomoruſagtoc* (vgy mond iduezitŏnc) *ŏrŏmre ualtozic.*) De mégis azt kérdem, honnęt lehet bizonyos benne az anyaſzentegyhaz, hogy az ű ſiralma valamikor vigaſsagra valtozic? Az emberi okoſſagbole? Nem Mert ha az okoſſagot fogod tanachul, az azt adgya elŏdbe, hogy ſoha meg nem ſzűnic à keſerűség, melyben moſt vagyunc. Miuel hogy ſohol ſemmi kŏnnyebűleſet nem lattyuc. Sŏt inkab naponkent neuekédnec, es ſokaſodnac à teuelygeſec, ŏregbedic az igaſſagtul el ſzakadot embereknec gonoſságoc es kegyetlenségec, tŏb es nagyob

dihŏ-

dihőſeggel ellenzic az Chriſtuſnac iegyeſęt. Mellyeket midőn lattya az okoſſag, azt véli, hogy nem chac ẽ vilagon, de még menyőrſzagba ſinchen immar nekűnc ſemminemű ſegetſegűnc. Ennec okaért, ne tegyűnc itéletet az mi ſiraſunknac vegérűl az emberi okoſſagbol. Táhat honnet? Nem egyebűnnet, hanem az houa Chriſtus igazéttia az apoſtolokat monduan. *Iſmet meg lattatlac titeket, es őruendezni fog á ti lelketec.* Holot ſzol az ű fel tamadaſárul. Mert az mi vrunknac fel tamadáſa zalaga es bizonſága annac, hogy valaki eleuen, es igaz tagia az anyaſzentegyhaznac, az el nem véſz, meg ſem emeſztetic á keſerűſegtűl hanem meg ſzabadul es őrőkce él. Vgyanis ſenki ne alecha azt, hogy á Chriſtus chac ű̃nnen magaért tamadot volna fel, es az őrőc ęletnec bodogſágaban be ment volna, hanem miképpen meg holt az mi bűneikert, azoképpen fel tamadot az mi meg igazulaſunkért, hogy mies vegyűc az ű fel tamadaſánac gyűmőlchet. Oſeas mondgya hogy két nap vtan meg eleuenęt minket, harmad napon fel tamaſzt es elűnc ű előtte. Az az, mint Chriſtus harmadnapon fel tamadot, es meg menekedet mindẽ nyaualyaibol, ſzintẽ ugi mies fel tamadűc, meg ſzabadulunc, es ki menekedűnc ű altala mindẽ féle nyomoruſaginkbol. Meli dolognac könnyebben valo meg ertelmére, halgaſſacza minemű pęldat hoz elő.

Chriſtus fel tamadáſa zalaga á mi ſzabadulaſunknac.

Mi erettűnkis tamadot fel.

Rom. 4.

Oſe. 6.

Az

A ſzülö aſzony példái.

Az aſzony, ember mikor ſzül, banattya vagyon, &c. Igen ſzep haſonlatoſſag. Kiből leg elöſzör vegyenec vigaſztalaſt magoknac az hiu kereſztyen gyermec ſzulö aſzonyallatoc. Es midön hallyac, hogy vrunc ũ felölöc emlekezic, higgyec el magokban, hogy az ũ ſerelmec nem egyeb törtenetből, hanem Iſtennec akarattyabol vagyon. Azt monda Iſten az elſö aſzonyallatnac. Meg fokaſetom az te nyaualyaidat. Faidalamba ſzülſz. Es iol lehet az à faidalam, à bũnert ſzalla az aſzonyokra, es Iſtennec atkia lön, de mind az altal, minec vtanna iduezetönc el vöue à bũnt, az atoc aldomaſſa valtozéc. Vgy hogy immar az iambor es Iſten felö aſzonnepeknec nem atoc, hanem az ũ hiualtallyoknac kereſzti, az à ſerelem, mellyet à ſzülésbe ſzenuednec, kiben keducſec ũc az Iſtennec es meg tartatnac. Kirül halgaſſacza mit beſzel ſzent Pal. Iduezül (vgy mond) az aſzony ember ſzüluen, ha meg maradand à hitben es ſzeretetben, es à ſzentséges eletben, engedelmeſſeggel. Touabba, eſzünkbe vehetyüc ebből az haſonlatoſságbol, minemũ legyen az hiueknec ez vilagi nyaualyáioc ollyatán, mind az ſzülö aſzony embernec ſerelme. Arrul ſzól imigyen Eſaias. Mint az à ki mehebe fogadot, midön à ſzüléshez közelget, keſereguen kiált, ſzinten vgy vagyon nekünc dolgünc. Minemũ azert, à ſzülö aſzony

Gen. 3.

A faidalam kereſzt.

1. Tim. 2.

Hiueknec ez vilagi nyaualyaioc.

Eſa. 26.

aſzony embernec faidalma, hogy abbol erchuc meg, minemu legyen az anyaſzentegyhaznakis ez foldon valo allapattya. Igen nagy faidalom az, oly hogy ſenki rulla nem tehet, es kozel iar à halalhoz. Annera hogy à ſzuleshez koſzelgeto aſzony ember, à halalhoz lattatic koſzelgetni. Igy vagyon à kereſztyeneknekis dolgoc è vilagon. Meg monthatatlan nagy az u nyomoruſagoc. Kirul imigyen beſzelget ſzent Pal Apoſtol. Foloette igē, es eronc folot meg nehezetettunc, el annera, hogy vgyan nem keuannanc elnies. Sot mi magunkban el vegeztuc vala, hogy immar meg kellene halnunc, Vélem az Iſten minket ki mutatot mint egy halalra valokat. Mert chodàua lottunc è vilagnac, mind az Angyaloknac. Bolondoc vagyunc, erotlenec vagyunc, gyalazatoſoc vagyunc, mind ez ideiglen ehezunc es ſzomnyuhozunc, mezetelenec vagyunc. Munkalkodunc tulaidon kezeinkel dolgozkoduàn. Midon ſzidalmaztatunc iot mondunc. Mikoron haborgattatunc el turiuc. Midon karomlattatunc mi imadkozunc. E vilagnac moslekàua lottunc, mindenec ſzemete mind è napiglan. Bizonyara erzi az anyaſzētegyhaz naponként az u fiaiba, mind ezeket à nagy nyaualyakat, mellyeket ſzent Pal elo ſzamlal. Annac folotte oly az mi è vilagon valo nyomoruſagunc, hogy ſenki Iſtennél egyeb

Nagy azhiuec nyomoruſàga.

2. Cor. 1.

1. Cor. 4.

Chac Iſten tehet az mi nyaualyankrul.

rulla nem tehet. Innet vagyon ſzent Dauidnac amaz mondáſa. Az en atyam es anyam el hattanac, de az Iſten fel vőt engemet.

Vegezetre, mikeppen à ſzűlő aſzony embernec az ű ſzerelme oly nagy, hogy oranként halalat variac ű neki, de ime ha tekented, az egy halal helyet, mélytűl fél vala, két élet adatic: Vgy mint az őnnen élete, es gyermekénec à kit ſzűl élete, azon modon ſzokot tőrtenni à hiueknekis dolgoc. Mert midőn ſzintén à nyaualyanac naggyan volnánac, ackoron oly valtozas leſzen dolgokban, hogy az egy nyaualya helyet kettős őrőm, es az egy keſerűſegert, kettős vigaſztalas tőrtenic ű nekiec. Holot meg ſzabaduluan ez idő ſzerét valo veſzedelmekből, az őrőc életnec bodogſagaba be mennec. Eleg legyen ez, az Iſten fiainac nyomoruſagokrul. Szollyunc immar azoknac okairul.

Az hiuec nyaualyaia kettős őrőmre valtozic.

Harmadic Tanulſag.

EZ vilagi bőlchec kőzzűlis ſokan chodalkoztanac, es tudakoztanac raita, illyen nemes teremtet allat, vgy mint az ember, miert vettetet enni ſoc nyaualyac es nyomoruſagoc ala. De chac az anyaſzentegyházнac tudománya talalta meg annac okat. A bűn mely előſzőr Adamnac es Euánac vetkőkből ſzarmazot reianc, es mellyet naponkét mies chelekedűnc, annac oka. Kit nyluan icient ſzent Dauid, imezt monduán. Meg

A Bűn oka az nyaualyanac.

fogyat

fogyatkoztunc Iſten az te haragodban es az te di-
heſsegődtűl meg rettentűnc: Leg ottan vtanna
veti annac okat. Szemed eleibe vetetted az mi al-
nakſaginkat. A bűn indettya mi ellenűnc Iſten-
nec haragiat, az mi alnakſaginc adnac neki
okot reia, hogy minden féle buntetéſekcel dihős-
kődgyec mi ellenűnc. Innet vagyon, hogy Moy-
ſes altal, minden rendbeli atkokcal fenyegeti, az ű Deut. 28.
parancholatinac meg nem tartoit. Azonkeppẽ A- Gen. 3.
damotis es Euat, à bűnert rekeſzte ki parandichő-
bol, es ez ielen valo életnec nyaualyait à vetekert
bochàta ű reiaioc, es az ű maradekokra. Nem cho
da azert, ha naponként ſokaſodnac az emberi nem
zetnec nyomoruſàgi, holot àradton árad kőſz-
tűnc à ſoc ſzantalan bűn es gonoſsag.

Hanem ha azon chodalkozhatnanc méltã, hogy A hiuec tőb
kőzőnſéggel tőb iut az hiueknec à nyaualyaba nyaualyat
hogy nem mint az hitetleneknec. Melyrűl őnnen ſzenuednec.
magais Chriſtus imigyẽ beſzèl. *Sirtoc es kőnyueztec
ti, de è uilag őruendez.* Azert, tulaidő chac arrul tuda
kozzunc imar michoda okai legyenec añac, hogy
Iſten az őueit kiualtkeppen engedi nyomorkodni.

Annac első oka ez. Mert még az ſzentekbeis Az hiuec nya
talaltatic valami bűn addig, mig ez földőn van- ualyainac, 1.
nac. Abűnnec bochanattyaert, vgy mond ſzent oka, à bűn.
Dauid, kőnyőrög akar mely ſzentis. Nẽ kőnyőr- Pſal. 31.
gene kedig, ha bűnt nem erzene magaban Nyo-

morgani haggya ennec okaert Iſten az ôvgit, hogy à bûnnec iuralma à nyomorusàg, à bûnnec eſmeretire vigye, ûket. Azert mondgya vala is
Hiere: 30. mezt Hieremiatnal. Meg oſtorozlac tegedet ìtéletben, hogy artatlannac ne alèchad magadat. Az
1. Pet. 4. Iſtennec hazatul, az anyaſzentegyhaztul kezdetic à bûntetô ìtelet, hogy az bûntetes altal poenitentiara hîjon minket az Iſten. Az û termeſzetitûl idegen dolgot chelekedic, keményen bûntetuen minket, hogy ha meg terûnc az û tulaidon chelekedetit miuelheſſe kônyôrûluen raitunc es irgalmaſſan minket meg ſzabadétuan. Azt ielentì ſzent Pâlis imigyen ſzoluân. Mikor bûntettetûnc Iſtentûl, akcor azert ſeddettetûnc, hogy è gonoſz vilaggal eggyût el ne veſznûnc. Meg
2. Par: 33. bizonyula ez Manaſſesben, ki midôn igen el merûlt volna à gonoſsàgban, vaſtagon meg bûntettetéc. Es à bûnteteſnec ſzâyaruſaga meg eſmerteté, es meg banata velle az û vndoc gonoſsàgit, az Iſtenis kedig làtuan hogy meg tért volna, meg kegyelmeze neki, es meg ſzabadéta ûtet. Meg
Pſalm. 118. bizonyula ſzent Dauidbanis, ki ûnnen maga val là magàrul, hogy iouàra volt neki midôn Iſten ûtet meg alàzta, mert vgy tanulta meg az Iſtennec parancholatit.

2. Oka az ôrdôg. ((Maſodic oka, az ôrdôgnec Chriſtus ellen, es az û hiuei ellen valo nagy gyûlôlsége. Ellenkedes

vagyon

vagyon az mi vrunc kőzőt es az ördög kőzőt annacokaert ſokcal inkab olalkodic az ű hiuei vtan, inkab haborgattya azokat, hogy ſem mint egyebeket. Mi nem heiaba monda vrunc Peternec imez igeket. Simon az ördög meg kért titeket, hogy meg roſtallyon mint à buzat meg ſzoktac roſtalni, Nem de ſzemünkel lattyuke hogy minden időben mentűl buzgob volt valamely ember, az Iſten tőruenyenec, es az igaz tudomany nac meg őrſzesében, attul tőb haborut indetot ellene az ördög? Illyes Propheta az ô tőruenbe, kereſztelő ſzent Ianos, es ſzent Pal à Chriſtus ſzűletéſe vtan, nagy batorſaggal vétic uala magokat ellene, minden ördögi tudomannac. Mit nyerenec velle ez vilagon? Illyes űldőztetéſt, ſzamkiuetéſt, ſzidalmat ſoc boſzuſag ſzenuedeſt: Szent Ianos, ſzent Pal, mind ezeknec fölőtte, fogſagot, es végre halalt. Illyen az ördögnec dihős elmęie, hogy ſoha meg nem ſzűnic az vr Ieſus Chriſtuſnac tagiait haborgatni. Innęt vagyon moſtanis, hogy à kic valameniuel iobbadon forgodnac az Euangeliomi dologban, azokrà vagyon leg tőb harag, tőb kialtas es gyűlőlſeg az eretnekektűl, azokat fenyegetic leg gyakrabban az Iſtennec ellenségi.

Gene. 3.

Luc. 22.

3. Reg. 18. Mar. 6.

CC Harmadic oka, hogy az nyomoruſagoknac altala az hiuec legienec haſonlatoſoc az Iſten fiánac a-

3. Oka, à Chriſtushoz ualo haſonlatoſság.

nac abrazattyahoz, ki ũis ſzenuede mi erettũnc. Es az haboruſag ſzenuedès legyen bizonsàga ũ bennec az igaz kereſztyeni tudomànnac. Mert
Rom. 8. à kiket elõl meg eſmert volt Iſten, vgyan azonokat elis tõkellette volt, hogy haſonlàtoſoc lennec az ũ fianac abrazattyahoz. Innet kõuetkezic oſzton, hogy ha az ſzenuedésbe haſonlatoſoc
Ibidem. leſzũnc ũ hozza, haſonlatoſoc leſzũnc az dicsõſegbenis, ha eggiũt ſzẽuedũnc, eggyũt dicsõetetũnkis.

4. Oka, ez vilagnac meg vtalaſa, es meny orſzagnac keuanſaga. Negyedic oka, hogy ez vilagon valo nyavalyaknac nehez, es ſoc volta, vtaltaſſa meg vélũnc é vilagot, es kéuantaſſa az õrõc élettet. Mint àm ſzent Dauiddal. Ki minec vtanna az ũ ſoc haboruſagirul ſzollot volna, vtanna mondgya
Pſalm. 119. imeztis. Iai ennékem, hogy è fõldõn valo lakàsõ illyen igen meg hoſzula. Ha mindenbe keduũnc telnéiec è fõldõn, ſoha innét ki nem keuankoznanc, azert mélto, izit erzenũnc ez vilagi nyomoruſagoknac, hogy azoknac ſanyarusàga, vtalatoſſa tegye elõttũnc è vilagot minden chalàrd gyönyörũſegiuel, es fohaſzkõttaſſon minket az õrõkce valo eletnec bodogsàgara.

Vtolſo oka, az Iſten iolen noltànac bizonſàga. Vtolſo oka, hogy midõn az nyomoruſagokban el merũluẽ Iſtenhez kialtunc, es az Iſten minket meg ſzabadét, az mi meg ſzabadũlaſunc, bizonsàga legyen az Iſtennec mi velũnc valo iolen voltànac, es meg teſséc, hogy az anyaſzentegy

haz

haz nem emberi tanachtul igazgattatic, ſem emberi ſegetſégtûl nem fûg, hanem Iſten û neki mind igazgatoia, ſ-mind oltalmazoia. Azt gondollya vala Moyſeſis, mikoron az Iſrael fiaiert igy kôñyôrôg vala Iſtennec. Ne veſzes el minket, had laſſac az Aegyptombeliec, hogy ielen vagy ez nép kôzôt. Exod. 14.

Ezechiaſis kôñyôrôg Iſtennec, hogy meg ſzabadecha ûtet, es az û népet, à vegre, hogy ez fôldôn minden orſzagoc meg eſmeriéc, hogy egyedûl chac û Iſten. Ezekbôl az okokbol vettetic kereſzt ala, az anyaſzentegyhaz. Eſa. 37.

Vigaztalaſoc à nyomoruſagoc ellen.

CHonnet vegyûnc azert vigaztaláſt magunknac, enni ſoc nyomoruſagok ellen? Immar megmondottam, hogy è ielen valo élet vtan ôrômre fordul az mi ſzomoruſagunc. ôrûlnec moſt az Iſtentelenec, ſirnac az Iſten fiai, akcoron penigien, kûlômben leſzen à dolog. Az hitetlenecnec ôrômôc ſiraſra, es à hiueknec ſiraſoc vigaſágra valtozic. Kirûl pelda adatic elônkbe, az dôlyfôs gazdagban, es à ſzegyen Lazarban. Monda Abraham à gazdaknac. Emlekezzél meg fiam rulla, hogy el vôtted à iot eletedbe, es Lazar à gonoſzt. Moſt peniglen ez vigad, te vizontag kenzatatol. Minden fele nyaualyainkban vigaztalhattyuc tahat magunkat, ennec à kôuetkezendô bodog valtozaſnac, re- Luc. 16.

menſegéuél. Touabba imigyẽ ſzol Chriſtus az apoſtoloknac. *Es à ti örömötöket ſenki el nem ueſzi ti tülletec.* Ebbűlis nagy vigaſztalaſunc lehet nekünc, hogy nem chac örömre, hanem veghetetlen örömre fordul à mi ſiraſunc. Midőn az nyomoruſaginkrul ſzol vrunc, keues űdőt emlét, egy keueſsé leſzen az, azt beſzélli. De mikor az mi kőuetkőzendő örömünkrűl emlekezic, azt beſzélli felőlle, hogy annac ſoha vége nem leſzen.

Orőkce tualo örőm.

2. Cor. 4. Azon dolgot bizonettya ſzént Palis monduán. A mi ſzem pillantaſig valo, es kőnyű nyomoruſagunc, főlőtte es őrőkce valo díchőſéget chelekedic. Midőn nem nézűnc azokra, à mellyeket lathatni, hanem azokra à mellyeket nem lathatni. Mert à mellyeket meg lathatnac, idő ſzerent valoc azoc, de à mellyeket meg nem lathatnac, őrőkce valoc. Rőuid beſzéddel, ez idő ſzerent valo kereſzt ſemmi nem egyeb, hanem az őrőc eletre valo be menetel. Ki volna azert oly balgatag, hogy örömeſt nem ſzenuedne egy keues ideig, auégre, hogy ez vtan őrőkce valo bodogságba meheſſen? Annéual inkab peniglen, hogy è keues rőuid ideigis nem hagy minket vigaſztalás nelkűl à Chriſtus. (Mert miképpen fel tamadáſa vtan meg ielenec az tanetuanyoknac, kic őrűlenec latuan az vrat, azonképpen nekűnc, az ielen valo eletűnkbenis meg ielenic, az

Ez világonis meg vigaztalatnac az hiuec.

az, vigaſztaláſt hoz, meg enyhetti gyakorta, az mi ellenünc fel tamadot haborukat. Mely dologrul nem ſzükſeg meſzünnen hoznunc peldát, vgyan chac ezen varosbanis lattátoc, egy nehanſzor mely igen el hatalmaztanac à gonoſzoc az iambor kereſztyeneken, de megint iobban atta Iſten annal, à mint ſokan alettottac. Azt vélic nemely emberec, midőn valami nagy nyaualyaba eſnec, hogy tellyeſseg[illegible] el hagyattatnac Iſtentül, nem int[illegible] ntennec imillyen fogadáſa. [illegible] vagyoc az én bennem bizoual haboruſagiban. Sokac az igazaknac nyomoruſagi, es mind azokbol meg ſzabadettya üket az vr. Pſam 90. Pſalm. 34.

Midőn à tengernec közepin hanyattatic vala tetoua à haboktul à haio, melyben az apoſtoloc ülnec vala, akcoron iöue hozzaioc vrunc, ſzaraz labakcal iaruan à tengernec vizen. Es mikoron Peter be kezd vala ſzülledni à tengerbe, akcor nyuta neki kezét, es meg oltalmaza ütet à veſzedelemtül, es be mene à haioba, ſ-meg ſzünec à ſzél véſz. Moſtis vgy chelekedic az Iſten, ſzinten olykor ſzokot minket meg ſegéteni, midőn vgy teczeneiec hogy immar el kellene veſznünc. Matth. 14.

Vegezetre, nem kichin vigaſztalaſodra leſznec tencked, az mi nyaualyainknac okaies, ha mikoron nyomorgattatol, meg emlekezel rulla, hogy nem veſzedelmedre, hanem haſznodra va-

gyon teneked, valamit Iſten reiad bochat. Chac hogy imez két dolog, mindaha ſzemeid elõt forogion. Tudnya illic, Iſtennec iteleti, es irgalmaſsaga. Iteleti ez, hogy bunũnc ſzerent oſtoroz. Azert mondgya vala egy valakinec. Menyel es tõbbe ne vetkezzel. Irgalmaſsaga, hogy mẽg mikoron-meg haragſzic, ſem feleiti el irgalmaſsagat, el ſem vét tegedet chac meg terȷ, es pœnitenciat tarch bũneidrũl. Annac okaert, enni ſoc, es nagy kõzõnſeges nyomoruſagunkban, viſellyũc ſzemeinc elõt, az mi nyaualyainknac okait, esegytemben à vigaztalaſokat, mellyeket à mi keresztũnknec ſulyos volta ellen kel vetnũnc. Hogy à kereſzt alat, igaz bekeſẽgben valo ſzenuedésben, dichõetheſsũc Iſtent, az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent attyat.

Iohn. 5.8.

HVSVET VTAN
NEGYEDIC VASARNAP.

Szent Janos irta meg ez mai Euangeliomot, XVI. *réſzeben.*

Az

AZ idôben, monda Iesus az ù tanetuanynac. *El megyec ahoz, à ki engemet el kùldôt. Es* ſenki ti kôzzùletec meg nem kérd houa *megyec. De miert hogy ezeket ſzoltam* ti nektec, ſzomoruſag be tôltôte à ti ſziue*teket. De en igaſſagot mondoc ti nektec, haſznal nektec hogy en el mennyec. Mert ha el nem menendec, à uigaz*talo nem iù ti hozzatoc. Ha kedig el menendec, hozza*toc kùldôm ùtet. Es midôn az el iôuend, meg feddi è ui*lagot à bùnrùl, es az igaſſagrul, es az iteletrùl. A bùn*rùl ugyan, miert hogy nem biſznec en bennem. Azigaſ*ſagrul kedig, miert hogy attyamboz megyec, es tôbbe nem lattoc engemet. Az iteletrùl kedig, miert hogy ez uilagnac feiedelme meg iteltetet. Még ſoc uolna, à mit nektec meg kellene mondanom. De moſtan el nem uiſelhe*.ec. Mikoron peniglen el iôuend, az igaſságnac amaz Lelke, meg tanet titeket minden igaſságra. Mert nem ſzol ônnen magatul, hanem ualamit hal azt ſzollya, es à mi iôuendôc, azokat birdeti ti nektec. Az engemet di*chôet, mert az enyembôl ueſzi à mit tinektec birdet.

MIkeppen hogy vgyan onnat vetetet ez mai Euangeliomis à honnat ez el mult Vaſar*napi vetetet vala, az az, à ſzent Ianos Euangeliô*ianac tizenhatodic reſzébôl, azonkeppen vgyan azon ennekis ertelme, mint annac. Vigaſztallya Christus tanetuanyt, kic ertuén hogy à kén ſzen*uedeſ-

*Sommaia ennec ez Euan*geliomnac.

ucdeſnec es halalnac altala ki menendő volna kőz zűlőc, igen meg ſzomorodtanac vala. A vigaſztalaſnac Sommaia ez. Hogy nem chac ſzűkséges hanem haſznoſis fog lenni az ű kęnnya es halala. Mert ha halalánac altala el nem menne tűlőc, à vigaſztalo ſem ű hozzaioc, ſem à kőzőnséges kereſztyen anya ſzentegyhazhoz el nem iűne, de az ű halalanac erdemeuel meg nyerendő, es el küldendő volna ű̃tet. Mely vigaſztalo ſzent lelek nec mind è vilagon, ſmind az anyaſzentegyhazban valo chelekedetir ű̃l ſokat beſzèl.

Harom dolog vagyon azert ez Euangeliomban, Elſő, à Chriſtuſnac, halala altal el menetinec, ſzukséges es haſznalatoſsága. Maſodic, à vigaſztalo ſzent Lelec Iſtennec tiſzti es chelekedeti è vilagi emberec kőzőt. Harmadic arrul, mit chelekedic à ſzent lelec az anyaſzentegyhazban.

Az Elſőrűl.

EL megyec ahoz, à ki engemet el küldőt. Szol arrul hogy à halalnac altala ki menendő vala è vilagbol az ű ſzent attyahoz. Mély mondas remenségetis hozhat mi nekűnc, felelmetis. Remenseget, mert à mi feiűnc Chriſtus, attyahoz ment, hogy Iſtennec ſzéne előt ielennyec mi eret-

Remenſeget hoz è mondas Heb. 9. 1. Iohan. 2.

tűnc,

tűnc, hogy ha ualamikor bűnűnkel meg bantyuc Iſtenűnket, kőzbe iaro, es ſzó ſzóllo legyen eretnűnc az ű attyanal. Fęlelmet, mert vagy akariuc vagy nem, vgyan azon vtra, reia kel nekűnkis mennűnc, melyre à Chriſtus ment, az az, à halalnac vtára, melynec chac emlekezeties rettenetes es keſerues. Felelemis uagyon é monDasban.

(De ki tudgya à halalnac vtanna ki houa megyen, az atya Iſtenheze, auagy maſua? Azt mondod vgyan te, hogy az atya Iſtenhez mégy, azt mondgya maſis, de maga mikor reia kelűnc, egyc iob kez felé allatic, maſic bal kéz fele. Ketten leſznec à mezőben eggyűt, de egyc fel vetetic, à maſic ot hagyatic. Azert mondgya Salamon, hogy bodog ember az, à ki mindaha fél. Mert nem tudgya az ember, gyűlőlſégręę melto, vagy ſzeretetre, hanem mindenec iőuendőre bizontalanul tartatnac. Eccleſi. 41. Nem tudgyuc halalunc utan houa megyűnc. Matth: 25. Matth: 24. Prouerb. 28. Eccle. 9.

Senki ne legyen oly vakmerő, hogy bizonnyal merézlye azt mondani, hogy ű ketſeg nelkűl egy à valaztattac kőzzűl. Mert ſenki kűlőmben azt nem tudhattya, kiket valaztot legyen Iſten magának, hanem ha à ſzent lelektul kiualtképpen ielentetic meg ű neki. Sokan vannac az hiuataloſoc azt mondgya Chriſtus, de keueſec az valaztottac. Mely mondáſt magyarazuan ſzent Gergely, Igen rettenetes dolog, vgymond, atyamfiai à mit hallanc. Ime mi mindnyaian hiuattat- Senki nem tudgya bizonnyal, ualaſztatotc uagy nem. Matth. 22. Hom: 38. in Euang.

uattattunc es el iõttũnc à hit altal, az mennyeikl. ralnac menyekõzõiębe. Az ũ meg teſteſũleſenec titkiat tudgyukis, hiſzũkis, az Iſten igeiçnec elede- let ęſzũc. De à kõuetkezendõ iteletnec napian, be iũ à kiraly. Tudgyuc hogy hiuattattunc de nem tudgyuc ha valaſztattunkė vagy nem. Anneual inkab ſzũkſeg azert, hogy mindenkũnc meg a- lazza magat, miuel hogy nem tudgya valaſztot legyene vagy nem. Minec vtanna egyſzer meg igazultunc, ha bizonyoſoc volnanc benne, hogy tõbbe bũnbe ſoha nem eſũnc, auagy ha eſũnc, kętſeg nelkũl meg tėrũnc, es az Iſtennec malaſzt- yaba vęgig meg maradunc, abbanis bizonyoſoc lehetnenc, hogy valaztottac vagyunc, es altalan- fogua à halálnac altala az atya Iſtenhez megyũnc. De hogy lehetec en abban bizonyos, mind vę- gig meg maradoke auagy nem maradoc à ioban, ha chac azt ſem tudom, egy vagy kėt oraual ez vtan mi fog teczeni auagy nem teczeni ennekem. Mert mindenkoron ingadoz, es haboz az emberi elme, es à mi moſt teczic valakinec, egy keues idõ mulua nem teczic.

Honnet lehet- nenc ualoba bizonyoſoc az ualaſztas felõl.

El ueſztheti ember à ma laſztot.

Hogy peniglen az vionan ſzũletet es meg igazult ember el veſztheti az igaſſagot es ki eſhe- tic az Iſtennec keduébõl, nyluan vagyon azoknal, à kic à ſzent iraſt oluaſſac. Ezechiel Prophetánal azt mondgya az Iſten, hogy ha az igaz ki tér az

igaſſag-

igaſſagbol, es alnokſagot chelekedic, meg hal az alnokſagban. Latode hogy à ki igaz moſt, es az idueſſegnec vtan vagyon, el ſzakadhat az igaſſagtul gonoſzà lehęt, es az ôrôc halalra mehet. Szent Pal feddi à Galatabelieket, es balgatagoknac neuezi ûket, miert hogy eleb iol futnac volt, de immar nem engednénec az igaſsagnac: Lęlec ſzerént kezdettec vala iarni, es immar à teſtben vegeſztetnénec. Es fôlôtte igen félti à Corinthusbelieket, hogy meg ne kerûlteſsenec à Satantul, es miképpen à kigyo meg chalta Euat az û alnakſagaual, valami modon az û eſzekis el ne idegenûllyôn à Chriſtusban valo egy igyûſegrûl. Ittes latod, hogy à Galatabeliec, kikrûl bizonſagot teſzen ſzent Pal, hogy elôſzôr io vton iartanac, ki tantorodtanac volt az igaz vtbol. A Corinthusbelieketis attul felti hogy ûkis vgy ne iarnánac. Nem fęlteneie kedig, ha lehetetlen volt volna, hogy az meg eſmert igaſſagtul el tauoznánac, es az el kezdet iot hatra vetnęiec. (Az Epheſusbeli gyûlekezetnec imigyẽ ſzol ſzent Iános. Vagyon valami panaſzom te ellened. Hogy miuel az te elſô ſzeretetedet el hattad. Meg emlekezzel az okaert honnad eſtél ki, es tér meg, es az te elſô chelekedetedet chelekedgyed. Arrul panaſzolkodic, hogy à ſzeretetet

Gal. 3. 4. 5.

Cor. 11.

Apoc. 2.

kibe

kibe az elôt volt el hatta, es arra inti hogy meginkoda terien à honnat ki eſet. Tahat à ki moſt ſzeretetnec allapattyàba vagyon, ki eshetic belôle.

Math. 24. Vrunkis azt mondgya, hogy è vilag vegezeti fele, ſoc hamis Prophetac tamadnac, kic ſokakat elhitetnec, es hogy el àrad az alnakſag, es meg hidegûl à ſzeretet. Hogy hitethetnénec ſokakat el, es mint hidegûlhetne meg à ſzeretet, ha az emberallat az ióbol gonoſzra nem haiolhatna?

Lib. 6. Hypon. Lattunc vgymond ſzent Agoſton nemellyeket, kic tôkelleteſec voltanac, es ſoc eſztendei munkaioc vtan, eleteknec vége fele el eſtenec es elveſztenec. Lattunc ollyakatis kic iffiuſagoktul fogua mind venſegekig, gonoſz eletet viſeltenec, es hertelenſéggel meg teruen ûduôzûtenec, chac ûnnen maga tudgya Iſten, kic legyenec az ôuei.

Nem tudgyuc ualaſztottac uagyunke uagy nem. Abbol kôuetkezic azert hogy nem tehetûnc magunc felôl igaz iteletet, es nem lehetûnc tokelleteſséggel bizonyoſoc benne, ha vagyûnke valaſztottac az idueſsegre, vagy nẽ, hogy nẽ ertyûc, végig meg maradunke az Iſteñec malaſztyaba, es az Iſten ſzerent valo eletben auagy nem. Chriſtus peniglen nem akarkites mond hogy ûduezûl, hanem chac azt à ki végig meg marad. Meltan mondgya annac okaert à bôlch hogy ſenki holnà-

pra

pra ne dichekedgyec, nem tuduan, à kouetkezendő nap mit fog hozni magával. Meltan int ſzent Pális hogy felelemmel, es rettegeſſel cheleked-gyűc az mi idueſſegünket. *Prouerb. 27. Philip. 2.*

Errűl à ki többet akar érteni, oluaſſa ſzent Agoſtont. *De correptione & gratia cap. 6. 7. 13. 17. Ad articulos ſibi impoſitos, reſponſio ad articul: 12. 14. de bono perſeuerantiæ, cap. 1. 6. 8. 13. De Hereſibus ad, Quod vult Deum. Hær. 82. De Geneſ. ad literam. lib. 6. cap. 28. In Ioan: Trac: 33. Hom: 35. ex quinquaginta. De ciuit. dei. lib. 11. cap. 12. & lib. 20. cap. 7. Epiſtola 121. ad probam: cap. 2. Ep. 107. ad Vitalem. De natura & gratia cap. 27.* Szent Hieronymuſt. *lib. 2. aduerſus Iouinianum.* Arany ſzaiu ſzent Ianoſt. *Hom. 11. In Epiſt. ad Phil. lib. 2. de compunc. cordis.* Cyrillus Alexandrinuſt. *lib. 10. in Ioan. cap. 16.* Szent Amburuſt. *In Pſal. 37:* Szent Gergelt: *Hom: 38. in Euang.* Szent Bernardot. *Ser: 2. in oct. Paſche. Epiſt. 42. Sermone de duplici Baptiſmo. Sermone 3. in uigil. nat: domini Ser: 5. in Pſal. Qui habitat. cap. 14. & 15. Medita. Theophilactuſt in cap. 26. Matthei. Fulgentiuſt, de fide ad pet: Diac. Concilium Viennen. ſub clemen 5. in Clementinis. De Hæret: cap. 3. Ad noſtrum; Concilium Trident: Seſsione 6.*

Meg talallya ezeknel, hogy à mi vallaſunc à ſzent iraſon fondaltatot, es nem emberektűl, hanem Iſtentűl adatot nekűnc ez à tudomany. Es noha nemellyec azt mondgyac, hogy ellenkedic ez, hitűnknec agazatiual, melyekbe vallyuc bűneinknec bochanattyat es az őrőc eletet, de bizon nem ellenkedic. Mert nem mondgyuc mi azt hogy bűneinc meg nem bochattatnanac ha pœnitentiat tartunc, azt ſem, hogy ha à pœnitencia mélto gyűmölchnec teremteſeben végig meg *Nem ellenkedic ez, hitűnknec agazatiual.*

maradunc ôrôc ęlet adatic nekûnc, hanem hogy nem vac merô képpen kel azt hannunc vetnûnc hogy iduezûlûnc, ſem egy altallyaba nem mond. hattyuc hogy az valaſztottac kôzzûl valoc vagyunc, hanem okkal es haual, â mint ingyen maid meg mondom.

Touabba, még azt ſem tagadgyuc, hogy talaltatnac nemellec, kic bizonyoſoc lehettenec benne, hogy ûc az iduôſſegre valaſztattanac volna. De azt az Iſtennec kiualtkeppen valo ielentéſebôl vôttec. A kôzonſéges embereknec rendi fôlôt adatot az, û nekic tuttokra. Vgy mint Abraham, kinec imigyen ſzolla az Iſten, Tekedig az te atyaidhoz, bekeſégben megy, el temettetuén io ven korodba. Mint ſzûz Maria kit malaſztal tellyeſnec, ęs az aſzonyallatoc kôzôt aldom monda az angyal. Azon keppen ſzent Palis valolya hogy bizonyos volt abban, miuel hogy mind végic meg maradna az Iſtennec ſzeretetiben. Es hogy az igaſſagnac coronaia, meg adatnéiec nekî az igaz birotul itélet napian. Holot eſzedbe vo hetec hogy ûis â coronânac el vetelérûl, az vo gic meg maradaſnac bizonyos voltabol tetetet bi nyoſſa.

Honnét uolta nac nemellyec bizonyoſoc.

Gene. 15.

Luc. 1.

Rom. 8.

2. Tim. 4.

Mely végic meg maradaſt, ha mies valoba igerhetnôiôc magunknac, bator az valaſztaſtu lis ol bizonyoſoc lennęnc, mint ſzent Pal volt.

De

De miert hogy nem tudgyuc még maradunc meg az Iſtennec malaſztyaba, ne mongyuc vakmerőképpen, hogy minden ketſegnelkűl iduezűlűnc, hanem kőueſſűc ha valamikeppen meg foghattyuc. (Mind az altal, nem mindeneſtűl fogua teſzen bizontalanna minket à kereſztyeni tudomany az mi idueſſegűnc felől, hanem modot mutat abban, menire, es minemű óc alat lehetűnc batorſagoſoc benne hogy iduezűlunc. *Phil. 3. Menire lehetűnc bizonyoſoc benne, hogy iduezűlűnc.*

(Egy altallyaba azt mondani, hogy tudod bizonyal hogy iduezűlſz, nem io, hanem nyluan valo vakmerőſeg. De conditionaliter, okkal, haual? minden kereſztyen igerheti maganac az őrőc eletet. Minemű okkal, auagy minemű háual? Illyennel, hogy ha hiuén à Chriſtusban, az Iſtennec parancholatit meg tartód, iduezűlſz. Valaki azert iduezűlni akar, ne kereſſe annál egyeb bizonyos voltat az ű idueſſegénec, hanem chac azt à mit ſzēt Peter monda. Sűrgőlődgyetec, hogy az io chelekedeteknec altala, bizonyoſſa tegyétec az ti hiuatalotokat, es valaſztaſtokat. Affele io chelekedetekbe kel magunkat foglalnunc, mellyekèrt őrőc ęletet igert az Iſten, azon kőzbe nem illic vákmerőknec lennűnc, hanem felelembe, es rettegésbe chelekednűnc az mi idueſsegűnket. Bodog ember az, à ki vgy él è vi- *Conditionaliter. Math. 19. 2. Ph. 1.*

lagon, hogy halalánac oraian batorſaggal imezt mondhattya. ((El megyec ahoz, à ki engemet bochatot, az az, Iſtenhez, az en teremtőmhőz. Laſſuc à tőbbit az Euangeliomnac. *De miert bogyezeket ſzollottam tinektec, ſzomoruſag be tőlte azti ſztueteket.* Valamit Chriſtus Vrunc chelekedet, mind azokat az mi idueſségűnkre, es haſznunkra chelekedte. A tőbbi kőzőt eztis, hogy à halalnac altala ki ment ez világbol. Azért ſzól imigyen, *En igaſſagot mondoc ti nektec, haſznal nektec bogy en el mennyec, mert ha el nem menendec à vigaſztalo nem iű ti hozzatoc. Ha kedig el menendec, bozzatoc kűldőm iűtet.* Mikeppen egyebiot, ſzinten vgy à ſzent Lelec Iſtentis, az ű kęnſzenuedeſęnec halalanac altala erdemlette, es nyerte nekűnc à Chriſtus. Tahat ſzűkſeges, es haſznos volt, hogy meg halyon. Mely dologrul ez el mult napokban annit ſzollottunc, hogy netalantan nehez volna halgatnotoc, ha moſtan megint tőbbet ſzollanánc, annac okaert mennyűnc touab à prædicatioba, es laſſuc azt meg immar, michoda tiſzti es chelekedeti vagyon à vigaſztalo ſzent Leleknec, è vilagi emberec kőzőt.

Az ſzent Lelket Chriſtus halala nyerte nekűnc.

Az Maſodikrul.

Es mi

ES *midõn el iõuend, meg feddi è uilagot.* Ha iol vészed eszedben, à szent leleknec tiszti è vilagi emberec kõzõt ez, hogy fedgye è vilagot azoc altal, à kikben ũ szól, es chelekedic. Effele feddes peniglen nem kedues è vilagon. Mert è vilagi emberec azt keuannaiac hogy à prædicatoroc minden feddestũl meg tartoztattuan magokat, ollyat szollanànac à mi ũ nekiec teczençiec. Azért mondgyac vala Esaiasnac. Mondgy ollyat à mit mies szeretũnc, es halgatunc tegedet. Nem õrõmest hallya è vilag, mikor az Istennec szolgai feddic, es karhoztattyac à teuelygest, es à bũnt. De az Isten illyen modõt, es rendet mutatot à tanętasba, hogy leg elõszõr à bũnt meg fedgyũc à tõruenbõl, es oszton az vtan kõuetkezzec à vigasztalas, es igertesec à bũnnec bochanattya azoknac, kic à tõruennec fenyegetesẽtũl meg remũl uen, pœnitenciara térnec, meg iobettyac magokat, es à pœnitencianac mélto gyũmõlchet teremtic.

Szent lelek nec, ez uilagiac kõzõt ualo tiszti.

Esai. 30.

Az io tanetasnac rendi.

E keppen chelekedec Isten paradichomba az mi elsõ szũleinkel, holot igen meg dorgala ũket az ũ parancholattya ellen valo vetekęrt, es annac vtanna vigasztala, az aszoniallatnac magua felõl valo igerettel. Christusis azt parancholа hogy elõszõr pœnitencia, es az vtan bũnõknec bochanattya prædicaltassec az ũ neuẽbe. *Es io minden*

Gene. 3.

Luc. 24.

koron meg tartani ezt az Iſtentůl ſzereztetet rendet, vgy mint ollyat, ki haſznos à bůnős embernec meg terétesere. Imez nem regen tamadot prædicatoroktul ſemmit gyakrabban nem hallaſz, mint azt, hogy à Chriſtuſert az atya Iſten ingyen meg bochattia mindennec bůnőket, valakic ů benne hiſznec. Ingyen, ingyen (ſzůntelen kialtyac) nem az mi erdemůnkert. Azon kőzbe à keſerues, es ſanyaru pœnitentiarul, à fegyelemrůl, igen keueſet, auagy ſemmit nem ſzolnac. Michoda gyůmőlch kőuetkezet effele fůl viſzketető prædicallasbol? El biſztac az embereket magokat, hatra vetettec minden ſęlelmet, A bůnnec, es minden gonoſſagnac kőzepibenis, az Euangeliomnac vilagoſſagat hannyac, es aual kęrkednec, hogy kőzelben iarnac az idueſſeghez, es Iſtennec orſzagahoz, azoknal, à kic ez előt à ſzoros vton igyekeztenec az őrőc eletben bemenni. De à ſzent Lelec Iſten vgy mint tulaidon tiſztůl, azt valaſztotta magánac, hogy feddi, dorgallya, es orczazza è vilagot. Mirůl feddi? Előſzőr *á bůnrůl*, az az, oly bizonnyal meg mutatya, es meg ielenti ez vilagi embereknec bůnőket, hogy meg győzettetnec, az ů tulaidon lelki eſmeretec bizonſagot teſzen rulla, es tellyeſſeggel el hiteti vellec, hogy bůnősők.) Mint am mikoron ſzent Peter altal feddi vala azokat, kic vrunkat

Vionnan tamadot prædicatoroc.

Az vy prædicatoroknac gyůmőlche.

Szent Lelecnec tulaidon tiſzti dorgalas.

A bůnrůl.

Actor. 2.

meg v

meg vtaluan halalra adac, annera meg gyõzettenec, hogy ũnnen magokis vallác bũnõs voltokat, es az apoſtoloktul tanachot kerdénec, mit kellene ũ nekiec miuelni. Kiualtkeppen peniglen az hitetlenségnec bũnerũl mondgya vrunc, hogy meg feddi ez vilagot à vigaſztalo. Mert minden bũn ellenkedic az hitnec fondamentomàual. Azert beſzelli ſzent Ianos, hogy valaki azt mondanàia, hogy eſmerneie Iſtent (à hit altal) es az ũ parancholatit meg nem tartanàia hazug volna. Es à ki azt mondgya hogy Chriſtusban lakozic (az hit altal) vgy kel annac iarni, mint à Chriſtus iárt. Hitetlenſégrũl. 1. Ioan. 2

Touabba, feddi è vilagot *az igaſságrul*. Vallyon michoda igaſságrul? à Chriſtuſnac igaſsagárul, el hiteti ez vilaggal, hogy Chriſtus igaz, es artatlan volt. Azt peniglen ebbõl hiteti el, Mert vgymond vrunc, atyamhoz megyec. Mig vrunc è fõldõn iára, Iſten elienſegénec, karomlónac, õrdõngõſnec itéle ũtet lenni ez vilag. De minec vtanna menybe ment volna, es az ſzent Lelket az anyaſzentegyhazhoz kũldõtte volna, az Apoſtoli prædicallaſnac altala, tuttara adatec ez egeſz vilagnac, hogy ũ volna az meg igazéto igaz, es à mi igaſságunc. Annac fõlõtte, meg feddi à ſzent Lélec ez világot az igaſságrul, midõn meg mutattya, hogy è vilag nem tudgya, es meg Igaſſagrul.

Honnet ad gyon az igaſſag.

tanét reia honnet kŏuetkezzec mi reianc az igaſſag. Tudnya illic, innet, hogy iduezetŏnc attyahoz ment, az az, Vrunknac kén ſzenuedeſébŏl, halalábol, fel tamadaſábol, mennybe menetelébŏl, és tellyes engedelmeſſegébŏl kiuel engedett az ŭ attyánac. Szent Pal Apoſtolnac imillyen

Rom. 5.

mondáſa ſzerent. Az egy igaznac engedelmeſſége miat ſokan igazakcá leſznec. Holot eſzünkbe kel vennünc, hogy nem chac imputatur, az az

Mienc az igaſſag.

tulaidonettatic nekünc az igaz Chriſtuſnac igaſsága, hanem vgy adatic hogy mienc leſzen, es az altal mies igazac leſzünc.

Vegezetre, *feddi è uilagot äz iteletrŭl. Mert*

Iteletrŭl.

ŭilagnac feiedelme immar meg iteltetet. Mit akar mondani? E vilag oly iteletet tŏn á Chriſtus felŏl, hogy hamiſſan mondotta volna magat Iſtennec fiánac lenni. Azert kialtyac vala ŭ felŏlle, midŏn

Matthi 27.

á kereſzt fan figgene. Ha Iſtennec fia ſzallyon le á kereſzt farul. De minekutanna pinkŏſd napian á ſzent Lelec az Apoſtolokra ki ŏntetec, meg fedde errŭl az iteletrŭl è vilagot, es meg gyoze. Az Apoſtoli prædicallâſnac altala el hitete è vilâggal, hogy vgyan valoba, es igazan Iſtennec fia á mi vrunc, es az ŏrdŏgŏt, ki annac elŏtte birta valo è vilagot, meg gyŏzuén, vralkodic è vilâgon, azokban, a kic hittenec ŭ benne.

A mi

A minem ũ iteletet peniglen à Chriſtus felől tőt è vilag, ſzinten ollyat teſzen minden időkben az ũ ſzolgai felőlis. Mint Achab Illyeſrűl, kit az Iſrael népe kőzőt eſz veſztőnec itele lenni. A Phariſeuſoc az Apoſtolokrul: kiknec meg parancholac hogy ne prædicallanaiac à Ieſuſnac neuet.

Ez uilagnac itelete à Chriſtus ſzolgairul.

3. Reg. 18.

A ſzent lelek nec, ez uilag iteletirűl ualo feddéſe.

Viſzontag à ſzent Lelec ſem ſzűnic meg feddeni è vilagot az ũ illyen hamis iteletirűl. Halgathacza mit mond Illyes altal Achabnac. Nem en veſztec eſzet az Iſraelbe, hanem te, es az te atyadnac haza. Megint à Phariſeuſoknac. Inkab kel Iſtennec engedni hogy nem mint az embereknec. Moſtanis tudgyuc mely gonoſz iteletet teſzen mi felőlűnc è vilag. Baluanyozoknac, az Chriſtus erdeménec ellenſeginec neuez minket. De maga meg feddi errűl az hamis iteletrűl ũtet à ſzent Lelec. Meg ielenti, hogy à Chriſtuſnac, es az ũ iegyeſenec az anyaſzentegyhaſznac tagiai vagyunc. Mert meg tartyuc à leleknec eggyeſséget à ſzeretetnec kőteleben, es nem kőuettyuc azokat, kic imit amot mutogattyac à Chriſtuſt.

Aſtor. 5.

Epheſ. 4.
Matth. 24.

Az Harmadikrul.

MEg *ſoc uolnd, à mit nektec meg kellene mondanom, &c.* Tanuld meg innet, à ſzent leleknec mi legyen tiſzti az anyaſzentegyhazban. Minden

A ſzent leleknec tiſzti, az anyaſzentegyhazban.

igaſsagra tanetani. Termeſzet ſzerent mindnyaian nagy temérdec tudallanſágba vagyunc, vgy hogy nem erthettyúc meg mi magunktul az Iſten nec titkiat. Sőt az emberi okoſság, az igaſsag helyet, gyakorta az hamiſsagot valaſztya magának, mikent nyluan lattyuc azt à Sidokba, es à tőrőkőkbe. (De à ſzent Lelec azert adatot az anyaſzentegyhaſznac, hogy meg tanéchon minket, minden igaſſagra. Kirůl ſzent Ianos imigyen beſzél. A kenet meg tanét titeket mindenekre. Es azert mondatic az anyaſzentegyhaz, igaſsagnac oſzlopanac es erőſsegénec, mert à ſzent Lelec mindenkoron velle vagyon, nem hadgya ůtet teuelygeni, hanem igaſságra tanettya, es igaſságot hirdettet ůi vęlleis. Veletec vagyoc, azt mondgya neki CHRISTVS, minden napon, vilagnac vegeiglen. Nem ti vattoc à kic ſzolotoc, hanem à ti atyatoknac *lelke* ſzól ti bennetec.

Miert adatot à ſzent lelec.

1. Iohan. 2.

1. Tim. 3.

Matth: 28.

(Tahat nem kel azoknac igàz voltarul ſemmit ketelkednůnc, mellyekre az anyaſzentegyhaz tanet minket, ha ſzinten nem talaltatnakis az Euangeliomba nyluan meg iratua. Mert az anya ſzent egyhazban ſzollo lelec, nem emberi talalmant beſzel, *ſem ůi magàtul nem ſzól, hanem à mit hal azt ſzollya.* Az az, à tellyes ſzent haromſagnac akarattyabol, es vegezeſeből ſzarmaſzot dolgokat

Az anya ſzent egyhaz taneta ſa felől nem kel ketelkedni.

kat beſzélli. Latod it, hogy azoknac kiuůle, mellyec az Euangeliomba meg vannac irua, ſőt mellyekre Chriſtus az ů tulaidon ſzaiaual tanetotta az Apoſtolokat, ſoc egyeb dolgoc marattanac volt még hatra, mellyeket az vtan, à ſzent Lelec adot eleibe az anyaſzentegyhaznac.

Nem mindenre tanetotta meg Chriſtus az Apoſtolokat.

Soc rendeleſec vadnac à kereſztyenſegben, kiket nem iras altal, hanem ęlő beſzed altal vettűnc az Apoſtoloktůl, es az Apoſtoloc vtan valo ſzent iamboroktul. Es hogy azokat meuetic az eretnekec, azt ſenkinec nem kel chodalni. Mert még regenten meg mondotta volt Iob az anyaſzentegyhaznac kepébę̃, hogy azoc, à kic nallanal iſiabbac volnánac, meuetneiec ůtet. Iſiabbac, azt mondgya ſzent Gergely, az eretnekec, kic az anya ſzentegyhazbol mentenec ki, nem az anya ſzentegyhaz ů kőzzůlőc.

Elő beſzed altal, ſokat rendeltec az Apoſtoloc.

Iob 30.

1. Ioan. 2.

Es hogy mindenkoron voltanac az anyaſzentegyhazba, valami iras nelkůl valo rendeleſec, meg teczic abbol, hogy à ſzent iras, két képpenis teſzę̃ azokrul emlekezetet. Neha feduén nemellyeket kőzzůlőc, ncha dicheruę̃ es aianluan. Mert ha nę̃ voltanac volna, balgatagſag let volna emlekezni felőlőc, es azon tudakozni, illike ůket meg tartani vagy nem. (Ha azt kerded peniglen mi allatoc legyenec azoc à rendeléſec, mellyekrůl moſt ſzollůc, ſemi nę̃ egyeb, hanę̃ oly tudomany, mely

Irat nelkůl ualo rendeléſec ninden kor uoltanac.

Mar. 7. Matth. 15. 2. Teſſ: 2.

mely élő beſzed altal adatot az apoſtoloktul, es az Apoſtoloc maradekítůl, az anyaſzentegyhaznac, es kezrůl kezre, eleb eleb ſzarmazot, es minđ eddig meg maradot à kereſztyenec kőzőt. Mely tudomant, traditionac ſzoktunc hini. Ninchenis abban ſemmi ketség, hogy effele beſzédel valo tanetas es rendeles, eleb valo az iraſnal, Mert à hitrůl, es az Iſteni tiſzteletrůl valo tudomany ſoc ideig iras nelkůl maradot meg az anyaſzentegyhazba.

Az élő beſzed altal uaio tanetas, eleb uolt az iraſnal.

Minec előtte Moyſes altal az Iſrael fiainac irot tőruent adatna az Iſten, ama regi időbeli ſzent atyac, Abeltůl fogua Moyſeſig, ſzolgaltac es tiſzteletet tettenec Iſtennec. Bizonſagot teſzen errůl az ő tőruenbeli hiſtoria, mely azt tartya, hogy aldozic vala Abel: Az Iſtennec néuet ſegetſegůl hija vala Enoch: Seth tiſzteli vala Iſtent: kellemetes vala Iſten előt, es aldozatot teſzen vala neki Noe: Oltart raktanac es aldoztanac Abraham es Iſaac: Iacobis fogadaſt fogadot es aldozot az ű vranac: Magat, es az ű fiait meg ſzenteli vala, es aldozatokcal engeſzteli vala Iſtent Iob. Kiknec holot ſemmi irot parancholat ezekről nem adatot volna, ketség nelkůl élő beſzeddel tanettottac egymaſt reia, vgy mint az atyac az ű gyermekeket, es à vęnec az iſiakat, es kőztőc valo rendelésből ſzarmazot az eleb valo időbeliekrůl, az

Gen: 4.
6.
8.
12.
28
Iob. 1.

vtannoc

vtannoc valokra, effele nemes ſzokas, es ſzertartas, à mint arany ſzaiu ſzent Ianoſis mondotta. Hom: 16. in Gen:

Az vy tŏruenbenis, Chriſtus ſoha ſemmi réſzet az Euangeliomi tudomannac irua nem atta tanetuanynac, hanem chac beſzéddel tanettotta ũket. Sŏt midŏn menybe akara menni ſem parancholanekic, hogy irianac, hanem hogy prædicallyanac. Chriſtus nem irt ſemmit.

Minec vtanna kedig attyahoz fel ment volnais, azt iria ſzent Hieronimus, hogy tŏbig huſz eſztendŏnel, iras nelkŭl volt az anyaſzentegyhaz, es chac ſzó altal hirdettetet, es teriedet ẽberec kŏzŏtã kereſztyeni hit. El keſen irác oſzton ſzent Mathe, es ũ vtanna à tŏb Euangeliſtac az Euàngeliomot, es az apoſtoloc az ũ leueleket. Mind az altal az irãſnac be hozaſa, es vetele vtan ſem ſzũntenec meg, az élŏ beſzed altal lŏt ſzerzéſec es vegezeſec, hanem ſoc kŏzũlŏc az irasba be irattatec, es az iras altal meg erŏſsettetec. Mint ám à kŏrnyũl metelkedes, à tiſzta, es tiſztatalan elŏ allatoknac egymáſtul valo meg valogatáſa, es egyeb affele dolgoc, mellyec immar tŏbig tartattanac vala meg az Iſten népe kŏzŏt iras nelkŭl, két ezer eſztendŏnel. Azon modon az Euangeliomi tŏruennec meg iratáſa vtannis, nem vettetet hatra az à tanetas, mely nem iraſsal, hanem iras nelkŭl ſzokot vala lenni. Soc dolgokat nem irã- Az iraſnac léte utanis nẽ ſzũnt meg à traditio. Az Euangeliomi tŏruenbeis, ua. zon traditio.

tanac

tanac meg az Apoſtoloc, es az Apoſtoloknac tanetuani, mellyeket az anyaſzentegyhaznac hattanac, es parancholtanac meg őrzeni. Ki nyluan meg teczic ſzent Palbol, holot hadgya Timotheuſnac, hogy nem chac azokat orizze meg, mellyeket irt ű neki, hanem à le tőt kénchetis, az az, azt à mire beſzeddel tanetotta volt ſitet.

2. Tim, 1.

A ſzent iraſnac hitele, az anyaſzentegyhaztul nagyon.

((De még à ſzent iraſnakis, az anyaſzentegyháznac tanetáſa, es meltoſaga ádot hitelt. Mert nem egyebünnet tudtuc meg, hogy ezec az Euangeliomoc, mellyekcel moſtanis ęlűnc, ſzent Mattétul, Marktul, Lukachtul es Ianoſtul irattanac, hanem chac az anyaſzentegyhaznac tanetaſábol. Az anyaſzentegyhaz valaſztotta ki azokat az iraſokat, mellyec à ſzent Bibliába be vannac irattua egyeb iraſoc közzűl, ű tőt illyen iteletet felőlőc, hogy ezeknec vgy kel hinni, mint Iſten beſzedénec. Ha azert meg hitted az anyaſzentegyháznac beſzedet abban, hogy azoc az iraſoc liptentűl vannac, es tőb Euangeliomot nem akarſz azoknal eſmerni, mellyeket az anyaſzentegyhaz aianlot minektűnc, miert nem hinnel ű neki egyeb dolgokban? Auagy inkab, ha hiſz ſzent Mattenac, ki chac egy tagia az anyaſzentegyhaznac, es à mit ű irt, azt mind igaznac tartod es vallodlenni, meniuel inkab hinned kel az egeſz gyűlekezetnec, mely anniual nagyob az egy Euangeliſtanal,

Meg kel hinni az anyaſzentegyházznac.

nal, meniuel az egesz test egy tagnal? Nem kéuantal arrul semmi irot bizonsagot az anyaszentegyhaztul, midőn azt adta elődbe, hogy à szent Ianos Euangeliomiat vennünc kel, es azt à ki Nicodemus neue alat iratot, nem kel vennünc. Chac egy altallyaba, minden bizonyetas nelkül el vegezte az anyaszentegyhaz, hogy à negy Euangelistaknac irasoc szerent valo Euangeliom, tartassec igaz Euangeliomnac, de à kiuül egyeb semmi ne. Allasz ennec à vegezésnec, mire nem tahat à többinec? Mi oka hogy valamirül egyebrül nyluan valo irast nem mutathatunc, azt nem akarod venni, hanem emberi szerzesnec es talalmannac neuezed? (Ha az CHRISTVS mondasahoz tamaszkodol, mikoron imigyen szolla à Pharisaeusoknac, es irastud[illegible]. Heiaba tyzte[illegible] à kic emberi [illegible]mant es paran-cholatokat tanetnac, enis erőmel veszem azt à mondast ollyan ertelemmel, à mint vrunktul mondatot. Mellyet hogy iol meg erthessünc, Leg elősző imeszt kel eszünkbe vennünc, hogy nem minden iras nelkül valo vegezest, es rendelest neuezhetünc emberi tudomannac, auagy emberi szerzésnec. Mert az Isteni es Apostoli tudomannak is nagy része, iras nelkül adatot ki, à mint valamennie immar meg bizonyetottuc, es ingyen maid beuebbē meg bizonettyuc. Még aztis à mit

Emberi szerzes.

Mar. 7.

Mint kellyen erteni Christus monadást az emberi tudomanyrul

Nem minden iras nelkülualo rendelés emberi tudomany.

az

az apoſtoloc vtã valo egyhazy feiedelmec, es paſz-
toroc vegeztenec az anyaſzentegyhazba, nem
mondhattyuc emberi tudomannac, mert nem az
emberi elmétûl, hanem à ſzent lelektûl ſzarma-
zot, kirûl azt mondgya Chriſtus è mai Euange-
Matth. 10. liomba, hogy meg tanet minket minden igaſsag-
ra. Es maſut, hogy ü ſzol azokban à kic az anya-
ſzentegyhaznac tanetoi, es igazgatoi.

Chriſtus nem minden embe-ri ſzerzeſt karhoztat.

Touabba, nem tellyeſséggel minden embe-
ri ſzerzéſeket karhoztat Chriſtus, hanem azok-
karhoztattya, mellyekert hatra vettetnec az Iſten-
nec parancholati, es mellyec ellenkednec az Iſten-
nec parancholatiual. Hogy ez vgy legyen, meg
teczic vgyan ottan az Euangeliombol. Holot
imeſzt mondgya vrunc. El hagyuan az Iſtennec
paranczolattyat, az embereknec ſzerzeſet tartya-
toc meg, Annac fölötte. Azokat ſeddi iduezo-
tönc, kic az Iſten parancholatinac eleibe vetic az
emberi ſzerzeſeket. Auagy effele kilſö ſzerzet-
taſokat meg örizuén, az Iſtennec parancholati-
chac viokcal ſem akariac illetni. Kiknec teuely-
géſeket meg feduén, imillyen modot rendel az Iſ-
ten parancholatinac, es emberi ſzerzeſeknec meg
Matth. 52. tartaſában. Ezeket ſzükſég vala meg miuelni, es
amazokat el nem hadni. Tanetuan minket, hogy
elöſzör, es fö keppen ſzükſég az Iſtennec paran-
cholati

cholatit meg tartana, es azocvtan, az mi eleinknec ſzerzéſit ſem kel hatra vetnünc, hanem azokatis meg kel tartanunc.

Tudom, hogy Moyſeſtis mellęiec akariac vonni, az anyaſzentegyhaz meltoſagánac ellenzői, es azt vitattyac, hogy minden emberi ſzerzéſeket ki rekeſzt Iſten midőn Moyſes altal imigyen ſzol. Se hozza ne tegyetec ahoz az igéhez, mellyet en ſzolloc tinektec, ſe el ne vegyetec benne. A mit én parancholoc teneked, chac azt chelekedgyed. De azis ninchen mi ellenünc, ſem az anyaſzentegyhaz ſzerzeſinec ellene.)) Mert nem foſztya meg ot az iras, az anyaſzentegyháznac Paſztorit, affele dologoknac rendeleſetül, es ſzerzeſetül, mellyec nem ellenkednec az Iſtennec igeięuel, hanem azt akaria, hogy à kőſſeg az ű feięnec talalmanya vtan ne iarion, de figien az Iſtennec igeietül. Es ha oly ſzoroſsan kellene vennünc azokat az igéket mint ezec akariac, tahat valamit az vtan à Prophetac irtanac, azt mind hatra kellene vetni, mert az mind à Moyſes tőruenye, es iraſa fölöt vagyon. ((A veſzen el az Iſten igeiebe, à kihíle mellől bochattya azt, à mi Iſtentül meg vagyon parancholua. A teſzen hozza, à ki kilőmbet mond valamit annál, à mit az Iſten igeie tart.

Hozzá nem tenni es el nem uenni benne mi lęgyen. Deut. 4. 12.

Mincmic az anyaſzentegyhaznac ſzerzéſi.

Mi ſemmit ollyat nem tanetunc à mi ellenkedneiec az Iſten igeieuel. Havadnakis oly ſzer-

zésec az anyaszentegyhazban, mellyekrűl nyluan valo iraſt nem mutathatunc, nem ollyac azoc hogy az iraſnac ellene volnánac, hanem vagy az iraſsbol kőuetkeznec, auagy chac eggyűt meg maradhatnac az iraſsal.

Bizonyettatic, hogy Chriſtusnac es az Apoſtoloknac nem minden beſzedec es chelekedetec iratot meg. Io: ult.

Hogy ha minden meg volna az irásban, valamit Chriſtus, es az Apoſtoloc, ſzollottanac, chelekedtenec, es az anyaszentegyhaznac io modon valo igazgatására, es az io ſzer tartaſnac megmaradaſara ſzerzettenec, bator ſemmit egyebet ne vénnenc, es ne tartananc à dérec ſzent iraſnal. De nyluan mondgya ſzent Ianos, hogy ſoc egyeb dolgokatis chelekedet vrunc, mellyec az Euangeliomba ninchenec meg irua. Szent Lukachis azt

Actor. 1.

iria, hogy kén ſzenuedéſe vtan önnen magat az Apoſtoloknac meg mutatta, ſoc bizonyos ielenſegekcel, negyuen napiglan meg ielenuen nekiec, es ſzoluan az Iſtennec orſzagánac dolgairul. De maga azokban à meg icleneſekben, es az negyuen napig valo ſzoc beſzedekben, chac igen keueſet irtanac meg az Euangeliſtac. Szent Pal megint,

1. Cor. 15.

azt mondgya hogy iduezetönc fel tamadáſa vtan, adta magát latni Cephaſnac, annac vtanna à tizen egynec, es hogy annac vtanna űtet lattac egy-ſzerſmind többen öt ſzaz atyafiaknal, annac vtanna iſmeg latta lakab.

Maga

Maga egyc Euangeliſta ſem teſzen emlekeze-
tetarrul, hogy ötſzaz atyafinal többnec, es vegeze-
re lakabnac meg ielent volna. De hol vagyon
azis meg irua az Euangeliomba, à mit vgyan
azon ſzent Pal mond hogy vrunc ſzokot volna
mondani? Iob adni hogy nem mint maſtul venni. Act: 20.
Es hogy az Apoſtoloknakis ſem minden tudo-
mannyoc ſem minden ſzerzéſec legyen meg irua,
chac ebbölis ki teczic, hogy üc nagyob reſzére,
chac bizonyos ſzemelyeknec, es bizonyos helyen
lakozo hiueknec irtàc az ü leueleket, es chac oly
dolgokrul irtanac, mellyec akcoron azokat illet-
tec, à kikhez igazgattac iraſokat. A közönſeges
kereſztyen anya ſzentegyhaznac, es közönſeg-
gel à tellyes kereſztyeni tudomanrul, ü nekiec
ſemmi iraſoc nem talaltatic. (De mi ſzükſeg errül
ſokat ſzollanom? Ha ſzent Pal ünnen maga meg
bizonettya hogy ez igy vagyon. Ki midön à Corin- 1. Cor: 11.
thusbelieknec irt volna valamenit az vrvachoraia
rul, azt fogadgya nekic, hogy à többit el rendeli oſz
ton ha ü hozzaioc menend. Latode hogy üis ren-
delt, es ſzerzet valamit ollyat, à mit meg nem irt.
Es holot meg mondotta volna, hogy az ferfiu- Ibidem.
nac mezetelen föuel, de az aſzony embernec be
fedezettel kellene imadkozni, annac, ha vala-
ki effele dolognac okat akarnaja erteni, es ve-

telkedneiec raita, miert kellyen vgy lenni, semmit egyebet nem felel, hanem chac az anya szentegyhaznac szokasara igazettya ütet. Elegnec alettya azt, hogy szokas, noha irot parancholat nem volna rulla. Masut megin szinten vgy aianlya à hiueknec, az beszéd altal adatot tanulsagokat, mint azokat, mellyec irua adattanac ü nekiec. Atyamfiai, vgymond, legyetec alhatatosoc, es tarchatoc meg az adatot tanulsagokat, mellyeket tanultatoc, akar beszéd altal, akar az mi leuelünc altal. Azon keppen szent Ianosis. Soc dologrul kellene nektec irnom, de nem akaram azt papyrussal, es tentaual miuelni, mert remélem, hogy hozzátoc megyec, es szemtül szembe szolloc ti veletec. Mit mondhatnánac ezec ellen, az iras nelkül valo szerzeseknec meg vtaloi? Vallyon megis azt vitattyake, hogy semmit nem kel venni, valamirül niluan valo iras ninchen? Tahat vgy mind Christusnac, s-mind az apostolok nac soc mondasokat es chelekedeteket meg fogiuc vtalni, mert à mint meg ertöc, azoknac nagy reszе ninczen meg à szent irasba.

Igasságnac ereie.

Oly nagy ereie vagyon az igasságnac, hogy még azoc szaia altalis neha ki fakad, à kic gyülölic es ellenzic ütet. Az Augustana confessiot kic köuetic igen haragusznac reianc, hogy mi nemine mü oly dolgokat tartunc, mellyekrül iras ninchen.

Mas

Mas felől ůkis meg győzettetnec az igasságtul, es keſzerettetnec valamit ollyat vallani, kirůl (ha igaz volna az à mit ůc mondanac) ſemmi bizonſág nem talaltatic az ſzent irasban. Vgy mint azt, hog à ſzentec kic ez vilagbol ki multanac, menyorſzagbanis imadnac kőzőnséggel az anyaſzentegyhazert. Chodalom azert mi bolondettotta meg ůket, hogy azert ſzidalmaznac minket, à kit ůc ſem tagadhatnac. Mert ha azt az egy dolgot iras nelkůl ſzabad el hinni, miert nem tőbbet annal? Ha ſzabad nekic azt vallanioc, noha bizonſagot nem talalnac rulla, miert nem volna nekem ſzabad valanő, es tartanom mindent valamit nem Auguſta, nem Vittemberga, nem Geneua, hanem è ſzéles vilagon ki teriet kőzőnſeges kereſztyen anyaſzentegyhaz ád előmbe? Mellyekrůl hallyuc mit beſzel ſzent Agoſton Doctor. Az mely dolgokat nem irasbol, hanem chac tanetásbol vőttűnc, mellyec ez ſzéles vilagon meg tartatnac, akarkies meg ertheti, hogy azoc, vagy az apoſtoloktul, vagy az kőzőnſeges Conciliomoktul aianlattanac nekűnc, es ez okaert őrizzetnec meg. Azert valaki azon vetekedic, ha meg kellę affele dolgokat miuelni vagy nem, az igen bolond ember. Iſmeg màſut. Azokban à dolgokban, mellyekrůl ſemmi bizonioſt nem vegezet à ſzent iras, az Iſten nepénec ſzokàſat es ve-

Apol: conf: Aug: uallya à Traditiot.

Ad Ianuar: Epi: 118.

Ad Caſulanū.

gezéſit tőrueny gyanant kel tartanunc. Es ſzinten vgy meg kel bűntetni az egyhazi ſzokaſoknac meg vtaloit, mint az Iſten parancholatinac meg tőrőit Ha valaki tőb bizonſagot kéuanna ezekről, oluaſſa ſzent Palt, 1. Corint: 11, 2 Teſſ: 2. & 3. Acto: 15. & 16. Szent Dieneſt. Eccle: Hiero: cap 1 & 7. Baſilliuſt, lib: de ſpiritu Sancto. cap: 27. Euſebiuſt. lib: 1. de demonſtra: Euange: Eccle: Hiſto: lib: 3. cap 30. Epiphaniuſt, Hær: 61, con: Apoſtolicos. & Hær: 55, con: Melchiſedechianos. Terculianuſt de corona militis. Cyprianuſt, in ſermo: de ablutione pedum. Hieronimuſt in Dialogo aduerſus Luciferanios. Epiſt: 54, ad Marcellam con: errores Montani ad Lucinium Epiſt: 28. Szent Agoſtont lib: 4. con: Danatiſtas, cap: 24. lib: 2 cap: 7. lib: 5. cap: 23. & 26. lib: 10, de Gen: ad literam cap. 23. Origeneſt in cap 3. Epi: ad Tit: teſte Pamphilo, in apol: pro origne. lib: 1. Periarchon, in proemio. Aran ſzaiu ſzent Ianoſt. in 2. cap: 2. ad Teſſ: Damaſcenuſt, lib: 4. ort: fid: cap: 12. Theophilactuſt, in 2. cap: 2. ad Teſſ: Leot: ſermone de ieiunio Pentecoſtes. Concilium 2. Nicenum: Actione 6. & 7. Ezekből elégge meg bizonyul, hogy az kereſztyeni tudomany, reſz ſzerent irasbol vagon, es reſz ſzerent az elő beſzéd altal valo tanetasbol, mellyet traditionac neuezűnc. Es hogy nem chac azt kel vennűnc es tartanunc, à mirűl nyluan valo iras vagon, hanem aztis à mit iras nelkűl az anyaſzentegházac ſzerſzéſi, es rendeleſi, adnac előnkbe.

Nem illic à kép vtalo Phariſæuſoknac ſzerzeſeket haſonletani az anyaſzentegházac ſzerzéſihez, es nem azon iteletet kel ezekrűl iſtenni mint amazokrul. Mert ezec az Iſtennec Lelkétűl

tűl, amazocpeniglen az emberi elmetűl ſzarmaznac. Annacokaert ezeket ſzűkſeg bőchűletbe tartani, amazokat kedig tellyeſſeggel hatra vetni. Es immaron meg ertettűc mind à CHRISTVS el menetelénec ſzűkſeges es haſznos voltat, mind à ſzent Leleknec ez vilagi emberec kőzőt-aſz anyaſzentegházba valo tiſztit. Igékezzűnc raita, hogy mies oda mennűnc à houa az mi verunc ment, es à ſzent Lélec chelekedetinec adgúnc helt az mi lelki eſmeretunkbe, hogy az ű ſeddéſe vtan iobbulas kőuetkezzec, es az igaſſagnac eſmereti naponkent őregbedgec mi bennünc.

HVSVET VTAN ŐTŐDIC VASARNAP: MELLYET KERESZT IARO VASARNAPnac neuezűnc.

A Szent Ianos iráſa ſzerent valo Euangeliomnac, XVI. reſzében talalod még ez mai Euangeliomot.

AZidőben, monda Ieſus az ᵘ tᷓnetuanynac. Bizony bizony mondom tinektec, ualamit kerendetec az en atyamtul en neuembe, meg adgya tinektec. Eddiglen ſemmit nem kertetec az en neuembe, kerietec es ueſzitec, hogy à ti őrőmőtőc tellyes legyen. Ezeket pelda beſzèd altal ſzollottam tinektec. Eliᵘ az idő, mikoron nem pelda beſzedec altal ſzolloc tinektec, banem nyluan hirdetec nektec az en atyam felől. Azon à napon az en neuembe kertec, es nem mondom nektec, hogy en kerem az atyat erettetec. Mert az atya ſzeret titeket, miert hogy ti engemet ſzerettetec, es hittetec hogy Iſtentűl iőttem ki. Az atyatul őttem ki, es ez uilagra iőttem, iſmet el hagyom è uilagot, es az atyáboz megyec. Mondanàc neki àz ᵘ tanetuany. Ime moſt nyluan ſzollaſz, es ſemmi peldabeſzedet nem mondaſz. Mőſt tudgyuc hogy mindeneket tucz, es nem ſzűkſeg teneked hogy ualaki meg kerdgyen tegedet. Ezert hiſzűc, hogy az Iſtentűl iőttel ki.

EBben ez Euangeliomban, Iſtennec egy kiualtkeppen valo tyzteletirűl adatic tanulſag mi előnkbe. Tudni illic, az imadsàgrul. Int minket Chriſtus az imadsagra, meg eskűuen raita, hogy meg halgattatunc, valamit ᵘ neueben kerűnc az atya Iſtentűl. Iol tudta hogy az Apoſtoloc

ſtoloc, es à tellyes anyaſzentegyhaz, è vilagon ſoc veſzedelẽ alá fognanac vettetni, azt akarta azert, hogy imadság altal nyernenc ſegetséget, es vigaſz talaſt magunknac Iſtentűl.

Miuel hogy azért ſzűkséges dolog az imadſag, ebben è Prædicatioban chac arrul akaroc ſzollanom. Es hogy kőnnyebben eſzetekbe veheſſétec azt à mit mondando vagyoc, az imadſagrul valo tanulſagot harom reſzre oſztom. Elſő reſzében előtőkben adom, mi legyen az imadság, es hany dolog kellyen az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzna legyen az mi kőnyőrgeſűnknec. Maſodikban, arra tanetlac meg, minemű okokbol legyen ſzűkſeg imadkoznunc. Harmadikban, az imadságnac ereiçrűl, es haſznairul akaroc ſzollanom. Halgaſsatoc figyelmeteſseggel reia. *E prædicatio nac ſommaia.*

Elſő Reſze.

AZ imadság ſemmi nem egyeb, hanem elmenknec Iſtenhez valo fel emeléſe, kiben vagy kerűnc valamit Iſtentűl, vagy az elvőt io tetemenyekért halat adunc. Hogy peniglen az mi elmenknec Iſtenhez valo fel emeléſe legyen, leg előſzőr meg bizonyul ſzent Dauidnac peldaiabol, ki imadkozuán, imigyen ſzol az Iſteñec, fel emeltem te hozzad az en Lelkemet. Touabba *Az imadſag mi legyen.*

az imadkozáſnac modgábol, melyre Chriſtus taneta minket, kit imigén kezdünc el. Mi atyanc ki vagh menekben, es vgán à termeſzetis reiakeſzereti az embert, hogh midőn imadkozic, az égre fel veſſe az ũ ſzemeit, mintha aual bizoneta-naia, hogh az ũ lelke oda volna fel emeltetuen, à hol az Iſten lakozic. Abban ſem lehet ſemmi ketség, hogh minden imadságban, vagh kerünc valamit Iſtentül magunknac auagh egébeknec, vagy az el vőt io tetemenyekről hálat adunc. Bizonettya azt ſzent Pális monduán. Minden imadſagban, es kőnyőrgésben, az ti kereſitec hala adaſsal ielenníencc Iſten előt. Hallod hiſzem hogh kereſtül, es hala adaſrul emlekezic. Az kőrő imadſagnac peldaiat lathatod az mi atyainkban. Az hála ado kőnyőrgeſnec modgyat, meg tekentheted vrunknac beſzédeben, midőn halat ad rulla atyanac, hogh az Euangeliomi tudomant el reitette volna à bölchektül es okoſoctul, es meg ielentette volna à kisdedeknec. De ezeket iobban meg erthetitec ingén maid, mikor meg mondandom hań dolog kellyen az imadſaghoz. Mindeneknec előtte, ſzükség hogh à mi imadſagunkban fényec az igaz hit. Hinnünc kel, hogh az mi Iſtenünc érti minden ſzükſeginket, meg adhat, megis akar adni mindent, valamit az ũ akarattya ſzerent kerünc ũ tülle, es altalan fogua meg

Matth: 6.

Vagy kerünc vagy hálat adunc az imadſagban.

Phil: 2.

Matth: 11.

Hany dologkel az imadſagboz.

1. Hit.

meg halgattya az mi kőnyőrgeſinket. Vgy hogy igazan es valoba valo hitellel mondhaſsuc imezt, ſzent Dauid Prophetaual, Az en ſzemeim mindenkoron az vrhoz vannac, mert ű ſzabadettya meg à tőrből az en labaimat. Azert mondgya Chriſtus vrunkis egyűt. Valamit kertec imadkozuan, higgétec hogy veſzitec. Megint ſzent Iakab. Ha valaki kőzzűletec ſzűkőlkődic bőlchesêg nelkűl, kerie Iſtentűl, ki ád mindeneknec io keduel, ſzemekre ſem hannya, es meg adatic neki. De hitből kerie, semmit nem ketelkeduén. Mert à ki ketelkedic, haſonlatos à tengernec habiahoz, mellyet à ſzelec indetnac, es ide ſ-toua hannac vetnec. Ne velye azert az az ember, hogy ű valamit venne az vrtul. Mintha azt mondanaia, azert nem veſzen semmit, miert hogy nem hiſzi erős hittel, es elméuel.

Pſal: 24.

Mar. 11.

Iaco: 1.

Maſodſzor, remenség es bizodalom kel az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzontalanul ne imatkozzunc. Illic hogy remellyűc azt, à mit kerűnc, es oly bizodalmunc legén az Iſteñec igeretéhez, kibẽ azt fogatta hogy minket meg halgat, mintha iñar. vgan kezűnkbe tartananc mindent, valamiert kőnőrgűnc. Mert az Iſteñec fia mondgya, hogy valamit kerűnc attyatul az ű neuébe meg adgya minekűnc. Es hogy minden à ki kér, veſzen.

2. Reménſeg es bizodalom.

Luc: 11.

Mely

Miert nem bizakodhatnac nemellyec.

Mely beſzedeknec igaz voltaban, noha ſenki nec nem kellene ketelkedni, de mind az altal, talaltanac oly emberec, kic nem ragazkodhatnac tellyes bizodalommal az Iſtennec igeretihez.

Annac peniglen oka nem egyeb, hanem hog nem ſziuec ſzerent ternec meg à bűnből, él ű bennec à bűn tętelre valo indulat, es mint egy kőd, kőzbe veti magat, hog az ű imadſagoc fel ne hathaſson az Iſtennec eleibe. Ereznec űnnen magoc magokban oly dolgot, mely mia az Iſten idegen ű tűllőc, eſzekbe iuthat Dauidnac amaz mondaſa. × Ha alnakságot latoc az en ſziuembe, tudom hog meg nem halgat az vr Iſten. Megint à mi Eſaias altal mond az Iſten, hog azoknac imadſagokat meg nem halgattya, kiknec tele kęzec vérrel, az az, ſzőrnyű bűnőkcel. Annac okaért nem remelhetic annac irgalmaſsagat, à kit ſzűntelen meg bantnac, es tullőcel idegenetnec. De maga à kic erzic mely nagy veſzedelembe forognac a bűn miat, kęuannac azokbol meg ſzabadulni, es tellyes ſziuekcel kőnyőrgenec Iſtennec, hog űket mind à bűnből meg igazęcha, ſ-mind à bűnnek reiaioc kőuetkezendő veſzedelemből meg ſzabadęcha, affele bűnőſőket nem chac hatra nem vet az Iſten, hanem győnőrűſegeſsenis hi hozza, monduan. Iűietec en hozzam mindnyaian, kic műnkalkodtoc, es meg vattoc terheltetuęn, es en meg

Pſalm. 65.

Eſa. 1.

Matth. 11.

meg kõnyebẽtlec titeket. Minden ſzomnyuhozoc iũietec à vizekre, es à kiknec ezũſtõtõc ninchẽ (az az ſemmi io ẽletnec erdeme) ſieſsetec, iũietec, vegyetec penz nelkũl. Ezekbõl à mondaſokbol meg teczic mely igen io akarattal legyen Iſten affele bũnõs emberekhez, kic meg akarnac terni, es à bũn tetelre valo akaratot ki vetic az ũ ſzũuekbõl, es hogy kéz ezeknec imadſagokat meg halgatni. *Esai. 55.* *Meg halgatatnac, azmegtérõ bũnõſoc*

Harmadſzor, ſzũkſég az imadſagnac à ſzeretetnec tũzetũl meg melegedni. Mert mikeppen egyeb chelekedetinc, azonkeppen az imadſagis hazontalan, es az Iſten eleibe nem hàt, ha à ſzeretetnec két ſzarnyain, az az, Iſtenhez, es fele baratinkhoz valo ſzereteten fel nem rõpũl. Az Iſtennec ſzereteti azt keuannya tũlũnc, hogy az ũ parancholatit meg tarchuc. Chriſtus vrunc mondaſakẽt. Ha ki engemet ſzeret, az én parancholatimat meg tartya. A kiuèl az en parancholatim vannac, es meg tartya azokat, az à ki engemet ſzeret. Tahat ha azt akarod hogy à te imadſagod kellemetes legyen Iſten elõt, bizonẽch meg hogy ſzereted ũtet, parancholatinac meg tartaſaual. Vgy mondhatod azt oſztan à mit ſzent Ianos mond vala. Bizodalmunc vagyon Iſtenhez, hogy valamit kẽrendũnc ũ tũlle, el veſzũc, mert az ũ parancholatit meg õrizzũc, es azt miuellyũc, à mi kellemetes ũ elõtte. *3. Szeretet. Az Iſteni ſzeretet mit keuan. Ioan. 14.* *1. Iohan. 3.* *Az atyafiui ſzeretet mit keuan.*

Az atyafiui ſzeretet peniglen azt

adgya

adgya elõnkbe, hogy kõnnyen meg bochaſsuc felebaratinknac ellenünc valo vetkeket. Mikoron imadkoztoc, azt mondgya vrunc, meg bochaſsatoc ha valami nehezſegtec vagyon valaki ellen, hogy à ti atyatokis ki mennyekbe vagyon, meg bochaſsa nektec az ti bũneiteket. Hogy ha ti meg nem bochatangyatoc, az ti mennei atyatoc ſem bochattya meg nektec az ti bũneiteket.

Touabba hogy felebaratinknac nyomoruſagan kõnyörülue̛n, nem külõmben legyünc ſzorgalmatoſoc, es imadkozzunc ũ erettec, mint ſzinten, mi magunkert. Arra int ſzent Iakabis minket mondua̛n. Imadgyatoc egymaſert hogy iol legyen dolgotoc. Szent Pal azonkeppẽ. Kerlec vgy mõd mindeneknec elõtte, hogy legyenec kõnyörgéſec, imadkozaſoc, eſedezéſec, hala adaſoc minden emberekért. Negyedſzer, igen ſzükſeges dolog, hogy az mi imadſagunc io modon igazgattaſsec, es vezerletteſsec, az az, hogy à mit kerni akãrunc, attul keriũc à kitũl kel kernünc. Hogy azt keriũc à mit melto kernünc. Hogy vgy keriũc, à mint illic kernünc. Mondom attul keriũc, à kitũl kel kernünc, mert nem io hogy az emberi elme tetoua budoſsec az imadſagba, hanem bizonyoſnac kel benne lenni kinec akar kõnyörgeni. Mely dolorul halgaſsuc mit mond az Iſtennec fia. *Valamit kerendetec atyamtul en neuembe, meg adgya nektec.* Arra

Iac 5.

1. Tim. 2.

4. Az imadſagnac io modon valo uezerléſe.

tanét,

tanèt, hogy az atya Iſtentûl kerîünc mindent. Annakokaert, midôn az Apoſtolokat imadkoz ni tanetais, imigyen ſzólla nekiec. Mikoron imadkoztoc, ezt mondgyatoc. Mi atyanc ki vagy mennyekben, az az, az atya Iſtenhez igazgattaſec à ti imadſagtoc. Holot ki rekeſztetic, es haſzontalannac bizonyettatic lenni, à Sidoknac, es Tôrôkôknec imadſaga, kic nem vgy hijac ſegetſegûl az Iſtent mint atyat. Vgy mint azt, à ki ôrôktûl fogua nemzette az û fiat, hanem oly ISTENT gondolnac lenni, à kinec ninchen fia. Touabba ki rekeſztetnec minden fele pogan nepeknec berbetelęſckis, mellyec teremtet allatokat tiſzteltenec Iſten gyanant, es nem az elô menybeli atya Iſtentûl, hanem emberi kéztûl chenaltatot baluanyoktul, es egyeb teremtet allatoktul kertenec mindent, valamit akartanac kęrni. Miá Chriſtus tanetáſa ſzerent, ſegetſegûl hîuc az menybeli atya Iſtent, vgy mint azt, à ki mindenût vagyon, mindeneknec kônyôrgeſet hallya, es mind teſti, ſ-mind lelki iot adhat, az û ſzent fiaual, es à ſzent lélec Iſtennel egyetembe. De mit kel kérnünc az atya Iſtentûl? Mindent mert vrunc azt mondgya, hogy valamit kérünc meg adgya. Mind az altal, iol meg kel ertenünc, mi legyen az à minden. Mert nem vgy ſzól idueztônc, hogy ſemmi valagataſt ne kellyẽ teñi à dolgoc kôzôt.

Az atya Iſtentûl kell kerni.

Az Sidoknac es Tôrôkôknec imadſagoc haſzontalan.

Baluanyozoknac imadſagokis haſzontalan.

Mi az ſzent haromſagot hyuc ſegetſegûl.

Mindent kel kerni Iſtentul.

Michoda à minden.

kőzőt. Erched azert, hogy minden, valami Iſtennec neue dicheretire, orſzagánac eppűletire, nekűnc lelkűnknec idueſsegére vagyon. Es hogy iobban eſzedbe vegyed, valami meltatlan, es hamis dolgot nem kel Iſtentűl kérni. Mint az eretnekec kernec, kic azon kőnyőrőgnec Iſtennec, hogy Papat, es azokat à kic ű velle eggyet ertnec meg roncha, es el veſzeſse. Effele kéres nem io, mert arra kéri Iſtent, hogy à iokat à gonoſzokért ſemmi ue tegye. Kit Iſten nem miuelhet, vgy mint az, à ki nem alnakſag akaro Iſten.

Az eretnekek nec meltatlan kereſe.

Pſalm. 5.

Hiuatalunktul idegen dolgot ne kerjünc.

Matth. 10.

Ollyat ſem kel kernűnc, à mi idegen à mi hiuatalunktul. Az Apoſtoloc hiuatallya az vala, nem chac hogy Prædicalnaiac az Euangeliomot, hanem hogy chodakatis tennénec. Mert imezt monda nekic Chriſtus. Betegeket gyogechatoc, poklosokat tiſztechatoc, hallottakat tamaſzatoc. Azert ebben az ű hiuatallyokban valamit Iſtentűl kértenec, mindent meg adot nekiec, vgy hogy mind betegeket gyogyethattanac, mind poklosokat tiſztethattanac, mind halottakat tamaſzthattanac. Mint ſzent Peter, ki midőn Dorkaſt halua talalta volna Ioppéban, terden álua imadkozec hogy fel tamadna, es fel tamada, mert à volt az ű hiuatallya. Mi nekűnc kedig à kic moſtan Prædicalyuc az Euangeliomot, hiuatalunc vgyan az

Actor. 9.

A chodatétel nem mi hiuatalunc.

hogy

hoǵ prædicallyı .ıc, de nem az hoǵ chodat tegyűnc. Azert ha valaki mi kőzzűlűnc arra kerneie lſtent, hoǵ chodat teheſſen (hanemha à ſzent Lelec kiualtkeppen indetanaia arra űtet) meg nẽ halgattatnęiec. Nemis ſzűkſeg azon kőnyőrgenűnc, mert elég hoǵ abban á hitben maradgyunc meg, mellyet eleitűl fogua ſoc chodakcal meg bizonyętot az Iſten, es heiaba valo dolog volna, az elégge meg erőſsęttetet tudomannac tőb erőſſeget keuanni.

Annac főlőtte, valamit affelétis nem akaria vrunc hoǵ kőnyőrőguęn igyekezzűnc ű tűlle nyerni, à mi idegen volna az ű tiſztitűl. Mint ha valaki azon eſedeznęiec ű neki hoǵ űtet kirallya tennęie. Mert az illyen aiandéc chac azokat illeti, à kiket Iſten reia valaſztot mint Dauidot. Es nẽ az à Chriſtuſnac kőzőnſeges tiſzti, hoǵ èföldi kiralyokat tegyẽ, hanem hoǵ az ű benne hiuőket, az őrőc elettre vigye. Szent Maténal à Zebedeuſnac két fiai azon kęric vala iduőzetőnket, hogy eggiket iob keze, es maſikat bal keze felől űlteſſe az ű orſzagaban. Kiknec halgathacha mit felele. Nem tudgyatoc mit kértec. Az en iob kezem vagy bal kezem felől űlni, nem en adhatom. Ezec miert hoǵ ollyat kérnec vala Chriſtuſtul, à mi nem az ű tiſztihez valo volt, meg nem halgattatánac. Mit kel tahat kérnűnc? Lam

Chriſtus tiſztitűl idegen dolgot nem kel kérni.

Matth. 20.

Mit kel kérnűnc.

mondam hog̀ mindent, valami az Iſtennec neue-
nec dicheretire, orſzagánac eppuletire, es mi ma-
gunknac idueſegũnkre lehet. Szũkõlkõdũnc lel-
ki, es teſti dolgoc nelkũl, ennec okaert mind két fe-
A mi atyank- lét keriũnc. Á mint vrunkis tàneta minket az mi
nac ſommaia, atyankba. Holot nemellyeket ollyakat paranchoz-
la kérni, mellyec lelkunket nézic, nemellyeket ke-
dig mellyec teſtunket illetic. Midõn imigyen kõ-
nyörgũnc. Szenteltetſec te neued, iũiõn te orſzá-
god, legẽ te akaratod, bochaſd meg nek ũnc az mi
vetkeinket. Akcoron azt keriũc hog̀ eſmeriuc Iſte
nũnket, hog̀ az õrdõgöt ki ũzuẽ, Iſtẽ orſzagollyõ
es vralkodgyec bennũnc, az ũ ſzent iczeinec alta
la, minden tanachinkat, es chelekedetinket vgy ve-
zérlye, hog̀ az ũ ſzent akarattyaual egẽgyut iaria-
nac, hog̀ à mi bũnneinkrũl meg ne emlekezzec,
hanem meg bochàſſa azokat az ũ ſzent neueiert.
Azonkeppen mikoron imezt mongyuc. Es ne
vigy minket keſertetben, azon eledezũnc, hog̀ az
õrdõgnec ki iob felõl, es bal felõl ellenz minket, à
teſtnec, ẽ vilagnac, es vilagi emberek nec ne enged-
gye Iſten, hog̀ ũ tũlle minket el ſzakaſzthaſſanac,
es bũnbe citheſsenec. Ezec mind lelki iõc. Vi-
ſzontag, holot minden napi kenyeret kerũnc, ot
ez vilagi eletũnknec ſzũkſegeiert imadkozunc.
Hog̀ à kegyes atya, egeſſeget, beuſéges életet, ru-
hazatot, ſzallaſt, bekeſeget, adgyon minekũnc.

Vgyan

Vgyan azon imadságnac imez vtolsó reſze, Deſzabadech gonoſtul, mind lelkünket ſmind teſtünket egy arant illeti. Azt keuannyuc benne, hogy meg oltalmaztaſſunc minden gonoſtul, valami akar teſtünknec ſ-akar lelkünknec árthatna.

Mint kel immar mind ezeket kérnünc? A lelki iokat, mellyekrül ertyüc az mi mennei ſzent atyanknac akarattyat, hogy azokat örömeſt meg adgya minekünc, vgy mint az Iſtennec eſméretit, à ſzent lelket, büneinknec bochanattyat, igaſsagot, az örök eletet, es egyebeket effelèket, egy altallyaba minden há auagy oc nelkül illic kernünc, hiuén, hogy ha meg talaltatnac mind azoc az mi kereſztünkben, mellyeknec ſzükſeg meg talaltatni à kereſztyeni imadſagban, altalan fogua meg adatnac minekünc. Ez vilagi auagy teſti oly dolgokat, az minemüket ez elöt mondanc hogy nem alkolmatos Iſtentül kerni, ſemmikeppen ne keuannyunc ü ſzent felſegétul. Azokat peniglen, az mellyeket vélünc ollyaknac lenni, hogy Iſtennec neue dicheretire, es orſzagánac eppületire, nekünc idueſſegünkre valoc volnánac, keriüc. De miert hogy az emberi elme nem mindenkor téſzen igaz iteletet à dolgokrul, es nem akarkies könnyen tudgya meg valaſztani, mellyec legénec affelèc, az mi teſti ſzükſeginkert valo könyörgèshez hozza tegyüc amaz czikcelt, mellet az mi vruc Ieſus Chriſtuſis, melléie *Mint kel kérni.*

Az teſti iot, condicionaliter kel kerni.

vete az ũ imadſagánac. *Legyen te akaratod.* Vgy hog nem kũlõmben keuannyuc Iſtentũl az mi keresũnknec meg halgatáſat, hanem okcal, ha ũ neki io akarattya vagyon reia, ha kedues, es kellemetes az ũ ſzemeinec elõtte. (Mert el kel vgyan hinnũnc hog az Iſten meg halgattya az mi imadſagunkat, de egyẽként azokrul à dolgokrul mellyeket kérũnc ũ tũlle, nem tellyeſſeggel kèl vakmerõ képpen bizonyoſoknac lennũnc, hanem Iſtennek hadgyuc magunkat, engedelmeſec legyũnc ũ neki e, ualamit az ũ io, es kegelmes akarattiabol uegez mi rullunc, es az mi kéuanſaginkrul, azt elég neuẽ vegyũc tũlle. Miképpen ſzent Dauid, ki midõn

2. Reg. 15. orſzagábol ki ũzettetnęiec, kęri vala vgyan Iſtent, hog ũtet megint be ũltetnęie kiraly ſzekibe, mind az altal imeztis mondgya vala. Ha nem akarna gemet viſza hozni az vr Iſten, legyen az ũ akaratya. A bizon dolog vgyan, hog valamikor vgy

Az io modon ualo kõnyõrgés, ſoha beiaba nem eſic. kõnyõrgũnc Iſtennec à mint illic kõnyõrgenũnc, ſoha az mi kõnyõrgéſũnc heiaba nem eſic, hanem mindenkor nyer valamit. Meg adgya Iſten è kettõnec eggyket valamellyket, azt mondgya ſzent Bernard. Vagy azt à mit kerũnc, vagy azt à mit ũ tud hog haſznosb annal minekũnc.)

Chriſtusnac neuebe kel kerni. Annac fõlõtte, ezis ſzũkſeg az io modon valo kõnyõrgeshez, hog à mi imadſagunc à Chriſtuſnac neuében igazgattaſsec az atya Iſtenhez. A

Chriſtu

Chriſtus neue peniglẽ, az ũ emberre léte, kénnya, halala, fel tamadáſa, erdeme. Kęrni azert à Chriſtus neuében ez, hogy azon keriũc az atyat, hoġ az ũ ſzent fiaert meg halgaſſon, es meg ſzabadéchon minket. Vgy mint kiben batorſagunc vagyon, es bizodalommal valo ũ hozza menetelunc, az ũ henne valo hitnec altala. Mely dolog erõſet minket à kéſertet ellen, mely az mi bũnõs, es méltatlan voltunkbol tamad, es arra kiſztet hoġ bũneinknec ſzantalan voltat meg gondoluán, ketſegben eſſũnc. Ephes. 3.

Mert mit tehetũnc neki ha bũnõſõc vagyunc? Azert nem halgatnae meg minket à Chriſtus? Tauol legyen tũlũnc ez à gondolat. Hallode mire tanet vrunc minket. Nem arra bizony hoġ az mi neuünkbe, hanem hoġ az ũ neuébe kériũnc. Es ha azt miuellyũc, meg eskũſzic raita hoġ meg halgat minket. Noha bũnõs vagy, azert vgyan ne eſſel ketſegbè, hanem gondold meg, hoġ az vrnal irgalmaſsag, es az Iſtennel beuſeges valtſag vagyon. Euel à gondolattal bizatuan ſziuedet igyekezzél meg iobetani magadat, es kery valamit akarſz meg adatic teneked. Es eleg legyen ez arrul, mint kellyen io módon vezerlettetni az mi imadſagunknac.

A bũnõſöketis meg halgattya Iſten.

Pſam 129.

Oetõdſzõr, ſzũkſeg, hoġ az mi imadſagunc lelki, es teſzti alazatoſsággal ekeſetteſsec meg. Alazatos lélekcel kõnyõrõgiũnc az mi vrunknac. Eſ-

5. Alazatoſſag kel az imadſaghoz.

meriſſe az mi méltatlan voltunkat, vallyuchogy vetet ondoc bűnöſöc vagyunc. Semmit magunknac ne tulaidonéchunc, hanem mindent az Iſtennec irgalmaſsagabol variunc, onnét remellyűc kű nyörgeſunknekis meg halgatáſat. Mert az magat meg alazo embernec imadsága hattya altal à kű dőket. Az tőredelmes, es alazatos ſziuet nem vtalya Iſten. Reia tekéntet az alazatoſoknac imadſagokra, es az ű kereſeket meg nem vtalta. Emlekezzünc meg rulla, hogy ama Phariſæus, à ki az ű erdemit hannya Iſten elől, meg vtaltatec Iſtentűl, es a Publicanus ki eſmere az ű bűneit, es az Iſteñec irgalmaſságat kęuána, meg igazuluán mene ala à tęplőbol. Touabba teſtęis vgy kel embernec rendelni, es tartani, hogy à belſő alazatoſságnac bizonyoſa meg teſséc ű raita. Mert nyluan valo dolog, hogy az allazatoſságnac, es aietatoſságnac kilső iellentéſeis kedues Iſten elől, mikor kęp mutatas nelkűl vagyon. Salomon midőn à templomot megſzentelé, à főldon térdre eſuęn, es kezeit az égbe fel emeluén imadkozéc. Moyſes, midőn az Iſraelnec fiai, az Amalechitakcal viua, annéra fel emelvala kezeit, hogy vgyan el faradnac vala. Szent Pal imigyen ſzól magafelől. Meg haitom az en térdeimet, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac atyánac. A Publicanuſis tauol áluan uęri vala az ű mellyet, es ſemeit ſem merészli vala az egbe fel emelni. De ümmen magais Chriſtus vrunc, kinec minden chelekedet

Eccleſ. 35. Pſalm. 50. Pſam. 101.

Luc: 18.

Teſtęnkęnec az imadſaghoz valo rendeléſe.

3. Reg. 8. Exod. 17.

Epheſ. 3.

Luc. 18.

Ioan. 17.

kedeti mi tanulſagũc, neha ſzemeit az égbe emeluẽ neha à fõldre boruluan imadkozot. Ezekbõl meg ertheted, hogy techenec Iſteñec effele kilſõ ſzer tarta ſoc az imadſagbã, chac tauol legyẽ tũllõc à kęp mutatas, es az lęleknec belſõ aietatoſsagabol ſzarmazzanac. Hatodſzor fõlõtte igẽ kellemeteſse teſzi az imadſagot à leleknec buzgoſaga. Illic azert hogy à mit kerũnc, figyelmetes elméuel, es ſziuũnknec nagy buzgo kęuanſagáual keriũc. Lam meg mondam è prædicationac kezdetiben, hogy az imadſag, elménknec Iſtenhez valo fel emelése. Nem ſzaiunknac kijaltáſat, hanem ſziuunkkéuanſagat nézi az Iſten. Ez ám az, à mire Chriſtus tanet minket, midõn azt mondgya, hogy titkos helyen, aito be zárua imadkozzunc. Azt akaria hogy az imadſagnac ideięn, minden heuolkodo gondolatoc ki rekeſzteſsenec az mi ſziueinkbõl, mi magunknac titkon legyũnc, ſemmi ez vilagi dolognac gondolattya velũnc auagy bennũnc ne talaltaſsec: ſemmi egyeb ne forogion ſzemeinc elõt, hanem chac az Iſtennec irgalmaſsága, es az mi nyomorult voltunc.

6. Leleknec buzgoſága. Matth. 6.

Végezetre ha azt akariuc hogy meg halgattaſſec az mi imadſagũc, ſzũkſeg hogy alhatatoſoc legyũc, à kõnyörgésbẽ, es ſzũntelẽ imadkozzũc. Vrũknaces ſz. Palnac imillẽ intéſec ſzerẽt. Mindẽkorõ kel imadkozni, es meg nẽ fogyatkozni. Szũntelẽ imadkozzatoc, es abba vigázzatoc hala adáſſal. Akõnyörgésnec

7. Alhatatoſſág. Luc. 18. 1. Teſſ. 5. Col. 4.

gẽſnec ſzũntelen voltaual kel azt meg nyernũnc, à mit az mi erdemũnc meg nẽ nyerhetne. Kõuetsũc az õſzuegy azont, ki à ſoc vntatáſſal gyõze meg az hamis bironac kemẽny voltat. Sõt à Chriſtuſnac peldaiais aianlya nekũnc az imadſagba valo meg maradaſt, kirũl azt oluaſſuc hogy hoſzan imadkozot, es neha mind ẽten ẽt altal meg maradot az imadkozásba. Kõuetsũc azert à mi vrunknac tudomanyat es peldáiat legyũnc alhatatoſoc az imadságban. Hanem egẽſzer, maſzer, auag harmadſzer kõnyõrõguen, meg nyerhettyũc Iſtentũl azt, à mit kẽuánunc. Minem azert halaſztya Iſten à meg halgataſt, mintha nem akarnaia meg adni à mit kerũnc, hanem hogy kéſergeſſe, es gyakorlya az mi hitũnket, bekeſéges voltunkat es alhatatoſsagunkat. Hogy bõchũlteſſe vélũnc az ũ adomanyt, mert ezt lád à mihez kõnnyen es hamar iut ember, azt nem igen bõchülli, de à mit ſoc kereſſel es kõnyõrgeſſel nyer mèg, azt bõchületben tudga tartani. Hogy à halaſztaſſal neuellye bennũc à keuanſagot, es à keuanſag indechon minket ſzũntelen valo imadkozáſra. Es ezeknec è dolgoknac kel meg talaltatni az mi imadſaginkba; ha akariuc hogy meg halgattaſſunc Iſtentũl.

Luc. 22. 6.

Miert halaſztya Iſten az meg halgataſt

Maſodic réſze.

Dáiglen ſemmit nem kertetec áz en neuembe. Ne aléchad azt, hogy ez ideig az apoſtoloc ſemmit nem imadkoztanac volna. Mert nem heiábá kértec vrunkat hogy meg tanetanaia ũket imadkozni. Ketség nelkũl imadkoztanac. De nem á Ieſus neuébe, az az, ũ altala, vgy mint kõzbe iaro altal: nem kertenec az atyatul ſemmit, hanem á mi nelkũl ſzũkõlkõttenec, azt ũ magatul kertec Chriſtuſtul. Inti azert ũket, hogy kérienec az ũ neuebe. Mely intes minketis ſzinten vgy illet mint az apoſtolokat. Melto azert hogy mies ſzũntelen imadkozzunc, miuel hogy ieles okai vannac, mellyekert imadkoznunckel.

Okai, mellyekért kellyen imadkozni.

Elſõ oka, az Iſtennec parancholattya. Mert aleg vagyon valami egyeb, kit Iſten gyakrabban parancholyon mint azt, hogy imatkozzunc kérietec azt monga ez mai Euangeliomba, es veſztec. Maſut azonkeppen, kerietec es veſztec, kereſſetec es talaltoc, zörgeſsetec es meg nyttatic tinektec. Egébũttis ſzantalan helyen int minket az imadkozáſra.

1. Oka. Luc. 11.

Maſodic oka, az mi ſzũkſegünc. Az emberi élet oran kent ſoc nyaualyac ala vettetic. Szũntelen valo tuſakodaſunc vagyon az õrdõggel, á teſtel, es ez vilaggal, kiknec ellenec nem alhatunc Iſtennec ſegetsége nelkũl. Szũkſeg tahat imatkozuan ũ ſzent felſéget ſegetſegül hinunc. Igeri vé-

2. Oka.

hoǵ meg ſzabadet minket minden nyaualyainkbol, de nem kűlőmben, hanem ha ſegetſegűl huattatic mi tűllűnc. Hiy ſegetſegul engemet, vgymond, haboruſagodnac napian, meg ſzabadetlac tegedet. Es ha valaha egyeb időben ſzűkſeg uolt, moſt bizon leg főlőtteb ſzűkſeg hoǵ imadkozzunc, miuel hoǵ igen meg ſokaſottanac az mi nyaualyainc. Valahoua tekenteſz, ſohol ſemmit egyebet nem lathacz ſzomoru haboruſagoknal es eſz veſzeſeknel. Az hit dolgába ſzantalan ſoc zurzauar vagyon mindenűt. Ez vilagi feiedelmec közőt, nagy eſz veſzés es egyenetlenſeg. Naponkēinkab el árad kőſztűnc à gonoſság, es à bűn. Meg fogyatkozic minden iamborság es iſteni felelem. A Tőrőknec kegyetlen hatalma neuekedic raitűc. Minden féle betegſeg, dőg halal vralkodic feiűnkőn. Es ſenki ninchen, kinec valami tulaidon magánac valo nyaualyaiais nē volna. Mind ezekből ha meg akarunc ſzabadulni, az imadságnac fegyuerēt vegyűc kezűnkbe, vgy mint meg ſzabadulaſunknac batorſagos eſzközēt. Harmadic oka, Chriſtus vrunknac es az ſzenteknec peldáia. Oluaſuc az euangeliomban, hoǵ iduezetőnc gyakorlatoſsaggal imadkozot.

Ez moſtani időnec nyauaſsa uolta.

Harmadic oka.

Szokáſoc volt az régi ſzent iamboroknakis, hoǵ minden dolgokat imadságon keſzdettec el. Ha valami nelkűl ſzűkőlkődtenec, imadsággal

nyertec

nyertec aztis meg Iſtentůl. Michoda nagy tunyaſag volna azert az mi bennůnc, hoǵ à mit az mi vrunc es meſterůnc gyakorlot, à mibe az ů ſzerelmes ſzolgai foglaltac magokat, azt mi nem chelekednőiőc? Ezeket az okokat valoba meg gondoluán, ſerkennyůnc fel az aietatoſſaggal valo imadkozáſra, es ſoha az Iſtenhez valo kialtaſtul meg ne ſzűnnyůnc.

De mondanaia valaki. Hiſzem tudgya Iſten minekůl ſzůkòlkődůnc: Hiſzem akarattyais vagyon reia, hoǵ meg adgyon nekůnc mindent à mit tud hoǵ idueſſegůnkre leſzen. Nem ſzůkſegtahat hoǵ mi ůtet firtaſſůc. Hallade: Nem azert kőnőrgůnc Iſtennec, hoǵ meg tanechuc ůtet reia minemů ſzůkſeginc legyenec. Hanem hoǵ en gedgyůnc az ů ki ielentetet akarattyanac. Mert mikeppen hoǵ ů tart es ů taplal minket, de nem kůlőmben, hanem kézi munkanc vtan, azon modő ád mindēt nekůnc, de vgy ha keriůc tůlle. Ez az ů kegyes akarattya mellyet nekůnc ſoc helyen meg ielentet, es azt adta előnkbe, hoǵ ehez ſzabiuc magunkat.

Tudgya Iſten ſzůkſeginket, de azert vgyan kéretnů akar.

Harmadic réſze.

AZ imadságnac ereiérůl es haſznalatoſsagarul kellene imar ſzollanůc. De à ki azokat eſzebe vőtte, mellyeket ez előt ſzollottůc, kőnnẽ meg erti mi

legyen

Az imadſag-nac haſzna, meg halgatas.

legyen az aiętatos kŏnyŏrgeſnec haſzna, es gyŭ-mŏlche. Tudni illic ez, hoǵ meg halgattya à mi imadſagunkat Iſten, es meg adgya à mit ŭ tŭlle kę-rŭnc. Mert imigyen ſzólla az Apoſtoloknac, es ŭ vtannoc mi nekŭnc. Valamit kerendetec atyam tul én neuembe, meg adgya ti nektec. Mely ige-retnec igaſsaga hoǵ iobban meg teſsèc, hozzunc egy nehany hiſtoriakat elŏ à ſzent irasbol, kikben nyluan vagyon, hoǵ Iſten meg halgattya az neki kŏnyŏrgŏ embereket, es beuſeggel meg adgya azt, à mit kŏnyŏrŏguen tŭlle kęrnec.

Pſalm. 31. Bŭnnec bo-chanattyat nyeri az imad-ſag.

Vgy mond ſzent Dauid, hoǵ akar mely ſzent emberis kŏnyŏrŏg Iſtennec à bŭnnec bocha-nattyaert. Es hoǵ valaki kŏnyŏrŏg, annac bŭne meg bochattaſsèc, meg bizonettya à bŭnŏs aſzo-ny embernec peldaia, ki ſiruan es kŏnyuezuęn,

Luc. 7. Luc. 18.

imillyen ſzót halla vrunktul. Meg bochattattanac ennec bŭnei mert igen ſzeretet. Meg bizonyettya à Publicanuſrol iratot Hiſtoriais, ki midŏn imi-gyen imadkozot volna, Iſten legy kegyelmes en-nekem bŭnŏſnec, meg igazuluan iŏue ala à tem-plombol.

Az imadſag, ŏrŏc eletet nyèr. Luc. 23.

Touabba, az imadſagnac altala ŏrŏc életet kerŭnc, es nyerŭnc Iſtentŭl. Hoǵ ez igy legyen, à kereſztfan meg tért lator meg mutattya. Ki mi-koron kŏnyŏrgŏt volna vrunknac, hoǵ ŭ rulla meg emlekezngiec, azon napon be viretec para-

dichomba.

dichomba. Szent Iſtuanis az imadſagban muluan ki è vilagbol, be fogattatec az menyorſzagnac dichoſegebe. Acto. 7.

Ez vilag ſzerent peniglen meni ſoc teſti iot ſzokot legyen Iſten adni azoknac à kic neki imadkoznac, mind az ô, ſmind az vy teſtamentombol meg teczic. Moyſes imadſagára, gyözedelem adatec az Iſrael fiainac az Amalechitákon. Ionas à Czet hal gyomrabol ki ſzabadula, minec vtanna Iſtennec könyörgöt volna. Az magtalan Anna aſzony, imadſaggal nyere magzatot magánac. Illyes vgy zarla be az eget hoġ harom eſztendeig es hat holnapig nem ada eſsöt, az vtan iſmét meg nyta könyörgeſèuel. Az anyaſzentegyhaznac imadsága altal Herodes tömlöczéböl ki ſzabadula ſzent Péter. Dorcáſt halalábol fel tamaſzta, Aeneaſt es à ſantat meg gyogyéta à leſuſnac neuét ſegétſegül hiuan. Cornelius imadkozuán, es alamoſnalkoduan azt nyere magánac, hogy Peter hozza küldetéc, à Chriſtushoz terète, es meg kereſztele ütet. Bizony igaz tahat à Chriſtuſnac igereti, melyben azt fogada, hoġ valamit kèrünc attyatul az ü neuében meg adatic mi nekünc.

Ez vilagi ſoc io adatic az imadſágra.

Exod. 17.

Ion. 2.

1. Reg. 1.

3. Reg. 17.

Acto. 12.

Act. 9.

Act. 3.

Act. 10.

Mind ezeket azert mondam elöttetec egy kevelſe hoſzu nemü beſzedel, hoġ meg ertuén mi legyen az imadsag, mi kellyen az io modon valo imadkozáshoz, minemü okokbol kellyen indet-

tatnunc

tatnunc az imadkozaſra, es mely nagy haſzna, es gyũmõlche legyen az kereſztyeni imadsàgnac, ebredgyetec fel, es à tunyaſagot hatra vetuen, legyetec gyorſac az leſus neuęnec ſegętſegũl valo hiuasára. Igyekezzetec mind ielen valo ſ-mind kõuetkezendõ veſzedelmekbõl meg ſzabadulaſt è vilagi, es mennyei iokat nyerni magatoknac.

KERESZT IARO

HETFÕ.

Szent Lukach irta meg ez mai Euangeliomot, XI. réſzeben.

AZ idõben, monda Ieſus az ſ. tanetuanynac. Kinec uagyon közzülletec egy barattya, kibõz mennyen eyſzlikort, es mondgya neki: Barátom, Adgy ennekem kõlczõn harom kenyeret: Mert az en baratom hozzam tert be az utbol, es nincz mit elibe tennem. Es az otben feleluen, mondgya: Ne banch engemet: Immar aytom be zarua uagyon, es magzatim uelem uadnac az agyashazba, Nem kelhetec fel, es nem adhatoc. Mondom ti nektec, ha fel nem kelis, es nem adis neki azert hogy barattya, de maga annac õ untataſaert felkel, es ád neki, ualameni ſzukſeg. Enni

Enis mondom ti nektec: Kerietec, es adatic tinektec: Kereſsetec, es meg lelitec. Zörgeſsetec, es meg nyittatic tinektec. Mert minden à ki kér, ueſzen: Es à ki keres, talál: Es à ki zorget, annac meg nyittatic.

EZ maiEuangeliombanis az imadságrul adatic nekünc tanúlság. Es kiualtképpen arra tanét it Chriſtus, hogy ſzüntelen imadkozzunc, es mind addig ſe hadgyūc bęket vrunknac, még nem meg adgya azt à mit tülle kęrünc. Es egy igen ſzép pelda beſzéd altal meg ielenti, hogy meg gyözettetic Iſten à ſzüntelen valo könyörgéſsel, es fel ſerkentetic az meghalgatáſra. Mely pelda beſzédet röuideden meg magyarázoc elöſzör, es annac vtanna à proceſsio iaráſrul ſzolloc, miert hogy ma, es è két köuetkezendö napokon, à kereſztyen anyaſzentegyhazban, közönſeges proceſsioc ſzoktanac lenni.

A pelda beſzednec magyarazattya.

KInec uagyon közzületec egy barattya. Mi értelmünc mindnyaian, azon az emberen, kinec barattya vagyon. Az mi aluuo ſzomzédunc auagy baratunc, az Iſten. Ki mondatic alunni, miert hogy nem mindenkoron azontul meg halgat, mi helyen ünneki könyörgünc, hanem mintha alunnęiec, hallaſztya à meg halgatáſt. A vendég à ki

hozzanc

hozzanc iöt, minden fele raitunc eſet nyaualya, ki maſunnan iü, mert az Iſten nem vgy teremtette vala az embert, hogi illyen nagy ſoc nyomorusag ala vettetnęiec, hanem à bűn miat kőuetkezenec reianc minden nyaualyac. Miđőn azért nyaualygunc, es nyomorgunc, veriűc es zörgeſsec az imadsągnac ſulyokiáual/az Iſten irgalmaſsągánac aitoiat, es keriűnc kęnyeret, az az ſegetſeget es ſzabadulaſt ű tűlle. Es noha nem kűlömben tartya magat hozzanc, mintha alunnęiec, ſőt gyakorta azt mutattya, hogi vgyan nem akarna fel ębredni az mi ſegetſegűnkre; es à mi lelki eſmeretűnkis ſokſzor azt adgya előnkbe, hogi az mi bűneinknec ſokaſagàert nem vagyunc meltoc meg halgattatáſra, mind az altal, chac ne ſzűnnűnc meg eſedezni es kőnőrgeni, bizonyara meg ſegęt es meg ſzabadęt minket az mi Iſtenűnc.

Lattyuc azt ſzemeinkel, hogi è vilągi emberek nekis kemeny ſziuec, irgalmaſsągra haitatic à ſoc kerèſſel, meniuel inkab hozzanc haiol tahat, à kegyes Iſtennec atyai ſziue, es io akarattya, chac mi meg ne fogyatkozzunc magunkba, hanem mind vntalan keriűc ű ſzent felſegętűl azt, à mi nelkűl ſzűkőlkődűnc.

A proceßio iaráſrul.

Tudgya

TVdgyatoc feienkent, hogy az mi eleinknec regiio ſzokaſoc ſzerent, ez harom napõ proceſsiot iarunc. Mely ſzokáſnac hog meg erchétec oka mi legyen, akaroc ti előttetec rőuid beſzédel à proceſsiorul ſzollanom. *A proceſsio iaraſnac ſzokáſa.*

A proceſsio iáras régi dolog az anyaſzentegházban. Es hog iobban meg ertheſsétec nem chac azt mi legyen, hanem aztis mikor es honnét tamadot leg előſzőr, ennec neminemű peldaia lőn, az Iſrael fiainac à puſztaba valo eleb eleb menetelec. Kic midőn Aegyptusbol kiiőuénec, laſſan laſſan mind addig touab touab menęnec, még nem az meg igért földre be iutánac. Vgyan ezen proceſsionac formáia vala azis, à mit Dauid chelekedęc, midőn egybe gyűtuen az népnec ſokaságat, az Iſtennec ſzekreńet az Obed hazatul Ieruſalembe nag örömmel es vigaſaggal be uiue, tancholuan es vigaduan à ſzekreń előt, dichiruen az Iſtent mind azokcal egyetembe à kic ũtet kőuetic vala. Ioel propheta arra inti à népet hog mind papoc, mind vénec mind iſiac egybe gyűllyenec, ſirianac bőitőllyenec imádkozzanac es vgy engeſztellyec az vrnac haragiat. *A proceſsio régi dolog.* *1. Reg: 6.* *Ioel: 2.*

Es az ô töruenbe vgyan ſzokas volt, hog mikor vala ni veſzedelemtűl fęltencc, egybe gyűluen, kőzönséges es egyetembe valo bőitőleſt es imadkozàit töttenec. Vgy chelekedéc Ioſaphat *2. Par: 20.*

kiraly, ki haluán hoǵ az Moab es Ammon fiai nagy ſereggel iunénec ellene tellyeſſéggel az imadſágra adá magat. Bőitőt hirdéte az egéſz ludánac. Egybe gyuite à tellyes kőſséget feleſegeſtűl gyermekeſtűl, mindnyaian le borulánac à földre, es

Iud. 7. imadkozánac. Az Betuliabeliekis nem kűlőmben chelekedénec holot Holoferneſtűl, es aż ű ſeregetűl meg ſzallattanac volna. Egy nehany oraig mind ſiránac á gyűlekezétbe, es az Iſtenhez imagyen kialtánac. Vetkeztűnc vrunc az mi atyainkal egyetembe: gonoſzul chelekedtűnc; alnokságot miueltűnc. Kőnyőrűly mi raitunc kegyeſſeten, auagy az te oſtoriddal oſtorozd az mi bűneinket, es ne adgy minket annac à nemzetſegnec kezébe, mely tegedet nem eſmer. Had ne mondgyac mi felőlűnc à pogán népec kőzőt, hol vagon az ű Iſtenec? Rettenetes képpen le omla Hierikonac erős kű fala, midőn Iſtennec parancholatyabol à papoc à frigynec ſzekrenye előt trombitaluan, es à kőſseg kyaltuán, hęt napon hetſzer meg kerűltęc volna à váraſt az Iſraelnec fiai. Holot meg ielentetęc, mely nagy ereie legyen à közönſęges imadſágnac hoǵ ſem minemű ellenkező hatalom meg nem maradhat, hanem el kel romlani az Iſteńec hiuei előt, valamikorő űtc egbe gyűlnen aietatoſsággal kőnyőrőgnec az ű vroknac.

A pro

A proceſsio peniglen ha iol veſzed eſzedbe, ſemmi nem egyeb, hanẽ effele gyůlekezet, melyben à kőzőnſeges ioert, es à kőzőnséges vezedelemnecel tauoztataſaert, egy akarattal, egy ſzuel, es egyetembe kialtunc az Iſtenhez. Mellyet azért kezde gyakorlani az anyaſzentegyhaz, mert egy nehány ſz: iamboroknac peldaiokbol meg tanulá, hogy kedues es haſznos Iſtennec előtte. Szent Gergely mídőn iſzonyu nagy dőg halal volna Romában, vgy annéra hogy à nép vgyan le omolna, proceſsio iaráſra ada magat à kőſséggel egyetembe. Mi lőn benne? meg engeſzteltetec az Iſtennec haragia, es à halál meg ſzűnec. Mamertus piſpők, latuan hogy az ű Paſztorsága alat valo emberec, ſem hazoknal ſem kiuűl bekęuel nem maradhatnánac, ſőt ſzűntelen valo veſzedelembe forgánánac, űis proceſsiot iára, es vgy vętetec el rulloc az ielen valo veſzedelem. Midőn Athila az Trecaſsa neuű varaſt meg ſzallotta volna, Lupus az ot valo piſpők, nem fegyuerrel, hanem eſſéle imadkozaſsal ſzabedéta meg tűlle vgyan aző varaſt. Meg ſzáluan viyac vala Aureliat à Gothuſoc. Ananias piſpők peniglẽ à meg ſzallot varasbã, à vártakő iar vala proceſsiotaz eg hazi néppel, es letaniat ęnekelnec vala. Azőkőzbe oly beuſe-

A Proceſsio mi legyen.

à

Gregorius papa.

Mamertus Epiſcopus Viennenſ.

Lupus Epiſcopus Trecaſinus.

Ananias Epiſcopus Aurelianen:

ges nagy zapor eſő kezdc le ſzakadni az égbő, hog keſzerętteteęnec el menni à varas alol az ü lenſegec.

Oka à proceſsio iaraſnac.

Ezeketlatuân à kereſztyénec,es eſzekbe vę uen,effele kőnyörgêſnec mely nag ereie volna, k zőnséggel be vęuec az proceſsio iaraſt, es az v tátul fogua egyebkoronis, de kiualtképpen m dőn valami nag ſzűkség auagy nyaualya vagyo

Miert iarunc è napokon proceſsiot.

raitunc, proceſsiot ſzoktunc iarni. Miuel hog po niglen vagy dőg halal miat vagy ellenſeginkn feguerec altal,vagy ſzűkſegtűl oſtoroztatnac k zőnséggel az emberec, es az illyeten nyaualyab nac è taiba ſzokot indulattyoc lenni:(Mert az eg nec meg dőgletéſeis illyenkor ielenic meg,az ha keſzűletnekis moſt vagyon alkolmatos ideie, ſőld gyűmőlcheis è korba gyenge es gyermek dédes kőnnęn meg ſertetic akar mi keues égi ha borutulis) ennec okaert, méltan rendeltęc az m eleinc, hog eſztendőnkent é napokon proceſsio iariunc, eſedezűnc à mi vrunknac, hog è vila ſzerent, io egeſséget, bekeséget, beuséget adgyo minekűnc. A végre, hog beuelkeduen minden iokban, es batorſagoſoc leuen minden gonoſztu chendeſz elméuel ſzolgalhaſſunc neki, es kereſsü

Kereſztet miert uiſelnec à proceſsio elől.

az mi idueſsegűnket. A proceſsio elől kedigko reſztet viſelnec. Vallyon miert? A végre hog eſzűnkbe iuttaſſa nekűnc, honnét kellyen az m

imadſa

imadſagunknac haſznát es meg halgatáſat varnunc. Az Chriſtus Ieſuſnac kereſztiből, kennábol es halalabol. Es ez à ſzokas Conſtantinuſnac ideiétűl fogua kezdetet. Ki midőn almába egy kereſztet latot, es imillyen ſzót hallot volna, ez iel altal győződ meg ellenſegidet Conſtantine; kereſztet irata az ű hadakozo Zazloiara. Es onnet ſzarmazec oſztő az, hogy valamikor mies az imadságnac feguereuel viaskoduán az mi ellenűnc dihőskődő nyomoruſagoc ellen, proceſsiot iarűc, es à kereſztrűl le figgő zaſzlot viſeltetűnc előttünc. Ketten ketten iarunc à proceſsioba, mi kiualtkép pen eghazi emberec, kőuetuen à Chriſtus tanętuanynac peldaiat, kiket vrunc kettőnkent bochata előtte minden varasba, az houa menendő vala. Mellyet nem egyebert miuelűnc, hanem az atyafiui ſzeretetnec ielentęſeiert. Mert à ki Iſtentűl valamit akar nyerni, ſzűkség hogy ſzeretetnec allapattyaba talaltaſſec.

Ketten ketten miert iarunc.

Az iarás, hogy egy helrűl mas helyre megyűnc, az mi lelkűnknec keuanſagat ielenti, es Iſtenhez valo kőzelgeteſet. Hogy valoba es bizodalommal keuannyuc vrunknac ſegetſęget, es ki vetuen elmenkből minden egyeb fele gondolatot, chac ű hozza iarulunc az mi ſziuűnknec aietatoſsagával. Eleb eleb megyűnc teſt ſzerint, az mi lelkűnknec ahóz valo indulattyat, [illegible] kőnyör-

Az iaras mit ielent.

[illegible] gűnc,

gũnc, é kilſõ ſzer tartaſſalis meg mutatuàn. Azó tõruenybeli proceſsiokban, az frigñec ſzekrenet hordozzac vala à Sidoc emlekeztetuén Iſtent az ũ fogadasàra, es à kõteſre mellyet ũ vellec tõt vala. Mi peniglen, à Chriſtuſnac ſzent teſtẽt hordozzuc, vgy mint az Iſtennec mi hozzanc való ſzerelmẽnec es io akarattyànac ielẽt es pẽchetit, mutogatuàn ũ ſzent Iſtenſeggnec elõtte, az mi valtſagunknac arràt, es keruèn, hogy az ũ ſzerelmes fiaert chelekedgyec irgalmaſul velünc.

A Chriſtus teſte: hordozzuc a proceſſioba.

Hordozzuc touabba à ſzenteknec tetemit, mellyec altal az Iſten gyakorta choda dolgokat chelekedet, (mint ám az Eliſeus tetemirül oluaſuc) nem chac azert hogy à mit az mi meltatlanſagunc nem erdemlene, azt à Chriſtuſnac es az ũ meg bodogult tagiainac meltoſága tõltenicẽ be, hanem azértis, hogy bizonẽtanoioc magunkat azon anyaſzenteghazban es ſzenteknec eggyeſſegèben lenni, es vẽgig meg maradni, melyben az menõrſzagbeli ſzentec voltanac még ez fõldõn ẽltenec, vadnac moſtis az õrõc dichõſegben. Es neklünkis à proceſsioban, hogy az Iſten dichirteſſec mi altalunc, es az mi ſziueinc gerieſztеſſenec az belſõ aictatoſságra. Mert nagy ereie vagyon az enekléſnec az emberi elmẽnec indetasàra. Mikẽnt ſzent Agoſton mondgya maga felõl, hogy az egyhazi ẽnekeket haluàn el fakadot volna ſir-

A ſzenteknec tetemineċ hordozàſa. 4. Reg. 13.

Enekles à proceſsioba.

ua. Azert inti vala ſzent Palis à kereſztyeneket, hogy tanechàc es inchec egymáſt, à Pſalmuſokcal, dichiretekcel, es lelki ęnekieſekcel, io keduel es ęnekeluen az ű ſziuőkben az vrnac. Col. 3.

Nemis lehet, hogy az vriſten az őueinec eſſele alazatos aietatoſsagokat meg ne tekenche. Mert ha igaz az ű mondáſa, hogy valahol ketten vagy harman ű neuęben egybe gyűlnec kőſztőc vagyon, lehetetlen dologh hogy mi kőztünc ne legyen, midőn eképpen ſokan egybe gyűluen kőnörgünc neki. Azt igeri vala Iſten Abrahamnac, hogy ha tiz iambort találnais Sodomába, mind az tellyes ſokaságnac meg kegyelmezne à tizert. Hogy nem könörülne tahat mi raitunc, mikoron à kőzőnséges proceſsioba ſoc iamboroc kialtnac ű hozzaia? Holot az artatlan gyermekec, à tiſztaſagos ſzűſzec, az aietatos őzuegyec, az Iſten felő hazaſoc, rőuideden, à tellyes kőſſeg az ſzerſzeteſekcel es egyhazi emberekcel eggyűt, fohazkoduàn ki terieſztic kezeket, fel emelic lelkeket, es vgy könyörögnec az irgalmaſſagnac attyánac, à kiralyokęrt es feiedelmekęrt, minden egyeb fele emberekęrt, es ſoc rendbeli ſzükſeginkert.

Meg tekenti Iſten az őueinec alazatoſſagokat. Matth. 18. Gene. 18.

Ninchen azert ſemmi oka, miert nem kellene effele gyűlekezetet gyakorlanunc, ſőt gonoſzul miuelic à kic vagy meg vtallyac, vagy Nicode-

Nem kel meg utalni à proceſsiot. Ioh. 3.

Ioan. 3. 2. Reg. 6. Pſam 21. muſſal lappanganac, es hogy à Michol maradekis tul meg ne chufoltaſsanac, nem mérnec vilagra iſsni, es azert nem dicheric velünc Iſtent az nagy gyülekezetbe. Nem ſzegyenlé Theodoſius Chaſzar ciliciomba öltöſzuen, à papokcal es à köſsegegel egyetembe, à ſzentegyhazakat iarni, à ſzentek nec tetemeket latogatni, az Apoſtoloknaces Martyroknac koporſoioknál à földre borulni, es vgyhini ſegetſegül Iſtent, es az ü ſzentit. Moſtan kedig oly ſzemérmes kereſztyenec vannac nemelyec, hogy ſzegyenlic à proceſsio iaraſt, es hogy azmi hitünknec ellenſegitül ne meuetteſsenec, midön mas iamboroc proceſsiot iarnac, üc à ſuttonba pillagnac, auagy kertekbe mennec ſétalni. Atkozot ſzemerméſség az, à ki embert meg vonſzon az Iſteni ſzolgalattul. Nem ſzemermeſſeg inkab, hanem ſzegyenség. Meg chufola es meg dorgála Dauidot az ü feleſége Michol, miuel hogy az ſzekreny elöt tanczola, es kiraly löuen el vetette töue magat Iſtenert. Mit felele neki Dauid? El az Iſten vgy mond, hogy ennélis inkab el vetettę leſzec, es meg alazom magamat az én ſzemeim elöt. Tudta àm ü, hogy à ki embereknec akar keduebe lenni, az Iſtennec nem igaz ſzolgaia. Tudta hogy à ki emberec elöt nem mereſzli Iſtenęt vallani, azt az Iſtenis nem vallya, es nem eſmeri ſuenec lenni. Es azért nem gondola Micholnac értetlenſegęuel.

2. Reg. 6.

Meg

Meglaſsad kereſztyen, hogha Dauiddal, es à Dauidnac fiaual Chriſtuſſal örökce eggüt akarſz maradni, effelé ſzemermelſſeg te benned ne talaltaſſec. Ne nezd azt mit ſzereſſen es keduellyen è vilag hanem mit ſzeret es mit keduel az Iſten. Azt, hogy alazatoſsaggal ſzolgaly ü neki, oly ſzolgalattal, mellyet az anyaſzentegyhaz à ſzent lelec Iſtennec tanetaſabol ſzokot gyakorlani.

ALDOZO.

AZ VRNAC MENYBE MENETELE.

NAPIA.

A ſzent Marc Euangeliomianac vtolſo reſzében vagyon az mai Euangeliom.

AZ idöben: Mikor à tizenegy tanetuanyoc eggyüt ülnenec, meg ielenec nekic Ieſus, es meg fedde az ü hitetlenſegöket, es ſziueknec kemenſeget, hogy azoknac, à kic ütet lattac

uolna fel tamattat, nem hittec uolna. Es monda nekic: Mennyetec el è ſzeles uilagra, prædicallyatoc az Euangeliomot minden teremtet alatnac. A ki hiſzen, es megkereſztelkődic, iduőzùl. A ki kedig nem hiſzen, el karhozic.

Azokat kedig, á kic hiſznec, è iegyec kőuetic. Azen neuembe ördögőket űznec ki, uy nyeluekcel ſzolnac: Kigyokat ueſznec fel: Es ha ualami halalos italt iſznac, ſemmit nem árt ű nekic: A betegekre kedig kezeket uetic, es meg uigaſznac.

Az ùr annacokaert, minec utanna ſzollot uolna nekic, mennybe fel uetetec, es űle Iſtennec iobia felől.

Azőc kedig ki menuen, mindenűt prædicálánac, az ur uelec chelekeduen, es az iget eroſsituen à kőuetkezò iegyeknec altala.

Hitűnknec agazattya eröſsétetic.

EZ mai Euangeliom eröſsèti hitunknec agazattyát, melybe vallyuc, hogy à Ieſus Chriſtus menybe fel ment, es űl az őrőc mindenhato atya Iſtennec iobia felől. Mert azt beſzelli ſzent Marc, hogy vrunc fel tamadasánac negyuenedic napian, meg ielenuén az tanetuanyoknac, meg feduén az ű hitetlenségeket, es ſziuőknec kemenységet, es reiaioc bizuan az Euangeliomnac hirdetesét, es à ſzentſegéknec ſzolgaltatáſat, lathatando kęppen menyorſzágba fel mene, es attyanac iobia felűl űle. Az Apoſtolọc peniglen, el menuén, ſzor-

galma-

galmatoſon el iaránac az ũ reiaioc bizatot tiſztben. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Melynec harom reſze vagyon. Elſõ reſzęben meg feddi vrunc à tanetuanyoknac hitetlenſéget, es ſziuõknec kemenſéget.

Maſodikba, parancholla nekiec, hogy è ſzéles viſagon mindenũt hirdeſſęc az Euangeliomot, es ſzolgaltaſsac à ſzentségeket.

Harmadikban meg iria az Euangeliſta, Chriſtuſnac menybe menetelét, es az Apoſtoloknac engedelmeſséget.

Elsõ Reſze.

Mikor à tizenegy tanetuanyoc eggyũt ũlnenec, &c. Mit feddet meg Chriſtus az Apoſtolokba.

Két dolgot fedde meg vrunc az Apoſtolokban, Az ũ ſziuõknec kemenſéget, es az hitetlenſéget az az, à gyõkeret, es annac gyũmõlchet. Gyõkér à ſziunec kemenſége, mely valahoua be ferhet, chac hamar meg gyarapodic, es magához haſonlo gonoſz gyũmõlchõt terem, hitetlenſéget. A feddeſnec oka ez, *Mert azoknac à kic lattac uala bogy fel tamadot uolna nem hittenec.* Meg feddi azért az hitetlenſéget, hogy hit tamadgyon bennec. Meg feddi à ſziunec kemenſéget, hogy meg lagyullyon ziuõc miuel hogy à kemeny ſziunec gonoſzul leſzen dolga az vtolſo napon. A feddeſnec oka. Eccleſ. 3.

Moſtis

Moſtis melto feddeni azokat, kic kemeny nyakcal ellene vetic magokat az igaſságnac, inkab hiſznec à charlad, es hazug lelekuec az hamis Prophetakban, hogy nem mint az Iſten lelkenec az anyaſzentegyhazban. Es az igaſságtul fülöket el fordetuan, teuelygéſeket halgatnac. Maga ſzent Pal erőſsen paranchollya, hogy külömb külömb fele idegen tudomanyoktul ſzellyel ne hordoztaſsanac, mert io embernec malaſztal meg erősséteni ſziuet. Azert ſzol vala imigyen maſut vgyan azon ſzent Pal. Meg laſsatoc atyamfiai, hogy valamelybe ti kőzzületec hitetlenségnec gonoſz ſziue ne talaltaſsec. A mi dolgunc ez, hogy à mirůl az Apoſtolokat vrunc meg fedde, attul igen oltalmazzuc magunkat.

Heb. 13.

Heb. 3.

Maſodic réſze.

EL menuen è ſzeles uilagra, Pradicallyatoc az Euangeliomot, minden teremtet allatnac.

Paranchollya, hogy az ű menybe menetelin vtan, hirdeſsec az Apoſtoloc, es az ű vtannoc kőuetkezendő egyhazi ſzolgac az Euangeliomot, es kereſztellyenec minden nemzetſégeket. Es ennec okaert el küldi ůket è ſzeles vilagra. Mert mikeppen mind ez egeſz vilagot teremtette, azon keppen ez egeſz vilagot, es nem chac à Siodokat akarta tanettatni. Azokat à iuhokatis, mellyec

Mit parancholt vrunc az Apoſtolokhoz.

Ioan: 10.

mellyec még az ũ aklába nem valanac, be akara hozatni, az az, à Poganokatis az ũ eſmeretire akara terętętetni, es az anyaſzenteghazba be plantaltatni. Hogy egy akol es egy paſztor lenne. Ioan. 10.

Prædicallyatoc ugymond, az Euangeliomot, nem az emberi gondolatokat, auagy heuolkodo beſzedeket, mikent à hitetlenec ſzoktac chelekedni. Kikrũl azt mondgya ſzent Dauid, hogy oly beſzedeket beſzellettenec, mellyec nem ollyanoc voltanac mint az Iſtennec tõrueńe. Azert mondgya leremiaſnalis az Iſten, hogy à mely prophetanac alma vagyon, azt vgy beſzellye mint almot, ne mondgya hogy Iſten ſzaua volna, es à kinęl Iſten igęie vagon, vgy hirdeſſe mint Iſten igęiet, mondúan. Azt mongya az Iſten. De michoda az Euangeliom? Ez vilagi emberec ſokcal kilõmbet velnec az Euangeliom felõl, hogy nem mint kellene. Nemellyec azt alęttyac, hogy Iſten ellen, es à tõrueny ellen valo karomlas az Euangeliom. Mint ám azoc à kic haluan ſzent Iſtuannac prædicallaſat, fel kialtanac monduán. Hallóc ũtet, hogy karomlo ſzókat ſzólla Moyſes ellen, es Iſten ellen. Nemellyec megint bolondságnac itelic lenni, hogy abba higgyũnc, à ki meg fezętętetet. Prædicallyuc vgymond ſzent Pal à meg fezũlt Chriſtuſt, à Sidoknac botrankozaſt, es à poganoknac bolondságot.

Mit kellyen prædicallani. Pſal. 118. Hiere. 23. Az Euangeliom felõl, ez uilagi emberek nec ueleke deſec. Actor. 6. 1. Cor. 1.

Nemel-

Nemellyec touabba azt vélic, hogá kic az Euangeliomot Prædicallyac, meg bolondultanac.

Acto. 26. Mint Agrippa kiraly, ki imigyen ſzolla ſzem Palnac. Meg bolondultal Pal.

Mind az altal, akar mit ſzollyanakis az emberec az Euangeliom felől, ſoha ſem dichőſegesb, ſem meltoſagosb, ſem haſznosb, ſem ſzükſegesb tudomany nem ielent ennel ez vilagon. Mert azt mondgá ſz. Pal, hogá az Euangeliő, Iſtennec hatalmaſsága az idueſségre, mindeñecà ki hiſzen. Sidonac előſzőr es egytembe à Gőrőknekis. Az az, oly eſzkőz, mely altal Iſten idueſséget, es őrőc eletet ád mindeneknec, vaſakic hiſznec ű benne, akar Sidoc legyenec azoc, akar poganoc. Vgy mint az Euangeliomnac neue, vig izenetét, auagy kőuetſéget iegyez. Mert noha az Euangeliom magába foglallya mind à pœnitencia tartáſt, mely Iſten ſzerent valo ſzomoruſag es bánat, ſ-mind à bűnnec bochanattyat, mely vigaztalo, es őruendeztető hir: Vrunknac imillyen mondaſa ſzerent: Ezeket kel vala à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon halottaibol fel tamadni, es Prædicaltatni az ű neuében Pœnitenciat, es bűnőknec bochanattyat, minden nemzetségec kőzőt: Mind az altal, iduezetőnc az főb reſzétől ád neuet neki, es miuel hogá à bűn bochanattyánac, az igaſságnac, es idueſségnec, (mellyet őrőkségul ád az ű ben ne hi-

Michoda az Euangeliom. Rom. 1.

Az Euangeliomnac neue.

2. Corint. 7.

Luc. 24.

Honnet adatic neue az Euangeliomnac.

ne hiuõknec) igereti adatic elõnkbe benne, mél-
tan neuczi ezt à tudomant Euangeliomnac, az az,
vig es õruendetes izenetnec.

Bizonyara oruendetes izenet, vgy mint ki- Oruendetes
ben ez hirdettetic, hogy az Iſten è vilagra kũlte az izenet.
ũ fiat, nem à végre hogy karhoztaſsa è vilagot, Ioan. 3.
hanem hogy meg tartaſsec è világ ũ altala. Hogy I. Tim. 1.
Ieſus azert iõt menyorſzagbol à fõldre, hogy meg
ſzabadecha à bũnõſõket. Mert ez rõuid ſomma-
ia az Euangeliomnac. Mellyet az Apoſtolokis
Prædicallanac Chriſtuſnac menbe meneteli vtan.
Halgaſsacza mit beſzel ſzent Pal errũl. Egy, vgy- I. Tim. 2.
mond, az Iſten, egy à kõzbe iarois az Iſten kõ-
zõt es az emberec kõzõt, az ember Ieſus Chri-
ſtus, ki onnen magat atta árrul à valtságban min-
denekert. Megint ſzent Peter. A Ieſus mellyet Act. 4.
ti meg feſzetettetec (ſzol à Sidoknac) kit az Iſten
fel tamaſztot halottaibol, Ez àma kũ, mely hatra
vettetet ti tũlletec eppetõktũl, ki lõt à ſzegletnec
feiçue. Ninchenis ſenkiben egybben idueſseg. Act. 10.
Nemis adatot ég alat más neu embereknec, me-
lyben nekũnc iduezulnũnc kellene. Errũl min-
den Prophetac bizonſagot teſznec, hogy bũne-
nec bochanattyat veſzi ũ altala, minden valaki
hiſzen ũ benne. Ez à vig kõuetſeg, mellyet az
Apoſtolokcal, Prædicaltata CHRISTVS. De

miuel

miuel hog à bűnnec bochanattyat es az idueſſeget mellyet az Euangeliom hirdet, ſenki egyeb el nem veheti, hanem chac az, à ki eſmeri bűnös voltat, erzi magaban, Iſtennec à bűn ellen valo haragiat, meg tér es pœnitentiat tart, azert eggyűt ir è kettő az Euangeliomba, à pœnitentianac es à bűn bochanattyanac hirdetéſe.

Kiknec kel prædicallani az Euangeliot mot.

Kiknec ſzűkſeg prædicalni az Euangeliom mot? *Minden teremtet allatnac.* Tahat az oktalan allatoknakis, à faknakis: Mert Ezekis teremtet allatoc. Nem vgy erched. Nem ſzol it Chriſtus à teremtet allatoknac minden fele nemeirűl, hanem az emberi nemzetnec minden reſzeirűl. Kit reſzre oſzlot vala az emberi nemzet. Egyc reſze vala à Sidoság. Az Abrahamnac maradęki, az kőrűl meteltetet embercc. Maſic reſze vala à poganság, azoc à kic nem Abrahamtul ſzarmaztanac volt, es kőrűl ſem metelkedtenec. A Chriſtus el iővetele előt, chac à Sidoc hiuattatnac vala Iſtennec valaſztot nepénec. Vgy mint kikneciː migén ſzolla Moyſes. Tegedet valaztot az te vrad Iſtened, hog ű neki kiualtképpen valo nepé légy, minden népec kőzzűl, mellyec è főldőn vannac. De midőn immar el iőt à Chriſtus, paranchollya az apoſtoloknac hog prædicallyanac, nem chac à Sidoknac, hanem minden teremtet allatnac, az az, minden emberecknec, ſzemelyecknec,

Mit értſ nc à teremtet allatokon.

Deut: 7.

nem ze

nemzetségeknec, allapatoknac, rendeknec valogatása nelkül. Szereti Iſten az embert, keuannya, hogy minden emberec az igaſságnac eſmeretire iuſſanac es idueżüllyenec. 1 Tim. 2.

A ki hiend &c. Szól nem chac az ű ſzemelyenec eſmeretirül, es arrul à hitrül, mellyel valyuc à Chriſtus felől iratot hiſtoriat igaznac lenni, mert eſſele hit, az ördögökbenis vagyon, ha ſz: Iacabnac hiſzünc, ki azt mondgya hogy az ördögökis hiſznec es rettegnec, mind az altal vgyan nem idueżülnec: Hanem olyrul, à ki az ű benne valo hitelt, es bizodalmat, annac fölötte à mi akaratunknac az ű akarattyahoz valo ſzabáſat, magaba foglallya. Vgy hogy hinnünc kel, azoc vran, mellyeket à törueny es à prophetac Iſten felölünkbe adnac, azokatis, mellyeket az Euangeliſtac es az Apoſtoloc irtanac vrunkrul. Hogy az Iſtennec fia emberre lőt, ként, halalt ſzenuedet, fel tamadot, menbe ment, ül az atya Iſtennec iobia felől. Touabba hogy ezcket mi erettünc emberekert, es az mi idueſſegünkert miuelte. Hogy az ű engedelmeſſegénec altala, bűneinc megbocsattatnac, es meg igazultünc. Meg menkedtünc à törvénnec atkatul, à halaltul, à karhozattul, es bizodalmunc vagyon benne, hogy az örök ęletre menendők vagyunc. Ezeket hiuén, engednünc kel az ű akarattyanac, Mi legyen kegid az ſzent

A hit mit fogalmagaban. Iac. 2.

Mit kel hinnünc.

Az Iſtennec akarattya.

Pal meg ielenti, monduan. Ez az Iſtennec akaratʃtya, tudni illic, hog magatokat ũ neki ſzentellyętec. Megint: Kerũnc, vgy mond titeket atyamfiai, fedgętec az ũukhatatlanokat, vigaztallyatoc à felelmes lelkũeket, fogadgatoc hozzatoc az erõtleneket, bekeſegęs tũrõc legętec mindenekhez. Meglaſsatoc hog valaki valakinec gonoſz helyębe gonoſztne adgon, hanem mindenkoron io tętelre igękezzętec, mind ti kõztetec, mind egyebec kõzõt. Mindaha õruendezzętec, ſzũntelen imadkozzatoc. Mindenekbe hálat adgatoc, mert ez Iſtennec ti hozzatoc valo akarattya à Chriſtus Ieſuſnac altala. Es hog az à hit, melyrũl iduezetõnc it ſzol mind ezeket, es kiualtkeppen az ũ akarattyanac be tõltęſęt, magába foglallya, iobban megteczic ſzent Matebol, ki imigyen ielenti hog ſzol Iot volna Chriſtus az ũ tanetuanínac. El menuęn tanechàtoc minden nemzetſegeket, meg kereſztelucn ũket, atyanac, fiunac, es ſzent leleknec neuęben, meg tanętuan ũket meg tartani mindeneket, à mellyeket meg parancholtam tinektec.

Matth. 28.

Ep hitet aianl azert az Euangeliomi tanetas minekũnc à kic iduezũlni akarunc. Az az, à io fat gyũmõlchęuel egętembe. *Es meg kereſztelkędędic, &c.* Azert kũldi az Apoſtolokat ez egeſz vilagra, hog népet es orſzágot gũichon ũ altaloc maganac. Az ũ orſzága az anyaſzenteghaz, mellyet két eſzkõz altal gyũti az Iſten. Ellõ

Két eſzkõz altal gyũti Iſten az ũ orſzágat.

Elſő eſzkőz az igę, Maſodic à ſzentſęgec. Szolla ez előt Chriſtus az igęnec prædicallaſarul, es à hitrűl, ki vgyan azon igęnec hallomaſábol vagyon, immaron emlekezic az ſzentſegeknec ſzolgaltatasárul. Es fő keppen à kereſztségrűl, vg mint elſő es oly ſzentségrűl mely aito à tőbbire. Azt ielenti, hog ſzűkſeg meg kereſztelkedni azok nac, valakic az anyaſzentegyházнac tagiai, es az idueſségbe reſzeſec akarnac lenni. Nem chac azt parancholla hog Prædicallyanac, hanem hog kereſztellyenekis. Tanechatoc, vgymond ſzent Matenal, minden nemzetſegeket, meg kereſzteluęn űket, atyanac es fiunac, es ſzent leleknec neueben.

Szűkſeg meg kereſztelkedni.

Matth. 28.

Es vala vgyan az előttis à kereſztſeg, mert kereſztele ſzent Ianoſis, kereſztelénec az Apoſtolokis, de kiualtképpen moſtan erősſettetęc meg, es aianlattatec az anyaſzenteghaznac, hog ęlne vęlle mind vilag vegezeteiglen. Mi legyen peniglen à kereſztség, es mi vegre ſzereztetet legén, meg ielentic ezec az igęc. Kereſztellyetec, auagy inkab moſsatoc, atyanac es fiunac, es ſzent leleknec neuebē. Honnet meg ertheted, hog à kereſztség oly Iſtentűl ſzerzetet mosás, mellyel vízbe à teſt moſatic, de à ſzivharomságnac ſegetségűl valo hiuatalánac, es belső moſasánac altala à lelec tiſztul à bűntűl.

Hol erősſettetet meg à kereſztség.

Mi legyen à kereſztség.

Hog vizbe kellyen ennec à mosáſnac lenni, nyluā ielenti vrūc, imigén ſzoluà Nicodemuſnac.

Vizbe kel keresztelni.

Ioan. 3. Ha ki vionnan nem ſzűletic viztűl es ſzent Lelektűl, nem lathattya Iſtennec orſzágat. Ű magais à Iordan viſzeben kereſztelkedec Chriſtus.

Acto: 10. Acto: 8. Szent Peteris Corneliuſt haza népeuel egyetembet. Azonképpen Philep, à ſzerechen kiralne aſzonnac komornikiat, vizben kereſztelc meg.

A ſzent harõſagot ſzűkſeg ſegetſegűl hini. Hogy peniglen à ſzent haromſagot ſzűkſeg ségul hini mikor kereſztelűnc, azt iduezetőnc o légge meg bizoñeta, midőn azt parancholа, hog Atyanac Fiunac es ſzent Lelecnec neuebẽ kereſztellyűnc.

Azigénec kel iarulni à uizbez. Vgyanis à viz ű̃nnen magaban chac víz, es ſemmit egébet annal nem chelekedhetic, à mit à terméſzet engedet ű neki chelekedni. Mert hattya es tiſztethattya à teſtet à kit illet, de à lelket mellyet nem illetheti, nem moshattya es nem tiſztethattya. Annac okaert az igénec melybe ſegetségűl hiuattatic az Iſten, hozza kel à vizhez iarulni, es vgy leſzen à teſti moſasbol lelki fördő, vgy őntetic à vizzel egűt, à kereſztelkedő ſzemelyre, az Iſteñec tiſzteto lelke, ki meg tiſztettyaőtet à terméſzet ſzerent valo fertelmeſſegtűl, vi emberre teſzi, vgy mint teſtiből lelkiue, el veſzi bűnet, meg adgya neki, az mi első ſzűleinkben veſztetet artatlanságot, alkolmatoſſa teſzi roſa, hogy el veheſſe à CHRISTVS altal meg koſzettetet őrőc eletet az ISTENNEC orſzagaban.

A ſzent Lelec mit miuel à kereſztſegben.

A kereſztſeg. Es valami az Euangeliomba prædicaltatic, az à kereſzt

kereſztſeg altal nem kilőmben mint egy ISTENI pechettel meg erőſsettetic. Az Euangeliomba kegid à prædicaltatic, hoǵ az atya ISTEN meg engeſzteltetet, es meg bochattya nekűnc bűneinket, hoǵ meg igazęt, hogy fiaiua es őrők őſsiue fogad minket à CRISTVSERT: Hoǵ az ű ſzent Lelkeuel meg aiandekoz, nem chac à bűn maradekinac tiſztogatasára, hanem à mi teſtűnknec az őrőc eletre valo fel tamaſztasárais, es meg eleuenetesére. Mert azt beſzelli ſzent Pal, hoǵ ha annac lelke, ki à CHRISTVST halottaibol fel tamaſztotta lakozic mi bennűc, az à ki Chriſtuſt halottaibol fel tamaſztotta, meg eleuenęti à mi halando teſteinketis, az ű mi bennűnc lakozo lelkęiert. *pechetiaz Euangeliomnac.* *Rom. 8.*

Bizoňoſſa teſzi azert Iſten az embert, midőn meg kereſztelkedic, hoǵ ezeket mind meg adgya neki, es à kereſztségben kőtelezi magat arra, hoǵ az Euangeliomba prædicaltatot iokban reſzeſſę teſzi űtet. Ennec okaert mondgya vrunc, *bogy à ki biend es meg kereſztelkedic, idueżül.* Es hoǵ ſenki meg ne vtalnaia az apoſtolokat, latuan az ű alazatos, es ez vilag elől el vettetet allapattyokat, oly hatalmat ada ű nekiec mellyel meg erőſsęte meltoſagokatis, meg bizonyeta tanetaſoknac igaz voltatis. Kirűl imigyen ſzól *Bizonſága az igeretnec à kereſztſeg.* *Apoſtolihatalmes erő.*

Luc. 24. ſzent Lukachnal. Az ti reiatoc ſzallot ſzent leleknec ereiet veſzitec. Mely erő, Pinkősd napian adatec ű nekiec. Mondom az choda tetelre valo erő. Arrul ez mai Euangeliombanisazt beſzelli, *hogy azokat á kic hiſznec, imillyen telec kőuetic.* Az az, effele choda tetelekcel bizonettyac meg, hogy az Euangeliomi tudomany, igaz es Iſteni tudomany:

Minden kereſztyennec chodat kellé tenni? De mit halloc? Tahat valaki hiſzen, mindennec chodat kèl tenni, es à ki chodat nem teſzen, az nẽ hiſzen? Kilőmben vagyon atyamfiai à dolog. Mert noha à ſzent Leleknec vetele vtan, ſokan azoc kőzzűl à kic hittenec, chodakat tőttenec, mind az altal à mit Chriſtus it ſzól, à choda tetelrűl, főkeppen az apoſtolokat illeti. Kikben à choda tetelre valo erő, à végre volt hogy bizonyſága, es erőſsége lenne, az Iſtentűl ki adatot es ű altaloc ki prædicaltatot tudomańnac. Az Apoſtoloc lőnec elſő kőuetec, kiket Iſten é vilagra bochata, hogy hirdetnęiec à Ieſuſt, Chriſtuſnac, az az, Meſsiaſnac lenni. Es hogy az ű beſzedeknec hitele lenne, oly hatalommal ekeséte megtűket, mellyel à termeſzetnec főlőtte valo chodalatos dolgokat chelekedhettenec, hogy azokat latuan azoc, kiknec prædicalnac vala, ne ketelkednénec az ű beſzedeknec igaſſagàban. Moſtan penigien midőn immar ſemmi vij auagy annal egéb tudomaii

A choda tétel az apoſtolokat illeti főkeppen, es mireualo.

Moſtan nem ſzükſeg à choda tetel.

mâs nem hirdettetic mi kŏztŭnc, hanem chac az, à kit az Apoſtoloc hirdettenec, es ielekcel meg bizonyetottanac, nem ſzŭkſeg à choda tétel, es ingyen ſem kel keuannunc hogy choda-kat teheſſŭnc, hanem elég az Apoſtoloktul prædicaltatot Euangeliomnac igaſſagához ragaſzkodnunc, es azt à tudomaṅt vallanunc, mellyet ŭc ſoc fęle choda tetelekcel meg pechetel-tenec.

Az apoſtoloc, ŏrdŏgŏket ŭztenec.

Az *en neuembe, ŏrdŏgŏket ŭznec.* Meg miuel-téc ezt az Apoſtoloc, vrunknac menybe mene-tele elŏttis, azert mondgyac vala ŭ neki. Vram az te neuedbe, az ŏrdŏgŏkis engednec minekŭnc: Az vtannis, mint am ſzent Pal: Kinec midŏn egy leanzo iŏt volna eleibe, kiben varáslo lelec vala, es varaslasáual nagy ńereséget hoz vala az ŭ vrainac, es gyakorta kialtana ŭ vtanna moduán: Ezemberec ama nagy Iſtennec ſzolgai, kic hirdetic mi nekŭnc az idueſségnec vtát, hatra fordul-uan Pal, monda à leleknec. Parancholom tenéked à Ieſus Chriſtuſnac neue altal, hogy ki meny belŏle. Es ottan ki mene. Act: 16.

Vy nyelueken ſzollanac. Ezis be telec az Apoſtolokba, kik vŏuen Pinkŏsd napian à ſzent Lelket, kilŏmb kilŏmb fele oly ńelueken ſzollá-nac, mellyeket az elŏt nem tudtanac. A Cornelius haza-

Vij nyelueken ſzoltanac. Acto. 2. Acto: 10.

hazabanis, à kikre vgyan azon ſzent Lelcſzolla, nyelueken kezdénec ſzollani Szükſeges volt pe-
Szükſéges uolt à nyelueknec tudomanya. niglen akcor, à nyelueknec tudomanya, ez okaert, mert az egy nehany tanetuanſoc altal kelletéc min-den nemzetſégnec az hitre hozattatni, ki nem le-hetet volna, ha nyelueken nem tudtanac volna ű nekiec ſzollani.

Act. 28. *Kigyot at fel ueſznec.* Midőn ſzent Pal à ten-geri veſzedelemből meg ſzabaduluan, à Melite ſzigetbe ſoc apro tördelekeket ſzédet volna egy-be, es à tűzre tötte volna, egy vipera kigó à me-legből ki uetuen magat, az ű kezére ragada. Latuán ez okaert az ot valo népec, hogy à mérges ki-gó kezéről le figgene mondanac ön köſztöc. Al-tallyaba gylkos ez ember, kit az Iſtennec bo-ſzu allàſa nem hagot élni, még à tengerből valo ki ſzabadulas vtanis. De ű le rázuan à mérges ki-got à tűzbe, ſemmi nyaualyaia nem lön.

Betegeket gyogyetottanac az Apoſtoloc. Acto. 5. *A betegekre uetic kezeket, es meg gyogyulnac.* Sőt nem chac kezeknec illetéſe altal gyogyetnac vala betegeket az Apoſtoloc, hanem valamely korokat chac arnyeka illet valais ſzent Peternec,
Acto. 19. mind meg gogulnac vala. Szent Palnac kezeial-talis, oly hatalmas dolgokat chelekedic vala Iſten, hogy az ű teſtéről el vinneiec à betegekre á kéſz-kencket, es ſzoretokat, es el tauoznac vala

tölöc

tőlőc à betegségec, es à gonoſz ſzellètec ki men-
nec vala belőlőc.

Es ha aalani halalos italt iſznac, nem art nekiec.

Az hiſtoriac bizonsàgot teſznec rolla, hogy ezis meg tőrtent volna ſzent Ianosban. Nem lehet azert ſemmi mentségec à Sidoknac, es egyeb Iſten telen nepeknec ìtelet napian, kic enni ſoc chodakcal meg erőſsettetet Euangeliomot nem vőttenec, hanem inkab akartac az ű vakſagokba maradni, hogy ſem mint illyen fényes vilagoſsagtul meg vilagoſsattatni.

Szent Ianoſnac nem artot az halalos ital.

Harmadic réſze.

AZ ur annac okaert, minec utanna ſzollot uala nekic, menybe fel uetetec, es ű le Iſtennec iobia felől.

Ez è mai ſzent innepnec kiualtképpen valo oka, à Chriſtuſnac menybe menetele. Kirűl en moſtan keuesbet ſzolloc, miuel hogy az ebed vtani Prædicatiobanis arrol fogoc ſzollanom. Fel mene, az Apoſtoloknac, es ot valo egyeb embereknec lattàra, fel emelkeduen à főldtűl, es fellyeb fellyeb menuen es viſeltetuen, az ű benne lakozo Iſteni erőtűl, mind addiglan, mèg à kőd be fogada űtet, es az felső eget ęre. Nem valtoztatta el az ű emberſegènec allattyat Iſteni termeſzetre, hogy teſteis mindenűt volna, mint Iſtensége, hanem tulaidonèg.

Ez mai innepnec oka.

Chriſtus mint mene fel.

Chriſtus teſtènec helye az.

Epheſ. 4. helye teſtének az ég. Azért mondgya ſzent Pál, hogy minden egeknek fölibe ment. Az atya Iſtennek iobian ne erched valami affélé iobiat, mint az embernek vagyon, mert ha teſte nincsen, mikeppen nincsenis, iobia ſem lehet ű neki. Hanē az Iſtennek iobianak mondattatic, az ű mindenhato volta, fölsége, dichőſege, tiſzteſsége, hatalmaſsága. Amaz mondas ſzerent. A te iob kezed vram fel magaztaltatec erőſségben, az vrnac iobia ſrőt chelekedęc. Annacokaert, à Chriſtusnac attya iobia felől valo ůlésen azt erched, hogy azon egy hatalomban, fölſegbe, dichőségbe, tiſzteſsegbe vagón az ű attyaual. Bizonettya ezt Cyrillus doctoris, ki nyluan iria, hogy midőn az Iſten felől mondatic, hogy ůl, hogy ſzéke vagyon ű neki, ſemmit egyebet nem kel raita ęrteni, hanem chac az Iſten fianac feiedelemséget, es minden teremtet allatokō valo kiralyi hatalmaſságat. Es ez à ſzollaſnac modgya uétetet az emberi ſzokaſtul. Holot azokat, kiket nem alab valoknac itelűnc nallunknál lenni, iob kezűnc felől helhez tettyűc. Rőuid beſzeddel *ůl az atya Iſtennec iobia felől*, az az, nem kiſseb à fiu az atyánal, egyenlő tiſztelettel, es tiſzteſſeggel tiſzteltetic az ű attyaual.

Exod. 15.

Mi okahogy iobia felől mondatic ůlni attyanac à Chriſtus.

Azoc kedig el menuen &c. Hallod az apoſtoloknac engedelmeſséget. Mely arra int minketis, hogy

hogy kiki mind engedgyen Iſten parancholattyanacaz ũ hiuatallyaba. Az *Vruelec chelekeduen.*

Meg aldgya Iſten mindenbe, à mi kezeinknec munkaiat, chac legyũnc alhatatoſoc à hitben, es tarchuc az ũ parancholatihoz magunkat. Latode, miuel hogy az apoſtoloc meg miuelec azt, à mit Ieſus paranchola nekiec, mi modon viſzontag Ieſuſis meg miuele azt, à mit ũ fogadot vala. Az apoſtoloc el menuẽn prædicallac az Euangeliomot, iduezitõnc kedig az ũ ſzent lelke altal erõt ada az ũ munkaioknac, es ſoc kilõmb kilõmb fele chodakcal erõſsete beſzedeket. Ez ám à mit ſzent Palmond vala. En plantaltam, Apollo õntõzte, de Iſten adot neuedekenſeget neki. Higgyed hogy az Iſten ſoha el nem hadgya azokat à kic az ũ hiuatallyokba el iarnac hanem vellec vagyon, es vellec eggyũt munkalkodic. Az ũ igireti ſzerent. Veletec vagyoc minden napon, vilag vegeiglen.

Iſten meg aldgya az mi munkankat.

1. Cor: 3.

Matth. 28.

VGIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO AZ EPISTOLABOL.

Ez mai Epiſtolat az Apoſtoloc chelekedetirũl irt kõnyunec elsõ reſzében talalod meg.

O

TEOPHILE. Elſő beſzedem lőn, minden azoc felől mellyeket Ieſus kezdet cheleked ni, es tanetani, mind addeg á napig, mellyen fel uétetec, Minec utanna parancholatok adot uolna az Apoſtoloknac, (kiket uala ſz tot uala, á ſzent Leleknec általa) á ſzent Lelekről: Kik nec őnnen magát, ken ſzenuedeſse után, eleuenen megh mutatta uala, ſoc bizonyos ielenſegekcel, negyuen napig lan meg ielenuen nekìc, es ſzoluan az Iſtennec orſzág nac dolgairól.

Es egyebe gyűltuen űket, meg badgyá nekic, hogy Ieruſalemből el ne mennenec, Hanem hogy meg uárnac az atyánac igeretit, mellyet ugy mond, ballottátoc en tűlem. Mert Ianos ugyan uizel kereſztelt, Tikedig ſzent Lelekcel kereſzteltettec meg, nem ſoc időuel è napoc utan.

Midőn azokaert á kic egybe gyűltec uala, megkerdec űtet monduán: Vram: Ez időbe eppetede meg Izraelnec orſzágát: Monda nekic. Nem ti dolgotoc, hogy az űdőket áuagy az időknec reſzeit tudgyátoc, mellyeket az atya őnnen hatalmába tartot. De ueſzitec á ſzent Leleknec ereiet, minec utánna ti reiatoc ſzálland, Es leſztec ennekem tanoim Ieruſalembe, az egeſz Iudeaba. Samariaba, es mind á földnec kerekſegen.

Es midőn ezeket mondotta nolna, ſzemec lattára fel emeltetec, es á felhő be foga űtet ſzemec elől. Es mi-

koron

koron figyelmeſsen neznenec az egbe, miḋőn ű menne, imè ket ferfiu melleiec allapec, feier ruházatba kic mondanac: Galileabeli ferfiac, Mit allotoc nezuen az egbe? Ez à Ieſus, ki fel uetetec ti tőletec menybe, akeppen iű el, mikeppen neſztetec űtet menybe fel menni.

Meg magárazóc reguel az Euangeliomot, kiben ſzent Marc, vrunknac fel tamadáſa vtan, vtolſó meg ielenéſet, es menḃe menetelęt irta meg, moſtan immar laſſúc vgyan azon dologrul mit ir ſzent Lukach. Es leg Előſzőr ſzollyunc azokrul à dolgokrul, mellyeket ſzolla, es chelekedec vrunc menybe menetele előt: Maſodſzor, az ű menybe menetelérűl. Harmadſzor menybe menetelénec haſznáirul.

Az Elſőrűl.

EMlekezic mindeneknec előtte ſzent Lukach arrul, hogy fel tamadaſának vtanna, negyuen napig à tanetuaníoknac ſoc rendbeli bizoníos ielenęſekcel eleuenen meg mutatta magát vrunc, őt es it, ſzollot es beſzellet vellec, hogy meg eſmerneiec űtet vgyan valoba azon teſtbe élni, melybe az előt meg holt vala. Mely meg ielenéſekrűl, miert hogy ezel mult napokban cleget ſzollóttam, moſt azoknac beket hagyoc, es chacez mai napon tőrtent hiſtoriarul ſzolloc.

Vtolſzor

Chriſtusnac vtolſo ielenét ſe.

Vtolſzor azert (à mint ſzent Marc mondgya) meg ielenec ma à tizenegy tanetuaſioknac, mikor eggyut vlnénec, es minec vtanna meg feddette volna az ũ hitetlenſegeket, es ſziuekner kmenſeget, es à Prædicallaſnac ſ- à ſzentſegeknec ſzolgaltatasánac tiſztit nçkic aianlotta volna (ſzent Lukachnac iraſa ſzerent) meg parancholnekiec, hogy Ieruſalembõl addig ſohoua ne mennec, még nem az meg ígert ſzent Lelket ũ hozza ioc el bochatanáia, es mennyei erõbe õltoztetnec ũket. Ezeknec vtanna oſzton, ki viue ũket Botaniaig vgy mint az olai faknac hegére. Holot midõn volnánac, *à kic oda gyültenec uala, kerdec ũtet monduan. Vram ez idõben eppetede meg Iſraelnec orſzagát?* Ezzel à kerdeſsel, meg ielentic à tanetuanyoc az ũ gorombaſagokat, es heiaba valo ſzorgalmatoſsagokat. Gorombaſagokat, mert ſokſzor tanetotta Chriſtus vket reia, es ſoc keppen ielengette nekiec, hogy az ũ orſzaga nem ez vilagi volna, de ũc mégis è fõldi orſzágrul almodnac, es azon tudakoznac mikor fognaia meg eppeteni Iſraelnec orſzágat, es ha miuelendõ volna azt, hogy az Iſrael fiainac kirallya lçuen, ez egeſz vilagon vralkodneiec. Haſzontalan ſzorgalmatoſſagokat peniglen ebben mutattyac, hogy arrul nem gondolkoduan mint kellene az ũ reiaioc bizatot tiſztben el iarni, egyebũe néznec es az felõl ertekeznec

Luc. 24.

A tanetuanyoknac gorombaſágoc es ſzorgalmatoſſágoc.

keznec midőn kezdetneiec el vrunknac kiralysá-
ga. Ezt az Apoſtoloknac gyarloságat, nem azert
adgá előnkbe az Euangeliſta hogy kőueſsűc az ű
fogatkozaſokat, hanem hogy abbol iobban meg
erchűc az Ieſuſnac hatalmaſságat, ki illyeten gyar-
lo emberec altal ez egeſz vilagot maganac hodol-
tatta.

Az Apoſtoloknac gyarloſagokat miert irta meg ſzent Lukach.

Felele nekic Ieſus. *Nem ti dolgotoc hogy ăz idők-
ket es időknec reſzeit tudgyatoc, mellyet az atya, ű tulai
don hatalmaba tartot.* Feddi az Apoſtolokat à ſzor-
galmatoſſagrul, es int mindnáiunkat, hogy ne tu-
dakozzunc az Iſtennec titkiairul, mellyeket ne-
kűnc meg nem ielentet, hanem kőueſsűc az mi hi-
uatalunkat, es az mi vrunknac meg ielentetet aka-
rattyat. Annac okaert mondga imezt az Apoſto-
loknac. *De ueſzitec azti reiatoc ſzallando ſzent Le-
leknec ereiet, es leſztec ennekem tanoim Ieruſalembe, es
egeſz Sidoſágba, Samariaba, es mind à földnec kerekſe-
gen.*

Az Iſtennec titkairul, nem kel tudakozni

Mintha imigyen ſzollana. Hiſzem meg mon-
dam, hogy el ne mennetec Ieruſalemből, még nem
veſzitec à ſzent lelket, es azt el véuen Prædicallya-
toc oſzton az en felőlem valo Euangeliomot, ez
moſt à ti hiuataltoc, iariatoc abban, hadgatoc bé-
ket annac à mit reiatoc nem biztanac.

Es midőn ezeket mondotta uolna, meg alda űket,
es ű bennec minketis, hogy az atoktul tőbbe ne
felnenc.

Chriſtuſnac aldomaſa.

felnenc. Es noha à bűn, őrőc atokcal fenyegetne minket, mind az altal semmit aual ne gondolnanc, mert semmi immar nekűnc nem arthatna, miuel hogy Christus aldomast hagyot vtanna.

Az Masodikrul.

Miert mene lathato képben menyorszagba.

EZeknec vtanna el tauozec tűllőc, *es szemec latára fel emeltetec, es à felbő be ueue űtet szemec elől.* Azert mene lathatando kepben fel menyorszagban, hogy az ű fel menetelenec meg chafolhatatlan bizonsagi lehettenec volna az apostoloc, vgy mint kic szemekcel reia néztenec midőn fel ment.

Acto. 4.

Mikeppen ez vtan bizonsagotis tőnec nagy erővel felőle. Fel mene peniglen nagy őrőmbe szẽt Dauidnac mondàsa kẽnt. Mert őrült elől szőr ű̃nnen maga, nem chac tulaidon dichősegénec, hanem az mi bodogsagunknakis, latuã mely hasznos volna minekűnc az ű fel menetele, à mint ingyen maid meg ertitec. Oerűltenec az Angyaloc kic chac egy bűnősnec meg teresẽnis vigadnac, szemlélueen hogy à bűnnec meg rontoia, győzedelmessen be menne az ű orszagaba, vtat nytuan az pœnitentia tarto bűnősőknec. Oerűlenec az apostolokis, es nagy őrőmmel tergenec meg Ieruszalembe az olai faknac hegẽrűl, mert, hogy nem őrűltenec volna, nézuen az mi vrunknac nagy

Acto. 4. őrőmbe mene fel.

Pſal: 46.

Luc. 15.

fölle-

ſőlleges be menetelit az ű dichőſegébe, kiualtképpen meg emlekezuen ne talam arrulis, à mit ez előt ű tűlle hallottanac vala, hogy à hol ű lenne, ot fognánac velle egétembe az ű ſzolgaies lenni, es annac okaert nem kilőmben vigaduan raita hogy űtet az mennyei bodogſagba lattyac vala be menni, mintha immar űkis velle egyetembe oda mennénec?

Es it meg erőſsettetic hitűnknec agazattya, melyben azt vallyuc, hogy Chriſtus ménc menéckbe, űl az atya Iſtennec iobia felől. Miuel hogy peniglen ſzűkſeg az mi hitűnkről mindenkoron keſzen tartanunc à bizonſag teteleket mellyekkel bizonyettatic à ſzent irasban, hogy ha valaki keuannya mi tűlűnc, okát adhaſsuc vallaſunknac, tőb helyeites ſzamlalom elő àſzent iraſnac, mellyekből meg teczic, hogy vgyan vgy vagyon à dolog, à mint it iria ſzent Lukach, es à mint mies hiſzűc, hogy leſus menbe ment. Szent Marc níluan mondga hogy minec vtanna ſzollot volna tanetuanínac az vr Ieſus, fel vętetec az egbe, es űl az atya Iſtennec iobia felől. Szent Lukach nem chac ez mai Epiſtolába, hanem az Euangeliombanis haſonlatos keppen ſzől ezen dologrul, monduán. Midőn aldanaia űket, el tauozec tűllőc, es vitetic vala az égbe. Szent Ianoſnal Chriſtus őnnen maga, imigyen ſzolla Marianac. Menél az én atyamfiaihoz,

Hitűnknec agazattya erőſsettetic.

Mar. 16.

Vrunc menybe meneteliről ualo bizonſag tetelec.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Acto: 2. es mond meg ũ nekiec, fel megéc az én atyamhoz, es á ti atyatokhoz, en Iſtennemhez es ti Iſtentekhez. Szent Peteris az ũ elſő Prædicatioiaba ezt mondgya. Iſtennec iobiaual fel magaſztaltatot, es vőtte az atyatul az meg igert ſzent Lelket, ki ontőtte ezt, á mit moſtan ti lattoc, es hallotoc. Ide Epheſ. 4. valo ſzent Palnac amaz mondáſa. Fel ment minden egeknec fölibe, hogy mindeneket be tőltene. Pſal: 67. Sőt még ſzent Dauid Prophetais ſzollot volt regenten, Chriſtuſnac menyebe menetelirűl. Fel mentel vgy mond, magaſságba, fogſagot fogtal, aiandokokat vőttel az emberekben. Megint más Eſa. 109. Pſalmusba. Monda az vr, az én vramnac, űly iob Acto. 2. kezem felől. Mert ebből á ſzent Dauidnac helyebol bizonnéttya eggyűt ſzent Peter Chriſtuſnac fel tamadáſat. Senki nem mondhattya azert, hogy elég erős fondamentomon nem eppettetet volna az mi hitűnc, holot enni ſoc bizonſag tetelec lőttenec felőle. *Es mikoron figyelmeteſsen néznéiec hogy* A ket ferfiac, angáloc uoltac. *az égbe menne, ime ket ferfiu, melleiec állapec, &c.* Hogy ez ket feierbe öltőzőt ferfiac, angyaloc voltanac, ſemmi ketſeg ninchen benne. Es arrul ſzollanac, hogy Chriſtus az vtolſo napon meg iű, itelni eleueneket, es holtakat. De mint iű meg? *A keppen* Mint iű meg Chriſtus az iteletre. iű, azt mondgyac, *mikeppen neztetec ùtet menybefel menni.* Lathatando ſzemelybe ment menybe, lathatando ſzemelybe iű megis. Kődbe ment fel,

kődbe

kődbe tér megis. Es miuel hogy itelni iű, ketſeg nelkűl nagy dichőſegbe, főlſégbe, es hatalomba iű. Meg lattyac vgy mond eggyűt, el iűni az embernec fiát kődbe nagy hatalommal, es főlſéggel. Hol maradnac meg tahat akcoron ű előtte az Iſtentelen emberec? Houa leſznec à pœnitencia nelkűl valo bűnőſőc? Houa ſzaladnac előlle az Iſtennec es az ű ſzent igeiénec meg vtaloi? Mert ſokan vannac (oh vr Iſten) kic amaz hitetlen ſzolgaual imezt mondgyac az ű ſziuőkbe. Halaſztya az vr, az ű meg iőuetelit, es vgy élnec vgy viſelic magokat, anni ſoc bűnőkcel főrtőzic meg magokat, mintha ſoha meg nem kellene halni, ſoha az Iſtennec itelő ſzeki eleibe nem kellene menni. Vannac ollyakis, kic chac meuetic, valamit à Chriſtuſnac el iőuetelérűl, es az iteletrűl hallanac. Kikrűl ſzent Peter iőuendő keppen imigyen ſzolot vala regenten. Ezt meg tudgatoc, hogy az vtolſo időkben, meg chufoloc iűnec, kic az ű tulaidon gonoſz keuansàgoc ſzerent iarnac, es ezt mondgyac. Hol vagyon az ű el iőuetelénec igereti? Mert mitűl fogua az atyac el aluttanac, mindenec azon keppen vannac, à mint teremtéſtűl fogua voltanac. De vallyon nem iűe el miert hogy ezec nem remellic hogy el iőuendő volna? Auagy miuel hogy kéſic, talam vgyan el feletkezet ez vilagi dolgokrul? Vai bizony el iű.

Matth. 24.

Luc. 12.

2. Pet. 3.

Vária Chriſtus ez mi tereſünket.

A keppen iũ el azt beſzellic az angyaloc, mikeppen nezétetec iũtet menybe fel menni. Az ũ egy ideig valo mulatáſa minem keſés, hanem varás. Senkinec veſzedelmét nem akarnaia, es azert vár mindeneket hog meg terienec. De vagy térnec vagy nem térnec, azert vgyan el iũ, oly napon midõn nem remellened, es oly oraba melybe nem tudod, es valakit kéſzen nem talal, kette vagia azt, es az ũ iuſtalmat à hitetlenekcel eggy ũt adgya. Ennec okaert, minden embernec azt adom tanachul, el ne bizza magat, ſe pœnitencia tartáſat ne hallaſza, orankent keſzulyon az ũ vranac itelõſzeki eleibe, ha veſzni nem akar.

Luc. 12.

Az Harmadikrul.

A Chriſtus menybe menetelenec haſznai.

NE alécha ſenki, hog à Chriſtus, heiaba ment volna fel az égbe, es hog az ũ menbe menetelibe ſemmi haſinunc nẽ volna mi nekünc, mert ſokis vagyon.

I.

Elſõ haſznaez, hog fogua viue az mi ellenſeginket: à halalt az õrdõgöt, ez à karhozatot. Azert mondga ſzent Dauid ũ neki. Fel mentel magaſságba, fogſagot fogtal. Szent Pal megint ũ felõle. Mieg foſztuan à feiedelemségeket, es hatalmaſságokat, mindeneknec lattara gyõzedelmet võn raitoc.

Pſal: 67.

Col: 2.

Maſodic

Masodic haszna · Hog menybe menuen, szo 2
szollonc, es kőzbe iaronc minekűnc, az ű szent
attya elől. Forgattya az mi igűnket, szűntelen en-
geszteli az atya Istennec ellenűnc valo mélto ha-
ragiat. Kirűl szent Pal bizonsagot teszen mond-
uan. A Christus ki meg holt, sőt inkab á ki felis ta-
madot, es à ki az Istennec iobian űl, eszędęzic eret- Rom. 8.
tűnc. Megint masut A Christus menbe ment be, Heb. 9.
hogót az Istennec szęne elől, élő allyon mi eret-
tűnc.

Harmadic haszna, az szent leleknec ez világ- 3.
ra valo bochatása, es az anyaszentegyhazba, igaz
es io tanétoknac adomańa. Kirűl űnnen magais
bizonsagot tén vrunc, imigyen szoluan az Apo-
stoloknac. Igazat mondoc tinektec, iob nektec
hogén el menńec, mert ha el nem menendec à vi-
gasztalo szent lelec nem iű ti hozzatoc, ha penig
en el menendec, elkűldőm űtet hozzatoc. Kit me-
gis miuele, mert menybe menetele vtan tizen eg-
gyedic napon el bochata az Apostolokhoz à sz.
lélket. Azert mondgya vala imezt szent Peter à
szent lélec vetelénec vtanna, az ű első Prædicatio- Actor. 2.
iában. Fel magasztaltatuan Iesus Istennec iobia-
ra, ki őnte ez aiandekot, mellyet im lattoc es hal-
lotoc. Szent Pal kedig halhacza mit mond. Fel Ephes. 4.
mene minden egeknec fölibe, hog mindeneket be
toltene, es ada Apostolokat, Prophetákat, Euan-

geliſtakat, paſztorokat es Doctorokat, Imhol mely nyluan beſzelli hogh menbe menuen adot az añaſzenteghaznac ſoc fele tanetokat es igazgatokat.

4. Negyedic haſzna à Chriſtus menbe menetelinec imez, hogh nem vgy ment el mi tűllünc hogh az añaſzenteghazat tellyeſſeggel el hadnai hanem ielen valo ereieuel, gond viſeleséuel es oltalmaual, velünc vagyon mindenkoron. Ime vg mond en veletec vagyoc minden napon, vilagnac vegezeteiglen.

Matth. 28.

5. Oetődic haſzna, hogh vtat nyitot minekünc az őrőc elettre. Mert miképpen Chriſtus menbe fel menuen, az mi teſtünket kit magara vőt vala oda be vitte, azonképpen minketis idővel vtana viſzen. Micheas mondáſa ez, hogh fel ment vtat ńituan az őuei előt. ű maga peniglen ez ről imigyen ſzol minekünc. El megyec helt keſzéteni tinektec. Megint az ű ſzent attyanac. Attyam, az kiket ennekem attal, akarom hogh à hol en vagyoc, ükis ot legyenec.

Mich: 2.

Ioan: 14.

Ioh. 17.

6. Hatodic haſzna: Hogh à Chriſtuſnac az ű attyahoz menbe valo fel menetele, ollyan mi nekünc, mint egy igen ſzép veghetetlen prædicatio, mely mindenkoron int, es tanet minket, az menńei dolgoknac elmęlkedesére, az őrőc eletnecke uanſagára, es kereſesére. Hogh mindenkoron ot le

gyen

gyen à mi elmęnc, ot legyen gondolatunc, ot legyen tellyes ſziuũnc, ahol tudgyuc hoġ vagyon az miſeiũnc. Ha fel tamadtatoc (ſzent Pal intéſe ez) à Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſsétec, à hol Chriſtus vagyon ũluen az atya Iſtennec iobian, az mellyec oda fel vannac azokrul gondolkodgyatoc nem ez fõldiekrũl. Vgy vielłyũc magunkat, mint menńorſzagban lakozoc, honnet variuc az mi meg ſzabadetonkat, az vr Ieſus Chriſtuſt. El higġyũc tahat, hoġ à mi vrunc, mi eretnũnc es haſznunkra ment fel az ũ ſzent attyahoz, fohazkoduan ũ vtanna, variuc az ũ orſzagat, es keſzũllyũnc mindenkoron ũ eleibe, hoġ midõn él iouend, keſzen talallyon, es be vigyen minket az ũ dicheſſegebe.

Col. 3.

Phil. 3.

Mi haſznunkra ment fel.

ALDOZO NAP VTAN VALO VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Fanoſz irta meg, az ũ Euangeliomianac XV. es XVI. reſzeben.

AZ időben, monda Ieſus az ſi tanetuanyinac. Mikoronelıőuend uigaſztalo, kit en kűldőc nektec az Atyától, az igaſſagnac Lelke, ki az Atyától ſzármazic, az, tanubizonſa- got teſzen en felőllē. De ties tanubizōſágot teſztec, mert eleitűl fogua uelem uattoc. Ezeket ſzoltam tinektec hogy meg ne botránkozzatoc. Gyűlekezet kiuűl uetnec ti- teket, Sőt el iű az idő, midőn ualaki meg ől titeket, uelh bogy Iſtennec ſzolgalatot teſzen. Es ezeket miuelic ti ueletec, mert nem eſmeric az Atyat, ſem engemet. De ezeket ſzoltam tinektec, bogy midőn az az idő eliő uend, meg emlekezzetec azokrul, hogy en meg mondo tam tinektec.

A ſzent Lelec igertetic.

EMai Euangeliomba igeri Chriſtus az anyaſzenteghaznac, à vi gaſztalo ſzent Lelec Iſtent. Hog ielen leſzen à hiuekcel midőn è go noſz vilagtul haborgatratnac. Mert bizonoſſa teſzen minket vrunc, hog à hitetlenec, à kép mu tato Iſteni tiſzteletnec ſzéne alat, igen fognac di hőskődni az anyaſzenteghaz ellen, el hitetic è vi laggal, hog meltan haborgatnac, es űldőznec minket, vgy mint Iſtennec ellenségit. Hog nem chac nem bűn, hanem még inkab kedues dolog

A hitetlenek nec dihőſſegec

Iſten

Iſten elŏt minket kergetni es meg ŏlni. Oka penigien effele okaiaŭ dihŏskŏdéſnec à vakſag, es tudatlanſag. Nem lattyac es nem veſzic eſzekbe. ſem Iſtennec haragiat à bŭn ellen, ſem Chriſtuſnac az emberekhez valo io tetemenet. Inti azert Ieſus az ŏueit, hog alhatatoſoc legenec. Es az hitetleneknec dihŏſſegenec ellene veti à ſzent Leleknec vigaſztaláſat, ki biſztattya es erŏſseti à hiueknec ſziuŏket, hog minden gyŭlŏlſeget haborusagot, ſzamkiueteſt, kent, vegezettre haláltis ŏrŏmeſt ſzenuedgyenec az igaz hit mellet. Ez ſommaia ennec az Euangeliomnac. Kinec harom réſze vagyon.

oka à dihŏſſegnec.

Intéſe urunknac.

Elſŏ à ſzent Lelekrŭl, es annac tiſztirŭl, melyet gyakorl az ŭ hiueiben, haboruſagoknac es ŏldŏkleſeknec ideien: Kiualtképpen peniglen az anaſzentegházнac igaz paſztoriban.

Maſodic az hiueknec haborgattatáſokrul.

Harmadic, à vigaſztalaſokrul, mellyekcel az haboruſagoc ellen kel minekŭnc élnŭnc.

Elsŏ Reſzé.

A Szent haromſag bizonyettatic.

Mikoron eliŏuend az vigaztalo &c. Leg elŏſzŏr azt vegyetec it eſzetekbe, hog az egy nehani igekben, nagy titkos es mély tanulſag vagon, az ſzent haromſagrul, es az egy Iſtenségben

à harom ſzemelynec egymaſtul valo meg valaſztasárul: Mert im nyluan emlekezic az atyarul, nyluan ű magárul az az, à fiurul, úiluan ą vigaſztalo ſzent lelékrűl. Az atyarul azt mondgya hogy attul kűldi à ſzent lelket. Magárul hogy ű küldi. A ſzent lelékrűl hogy azt kűldi. A kitűl kűldetic, àki küldi, es à kit kűld, harman vannac azoc ſzemelyekben, harom meg maradando, es egymaſtűl meg valaſztatot ſzemelyec. De errűl maſut leſzen alkolmatosb helye beſzedet ſzaporetanunc. Moſtan ſzollyunc arrul, mit chelekedic à vigaſztalo, az nyomoruſag ſzenuedő hiuekben, es kiualtkeppen az hiu, es ſzorgalmatos lelki paſztorokban. *Mikoron el iőuend à uigaſztalo.* Ved eſzedbe, mint kőuetkezzenec ezec azoc vtan, mellyeket ez előt ſzollot vala. Meg monda, hogy mikeppen ű ſzenuedet mi erettűnc, azonkeppen à hiueknec ſokat kelletic ſzenuedni ű erette, miuel hogy nem volna nagyob à ſzolga az ő vrnal. Immaron azert vtanna veti, hogy hozzáioc iű à vigaſztalo ſzent lélec, ki nem hadgya nekiec be dugatni ſzaiokat, ſőt vgy erőſseti meg lelkeket, hogy keſzec leſznec inkab morhaiokat el hadni, magokat veſzedelem ala vetni, gyűlolſégeket, ſzidalmakat, es halalt ſzenuedni, hogy ſem mint à meg eſmért igaſságot meg tagadni. Azert hija űtet vigaſztalonac, auagy ſzo ſzollónac. Mert ielen vagon minekűnc

Ezeknec kőuetkezéſe, az elebbiec utan.

A ſzent lelec erőſsitőioc à hiueknec.

mikoron

mikoron boſzut, haboruſagot, es kergeteſt ſzenuedünc ez alhatatlan vilagtul: Az mi igünket reia veſzi, es vgy forgattya, mintha tellyeſsegel ü igye volna. Tanettya es inti à teuelygöket, vezerli es biſztattya az Iſtennec fiait, hogy valami keppen el ne eſsenec, igéket el ne veſzeſséc. Az Apoſtolokban latunc errül níluan valo példat. Kic meg veret tetuen az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac hagyo masábol, öruendezue meñec vala el à tanach elöl, hogy meltoc lettenec volna à IESVS neueiert boſzut ſzenuedni. Egyeb ieles hiſtoriakis meg muttatyac nekünc à hiuekben, à ſzent leleknec vgyan ezen chelekedetét, mellyec kozzül moſtan chac egy gyet beſzellec elö. Midön az Edeſsa varasbeli tiſztarto, Valens Chaſzarnac parancholattyábol ki az Arrius eretnekséget köuetuẽ, öldözi vala az igaz kereſztyeneket, kic à Chriſtuſt egénlö allatunac vallottac lenni az ü ſzent attyaual, nagy ſoc ſzolgalo neppel, à ſzent Tamas eghazahoz menne, hogy à hiueket, kic imadkozni oda gyültenec vala le vagatnaia: lata egy ſzegen aſzony embert, ki az ü kis fiachkaiat kézen fogua vtanna vonſza vala, vgyan azon egyhazhoz ſietni, es hozza hiuatuán ütet, monda neki. Bodogtalan aſzony, houa ſietſz? Amaz kedig felele. A houa egyebec ſietnec. Monda megint à tiſztarto. Nem hallottade hogy mind meg ölic azokat à kiket ot talalnac.

Az Apoſtolocknac batorſagoc. Acto: 6.

Kereſztyeni batorſagoc. Socrates lib. 4. cap. 10. Tripar: Hiſt: lib. 7. ca. 32.

Iſmet

Iſmet igy felele az aſzony ember. Hallottam, es azert ſietec, hogy énis kőſztőc talaltaſsam: De hova viſzed, vgy mond à tiſztarto, è kis artatlan gyermeket? Akcoron monda az aſzony ember. Hogy ezis halalt ſzenuedgyen. Ezeket latuan à tiſztarto, meg tére à chaſzarhoz, es eleibe ada, hogy kéſzec mindnáian à hit mellet meg halni, es hogy nem io volna ollyan nagy ſokasagot, egy keues időben meg ölni. Es meg engeſztele à chaſzart, es vgy menekedénec meg az Edeſseabeliec à chaſzarnac dihőſsegetűl.

Peldaia à ſzt: lelec batoretaſanac.

Hiſzem elég peldaia, chac ez egy aſzony emberis, à ſzent lélec Iſten batoretasánac, ki oly batorſagos vala, hogy mind űnnen magat, mind egét lenet, kéſz volt à Chriſtus hitiért halalra adni. Mert bizony effele batorſag, nem à teſtűl vagyon ſem à vertűl, hanem à vigaztalo ſzent lélec Iſtentűl. Igaz tahat hogy à ſzent lélec ſzo ſzolonc vigaſztalonc, es batoretonc minekűnc. Az igaſsagnac lelket à ſzent lelec.

Igaſsagnac lelkenec neueztetic à ſzent lelec.

Igaſsagnac lelkenec neueztetic à ſzent lelec, mert az emberec önnen magoktul az idueſseges igaſsagot meg nem foghattyac, hanem az Iſten nec lelke önti be azt, mind à tanetoknac, ſmind à tanuloknac ſziuekbe. Ű teſzi, hogy à tanetoc meg érchec, es à tanuloc vegyec az igaſsagot. Annac okaert, kernűnc kel ezt az igaſsagnac tanetoiat, hogy

Kérni kel à tudomannac kulchat.

hogʼ à tudomañnac kulchat meg adgya nekũnc, es meg vilagoſecha az mi ſziueinket. Mint ſzent Dauid kõiõrõg vala monduan. Tiſzta ſziuet teremch, es igaz lelket viech en bennem Iſten. Megiskel oltalmaznunc magunkat, hogʼ tiſztatalanſaggal ki ne kergeſsũc magunkbol az Iſtennec lelket, vgy mint ki, miuel hogʼ ſzent, nem lakozic à bũnõc ala vettetet teſtben. Es ez maſodic tiſzti à ſzent Leleknec, igaſsagra tanetani, meg tartani az igaz tudomant, az haboruſagoknac kõzepibenis, es meg vilagoſetani az Iſtennec igaz eſmeretiuel az embereknec elmęieket. *Az tano bizonſagot teſzen en felõlem.* Ezis vgyan azon vigaſztalo ſzent lelec Iſtennec tiſzti, bizonſagot tenni à Chriſtuſrol, hogʼ igaz Iſten, es igaz ember, mi kiralyunc, es mi papunc. Ebben à tiſztben ręſzeſse teſzi az Apoſtolokatis, es à tõb Prædicatorokat. Azert mondgya nekiec. *Ties bizonſagot teſztec mert eleitũl fogua uelem uattoc.* A ſzent lelec vetelęnec elõtte, mely rettegõc voltanac az Apoſtoloc chac az egy Peternec harom izbe valo tagadaſais meg mutattya. De viſzontag mely erõſsec, es batorſagoſoc lettenec legyen attul fogua, hogʼ az Iſtennec lelke reaioc ſzalla, meg teczic imebõl. Hogʼ midõn à papi feiedelem igy ſzollana nekiec. Meg parancholtuc vala ti nektec, hogʼ à Ieſus neuęben ne Prædicallanatoc, es ime be tõltõttętec Hieruſalemet az ti tanetaſ

Pſam 50.

Ne kergeſsũc el, à ſzlelket

Sap. 1.

Maſodic tiſzti à ſzlelekenec.

Harmadic tiſzti.

Az Apoſtoloknac rettegeſec, es à ſzlelec uetelen batorſagoc.

Act. 5.

netaſtokcal, es feiünkre akariatoc hozni, ennec az embernec véret; nagy batorſaggal felele neki Peter mind à többi kepében monduan. Inkab kellenne engedni, hogy ſem mint embereknec. Nemis choda hogy igy ſzolla, mert nem amaz feleles Peter beſzel vala immar, à ki egy leanzo ſzauara Chriſtuſt meg tagada; hanem à menybeli atya Iſtennec lelke ſzol vala ü benne. Meg adatot volt akcoron neki az, à mit vrunc igért vala imigyen ſzoluán. En oly ſzaiat es bolcheſéget adoc nektec, melynec ellene nem alhatnac az ti ellenſegitec. Nincheſ abban ſemmi ketſég, hogy mindnyaian igen erötlenec vagyunc, hamar meg botrankozunc, es meg fogatkozunc à haboruſagnac ideien, kies tan torodunc az igaſsagnac vallasábol, ha menyből nem erösſettetünc. Azert ſzüntelen illic Iſtennec eſedeznünc, hogy az ü ſzent lelket hozzanc bochâſsa, ki tamogâſſa az erötleneket, igazgâſſa à tevelygöket, tanécha à tudatlanokat, hogy az mi idvezetönkrül, felelem, es retteges nelkül bizonſagot teheſſünc. Harom képpen kel peniglen üfölle tano bizonſagot tennunc.

A ſzent Lelec ſzol Peterbe

Luc. 21.

Erötlenecuagyunc mindnyaian.

A batoreto ſzt: lelket kérnünc kel.

Harom képpen kel bizonſagot tenni Chriſtus felöl

1. Beſzellünkel.

Elöſzer beſzedünkel, hogy ütet es az ü tudomanyat vallyuc, az Apoſtolokat köuetuen. Kic közzül egy azt beſzelli maga felöl, hogy ü nem ſzegyenli à Chriſtuſnac Euangéliomiat. Timotheuſtis

Rom. 1.

theuſtis arra tanettya, hog ne ſzegyenlye à Ieſus Chriſtus felől valo bizonſag tętelt." Vgyanis azt mondgya iduezetőnc, hog ůis azt fogia vallani ſzent attya elől, à ki ůtet vallya emberec elől. A ki peniglę ůtet meg tagadga meg tagadtatic az ů tůl leis, ſzent attyanac előtte. is migh nettetik.

2. Tim. 1. Math. 10.

Maſodſzor, eletůnkel. Hog az mely igaſſagot vallunc, azt eletůnkelis meg bizonechuc, meg ſelellyen à mi eletůnc tudomanyunknac." A Ieſus Chriſtuſnac kęnnat vgy viſellyůc mindenkoron à mi teſtůnkben, hog à Ieſuſnac ęleteis meg ielennyec à mi teſtůnkben. Nem elęg mondanunc hog à Ieſuſnac tanetuani, es tanoi vagyunc, hanem ſzůkſęg hog az, vgyan valoba meg teſsec mi raitunc, meg mutaſsuc mit tanultunc ů tůle.

2. Eletůnkel.

2. Cor. 4.

is mig is

Harmadſzor, Haboruknac es kęnoknac ſzenuedeſęuel, hog azert az ů tudomanyaert, melyet vallunc, eletůnketis kéſzec legyůnc adni. Ezokaert neueztetnec Martyroknac, az az, bizonſagoknac azoc, à kic Chriſtuſért vęreket ki ontotac. Mint ám ſzent Iſtuan, kirůl ſzent Palimigen ſzolla." Vram Iſten, midőn az te Martyrodnac Iſtuannac vęre ki ontatnéc, enis ot alloc vala, es az ů halalába reſzes valec. Es ſzent Ianoſnac latáſirul iratot kőnyuebe, à kic Chriſtuſert ſzenuednec, mondattatnac à Ieſus Chriſtuſnac bizonsągat viſelni.

3. Szenuedeſſel.

Martyroknac neueztętnec à kic ſzenuednec.

Act. 22.

azt olvaſtuk hog

Apoc. 12.

Maſodic

Botrankozas nac magyarazattya.

Maſodic réſze.

EZeket ſzollam tinektec, hogy meg ne botránkozzatoc. Az az, meg ne rettennetec feltetekbe es az ôldôzesèknec ſanaruſaga miat el ne ſzakadgyatoc Iſtentûl, à hitet meg ne tagadgyatoc. Es leg ottan meg ielenti aztis menît es mely ſokat kellene è vilag ſzerent à hiueknec ſzenuedniec.

A Hiueknec ket fele nyaualyaioc.

Két féle náualyat mond peniglen hog fognának ſzenuedni. Elſôt ſzidalmat, máſt bûntetéſt autag ként. A ſzidalomrul mondgya imezt. Gyûlöl-

A Hiueknec ſzidalmaztataſoc.

zet kiuûl uetnec titeket. Ki rekeſztnec kôzzûlôc, vg mint Iſtenteleneket, hamiſſakat, es ollyakat, hog nê erdêlençtec chac aztis, hog û vellec valamikil ſô tarſalkodaſtoc leñe. Mely dolog még akcorô meg tôrténec, midôn Chriſtus è vilagô vala. Mert el vegeſztec vala á Sidoc, hog valaki ûtet Meſsiás nac vallaná ia leñi, á Sinagogabol ki rekeſztetnec

Ioan. 9.

içc. Ez ielê valo idôkbè kedig añéra meg tôrtent,

2. Cor. 4.

hog nê kilômbê tartatnac à hiuec è vilagtul, mint è vilagnac mosléka, es mindeneknec ſzemete. Ingê ſem ſzamlályac ûket à kereſztyenec kôzibe, hanem baluañozoknac hiuattatnac à dôlyfôs, nê igaz kereſztyenectûl. Chacebbe è varasbanisim nem regen, mind tanachbol, mind egeb tiſzt tartásbol, egy nehañ alnoc embereknec practikaioc altal, ki rekeſztetênec azoc à magaroc es vén

iamo

iamboroc, mellyec à Baal elôt terdet nem akarânac haitani, es û helyekbe ollyac irattatânac be, à kic eggyût vonſzac amazokcal az hamiſsagnac igaiat. A kęrûl imigyen ſzól vrunc. *El iû az* 2. Cor. 6.

idô, midôn ualaki meg ôl titeket, ueli hogy ſzolgalatot teſzen Iſtennec. Nem mindenkoron elegednec meg à hitetlenec azzal, hogy ſzidalmazzac az Iſtennec ſzolgait, hanem à hol lehet, es modot talalnac benne, megis ôlic ûket. Szent Petert es ſzent Andraſt meg feſzętec. Szent Bertalant eleuenen meg nyuzac. A tôb apoſtolokatis kegyetlen kénokcal illetec es vegezec ki è vilagbol. Szent Pal ûnnen maga elô ſzamlal egy falkat azokban, mellyeket ſzenuedet à Chriſtus neue mellet. Enis, vgymond, à Chriſtus ſzolgaia vagyoc, nagy ſoc munkalkodaſokban, faratſagokban, vereſegekben, fogſagokban, halalos veſzedelmekben. A Sidoktul ôtſzer meg verettettem, egy egy heian neguen chapaſt ſzenueduçn. Haromſor veſzôztettem meg. Egyſzer meg kôueztettem. Vtaimnac iaraſiban gyakorta veſzedelmekbe voltam, tôluaioc kôzôt valo veſzedelmekben. Pôganoc kôzôt valo veſzedelmekben. A hamis attyafiac kôzôt valo veſzedelmekben. Vegezetre mint az hiſtoriakban oluaſſuc, Nero Chaſzar feięt vętete û neki. Az régi Prophetakrolkedig, ime mi modon emlekezic vgyan azon

A hiueknec kennyoc.

Euſe: lib: 2. cap: 25. Ecc: hiſt: Niceph: lib: 2. cap: 39

2. Corint. 11. Sz: Palnac ſzenuedéſi.

Euſe: ut ſupra

A Prophetaknac ſzenuedé-

ſzent Pal. Nemellyeket ũ kõzzũlõc faggattanac, Nemellyec chuſoſáſokat es oſtorozáſokat ſzenuettenec, ennec fõlõtte fogságokat es tõmlõczõket. Meg kõueztettenec, vagdaltattanac, keſertettenec, feguerrel le vagatua holtanac meg; mindenektũl el hagyatac, es nõmorettattac, es ſanyargattattac. Euſebiuſnál choda dolog minemũ ſzõrnyũ kenokat, es rettenetes kegyetlen halálok oluaſſuc hog ſzenuettenec à kereſztyenec. Kic kõzzũl à ſoc vereségnec, fogságnac, es teſtekner ſzaggatáſanac vtanna, nemellyec tũzbe, nemellyec à tengerbe uettettenec. Nemellyeknec feieket võttec, nemellyeket ehel õltenec mèg, nemellyeket laboknal fogua akaſztottanac fel. Nehol az erdõn két fiatal fát egybe haitottanac, es valamely ſzent iamboroknac egíc labat egíkhez, maſikat maſikhoz kõtõttec. Oſzton hertelenſeggel elſzalaſztuan à fakat, vgy ſzakaſztattac kette ũket. Kilõmb kilõmb fele vĳ kęnokat gondoltanac az hiueknec gõtrelmekre à hitetlenec, akarkinekis ſzabad volt ũket kenzani, es meg õlni. Illyen nõhez kereſztet viſeltenec à regi ſzent iamboroc, es illyen kegyetlenũl bantanac ũ vellec è vilagi gonoſz diõskõdõ népec.

Ecclę. Hiſto. lib: 8. cap: 8. 9. 10.

A régi kereſztyenekner ſzenuedeſec.

A hiueknec kereſztiműlegyen.

De miert hog à hiueknec kereſztirũl emlekezęnc, laſſuc meg rõuideden, mi legyen az, hany fele, es minemũ okai legyenec. A kereſzt ſemmi

nem

nem egyeb hanem oly nomorusag, kit è vilag szerent az aiaszentegházznac tagiai szenuednec. Negy fele peniglen.

Negy féle à kereszt.

Elsö, testi es lelki keserüség es gyötrelem, kiuel kesergettetnec, es gyotretnec az Istennec fiai, Neha kár vallas miat, mint Iob, kinec minden ioszága egy napon el veszte tülle. Neha gyermekeknec auagy io barattyoknac halalan bankodván, mint Iacob patriarcha, ki nagy keserues siraft tön haluan hog fiat Iosephet à töb fiainac mondása ként, à fene vad meg zaggatta volna. Auagy betegségnec, ehségnec, mezetelenségnec, szegenségnec miatta, mint Lazar, ki fekelyekcel rakua léuen ehezic vala à gazdag embernec aitaia elöt, es chac à morsalekokat sem adgya vala senki ü neki. Neha tömlöczözes, es fogsag miat. Mint Ioseph, ki soc ideig üle à tömlöczbe, minden vétke es érdeme nelkül. Es egyeb rendbeli soc épétis kostolnac szüntelen az aiaszentegházznac tagiai mind addiglan, még ki nem menekednec é gonosz vilagnac fogságábol.

1. Lelki es testi gyötrelem. Iob. 1.

Gen. 37.

Luc. 16.

Gene. 39. 40.

Masodic féle kereszt, à testnec es à lelknec egymasközöt, es egymas ellen valo tusakodása. Mert azt mondgya szent Pal, hog à test à lelec ellen valo dolgokat kéuan. Es neha megis gyözi à lelket. Mint szent Dauidban, lat-

2. A testnec à lélec ellen ualo tusakodása. Gal. 5.

2. Reg. 11.

tyuc, ki meg gyõzettetuen à teſtnec gonoſz kęuanſagitul, az ondoc gilkoſſagnac es paraznaſágnac bũneben eſec. Es ha az ſzent Lelec Iſten à Prophetánac altala meg nem ſzollettya, es meg nem feddeti vala ũtet, talam õrõkce el veſzet volna. Effele kereſzt alat nég, es kialt vala ſzent Pal monduán. Bodogtalan ember vagyoc én. Valyon ki ſzabadét meg engemet è halálnac teſtebõl? Az Iſtennec kedue, à Ieſus Chriſtus altal.

Rom. 7.

3. Az hiuatalnac terhe. A Piſpokſeg terhes.

Harmadic kereſzti à hiueknec, kinec kinec mind az ũ hiuatallyanac terhe. A Piſpõkſeg es minden rendbeli lelki paſztorság, mely terhes es mely nehez dolog legyen, meg ielenti ſzent Pal midõn elõ ſzamlallya minemũnec kel lenni, à iambor Piſpõknec. Mert bizońara, eleget tenni mind azoknac à dolgoknac, mellyeket kęuanà Piſpõkben meg talaltatni, eleg nehez terch. Es chac õnnen maganakis ſzent Palnac, mely nagy es kemeny kereſzt lõt legyen az apoſtolságnac viſeléſe, egy nehany helen beuſeggel elõ beſzélli.

1. Tim. 3.

2. Cor. 11.

Ez uilagi tiſztheknec terhes uolta. Cheledes embereknec gondyoc.

Ez vilagi ſciedelmeknekis es biraknac eleg gondyoc vagyon, eleget kel tũrniec es ſzenuednie hiuatallyoc mellet. A cheledes embereknec azonképpen, gyermekeknec, hazoc nepénec gond viſelése, tanetáſa, oktatáſa, gyakorta ſoc but, banat, es haboruſagot hoz. Rõuid beſzéddel, nincchen oly ala valo rend az ańaſzente, hazban, ki

kereſzt

kereſzt nelkûl lehetne è vilag ſzerent.

Negyedic kereſzt, à bûnnec buntetęſe. Ennec peldaiat latod Dauidban. Kit az Vrias feleſegeiert, meg bûntete es meg keſergete Iſten, reia bochata tulaidon fiat Abſolont, ki orſzagàbol kikergete ûtet, es agyat meg ſzeplôſéte. Ninchen ſenki bûn nelkûl, nemi lehet azert à bûnnec bûntetęſe nelkûlis. 4. A bûnnec bûntetéſe. 2. Reg. 12. 16.

A kereſztnec oka két fele: Egy à ki bennûnc vagyon, mas à ki kiuûlûnc. Bennûnc vagyon à bûn, mellyet à kereſztnec es haborusàgnac altala irtogat, es tiſztét ki belôlûnc Iſten. Kiuûlûnc vagyon az Meſsias ſarka vtan olalkodo ôrdôg, ki ingerl minket minden gonoſra, es kiſztet, hogy el ſzakaſzon Iſtenûnktûl, es nem chac idô ſzerent, hanem ôrôkce valo naualyakbais eichen. Azonkeppen az ôrdôgnec tagiai à hitetlenec, kic ellenkednec az anaſzentegházzal, ôldôzic es haborgattyac az ù fiait. De vallyon mi oka annac, hogy az Iſtentelen emberec, illyen igen dihôskôdnec az hiuec ellen, ellenzic kergetic es ôlic ûket? Meg mondgya ennec okat az mi vrunc. *Es ezèket miuelic ti ueletec mert nem eſmeric az atyat, ſem engemet.* Iic azt beſzellic vgyan, hogy io végre miuelic, mintha az Iſtennec boſzuiat allanaiac meg mi raitunc, es ennec okaert, nem chac bûnt nem vallanánac benne, hanem még Iſtennec kedues

A kereſztnec oka két féle. Bennûnc uálo oka. Kiuûlûnc uálo oka. Gen. 3.

Miert dihôskôdnec az Iſtentelenec az hiuec ellen.

dolgotis chelekednénec. *Azt uelic* vgmond Chriſtus, *hogy Iſtennec ſzolgalatot teſznec.* Cilyan vala ſzent Palis, minec elõtte meg tért volna. Amit õnnen maga beſzelli monduán. Hallottatoc rola genten mikeppen víſeltem ęletemet à Sido tõrueniẽbe. Hogy fõlõtte igen haborgatom vala az Iſtennec eghazat, es puſztetõm vala azt, midõn ſzorgalmatoſſaggal ragaſzkottam volna à ſzerzeſekhez, mellyeket meg tanoltam vala az apamtul. A Sidokrolis azt mondgyà, hogy Iſtenhez valo buzgoſagoc vagyon, de nem tudomany ſzerent. Latode, hogy ſzent Palnac vgy tettet vala akcor, mintha io dolgot chelekedneiec, haborgatuan à kereſztyeneket, miuel hogy lattya vala õket nem iarni az õ eleitõl rendeltetet ſzerzeſec vtan. Azonkeppen à Sidokis az Iſtenhez valo buzgoságot vetic vala okaul az õ vakſagoknac. Azert mondgyac vala ſzent Iſtuanrol, midõn õtét à tanachba vittec volna, hogy nem ſzinneiec meg à ſzent hely ellen, es à tõrueny ellẽ ſzolani. Es végreis vgy kõuezec meg õtet mint karomlot. Mind az altal más óka vagyon az õ gonoſſagoknac. Tudni illic, ez, hogy ſem az atyaiſtent nem eſmeric, ſem az õ ſzent fiat à Chriſtuſt. Az temérdec tudatlanſag óka minden kegyetlenſegeknec. Ha eſmerneiec Iſtenet, ha oly hitec volna Iſtenben, à minemũnec kellẽne lenni, eſmerneiec az

Gal. 1. Szent Palnac régi kegyetlenſége.

Rom. 10.

Act. 6.

Tudatlanſág óka, à diſznec.

iec az Iſtennec fiaitis, es nem alętuan ũket Iſten ellenſegínec lenni, nem haborgatnaiac. De miuel hogy oly velekedeſec vagyon Iſten felől, mely nem igaz hit, es nem igaz Iſteni eſmèret, ollyat alętnac Iſteni tiſzteletnec lenni, à mi nem az, azokat à kic nem kõuetic az ũ vakſagokat gyũlõlic, es gyũlõluen haborgattyac. Oly tudatlanſàg peniglen ez, ki nem chac mentséget nem ſzerez itelet napian ũ nekiec, hanem inkab õregbeti karhozattyokat. Mert mikeppen nem mondhattya hogy nẽ ũ magàtul eſet volna ſęrelme, es nẽ vetheti maſra okat naualyaianac à ki ſzem be huńua iaruã, meg ũtkõzic meg tõri orràt es homlokat, azonkèppẽ nẽ mentheti magát az, es Iſtent nem vadolhattya, mintha ũ tũlle volna vakſagánac óka, à ki még ſem lattya houa kellyẽ menni, az Euangeliomnac ſęnies vilagoſſagánal. Vilagoſſag iõt ez vilagra, es inkab ſzeretec az emberec à ſõtetséget hogy nem mint à vilagoſſagot. Tulaidonába iõue à Chriſtus, es az õuei nem fogadac. Sõt ſokan imezt mondottac; mondgyac moſtanis ũ neki. Tauozzal el mi tũllũnc, à te vtaidnac tudomańat nẽ akarjunc. Nem choda tahat ha tudatlan à ki nem akar tanulni, ha vac à ki nem akar latni, es az õrõc karhozatnac tõrébe, tulaidon vetke miat akad, vala ki nem él az Euangeliomnac uilagoſſagáual, hanẽ zabad akarattyabol valaſztya maganac à temérdec ſõtetséget.

A tudatlanſág mentſéget nem hoz.

Iohan. 3.

Ioan. 1.

Iob. 21.

Harmadic Reſze.

DE èzeket ſzollottam nektec, hogy midõn el iõuend az orà, meg emlekezzetec azokrol, hogy en mez mondottam tinektec: Az Huſuet vtan valo harmadic Vaſarnapi prædicatioban, igaz eleget ſzollottam, minduokairul az hiueknec haboruſaginac, miud à vigaſztalaſokrul, mellyekcel ſzũkſeg à nyo moruſagoknac ideien vigaſztalnunc magunkat, azert nem akartam ma, vionnan minden okaz elõ ſzamlalnom az anyaſzentegyhaz kereſztinec Nem akaroc à vigaſztalaſokbanis tõbbet imez egynel elõ hoznom. Nagy vigaſztalas minekũnc az, hogy meg mondõtta még regentẽ Chriſtus, hogy ezec igy leſznec, es hogy nem az mi gonoſsaginkert kergetnec minket az Iſtentelenec, hanem azert, hogy Iſtent nem eſmeric. Erdemlyũc vgyan mi Iſtentũl à bũnteteſt, es méltan ſzenuedũnc mindent valamit ſzenuedũnc, de ezektũl ſemmit nem erdemlũnc, mert ũ ellenec ſemmit nem yetettũnc: hanem à Chriſtuſt kit nem eſmernec kergetic mi bennũnc. Kit ha meg gondolunc, az io lelki eſmeret vigaſztal minket belõle. Miuel hogy én valaſztottalac titeket ez vilagbol, azert gyulõl titeket è vilag, azt mondga nekũnc iduezetõnc. Szẽt Peteris latode miuel vigaſztal minket, Bodogoc vattoc ha ſzidalmaſztattoc à Chriſtus neueiert. Oerillyũnc,

Vigaſztalas à kereſztelen.

A Chriſtuſt kergetic bennũnc à hitetlenec.

Ioan. 15.

1. Pet: 2

Oerüllyünc azert es vigadgyunc, hogy ſzenuedünc valamit ẽ vilagon, tuduan hog menyorſzagban beuſeges iutalom adatic nekünc erette. Velünc vagyon it è földönis à vigaſztalo ſzent lelec, ki meg nem hagy minket fogyatkoznunc ſemminemü haboruinkban. Matth: 5.

e

PINKOSD NAPIA.

Ez mai Euangeliomot ſzent Ianos irta meg, az ü Euangeliomianac XIIII. *reſzeben. Mellyet bötü ſzerent imigyen magyarazhatunc meg.*

AZ idöben, Monda Ieſus az ü tanetuanyinac. Ha kiemgemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya, Es az en atyam ſzereti ütet, es ü hozzaia iöuünc, es lakohelyt ſzörzünc nala. A kiengemet nem ſzeret, az en beſzedemet nem tartya meg. Es a beſzed, mellyet hallatoc, nem enyim, hänem azẽ, a kiengemet el küldet, az atyae. Ezeket ſzoltam tinektec

nálatoc leuen. Amá uigazſtalo kedig, á ſzent Lelec, k
el kùld az Atya en neuembe, áz meg tanet titeket min-
denekre, Es ezetekbe iuttat mindeneket ualamelyeket
mondottam nektec. Bekeſeget hagyoc tinektec. Az en
bekeſegemet hagyom nektec. Nem ugy adoc en tinek-
tec, mint ez uilág ád. Meg ne haborogyec á ti ſziuetec,
meg ſe rettennyen. Hallottátoc hogy en meg mondottam
tinektec. El megyec, es meg terec hozzátoc. Ha enge-
met ſzeretnetec, bizonyara ôrùlnetec, hogy ezt mon-
dottam, el megyec az Atyamhoz: Mert az Atya en ná-
lamnal nagyob. Es moſt meg mondottam nektec, mine
elôtte meg legyen, hogy mikor meg leend, hidgyetec. Ni
ſzóloc ennec utanna ſokat tiueletec. Mert el iût ez ui-
lagnac feiedelme: De nem talál én bennem ſemmit. De
hogy meg eſmerie ez uilag, hogy ſzeretem az Atyat,
ám keppen kedig parancholta ennekem az Atya ugy
chelekedem.

Az ſ. ruen
[illegible]ec
[illegible]rom[illegible].

Arom ókbol ſzerzette volt Iſten az ô tôrueńben à pinkôsd napiat. Elſô oka ez volt, hogy emlekeztette volna az Iſrael fiait az ô tôrueńnec ki adasárul, mely az nap lôt volt regenten à Syna hegen, rettenetes nagſoc villamaſokban, meń dôrgeſekben, chattagaſokbā es trombita zôngeſekben. Maſodic oka inez volt, hogy akcoron az Iſraelnec fiai vij buza kere-

ret vis

tet vittenec volna fel à templomba, miert hogy è taiba volt ũ nalloc az aratas, es aual ielentettec volna, hogy Iſtentũl tartanáiac az ũ földöknec termekenſéget es gyümölchet, es hala adoc akarnánac lenni ũ ſzẽtfelſegénec mindẽ hozzaioc valo io tetemeírũl. Harmadic hogy az akcorbeli Pinkösd az vij törueníbe kouetkezendö Pinkösdnec peldaia lõt volna.

Mi peniglẽ kereſztyenec, à végre tartyuc meg è Pinkösd napiat, hogy meg emlekezzünc az aldot naprul, miõn à mi vrunc Ieſus Chriſtus, eleget téuen az ũ igiretinec, tüzes nyelueknec képébẽ az ũ ſzent attyatul el bochatta, es az apoſtolokra ki önte à ſzẽt Lelket. Mert mélto dolog mind errũl-mind egéb io tetemeníröl Iſtennec, emlekezetet tennünc, hogy minden iambor hiuec erchęc vrunknac mi hozzanc valo io voltat, es halat adganac neki rulla.

Az mi Pinkösdünknec oka.

Pinkösdnec neuezzũc kedig ezt ez inepet, kouetuẽ à menire kouetheti à kösség, à Görög ſzónac zöngéſet, Görögül Pentecoſti neuez, ki annit teſzen, mint ötuenedic. Mert mikeppẽ hogy az Sido Huſuetnec es az Huſueti baránnac elsö meg ętelenec vtanna, ötuenedic napon adatec ki, es nagy ſoc chodakcal meg erösſetéttec az ö törueń, azonképpen az igaz Huſuetnec, az az az meg öletet Iſten baranńanac Ieſus Chriſtuſnac fel ta-

Pinkösdnec miert hiuattatic ez innep.

madáſa-

madáſa vtan, ŏtuenedic napon erŏſsete es pecſetle meg az atya Iſten, az ŭ ſzent fianac Euangeliomaiat, ſzent leleknec illyen nyiluan valo el bochatáſual. Ezt ez Euangeliomot, nem egyebert oluaſsuc ma, hanem azert, hogy à ſzent lelec Iſten igeretetic benne. Mely igeret mellet, ſoc egyeb ſzep tanulſagokatis foglal magaban, de mi azoc közzŭl moſt chac harmat hozŭnc elŏ.

Ez Euangeliomot miert oluaſsuc ma.

Az elſŏ leſzen, à hitnec es Iſtenhez valo ſzeretetnec ielerŭl, mely az Iſten igeienec meg tartáſa: Es annac gyŭmolcherŭl.

Maſodic, à ſzent lelec Iſtenrŭl.

Harmadic à bekeſegrŭl, mellyet Chriſtus iger az ŏueinec.

Elſŏ Tanulſag.

A hitnec es Iſteni ſzeretetnec ielei, az Iſten igeienec meg tartaſa.

HA *ki engemet ſzeret, az en beſsedemet meg tartya.* Ezec azert igec, à hitnec es Iſteni ſzeretetnec igaz ielet adgyac elonkbe. Lattyuc az embereknec ſzokaſokat, hogy valakit ŭc nem ſzeretnec, annac még beſzedet ſem ŏrŏmeſt halgattyac. De à kit keduellenec, nagy gyonyorŭſeggel halgattyac annac ſzauat. Azon modon ha ki Iſtent ſzereti, bizonyara ŏrŏmeſt adgya fŭleit az Iſten igeienec halgatasára, es ahoz vgy ragaſzkodic, hogy ſzabadon mondhattya azt, à mit ſzent Dauid mond vala. Az enſziuenben el reitettem à te beſzedet

Pſal: 118.

det, hogy ne vetkezzem te ellened. Ennec okaert à mi Iſtenhez valo ſzerelmünknec tiſzti, es iele ez, ha halgattyuc es meg tartyuc az ü beſzedet. Amaz ü mondàſa ſzerent. A kinel vannac az én parancholatim, es meg tartya azokat, az à ki ſzeret engemet. Meg tartatic peniglen az Iſtennec beſzede à hit altal: hogy higgyünc az Euãgeliomnac. El higgyüc hogy ollyatan minekunc à Chriſtus, à minemünec mondgya ütet lenni az Euangeliom. Igazetonc, meg valtonc, iduezetönc. Touabba chelekedettel: hogy az Iſtennec igeiehez, es akaratyahoz ſzabiuc az mi akaratunkat es chelekedetün ket, az hitből gyumölchöt teremchünc. Micho- da gümölchöt? Iſteni felelmet, ſzeretetet es tyſzteletet. Eletnec artatlanságat. Atyafiui ſzeretetet. Az mi hiuatalunkba Iſtennec tiſztelegére valo el iaràſt. Vegezetre bekeſéges ſziuet, es bekeſeggel valo ſzenuedéſt, mely ekeſsége mind à töb ioſzagos chelekedeteknec, es az kereſzt alat Iſten akarattyahoz valo engedelmeſség. A ki én tanetuanyom akar lenni, vgy mond Chriſtus, vegye fel kereſztet, es köuetſen engemet. Ez az Iſten igeienec meg tartaſa, mellyből à leſcknec idueſsége, es az öröc elet köuetkezic, vrunknac imillyen mondàſa kènt. A ki hiend es meg kereſztelkedic iduezül. Ha be akarſz az eletbe menni, tarch meg à parancholatokat. Ezt miueld es élſz. A ki ezeket meg miuelendi, él azokban. De

Mint tartatic meg az Iſtennec beſzedet.

Mari 16. Matth: 19. Luc: 10. 18.

Az Iſten igeie meg tartaſának haſznai. 1. Az atya Iſtennec ſzerelme.

De minemű gűmölchi vannac az Iſten igei igenec meg tartasánac, es mi haſznát veſzic annac az emberec? Elſő gűmölche auagy haſzna ez, hogy az atya Iſten viſzontag ſzereti azt, à ki az ű haznac beſzedet meg tartya. Arrul mondgya Chriſtus. Az *en atyamis ſzereti ütet.* Mely dologhal nagyob, es beuſegesb io, nem törtenhetneiec embernec. Dauid imigyen könyörög vala Iſtennec. *Pſal: 26.* Ne fordech el à te orczadat en tülem, es ne tauozzal el haragodban à te ſzolgadtul. *Luc. 23.* Amaz latoris, ſem mit egyebet nem kér vala iduezetönktül, hanem chac azt, hogy meg emlekezneiec felöle az ű orſzágában. Sokcal nagyob ezeknel, az Iſtentül ſzeretetni. Mert valakit az Iſten ſzeret, azt ſoc, auagy inkab mindenfele ioc követic, mikeppen ingyen maid nyiluabban meg ertitec.

2. A ſzent haromſág hozzanc iü.

Maſodic gyümölche imez, Hogy az Iſten nec ſzerelme, es az ű beſzedinec meg tartàſa, azt miueli, hogy az atya, fiu, es ſzent lelec-hozzanc iünec minden aiandekiual, es mi bennünc lakoznac, ü *bozza megyünc, ugy mond urunc, es* ü *nalla lakodalmat ſzerzünc.* Nagy tiſztelségnec tartanad te ſzegeny egy igyu kereſztyen, ha kiraly te hozzad menne, es tegedet meg latogatna, de ſokcal nagyob tiſztelség ez minekünc, hogy az Iſten mi hozzanc jü. Mert valakihez Iſten megyen, azt ű ſzent felſege templomàua, es mindennemű iauaiba reſzelse te

ſzi. Mely dologrul ſzent Pal eggyũt imigyen ir. 1. Cor. 6.
Nem tudgyatoke, hog à ti tagaitoc, à ti bennetec
lakozo ſzent leleknec temploma, kit Iſtentũl võt-
tetec, es nem ti magatoke vattoc? Mert nagy ar-
ron võtettetec meg. Dicsõitſetec tahat à ti teſte-
tekben az Iſtent. Megint maſut. Ti az elõ Iſten- 2. Cor. 6.
nec temploma vattoc, mikeppen az Iſten mondot
ta, hogy bennec lakozom es kõztõc iaroc, es ũ Iſtenec Leu: 26.
leſzec, ſ-ũc en nèpem. Nem choda azert hog meg
az igen ſzũkõlkõdõ kereſztyenekrũl is azt beſzel-
li vgyan azon ſzent Pal, hog noha ſemmiec nin-
chen, de azert vgyan mindeneket birnac. Mert 2. Cor. 9.
az ũ beleiec iõuõ ſzent haromſaggal, minden io iũ Sap. 7.
hozzaioc. De ki tudnaia elõ ſzamlalni az Iſten
beſzede meg tartasánac minden gyũmõlchit, es
haſznait? es mely draga dolog legyen, az Iſtennec
mi bennũnc valo lakozaſa? Azert ingyen ſe ige-
kezzũnc azt mindeneſtũl fogua meg mondani, à
mit az emberi nyelu ki nem ielenthet, hanem en-
nec bèket haguan, iarulyunc à prædicationac ma-
ſodic reſzehez.

Maſodic Tanulſag.

AVigaſztalo kedig, à ſzent lelec kit el kuld az atya
en neuembe. It igeri à ſzent lelec Iſtent az anya-
ſzentegyhaznac. Kirũl miert hog gyakorta ſzok-
tunc emlekezni, laſsuc meg mi allat legyen.

A ſzent

Michoda à ſzent Lelec.

(((A ſzent lelec, à ſzent haromſágban harmadic ſzemely, ki az atyatul es à fiutul ſzarmazuan, egy allatu örökce valo, es mindenhato Iſten, egy arantis imadtatic es dichöettetic ũ vellec. Ezekrül kereſſünc bizonſagot rend ſzerent à ſzent irásbol.

A ſzent Lelec kilümb ſzemely az atyatul es fiutul.

Leg elöſzör, hogá ſzent lelec meg marado, es az atyatul ſ-à fiutul meg valaſztatot ſzemely legyen, az az más ſzemely, nem azon à ki az atya auagy à fiu, vrunc Chriſtus bizonettya az ũ tulaidon ſzaiaual ſzent ſanoſnal. E mai Euangeliomban imigyen ſzól felöle. A vigaſztalo ſzent lelec, kit el küld az atya én neuembe. It meg valaſztyatet mind az atyatul ſ-mind az ũ tulaidon ſzemelyétül. Mert az atyarul azt mondgya hogá küldö ſzemely, az az, oly à ki küldi à ſzent lelket, ũ maga felöl hogá ũ neueben, az az ũ errette az ũ erdeme altal küldi az atya à lelket. A ſzent lelekrül hogá küldetik. A küldö egy à ki neuében küldi az más. A kit küld az harmadic ſzemély: Egyebütis mindenkoron vgy emlekezic à ſzent lelekrül, hogy nyiluan ſeleſti ũtet ſzemelynec, es oly ſzemelynec lenni à ki az atyatul, es ũ tülle meg valaſztatic. Kerem, vgymond, atyamat, es más vigaſztalot ád tenektec. Midön el iöuend à vigaztalo, kit én küldöc nektec atyamtul. (((Touabba azis igaz, hogá ſzent lelec az atyatul, es à fiutul ſzarmazic. Vgy mint kirül imigyen ſzol à Chriſtus. Ki az én atyamtul

Iohan. 14. Ioan. 15.

A Sz. lelec az atyatul es fiutul ſzarmazic.

atyamtul ſzarmazic. Holot hallod az atyatul ſzarmazáſat. Maſut peniglen ielentuen hogy ű tűlleis ſzarmazneiec, az Apoſtolokra léhe es monda, vegyetec à ſzent lelket. Szent Palis à Chriſtus lelkenec neuezi űtet, monduan. El bochatta Iſten az ű fianac lelket à ti ſziuetekbe. Kit nem mondana, ha vgy mint tulaidon lelke, Chriſtuſtul nem ſzarmazneiec. Es ez à ſzent leleknec kiualtkeppen valo tulaidonsága, mely altal meg valaſztatic az attyatul, es à fiutul. Hogy ſzarmazic, mert ſem az atyarul, ki nemzi az ű fiat, ſem à fiurul, ki nemzetic az atyatul nem mondatic ez, hogy ſzarmazneiec, hanem tulaidon chac à ſzent lelekrűl. Harmadic ſzemelynec kedig azert mondatic, hogy az Chriſtus ſzoluan à kereſztségrűl, vgy rendelé à harom ſzemelynec neueket, hogy à ſzent leleknec harmadic helt ada, monduan, Kereſztellyetec atyanac, es fiunac, es ſzent leleknec neueben. Abban ſem ketelkedhetic, valaki à ſzent iraſt oluaſsa, hogy az atyaual, es à fiuual, egy allatu ſzemely. Mert ſzent Ianos igen nyiluan mondgya az Iſtenſegnec harom ſzemelyerűl, hogy à harom egy. Bizonſagot teſzen errűl Ioelnel ű̃nnen magais az Iſten. Kiöntöc vgymond az en lelkemből minden teſtre. ű lelkénec neuezi à ſzent lelket, tahat az ű allatyabol es termeſzetiből vagon. Ezen okbol mődgya ſzent Palis ű̃tet az atyanac es fiunac lelkenec lenni.

Ioh. 15. Iohan. 20.

Gal. 4.

A ſzent leleknec tulaidonſaga, ſzarmazni.

Harmadic ſzemely.

Matth. 28.

Az atyaual es fiuual egy allatu.

1. Ioh. 5. Ioel. 2.

Az atyahoz, es fiuhoz egy enlő.

Annac fölötte, ſoc keppen meg bizonęttatic az tennec igeięből, hogy az atyahoz, es fiuhoz egy lő őröc, es mindenhato Iſten. Vgy mint kit az

Egy altallyaba Iſtennec.

egy altallyaba Iſtennec neuez. (Szent Peter

Acto: 5.

mődá, hogy Ananias à ſzent lęleknec hazudot

na, es leg ottan vtanna vete imeztis, nem em

reknec hazuttal hanem Iſtennec. Hallode hog

ſzent lelket, kinec az lopo Ananias hazuda, Iſt

nec neuezi. Touabba, à teremtęs, mely chac

Teremtő à ſz: lelec. Gene. 1.

egy Iſten chelekedete, tulaidonettatic à ſzent le

nekis. (Moyſes iria, hogy à teremteskoron, az

nac lelke, à vizeken leueg vala, auagy, à vize

Pſal: 33 32

ůli es kőlti, az az, teremti vala. Szent Dauidis

mondgya, hogy az Iſtennec igeieuel erőſſettette

meg az egec, es az ů ſzaianac lelkęuel minden

Iob. 33

iec. Szent Iob megint igy ſzól maga felől. A

vrnac lelke teremtet engemet. Még azis chac

egy őröc Iſtennec termezetihez illic, hogy mind

Mindenűt ielen leheſſen.

nűt ielen leheſſen. Mellyet miuel hogy az iras

Pſalm. 138.

ſzent lelęknekis tulaidonęt, chac abbolis meg

czic, hogy őröc es mindenhato Iſten. Szent Dau

mondgya vala Iſtennec. Houa menńec à te lelke

elől, es houa fuſſac à te orczad elől? Ha fel m

nendec à menńbe, te ot vagy, ha ala ſzállandec p

kolra, ottis ielen vagy. Ha ſzarnyam kelend, es

tengeren tul rőpűlendec, ottis meg talal engem

à te kezed, &c. Imhol mikeppen ielengeti, hogy

Iſtennec lelke elől ſohoua nem ſzaladhat, mert

minde

mindenůt ielen lęuen, mindenůt meg talalnaia ůtet. Mégis tőb bizonyetaſi vannac ennec à mit mondanc. A tőbi kőzőt egic ez, hogy mondatic à ſzent lelec az emberekbe lakni, es à kikben lakic azoc Iſtennec templománac neueztetnec. Nem tudgyatoke (vgy mond ſzent Pal) hogy Iſteñec temploma vattoc ti, es à ſz: lelec lakic ti bennetec? Imezis az, hogy tulaidonettatic neki, à meg igazetas, meg ſzenteles, vionnan nemzes, auagy ſzůles. Vgan azon ſz: Palnac tanetáſa ſzerent, ki imigen ir à Corintusbelięknec. Meg moſogattattatoc, meg ſzenteltettetec, meg igazultattatoc, à mi vrunc leſus Chriſtuſnac neuęben, es à mi Iſtenůnknec lelke altal. De elegerős es meg czafolhatatlã bizonsága à ſz: leleknec az atyahoz, es fiuhoz egenlő Iſtẽ ſegénec chac ezis, hogy ſzinten vgy paranchol Chriſtus kereſztelni az ű neuębẽ, mint az atya Iſteñec, es à fiunac neuebẽ.

Az emberekbe lakic. 1. Cor. 3.

Igazét, ſzentel, uionnan nemz. 1, Cor. 6.

A ſzent lelecnec neueben kereſztelkedűnc.

Vegezetre ebből is meg teczic vgan azon dologh, hogy à ſz: lelec, egy arant imadtatic, es hiuattatic ſegetſegůl az atyaual, es à fiuual. Mikeppen Arrius ellen, es minden egeb fele eretnekec ellen, melyec à ſzent leleknec őrőkce valo Iſtenſeget tagadgyac, vallya az Niceabeli Conciliom, hogy ű az atyaual, es fiuual eggyůt imadtatic, es egetembe dichoettetic. Az anaſzentegházis imillyen ſzintelẽ valo dicherettel dicheri à ſzent harősagot. Dichőſeg atyanac, es fiunac, es ſzent leleknec. Abraham

Egy arant imadtatic az atyaual es fiuual.

Gen. 18.

Gene. 18. Patriarchanakis harom ſzemelyben ielenec az Iſten, de ũ à haromba egyet imada, es egy tiſztelet tẽl iſẽte à harmat. Hog ezecigy legyenec, à ſzent iras bizonéttya, de mint, ſ-hog lehetſenec, arrul nem illic tudakoznunc, mert azt emberi elme meg nem foghattya. Es immar erted, à menire ember ertheti mi legyen az à ſzent lelec, kit è mai Euangeliomban igere à mi vrunc IESVS Chriſtus.

Kinec igertetic, es kinec adatic à ſzent lelec. Kinec igertetic es kinec adatic à ſzent lelec? à tellyes anyaſzentegyhaznac. Kit meg ielentnec iduezetönknec közönſeges igereti. Meg ielent ſzent Pális, midön közönſeggel ſzoluán azt mondga, hog à meg igert ſzent lelket veſzüc. Veſzüc azt beſzeli, nem chac nemellyec veſzic. Es mindennec adatic valaki keri, azt oluaſsuc ſzent Lukachnal.

Gal. 3.

Luc. 11.

Midön adatot. Aztis iol eſzébe vegye minden ember, mikor telyeſedet legyen be ez à ſzent lelec felöl valo igeret. Voltanac oly balgatag, es teuelygö emberec, kic azt mereſzlettec mondani, hog à ſzent lelec nem adatot volna meg az Apoſtoloknac, ha nem io falka idöuel ũ vtannoc, Montanus auagy Manichæus eretneknec. De hazuttanac benne. Ezekhez haſonlatoſoc azokis, à kic azt hirdetic, hog à ſzent lelec nemtanetotta volna meg mindẽ igaſságra az mi eleinket, hanem chac ẽ tegetlen Luter Marton altal nyilatkozot volna ki az igaſság. De

Cataphyges.

mi effele

mi effele hamis velekedęſec ellen vettyűc ſzent Lukachnac bizonſag tetelet, ki azt iria, hog chac hamar menſbe menetelinec vtanna, eleget tőt Chriſtus igeretenec, es ez mai napon, tűzes ńelueknec kepęben el kűlte az Apoſtolokhoz az ű ſzent lelket. Ha el kűlte, nyiluan ſoha el nem tauozot az anaſzentegyhaztul, hanem mindenkoron velle volt, es mindenkoron meg tartotta űtet az igaſſagnac vallasaban. Kerem, vgymond Chriſtus, atyamat, es más vigaſztalot ád tinektec, hog mind őrőkce veletec maradgyon. Iohan. 14.

Mi vęgre adatic à ſzent lęlec? Hog Paraclétus, az az, vigaſztalonc, ſzo ſzollonc legyen, hog igaſsagra tanechon minket. Mely tiſzteirűl igaz eleget ſzollottunc ez el mult napokban. De à ſzent iraſnac egyeb helyei, tőb chelekedetit es tőb tiſztitis ſzamlallyac az Iſten lelkęnec. Mert az embereknec ſziuőket gerieſzti igaz, es buzgo imadkozaſra: Errűl mondá vrunc ſzent Ianoſnal. Hog az Iſten lęlec, es à kic űtet imadgyac, lęlekben, es igaſsagban kel imadnioc, az az, à ſzent lęlektűl indettatot buzgoſagbol. Az atya Iſtenis à Prophetànal à ſzent lelket malaſztnac, es kőnyőrgéſnec lelkenec neuezi, nem egyebert altalan fogua, hanem az ű chelekedeteiert, miuel hog ű indettya à mi lelkűnket à kőnyőrgéſre. *Mi uegre adatic.* *A ſzent lelec imaſſagra gerieſzt.* Iohan. 4. Zacha. 12.

Touabba à ſzent lęlec ollyatan minekűnc, *Zalag à ſzent lelec.*

mint egy zalag Mellyet adot az Iſten à mi ſziuűnkbe à végre, hogy ű altala bizonyoſſa tegyen minket abban, hogy à mit igert es fogadot adni, meg adgya es be tőlti fogadáſat. Mikèppen hogy à kiktűl kőlchőnt véſz, azert adcz zalagot neki, hogy bizonyos legyen à te bezededben, es el higgye hogy az hagyot napra meg fizecz ű neki. Illien er-
2. Cor:1. telemmel ſzól ſzent Pal, midőn imeſzt mondgya. A ki meg erőſsét minket, ti ueletec egétembe à Chriſtusban, es à ki meg kent, Iſten az, à ki megis pechetelt minket es adta ſzent Lelkęt zalagul à mi ſziuűnkbe. Es midőn ielengette volna hogy fo-haſzkoduán variuc az őrőc eletnec dichőſegeben valo fel őltőztetesűnket, leg ottan imezt veti va-
2. Cor:5. tanna. A ki kedig minket erre teremtet, Iſten az, ki attais minekűnc zalagul à ſzent Lelket. Megint
Epheſ. I. máſut. Kiben ties biztatoc, haluán az igaſságnac beſzédet, az az, idueſségteknec Euangeliomat. Melyben minec vtanna hittetec, meg pechetlet-tetec az igeretnec ſzent Lelkeuel, ki bizonyos zalagia à mi őrőkſegűnknec. E végre adatic mine-
Vgy adatic ha keriűc, Luc:11. kűnc à ſzent Lelec Iſten. De vgy ha keriűc. Mert azt mondgya vrunc, hogy azoknac à kic keric ad az Iſten io Lelket. Ne ſzűnnyűnc meg tahatkęra-ni, hanè gyakorlyuc à mi hitűnket à ſzűntelen va-lo kőnyőrgesben, es keriűc az mi vrunkat, hogy vi-lagoſecha elmenket, es gerieſze akaratunkat az ű

ſzent

ſzent Lelke altal. Ideie immar hog ſzollyunc à be kesegrûl, mellyet vrunc igere minekûnc

Harmadic Reſze.

BEkeſeget hagyoc tinektec, az en bekeſegemet adom tinektec. Mintha imigyen ſzollana. Mondam hog el megyec tulletec, de ne vellyetec hog vgy meñec el, mintha mentembe ſemmiuel meg nẽ aiandekoznalac. Igenis meg aiandekozlac. Bekeséget hagoc es adoc tinektec. Michoda bekeséget? è vilagite? Bizoñara è vilagi bekeségis draga, gõnõrû séges dolog, es lſteñec aiãdoka. Mellyet hog min denkorõ kerjûnc Iſtentûl, paranchollya ſzent Pal, à vegre hog az altal chendeſz es ñugodalmas eletet elheſſûnc. De mind az altal más fele bekeſegrûl ſzól it vrunc. Mert vtanna veti az û igeretinec, imez igeket. Nem vgy adom en nektec mint è vilag adga, az az, nem ſzolloc moſtan è vilagi kilſõ bekeségrûl, mellyet è vilagi feiedelmekis ſzoktanac ſzerzeni az û altala valo nepeknec, hanẽ oly lelki bekeségrûl emlekezẽ, kit chac én adhatoc. Erti peniglen à bekeségen, azokat à io tetemeñeket, mellyeket Attyatul nyert az û beñe hiuoknec. D vilagi bekeség ebbẽ fig, hog io egeſségûnc legen kazdagoc legyûnc, ellenſeginc ne legenec, auagy ha vannac, nem ûc mi raitunc, hanẽ

Michoda bekeséget ád vrunc.

I. Tim. 2.

Mit ért à bekeségen.

Ez vilagi bekeség miben fig.

mi ve-

mi veheſsũnc gyozedelmet ũ raitoc: Ez nem igaz bekeſeg, mert chac kiuũl teſzi bekeſegeſsekce az embereket, de belől à ſziuet meg nem chendeſzeti. Ennec okaert, kőz mind à ioknac ſ-mind à gonoſzoknac. Mi haſzon kedeg à kĩlső bekeſegben, ha belől ſziuũnkbe nem leſzũnc bekeſegeſec? Esa. 48. Ninchen bekeſegec az Iſtentelenecknec azt mondgya Eſaias. Mert noha ũc beuelkednec az kilső bekeſegben, de miuel hoģ à belsőben reſzec nem lehet, vgyan nem bekeſegeſec magokban.

A Chriſtus bekeſegtelki es mit foglal magaba.

(((A Chriſtuſnac bekeſege peniglen lelki bekeſeg, es ezeket foglallya magaban. Az Iſtennel valo meg bekęlleſt, à bũnnec bochanattyat, Iſtennec fiaiua, es őrőkősiue valo fogadaſt, idueſseget, es az őrőc eletet. Ezeket à ki meg fogia à hit altal, bekeſeges ſziuel vagyon az, es chendeſz lelki emerettel, minden haboruſagokban ſ-még az halalbanis. Holot azert illyen batorſagos bekeſeget ſzerzet à Chriſtus ne chodallyuc hogy imigyen biſztat minket. *Meg ne haborodgyec à ti ſziuetec, es ne rettegien. El megyec es meg iőuőc ti hozzatok.*))) Vgy teczic hoģ el ment à Chriſtus, es el hatta az anyaſzentegyhazat miuel hoģ ſokan vannac kic ellenzic az Euangeliomot, es haborgattyac az hiuekat, es oly igen el hatalmaznac mi raitunc, mintha ingyen chac Iſtenũnc ſem volna, ki gondot viſelne mi reianc, de meg iũ mi hozzanc, midőn az ũ ſzent

lelkẽ

lelket aduan nekünc, bekeſegéſsę teſzi ſziueinket, midőn à nagy pęntec vtan huſuetot ſzerez. Mert igy rendelte Iſten à mi dolgunkat, hoģ mikeppen à mi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, ſzomorű nagy penteke lőn, es az vtan vigaſagos huſuęt napia kouetkezéc, az az, keſerues ként, es halalt ſzenuedugu őrőmre, es vigaſágra fel tamada, Azonkeppen az anyaſzentegyhaznac, es az ű tagiainakis nagy pentekec vagyon, de ketſęg nelkűl el mulic az, es huſuetunc leſzen à pentec vtan, az az, à kereſztet kőueti à vigaſztalas, à halalt élet, à rettegeſeket batorsag, à ſzomoruságot az mennyei vigaſsag. Azert mondgyac à hiuec à prophetánal. Iertec teriűnc az vrhoz, mert ű fogót, es meggyoģet minket, meg vér es meg vigaſzt. Meg eleuenét minket, es élűnc ű előtte. Mely mondaſnac ez értelme, hoģ à mint Chriſtus halalt ſzenuedet de harmad napon iſmet fel tamadot halottaibol, es be ment az ű dichőſegébe, ſzinten vgy à hiuekis, noha moſtan nyomorgattatnac, es őletnec, mind az altal ű nekiekis huſuęctec vagyon, harmad napioc vagyon, midőn meg ſzabadulnac, es meg eleuenednec. De mondanád. Az en pentekem touab tart harmad napnal, chac Iſten tudģa leſzene vagy nem leſzen, es ha leſzen, mikor leſzen vége è ſoc nyaualyanac? Veſzteģ ember, es ne panaſzolkodģal à kereſzt viſeleſenec hoſzu volta

Mikor ter meghozzánc Chriſtus.

a halalt es

Oſee. 6.

rul. Mentűl touab víſeled, annual tőb haſznat veſzed. Mert miképpen az vſurara adot penznec, attul nagyobra nő haſzna, meniuel touab marád az adoſnac kezében, azonképpen, mentűl touab hallad az te ſzabadulásod, midőn el iű, attul nagób vſuraual iű, es az őrőc eletnec beuſegesb díchőſegéuel. Szenuedgyűc bekeuel azert es chendeſz lelekcel é vilagnac haboruſagit, bizonnál tudván, hogá nagy Pentec vtan, huſuet napia kőuetkezic. Chac maradgyunc meg az lő tennec ſzerelmébe, tarchuc meg á Chriſtuſnac boſzedet, őrizzűc az mi lelkűnket minden fertelmeſségtűl, hogá leheſsen á ſzent leleknec tiſztaſagos temploma, ketség nelkűl még é vilag ſzerentſ izit erezzűc á bűnségnec mellyet iduezetőnc igért minekűnc, á más vilagon peniglen az őrőkc valo es veghetetlen nyugodalmot veſzűc. Kit adgyon mi nekűnc az Atya Iſten az ű ſzent Fiert, á ſzent Leleknec altala. Amen.

VGIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO: AZ EPISTOLABOL.

Ez mai Epiſtola vetetet az Apoſtoli chelekedeteknec maſodic réſzeből.

Miko

Mikoron elő iőt uolna á Pinkősá nápia, mindnyáian egyenlő akáratbol egyűt ualánac: Es hertelen zugas lőn menyből, ugy mint ſebeſen fuuo ſzelnec zugáſa, mely be tőlte az egez házat abol űlnec uala. Es ielenenec ű nekiec baſogatot nyeluec ugy mint tűz, es mindenikre ſzalla. Betelenec kedig mindnyáian ſzent Lélekcel, Es kezdénec kilőmb kilőmb nyelueken ſzólni, á mint az á Lélec ſzoltat uala ű uelec. Valanac kedig Ieruſalembe lakos Sidoc. Iſten felő ferfiac, minden nemzetſegből, mely eg alat uagyon. Midőn kedig ez el birhedet uolna, egybe gyűle á ſokaſág, es el budula, miuel hogy ki ki mind hallána, hogy mindennec tulaidon nyeluen ſzolnánac. El almelkoduán azokaert mindnyáian chodalkoznac uala, monduán egyc á maſiknac: Ime, Nem de mind ezec, á kic ſzolnac, Gálileabol ualoke? Mikeppen hallyuc azokaert mi űket ſzolni, kiki mind az ű tulaidon nyeluen, melyben ſzűletűnc? Partuſoc, Meduſoc, es Elamitác, es kic Meſopotamiaba lakunc. Iudeaba, es Cappadociaba: Pontusba, es Aſiaba: Phrigiaba, es Pamphiliaba: Aegiptusba, es Libianac á reſzeben, mely Cirene mellet uagyon, es Romabeli iővemenyec: Sidoc, es Proſelituſoc, Cretabeliec, es Arabiabeliec, hallyuc, hogy á mi nyelűünken beſzellic az Iſtennec nagyſagos chelekődetit.

Nem

NEm chac ma à regueli Prædicatioban, de ez elŏtis egy nehany vaſarnapon, gákorta valo emlekezet lŏn à Chriſtuſnac igereterŭl, melyben igere à ſzent lelket az anyaſentegházнac. E mai Epiſtolaban immar, à mint meg hallátoc, bizonſagot teſzen rulla ſzent Lukach, hog vrunc eleget tŏt az ŭ igeretenec, es fogadàſa ſzerent el bochatta à vigaſztalo ſzent lelket az apoſtolokhoz, ki menyei erŏbe fel ŏltŏztette, meg erŏſsetette à Ieſusban valo hitben, es akolmatoſsa tŏtte ŭket az Euãgeliomnac batorſaggal valo hirdeteſére. Holot meg ielentetic, hog à mi vrunc hiu, az ŭ igeretinec be tŏlteſében, es valaha valamit fogadot, meg tartya, es valamit igert, meg adgya minekŭnc. Szent Dauidnac imillyen mondàſa kent. Hiu az vr minden beſzediben, es ſzent minden chelekedetiben. Mi ebbŏl ez hiſtoriabol imez harom dolgot tanullyuc meg.

Pſal: 144.

Elſŏt mely idŏben es mely helyen adatot à ſzent lelec az Apoſtoloknac. Maſodikat, Mi modon es mely choda keppen, es michoda abrazatban iot legyen è vilagra. Harmadikat, minemŭ aiandekokat hozot az Apoſtoloknac, es minemŭ erŏbe ŏltŏztette legyen fel ŭket.

Az Elsŏrŭl.

Miko-

Mikoron elő iőt uolna à Pinkősd napia, &c. Elég nyiluan ſzól ſzent Lukach az időrűl, es azt beſzelli hogy pinkősd napian lőt à ſzent lęleknec el iőuetele. Mely napon, à mint ma meg hallátoc, az ő tőruent ki atta vala Iſten az Iſrael fiainac à Sina hegyen. Alkolmatos idő lőn peniglen az ő tőruennec ki adatasárul emlekeztető nap, à ſzent lęleknec el iőuetelihez, miuel hogy vgyan azon ſz: lęleknec el iőuetelíben, kel vala be tellyeſedni annac, à mit Iſten Hieremias Prophetánal ígért & vala monduan. Az napoc vtan, az én tőrueniemet az ű ſziuekbe adom, es az ű elmęiekbe irom, es én ű Iſtenec leſzec, es űc én népem leſznec. Az elſő pinkősd napian, kő tablakra iratot tőruent ada ki az vr Moyſes altal, de ez mai napon az Euangeliomi tőruent az ſziueknec tablaiara ira à ſzent lęlec Iſten. Es mikeppen az ő tőruénnec kőzőnſęges keppen valo ki adatáſa pinkősd napian lőn, azon keppen az vij tőruennec lathatando ielec altal valo meg erősetéſe à ſzent leleknec el iőuetelében, vgyan azon napon tőrtęnec.

Pinkősd napian iőt el à ſz: lelec.

Hegen meg

Hier. 31.

Pinkősd napian erősſettetec az uy tőrueny.

(((De vallyon nem volte ſzent lęlec ez előt az Apoſtolokban? volt ketſeg nelkűl. Mert Peternec azt monda vrunc, hogy à minemű vallaſt ű felőle tőn, azt ſem teſt, ſem vér nem ielentette neki, hanem à menybeli atya Iſten, vgy mint ki à ſzent lęlec altal ſzokta embereknec ielenteni à hitnec titkiait.

Volte, ez előt ſz: Lelec az Apoſtolokban.

Matth: 16.

kiait. Touabba, még vrunknac kén ſzenuedé-
elöttis, chodakat töttenec az Apoſtoloc, örögök-
Luc. 10. ket üztenec, betegeket gyogyetottanac. Az kem
lehetet ſzent lelec nelkül. Annac fölötte, fel tama-
Iohan. 20. dáſa vtan Chriſtus reiaioc lehe, es monda nekiec.
Vegétec à ſzent lelket. Nem heiaba valo volt ko-
dig à Chriſtuſnac lehéſe. Vegezetre, minec vta-
na iduezetönc menybe ment volna, Iudas helyére
Act. 1. más Apoſtolt, tudnia illic Mathyaſt, valaſztac.
Ketſég nelkül aztis à ſzent lelleknec tanetasából
miuelec. Miert mondgya tahat ſzent Lukach,
hogy pinkösd napian adatot nekiec à ſzent Lelec-
Az egy lelek- ha az elöttis naloc volt? Ved iol eſzedbe. A
nec ſoc aian- ſzent lelec noha termeſzetiben, es allattyaban egy-
deki uannac. mind az altal, ſoc chelekedeti, es ſoc egymaſtul kü-
1. Cor. 12. lömböző aiandeki vannac ü neki. Szent Palnac
tanetáſa ſzerent, ki imigyen ir ezec felöl. Kilömb-
ség vagyon à lelki aiandekoc közöt, de vgyan
azon à lelec. Kilömbség vagyon à ſzolgalatok
Pinkösd elöt, közöttis, de vgyan azon az vr. Kilömbségec van-
minemü aian- nac à chelekedö eröc közöttis, de vgyan azon az
deki uoltá- Iſten, ki azokat chelekedi mindenekben. (A többi
nac az apoſto- közöt, à hit à ſzent lelleknec egyic aiandeka, mely
lokban. meg adatot volt az Apoſtoloknac, pinkösd na-
Ioan. 20. pia elöttis, es az altal vallá vrunkat Peter, Chri-
ſtuſnac, élö Iſten fianac lenni. A bünnec bocsá-
ſa azonkeppen, azis à ſzent lelec aiandéka. Mely

lyét akcoron vónec az Apoſtoloc, midón vrunc reiaioc lęhe. A minem ú chodakat, iduezetónknec è földön valo iartaban, tonec à tanetuanyoc, azokis vgyan azon ſzent lęleknec aiandeki voltanac, mellyeket nekic ada az vr Ieſus monduan. Betegeket gógechatoc, hallottakat tamaſzatoc, poklo- *Math. 10.*
ſokat tiſztechatoc, órdógöket úzzetec. Ezec vgy vagon hog mind à ſzent leleknec aiandeki, es meg talaltattanac az apoſtolokban pinkóſd napnac elót teis. De vannac ú neki tób chelekedeties, mellyec nem voltanac ú bennec kilómben, hanem akcoron adatánac, midón ez mai napon lathatando képpen reiaioc ſzalla. Mellyec azoc? Az kilómb kilómb nyelueken valo ſzollas, à leſus ne- *A ſz: Lelek-*
uénec batorsággal, es felelem nelkúl valo vallaſa, *nec minemú aiandeki adat*
es oly chodaknac tetele, mellyeket ez elót nem tót- *tanac pinkóſd*
tenec. Nem oluaſsuc hog ſoc nyelueket tudtanac *napian.*
volna ez elót, ſem hog minden chodakat cheleked tenec volna, mellyeket ez vtan chelekedénec. Oly felelmeſec valanac peniglen, hog egy el vetet ſzolgalo leany elótis meg tagada Peter az vrat. De minec vtanna az meg igértetet ſzent lęlec Iſten, minden iauaiual, es aiandekiual meg adatec ú nekiec, ezekis hozza iarulanac azokhoz az aiandekokhoz, mellyekben az elót beuelkednec vala. Ennec okaert, igaz à mit ſz: Lukach mond, hog pinkóſd napian lót à ſz: lęleknec el icuetele. A hely,

holot

Hierusálembe adatot à szent lelec. Acto. 1. Esa. 2.

holot à szent Lélec adatec Ieruſalẽ volt. Mert meg parãcholta vala az apoſtoloknac Chriſtus, hogy addig el ne mennénec onnat, mig az meg igért szent Lélec nekic meg nem adatnéiec. A Prophetais io uendő képpen meg mondotta vala, hogy à tör, uení Sionbol menendő volna ki, es az Iſtennec igeie Ieruſalemből. Ez à mondas hogy be telnéiec ſzükſeg lőn Ieruſalembe adatni meg à szent Lélecknec vgy mint ki altal az Euangeliomi tőrueínec ki kel vala hirdettetni. Hogy peniglen azt beſzelli szent Lukach, hogy ahol egyenlő akaratbol egyűt valánac à tanetuanoc, ot adatot à szent Lélec, tanet mindẽ kereſztyént, hogy ſenki ne mondgya azt, à mit è moſtani időben nemellyec szoktanac mondani, hogy nem tudnac houa lenni, nem tudnac kinec hinni è ſoc fele velekedeſec, es egy maſtul kilőmbőző prædicatoroc közőt. Ot vagyon à szent Lelec, à hol eggyeſség es egenlő akarat vagyon. Azoknal talaltatic az igaſság, àkic egyetembe eggyűt űlnec, nem vonſzanac viſzaegymáſſal. Bekeſegeſec legyetec, azt mondgya szẽt Pal, es à bekeſegnec Iſtene leſzen tiuletec. Hakiteneked azt mondga, hogy à szent Lelec Iſten vagyon ű benne, es igaſságra tanet tegedet, könyű azt meg probalnod es vegére menned, Iſtentől vagyone az ű tudomana auagy nem, chac azt tekench meg, hol lakic, kic közzűl valo. Ha az egy-

Hol, es kiknel talaltatic à szent Lelec. 2. Cor. 14.

gyeſségnec hazabol vagyon, ha azoc fele, á kic mind eggyet vallanac, higénekiha kegig nem, ne hig. Ne mongyad azert hogy nẽ tudcz houa lennies kinec hinni.

Az Maſodikrul.

LAſſuc immar mi modon, es mely choda képpen iõue el á ſzent Lelec Iſten. *Hertelen zugás lõn mennyekbõl ugy mint ſebeſſen fuuo ſzelnec zugaſa, mely be tõlte az egeſz hazat á hol ũlnec uala.* Ez nem termeſzet ſzerent valo ſzél vala, hanem termeſzet fõlõt, az Iſtentũl indettatott zugas, es fuuas. Mellyet á végre tamaſzta ũ ſzent felſége, hogy á ſzent Lelec el iõuetelenec vgy mint elõl iaro hirdetõie lenne. Es miképpen, midõn ez vilagi kiralyoc es feiedelmec valahõua mennec, trombita zõngeſekcel es agyubol valo lõueſekcel fel ſerkentetnec az emberec, hogy variac es tiſzteſſeggel fogadgyac ũket, azonképpen á kiralyoknac kirallya, az ũ ſzent lelkénec el iõuetelét erõs ſzélnec zugaſával akara az ot valo nepeknec ielenteni, es tudtokra adni. Touabba mint az ô tõruent, hogy á Sina hegyen meńdõrgésben, villamásban, es trombita zõngesbe ada ki, azon forman Ieruſalembe á Sion hegyenel, hertelen valo zugásban iõue el az vŕj tõruennec meg erõſsitõie

Nem termeſzet ſzerent ualo ſzél.

Mire ualo uolt á ſzél.

A choda, ſcilentic az Euangeliomnac erecſi.

à ſzent lelec hogy eſſele choda dolgoknac altala, ő tőruennec, es az Euangeliomnac hatalmas ereie az lenetneiec, es minden ember meg ertengie, hogy ſoha ſenki az Iſten igeigenec ellene nem alhatna. Akcoron iű vala menyorſzagbol ez vilagra, az atya Iſtentűl à Chriſtus altal bochattatoc ſzent lelec. Iű vala hogy ſoc nelueknec tudomanyat adnaia à tanetuanoknac. Iű vala, oly batorságot, es oly erőt adni nekiec, hogy à ſzegeny vac paraſzt halaſoc, ſem ez vilagi feiedelmektűl, ſem az őrdőgtűl ki ez főldőn ſzellyel orſzágol vala, meg ne rettennénec. Iű vala, hatalmat adni az őrdőgőkőn, mergos kigyokon, minden betegſegeken, es vegeztre az halalonis. Annac okaert mélto lőn, hogy illyen nagy főlſegnec illyen hatalmas iőuetele, chodalatos keppen è zugas altal meg ielentetneic. Hogy az Apoſtoloc aietatoſsaggal valo fogadasra, à tőb ſokaſag az Iſtennec chelekedetinec chodalasára fel indettattanac volna.

Minemű abrazatban iőt à ſz: lelec.

Es ielenenec nekic bà ſogatot nyeluec, ugy mint ſzes mindenikre ſzalla. Imhol minemű abrazatban iőt legyen à ſzent lelec Iſten. Nyelueknec abrazattyaban. Mert à nyelu oly tag, à ki alkolmatos à ſzent lelec Iſtennec ſzolgalattyara. Nyeluel hirdettetic az Iſtennec igeie, es az Euangeliom à nyelu altal őntetic be az embereknec ſziuőkbe.

A nyeluec mit iegyzenec:

Mint

Mint ám midőn à két tanetuany Emausba menne, nem értic, es nem tudgyac vala à Chriſtus felől valo iraſokat, de meg ielenuęn nekiec, nyeluel tanęta ůket Chriſtus, es az ů nyeluęnec beſzędi, be hatánac ſziuőkbe, azert mondgyac vala az vtan egy maſnac. Nem de à miſziuűnc geriedez valae bennűnc mikorőn ſzollana nekűnc az ůton, es haſogatnaia az iraſokát? Az prædicallaſnac tiſztitis valoba akara Iſtèn aianlaniaz Apoſtoloknac, è nyelueknec abrazattya altal. Mintha arra intęie ůket, hogy mindenkoron elmęiekbe forgana mire adatot volna fő keppen à ſzent lęlec nekiec, tudni illic, hogy nyeluekcel ſzolgalnánac vroknac, prædicallanaiac, es hirdetneiec az ů ſzent igęiet? Hogy peniglen haſogatot nyeluec ielenęnec, auat az mutattatec meg, hogy az Euangeliom, nem egy reſzében ez vilagnac, hanem ſzerte ſzerent minden ůt fogna prædikaltatni. Mert mikeppen à Babilon tornyánac eppetői, à nyelueknec oſzlaſa miat oſzlánac el, azonkeppen à ſoc fele oſzlotemberi nemzetnec, az Apoſtoloknac nyeluec altal kel vala à hitnec egygyeſsegere gyűlni. Tűzeſec valanac kedig à nęluec. Mert à ſzent lęlec Iſtennec kiualtkeppẽ valo chelekedete ez. A ſzeretetnec tűzéuel annera meg heuęteni, es fel gerieſzteni az ẽbereknec ſziueket, hogy ſe nomorusag, ſe nyavalya, ſe haboruſág, ſe ehſèg, ſe mezetelenſeg, ſe

Luc. 24.

Miert haſoga tottac à nyeluec.

Miert tűzeſec à nyeluec.

Rom. 8.

veſzedelem, ſe feg̃uer, ũket el ne ſzakaſzthaſsa az Iſtennec ſzeretetitũl. Euel à tũzzel gerieſztett vala meg ſzent Lőrincz, es oly igen ég vala, hog̃ à kilső tũznec (mellyel teſte ſũttetic vala à hitetlen nektũl) heuſegeuel ſemmit nem gondolna, ſőt vg tartanaia à teſti győtrelmet, mintha valami nagy győnőruſeggel illettetetneiec. Vgyan ezen tũz ęgeti vala Matenakis es Zacheuſnac lelkeket, kic annéra meg ſzeretęc Chriſtuſt, hogy ioſzagokat meg vtalac, es mind el hagyac ũ ęrettę, nem akarvan, hog̃ ioſzagoc miat attul à kit ſzeretnec vala valami keppen el ſzakaſztatnánac.

Az Harmadikrul.

BE *telenec kedig mindnyáian ſzent lelekcel*, az az, à ſzent leleknec vy halhatatlan, es chodalatos aiandekiual, mellyeket menyből hozot vala ũ nekiec. *Es kezdenec kilőmb kilőmb fele nyelueken ſzolni.*

A ſzent lelek nec 1. aiandoka.

Ez lőnegyic aiandoka à ſzent lęleknec, mellyet é mai napon az Apoſtoloknac oſztogata, hog̃ oly nyelueknec tudomanyat ada nekiec, oly nyelueken ſzollata ũket, mellyeket ũc ſoha nem tanultanac nemis tuttanac ez előt. Es è ſoc nyeluen valo ſzollas azt ielenti vala, hog̃ minden nyeluen valo nem zetſęgekből gyuitettetneiec az anyaſzentegyhaz, melynec egybe gyuiteſére valaſztattanac vala à

Mit ielentet à ſoc nyeluen valo ſzollas.

ſzent

ſzent Apoſtoloc. (Szűkſegeſis vala akcoron az kilőmb kilőmb nyelueknec tudomanya, mert ez egy nehany ſzemely, máskeppen, à ſoc féle ńeluen ſzollo nepeket nem tanethatta volna, nemis erettec volna meg űket az idegen nemzetec, ha chac az ű termeſzet ſzerent valo nyelueken, Sidoul Prædicallottanac volna.)

A ſoc nyelueknec ſzűkſeges uolta.

De moſtan immar, miuel hoǵ minden nemzetec kőzőt vannac az ű nemzetſégec kőzzűl, es az ű nyelueken ſzollo Prædicatoroc, nem kel arrul tudakoznunc, ez ielen valo időbeli tanetoc miert nem ſzollanac ſoc féle ńelueken. Iollehet azt beſzeli ſzent Agoſton, hoǵ méǵ mais kilőmb kilőmb ńeluen ſzol az, valaki à Chriſtus teſtének, à ſoc ńeluen ſzollo ańaſsentegházнac tagia. (Touabba, az mely tanetuanyoc ez előt oly feleſmeſec valanac, hoǵ midőn Chriſtus meg fogatéc, es az papi feiedelmec eleibe vitetéc, ki el futa bennec mellőle, ki meg tagada űtet feltébe, ſenki kedig nem válec kőzzűlőc, à ki chac eǵ ſzótis mért volna mellette ſzollani: Sőt Peter ki nem régen azzal dichekedic vala, hoǵ ha velle egyetembe meg kellene halnies, ű benne meg nem botrankoznęiec, es űtet meg nem tagadnaia, annera meg remű-le az ſzolgalo leanyoc, es ſzolgac fírtataſa miat, hoǵ atkozza vala magat ha valamikor chac eſmerte volnais űtet, nem hoǵ tanetuanya volt volna

Moſtan nem ſzűkſeges à ſoc nyeluen ualo ſzollas.

Ki ſzol moſt ſoc nyeluen.

A tanetuanyoknac elebbi rettegeſec.

valaha ű nekie. De még fel tamadáſa vtanis aito be zaruán lappangnac vala à hazban à Sidoktul valo feltekben, es ſuttogtanac inkab, hogy ſem mint ſzoltanac volna à Chriſtus felől: Ezec mődam à kic illyen igen rettegőc valanac, im lasd mit miuelnec moſtan. Senkiuel nem gondoluán, es ſenkitűl ſemmit nem féluen, az Iſtennec nagyſagos chelekedetit beſzéllic. Az az, hogy à Chriſtus Iſtennec fia, hogy noha meg holt, de megint fel tamadot, es azoknac à kic ű benne hiſznec, bűnőknec bochanattyat, igaſſagot, idueſséget, es őrőc eletet ád. Ezt ſzollyac, ezt prædicallyac, es ezt hirdetic. Nem à ſzurdokba, nem az be zauarlátot házban, hanem níluan à ſoc ſzantalan népec előt, kic akcoron az innep napra Ieruſalembe gyűltenec vala. Illyen nagy batorságos alhatatoſságot, es erős bizodalmot ada az ű ſziuekbe à ſzent Lélec Iſten. Nem chac az őuekbeködig hanem mindenekébe, valakic az mi vrunc Ieſus Chriſtusban hiſznec, à végre, hogy à mit hiſznec, azt níeluekcelis meriçc vallani. A ſokaság, latuán ezeket, es haluán az apoſtoloknac beſzedeket, el almelkodec raita, es nemellyec ű kőzzűlőc chudalkozuán azon tudakoznac vala honnét volna ez à dolog, nemellyec neuetkezuen, azt beſzellic vala, hogy reſzegec volnanac à tanetuañoc. Igy vagyon ez vilagon igy az Iſtē

igeiç-

A tanetuanyoknac moſt tanitoſſāgac.

A ſz: Lélecnec. 2. aiandoka.

A ſokaſág mit miuele.

igeięnec, es azoknac à kic azt prædicallyac. Sokã halgattyac vgyan, de keueſen veſzic az Eua ngeliomot. Es mindeha tobben vañac à kic chufollyac az Euangeliomnac hirdetoit, hog nẽ mint à kic bochuletbẽ tartanaiac. Mi tiſztellyuc az vrnac beſzedet, es mindẽ aiandekit, es adguc halat az oroc mindẽhato atya Iſteñec, hog az uſzẽt fiaert el kuldotte az anaſzẽtegh azhoz à ſz: Lelket, es orizzuc hog el ne tauozzec mi tulunc. Vitezkedgunc io vitezkedeſt, meg tartuã à hitet es az io lelki eſmęretet. Oltalmazzuc az hitnec, es lelki eſmęretnec el veſztesẽtul magũkat, mert ezekcel egẽtẽbe el ueſztetic à ſz: lelec Iſtenis. Vg mint ki el ſzokot tauozni azoktul, valakic hitetlẽségbẽ eſnec, auag lelki eſmęretec ellẽ, bunokcel meg fortoztetic magokat.

Aż Iſten igeięnec igye ez uilagon.

1. Tim. 1.

PINKOSD HETFOI.

A ſzent Janos iráſa ſzerent valo Euangeliomianac III. reſzeben vagyon ez mai Euangeliom.

AZ idoben, monda JESVS Nicodemuſnac. Vgy ſzerette ISTEN ez uilagot, hogy az ù egyetlen egy fiat atta legyen, hogy minden à ki hi-

ſzen ũ benne, el ne ueſzen, hanem ŏrŏc eletet uegyen. Mert nem kũldŏtte Iſten az ũ fiat è uilagra, hogy karboztaſſa è uilagot, hánem hogy ez uilag meg tartatſec ũ altala. A ki biſzen ũ benne, el nem karbozic. A ki kedig nem biſzen, immar el karbozot: Mert nem bir az Iſtennec egyetlen egy fianac neueben. Ez kedig à karbozat, hogy az uilagoſság ez uilagra iŏt. De az emberec inkab ſzeretec à ſetetſeget à uilagoſságnal: Mert az ũ chelekedetec gonoſzoc. Mert minden, á ki gonoſzul chelekedic gyũlŏli á uilagoſságot, es nem iũ az uilagoſsâgra, hogy az ũ chelekedeti meg ne feddeſſenec. A ki kedig igazan chelekedic, á uilagoſságra iũ, hogy ki nyilatkoztaſſanac az ũ chelekedeti, hogy Iſten ſzerent lŏt-

(tec.

Eg hallátoc tegnap, miképpen erŏſ ſęte meg az Atya Iſten, az ũ ſzent fiánac Euangeliomiat, à ſzent Leleknec lathatando ſzemelyben lŏt el bochatáſa altal. Ma peniglen vgyan azon Euangeliomnac rŏuid ſommaiat fogiatoc meg hallâni. Mert vrunc Chriſtus vgy ſzól beſzél Nicodemuſsal, hogá az idueſségnec, mely az Euangeliomba prædicaltatic, ſzinten à feięre es gyũkérere igazettya ũtet. Es leg elŏſzŏr, az mi meg ſzabadulaſunknactulaidon okat adgya eleibe, meg ielentuen ki altal es mi modon iduŏzetetũnc: Maſodſzor, meg mondgya mint lehet ſũnc

Sommaia ez Euangeliomnac.

ſünc reſzeſec à Chriſtus altal keſzettetet iduoſſég-
be:es minemü eſzközzel iuthaſsunc annac el vete-
lęhez. Harmadſzor meg mutattya aztis, à kic
karhoznac, miert karhoznac.

Az Elsőrül.

VGy ſzerete Iſten ez uilagot. Az Iſtennec irgal-
maſsága, es hozzanc valo nagy buzgo ſze-
relme, oka az mi iduoſségünknec. Mellyet ü ſzent
felſége nem beſzęddel, hanem lętel ſzerent, es v-
gyan chelekedettel bizonyęta meg. Vgyanis nem
az, az igaz ſzeretet, à mely chac nyeluęn forog
embernec, hanem à ki ſziuębŏl ſzarmazuán, mind
ſzóual, ſ-mind tetemenńel egy arant mutattya meg
magat. Szerete azert Iſten ez vilagot, kit euel bi-
zoneta meg, *hogy az ü egyetlen egy fiat eretſe adta le-
gyen, hogy minden à ki ü benne biſzen el ne ueſzen, hanē
örŏc eletet uegyen.* Azert bochàta ez vilagra Iſten
az ü fiat, hog errül adatneiec ez vilagert. A kar-
hozatra kŏteleztetet embereket meg valtanáia,
az ü halaláual az mi halalunkat meg rontanáia,
es örŏc eletet adna minekünc. Kit hog miuelne,
tellyeſseggel chac az ü ſzerelme, es io volta inde-
totta ütet reia. Errül az Iſtennec hozzanc valo nag
ſzerelmerül imigyen ir ſzent Pal Apoſtol. Ebben
aianlya Iſten mi hozzanc valo ſzerelmét, hogy

*Az mi idueſ-
ſegünknec*

Az igaz ſzeretet minemü

*Az Iſten ſze-
relmenec bi-
zonſaga.*

*Michoda inde
totta reia Iſ-
tent, hogy fi-
at bochatana
ia é uilagra.*

midön még bűnöſöc volnanc, à Chriſtus meg
holt erettünc. Az ű tulaidon fiánac nem keduezett
Rom. 8. Iſten, hanem mi erettünc mindnáiunkert atta ſüet.
Naponkent ſoc ieleit, es bizonságit lattyuc az Iſ-
ten ſzerelmének, de ſohol ſemmibe az inkab meg
nem ielentetic, mint hogy fiat keſerues halalra atta
erettünc. *Szerette ugymond Iſten ez uilagot.* Erchet
Ez uilagon mit kel ertetni. ez vilagon, az embereket, kic ez vilag ſzerent
vannac. Ezen ertelemmel mondgya kereſztelő
Iohan. 1. ſzent Ianoſis, hogy az Iſtennec barannya el veſzi
ez vilagnac bűneit. Neueztetnec peniglen az
emberec vilagnac à ſzent irasban, arra valo tekin-
tetből, hogy bűnbe eſtenec, haragnac, es halálnac
fiaiua lőttenec, nem foghattyac meg az Iſtennec
titkiait, termeſzet ſzerent nem az Iſten orſzagá-
nac, hanem à karhozatnac örökösi. Mely ertel-
Teſtnekis mondatic az ember. emmel, teſtnekis gyakorta mondatic az el veſzet
Gen. 6. ember. Mind ám midön imigyen ſzolla ű felőle
az mennyei atya Iſten. Nem marad meg az én lel-
kem örökce az emberbe, mert teſt, az az, teſti,
meg romlot, el ſzakat az ű teremtőietűl à bűn
miat.

De mint ſzeretet az Iſten minket, ha mind-
Ket dolog vagyon benne. nyaian vilag, az az, bűnöſöc vagunc? Két dolgot
talalt Iſten mi bennünc, egyet azt, à mit ű terem-
tet. Máſt à mi nem ű tülle, hanem mi magunkul
vagyon. Hogy emberec vagyunc, teſtünc es lel-
künc

kűnc vagyon, az Iſtentűl iót, mert ű teremtet minket. Ezt az ű teremtet allattyat ſzereti Iſten. Hogy peniglen à bűntűl meg fórtóztettűnc, az nem Iſtentűl, hanem mi magunktul vagyon. Mert az ember tiſzteſségben vala, de nem ęrte, es annac okaert à bűnnec miattá, az oktalan allatokhoz haſonlattatec, es haſonlatoſsa lón azokhoz. Ezt à mi nem óue, à bűnt, gyűlóli bennűnc. Es akaruán az óuét meg tartani, fiat errettűnc adá, hogy ként halalt, ſzenuedne, meg fizetne à mi bűneinkert, es azokbol meg tiſztogatuán, az órócc eletbe be vinne minket. Mi tűllűnkis aztkeuanńa kedig, hogy mies ſzűntelen valo pœnitencia tartás altal, óldóklyűc magunkbã à gonoſz keuanságot, es ne engedgyűnc az egíſzer ű tűlle meg gózettetet bűnnec. Im ertitec immar, hogy az Iſtennec ſzerelme oka az mi iduóſségűnknec. Ez vtan azt ielenti meg Chriſtus, ki altal, es mi modon ſzórzótte legyen az atya Iſten, az iduóſséget. Tudni illic, az ű egyetlen egy ſzent fia altal. Az ű tulaidon vérkec miat eſtenec emberec à bűnbe, es annera meg romlottunc, hogy bűnbe fogantatunc, es ſzűletűnc, bűnbe élűnc, naprul napra mind több bűnt chelekedűnc, es ſem mi magúnc magunkal, ſem más teremtet allat, iot nem tehet velűnc. (Annac okaert, hogy tellyeſséggel, es órókce el ne veſznenc, è vilagra kűlte ISTEN az ű fiat, hogy az el veſzet

Az óuet ſzereti Iſten bennünc.

Pſal. 48.

A bűnt gyűlóli bennünc.

Ki altal ſzerzette Iſten az idueſséget.

Luc. 15. el veſzet iuhot meg kereſnęie, meg valtanaia, es
Az Atya Iſtē iduōzetenęie. Ez volt az Atya Iſtennec elen-
nec akarattya fogua meg rendeltetet, es el vegezet akarattya,
hog̀ az ū egyetlene altal ſzerzenęie meg az mi id-
ueſsegūnket. Mely akarattyat, leg elōſzōr para-
dichomba ielente ki, midōn à kigyonac igy ſzol-
Gene. 3. la. Az aſzoń embernec magua rontya meg à te
feiedet. Annac vtanna meg ielente Abrahamna-
kis monduán. A te magodban aldattatnac meg
minden nemzetségec. Touabba az ô tōruenbe
ſoc képpen meg peldaztata, es à Prophetakcal
meg hirdettete, hog̀ meg ſzabadetando volna az
embert, az ū ſzent fia altal. Azt mondgya azert
Fiát adni mi Chriſtus, hog̀ *Iſten, fiat atta.* Ez az ſzent iras ſzol-
legyen. lasánac folyaſa, magaban foglallya, az mi val-
ſagunknac modgyat, es ſzinten annit teſzen, mint
ha azt mondanam. Hog̀ az Iſten fiánac kellet azt
erettūnc ſzenuedni, à mit igaſsàg ſzerent mi er-
demlettūnc, es nekūnc kellet volna ſzenuednūnc,
ū neki kellet meg fizetni à miuel mi adoſoc vol-
tunc. Erdemlūnc vala, es ſzūkség volt volna ſzē-
uednūnc az mi būneinkert, kènt, es halalt. Hog̀
az Iſteñec imillyen ſententciaiánac elég lōt volna
Gene. 2. Valamely oraban çiendel az meg tiltot fanac
gyūmōlchében, halallal halſz meg. Erettūnc ada
az ū fiat Iſten, ki az mi helyūnkre àluan, es igyun-
ket magára vōuén, meg fizete erettūnc, ſzenuedc,

es ū

es eleget tőn bűneinkert. Halalra adatec az mi bűneinkert, es fel tamada à mi meg igazulàſunkert. Igazan mondgya tahat Eſaias, hogy az Atya Iſten, minden alnakſaginkat az ű fiára raka. Igazan mondgya ſzent Palis, hogy őzue bekeltűnc Iſtennel, az ű fiánac halála altal. Hogy à halálnac altala meg rontya azt, à kinec à halalon birodalma vala, az az, az őrdőgőt, es meg ſzabadetotta azokat, kic à halaltul valo feltőkbe, tellyes eletekben kőteleſec valánac rabſagra, Hogy mikeppen Adamba mindenec meg halnac, azonkeppen Chriſtusban mindenec meg eleuenednec.

Rom. 4. Eſa. 53. Rom. 5. Heb. 2. 1. Cor. 1.

Az Maſodikrul.

A Chriſtuſnac io tetemenit, es az ű altala meg ſzereztetet idueſséget, teſti kezeinkel ſem meg nem foghattyuc, ſem el nem vehettyuc, hanem chac hittel. Azert valaki abban reſzes akar lenni, hittel iarullyon, es nyullyon hozza. Bizon dolog az, à mit vrunc mond, *hogy Iſten nem à uegre bochata az ű fiat ez uilagra hogy karhoſztaſſa ez uilagot, hanem hogy idvőzűllyon ű altala ez uilag.* De azis igaz, hogy chac azoc nem karhoznac à kic hiſznec ű benne, à kic peniglen nem hiſznec immar karhoztanac, mert magokban viſelic à karhozatnac okat, à hitetlenſeget, mely miat oly bizony

Hittel ueſzic az idvőſséget.

Kic nem karhoznac.

zony hogy el karhozic az ember, mintha immar ſzinten el karhozot volna. Ezt nyiluan bizonyitya Chriſtus, midőn ſzent Marknál imigyen ſzol. A ki hiénd, es meg kereſztelkedic iduezül, à ki pedig niglen nem hiénd el karhozic. Megint maſut ſz: Ianoſnal. Ez az én atyamnac à ki engemet küldött, akarattya, hogy minden valaki lattya à fiat, es hiſzẽ ũ benne, vegye az örök eletet. Szent Ianoſis vgyan azont beſzelli monduán. Ezeket irom tinektec hogy tudgyatoc, hogy örök eletetec vagyon à kic hiſztec az Iſten fiának neuében. Nemis choda az, hogy à Chriſtusban valo hit altal veſzũc az idoſ-séget, mert ũ vgán chac azert iött volt ez vilagra, hogy meg kereſſe, es idoözetette volna az el veſzet emberi nemzetet. Es ſem idoſſeg ninchen ſenki be masba, ſem más neu nem adatot ég alat, à kibẽ kellene nekünc egyebbe idoözülnünc, hanẽ chac à leſuſnac neuébe. Azert neueztetéc vgánis leſuſnac, az az ſzabadetónac auagy idoözetönec, mert ũ ſzabadettya meg bũneitul, es idoözeti az ũnepet. Es à Prophetac mindnyaian bizonságot teſznec felöle, hogy bũnoknec bochanattyat veſzic az ũ neue altal, valakic hiſznec ũ benne.)))

Mar: 16.

Ioan. 6.

1 Iob. 5.

Matth. 18.

Actor. 4.

Matth: 1.

Act: 10.

(((Im laſd atyamfia kereſztyen, mely tunyac, es mely hala adatlanoc vagyunc mi. Chac azt keuanna Iſten tőlünc hogy higyunc naia Iſten mi tüllünc hogy hinnenc az ũ fiaba, kit ha valo

Azt keuánya Iſten tőlünc hogy higyunc

ha valoba meg miudnenc, kesz volna minket id-
uozeteni, de azt sem miuelly uc vgy à mint kelle-
ne. Sot sokan talaltatnac azoc kozot à kic ke-
reszty enecknec neuezic magokat, ollyac, kic nem
idues egekre, hanem karhozatty okra élnec euel à
gyonyorusseges mondassal. Minden valaki hiszen
u benne el nem vesz, el nem karhozic, hanem ve-
szi az oroc eletet. Mert igen konnyen akarnac
iutni az idueséghez, mellyet CHRISTVS nehe-
zen, soc munkaual, kénnal, es végre halallal szer-
zet minekunc. Elegnec alettyac lenni az idueseg- *Elege à puszta hit.*
nec meg nyeresére, es el vetelere à puszta hitet.
Mintha szinten chac à kellene hozza, hog higy-
gyuc az idueséget Christus altal adatni. Maga
bizony midon az iras arrul à hitrul szol à mely *Az idueseges hit mi legyen*
iduezet, nem chac azt erti à hiten, hanem aual egé-
tembe à hitnec gyumolchétis, à kereszttyeni ele-
tet. Hog ez ig legyen, masut tob beszeddel szol-
lottunc felole, mostan chac egy helt hozoc elo, sz:
Palbol ennec bizonsagára. Azt iria szent Pal egy
leueleben, Hog valaki az oueire, es kiualtkeppen *1. Tim. 5.*
haza nepére gondot nem visel, meg tagadta hitét,
es gonoszb à hitetlennel, Holot meg teczic, hogy
u hitetlenségnec nem chac azt tartotta, ha à Chri- *A hitetlenseg michoda.*
stus felol valo tudomant nem hiszed, hanem az-
tis, ha à io chelédes embernec tisztiben vgy el
nem

nem iarſz à mint kellene, vgy nem chelekedel
mint à te hiuatalod keuannya te tűlled, io gond
nem viſelſz hazad nepére. Tahat ha az hitetlen
ſeg magaba foglallya à gond viſeletlenſéget, es
gyeb gonoſz chelekedetet, viſzontag az iduoſſe
ges hitis, nem chac à mezetelen hitelt rekeſzti az
neuezetiala, hanem à io gond viſeléſtis, es minden
egyeb io chelekedeteket. Erched azert hogy oly
hit altal veſzűc el az idueſſeget, mely à Chriſtus
felől valo tudomant vallya teuelyges nelkűl, es az
Iſtennec tőruenyet engedelmes akarattal kőueti
chelekedi. Oly hitet keuan mi tűllűnc à mi vrunk,
mely à ſzeretetnec altala chelekedic.

Minemű hit altal ueſzűc az iduőſſeget.

Gal. 5. Matth: 7.

Az Harmadikrul.

AZ mi iduőſſegűnknec oka az atya Iſtennec
ſzerelme. Meg ſzerzőie à Chriſtus. Azert
kőſz mellyel el veſzűc, à hit. Laſſuc immar à kar
hozatnac oka mi legyen. Mert tudgyuc hogy nem
mind iduezűlnec az emberec, hanem inkab tőbb
karhoznac. *Ez az itelet auagy à karhozat*, vgy mond
Chriſtus, *mert uilagoſsag iőt è uilagra, es az emberec
inkab ſzerettec à ſetetſeget, hogy nem mint à uilagoſsa
got.* A ſőtetſeg oka à karhozatnac. Az az, à hi
tetlenſég, à bűn. Azert karhoznac valakic el kar
koznac, hogy à ſőtetſeget ſzeretic nem à vilagoſsa
got.

A karhozatnac oka.

Az

Az Iſtennec fia ez vilagnac vilagoſsága. Ki ſoc képpen akar mindeneket vilagoſetani. Elő- ſzőr az okoſságnac termeſzet ſzerent valo vila- goſsagával. Mert azert adot mi belęnc okos, es értő lelket, hogy az altal eſmerhęc teremtőnket, eſmerhęn ſzereſſhęc, tudakozzunc akarattya felől, es kőueſshęc az ő meg eſmert akarattyat. Bizon- ſagot teſzen arrul ůnnen maga ſzent Dauidnal, imigyen ſzoluán az embernec. Ertelmet adoc te- neked es tanetlac tegedet, mely vton kellyen iar- nod, raitad leſznec az én ſzemeim. Ne legyetec ollyanoc mint à lo es az őſzuér, kikben ertelem auagy okoſság ninchen. Latode mire adgya Iſten az ertelmet, es az okoſságot, hogy meg tanullyuc mely vton kellyen iarnunc, ellyůnc az okoſság- gal, ne viſellyůc oktalanul magunkat mint az o- koſság nelkůl valo allatoc. Ioabba vilagoſęt à Chriſtus az ő ſzent igeięnec altala. Melyről v- gyan azon ſzent Dauid ímezt beſzelli. Az te igęd vr Iſten, az én labaimnac egő ſzőuetneke, es az én őſuęnimnec vilagoſsága. Nem kilőmben ve- zerli az embert è vilagon az Iſtennec igęie, mint az egő ſzőuetnec, mellyet midőn ęiel előtte víſel- nec lattya annac vilaganál houa kel menni. An- nac főlőtte eleitől fogua ſoc feries chillagokat ta- maſztot fel ő ſzent felsége, az ő ſzent hiu ſzolgait, kiket peldaul adot mi előnkbe, hogy azokat kő-

Ioan. 8. A Chriſtus ez uilagnac uila- goſsága. Mint uilago- ſét.

Pſal: 13.

Pſal. 118.

ueſzūc, es ū tūllōc tanullyuc mint kellyen igazgat nunc labainkat az Iſtennec vtán valo iarásban. A tōbbi kōzōt kereſztelō ſzent Ianos volt egíc, kiről Chriſtus azt mondgya, Hogy egō es vilagos ſzōuetnec vala. Vegezetre, ū magais à vilagoſság az Iſten fia ez vilagra iōue, à fel vōt emberi termeſzetben. Ki vilagoſságnac neueztetic az ū chelekedetitūl, mellyet chelekedic az emberbe. A vilagoſságnac két chelekedeti vagon. Egíc ez, hogy az el rōitōt allatokat ki ielenti, maſic hogy vilagoſęt. Chriſtus azert iōue ez vilagra, hogy vgán ezen két dolgōt chelekednęie mi bennūnc. Meg nyilatkoztattya es meg ielenti, hogy valami bennūnc vagyon, es tūlūnc ſzarmazic, az mind ſōtetſeg, mind būn: meg eſmerteti velūnc magunkat, es az mi fogyatkozaſinkat. Vilagoſętis, meg mutatuan hol kellyen az igaſságot, es az eletet kereſni, tudni illic ū benne es ū altala.

Iohan. 5.

Chriſtus miert neueztetic uilagoſsagnac.

De az emberec inkab ſzeretec à ſōtetſeget à uilagoſsagnal! Choda dolog, hogy az emberec (az az, nagy réſze az emberi nemzetnec) à gōnyōrūſeges vilagoſsagot meg attuluán, à ſōtetſéget ſzeretec, es valaſztac magoknac. Sōtetſég peniglen à hitetlenſégnec vaksága, es à būn. Mellyekrūl imigyen emlekezic ſzent Pal Apoſtol. Ezt mondom tinektec, es igen kérlec az vrnac altala, hogy ennec vtanna ne viſellyetec ęleteteket, mint az egyeb pagonac viſelic

Michoda à Sōtetſeg. Epheſ. 4.

viſelic, az ũ elmeieknec heuſágos voltában, kik-
nec gondolattyoc megſõtettetet, es kic el idegenül-
tenec az Iſteni ęlettũl, à tudatlanſágnac miatta,
mely ũ bennec vagyon, az ũ ſziueknec kemenſe-
gciert. (Sõtetſég azis minden, valami è vilagnac
tulaidona. A teſti bõlcheſeg, hatalmaſság, kaz-
dagság, igaſság, dichõſég. Mert noha ezeket cho-
dallyac, es bõchũlic az emberec, mind az altal ha
az Iſteni igaz vilagoſsaghoz haſonlettatnac, ahoz
kepeſt ollyanoc mint à temerdec ſõtetſeg.)

Ez azert à karhozatnac oka, *bogy uilagoſſag iõt ez uilagra*, hogy minden è vilagra iõuõ embert meg
vilagoſetana, az igaſſagnac eſmeretire hozna, es *Iohan. 1.*
az emberec inkab ſzerettec à ſõtetſeget, à hitetlenſegnec
alkſagat, bogy nem mint à uilagoſsagot. (Nem akarta
erteni, azt mondga Dauid, hogy iol chelekedneiec. *Pſal. 51.*
Nyiluan hirdettetic az Euangeliom, de ſokaknac
nem kel, hanem à teuelygeſnec ſõtetſegẽt keduelic,
es azt kõuetic. (Touabba à vegre iõt az Iſten fia
è fõldre, hogy à bũnt el uennęie, es vtat mutatna
az igaſságra, az emberec kedig annera el merül-
tenec à bũnbe, hogy inkab akarnac igaſsag, ęlet,
es idueſseg nelkũl lenni, hogy ſem mint à gyõnyõ-
rũſeges faitalan eletet el hadni. Azertis iõt volt mi
hozzanc à Chriſtus, hogy igaz lelki bõlcheſeget,
kazdagſagot, igaſſagot, dichõſeget adna mine-
kũnc, de az emberec az ũ ſõtetſẽgeket ſzeretic,

chac azt kereſic hoǵ è vílag elōt lattaſsanac bōl cheknec, kazdagoknac, igazaknac lenni, az lelki Iſteni dolgokra ſemi gondot nem víſelnec (Nem choda azert ha el karhoznac, ha az veghetetlen ſōtetſegre vettetnec azoc, à kic à vílagoſsagot nē akariac venni. *Mert minden á ki gonoſzul chelekedic,* ſzan ſzandekcal miueli à gonoſzt, nem akar el tauozni à gonoſztul, *gyūlōli á uilagoſſagot, es nem ūi á uilagoſſagra, hogy azū chelekedeti meg ne feddeſſence.*) Nem ſzenuedheti hoǵ meg nyilatkoztaſsanac az ū gonoſzsági, nem akaria eſmerni mely nagy ve-

Rom. 7. ſzedelembe forog (*A ki kedig igazan chelekedic,* gō-nōrkōdic az Iſtennec tōruenyebe, à belſō ember

2. Reg. 12 ſzerent, *á uilagoſſagra nū* ōrōmeſt eſmeri vétket, es minden fogyatkozaſat, nem bannya ha meg feddetic. Mint Dauid, ki alazatoſsan vōue Nathan Prophetanac feddéſet) *Hogy ki nyilatkoztaſsanac az ū chelekedeti,* az ū pœnitenciaia, à būnbōl, mely ū benne feddetic, meg terçſe. (Mert ezec mind Iſtenſzerent lōttenec, es azert nem futnac à vílagoſsag elōt. Rōuid beſzeddel, ha iol reia halgattal arra à mit è Prædicationban ſzollottunc, meg tanultad honnet kel varnod idueſsegedet, mert az Iſtennec ío voltabol, ki altal, mert à Chriſtus altal, es mint iuthacz hozza, mert hittel. Meg tanultad aztis, miból kōuetkezic à karhozat, mert à ſōtetſegbōl, mellyet ſzabad akaratty oc ſzerent valaſztnac ma-

goknac

goknac è vilagi emberec. Es ezekből arra indetta-
tol, hogy teis ſzereſzed az Iſtent, à ki eleb ſzeretet
tegedet, es az ũ fiat te ereted atta. 1. Iohan. 4.

PÍNKOSD
KED.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Ianoſ-
nal talalod meg X. réſzeben.

AZ időben, monda Ieſus à Phariſeuſoknac. Bizony bizony mondom tinektec, à ki nem az aiton megyen be à iuhoknac aklába, hanem máſonnet hág be, oru az, es tolvay. A kikedig az aiton megyen be, az à iuhoknac Paſztora. Ennec az àito allo meg nyittya, Es à iuhoc az ũ ſzauât hallyac, Es az ũ iuhait neueken hiia, es ki uiſzi azokat. Es mikoron àz ũ iuhait ki bocsàtàndgya, azoc előt megyen. Es à iuhoc kővetic ũtet, Mert iſmeric az ũ ſzauat. Az idegent kedig ſemmiképpen nem kővetic, hanem elfutnàc ũ tũlle, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauât. E példa beſzedet monda nekic Ieſus. De kedig nem ertec meg, micsoda uolna az, à mit nekic ſzól uala.

Monda àz okaert Ieſus iſmet ũ nekiẽc. Bizony bizony mondom tinektec, en uagyoc à iuboknàc aytaia. Mindnyaian uala mennyen en elŏttem iŏttec, oruoc, es tolui ualoc. De nem halgattac ŏket à iuboc. En uagyoc az aito, Ha ualaki en általam be menend ĭduŏzùl, Es kiſſe megyen, es eledelt talal. Az oru nem iũ, hanem chac bogy orozzon, ŏllyen es ueſzeſſen: en iŏttem bogy eletet legyen, es bogy bŏuelkŏdgyenec.

Mi adot okot Chriſtuſnac, ezeknec mondaſara.

LIic mindeneknec elŏtte meg tekentenũnc, mi adot legẽn ŏkot reia Chriſtus vrunknac, hogy ezeket ſzollania, mellyec ez mai Euangeliomba ez lŏnkbe adatnac. Meg gyogyeta az vakon ſzũletet embert, es meg ada neki ſzemeit világat. Aual bizoñeta Iſtenſéget, es hogy ũ volna à Meſsias, à regen meg igertetet paſztor, ki legelteneie az Iſtennec iuhait, es oruoslanaia azoknac ragualyaiokat. De à Phariſeuſoc, es iras tudoc, kicsak koron az Iſten nepe kŏzŏt, à paſztorſagnac helyet tartyac, es neuet viſelic vala, ebben meg botrankozánac, es nem akariac vala vrunknac à Meſsianac, es igaz paſztornac tiſztit engedni. Kiknec hitetlen vakmerŏſégec ellen oltalmazza magat iduezetŏnc, à ſzent Ianos Euangeliõianac tizedic reſzeben, honnet è mai Euangeliom vetetet, es meg bizonettya, hogy à Phariſeuſoc, es iras tudoc nem voltanac igaz paſztoroc, de ũ igaz paſztor, es igaz

Meſsias

Meſsias, kinec aklaban vannac, ũtet kõuetic, es beſzedet halgattyac, az idegeneket kedic nem kõuetic, es nem halgattyac à iuhoc. Rõuid beſzeddel, ebben ez Euangeliomban meg valaſztya à io, es igaz paſztorokat, à gonoſz es hamis paſztoroktul, es meg ielenti az io iuhoknakis erkõlchõket. *Ez Euangeliomnac ſomaia.*

Harom réſze vagon azert ez Euangeliomnac. Elsõ reſzeben ſzol Chriſtus az hamis paſztorokrul. Maſodikban, az igaz paſztorokrul. Harmadikban az iuhokrul.

Elsõ Reſze.

CHoda dolog mely nagy erõt ſzég raita az õrdõg, hogy az emberi nemzetet, mellyet egyſzer el eitet, es maganac foglalt vala, megint õueue tegé, es iſtentûl tellyſseggel el ſzakaſza. Ennec meg ſzerzeſére em laſd minemũ meſterſéggel él, à tõbalnakſagi kõzõtt ſatuã hogy à meg romlot termeſzetũ ẽber, ſzũkolkõdic iſtẽ vtã, ẽ vilag ſzerent valo igazgatoc nelkũlis, kic ũtet azIſteñec vtára igazgaſsac, ezec kõzzeis konkolyt hint, es az ũ alnakſagának kouaſzat õlgeti. Hamis Prophetakat tamaſzt, kic à paſztorſagnac neue alat farkas elmét, es erkõlchõt viſelnec. Kiket, mierthogy mikeppẽ az õrdõg vilagoſsagnac angálaua valtoſztattya magat, azonkeppẽ ezekis, noha hamis apoſtoloc, es alnakſagos mũkáſoc; mind az altal àChriſtus apoſtoliua *Miert bochat az õrdõg, hamis paſztorokat.* 2. Cor. 11.

valtoztattyac magokat, es azt mutattyac, hogh ide tūl bochatatot paſztoroc es tanetoc volnanac nehez volna meg eſmerni kic legyenec, ha à Chriſtus bizonyos ielt nem adot volna hozaioc. De ollyat adot ez maí Euangeliomban, melyrūl meg eſmerheti akarkies, es meg eſmeruęn el tauoſztathattya à Satànnac ſzolgait ha akaria. Imigyen ſzól azert felōlōc. (*Bizony bizony mondom tinektec, à ki nem az aiton megyen be à iuhoknac aklába, hanem maſonnet bāg be, oru az, es toluai.* Iuhoc aklànac hiuſzaz anaſzentegházat, melyben az Iſtennec nepe mint à iuhoc az akolba laknac, nyugoſznac es legeltetnec. Melyrōl tōb ſzónc leſzen è prædicationac vtolſō reſzeben. Az akolba valo be menetelen kedig ęrti, az eghazi ſzolgalatnac, à lelki paſztorsāgnac fel vételet. Mely ha tōruenyſzerent es iol leſzen, bizonettya azt à ki fel vōtte, igaz paſztornac lenni; hanem tōruen ſzerent es nem iol, meg mutattya hogh az nem igaz paſztor. De miert hogh nem erthetty ūc kūlōmben meg, ki menyen be az aiton, es ki hagion maſonnet be, hanem ha azt meg tudgyuc elōſzōr, mi legyen az aito; à mit arrul az Euangeliomnac vége fele ſzol vrunc, azt minekūnc ide clō kel hoznunc." *Ennekyoc ugymond, az aito.* Aitonac neuezi magat Chriſtus bizonyos okokbol. (Mert ſenki à paſztorsāgra iol nem megyen, hanem chac az, à kit ū hi-

Mert

Az akol michoda.

Az akolba valo be menetel mi legyen.

Az aito michoda.

Chriſtus miert aito.

Mert ſenki iol nem legelteti à iuhokat, hanem chac az, à ki az Iſtennec igeiet à Chriſtus lelke altal hirdeti. Mert ſenki egyeb à paſztorságnac tiſztit io modon nem viſeli annal, à ki azt akaria, es keuannya à iuhoknac, à mit Chriſtus akart es keuant. Ebből meg ertheti immar, hogy à nem megyen be az aiton, à ki Chriſtuſtul nem hiuatot, à Chriſtuſnac lelke altal nem tanéttya, hanem hamiſsan magyarazza az iraſt, à ki mindenekbe à Chriſtuſnac tiſzteſséget es à iuhoknac iuoſséget nem kereſi, hanem az ű tulaidon haſznát. Leg előſzőr azert, valaki meg nem mutathattya, hogy tőrueń ſzerent valaſztatot, es az Iſten tűl rendeltetet modon kűldettetet volna à paſztorságnac tiſztire, az nem paſztor, hanem oru, es toluai. A valaſztáſnac auagy kűldéſnec peniglen ket módgya vagyon. Nemellyec kűldettenec Iſtentűl űnnen magatűl, minden kőzbe vetés es eſzkőz nelkűl (Mint az ó tőrueńbeli Prophetac kiknec űnnen maga ſzóllot, az Iſten, es az mely néphez kűldeni akarta ſzemelie ſzerent kűldőtteket. Mikeppen Eſaias mondgya vala maga felől. Az vr kűldőt engemet, es az ű Lelke. A tőb Prophetakis kedig, hogy ielenteńeiec tőrueń ſzerent valo kűldeſeket, inkab mindenkoron eleibe veticaz ű tanetáſoknac, imez igeket. Azt mondgya az vriſten. Ezen modon bochattatec kereſztelő

Ki nem megyẽ beaz aiton

A ki tőrueny ſzerent nem ualaſztatot.

A ualaſztaſnac auagy kűldéſnec két modgya.

Eſa. 48.

T 5

Luc. 3. telő ſzent Ianoſis, kihez, à mint ſzent Lukach ir
ia, lőn az vrnac ſzaua, es iőue az Iordan mellet va
lő minden tartomanſokba prædicaluan à pœni
cianac kèreſztſeget bűnőknec bochanattyara.
Matth. 4. Az apoſtolokatis igy kűlde vrunc, vgy mint ki
Ioan. 1. ket ünnen maga hiua es valaſzta az apoſtola
Mar. 3. 16. gra, es bochata űket è ſzeles vilagra, hog prædi
callanáiac az Euangeliomot minden teremtet al
latoknac. Ez à kűldéſnec imillyen módgya, az
apoſtolokig tartot, es ű bennec ſzűnt meg, vgy
hog immar, ſenkinec nem kel hinni, akar min
mondgyais hog Iſtentűl kűldetet, à mint ingen
maid meg erted, hog ſzokot Iſten máskeppen
paſztorokat kűldeni. Mert nemellyeket eſzkőz
altal, es kőzbeuetéſsel, vgy hog ű kűldi vgan ezo
katis, de emberec altal, effelec voltanac az ő tőru
uenbe à papoc, es papi feiedelmec, kic à tőrue
nec ceremoniai ſzerent kenetnec es ſzenteltetnec
vala emberi kéz altal à papságra. Mint am Aa
ronnac es az ű fiáinac lőn dolgoc, kiket Iſten va
laſzta, de Moyſeſſel keneté es ſzenteltetè fel ű
ket. Az vij tőrueńbenis az apoſtoloc valaſztánac
es kűldenec à kereſztyenec kőzibe eghazi feie
delmeket es piſpőköket, mellyeknec hatalmat a
dánac reia, hog űc megint egyebeket kűldhetne
1. Tim. 4. nec. Szēt Pal à tőbi kőzőt, Tituſt, es Timotheuſt
2. Tim. 1. kezeinec reiaioc vetéſe altal ſzētele piſpőkőkre. Es

Tit

Az kőzbe ue-
tes nelkűl ua-
lo kűldes, még
tartot.

Eſzkőzes
kőzbe ueres
altal ualo kűl
des.

Tituſnac imigyen ir. Ezert hagyalac tegedet Cre- Tit. 1.
tában, hogy à mi hátra volna, azt meg igazeta-
nád, es varoſonként eghazi embereket rendelnel,
à mint en meg hattam vala teneked. Ennel egyeb
módgiat én nem oluaſom az irásban, à paſzto-
roknac bochatasának az apoſtoloc vtan. Hanem
valakic Iſtentűl bochattáttanac, mind igy bocha-
táttanac, eſzkőz, es kőzbe vetés altal. Vgy anne- Actor. 9.
ra, hogy még ſzent Paltis kit menből ſzoléta meg
es vgy valaſzta az apoſtolságra, ennec è ſzer tar-
taſnac meg erősíteſéiert, az apoſtoloc altal aka-
rá küldetni, monduan nekiec. Valaſzátoc ki en- Actor. 13.
nekem Pált es Barnabaſt arra à munkara melyre
hittam űket. Engeduen azert az apoſtoloc az vr
rendelesének, minec vtanna bőitőltec es imatkoz-
tac volna, es kezeket reiaioc vetettec volna, el bo-
chatac űket.

Tahat maſonnet hágnac be azoc, valakic à Maſonnet
prædicallásnac es paſztorságnac tiſztit magok- hág be, à ki
nac tulaidonettyac, noha ſem eſzkőz nelkűl, ſem rendſzerent
eſzkőz altal nem bochattáttanac Iſtentűl. Effelec nem ualaſz-
voltanac regenten, Chore, Datan, Abyron, kic tatot.
tulaidon vakmerőségekcel elő tolyuan ma- Num. 16.
gokat, à földtűl el nyeletteténec. Effelec vala- Hier. 13.
nac à hamis Prophetakis, kikről ISTEN imi-
gyen panaſzolkodic. Nem küldőc vala Prophe-

takat

Az eretnekec maſonnet hagnac be.

takat, es ůc futnac vala, nem ſzolloc vala nekic, ez ůc Prophetainac vala. Efelec voltanac Ebion, Cherintus, Marcion, Arrius, Manicheus, es à többi regi eretnekec, kic feienkent azt kialtottac, hogy Iſtentůl küldettenec volna, de maga abban ſemmi nem volt, mert nemellyec közzülöc ſoha à törueny ſzerent valo egyhazi feiedelmektůl az anyaſzentegyhaznac ſzokaſa ſzerent à tanetáſnac, es paſztorságnac tiſztire nem valaſztattanac, nemellyec noha valaſztattanac volt elein, még ki nem ſzakattanac az igaz kereſztyeneknec gyüleközetiből, de az vtan oſzton, hogy el valtanac à hiuektůl, el veſztettec az Iſtennec malaſztyat, es azt à meltoságot, mellyet az piſpöki kezeknec reiaioc vetteteſenec altala vöttenec volt. Efelec à moſtani eretnekis, Kic az Chriſtus iuhai közzül ki ſzakadot, zerzete hagyot, es hite ſzeget Luter vtan induluan, vegre ſoc féle teuelygeſekre, es eretnekségekre oſzlattanac, es ſzakadoztanac. Kic teuelyegtuen, egyebeketis teuelyegtetnec. Mellyekrůl Prophetaltanac volt Chriſtuſis, az Apoſtolokis, hogy ebben ez idöben, az az, vilag vegezeti féle fognanac el iüni.

Matth: 24. 1. Tim. 4. 2. Tim: 3. 2. Pet: 3 Iud. ep.

Az eretnoknac kereſztyen maſonnet hagnac be

Maſonnet hagnac be azokis, kic noha törueny ſzerent valo piſpököc, paſztoroc, es Prædicatoroc lattatnac lenni, miuel hogy az anyaſzentegyháznac ſzokot ſzer tartáſi ſzerent ſzenteltettenec fel

fel à tiſztre, es tudomanyokban, ſ- tanetaſokban eggyet valanac az aſzenteg hazzal, mind az altal nem à iuhoknac iduoſſegeket hanem az ũ tulaidon haſznokat kereſic. Kic kozzul nemellyec hiſzelkedeſſel, nemellyec à feiedelmec, es vduari nepec vtan valo chel chapaſſal, nemellyec aiandokkal, es kilomb kilomb fele alnakſaggal iutnac à piſpokſegre, auagy más egyhazi tiſztre. Midon kedig meg kaptac azt à mit kereſtenec, vgy viſelic magokat, hog meg igazul raitoc, ſzent Palnac amaz mondáſa. Ki ki mind az ũ haſznát kereſi, nem azt à mi à Ieſus Chriſtuſe. Vgy hizlallyac torkokat, es haſokat à ſzent egyhaz iouedelmebol, hog meltan mondhatyuc felolöc à mit vgyan azon ſzent Pal mond, hog az vr Ieſus Chriſtuſnac nem ſzolgalnac, hanem az onnen haſoknac. Keuannam bizony, hog egy ſe volna mi kozötünc de felec raita hog vannac, kiket tulaidon kep pen illèt, es mintha vgyan vial mutatna, az vr hiu ſzolgaianac imillyen panaſza. Nag ſokan iarnac külömben, kic felol gyakorta ſzóltam tinektec, moſtan kedig ſiruanis meg mondom, hog à Chriſtus kereſztinec ellenſegi, kiknec az ũ vegec veſzedelem, kiknec haſoc Iſtenec, es kiknec dichöſegec az onnen ſzegyenekre vagyon, kic chac é földiekre viſelnec gondot.

Ez à maſonet hagas.

Ezekrül panaſzolkodic à Propheta mond-

Ezech. 34.

uan

Phil. 2.

Rom. 16.

Phil. 3.

Prnaſzolkodas á gonoſz paſztoroc ellen.

uán. Ezt mondgya az Vr Iſten.Iai az Iſrael paſztorinac,kic ō magokat legeltetic. A paſztoroknac, nem de à ńaiat kelle legeltetniec? De ti tejt eſztec vala,es à gyapiuual meg ruhazzatoc vala magatokat, es à meg hizottat meg vagiatoc vala,de à iuhokat nem legeltetitec vala. Az erōlenekcel nem bantatoc,à betegeket meg nem gyogyetottatoc,à ſebeſeket be nem kōtōttetec, az el teuelyedteket hatra nem hoztàtoc,es az el veſzteket meg nem kereſtétec, hanem nagy kegyetlenſéggel es kemēſeggel vralkodtoc vala raitoc. Es az en iuhaim el oſzlottac, mint kiknec ninchen paſztoroc,es à mezei vadaknac eledeliue lōttenec es tellyeſſéggel el oſzlottanac, es ſenki ninchen ki tudakoznęiec felōlōc,auagy ki meg kereſneie ſiket. Nem de nē talaltatnáke ez ielen ualo idōbeli paſztoroc kōzōt , kic à propheta mondaſa ſzerent , chac teiet es gyapiat kereſnec, azaz,à iōuedelmet ſzeretic, magokat kōuerętic, de à iuhoknac iduōſſegekre ſemmi gondot nem viſelnec, ſem veſzedelmeken nem kōnyōrūlnec? Azt alettyac netalantan, hoǵ nem lattya Iſten à mit ic chelekednec: vai lattya bizony, ſ-el ſem ſzenuedi méǵ iſſuendōre. Halgathacza mint feńegeti vǵan ottan à propheta altal ūket. Ez okaert ti paſztoroc hallyatoc az vrnac igęiet. Elec én azt mondgya az vr Iſten. Miert hoǵ az én iuhaimat ra-

Pnaſzolkodas á gonoſz paſztoroc ellen.

A gonoſz paſztoroknac feńyegetéſe.

gado-

gádomanra bochátatoc, es az en nyaiamat vadaknac eledelre, miert hog̀ ninchen paſztoroc, es az én paſztorim nem gondolnac az en nyaiammal, hanem oly paſztoroc kic ũ magokat legeltetic, de az én iuhaimat nem akariac legeltetni, ez okaert ti paſztoroc hallyatoc az vrnac igeiet. Ezt mondgya az vr Iſten, ime en à paſztorokra, es elò kerem az en iuhaimat az ũ kezekbol, es veget teſzec ũ bennec, hog̀ tobſzor paſztoroc ne legyenec, es ũ magokat tobſzor ne legelteſſec. En megſzabadetom az en iuhaimat az ũ ſzaiokbol, hog̀ ennec vtanna tobſzor ũket meg ne egyec. Adnáia az kegyelmes Iſten, hog̀ retteñenc meg ũ ſzſ: fellegenec feniegeteſetul, es latnanc iobban dolgũk hoz hog̀ ſem mint eddig lattunc. Mert bizony igy mi miattunc ſoc lelkec veſznec el, mellyeknec verét Iſten mind à mi kezünkbol kereſi meg. *Ezech: 3.*

Ezec à kikrul eddig ſzollottunc mind maſonnet hagnac be az akolba, Chriſtus elot, az az, nẽ ũ altala iottenec, es annac okaert, oruoc es toluaioc azt mondgya vrunc. Mierth meg ielenti aztis, ez vtan. Mert àuegre iunec hog̀ lopianac, ollyenec es veſzeſsenec. Ki lopiac à Chriſtuſnac akłabol à iuhokat az hamis prophetac, es eretnekec, teuelygokce teſzic, meg foittyac meg olic, es el veſztic lelkeket. Mert à hamis prophetac es azoc à kic nekic hiſznec, eiel nappal fognac *oruoknac es Toluaiocnac miert mondatnac.* *Apoc. 2.*

kęn-

kęnzattatni, mind ōrōkōn ōrōkce. Kilopiac à hamis paſztorokis, kic chac neuét víſelic es haſznat veſzic à paſztorſágnac, de terhet nem erzic, miuel hog ki hadgyac gonduiſeletlenségec miat ũket teuelyedni, jolic, hanem kũlōmben chac ehelis az Iſtennec igęienec kenęret nem ſzegdeluén nekiec. Mert ſem ũnnen magoc nem prædicálnac, ſem egyebeket nem tanettatnac à kic prædicalnánac, hanem inkab chufokra, bolondokra, hazug hizelkedōkre, dobzodáſra, vendegeskedéſre kōltic azt, à miuel az Iſten igeięnec folyaſat kellene ſegéteni. De ezekrũl tōbbet ſzollottunc huſuet vtan valo maſodic vaſarnapon, moſtan immar ſzollyunc az io paſztorokrul.

Tren: 4.

Maſodic Reſze.

Michoda az aiton ualo be menetel.

AKi peniglen az aiton megyen be, à iuhoknac paſztora. A tíſztnec tōruen ſzerent, es io modō valo fel vétele mutattya meg à io paſztort, mert az, az aiton valo be menetel. Mirũl eſmerheſſũc meg peniglẽ azt, igaz vton iutotte valaki à paſztorſágra, vagy nem, meg mondoc nem regen. Ennec, az az, à io paſztornac, az aito allo meg nyittya.

Aito allo à ſz: Lélec.

Ha Chriſtus aito, tahat az aito allo az, à ki Chriſtuſt, es az ũ iouáit meg ńilatkoztattya. Tudni illic à ſzent Lęlec Iſten. Mert ũ eſmerteti velũnc

iduō-

idvözétőnket, ſz: Palnac imez mondáſa kęnt. Nekünc kedig Iſten ielentette, az ű lelke altal. Azert mondgya vrunkis à ſzent lęlekről, hogy az teſzen bizonſágot ű felőle.)) Az igaſsagrais, mellyel à iuhokat kel legeltetniec, à ſzent lęlec tanettya meg à paſztorokat. Es igaz ſzeretetet őnt ſzivőkbe, hogy ſzereſsėc az iuhokat, es nem az ű tulaidon haſznokat, hanem à iuhoknac idvőſsegeket, vgy hogy ęleteketis keſzec legenec erettec adni. Mint ſzent Pal ki igy ſzól maga felől. A Chriſtuſnac ſzerelme kęſzeret minket. Nem à tieteket keresem (à iuhoknac beſzelli ezt) hanem ti magatokat. Mert nem à fiaknac kel győiteni az atyaknac, hanem az atyaknac à fiaknac. En kedig őrőmeſt költőc, es magamatis oda adom az ti lelketękért, iol lehet ėn nagobban ſzeretuęn titeket, kiſseb ſzeretetben legyec ti nallatoc. Vegezetre, à tudomannac kulchàtis, (mely à Chriſtuſnac vallàn vagyon, kiuel meg nyit, es ſenki be nem zàr, be zàr, es ſenki meg nem nyit) vgyan azon ſzent lęlecadgya à paſztoroknac: Hogy minden tudomanba, es bolcheſęgbe tanętuan, meg fedgenec minden embert, hatalmaſoc legyenec minden magaſſag ellen, ki fel emeli magat az Iſten tudōaña ellen, es fogsągba vetheſsenec minden ęrtelmet à Chriſtuſnac ſzolgalattyara. *Es az ű iuhait neueken hiia.*

I. Cor. 2. Ioh. 15.

Iohan. 16.

2. Cor. 5. 2. Cor. 15.

Apoc. 3. Eſa. 22. Col. 1. 2. Cor. 10.

Neueken hini à iuhokat mi legyen.

oly gondot viſel reiaioc, hogy eſmeri mindenik
ſzükſeget, es tudgya egyenkent mellykcel
kellyen bánni. Szüntelen reiaioc kialt az Iſten
parancholattya ſzerent, ki imezt parancholja. Ki
Eſai. 58. alch, meg ne ſzünnyel, mint egy kürt magaſztald
fel à te ſzauadat. *Es ki uiſzi üket*, tanetáſaual à
datlanságnac es bünöknec ſötetſegéből. *Es mik-
ron az ü iuhait ki bochatandgya, elöttöc megyen.* A
re tanettya üket beſzeddel, azt meg mutattya
peldaualis. Meg fogadgya ſzent Palnac tanetáſa
1. Tim. 4. Peldaioc leg vgymond Timotheuſnac à hiuek-
nec, beſzededben, nyaiaſságodban, ſzerelmedben
lelkedben, hitedben, tiſzta eletedben. *En uagyoc
àito, ha ualaki en altalam be menend idöziil.* Szent P
lis vgyan ezent beſzelli. Ki midön Timotheuſna
eleibe atta volna à io paſztorságnac formaiat, c
1. Tim. 4. dolgat, vegre ezt monda neki. Ha ezt miuelő
tenen magadatis meg mented, azokatis à kic
Az eledel tá- gedet halgatnac. *Es akar be-ſz-akar ki mennyen eled
lalas michoda talal.* Ha ünnen magaba elmelkedikes auagy i
madkozic, ha az iuhoknac legelteteſere ki megyo
nis, mindenüt az igaſságnac eledelet meg talallya
elmelkedüen es imatkozuan meg nyeri Iſten
à bölcheséget, mellyel à iuhokat tanécha es lege
teſſe. Ki menuén hogy légelteſſe à barankakat, el
veſzi elmeiéből az ſzent Lelektül oda be
tan

tetet tudomant, es elteti velle az ũ gond viſe-
lése ala vettetet nyaiat. Ezeket beſzélle vrunc
è mai Euangeliomban à io paſztorrul. Kiknec
tõb tulaidonságit meg talalod az huſuet
vtan valo maſodic vaſarnapi
prædicatioban.

Az Harmadikrul.

ÕRõmeſt hallyatoc, es igen dicheritec à præ-
dicatort, midõn à piſpõkõkrũl, es egyeb rend
beli egyhazi ſzolgakrul ſzoluan, azoknac vet-
kõket es bũnõket feddi, mint ha chac ũc volna-
nac bũnõſõc, es chac ũ bennec talaltatnęiec feddeſ-
re melto dolog, ti peniglen bũn nelkũl volnátoc,
es ſemmi feddeſt nem erdemletec. Maga bizony
ha meg tekentitec magatokat, ti ſem ollyanoc vat-
toc, à minemũeknec kellene à Chriſtus iuhainac
lenni. Kikrũl halgaſſacza mit beſzel vrunc. Az
iuhoc balgattyac á paſztornac ſzauat, es kõuetic ũ-
tet, mert eſmeric áz ũ ſzauát. Az idegent kedig nem
kõuetic, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat.
Ez à io iuhoknac erkõlchõc, es termeſzetec. Iu-

Az iuhoknac erkõlchõc.

Miert neuez-tetnec iuhok-nac az Iſten népe.

hoknac neuez tetnec peniglen az Iſtennec népe à kereſztyenec, es iuhoc aklanac az anaſzteghaz. Mert latode mit mondnac önnen magoc à prophetánal. Mi ũ népe vagyunc, es az ũ legeltetéſenec iuhai. Az Iſtenis nekic. Tí én nyaiam, az én legeltetéſemnec nyaia vattoc emberec, es en ti veratoc Iſtenetec.

Pſal: 78. 94. Eze: 34.

Oka ez, hog illyen neuet ád à ſzent irás az Iſten népenec, mert à iuhoknac tulaidonsága nemiképpen hozzaioc illic az Iſten fiaihozis. Illyen tulaidonságat mongyac à iuhnac, hog akar mely ſoc baranyoc közötis, bator mind egy ſzörüc es egy aranyuc legyenekis, meg eſmeri az ũ barankaiat. Viſzontag à baranis ki eſmeri egy nehany ezer iuh közzülis az ũ annyat à az ũ annyanac réuaſat meg erti, es az vtan fut, más iuhot nem követ.

A iuhokhoz haſonlatoſoc az Iſtenfiai.

A iuhóc eſmeric paſztorokat.

A minemũ eſmeret à iuh, es az ũ baranya közöt vagyon, ollyan eſmeretel eſmeric à lelki iuhokis à kereſztyenec, az ũ paſztorokat, eſmeric es halgattyac az ũ ſzauát.

1. Iohan. 4.

Mint ſzent Ianoſis mondgya felölöc. Mi vgymond, Iſtentül vagyunc, à ki eſmeri az Iſtent, halgat minket, à ki Iſtentül ninchen, nẽ halgat minket. Altalan fogua à ki à Chriſtuſnac iuha, es az ũ aklaba lakic, azt à paſztort halgattya, es azt kö-

Mit kel nezni à paſztorban.

ueti, à ki az aiton ment be az akolba. Azt nézi fö képpen à paſztorban, hog törueni ſzerent va-

lo paſz-

lo paſztor legyen, hog à Moyſeſnec ſekiben tűl-
lyon. Azt benne talaluán halgattya ũtet, es kőue-
ti az engedelmeſségnec altala, ſzauat fogaduán,
es tanetáſat vőuen. Chriſtus vrunknac parancho-
lattya ſzerent, ki azt hadgya minekűnc hogy à
Moyſes ſekiben tűlő paſztoroc valamit nekűnc
mondnac, meg tarchuc, es meg őrizzűc ha ſzín-
ten még nem felelneis mindeneſtűl fogua az ű e-
letec tanetaſoknac. *Az idegent kedig nem kőuetic,*
mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauát. Idegen az,
àki nem az aiton ment be az akolba. Az eret-
nec, à hamis propheta. Ezt à ki igaz iuh nem hal-
gattya. Ezt hadgyuc tinektec, vgymond ſzent
Pal, atyamfiai, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ne-
uénec altala, hog meg vonnyatoc magatokat
minden atyafitul, ki ſzertelenűl viſeli magát, es
nem à tanétot tanulſag ſzerent, mellyet mi tűl-
ſűnc vőt. Vrunkis arra int minket, hog ha ki azt
mondangya nekűnc, ime it vagyon à CHRI-
STVS auagy amot, ne higgyűnc: ime à puſzta-
ban, ki ne mennyűnc, ime à reitec helyekben,
aztis ne higgyűc. Bizonyos iele ez, hog CHRI-
STVS iuha vagy, ha à tőruen ſzerent valo igaz
paſztorokat halgatod es kőueted, az idegeneket
nem halgatod hanem el fucz tűlőc. De monda-
nad, miert nem halgatnã, mit art halgatnom, had
erchem mit mond, eſzem vagyon, à mit ollyat

Matth: 23.

Kilegyen az idegen.

2. Teſ: 3.

Math. 24.

A Chriſtus iuhanac bizonyos iele.

Az eretnecket ueſzedelmes, chac fűlelis halgatni.

halloc tűlle hogy idegen volna az Iſten igeietűl,
Ezech. 31. azt en fűlem mellől bochatom. No aryamſia, a
ki illeti à ſzurkot, meg fórtóztetic tűlle, es à ki
1. Cor. 15. keuellyel kózóskódic, keuelyſegbe óltózic az.
El veſztic à io erkólchóket à gonoſz beſzédec.
Igen eg igyű à iuh, hamar el teuelyedic, ha vala
hog az ű paſztoratul el-tauozic. Teis ne alech
magadat oly bólchnec lenni, hog el nem teuelyed
hetel, ha idegen paſztort keſzdeſz halgatni. Ból
3. Reg. 11. chebnec alctodé magadat Salomonnal? Nẽ de ia
tet à teuelygó pogan ſzemelyeknec tarſalkodá
tóttee baluany imadoua? Hanyat Iattűc affele em
bereket, kic vgy teczet volna, hog chac proba
lą́ſnac okaert halgattac az eretnekeknec prædi
catioiokat, es oluaſtác iraſokat, azonba ha tekem
tettűc, el chalattanac tűllóc, es teuelygesbe eſtenec
mentűl touabban iarſz à veſzedelęmtűl attul in
Az io iuhnac tulaidonſága. kab nem eſel bele. Illyen az io iuhnac tulaidonſá
ga, hog az ű paſztorat halgattya, es kóueti, az ide
gent ſemmi képpen nem. Akarnam azert, hogy
mindńaian à kic moſtan ezt hallyatoc en tűllem,
tókelleteſſeggel megis tartanatoc. De iobbã meg
ertyűcazt à mit az io iuhokrul hallunc, ha à go
A gonoſz iuhokrul, noſz iuhoknakis meg tugyuc termeſzeteket. Igy
ſzól azert ezeknec Iſten à Prophetanal. Tinekne
Ezec. 34. én nyaiam, ezt mondgya az vriſten. Ime en inic
tet teſzec à iuhoc, es à iuhoc kózót, es à koſoc ſá
bakoc

bakockőzőt. Nem elégc hogy illyen io, es beu legeléstec vagyon, hogy még labaitokcalis nyomodgatoc? Es illyen tiſzta es beu vizetec vagyon italotokra, hogy még labotokcalis zauariatoc? Es az én iuhaimnac azt kel ennyec, à mit ti el nomodtatoc, es azt kel innyoc, à mellyet labotokcal meg zauartatoc. Ez okaert ezt mondgya az vr Iſten. Ime én itiletet teſzec à kőuer, es őſztőuer iuhoc kőzőt. Azert hogy labaitokcal kapaltoc, es az erőtleneket ſzàruatokcal őklőldőzitec, mig nem kikergetitec, ſegetſeggel leſzec az en nyaiamnac, hogy tőbſzőr ragadomannya ne legyen, es iteletet à iuhoc es iuhoc kőzőt. Feddi azokat à iuhokat, à kic az Iſtennec igeicnec etelet, es italat, laboc ala nyomodgyac es meg zauariac, midőn à hamis prophetaknac gonoſz magyarazattyoc ſzerent, ertic, es veſzic. Annac fölőtte miuel hogy erőſsebbec, hatalmasbac, es okosbac, az eg igűeknel, azokcalis à meg nomottatot fűet etetic es à meg zauartatot vizet itattyac, vg mint kiket nag hatalmaſsággal keſzeretnec hogy ű vtañoc indullyanac vagfeddeſekcel, kialtaſokcal meg rettentnec, hogy ne mereſzlyenec ű tűlőc kilőmbőzni, nag alnoc es chalard beſzedekcel el hitetic űket. A kic peniglẽ nẽ hamar ẽgednec nekiec azokat őklőldőzic, ſzidgac pirongattyac, feñegetic, haborgattiac mind addiglã, még nẽ uagy kiſzakaſztiac à Chriſtus aklabol

Mint kell az Iſt. Lab ala nyomodas, es zauaras.

Nyomodot el edelt étetni, es zauart uizet itatni, mi legyen.

Az őklőldőzes michoda.

vagy ha azt nem miuelhetic, nyomorusággal kő-
ſebſeggel illetic, el vetic mint egy ferges diot. Azt
miuelec nem régen egy nehany koſoc, es bakoc
it è varasbanis, kic el induluan à Baalnac vtán, ſo-
kakat ez fölül meg irot meſterſegekcel à veſzedel-
lemnec vtára viuénec. Nemellyeket peniglen à
kic igaz iuhoc voltanac, miert hogy nem engedte-
nec nekiec, kiſsebſeggel illeténec, tiſztektül meg
foſztuan, es ſoc boſzu beſzedekcel meg alaztanac.
Nagy keuely öklöldözö bac az, à ki egy ſzegeny
alazatos hiu kereſztyent, aual feńeget vala, hogy
az anńa teieis keſerü leſzen neki. Semmiert nem
egyebert, hanem chac azert, hogy batorsággal mo-
reſslé vallani, hogy ü az igaz paſztortul el nem a-
kar ſzakadni, es az idegent holtig ſoha nem akar-
ia halgatni. ((De el iü az idö hogy Iſten iteletet to-
ſzen à iuhoc, es bakoc közöt. Mikor leſzen az
Itelet napian, midön à iuhokat el valaſztya à ba-
koktul, es à iuhokat az ü attyanac orſzagaba be-
viſzi, az rugodozo, es öklelö keuely bakokat ko-
dig, az öröc tüzre veti. Attul fogua oſzton, ſo-
ha nem arthatnac à gonoſzoc à ioknac, es nem
leſznec ragadomanyul az Iſtennec iuhai. Nem
chac à gonoſz, es nem igaz paſztorokat fedd
azert az Iſten igeie, hanem à gonoſz iuhokat is.
Tahat mind ket rendbeliec, az az, mind mi kic
paſztoroc vagyunc, ſ-mind ti kic iuhoc vattoc,

Mikör teſzen iteletet Iſten à iuhoc közöt.

haluán

haluán à Chriſtuſnac tanetáſat ſzabiuc ahoz ma- 1. Pet. 5.
gunkat, hogy midőn el iű à paſztoroknac feiedel-
me à Chriſtus az iteletre, kiki mind veheſsűc el, à
dichőſegnec meg rodhatatlan korona-
iat, AMEN.

SZENTHA-
ROMSAG NAPIA.

A ſzent Ianos Euangeliomianac III. reſzeből vettűc ez mai Euangeliomot.

Ala egy Nicodemus neuő ember, à Phariſeuſoc kőzzűl, àSidok-nac feiedelme. Ezis̈ue eiel Ieſushoz, es monda neki: Meſter: Tūdgyuc bogy az Iſtentől tanetoul iőttel. Mert ſenki nem tehetiė chodákat, mellyeket te teſz, hanemha az Iſten leend ű uele. Felele Ieſus, es monda neki: Bizony bizony mondom teneked, Hanem hà ualaki uyonnan ſzűletendic: nem lathattya Iſtennèc orſzágát. Monda neki Nicodemus: Mikeppen ſzűlethetic àz ember, mikoron uen? Vallyon be mehete maſodſzor az ű annyánac me-

V s bebe

bebe hogy uionnan ſzuletteſsec: Felele Ieſus: Bizony bizony mondom teneked, hanemba ualaki ſzùletendic uiſzòl, es ſzent Lelektùl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. A mi teſtùl ſzùletit, teſt az, es à mi à lelektùl ſzùletett, lelec az. Ne chodallyad, hogy mondam teneked: Szùkſeg tinektec uionnan ſzùletni. A ſzel, à houa akar fuualla az ù zugáſat, de nem tudod honned iò, es houa mennyen. Ekeppen uagyon minden à ki lelektùl ſzùletet. Felele Nicodemus, es monda neki: Mikeppen lehetnec ezzec? Felele Ieſus, es monda neki: Te uagy Iſraelnec Meſtere, es ezeket nem tudod? Bizony bizony mondom teneked, à mit tudunc, azt ſzollyuc, es à mit láttunc, arrôl teſzùnc tanubizonſágot: de à mi tanubizonſagunkat be nem ueſzitec. Ha è fôldieket mondottam tinektec, es nem biſztec, mikeppen hienditec ha mennyeieket mondoc tinektec? Mert ſenki fel nem megyen menyben, hanemchac az, à ki leſzálot menybôl, az embernec fia, ki menyben uagyon. Mikeppen kedig à Moyſes fel emelte a kigyot à puſztába, azonkeppen ſzùkſeg fel emeltetni embernec fiának, Hogy minden à ki biſzen ù benne, el ne ueſzen, hanem ôrôc elete legyen.

Ez mai innepnec oka.

EZ mai innepet à végrè ſzerzettec à règi iamboroc, hog à kôſsegnec maeleibe adaſsec, az Iſtenrûl valo tudomany, ki egy allattyaban, de harom ſzemelyeben. Mert mincc vtanna ez el

ez el mult napokon emlekeztűnc volna az atya Iſtenrűl, ki ez vilagra kűlte az ű fiat; A fiurul es az ű io tetemenirul: A ſzent lelekuec az Euangeliomnac erőſsetesére valo el iőuetelerűl: alkolmatos, es mélto dolognac itelec az mi eleinc, hogy mind ezekrűl ma eg rőuideden, es ſomma ſzerent valo tanulſag adatneiec à kőſseg eleibe, à vegre, hog az Iſten felől valo tanulſag ertelmét, rőuid beſzedbe foglaltatuan konnyebben meg foghaſsac, es elmeiekbe tarthaſsac az emberec.

Az Euangeliomot peniglen, mellyet bőtű ſzerent meg hallátoc, azert oluaſsuc ezen az innenpen, miuel hog emlekezet vagyon benne, az Iſten ſegnec mind harom ſzemelyérűl, es Iſtennec az anaſzenteghazhoz valo io tetemenirűl. Mert miképpen az atya el kűlte az ű fiat, es à fiu el iőt, hog felemeltetuén à kereſztfára, aldozat lőt volna mi erettűnc, azonképpen à ſzent lelec adatic, hog ű altala à vizben à hiuec vionnan ſzűleſsenec. Ez azert ſommaia ennec az Euangeliomnac. Hog vionnan ſzűletuen viſztűl, es ſzent lelektűl, az őrőc eletnec őrőkőſi vagyunc à Ieſus Chriſtus altal, kit az atya el kűldőt.

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

Sommaia ez Euangeliomnac.

En ebben é Prædicatioban, az Iſtenrűl ſzóloc, es à ſzent haromſagrűl valo tudomant, imillyen, rendel adom előtőkbe.

E Prædicatiomirűl leſzen.

Előſzőr

Elsőszőr meg mutatom hogy egy Isten vagon. Es mint kel azt erteni, hogy egy.

Masodszor, meg bizonyçtom, hogy az egy Istenségben harom szemely talaltatic. Atya, fiu, szent lelec.

Harmadszor, szóluan kiualtkeppen à masodic szemelyről, az emberre lőt Isten fiarul, à szent irasbol meg ielentem, hogy az egy szemelybe, ket termeszet vagyon, Isten es ember.

Negyedszer, aztis io bizonsagokcal meg erősétem, hogy az Istennec fia nem akcoron kezdetet, midőn à szűznec meheben fogantatec, hanem az előttis volt.

Oetődszer meg tanetlac reia benneteket à szent iraſnac fondamentomabol, hogy à Christus nem teremtet allat (vgy hogy mindeneknec előtte teremtetet volna) hanem Isten)) Isten kedig nem teremtő szeltetesképpen, auagy chac neuezet szerent, az Istennec ű benne lakozo aiandekiert, hanem vgian valoba valo, es az atyahoz egyenlő örőc Isten.

Hatodszor es vtolszor, à szent lelekről leszen igen rőuid beszedem.

Az Elsőről.

A ű igeieből kel Istent esmerni.

MAs képpen akarni az Istent esmerni hogy nem mint ünnen maga ielentette magát az ű szent

ũſzent igeieben, eſztelenſeg es tiſzta bolondság. Mert holot ũtet ſenki nem latta, mit tudhatunc annal egyebet felőle, à mit az ũ egyetlen egy fia, ki az ũ kebelebe vagyon, regenten Moyſes altal, es à Prophetac altal, az vtolſo időkben peniglen tulaidon ſzemelyében, es az Apoſtoloc altal mondot minękũnc? Ez vilagi bőlchec kic az Iſtennec igeiet nem tuttac, à teremtet allatokrul elmelkeduén vegére mentenec hog Iſten vagyon à ki teremtette, biria, es igazgattya mind ezeket. Annakis vegére mentenec, nemellyec ũ kőzzũlőc, hog az, à ki mindeneket teremtet, eleb valo à teremtet allatoknal, es őrőc mindenhato lelki állat. De ſoha arra nem iuthattanac, hog errũl az Iſtenrũl, kit teremtőnec, őrőc es mindenhatonac vallottanac, valami igaz, es alhatatos tudomant talalhattanac volna. Hanem chac Iudæaba, az az, az ũ nepe kőzőt eſmertetic az Iſten, es Iſraelbe, az az, à kereſztyen anaſzentegyhazban, nagy az ũ neue. Mi eſmeriũc az Iſtent annera, à mint ũ magat à ſzent irasban meg ielentette, eſmeruén ſziuũnkel, hiſz ũnc ũ benne, es ſzankal iduőſsegre valo vallaſt teſzũnc felőle.

Iohan. 1.

E uilagi bőlchec mint eſmertec Iſtent. Rom. 1.

Pſam 75. Chac az ũ tulaidon nepe eſmeri Iſtent.

(Ez peniglen Iſten felől à mi hitũnc, es vallaſunc (à mint ſzent Athanaſius rőuid, es nemes beſzeddel meg mondgya) Hog az egy Iſtent ha-

Az mi hitũnc Iſten felől. In Simb.

rom-

romſagban, es â haromságot, egyſégben, tiſztá-
lyúc. Sem â ſzemelyeket egybe nem ólgyetvén,
ſem â termeſzetet el nem valaſztuan. Az az, va-
lyúc, hóg egy az Iſten, termeſzet ſzerent valo á-
lattyaban, es harom ſzemelyiben, atya, fiu, ſzent
lęlec. Mely harom ſzemelyt vgy valaſztyuc meg
egymaſtul, hóg kűlőmb kűlőmb ſzemelyne-
mondgyuc lenni mindeniket, es nem azon egy
ſzemelt harom neuel neueztetni. Mint Sabellius
aletotta. De mind az altal allattyokat, es termeſzé-
teket tagadgyuc auagy kűlőmbőzőnec, auag ha-
romnac lenni, hanem â harom meg valaſztatot
ſzemelybe, egy meg valaſztathatatlan, es oſzolha-
tatlan Iſteni termeſzetet imadúnc.

Hogy az Iſ-
ten egy.

Hóg az Iſten egy legén, oly igen nyiluan vagón
hóg azt még â tőrőkőc ſ- â Sidokis vallyac: Az
eretnekec peniglen, kic az Iſten fia, es lelke ellen
fel emeltec feieket, tellyes torokcal kialtyac, Nem
ſzúkſeg azert abban ſokat faradnunc, à mibeſem-
mi ketſeg ninchen. Moyſes errűl imigyen ſzól
Deut: 6. 32. lá. Hallyad Iſrael. A mi vrunc Iſtenúnc egy Iſ-
ten, ű magais az Iſten, laſsatoc vgy mond, hogy
én chac egédől vagyoc, es nallamnal tőb Iſten
Exod: 20. ninchen. Megint maſut. En vagyoc à te vrad Iſ-
tened, idegen Iſtenid ne legyenec én előttem. Ha
ha ki mind elő akarnaia ſzamlalni à ſzent iraſok
helyeit, mellyec bizonettyac az Iſtenſégnec egy
voltát egeſz koňuet irhatna felőle.

(De moſt annac beket haguan arrul tudakoz- *Mint kel azt*
zunc, mint kel ezt ertenũnc, hog̃ az Iſten egynec *erteni, hogy*
mondatic. Ved eſzedben azert, hog̃ valahol az *egy az Iſten.*
Iſtenrũl azt oluaſod hog̃ eg̃, az eg̃ſeg, à teremtet al
latoknac ellene vettetic. Vg̃ hog̃ ez à kis ige, EGY, *Az egyſeg*
à hamis Iſteneket rekeſzti ki, es tagadgya azokat *à hamis Iſte-*
Iſteneknec lenni, mellyeket à baluanyozo pogà- *neket rekeſz-*
noc Iſtenec gyanánt imadtanac. Valami allatoc *ti ki.*
vannac azert, azoc kõzõt, chac egy Iſten vagyon,
à tõbi mind nem Iſten, hanem teremtet allat, es an-
nac az egy Iſtennec kezeinec alkomànya. Hog̃ ez
ig̃ legyen, à ſzent iraſnac vgyan azon helyei meg
bizonettyac, mellyeket az Iſtennec egyſeg̃rũl ho-
zanc moſtan elõ.)

(Mert minec vtanna Moyſes imezt mondot- *Deut. 6.*
ta volna, Hallyad Iſrael, à mi vrunc Iſtennũnc egy
Iſten. Es az egy Iſtennec ſzerelmére, es felelmére
intette volna à nèpet, à tõb beſzèdi kõzõt imez-
tis beſzélli. A te vradat Iſtenedet fellyed, es chac
ũ neki ſzolgaly, es az ũ neuére eskũdgyel. (Ne
menètec az ti kõrũletec valo pogan nemzetſegek-
nec idegen Iſtenihez. Im hallod mint magyarazza
meg magàt Moyſes. A mit az egy Iſtenrũl mon-
dot vala, chac hamar meg ielenti, hogy aual az
idegen, pogan hamis Iſteneket rekeſzti ki. (Holot
kedig az Iſten imigyen ſzolla maga felõl. Laſsà- *Deut. 32.*
tochog̃ èn chac eg̃edũl vagyoc, es nallamnal tõb

ninchen,

ninchen, hog ottis az Iſtennec egyſege à teremtet allatoknac es à kezel chenaltatot Iſtenecknec ellene vetteſséc, à mit ez elõt mondà, azt igen ſzepen meg mutattya. Hol vannac, vgy mond, az ũ Iſtenec, kikben bizodalmokat vetettec valac? Kellyenec fel es ſegetſenec, es ſzũkſegtekben oltalmazzanac titeket. Laſsàtoc hog en chac egyedũl vagyoc es nallamnal tõb Iſten ninchen. En õlõc es eleuenétec, verec es gyogyettoc, es ſenki ninchen, ki az én kezembõl ſzabadethatna. Nẽ kilõmb mintha két ſzoual imezt mondanaia. Annac egic ſem Iſten, à mellyeket én kiuũlem Iſtennec mondanac, hanem chac egyedũl én vagyoc Iſten.

Exod. 20. Imez peniglen hog az Iſten igyen beſzèl: En vagyoc à te vrad Iſtened ki tegedet Aegiptusbol, az rabſagnac hazabol ki hoztalac. Idegen Iſtenid ne legyenec én elõttem. Ne chenaly faragot képet magadnac, ſem valami haſonlatoſsàgot, à ki vagy az-égbe vagyon õt fen, vagy à fõldõn it alat, ſem azoknac haſonlatoſsàgàt mellyec à vizbe vannac è fõld alat. Ne imadazokat ſe tiſzteld: oly níluan bizonettya azt à mit mondèc hog níluabban ſem lehetne annal.

Egynec miert mondatic Iſtẽ. Errũl azert emlekezém hog meg erchétec: Hog az Iſten, kit Moyſes prædicallot, kit à Prophetac hirdettenec, ki az ô tõrueníbeli ſzent atyakcal ſzol-

calſzollot, egynec azert mondatic, hogʼ az embereknec ſziuökből, ki rekeſzteſséc az Iſteneknec ſokaſagárul valo velekedés, es hogʼ ſemmi teremtet allatoknac, Iſteni tiſzteſséget ne tulaidonechunc, es nem à vegre hogʼ az egy Iſtenſegben à ſzemelyeknec haromſagat tagadgyuc.

Az Maſodikrul.

MErt midőn az Iſten ũnnen magába, à teremtet allatokhoz valo tekéntet nelkül gondolatic. Vgyan azon Iſten az egy allattyaban, harom egy maſtul meg valaſztatot ſzemelyckben imadtatic. A ſzemelyec ezec, Elſő atya. Maſodic fiu, Harmadic ſzent lelec Iſten. Az atya örökkül fogua nemzi az ũ fiat. A fiu öröktül fogua nemzettetic az atyatul. A ſzent lelec öröktül fogua ſzarmazic az atyatul, es az fiutul, es vellec egűt imadtatic. Es hogʼ meg érched, ezekcel az tulaidonſagokcal valaſztatnac meg egʼmaſtul, hogy az atya nemző. A fiu nemzettetet, az ſzent lelec ſzarmazo. Mert chac az atya tulaidonsága ez, hogʼ nemz, chac az fiue hogʼ nemzettetic, chac az ſz: lelekė hogʼ ſzarmazic. Sem à fiu, ſem à ſz: lelec nem nemz, hanem az atya: Sem az atya ſem à ſz: lelec, nem nẽzettetic, hanem à fiu: Sem az atya ſem à fiu nem ſzarmazic, hanem à ſzent lelec. Nem

Az Iſten ũ magába harom ſzemelyʼ.

A ſzemelyeknec tulaidonſagoc.

harom Iſten,hanem harom ſzemely az egy Iſtenſégben. Es oly harom hog egyenlő, egy allatu, egy termeſzetű,egy arant örökce valo egy Iſtenſég vagyon à haromban. A ſzent irás adgya ezt elönkbe,es annac okaert hiſzüc hog igaz,de mint leheſſen okoſságunkal es ertelmünkel ſemmikeppen,hanem chac hittel foghattyuc meg.

A ſzemelyeknec harom ſágarol valo hitetis.

Bizonyettatic peniglen à ſzemelyeknec harom volta,elöſzör, az angyalnac beſzédebül, kit ſzüz Marianac imezt mondá. Szent Lelec ſzalland te reád,es à felſégeſnec ereie arnyekoz[illegible] det. Annac okaert, azis à ſzent [illegible]ly tüledſzületic,Iſten fiának hiuattatic. Emlekezic mind à harom ſzemelyrül. A felséges Atyarul,az Iſten fiarul, ki à ſzüztül è vilagra ſzületéc,es à ſzent Lelekrül. Touabba à Chriſtus kereſztelkedéſenec ideien, igen világoſſan valo ieleneſſel ielente magat à ſzent haromság. Midön az Atya menyből kiáltá mödunán,ez az én ſzerelmes fiám: A Fiu az Iordan vizeben Ianoſtul kereſzteltetic, à ſzent Lélek galamb képben ſzal à Chriſtus feiére. Vrunkis kedig azt parancholá az apoſtoloknac, hog Atyanac Fiunac, es ſzent Léleknec neueben keresztelyenec.Es egybütis egy nehany helyen, mind à harom ſzemelyt meg neuezé. Mint mikoron az ſzent Lélket igére monduán. A ſzent Lélec, kit Atyam küldén neuembe. Midön el iöuend à vigaſztal

Luc: 1.

Matthé 3.

Matth. 28.

Ioan: 14.

Ioan: 15.

galztalo kit én kűldőc nektec Atyamtul. De tam ezennis nékel igen ſokat kéſnünc, mért à ſzent haromſág ellen tamadot eretnekeknekis az okoſa, be veſzi à ſzent haromſágnac neuezetit, es vallya hogy vagyon à harom ſzemely, ki Atya, Fiu, es ſzent Lélec. Mellyet talam azert miuelnec, hogy mutogatuán mintha az aňaſzenteghaznac tudomaňat magyaraznaiac, es nem az ellen ſzollaňanac, kőnnyeben meg chalhaſſac az egyigyűgyűeket. De maga ha touab meňec à dologba, vgy ſzolnac à ſzemelyec felől, hogy meg teczic az ű alnokságoc, es ollyakat beſzelnec, mellyec tellyeſségel ellenkednec az igaz kereſztyeni tudomãnyal.

Az eretnekekis uallyac à harom ſzemely.

Az Harmadikrul.

SEruetus azt mondgya à Chriſtus felől, hogy puſzta chac à ſzűztűl ſzűletet ember. Es akcor kezdetet Iſten fiának neueztetni, midőn annanac mehében à ſzent Lélektűl meg kenetet. Es hogy ſem Iſten fia nem volt, ſem hipoſtaſia extantiaia, az az, valoba valo lętele, nem volt neki foganatáſa előt. Vgyan ezen teuelygesben voltanac amaz régi eretnekekis. Ebion, Photinus, Paulus Samoſatenus. Kiknec hazugságoc ellen leg előſzőr azt bizonyettom meg à ſzent irásbol, hogy à Chriſtus nem chac ember, hanem ISTEN es ember.

Seruetusnac eretnecſége.

Chriſtus Iſten es ember.

Két Abrazat magion Chriſtusban.

Szent Pál Apoſtol, két format eſmer à Chriſtusban. Iſtenit es emberit. Mi mondgyuc abrazatnac azt à mit ű formanac mond. Mert ſzemelynec azert nem akarom mondani, hogy à perſonanac, es à formanac, mindeniknec magánac valo magár neue adaſſec, es à magár nęueknec haſonlatos volta, eſz ueſztéſt ne ſzerezzen é ket dolác igęnec iegyzeſeben. Mellyekrűl igy ír à Philippisbelieknec. Azon lelki indulat legyen tibennetec mint à Chriſtus Ieſusban. Ki midőn Iſteni abrazatban volna, nem ragadomannac aléta, az Iſtennel valo egyenlő voltat: hanem meg alazta magát, rabotas ſzolgánac abrazattyat fel vőuen, haſonlatos leuen az emberekhez, es képe ſzerent vgy talaltatot mint ember. It ſzent Palnac, à ſzolgánac formaian auagy abrazattyan, nem chac à ſzent Doctoroc, de még azokis à teuelygőc, à kik ellen moſt tuſakodunc az emberi termeſzetnec, mely à ſzűz Marianac meheben fogantatec tulaidon allattyat ertic. Mire nem akariac tahat ezec, vgyan ottan az Iſtennec abrazattyanis az Iſteni termeſzetet erteni, à mint ertettec à régi iambor iras magyarazoc? Tekenche meg chac akarkies à ſzent Pal mondáſat, meg eſmeri hogy Iſteni termeſzetet tulaidonet vrunknac, es vallya hogy à ſzolgai abrazatnac fel vetelenec előtteis Iſten volt.

Phil: 2.

Chriſoſt: Hie: Primaſ: Theoph: Tomas in hűc locum. Aug: Enchir: cap: 32. Baſil: con: Sabel: & ar: &c.

Vgyan

Vgyan azon ſzent Pal, maſut imigyen ir. 1. Tim. 3. Ketségnelkůl nagy à kereſztyeni tudomannac titkia. Az Iſten emberi teſtben meg ielent. Ittes két termeſzetet uall à kőzbe iaroban. Mert azt mond gya hogy az Iſten, ki Iſteni termeſzetében lathatatlan, lathatandoua lőt az emberi termeſzetben. *Iſten, emberi teſtben ielent.*

A Sidokhoz irt leuelében, azt mondgya megint felőle: Hogy az Iſten dichőségenec feneſsége, es allattyanac ki abrazo abrazattya. Ki altal è vilag teremtetet, az angyaloknal annéual fellyebvalo, meniuel azoknal ielesb neuet vőt őrőkségül. Es hogy ű, kiert, es ki altal mindenec vannac, reſzeſült à teſtben, es vérben, es fel vőtte az Abrahamnac maguat, hogy az attyafiaihoz mindenekbe haſőlattatnęied. Hallod ha fűled vagő, es erted ha Iſtẽ cſzel ſzeretet tegedet, hogy két terméſzetet mond Chriſtusban lenni. Egy terméſzet az, à ki Abrahamnac maguat fel vőtte, más à fel vetetet magnac terméſzete. Egic terméſzet, teſt es vér nelkűl valo. Az maſic, teſtnec, es vérnec terméſzete. Es ha igaz hogy mi hozzanc atyafiakhoz haſonlatoſsa lőt, tahat más terméſzeteis vagyon, mely nem haſonlatos volt à mienkhez, A mienket kedig fel vőuén haſonlatoſsá lőt mi hozzanc. *Heb. 1. Chriſtus Iſteni dichőſegnec fenyeſsége.* *Heb: 2.*

Mikor à Phariſeuſokat kerdette volna vrunc ki fia à Meſsias, azt felelec, hogy Dauid fia. *Matth: 22.*

Kerdi azert megint tűlőc, mint mondanaiac azt Dauid ſianac lenni, kit Dauid vránac hiná? Ennek azt kerdem ezektűl: Ha chac à Dauidnac leandu-

Pſal: 109 Chriſtus Dauidnac ura.

tul, ſzűz Mariatul ſzűletet puſzta ember à mi volna runc, mint lehetet vra vgán azon Dauidnac, hogy lot Chriſtus ſzűletéſe előt többel holt meg Dauid ezer eſztendőuel? Bizony el nem mehetnec előtte, hanem keſzerettetnec meg vallani, hogy valami oly terméſzet vagon Chriſtusban, mely terméſzet ſzerent, nem à ſzűznec mehében kezdetet, hanem volt akcoronis midőn Dauid űtet vranac neuezi.

Annac fölőtte, vgyan azon egy terméſzetről, két ellenkedő dolog egyſzerſmind igazan nem mondathatic. A Chriſtusrul peniglen egy nehany helyen oly dolgokat mond az iras, mellyec ellenkednec egymaſsal, tahat nyiluan nem chac eg puſzta emberi terméſzet vagon ű beñe. Szent Lukach azt iria, hogy Auguſtus Chaſzar idejen ſzűlettec Betlehembe, ünnen maga máſt beſzel maga felől, tudni illic, hogy Abrahamnakis előtte volna. Tudgyuc azt kedig hogy Abraham 1888. eſztendőuel holt meg az előt, midőn Chriſtus Auguſtus birodalma alat ſzűletéc. Sőt nagobat mond ennel maſsut, azt beſzelli, hogy è vilagnac kezdeti előtt volt. Dichőech meg, vgymond, atyam engemet à dichőſeggel mely nekem volt te nalad, minec előtte ez vilag teremtetneiec.

Chriſtusrul ellenkődő dolgoc mondatnac

Luc. 2.

Iohan. 8.

Iohan. 17.

Ezec ellenkedő be-

ſzedec,

ſzedec, hogy Auguſtus ideiében ſzületet, es hogy Abrahamnac auagy ez vilagnakis elötte volt, Tovabba azt mondga eggyut Nicodemuſnac hogy meńből iöt ala, es meńbe vagon. Ha chac embernec ſia, es az emberi termeſzetnèl egèb ninchen ù benne, hogy iöt meńből ala? Auagy à puſzta ember hogy lehet egyſzerſmind meńbe es è földön, à hol Nicodemuſſal beſzel vala? Töbetis talalunc eſſe let. Szent Marknal azt oluaſom, hogy az embernec ſia, az az, Chriſtus ſem tudga az itelet napiat. Szèt Palnal kedig kilömbet talaloc ennel, mert azt iria, hogy ù benne el vannac reitètuén à bölcheſegnec, es eſmeretnec mindè kenchei. A tanetuanokis imezt mondgac vala ù neki. Moſt lattyuc hogy mindeneket tudez. Mint illic è kettö egy mashoz, ha chac ember à Chriſtus, hogy valamit nem tud, vgymint az itelet napiat, es hogy mindent tud? mint engeſzte lic egbe ezeket ez ellenkedö mondaſokat, à kic tagadgac vrunkban az Iſteni termeſzetet? Mi können egbe engeſztelhettyüc, monduan, hogy Iſtenſege ſzerent mindent tud, de emberſege ſzerèt nè? Szinten azonkeppen hozzuc egbe vrüknac amaz más fele egmaſsal viſzalkodo mondaſitis. En ſ-az èn atyam egec vagunc. Az en atyam nagob nalamnal. Mert vg mint Iſten, eg attyaual: vgmint ember kiſseb attyánal. De azon eg emberi terme ſzetben mind à kettö meg nem igazodneiec, ha Iſtenis nem volna.

Iohan. 3.

Mar. 13.

Col. 2.

Iohan. 16.

Vegezetre, az ember Chriſtuſnac nemzeſ-
Matth. 1. Luc. 3. Eſa. 56. get ſzent Mate Abrahamtul, ſzent Lukach mind Adamtul fogua elő ſzamlallya. Eſaias kedig az mondgya, hogy à Meſsianac nemzetſeget ſenki meg nem mondhattya. Nyiluan tahat nem chac ember, hanem egyebis annal. Kezdet nelkűl vala Iſten, kinec ſemmi teremtet allat nemzetét meg ne gondolhattya nem hogy meg mondhatnaia. Meg teczic azert ezekből, hogy à Chriſtuſnac ſzemelyé-
A Chriſtus ſzemelyebe Iſten, es emberi uagyon. ben Iſteni, es emberi termeſzet vagyon. Es hogy hamis az Seruetuſnac velekedéſe, ki chac puſzta embernec mondgya à mi vrunkat.

Az Negyedikről.

Chriſtus uolt fogantatáſa előttis. KOuetkezic immar, hogy azt bizonéchuc meg, hogy az Iſtennec fia, volt az előttis, midőn emberi teſtet vőt fel à ſzűznec meheben, es nem chac akcor kezdetet Iſten fianac mondatni, hogy fogantataſakor à ſzent lelektűl meg kenetéc. Ho-
Ioan. 1. Az Iſten fia ige. lot leg előſzőr azt kel meg ertenűnc, hogy az Iſtennec fiat hiia igénec ſzent Ianos. Es az ige ki kezdetben volt nem egyeb, hanem az Iſten fia. Tudom aztis hogy kűlembet ſzól arrul Seruetus, de mi à ſzent irasbol igy tanultuc. ű azt beſzelli, hogy
Seruetuſnac teuelygéſe az ige felől. az ige, az Iſtennec decretoma, az az, vegezés, melybe el vegezte volt magàba, hogy az ű akarat-

tyanac

ryanac titkiat nekũnc meg nyilatkoztaſsa. Auagʼ az Iſtennec elmeiebe valo idea, az az, kép, forma, auagʼ abrázat. A minemũ ſzokot lenni à miues embereknec elmeiekbe, kic gondolattyokba formallyac meg elõſzõr azt, à mit miuelni akarnac, ahoz à gondolathoz ſzabiac oſzton à miuet, es mintha az à gondolat iũne vilagra, es à lenne azza à mit miuelnec. Szinten igy akaria Seruetus eztiserteni, mikor ſzent Ianos azt mondgya, hogy kezdetben vala az ige, es az ige Iſtennel vala. Hogʼ az Iſtennec vegezeſerũl, es elmeiebe valo formàrul ſzollana, mely teſtẽ lõt volna, midõn à teſt az ſzũznec meheben az Iſtennec regen el vegezet akarattya, es meg gondolt gondolattya ſzerent fogantatéc. De hamis mondas ez, es idegen à ſziraſtul. Mert ſzent Ianos az iget, Iſtennec, es Iſtenfianac neuezi. Az ige, vgymond, Iſten vala. Es lattuc az ũ dichõſeget, vgymint Iſtennec egyetlenénec dichõſeget. A teſtẽ lõt ige azert, az Iſtennec fia volt, à teſtẽ letelnec elõtteis. Hypoſtaſia extantiaia, az az, valoba valo volta, volt ũ neki, kit meg bizonyetoc mind az õ, ſ-mind az vij tõruenybõl. *Hamis à Seruetus mondàſa.*

A Bõlchnél imillyen iras vagyon. Ki ment fel az égbe, auagy ki ſzállot ala? Ki tartoztatta meg kezeiben à ſzelet? Ki kõtõtte egybe à vizeket mint egy ruhaba? Ki tamaſztotta fel è fõldnec *Prouer: 30.*

minden határit? Kichoda annac neue? es kichoda az ũ fianac neue ha tudod? It à bõlch ſzũl à teremtéſrũl, es à teremtet allatoknac meg tartaſarul, nem à ſzũztũl valo ſzũletéſrũl, es egy altallyába à teremtõnec fiat, Iſten fianac mondgyák. Mondom altallyába, az emberi termeſzetben valo ſzũletéſnec tekenteti nelkũl, vgy mint melyrũl chac emlekezetet ſem teſzen. Sõuabba mikeppen az Iſtennec neuét meg mondhatatlannac ielentheti, azonképpen fiánac neuétis. Kibõl è kõuetkezik, hogy nem chac az ember Chriſtus mondatic Iſten fianac, mert az teremtet allat, es azert annac neuét nem meg ielenthetetlen, ſem meg mondhatatlan, hanem az õrõc Iſteni termeſzettũl ki ũ benne volt à ſzũletéſnec elõtteis.

A teremtõnec fia, Iſten.

Az Iſten fia neue, meg mondhatatlan.

Midõn máſut vgyan ezen bõlch, hoſzu bõ ſzeddel intette volna az embereket à menñei tudomannac (mely az embereknec elmęiekbe teremtetet vilagoſsag, es bõlcheſeg) kereſéſére, vegezetre, teréti beſzedet az Iſtenſégnec maſodic ſzemelyere, az Iſten fiara, (kitũl adatic es gerieſztetic) à teremtet bõlcheſégnec vilagoſsága az mi ſziuinkbe.) Es ſzoluan ũ rulla à teremtés nelkũl valo õrõc bõlcheſégnec neuezeti alat, azt mondgya ſo lõle, hogy minden teremtet allatoknac, nem chac ſzũz Marianac, elõtte volt, es hogy mindenec ũ alatala teremtettenec. Ezt peniglen oly ñíluan mondgya,

Az Iſten fia minden teremtet allatoknac elõtte uolt.

gya, hogy meg amaz hitetlen Arius sem tagadhatta, hogy it az Istenfiarul szollana. Sőt vis innet akarta bizonyetani, hogy minden teremtet allatoknac előtte teremtetet à Christus, es ű altala oszton az egéb terẽtet allatoc. De abbã hazudot hogy az ige teremtet allat volna, à mint ez vtan meg hallyatoc.

Es vgan ezen helyt az Istenfiarul magarazzac à regi sz: Doctorokis. *Athanasius, Nazianzenus, Tertullianus, Basilius, Hilarius, Augustinus, Ambrosius, Epiphanius, Cyrillus, Clemens Alexandrinus*, es tobben sokan.

Micheas Prophetánal imez igeket oluasuc. Mich. 5.
Te is Bethleem Effrata, kisded vagy Iudanac soc varasi közöt. Te belöled itű ki ennekem, à ki vralkodo leszen Israelben, es az ű ki iövetele, kezdettűl, es öröktűl fogua volt. Hogy ezt à Propheta mondasat, Christusrul kellyen erteni, abban semmi ketség, mert még az papi seiedelmec, es iras tudokis ű rulla ertéc. Melybe két ki iövetel tulaidonettatic Christusnac. Matth: 2.
Egy idő szerent valo Betleemből, mely lön mikorõ Betleembe születéc, más kezdettűl es örök tűl fogua valo, ki illeti az ű kezdet nelkűl valo Istenséget. Két ki iövetele Christusnac.

A Soltar konyuben, à fiu Isten, igy szól maga felől. Az vr ezt mondotta nekem, én fiam vagy te, én ma nemzettelec tegedet. Mert ű rulla magarazzac ezeket ez igeket, Ambrosius, Chrysostomus, Athana- Psal: 2.

Athanaſius, Cyrillus, Cyprianus, Gregorius, Nazianzenus. Szent Paliſ ezen Pſalmusbol bizonyitya hogy Chriſtus fellyeb valo volna az angyaloknal, mert Iſten fia, es ma, az az, örökkûl fogua. nemzettetet volna Attyatul Iſtenſege ſzerent. Mely Iſtenség végre az Abrahamnac maguat fel vöuen, aztis reſzeſſe tötte volna az û dicsöſegebe.

Heb: 1.

Ma, az az, örökkûl fogua.

Nem akarom à Pſalmuſnac ama helyet bele tetnem, holot az Atya igy ſzól à Fiunac. Mehermöl Lucifer elöt ſztûltelec tegedet. Miuel hogy à demac nyelure valo fordetáſnac, à Sido bötûkûl valo kilömbözéſet, igen meuetic à Chriſtus örök Iſtenſegenec ellenségi. Maga à kic à Sido nyelubeböl chec, à Sidobolis meg mutattyac, es meg bizonyityac, hogy ſzent Dauid ot à fiu Iſtennec kezdet nelkûl valo voltarul emlekezic.

Pſal. 109.

A fiunac kezdet nelkûl valo uoltu.

Mennyünc immar az vij törueńre, es kereſſûc abbanis bizonságot ez mi vallaſunknac. Sent Ianos imigyen ſzól à Chriſtuſrul. Valamennyen vöttec ûtet, hatalmot adot nekic arra, hogy Iſtennec fiaiua leheſsenec. Szent Paliſ igy. Minden atyaságnac, auagy rokonságnac neuezeti Chriſtuſtul vagyon mind menyekbe, ſ-mind föld ön. Megint, Iſtennec fiai vattoc à hit altal, à Chriſtus leſusban. Ezekböl es â ſzent irâſnac egyeb effelehelyeiböl, azt ertyüc, hogy mindenec valakic Iſten

Ioan. 1.

Ephes. 3.

Gal. 3.

Chriſtus altal Iſten fiai az emberec.

nec fiai

nec fiai, à Chriſtuſtul võttéc azt, hogá zoc. Mert miuel hogá Iſteñec terméſzet ſzerent valo fia, à fiua valo fogadtatáſnac igaſságat ũ altala adta nekünc az Atya.

((De tudni valo dolog ez, hogá vilag kezdetitũl fogua, mindaha vgy hittac ſegetſegũl Iſtent à hiuec, mint Attyokat, es az Iſtennec mindenkoron fiai voltanac. Mert Eſaiaſnal Iſten imezt beſzélli. Bizony en népem azoc à fiac, à kic nem hazudnac. Es vgyan ottan à hiuekis imigyen ſzólnac Iſtennec, te mi attyanc vagy. Kõuetkezic ennec okaert, hogá vilag kezdetibenis volt à Chriſtus, nem chac attul fogua, hogá fogantatot, mert kilõmben Iſtennec fiai ſem voltanac ſem leſznec, hanem chac ũ altala. Sõt vgyan ſzokaſoc volt à Sidoknac, hogá Iſtent attyoknac hittac. (Mely dolog meg teczic, Malachias Prophetabol, kinel feddi Iſten à Sidokat, hogá ũtet attyoknac hínaiac, es ſemmi tiſzteſséget neki nem tõnnénec. Detalam azt mondanaia valaki, hogá à Sidoc Attyánac mondatot Iſten, chac à teremtéſert, miuel hogá ũ tũlle teremtettenec volna. Nem chac azert. Mert vgy ſemmi kiualképpen valo dolgot nem erthetnénc az atyaságon, ſem à Sidoknac, à pogan népec felõl valo bõchũleteket, holot à teremtes ſzerent à póganoknakis Attyoc az Iſten, ũkis viſzontag fiai az Iſtennec. Ez ńluan vagyon kedig, hogá

Eſa. 36.

E uilag kezdetibenis uolt Chriſtus.

A Sidoc Attyoknac hittac Iſtent.

Mal. 1.

hogy à Sidoc, vgy hantac ezt magoc felől, es vgy dichekettenec beñe hogy üc Isteñec fiai voltanac, hogy euel à mondasàl, ki akartac à töb nemzetec közzül magokat valasztani, es nagyot akartac magoknac tulaidonetani. Mikeppen nàg keuélyen mondgyac eggyüt hogy egy attyoc vagyon nekic az Isten. Igazis, hogy à Sidoc közöt valo hiuec, az ô törueñ alattis valasztot fiai voltanac Istennec, mindeneknec vrai es örökösöc, (noha egy ideig törueñnec vgy mint tanetónac es vezerlönec keze ala vettettenec vala) à Christus altal penigien, kitül, mint ez elöt meg halloc szent Paltul, minden atyasag, auagy rokonsàg neueztetet. Honnet à köuetkezic, hogy akoronis volt à Christus.

Iohan. 8.
Gal. 4.
Gal. 3.
Epheſ. 3.

Touabba imillyen mondásokat talalunc idözetönc felől az Euangeliomban. Hogy az atyatul küldetet. Hogy è vilagra, testbe, es felől iöt. Hogy meñből szallot alà, hogy felül valo, hogy az Atyatul iötki. Ezekből is à köuetkezhetic, hogy à külödes elöt, ez vilagra, testbe, es föllül valo iöuetel estis volt. Hogy minec elötte à szüznec mehebe fogantatot volna, ot fen meñbe attyaual volt, mert kilömben sem küldettethetet, sem iöhetet, sem meñből alanem szalhatot, sem föl ől valonem lehetét, nem Atyatul ki nem iühetet volna.

Ioh. 1.
1. Ioh. 4.
Ioan: 3. 6. 8. 16.
Ez uilagra iö uette elöt uolt Chriſtus.

Szent Ianosnal ig szól Iesus à Sidoknac. Abraham

Ioan: 8.

braham az tí atyatoc ő ruendezet hogy latta volna az en napomat, latta es ő rült. Mondanac azert nekiá Sidoc. ő tuen eztendő d még ninchen, es Abrahamot lattad? Monda nekic Iesus. Bizony bizony mondom tinektec, minec elő tte Abraham volna, vagyoc én. Figyelmez reia michoda beszed legyen ez. Minec vtanna CHRISTVS ő á fel vő t emberségben è vilagra valo iő uetelé rül, mellyet Abraham kęuant latni, latotis á hit altal, szőllot volna. A Sidoc azt vetéc szemere, hogy Abrahamnac ideieben ű nem volt volna, miuel hogy még chac ő tuen ezstendő s sem lehetne. Erre ű feleletet teszen, az ű i valoba valo volt ánac letelérül, es azt mondgya hogy nem chac Abrahãnac ideieben, de az elő ttis volt. Mely mondast oda nem voníhatnac, hogy chac az Istennec eleitül fogua valo el tekelleſe szerent lő t volna Abraham elő t, miuel hogy el tekellette volt Isten, hogy idő iartaban neki fia legyen, mert á szerent, sem Abraham, sem vrunc nem volt egic á masic elő t. Miert hogy az Isten szinten vgy ő rő ktül fogua tekellette el magaban az Abraham iő uendő letelét, mint á CHRISTVSET Annac oka ert, nem á prædestinatioert, hanem az ő rő c ISTENI termeszetért mondatic á Iesus Abraham dő t lenni.

Volta Jesus christus: ... meg arrahat ... Abraham elő t uolt urunc.

Annac

Annac felőtte, vgyan azon ſzent Ianos az-
Iohan. 1. mondgya, hogy à fiu Iſten altal teremtettenec mi-
denec, hogy è vilagis ũ altala lőt. Szent Palis az-
Col: 1. iria, Hogy à fiu, Iathatatlan Iſtennec abrazatya,
Chriſtus altal teremtettenec minden terẽtet allatoknac előtte elſő ſzülőt. M-
mindenec. ũ altala, es ũ hozza kepeſt mindenec teremtet-
nec, mind azoc mellyec mennyekbe vannac, a-
mind azoc, mellyec è főldőn vannac, mind à la-
hatando, mind à lathatatlanoc. Es ő mindenek-
nec előtte vagyon, es mindenec ũ altala allando á-
Heb. 1. lapatba vannac. Megint maſut. ũ altala terémtet-
ez vilagotis. Ezec è mondaſoc, hogy leſznec igaz-
zac, ha az Ieſus à ſzűz Marianac előtte nem volt.
Hogy teremtettenec volna mindenec Chriſtus al-
tal, ha ũ à teremtéſnec előtte nem volt volna? La-
ni kel annac, ã mi altal egyebec leſznec.)))

gen: 1 v 26. alkottsunk embert mi ſzemelyünkre. képünkre es hasonlatossagunkra.

Es hogy ezt immar el vegezzem, aztis mond
1. Cor. 10. ſzent Pal Chriſtus felől, hogy ũ hordozta à puſz-
Chriſtus hordozta à puſztaba az Iſrael fiait. taban az Iſrael fiait, es ũ lattatot Moyſeſtűl. Ez is
volna igaz, ha chac à ſzűznec meheben kezdet-
volna lenni. ((Gonolkodgyatok ne ketelkedgyec azert benne,
hogy volt à mi vrunc Ieſus Chriſtus Iſtenſegeſz-
rent, az ũ emberi termeſzetének teremtetéſe, es-
gantataſa előttis.))) +

De nem nyukſzic nem à hamiſzag, es mind-
enni ſoc bizonſagokon ſem allanac meg az ördög

nec tagiai; es az Iſten fiánac ellenſégi, hanem mégis igyekeznec azt bizonyetani, hogy à Chriſtus nem volt az ô tôruembe, es nem ôrôc Iſten. Hallyad azért mint ſzollanac errûl, Azt mondgyac, hogy nem adatot hanem chac igertetet az ô tôruenybe, tahat nem volt. Touabba, hogy ember Chriſtus, nem Iſten igertetet. Es ézt imillyen tano bizonſaggal tamaſztyac. Iſten mondaſa ez, hogy aſzoniallatnac magua rontya meg à kigyonac feiét. Ezis, hogy Dauidnac maguabol kellet tamadni à Meſsiaſnac. Es ſoc ezen értelmû iraſokat ſzamlalnac elô. Kiknec én imezt felelem. Hogy à Meſsiásba két termeſzet vagyon, ember es Iſten, Ha az emberi termeſzetrûl ſzollanac, meg engedem hogy az nem volt az ô tôrueníbe, ha az Iſtenirûl, nem engedem. Mert immaron meg bizonyettuc hogy az volt à teremteskoris. Hogy kedig azt mondgyac hogy chac ember Chriſtus igertetet volna, à nem igaz. Mert az igeretec oly dolgokatis tulaidonetnac à Meſsiaſnac, mellyec az emberi terméſzetet nem illetic. Vgymint à kigyo feiénec meg rontáſat, ôrôkce valo orſzaglaſt. Vallyon à puſzta ember meg ronthatta volnae az ôrdôgnec hataimaſsagat? Vallyon az ôrôc birodalom illetie az embert? bizony nem. Az Eſaias altal lôt igeretben, à Meſsias, chodalatôſnac hiuattatic, erôs Iſtennec, ôrôkce valo letelnec attyanac.

Eretnec mondás, Hogy Chriſtus nem uolt az ô tôruenybe.

Gene. 3.

Pſam 131.

Felelet, Iſtenſege ſzerent uolt az ô tôruenybe.

Nem chac ember Chriſtus igertetet.

Eſa. 9.

Vgyan azon Eſaiaſnal, à néprûl ki ollyan M
aſt vârt, à minemû igertetet volt neki, imillyen
Eſa. 25. aſt oluaſunc: Azt fogia akcor az egeſz nép mo
dani. Ime à mi Iſtenünc, ez az, vartuc ûtet, es m
ſzabadét minket. Latode hoǵ Iſtent vartanac
ô tôrueńben. ((De mi ſzûkſeg errûl ſocſzot ſza
retanunc, ha immaron meg mutattuc az ô tôr
bôlis, hoǵ volt à Chriſtus ſzûz Maria elôt, ho
Iſten volt es annac hiuattatot.))

Touabba abbolis mondgyac az eretn
meg teczeni hoǵ fogantatâſa elôt nem volt vo
à leſus, Mert az vy teſtamentomis, chac à Ma
Minemû Chriſtuſrul ſzol az uy teſtamentom. tul ſzûletet Chriſtuſrul ſzollana. FELELET. A
ſzent irasban, chac az egy teremtô Iſten Prae
caltatic, mind az altal abbol nem kôuetkezic, ho
Iſten à teremtes elôt nem lôt volna. Azonkeppe
bator vgy legyenis, hoǵ egyeb Chriſtuſrul ne
emlekezic az Euangeliom, hanem chac arrul, à
ſzûletet, abbol azt nem vehettyûc, hoǵ az el
nem volt volna. Iollehet ha à Chriſtuſnac egeſ
ſzemelyerûl ſzollanânac, à ki Iſten es ember, meg
engednêm hoǵ è ket termeſzetbôl valo egy ſze
mely, nem volt à fogantataſnac elôtte. De nem
engedem hoǵ Iſteni termeſzete nem volt. Mer
hoǵ volt, elegge meg hallottad oda fel.

Amazis igen heiaba valo ſzó, hogy azt
mondgyac hiuattatni Iſten fianac, hoǵ ſzent lelek
tûl

tűl fogantatéc. Mert noha azt monda az angal, hogy annac okaert hiuattatic Iſten fianac, mert hogy az anńara ſzent lelec ſzal, es à fölſegeſnec ereie arńekozza meg ũtet, mind az altal, nem mondà hogy chac azert, hanem inkab hogy azertis, à mint Epiphanius meg magyarazza. Es egyebet abbol à mondasbol nem bizońethatnac, hanem ezt, hogy az emberi termeſzetis, mely à ſzũznec meheben teremtetéc, abban à ſzemelyben à ki Chriſtus, Iſten fianac hiuattatic, az Iſtenſeggel valo egyeſüléſert, mely à ſzent lęleknec chelekedeti altal lőn. Miert hogy noha à Chriſtus Iſten es ember, mind az altal nem két Chriſtus, hanem chac egy vagon, Athanaſius vallaſa ſzerent, ki mind Iſtennec embernec igazan neueztetic.

Nem chac azert Iſten fia, hogy ſzũlekt̃ũl fogantatot.

Meuetſegre meltőb hogy ſem mint feleletre, à mit mégis vgyan azon angyalnac mondaſabol vonſznac az ũ teuelygeſegnec oltalmára. Azt monda az angyal, hogy hiuattatic (erched iőuendőre) Iſten fianac, tahat (igy chachognac à teuelygőc) az előt à nem volt, ha akor kezdet hiuattatni midőn fogantatot es ſzũletet. Hallàde, nem io kőuet kezes ez hogy ha hiuatttatni fog, az előt nem volt, hanem hogy az előt nem hiuattatot. Mert őrőkce mindenkoron Iſten fia volt, es à ſzerent annakis

Mint kezdet hiuattatni Iſten fianac.

neueztetet, de idő ſzerent ielent meg à teſtbe, az egéſz ſzemelybe, mely Iſtenből es emberből vagyon, vgy kezdetet Iſten fianac hiuattatni.

(Aztis kerdic tűllűnc, hoǵ ha az őrőc Iſten egy ſzemely volt az Marianac fiaual, miert mondia

Luc. 2. az Euangeliſta hoǵ be tőlt ſzent Lélekkel, hoǵ neuekedet, es őregbődőt bőlcheségben, annac

Luc. 22. lőtte, hoǵ halala előt, az angyaltul vigaſztaltatot. Mert az őrőc Iſtẽhez, à ki tekelletes allat, effele dolgoc, mellyec à tőkelletlẽſegnec meg tőkelleſet ingyen zic, nem illenec. FELELET Az Iſtenség vgy

Az Iſtenſég el nem uőtte az emberſegnec tulaidonſágat. kozot Chriſtusban, hoǵ az emberi termeſzetnec tulaidonságat el nem vőtte, ſem el nem veſztette. Azert miképpen az emberi teſt, mellyet eǵ ſzem pillantasba őreggé tehetet volna à benne lakozo Iſtenség, az ű ideiẹnec mi volta ſzerent neuekedet, azon képpen az emberi lélekis még tovab touab, annal inkab tellyeſedet, malaſztal, tudomá-

[illegible] nál, es bőlcheſséggel, auagy inkab, az teſtnec neuekenségéhez képeſt, iobban es iobban ki iſmertette, es meg mutatta, à malaſztot, tudomant, es bőlcheseget, mellyel meg volt fogantatáſatul fogua ękeſęttetuen. Az angyal kedig az embert get vigaztalta. Mert az Iſtenség nem mindenkor on, es nem minden dologba egy arant ielentette magat, attul fogua hoǵ az emberségben őltőzött

Mégis tőbbet talalnac, à mit, az mi vallaſunk

[illegible]

ellen veſſenec. Azt mongyac hogy ũnnen magais Chriſtus, mindenũt chac embernec, auagy ember fianac hija magat, es ſohol nem örõc Iſtennec. Sõt midõn à Sidoc azt vetettec volna ſzemére hogy Iſtenne tõnneie magát, ũ chac annébol monda hogy Iſten fia volna, miuel hogy az atya ũtet meg ſzenteltè, maga ſzinten ot, es akcoron volt volna ideie, ſzollani az ũ örõktũl fogua valo nemzeteſérũl, ha örõc Iſten lõt volna. Tiſztes bõlchelkedes. Balgatagoc, nẽ veſziteke eſzetekbe, hogy níluan mõdgya Iſten fianac lenni magat? Hiſzem igy ſzolla à Sidoknac. Ti azt mondgyatoc hogy karomlaſt ſzólloc, midõn azt mondom, hogy Iſtennec fia vagyoc. A Sidoc iobban értic vala ezeknel vrunknac mondáſat, mert azt beſzellic, hogy azert akartac ũtet meg kõuezni, hogy egyenlõue tõtte magát Iſtenhez. Tõbbet latánac még az iregy, es vac Sidokis hogy nem mint ezec, vgy mint kic eſzekbe võuec azt, à mit ũc nem vehetnec eſzekbe, tudni illic, hogy iduõzetõnc az ũ attyához egyenlõ örõc, es hatalmas Iſtennec ielentette magat lenni. Miert mondatic tahat ſzenteltetni az atyatul? az emberségert. Nem Iſtenſége hanem emberſége ſzerent. Ha penig mégis azt akariac vitatni, hogy chac ez oka, hogy à Chriſtus Iſten fia, hogy meg ſzenteltetet, im lasd mely nagy ektelenség kõuetkezic abbol. Vgy ũnnen maganakis fia leſzen.

Ioan. 10.

Chriſtus nyiluan mondgya Iſtennec magat.

Miert mondatic ſzenteltetni

Ioan. 17. Mert latode mit mond eggyût. En û erettec meg ſzentelem magamat. Szenteli ûtet az atya, ſzenteli ûnen magais magat. Tahat két apia vagyon. Egy az atya Iſten, más û maga. De ezt mòdani, ki nè erti hoġ bolonsáġ? Azis ektelen balgatagsáġ azert, à meg ſzenteleſt vetni Iſtenſegènec okánac. Szent Iſten volt û òrôkcé, es idô ſzerent chac emberſége ſzenteltetet.

Matth: 21. Matth: 9. 12. 15. 20. Nagyot tulaidonetnac ennec, es azt alettyaz hoġ ſzinten û melleiec ſzollanac à feregec, es egy nehañ kiualtképpen valo ſzemelyekis, kic à Chriſtust è fôldôn iartában mindenût Dauid fianac kiáltottac.

1. Cor. 1. 2. Szent Palis, à meg feſzûlt Ieſuſnal tôb Chriſtuſt nẽ eſmer. Tudom enis, hoġ Dauid fianac hiuattatic az mi vrunc, az Dauidnac tetett igeretekért.

Miert hiuattatic Dauid fianac. De ebbôl nem kôuetkezic, hoġ chac ember volna. Mert uġan azon Dauid à kinec fia, vranac hija ûtet. Sz: Pal meg magyarazza, mint legyen Dauid fia monduán.

Rom. 1. Lôt Dauidnac maguábol teſt ſzerent. Nem mindeneſtûl fogua bizonnettya, ûtet Dauidnac maguábol lenni, hanem chac teſt ſzerent, az az, embersége ſzerent. Tovabba, mies nem eſmerûnc tôb Meſsiaſt, az egy meg feſzûlt Ieſuſnal, de ebben à meg feſzûlt Ieſusban két terméſzetet vallûc, es az egic terméſzetet, az emberséget, nem Iſtenséget mondġuc meg feszûltnec lenni. Mint az emberbe, hoġ à teſt febhetic meg nem à lélec.

Hitünknec agazatiualis bizonyetnac, mond uán, hogá azokban chac egy teremtőrűl, tudni illíc, az Atyarul vagyon emlekezet. Chriſtuſrul nem vgy mint teremtőrűl, hanem fogantatotrul, ſzűletetrűl, ſzenuedetrűl, meg holtrul. Mintha ebből azt kellene ertenünc, hogá fogantataſa előt nẽ volt volna. (Maga az mi hitünknec agazatiban, elegé meg bizoñettatic à Chriſtuſnac őrökce valo voltais, midőn az Atya Iſtennec egyetlen egá fiánac neueztetic, mert aual ki vétetic à több fiác közzűl kic idő ſzerent valo fogadot fiác: Es mikoron aztvallyuc hogá hiſzünc az atyaban es à Ieſusban, es à ſzent Lélekben. Mert egy à hit, egy az Iſten egy à kereſztség. Holot azert azon egy hittel vallyuc az Atyat, à fiut, es à ſzent Lélket, mind az harom ſzemelynec egyenlő őrökce valo voltat ielentyűc. Mert ha à fiu egyenlő nem volna az atyahoz, azon hittel nem hinnenc ű benne, mellyel az atyaban hiſzünc, hanem más hitünc volna az atya felől, más à fiu felől. Es vgy nem igaz uolna à ſzent Pal mondasá, ki azt mondgya, hogá egy à hit.)

A Credo bizonettya Chriſtusnac őrőc Iſtenſéget.

Ephes. 4.

Vegezetre, imez mondàſokat forgattyac à mikőzzűlünc ki ſzakadot hamiſsac. Chriſtus ünnen maga imigén ſzól. Adatot eñekẽ minden hatalő. Sz: Peter kedig azt mondgá felőle, hogá prædeſtinatus, az az, az Iſtẽtűl el tőkelletet é uilágnac fő-

Math. 28.

1. Pet. 1. Act. 2.

damentomi elŏt. Hog fel magaſztalatot. Szent Pális azt beſzélli, hog o'y neu adatot nyki, mely minden neunec fölŏtte vagyon. Azt akariac el hitetni velünc, hog ez illyen mondáſoc, nem illenénec vrunkhoz ha ŏrŏc Iſten volna. Mert ſem hatalom, ſem dichŏſeg, ſem neu nem adatot volna vgy neki, hanem ŏroktŭl fogua nálla volt volna, nemis tŏkelletet volna è vilag kezdeti elŏt, hanem det nelkŭl volna. De rŏuid valaſzt teſznünc mi ere nekiec. A mi Chriſtuſunkrul mondatnac mind ezec vgy mint emberrŭl nem vgy mint Iſtenrŭl.

Szep regula à Meſsias ſölualo Iraſokrul.

Valaki iol meg akaria á Meſsias felŏl valo iraſokat ęrteni, mindenkoron ſzemei elŏt legyen ez a regula. Hogy meg valaſza egic mondaſt à maſiktul, es iol reia figyelmezzen, mellyc mirŭl ſzolyon. Mert neha ſzol az irás az egeſz ſzemelyrŭl, mely Iſten ſ-ember: neha az Iſtenſegrŭl, neha az emberſegrŭl. A ki ezekben valaſztaſt tud tenni, ſoha à Chriſtus felŏl valo teuelygeſekbe nem eſic.

Imhol azert à Seruetuſnac es az ŭ kŏuetŏinec, az mi hitünc ellen tuſakodo fŏ bizonętaſira melyekcel azt akariac bizonętani, hogy fogantatáſa elŏt nem volt à Chriſtus, rŏuid beſzeddel megfeleltünc. A mit egyebet errŭl mondanac, azis ezen feleletekcel könnyen megfeitheti mindenkor reſztyen.

Az

Az Oetődikrul.

MAs teuelygeſis vagyon az Iſten fia felől, Ariuſnac es Eunomiuſnac teuelygéſe, kiket kő uetet mi időnkbe Ochinus. Ezec azt mondgyac hogy Chriſtus minden teremtet allatoknac előtte teremtetet, es oſzton ű altala vgy mint teremtő, eſzkőz altal, teremtet ISTEN egyeb allatokat. Es hogy Iſtennec hiuattatic reſzeltetesképpen es az Iſtennec benne valo aiandekitul. Ezec ellen mi meg bizonettyuc à ſzent irasbol, hogy à Chriſtus nem teremtet allat, es nem chac neuezet ſzerent auagy reſzeltetesből, hanem termeſzet ſzerent valo, es az atyahoz egyenlő őrőc Iſten.

Ariuſnac teuelygéſe.

Chriſtus nem teremtet allat, hanem őrőc Iſten.

Az Iſtennec neue két keppen vetetic à ſzent irasban. Neha az ű tulaidon iegyzeſeben, neha chac haſonlatoſsag képpen. Tulaidon iegyzeſebẽ akcor, midőn az iras az Iſtenrűl ſzől. Haſonlatoſsag keppen, mikor valami teremtet allatot neuez Iſtennec. Valamikoron az iras à termeſzet ſzerent valo Iſtenrűl ſzól, ezt è neuet ISTEN, egy altallyaba neuezi, mint imit, kezdetben teremte Iſten az eget, es à főldet. De valameniſzer teremtet allatot neuez Iſtennec, mindenſzer valamit ollyat teſzen az Iſtennec neue melle, kiből meg ertheti az ember, hogy azt à neuet, ot nem tulaidon iegyzeſe ſzerent kel erteni. Mint imez mondasba.

Az iſtennec neue ket keppen uetetic à ſzent irasban.

Mint neuezi tetic az igaz Iſten Iſtennec, es mint à teremtet allatoc.

Ioan: 1.

Pſal. 95. Exod. 20. A pogánoknac Iſteni ördögöc, Idegen Iſtenid ne legyenec. Látode az ördögöket nem abſolute egy altallyaba, hanem hozza tetellel mondgya Iſteneknec. Ezt teſzi hozza, hogy poganoké. Azonképpen à baluanyokat, idegen Iſteneknec mondgya. A Chriſtuſt peniglen ſöc helyen oluaſſuc hogy abſolute, altallyaba neuezi, Iſtennec az iras.

Ioh. 1. Iohan. 20. 1. Ioh. 5. Mert ſzent Ianos azt iria felöle, hogy az ige Iſten vala. Szent Tamaſis igy ſzolla neki, en vram ſzen Iſtenem. Szent Ianos megint maſut azt beſzelli, hogy igaz Iſten ſzöröc élet. Azonképpen ſzent Pal. Tim. 3. lis azt mondga, hogy mindeneknec fölötte dicheſö dö Iſten: hogy Iſten ielẽt à teſtben. Tahat nẽ puſztà teremtet allat, hanem terméſzet ſzerẽt valo Iſten.

Iſtennec mellyc neuei mondatnac à teremtet állatrul. Touabba à Sidoknal egy néhány neue vagyon az Iſtennec, mellyec közzül chac imez kettö, Elohim, es Adonai, tulaidonettatic neha neha teremtet allatoknac, à töbi nem. Kiualtképpen kedig az Iehoua mely az Iſtennec terméſzet ſzerent valo tulaidon voltat iegyzi, vgy mint azt, à ki ualoba vagyon, es mindeneknec letelt ád.

Iehouanac neuezi Chriſtuſt az iras. Holot azert ez az öröc Iſtennec tulaidon neue à prophetaknal mondatic à Chriſtuſrul, es ütet Iehouanac neuezi az iras, mely neuel nem ſzoktac neueztetni à teremtet allatoc, altalã foguachac ábbolis meg teczic, hogy igaz es allatlya ſzerent va-

Eſa. 25. Io Iſten. A hol Eſaias igy ſzolla ü felöle, El veſz-

ti ö

ti örökce à halálr,es az vr Iſten à kőnhullataſokat minden orcharul el tőrli, es el veſzti az ű népe- nec ſzidalmát ez egeſz földrűl, mert az vr mondotta ez. Ot à Sido bőtűbe Iehoua vagon. Maſut megint vgán azon Eſaias midőn imezt mondgya,à puſztaban kialto ſzó, keſzechetec az vrnac vtat,igazechátoc à puſztában, az mi vrunknac Iſtenünknec őſueníit,ottis Iehoua talaltatic à Sidoul iratot bőtűbẽ. Azonképpẽ ſoc egéb helyekenis. Eſa. 4.

Annac fölőtte, valami tulaidonságí vannac à teremtő őrőc Iſtenségnec, azoc à Chriſtuſnakis mind tulaidonçttatnac à ſzent irásban. Hat bizoń,úis őrőc igaz es termeſzet ſzerent vălo Iſten, őrökcé valoság az Iſtennec egíc tulaidonsága. Kit bizoníet ſzent Pal monduán hog az ű őrőc hatalma es Iſtensége à teremtet allatokbol eſmertetic. Vgyan ezen őrökce valoság, vagón à Chriſtusban, vgy mint ki ig ſzól, magarul à bölchnél. Kezdettűl fogua, es è vílag előt lőttem, es â más vílagig ſem ſzűnőm meg. De Micheas propheta níluabbã módga,hog az ű ki iouctele őröktűl fogua vagyon. A ſzent Ianoſnac áz ű neki tętetet iele neserűl valo kőnuébenis,imillyen ſzauát oluaſsuc vrunknac. En vagyoc az alpha, es az omega,az első es az vtolſo. Az Iſtennec minden tulaidonſágimeg uannac Chriſtusban. Rom. 1. őrökce ualo Chriſtus. Eccleſ. 24. Mich. 5. Apoc. 1.

Maſodic tulaidonsága az őrőc Iſtennec ez hog mindenűt vagyon, à mint Dauid mondgya, Pſal. 138.

hog

Mindenit tudo gyon Chriſtus Iohan. 3. Matth: 18. hoǵ oly helyre nem mehetne előtte, ahol ű iden nem volna. A Chriſtuſis azon forman mindenu vagyon. Mert Nicodemuſsal ſzoluán è földön, azt monda hoǵ meńbeis volna. Szent Matenal azt igeri, hoǵ valahol ketten vagy harman egybe gyűlnec az ű neuében, köztőc vagyon. Es hogy Matth: 28. menybe menetele vtannis à tellyes ańaſzentegház zal velle leſzen, mind vilag vegezetiglen.

Mindenhato à Chriſtus. Iohan. 5. Matth. 28. Harmadic tulaidonsàga mindenhatoság, az az, hoǵ Iſten mindent tehet. Melyről ſzantalan bizonsàg vagyon mind az ô, ſ-mind az vy tſtá mentomban. A Chriſtuſis kedig mindent tehet. Valamit vgy mond ſzent Ianoſnal, miuel az atyá azt à fiuis egyetembe miueli. Megint ſzent Ma tenal. Nekem adatot minden hatalom, meńben t è földön.

Heb: 4. Negyedic, hoǵ mindent tud. Szent Palnac imillyen iràſa ſzerent. Seḿi teremtet allat ninchen ű előtte lathatatlan, mert mindenec mezetelenec, es nyiluan vannac az ű ſzemei előt. Azert mődia

Pſal: 32. A Chriſtus mindent tud. ſz: Dauidis, hoǵ à ki teremtette az ű ſziueket, emi ű nekiec minden chelekedeteket. A fiuis ezenkép pen mindent tud, kit meg ielente midőn egy nehan ſzor meg láta az embereknec gondolattyokat,

Col. 2: Szent Pàlis azt beſzélli felőle, hoǵ ű benne van nac el reitetuén minden bőlcheſégnec, es tudoman

nac

nac kenchei. A tanetuaſokis igy ſzolnac neki, Ioan. 16.
Moſt eſmertűc meg hogy mindent tudcz.

Oetődic tulaidonsága az Iſtennec, hogy à mint ű akaria es neki teczic, ſzabadon chelekedic. Mindeneket, vgy mond ſzent Dauid, valamit akar Pſalm. 134.
meg miuel az vr, az égen es è földőn, à tengerben es minden mélyſegekben, Nem kűlőmben à Mindent ſzabadon chelekedic Chriſtus
Chriſtuſis mindent ſzabad akaratbol chelekedic. Iohan. 10.
Azert mondgya vala imezt, Szabad vagyoc vele hogy le tegyem az én lelkemet, es megint fel vegyem. Azonkeppen az Iſtennec egyeb fele tulaidonſagi, es minden chelekedeti meg vannac az ű fiaba, à mi vrunkba Ieſus Chriſtusba.

De tekenchűc meg ű neki chelekedetites, Chriſtuſnac chelekedeti bizonettyac
meg eſmeritűc chac azokbolis, hogy igaz, es valo őrőc Iſtenſeget.
Iſten. Azt bizonettyac egyeb chelekedeti kőzőt, előſzőr, oly chodateteli, mellyec Iſteni hatalom
nelkűl nem lehettenec. Kikrűl hallyad mit mond
ű maga. Ha nekem nem hiſztec, higgyetec che- Iohan. 10.
lekedetimnec, hogy meg eſmeriętec, hogy én az atyaba, es az atya én bennem vagyon. Azt bizonettya az őrdőgőn, es é vilagon vőt gyozedelme. Gene. 3.
Melyrűl vannac imez mondaſoc. Az aſzony embernec magua meg rontya à kigyonac feięt. Azert ielent meg az embernec fia, hogy el roncha az 1. Ioh. 3.
őrdőgnec alkomaſat. Bizakodgyatoc, én meg gyoztem è vilagot.

Az

Az emberi nemzetnec meg valtaſais, à bűnnec bochanattyaual egyetembe Iſteni chelekedet, mert azt mondgya Dauid, hogy Iſten valtya meg Iſraelt minden alnakſagibol. Ű magais az Iſten igy ſzol, En vagyock ki el veſzem à te bűneidet. De maga eztis mind à kettőt meg chelekedte Chriſtus. Mert imigyen beſzel ſzent Pal ű felőle. ű benne vagyon valtſagunc az ű vére altal, es bűneinknec bochanattya az ű malaſztyanac gazdagsagi ſzerent. Szent Ianoſis azt iria, hogy à leſus Chriſtuſnac vére meg tiſztét minket minden bűntűl. Vrunkis kedig niluan beſzélli, hogy hatalma vagyon az ember fianac reia, hogy bűnt bochaſson. Vegezetre, őrőc eletetis ad az őueinec. En vgy mond őrőc eletet adoc nekiec. Bizonyara ha tőb bizonſagunc arrul nem volnais, chac ezec az ű chelekedeties clégge meg bizoñetanaiac az ű Iſteni termeſzetét.

Ephe. 1.

1. Iohan. 1. Matth. 9.

Iohan. 10.

Vegezetre, Iſten mondaſa ez, hogy az ű tiſzteſſeget ſenkinec nem adgya. ű parancholattya ez is, hogy chac Iſtent imadgyunc. De vgy talalom hogy à Chriſtuſis imadtatic, tahat vgyan Iſten, nem chac annac neueztetic. Hiſzem azt mondgya ſz: Pal, hogy az ű neuében minden térd meg haiol. A vakon ſzűletet ember gyogyulaſa vtan, terdre eſec es imada űtet. Az Apoſtolokis hitet kerénec tűlle, Szent Iſtuan halála oraian űtet hiua ſegetſegűl.

A Chriſtus imadtatic.

Phil: 2.

Iohan. 9.

gül. Mi lehet ennel nagób bizonsága az ũ igáz Iſtenſ: génec, Luc. 17.
mint meg bizonétottuc à mi vallaſunkat, immar az Arianuſoknac teuelygő bizonétaſokra kel meg felelnũnc.

Imigyen beſzelgetnec leg előſzőr. Sz Pal ũtet minden teremtet allatoc kőzőt elſő ſzũlőtnec neuezi, Ha azert elſő à teremtet allatoc kőzőt, tahat teremtet allat, es à teremtet allatoc kőzibe ſzamlaltatic. Regen meg felelt erre aran ſzaiu ſz: Ianos, nem ſzükſeg nekũnc ſokat faradnunc azon tudakozuán mit kellene reia felelni. Há azert, hogy elſő ſzũlőtnec mondatic, à teremtet allatoc kőzze vetetic, tahat ũ neki, vtanna valo attyafiaies vannac, mert az az elſő ſzũlőt, à ki vtan tobenis ſzũlettenec. Touabba azokcal az ũ attyafiaiual, à kic kőzőt elſő, egy termeſzetũnec kel lenni. Mert nem lehetnec azoc atyafiac à kic kũlőmb termeſzetũec egy maſtul, mint az ember es à ló. Es igy à kőuetkőzic, hogy à kőuekcelis egy termeſzetũ à CHRISTVS, mert azokis teremtet allatoc, ũ penig minden teremtet allatoc kőzőt neueztetic elſő ſzũlőtnec. De ezt mondani oktalanság, tahat amaztis, hogy az elſő ſzũlőtnec neuezeti, à teremtet allatoknac rendibe allatnaia ũtet. Nem ollyan gorombaul kel annac okaert az elſő ſzũlőttet erteni. Hanem imigyen, Hogy minden teremtet allatoknac előtte elſő ſzũlőt, az az eleitũl fogua, ſőt

Az Arianuſoc bizonetaſa.

Col. 1.

Super hunc locum.

Hogy elſő ſzũlőt Chriſtus, azert nem teremtet allat.

ua, ſőt őrőkce az atyatul nemzetteteť, mi
még ſemmi teremtet allát nem volt. Ezt ez ere
met erőſseti az iraſnac más helyeis, holot imigyen
Eccl. 24. ſzólla à bőlch altal az Iſten fia. En à felſegeſnec
ſzaiabol ſzarmaztam, elſő ſzűlőt, minden terem
tet allat előt. Hogy meg erched, nem rendeli ízen
Pal à teremtet allatoc kőzze à Chriſtuſt, hanem
eleibe veti, es vgyan ottan meg mutattya okát
miert miueli azt. Ezert hogy ű altala teremtettenec
mindenec, ű tűlle igazgattatnac, es ű mindeneknec
előtte vagyon. Auagy chac egy igyűen erched a
ſzent Pal mondaſat, à mint ſzent Hieronymus
magyarazza, à Chriſtuſnac emberſegerűl. Hogy
vgy mint ember, minden teremtet allatoc kőzt
elſő ſzűlőt, nem idő ſzerent, mert vgy eleb vala
teremtet alatoc vannac nallanal, hanem tiſztes
gében. Mert minden teremtet allatoc kőzőt ig
Pſal: 8. nagyob tiſzteſséggel illette az emberChriſtuſt az
Phil. 2. atya, egyeb teremtet allatokat labai ala veten, e
ű tet mindeneknec fölőtte magaſztaluán.

Touabba, vgy mondnac hogy, à kinec va
ki paranchol, az alab valo annal, à ki ű nekie pa
ranchol. De à Chriſtuſnac paranchol az atya, mert
imigyen ſzól maga felől. A mint ennekem paran
Iohan, 14. cholta atyam, vgy chelekedem, tahat alab valo az
Mint paran- atyanal. Igaz énis reia hagyom, paranchol az a
chol az atya à fiunac. tya à Chriſtuſnac, es vgy à mint paranchol, nagob
az atya

az atya ű nallanál.)) Paranchol neki, à menből à fiu, nem ragadomannac alétuan az Istennel valo egénlő voltat, meg hiuetotta magat, rabotas szolganac szemelyet fel vőuen, hasonlatos lőuen az emberekhez, es képe szerent vgy talaltatec mint egy ember. (Az emberre lőt Isten fiánac, à kőzbe iaronac paranchol. De nem az emberségtűl kűlőn ertetet Istennec. Nem az ű benne lakozo Isteni termeszetnec.))

Annac fölőtte, imillyentis beszélnec. Let à Christus azt adgya előnkbe az iras, ha let, tahat teremtetet. Erreis rőuideden felelec. LENNI mondatic neha az, à mi az előt nem volt. Igy lőttenec minden teremtet allatoc, igy let, az az, teremtetet à Christusis à menyből ember, es Dauidnac magua: De à menyből Isten, nem lőt. Neha penigien lenni mondatnac valamiue azoc, à kic voltanac, oly allatta, à mineműec az előt nem voltanac. Igy mondgyuc az Isten fia felől, hogy emberre lőt. Illyen azert az ű léte, mely az Istenségenec termeszetit meg nem rontya, mert vgy let emberre, hogy à mi volt az vgyan meg maradot. Ittes meg emlekezzel ama regularul, mellyet è Prædicationac őtődic reszénec à vegén előbe adéc, à Christus felől valo iraſoknac meg valaſztasárul. Es vgy könnyen meg felelhecz, nẽ chac ezekre mellyeket fő szamlálec, hanem egyeb ellen mondaſokrais mindenekre az Arianuſoknac. Z Az

Rom. 1.

Lenni, mit iegez.

Mint lőt à Christus.

Az Hatodikrul.

PInkôſd napian eleget ſzollanc à ſzent Lelek Istenrûl, annac okaert, à mit akcoron meg mondottunc, azt moſtan vionnán elô nem hozzuc ha nem ahoz teſzûnc tôb bizonyetaſt, à ſzent lęlek nec bizony, es valo Iſtenſegérûl. Igy bizonyetom azert, hogá az atyahoz, es a fiuhoz egyenlô igaz Iſten.))))

A ſzent lęlec az atyatul es fiutul ſzarmazic (ezt meg bizonyetottuc, à Pinkôſdi Prædicatioban) tahat azon egy Iſten à ki az atya, es à fiu Kinek uetkezic ez ketſeg nelkûl; mert az Iſtentûl a mi ſzarmazic, az û velle egy allat, es egy termeſzet. Es à mi nem egy termeſzetû velle, az nem û belôlle ſzarmazic, hanem kiûle vagyon.

Az ſz. lelec Iſtenſegenec bizonyetaſi.

Minden allatnac lelke, egy termeſzetù û velle.

Rom. 8. Gal. 4.

Tovabba. Minden allatnac, az û tulaidon lelke, egy termeſzetû û velle: (mint az embernec ertô lelke, nem egyeb hanem emberi termeſzet, az oktalan allatoknac érzô lelkec, oktalan lęlec, az faknac es fiueknec taplalo lelkec, azis az û termeſzetekhez valo lęlec) de à ſzent lęlec az atyanac, es à fiunac tulaidon lelke, Ennec okaert, kôuetkezic hogá egy Iſteni termezetû az atyaual es à fiuual.

I. Cor: 2.

Megint. Szent Pal azt beſzeli, hogá az Iſtennec lelke ſzinten vgy vagyon, es ollyan az Iſtenhez, mint az embernec lelke az emberhez. Mert

azt

azt iria egyůt, Hogy mikeppen azokat mellyec az emberbe vannac ſenki egéb nem tudhattya, hanē chac az embernec lelke, azonkeppen azokat ſem tudgya ſenki, mellyec az Iſtenbe vannac, hanem chac az Iſtennec lélke. Az emberi lęlec kędig egy természetů, es allatu az emberrel, tahat az Iſten lelkes az Iſtennel. (Annac fölötte. Ha à ſzent lęlec, Iſten nem volna, ē kŏuetkezneiec belŏle, hogy à ſzent iras nem Iſten igeie volna. Mert à ſzen[illegible] 2. Pet: 1. leknec ihleſebŏl ſzollottác, es irtác az Iſtennec ſzol Matth, 10. gai à ſz: iráſt. Kiknec vrūkis imezt monda. Nem ti vattoc à kic ſzollotoc, hanē à ti atyatoknac lelke ſzól ti bennetec. De ez hamis hogy az iras Iſtē igeie nem volna, tahat amazis hogy à ſz: lęlec nem Iſten.

(Vegezetre, ſzinten vgy hiſzůnc à ſzent lelkbenis, mint az atyaban es à fiuban. Tahat ſzinten ollyan Iſten mint az atya es à fiu. Mert egy à hit arra tanet ſzent Pal. Nem volna kedig egy ha à ſzent lelec, Iſten nem volna, mert vgy azon, hittel nem hihetnenc ů benne mint az atyaban, es à fiuban, hanem máſsal kellene hinnůnc. Simb: Apoſt:

Mit mondanac ezec ellen az eretnekéc? Azt mondgyac, hogy à ſz: iras, ſohol à ſz: lelket Iſteñec nem neuezi. De hazudnac, mert ſz: Peter midŏn azt mondotta volna Ananiáſnac, hogy à ſz: lęlekhazudot, ottan vtanna vete, hogy az à ſz: lęlec, Iſten. Az eretnekec ellen mondaſoc. Actor, 5.

Maſodſzor, azt mondgyac, hog ſzent lelec Iſtennec aiandeka tahat nem Iſten. No legen azaz dèc bator, de nem chac aiandèc. Chriſtus à menyb bòl nekũnc adatot az atya Iſtentùl, aiandekoc mondattathatic, de azert vgyan fia az Iſtennec. Szent Pal effele aiandekoc kòzzũl, mellyec nem egy allatuac, es nem egy termeſzetũec Iſtennel, hà valaſztya à ſzent lelket, es nem chac hogy azoc kòzze nem ſzamlallya, de még inkab azt irja hogy ũ tũlle vgy mint Iſtennec lelkétùl adatnac, es oltogattatnac azoc az embereknec.

A ſzent lelec Iſtennec nem chac aiandèka

1. Cor. 12.

Vtolſzor, azt uitattyac, hogy à ſzent iras ſzerent kel ſzollanunc az Iſten felòl. De à ſzent iraſba ninchen à haromsàgnac neue, azert vgyan vele ſem kel elni. Hogy à ſzent iras ſzerent ſzollunc Iſten felòl igen io, io ertelemmel. Az az, hogy à mit à ſzent iraſnac vòlgé, bèli, lelke àd el ònkbe azt mondgyuc. Mert nem à tentaual iratot bòtu à ſzent iras, hanem annac à belſò ertelme. A ſzent iraſba oluaſom az Iſtenſégnec harom ſzemelyet, az atyat, à fiut, es à ſzent lelket. Kereſztellyetec azt mondgya Chriſtus, atyanac es fiunac, es ſzent lelknec neuęben. Ha harom ſzemelt talaloc, tahat haromſagot talaloc. Hiſzem à ſzent lęleknec egic aiandèka, az Iſten igeienec magyarazàſa? Ez az aiandèc haſogattya ki à bòtùbòl à haromsàgnac neuet.

Mint kel à ſzent iras ſzerent ſzollani.

A ſzent iraſba meg talalàtatic à ſzent haromſag.

1. Cor. 12.

neuet. Mert ketſeg nelkűl, à hol harom vagyon, ot haromſag talaltatic. Es ezeket akartam ez mai Prædicatioban az Iſtenrűl, ki az harom ſzemelybe egy ôrôc Iſten, tinektec elôtôkbe adnom. Hageg keueſsé, ſzokaſomnac kiuűle tôb beſzedet ſzaporetottam, azt à dolognac tulaidonechatoc, melyet cha c ennéreis à menire meg magáraztunc, keueſseb bezeddel meg nem magyarazhattuc. Tarchon meg titeket Iſten ebben az ű eſmeretiben, Amen.

VR NAPIA.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Ianos irta meg, az ű Euangeliomianac VI. réſzeben.

AZidôben, monda Ieſus à ű tanetuanyinac, es â Sidoknac ſeregineс. Az en teſtem bizonnyára eledel. Es az én uerem bizonyáraittal. A ki az en teſtemet eſzi, es az en Véremet iſzſza, en bennem marad, es en ű benne.

Mikeppen el kűldôt engemet àz elô atya.ſ-enis elec àz atya altal. Azonkeppen à ki engemet eſzen, el azis

en altalam. Ez az à kenyer, mely menyből ſzálet alá. Nem à mikeppen à ti atyáitoc á Mannat ótec, es meg holtac. A ki ezt à kenyeret eſzi örökce el.

Ez maiinnepnec oká.

EZ mai ſzent innepet, à végre ſzerzettec à mi eleinc, hogy az oltari ſzentſegről valo tudomany adaſsec à kölſegnec eleibe, es az mi vrunknac Iesus Chriſtuſnac hozzanc valo nagy ſzerelmérűl, mely űtet arra indetotta, hogy ünnen magat ętelűl es italűl adnaia nekünc, az mi lelkünknec taplalasára emlekeznęnc es halat adnanc.

Miert hallaſztatot mára ez innep.

Senki ne chodallya peniglen, hogy ennec à ſzentſegnec tiſzteſsegére, nem akcoron midőn ſzeretetec, tudni illic nagy chőtőrtőkőn, hanem ſo falka idővel az vtan, az az, ma ſzentelűnc innepet. Mert alkolmatosb időben kőzönſéges emlekezetet errűl nem tehetnęnc, mint oly korban, mikoron à hiuektűl gyakorlatni kezdetet, es à kereſztyenec kőzönſeggel kezdettenec vélle élni. Ez kodig nyiluan vagyon, mert ſzent Lukach iria, hogy à kereſztyénec vrunknac meńbe menetelénec, es à ſzent lęleknec el iővetele vtan (vgyan azon ſzent lęleknec ihleſeből) valoba meg ertuęn ereiet, es haſznát, gyakorlottac előſzőr ennec à ſzentſegnec vętelét.

Act. 2.

Az Euangeliomban mellyet bőtű ſzerent meg

magá-

magárazanc, ſzól Chriſtus az ũ ſzent teſténec, es verénec etelérũl es italárul, es añac neminemũ haſznait ſzamlallya elõ. Vgy mint ezeket. Hogy az ũ teſte bizonyara eledel, es az ũ vére bizonyara ital. Az az, nem kilõmben ęlteti, taplallya, gyonõrkõdteti, erõſséti belõl à mi lelkünket, mint kiuũl eltetetic taplaltatic, gyonõrkodtetic, es erõſsettetic teſtunc az eledeltul, es italtul. Hogy à ki ęſzi az ũ teſtét, es iſza véret ũ benne lakozic, es ũ abban. Az az, be oltatic à Chriſtusba, egy teſt egy vérũ vele, réſzes minden erdemibe, es õrõkõs tarſa leſzen neki az õrõc eletnec dichõſegében. Ez okaert feſzi imillyen mondáſsal be ezt ez Euangeliomot. (Valaki eſzi ezt à kenyeret, õrõkce el)) De miert hogy az oltari ſzentſegrũl elég béuen ſzollottunc az nagy héti harom Prædicatioban, moſtan ſzollyunc chac azokrul à dolgokrul, mellyec kiualtképpen ez mai ſzent innepet illetic.

Legelõſzõr azert, ez innepnec mélto voltárul adoc tanulſagot elõtõk ben.

Maſodſzor, azt bizonyetom meg, hogy iol miuelic à kereſztyenec, hogy mind ma, ſ-mind egyebkor imadgyac az oltari ſzentſéget.

Harmadſzor, ſzolloc az mai proceſsiorul, es az mi vrunc ſzent teſténec, à proceſsioban valo hordoztatasárul.

Az Elsõrũl.

Az anyaſzēt egyhaznac ſzokaſarul.

BIzonyara mélto dícheretre, à kereſztyen anyaſzentegyhaznac anyai ſzorgalmatoſságá, ki az mi hitünknec titkiainac elmélkedeſere, külömbſzép draga innepeket ſzerzet, mellyeken egyebſele dolgoktul üreſsec leuen, az Iſtennec chodalatos chelekedetirül emlekeznénc, Viſzontag mindenſzidalomra mélto azoknac vakmerőſegec, kic azmieleinknec aietatoſſagokat ſzid'mazzac, az ü tüllöc rendeltetet ſzent napokat, meg vtallyac, es à töb közönſéges napokhoz egyenlőkce teſzic. Ez mai innepet kiualtképpen, mellyet tellyeſsegel vgyan ki akárnac fiuöltetni à kereſztyenec közzül, à Chriſtusnac es az ü iegyeſenec boſzuſagára. Maga bizony ſemmi igaz okat, nem adhattyac, miert kellene nekic azt miuelniec.

Mire int ez mai innep.

Mert ha az Euangeliom io, nem ertem miert nem volna io ez mai ſzent innep, miuel hog ezis vgyan azon dolgokra int minket, mellyekre az Euangeliom, azon dolgokat adgya elönkbe, es kéuannya mi tüllünc, mellyeket az Euangeliſtaknac iráſa. Az vr Iſtennec aiandekit böchülleti, es magaſztaltattya, es ü ſzent felſegénec io tetemenirül adat halat velünc. Ez oka è mai innepléſnec. Ha azert mélto böchülni, es magaſztalni Iſtenünknec draga aiandékit, ha kereſztyeni dolog az ü io tetemenirül valo hala adás, nem tudom miert kellene erről

ne errül è ſzentſéges naprul panaſzolkodni, mely az oltari ſzentſegrül, ki à mi vrunknac nagy draga aiandeka, teſzen emlekezetet, arra tanet, hogy azt nagy bőchülletbe tarchuc, es tiſztelly űc, Vegezete hogy halatis adgunc à leſuſnac nagy buzgo ſzerelmerül, mely ütet arra keſzeretetté, hogy ſzent Tamas Doctornac mondáſa ſzerent, E világra ſzuletuen tarſul: Vendegſéget tartuán, eledelül: meg haluan árrul: menńekben orſzagoluán, iutalmul adta magat minekünc.))

In Hymno huius feſti.

Az Maſodikrul.

TVdő hogy à kicz mai innepet hatra vetic, azt mondgyac hogy azert miuelic azt, miuel hogy à minemű dolgokat ma à kőzőnſéges proceſsioban mi miuelünc, azokcal à Chriſtus nem tiſztelteteiec, hanem inkab karomlattatnéiec, vgymint nyluan valo baluanyozaſsal, es Iſten ellen ſzerezteteť gonoſz emberi ſzerzeſekcel) Baluanyozaſnac mondgyac peniglen azt, hogy az oltari ſzentſéget imadgyuc, es imadtattyuc: gonoſz emberi ſzerzéſnec à proceſsiot, es à Chriſtus teſtenec ſzellyel valo hordozáſat. (Laſsuc azert ha vgy vagyone à mint űc mondgyac à uagy kűlőmben annal.

Miert uetic hatra ez innepet à tevelygőc.

Szokáſoc az hanis tudomanyu mi ellenünc fel tamadot eretnekeknec, hogy minket baluanyozoknac

Miert hinac minket baluanyozoknac az eretnekec.

zoknachinac. Kit azert miuelnec, hogy à baluanozas neuezeti altal, vtalatossà tegenec a kereztyenec kozot. Tudgac mely igen iszonu vtalatossagnac tartassec az Isten nepetül à baluanozas, ezt talaltac azert raita, hogy azt hitelsec el az emberekcel, hogy mi baluanozoc vagyunc, gondoluan, hogy

Baluanyozoc mi nem vagyunc.

è képpen könnyen meg vtaltathatnac minketet az mi tudomanunkcat mindenekcel. De mi baluanozoc nem vagyunc. Mert vgy volnanc azok ha az Istennec tiszteleségét, teremtet allatnac tulaydonetanoioc, kit miert hogy nem cheleked[illegible]nc, megtatlanul illetnec minket illyen tiszteletlenséggel.

Kenyeret nē imadunc.

Az beszellic hogy kenyeret imadunc midön è szentséget imadgyuc, es à kenyer teremtet allat. Ot vr Istē te tudod hogy hamissan fogtàc ezt mi reiànc. Mert hogy imadunc kenyeret, ha azt vallyuc hogy ot kenyer ninchen, hanem à kenyernec allattya à ki szent fiadnac testéue valtozot, es tellyeséggel meg szūnt lenni, az igenec reia mondasànac vtaña. Nē imadhattyuc azt, à mi ninchen, auagy chac nē imadgyuc, miuel hogy à mi hitūnc azt tartya hogy ninchen.

Christust imadgyuc.

Hanem imadgyuc à Christust, az az, Istennec emberre lōt szent fiat, à ki à kenyernec szine alat, ebben è szentségben, valoba es igazan ielen vagyon. Hiszem ha az Istent mindenūt kel imadni, ot leg inkab, à hol az ū ielen valo voltat, ritkabban ielenti. A Christus testében hogy Istenseg lakozzec, es

ges,es az ũ teſte mind Iſtenſegéuel egyetembe az oltari ſzentségben talaltaſsec, ſiluan vagyon à kereſztieneknel,miert nẽ imadnoioc tahat ottis ũttet?

Nem azert vagyon ot azt kialtyac, es nem à végre ſzerzette az oltari ſzentséget hog imádgúc, hanẽ hog egũc. Vegyetec es egétec vgymond nem imadgyatoc. O balgatag emberec, Vallyon miert iõue ez vilagra vrunc, azerte hog imadtaſſec? nẽ à vala az ũ iõuetelénec oka,hanem hog el arultaſsec,meg põkdõſteſsec,oſtoroſztaſsec,es fezetteſsec mi erettünc. Hallodé mit mond ũnnen maga. Nẽ arra iõt az embernec fia hog neki ſzolgallyanac ha nem hog ũ ſzolgallyon. Mind az altal mentũl nagobban meg alazza vala magat, mẽtũl kõzelb iar vala az emberekhez,es mẽtũl inkab foglallya vala magat abban, à miert emberre lõt vala,annéual nagób bõchũletben tartatot,nagyob tiſzteſséggel illettetet es imadtatot azoktul,à kic ertettec es hittéc az ũ Iſtenséget. Nag alazatoſság vala, hog vr Luc. 1. 4.
lęuen ſzolgaiahoz mene, ſzent Ianoshoz, mikoron még mind ketten annyoknac meheben valanac. De Ianos es az ũ annya Erſebet aſzoń, erezuẽ vroknac terem tõiõknec ielen voltat, tiſztelec ũtet. Annac vtannais, vgan azon ſzent Ianos, latuàn Matth: 3.
hog Chriſtus ũ hozza iũne kereſztelkedni, vrã vg mond,en nekẽ kellene tũlled kereſzteltetnẽ, es te ũſze en hozzà? Latode hog ittes noha vrũc az ũ

Azert uagyone à ſzemſegbe,hogy imadtaſsec.

Math. 20. Imadtac éſõl dõnis.

ſzol-

ſzolgaianac keze ala adgya vala magát, azert vgyan reia tartya vala ũtet à ſzolga à tiſztelségre, mellyet erti vala hogy mint Iſten erdemlene. Azon képpen ſzent Peteris, meny ki vgymond vram en tũllẽ, mert bũnõs ember vagyoc. Megint, te mo nádc meg vram en nekẽ labaimatſ, oha õrökce az en labaimat meg nẽ moſod. A ſzaz uitez elõt ma fõ legenis, nem alettya meltonac magat, hogy Chriſtus az ũhazába be menne. Ezec ertuen az ũdvo galatos es bõchũletes voltat, à ſzolgánac ſzemelyebenis tiſztelic ũtet, es nem tartyac meltatlan dolognac lenni ſzolgainac vallani magokat, nolta azert iõt vala hogy ũſzolgalna. Touabba, à bõchec à chillagtul vezerletuen midõn à iaſzolbaltac volna, le boruluán imadac ũtet. A kic à hoba valanac, azokis latuã hogy à tenger, es à ſzelec engednenec neki imadac ũtet. Az vakon ſzületet emberis imada. Az aſzoń népekis kedigyes az apoſtoloc, bizonnyal meg eſmeruén hogy ſok tamadot volna, imadác. Tahat én ne imadgyam, midõn hallom es bizonyos vagyoc benne hogy à kenyernec ſzéne alat en hozzam iũ? Ha ſzemimuel latnam ſenki nem mondanaia hogy ne imadgyam, midõn hitemmel fogom meg, mire nem imadnam?

Luc: 5.

Matth. 8.

Matth: 2.

Matth: 14. Iohan. 9. 20. Matth: 28.

Ha parancholat ninchenis rulla, ugyan imadni kell ſzentséget.

Azert, vgy mondanac, mert nem parancholta hogy imadgyuc. Vallyon mikor paranchol-

ta vol

ta volt azoknakis, mellyekrůl moſt ſzollanc hogy imadnaiac ůtet: ſoha nem. Mind az altal vgyan nem mondhattyuc hogy baluaňozoc voltanac volna, miuel hogy parãcholat nelkůl imadtác. Meg vagon kőzőnséggel parancholtatuán az iráſsbâ hogy Iſtent imadgyuc. Eleg az minekůnc, valahol azert tudgůc hogy Iſten vagyon, mindenůt imadgůc, nẽ varuán arrul kiualtképpen valo parancholatot, hogy imittis amottis tartozunc imadni.

Eleg à kőzőnséges parancholat, az imadásrul.

Es mint hogy kőzőnſeges parancholatot vőtůnc errůl, hogy ſzůleinket tiſztellyůc, ańac okaęrt mihelt tudom en kic legénec az en ſzůleim, ottan tartozom ůket tiſztelni. Mert à ſzůleknec neueze ti ůketis magaba foglallya noha kiualtképpen az ninchen parancholua hogy ezeket tiſztellyem: ſzinten vgy ertuén az Iſtennec meg ielentetet kőzőnséges akaratyat, hogy imadtatni akaria fiat en tůlem, valahol ertem ůtet ielen lenni, akar holis illic hogy imadgyam, es nem ſzůkség azt varnom hogy vioñan parancholtaſſec ennekem hogy it, az az, az oltari ſzentségbe auagy eğebůt imadtaſsec en tůllẽ.

Ezt ertuén à Luter tanituańi kőzzůlis nemellyec, à kic à tőbbinel tudosbac, vallyac hogy mélto imadni vrunkat az oltari ſzentségben. Mint am Ioachimus Vueſtphalus, ki imigen ir eggyůt errůl: Miert nem kellene az oltari ſzentségbẽ ielen valo Chriſtuſt imadni? Auagy hol parancholtatot az

ALuterec kőzőttis nemellyec uallyac hogy imadnikel. Cont: Valer: Polon:

anya-

aňaſzẽtegházнac, hogy egyebűt ne imadgá à Chriſtuſt, hanem chac az égnec bizoňos helyen: Maſutis Caluinus ellen tuſakoduán, meg bizoňitya ugán ezen dolgot, es aztis hog terdet haitani, terdre eſni, le borulni, mellyűnket verni è ſzẽtség előtt mélto. Martinus Kemnicius kedig halgaſsacza mit mond. Nyiluán vagyon hog az Iſtennec imadáſa, ſem időhőz, ſem helyhez nem kőteleſztetik azert mindenűt, es mindenkoron imadni kel à Chriſtuſt. Kit ha az oltari ſzentségben vgy hiſzűnc ielen lenni, hog igazan, es allattya ſzerint adgya azoknac à kic élnec velle az ű teſtet es vért, nem lehet hog à mi hitűnc ot űtet ne tiſztellye, es ne imadgya. Miképpen Iacob, Moyſes, Illyes nẽ kiualtképpẽ valo parancholatbol, hanẽ amaz kőzőnségesből, melybe parancholtatic hog mindenűt imadtaſséc, meg eſmeruén hog à kiſſő ielen alat Iſten bizoňnál ielen volna, es magat ű nekic meg ielentençie, à kit hiſznec vala. Hallod hiſzem, hog ezec imadtatni akariac à Chriſtuſt à ſzentségben, ha ſzinten arrul kiualtképpen valo parancholat nem adatottis.

In Apologia.

Par: 2 exam: cont: concil: Trident: in Seſs: de Euchariſtia.

Vagyon parancholat é ſzentſégnec imadáſárul.

De maga talam azt ſem tellyeſséggel mondhattyuc hog vgyan ſemmi parancholat nem volna errűl. Mert ſzẽt Pal erőſsén parancholya, hog az vr teſtét meg valaſzuc egéb eleségtűl, az az, meg gondollyuc meniuel legyen nagób es melto-

ságosb

ságosb à kőzőnséges eleségnel, es azt meg gondol uán, hozza illendő tiſztelséggel, es bőchülettel il- leſsűc. Enniuel ielesb az vr vachoraia à teſti ele- ſegeknel, hogy ezekbe chac keńeret auagy egyeb è vilagi allatot eſzűnc, de az vr vachoraiaban à Chriſtuſt Iſtent es embert veſzűc. Ketségnelkűl tahat azzal à tiſztelettel ſzűkség tiſztelnűnc, mel- lyet erdeml à mi Chriſtuſunc. Erdemli hogy imad- guc űtet, tahat imadnunc kel az oltari ſzentségetis. Nem heiaba iria azert ſzent Agoſton, hogy ſenki kilőmben ne egye, hanem ha előſzőr imadgya. In Pſal: 79.

Ezent bizonettyac Origenes. Hom: 13. in exodo. Arnobius ſz: Hieronimus, Baſilus, Teodoretus in Pſ: 21. es ugyan azon ſz: Agoſton, Epiſt: 120. cap: 24. ſz: Amburus lib. 3. de ſpiritu, cap: 12. Cyrillus, Cathech: S. Myſtag: Euſeb: Emiſſenus Hom: 5. paſchal. Arany ſzaiu ſzent Ianos, Hom: 61. ad pop: Antiochenum: Hom: 3. ad Epheſ: Hom: 7. in Matth: Hom 24. & 41. 1. ad Cor: & Hom: de ſancto Philagon.

A Sacramentariuſoc miert nem imadgyac.

De nem choda ha à Sacramentariuſoc nem imadgyac az vr vachoraiat, vgy mint kic nem hiſzic ot ielen leńi allattya ſzerẽt az vr Ieſus Chri- ſtuſt. Hanẽ chudalkozõ à Lutheranuſokon, kic eſmeruén hogy Iſtẽt veſznec è ſzentſegbẽ, nẽ dichői tic ugy mint Iſtẽt, hanẽ meg chalattatnac az ű okos kodaſokbã, es meg ſőtetedet az ű eſztelẽ ſziuőc. Es añac okaert, ſokcal inkab erdẽlic mi nallunknal à baluańozoknac neuet. Akarodé ẽrteni miert mõ- dõ ezt: erched ha akarod. Azert hogy nẽ ẽgedicmeg à keńernec el valtozáſat, ſőt à keńeret mõdgyac

Rom 1.

A Lutteree baluanyozoc.

Chri-

Chriſtus teſtenec lenni, auagʼ à keńerrel, auagʼ megis à keńerben vallyac ielen lenni à Chriſtuſt. Mindőn azert imadgyac az vr vachoraiat, oly teremtet allatot imadnac à Chriſtuſsal eggyűt, melliyet baluańozasnac vetke nelkűl nem imadhatnac, az az, à keńeret. Touabba, chac akcor akariac imadni è ſzentséget, mikor oſztogattatic, à kiuűl nem akariac. Sőt azt beſzellic, hogʼ ha meg marad auagʼ meg tartatic valami benne, az ottan nem Chriſtus teſte az oſztogatáſnac ideie vtan, es azert nem illic tőbbe imadni. Es è ſzerent meg foztyac vrunkat az ű Iſteni tiſzteſségétűl, azt miuelni peniglen, nem alab valo baluańozas, mint à teremtet allatnac imadáſa.

In uſu.

Nem chac akcor Chriſtus teſte mikor oſztogattatic

Mi ezeknec akaruán meg felelni az ű balgatag okoskodaſokra, előſzőr azt keuanńuc tűllőc, hogʼ meg bizonęchac à mit mondanac. Tudni illic, hogʼ chac az oſztogatáskoron Chriſtus teſte è ſzentség, mert arrul valo bizońſagot eddig meg nem talaltunc à ſzent iràsban. Tudom hogʼ à koreſztségnec haſonlatoſsagábol akariac azt bizońetani, monduán, hogʼ miképpen à viz nem kereſztség kilőmben, hanem midőn kereſztelnec bęne, azonképpen az oltari ſzentségis chac olykor mondathatic Chriſtus teſténec lenni, mikor vętetic. De nem illic az ide. Mert à viſzrűl ſohul nem mondotta Chriſtus hogʼ à viz kereſztség, hanem

chac

chac hogy à vizben kel vionnan ſzuletni, es azert nem à viz ſzentſég, hanem à vizben valo moſó-ſas. Itkedig à mit eledelűl ád, azt mondgya ű te-ſtének. Ez mai Euangeliombanis az ű teſtét igaz-an eleſegnec neuezi, az eleſég peniglen noha chac akcor éltet minket, midőn eſzűc űtet, de mind az altal, ha mi meg marad beñe es masſzerre tar-tatic akar kenyér legyen akar valami egyeb, az v-tanis nem ſzűnic meg à lenni à mi volt.

Im las ſzép dolgot. Neha ſzazan auagy tőb-benis vannac, à kic az vr vachoraiat akariac ven-ni. Azoknac ſzamos voltokhoz képeſt ſzamos oſtyat ſzételűnc meg. De egſzerſmind nekic nem adhattyuc űc ſem vehetic hanem egyenkent. Es ne-ha alkolmas idő telic benne még az vtolſo veſzi az elſő vtan. Az azert, à mit az leg vtolſo ve-ſzen, miuel hogy nem volt in vſu, az az nem élte-nec velle, nem oſztogattatot mind addiges, még nem vetetet, nem volte vallyon Chriſtus teſte az oſztogatas, es vétel elot? Ha nem volt, tahat nem az ige mely regen reia mondatot, hanem à vétel teſzi Chriſtus teſtéue. Ha kedig az igénec reia mondatasátul fogua az volt mind veteleiglen, es neha abban, à veuőknec ſokaſága miat tellhetic egy ora auagy tőbbis annal, miert nem volna Chri-ſtus teſte à maradekiais, mellyet más napra, auagy touab valo időre tartűnc? Hiſzem az Iſten ige-

ienec ereie nem kŏteleztetet az egy orahoz. H
ſzem azert tartyuc meg à tŏb reſzeites à ſzentſeg
nec, mellyec moſtan el nem kŏltenec, hog ez v
tan ellyŭnc velle, es oſztogaſsuc. Vallyon mecho
da kilŏmbſeg vagyon benne, mindiaraſte hog az
ige altal meg ſzenteltetic, auagy egy orăual, auag
tiz nappal vetetic az vtan? Nem ertic az Iſten ig
ienec hatalmas voltat, à kic annac ereict ebben
ſzentſegben, egy orahoz, auagy egy ſzent pillan
taſig valo idŏhŏz kŏtelezic. Mi mind addig h
ſzŭc ielen lenni az ige miat, es mind addig ima
gyuc Chriſtuſt, meg à kenyernec ſzene (melyb
fedeztetic) meg marad.

Nem rekeſz tyĭc urunkat kalitkaba.

Igen balgatagoc auagy inkab az ŏrdŏg tragar ſzolgai azoc, à kic chuſſagos beſzeddel letic è dragalatos ſzentſeget. Monduan hog kalitkaba rekeſztyuc az Iſtent, midŏn à Chriſtu à kenyernec ſzene alat, ez ĭſt auagy egy ebedre tartyuc, es imadgyuc. Nem rekeſztyĭc ſem kal kaba ſem valami bizonyos helyhez nem kŏtele zŭc à mi vrunkat. Hanem azt mondgyuc, ho az oltari ſzentſegben ielen vagyon. Az olta ſzentſeget bizonyos helyen tartyuc, es abbo imadgyuc vrunkat. Moyſeſis azt beſzelli hog az Iſten à frigynec ſzekrenyeben, es à cherubinoc kŏ zŏt vagyon, de maga vgyan nem rekeſzti aual tet ſem à ſzekrenybe, ſem à cherubinoc kŏzze,

Exod. 40.

hanem

em ot mondgya lenni, miert hogy ot ielentette
gyt. Mies azonképpen, az oltari ſzentſég ahol
gyon, azon helyen vallyuc lenni, es imadgyuc
vru ikat, hiuen az ũ beſzedénec, kiben bizo-
ſatót minket, hogy è ſzentſégben magát ad-
minckünc. Még Luter Martonis vallya hogy
ſan fogtac ezt mi reianc à Sacramentariuſoc,
azert mondgya egygyüt, hogy ſem à papiſtac ſem
ſóba arra ſenkit nem tanetottanac, hogy à Chri-
us valamely helyhez kötéleztetneiec. Azoc
nac à Chriſtuſt be rekeſzteni, es bizonyos he-
z kötelezni, à kic vgy vallyac à menyorſzag
ac valamely helyen, az atyanac iobia felöl ülni,
gy az oltari ſzentſégben ielen nem lehet. Hogy
ri à kenyernec es bornac ſzene alat Chriſtuſt
adgyuc azert ſenki minket baluanyozoknac
ltan nem mondhat,

In confeſs: de hoc Sacram: Anno 1544.

Az Harmadikrul.

AZ ſem Iſten ellen valo gonoſz emberi ſzer-
zes, hogy az oltari ſzentſéget, egyebkoris, de
a kiualtképpen, nagy tiſzteſséggel, ſzellyel hor-
ozzuc à proceſsioban. Sőt aual à Chriſtus tiſz-
etic, es magaſztaltatic, miden az ũ teſténec,
a vérénec ſzentſége, à kősegnec ſzemei eleibe
uatic, hogy imadtaſsec közönſeges dichere-

A ſzentſégnec bordozaſa nem gonoſz.

tekcel dicherteſsec, es minden fele tiſz
gel tiſzteltetſsec. Io neuen vôue a ſere
hoǵ mikoron az halando teſtben, Hieru
Matth. 21. be menne, Palmaknac, es olaiſaknac agau v
kezekben eleibe menénec, es dicheretet mo
ů neki. Keduele aztis, hoǵ à ſzamarnac, m
ůl vala, labai ala ruhaiokat, es zôld agak
nec. Bizony io neuen veſzi aztis, ha az
ult ſzent teſtét, effele killô tiſztelettel tiſz
Es mikeppen az ô tôrueńbe, hoǵ iol lehet
la az ů nepeuel, es imadſago kat akarhol eg
meg halgattya vala, de fô keppen à frigy
krenyénel: Szokaſis vala à ſzekrént à ko
ſzůkſegiert az Iſten ſatorabol ki vinni es v
neminem ů proceſsioban az ellenſeg ellen,
badulaſnac nyereſefert viſelni, az onkeppen
nis mélto à Chriſtus ſzent teſtét, à
Miert hordozzuc à ſzentſéget. ceſsiokban hordozni, es az atya Iſten
ſzemei elôt mutogatni, hoǵ arra à m
halalára tekentuén, melynec emlekezetire
ſeg ſzereztetet, meltoztaſsec el tauoztatni
lůnc minden nyaualyat, es meg adni nek
den iot, à mit ů tůlle keuanunc. Vegezete
segis mintha vgyan ingerletneiec è ſzentſeg
telére annac mutogattataſaual, es arrul v
la adaſra, hoǵ il'yen draga eledelt adot az
k

kůnknec taplalasára, az Iſtennec ſzent fia. Tudom hog meuetic az eretnekec az mi egigyů ſzolgalatůkat, mellyel è mai napon ſzolgalunc vrunknac. Bannyac hog illyen nagy tiſzteſséggel viſeltetic mi tůlůnc az à ſzentség, mellyet ůc nem tiſztelnec, es meg nem valaſztnac az egyeb eleségtůl, hogy mindenec terdre eſnec még az vczannis elótte, es imadgac vrokat, de ezeknec ſem meueteſekcel ſem banattyokcal ſemmit mi ne gondollyunc. Sót men tůl inkab ellenec vagyon à mi chelekedetůnc, annal gorſabbac, es buzgobbac legyůnc dolgunkban. Kóueſsůc ſzent Dauidot, kit midón meg chufolt volna az ů keuely felesége Michol, Saulnac leanya, azert hog à frignec ſekrenye elót à proceſsioban tanchol vala, dichiruen az Iſtent, nem ſzůnec meg, hanem imezt monda. El az Iſten hog tancholoc az en vram elót, ki inkab valaſzta engemet hog nem mint à te atyadat, es az ů tellyes hazat, es az ů nepénec vezeréue tón engemet: tancholoc, es ennelis inkab meg alazom magamat. Mies azt mondgyuc az eretnekeknec, hog ſoha vgy nem chufolhatnac, es vgy nem meuethetnec minket hog ez alazatos ſzolgalattul meg ſzůnnyůnc. Mert minket valaſztot à mi vrunc Iſtenůnc, hog kiualtképpẽ valo népe legyůnc ů neki, minden nemzetségec kózzůl, mellyec é földón vañac, es ſzeretet minket, annakokaért mies ſzol-

Az eretnekeknec mentéſec.

2. Reg. 6.

galni akarunc ű ſzent Iſtẽſegénec, tiſztelni esmẽ
ni akariuc ũtet, nem chac meſſorságba, hanem o
gyebũtis mindenũt, vallahol tudgyuc
es ertyũc ielen
lenni.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
ELSŐ VASÁRNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukacs irta meg, az ű Euangeliomianac XVI. réſzeben.

AZ idõben, monda Jeſus az ű tanetuanyinac. Vala ember, ki ôltôzic uala tarſonyba es biborba, es minden nap kedue ſzerent friſſen lakic uala. Vala kedig egy Lazar neuõ koldús, ki fekſzic uala az ũ aytaia elôt, fekelyekcel rakua, keuanuán meg elegettetni à morſalekokbol mellyec à kazdagnac aſztalárol le hullanac uala. De az ebekis eliõuen az ũ fekelyit nyallyác uala. Lõn kedig hogy meg halna à koldús, es uitettetnec az angyalokal

Abra-

Abrahamnac kôbelébe. Meg hala kedig à kazdagis, es temettetec pokolban. Es midôn uolna â gyôtrelembe, fel emeluen ſzemeit, láta Abrahamot tauul, es Lazart az û kôbelében. es fel kialtamonduan: Atyam Abraham, kô nyôrûly raitam, es kûld el Lázart, hogy az û uia uegét marcha à uizbe, es meg hiueſseche az en nyeluemet, mert kenlodom è langba. Monda kedig Abraham, fiam emlekezzel meg, hogy el uetted à te iouaidat életedbe, es Lazar azonkeppen az û gonoſzit: Moſt kedig û uigaztalatic, te kedig kenlodol. Es ezeknec felôtte mi kôſztûnc es ti kôztetec nagy haſadéc uagyon erôſsettetue, hogy azoc, à kic akarnac innet hozzatoc altal menni, ne mehetſenec, ſe onnet ide altal ne iôhetſenec. Az kedig monda, kerlec azokaert tegedet atyam, hogy kûlgyed ûtet az en atyamnac hazahoz: Mert uagyon ôt atyam fia, hogy tanubizonſagot tegyen nekiec ne iôienec azokis è kennac heliere. Monda neki Abraham: Vagyon Moyſeſec es Prophetaioc: Halgaſsac azokat. Az kedig monda: Nem ugy atyam Abraham, hanem ha ualaki halottaibol hozzáioc menend, meg ternec. Abraham kedig monda neki: Ha Moyſeſt es à Prophetakat nem halgattyac. Ha ſzinte ualáki halottaibol fel tamadandis, nem biſznec.

Az Euangeliomok nac rendelé,e.

AZ elſő Aduent vaſarnaptul fogua mind eddig előnkbe adatot minc kűnc, à kereſztyen hitnec agazatirul valo tudomań. Moſtan immaron mátul fogua Aduentig, oly Euangeliomokat ſzoktuc magyarazni, mellyekben tanulság vagyon à Chriſtus choda tetelirűl, esà hitnec gyűmolchirűl. Hogá choda tetelekrűl valo tudomań altal erőſsetteſséc, es bizońettaſsec az Euangeliomnacigaſsága, à hitrűl kedig esà hitnec gyűmőlchirűl valo tanulság indechon minket az io chelekedetnec gyakorlasara. De nem egkeppen hanem kilőmb kilőmb módon tanít minket Chriſtus az io chelekedetekre. Neha pelda beſzed altal, mint mikoron à Safarrul, es à tiz ſzűzekrűl beſzél, mert azoknac peldaiokban, izgat hogy iot chelekedgyűnc, még itt ez vilagon vagyunc. Neha űnnen magat veti peldaul, es arra int, hogy az ű ioságos chelekedetit kőuetſsűc. Tanullyatoc vgy mond eggyűt, én tűlem mert ſzelęd es alazatos ſziuű vagyoc. Neha chac puſztan, es minden peldazo beſzed nelkűl adgya előnkbe az io chelekedetekre valo intéſt. Legyetec irgalmaſoc mint az én menńei ſzent Atyamis irgalmas. Pœnitentiat tarchatoc, elkőzelget Iſtennec orſzága. Neha feńeget, hogy meg bűntet ha iot nem chelekedűnc.

Soc képpen tanet Chriſtus az io chelekedetekre.

Luc. 16. 25

Math. 11.

Luc. 6.

Matth. 4.

Ha

Ha pœnitentiát nem tartotoc egyetemben mind-
nyaian el veſztec. Ha fellyeb nem beuelkedic à ti
igaſságtoc az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac i-
gaſſagánal, be nem mentec mennéknec orſzagába.
Neha előttkbe vetuen bizoños ſzemelyeknec pel-
daiokban, à ioknac iutalmokat, es à gonoſzok-
nac bűntetéſeket, eg felől retteget, más felől ędes-
get minket, hog fellyűc az Iſtennec à bűn ellen va-
lo haragiat, es kereſsűc az ioſagos chelekedetekétt
igirtetet iutalmokat. Mint ez mai Euangeliőban.

Luc. 13.
Matth. 5.

Melynec ſommaia ez, hog Chriſtus két em-
berrűl emlekezic, egyrűl kazdagrul, de Iſtentelen-
rűl, maſrűl ſzegenÿ nyomorultrul, ki Iſten felő va-
la, es mind à kettőnec meg mutatuán minemű vé-
ge, es iutalma tőrtent legyen, int minket hog el ta-
uoztaſſuc à bűnt, es gonoſz eletet, mely karho-
zatra, es kőueſsűc az io ckelekedeteket mellyec
őrőc életre viſzic az embert.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Harom réſze vagyon ez Euangeliomnac.

Elſő reſzeben meg ielenti mind az Iſten fiainac, ſ-mind ez vilagi Iſtentelen embereknec è vilag ſzerent valo allapattyokat.

Maſodikban azt mondgya meg mint tőrtennec dolgoc halaloknac oraian:

Harmadikban minemű iutalom adaſſec mind à két felenec halaloknac vtánna.

Az Elsőrűl.

Ez két emb.r nagy ellagiai lapat.yoc.

EZ vilag ſzerent valo allapattyoc imillyenek. Két ſzemely vettetic ſzemeinknec eleibe, kik közöt nagy kilömbség vagyon. Egiknec tul.p donſagi ezec. Kazdag, ruhas, friſsen elöz es vigan lakozic naponkent. A maſic peniglen nem chac ſzegeny, hanem annera ſzegeny hog kolduſ. Annac fölötte teſtebenis nyomoruſt, betegeſ, es on doc varas. Mert azt mondgya vrunc, *hogy fekſzete uala à kazdagnac aitaia elöt, telies leuen fekelsek elis keuanuan meg elegettetni á morſalekokbol, mellyec à kazdagnac aſztalarul le hullottanac.*

E vilagnac iteleti.

Immar ezt è vilag: az Iſtennec iteletire ſzokni vonni, es innét az Iſtennec kedue felöl, gonoſzul kezd okoskodni, imigyen gondolkoduan felole. Az Iſten azokcal teſzen iot, à kiket ſzeret, es azokat veri, à kiket gyülöl. Tahat bizoń à kazdagoc kellemeteſec, es à ſzegenſec el vetettec ű elöttc, mert latyuc hog azoknac minden dolgoc keduec ſzerent vagon, imezeknec peniglen ſemmibe kedues nem telic. De az Iſtennec itileti más, vgy mint mely nem é kilſő ſzém ſzerent iar.

Miert teſzen iot Iſten az ẽ uiuel.

CHogy az Iſten iot teſzen azokcal à kiket ſzeret, igaz io ertelemmel. Tudni illic ini illyennel. Vagy lelek ſzerent, vagy teſt ſzerent, vagy mind két keppen. Mind az altal, gakorta ű ſzent felsége habo-

ruſa

ruſagot es nyaualyat bochat az ôueire, vitezkedeti ûket à ſzent kereſzt alat, tuduan hogy tôbbet haſznal az û nekiec ez vilagi iokban valo beuelkedeſnel. Ez oka, hog oſtorozza azokat, à kiket ſzeret. Viſzontagel tûri hog az Iſtentelenec minden ez vilagi kazdagsàgokban, es iokban beuelkedgyenec, de az û lelki iouaiban ûket reſzeſſenem teſzi. Annac okaert ez ielen valo eletnec alapattiabol ſenkit ſe igazechunc ſe karhoztaſſunc, es ne neſzûc ſenkiben azt ha kazdage vag ſzegenhanẽ hiuç auag hitetlẽ, iambore auag gonoſz eletû.

Miert oſtoroz za Iſten az ôueit.

Prouer: 3.

Mert meg talalliuc az ſzent irasban, hog nem vtallya hanẽ ſzereti Iſten à ſzegenſeket. Azert ſzol imigen à prophetanal. Hattã en magãnac, ſzûkôlkôdô es ſzegen nèpet, ollyat à ki az en neuembe bizic. Az apoſtolokis ſzegenec valanac, es añac fôltette vrunkis azt akara hog azoc legenec, parancholuã nekic, hog taſsolit es ſachkot ne viſellienec. Az Euangeliomis à ſzegeneknec hirdettetic. Kit mind az altal nẽ ug erch, mintha chac à puſzta ſzegenſegert fogattatnànac ûc Iſteñec keduebe hanem hogy Iſten az embert à ſzegenſegert meg nem vtallia hatra ſem veti, chac hog Iſten felô legen à hitnec altala meg gôzze, es bekeuel ſzenuedgye à ſzegenſeget. Peldanc errûl Lazar, ki noha nyomorult es vtalatos volt è vilag ſzerent, mind az altal ISTENNEC keduebe vala, eſmerte ûtet,

Iſten ſzereti à ſzegenieket Soph: 3.

Leu: 11. Matth: 11.

es nè-

es neuętis tutta neki az Iſten. Nem kilömben mint
Exod. 33. Moyſesét, kinec az ur imigén ſzolla. Neuedtül el
merlec tegedet, mert keduet talaltal en elöttem.

Iſten à kazdagokat nem inkab ſzeret. Más felöl megint ne alecha ſenki hog à kazdagokat inkab keduellie Iſten à ſzegeſcknel. Mert
Matth: 19. Luc: 8. Iſtennec à kazdagságra ſemmi tekenteti nincs. Sőt azt mondgya Chriſtus, hog nehez à kazdagnac iduözülni. Es az kazdagokat haſot lettya à
Matth. 3. tüſſekhez, mellyec meg foity ac az Iſten ęnec igęt nem maguat. Rettenetes dolog à mit az ördög mond a vrunknac, Hog öue è vilagnac minden orſzági minden kazdagsága es minden dichöſege. Az az, hog è vilagi orſzaglasért, kazdagságert, dichöségert, az embereknec nag részе az ördögnec birtoka ala veti magat, nem igazan kereſiuen ezzel ket, es nem iol eluen vellec. Ezt ſe vg erchedi azert, mintha à kazdagság, ünnen magaban gonoſz volna, hanem hog à kazdagságbol ne tegünc iteletet valaki felöl, mintha à volna ielc hog az Iſten ſzereti ütet, miuel hog kazdag. Io Bizon az Iſten aldomàſa az à kazdagság, mellyet embor igazanis keres, iolis él velle.

Mit legyen io à kazdagság.

Ki kereſi iol à kazdagságot. A kereſi kedid igazan, à ki tiſzteſſeges es az ü hiuatallya ſzerēt valo munkaual, hamiſság es chalardság nelkül kereſi. De ki él iol velle? Ez à kazdag, melyrül è mai Euangeliom emlekezic, az emberi itelet ſzerent vg techeneicc hog nem élt uolna gonoſzul

gonoſzul az ũ kazdagſagáual. Mert arra kõltõtte, à miert kiualtképpen ſzoktac az emberec ũzni à kazdagságnac kereſeſet, es à miből dichiretet veſz nec magoknac é vilagi emberektũl à kazdagoc. Miuel hogy à kit latunc hogy io lakozo ember, es ſzèp ruhaban iar, azt vgy mint beu kezũt dichirſic. Es innet vagon, hogy még azokis à kic halalra ſzeretic à penzt, neha neha, aſztaloc tartaſaban es ruhazattyokban, beu kõlchegũeknec mutattyac magokat, akaruan effele kilſõ mutogatàſnac altala azt halàſzni à kõſség kõzõt, hogy beu kezũeknec tartaſsánac. De kilõmben tanit minket az Iſtennec igeie, hogy kellyen élnünc à kazdagsággal.

Mint kel iol elni à kazdagſág gal.

((Leg elõſzõr, az él iol velle, à ki ioſzagánac es iõuedelmènec reſzet az Iſteñec tiſzteſségére fordetya, az Iſteñec igeiènec folyàſat, es à ſzentſegeknec ſzolgaltatàſat eppiti vélle. Mint à regi ſzent kiralyoc es iambor vrac chelekedtenec, kic ſzentegházakat rakattanac, es iõuedelmekel meg kazdagetotac, à végre, hogy legèn az eghazi ſzolgaknac miuel elnicc, es ez vilagi ſzũkségekre ne legèn gongyoc, hanẽ beuelkeduen ezekbe, chac az Iſteni dologra fordethaſsàc mindẽ gond uiſeleseket, es ſz orgalmatoſſagokat.

Segetni kel az egyhazakat, es egyhazi ſzolgakat.

(Más felõl kedig gonoſzul él à kazdagsággal à kiſemit ſem àd az eghazaknac es eghazi ſzolgaknac, aztis el veſzi, es el ragadozza à mit egèbec attanac auagy adnac.)))

Ma-

Maſodſzor, vgy éllʃz iol kazdag, ſagoddal, ha ha
ſzádnac ekeſsegére, oltalmára, es meg maradáſara
adcz valamit beñe, De ha adódat meg nem adod,
á mit hazadba gũtõttel á midõn á ſztukſeg kçuan
ña hazádert el nem kõltõd, ſemire kellõtũl éllʃz vélle

2. Hazankat kelſegetenec á kazdagſágbol.

Harmadſzor illic hog á kinec liſten kazdagá-
got adot, az ũ rendi ſzerent tiſzteſsegére io mo-
don éllyen belõlle. Se rendi fõlõt, es á ſzükſegnet
fõlõtte ne dobzodgcc, es ne czifrazza mint e mai
Euangeliombeli kazdag, ſe ſobrákul ne viſdlye
magat.

3. Magunkat keltaplalnunc á kazdagſágbol.

Negyedſzer iol élnec az Iſtentũl adatot kaz-
dagsággal á kic á ſzük élkõdõ ſzegenyeknec ſzi-
teſznec benne: gonoſzul á kic az ehezõknec meg
nem ſzegic kenyereket, nem kõnyõrũlnec á ſzege-
nyeken. Illyen vala ezis á kazdag, melyrũl mo-
ſtan ſzollunc, ki á ſzegeny Lazarnac még chac az
aſztalrul le hullo morſalekokat ſem adgya vala.

4. A Szegenyek meg adni kel.

De tekenchũc mégis iobban meg, mind á kaz-
dagot ſmind Lazart, es laſsuc belõ auagy lelki
dolgokbanis mint kilõmbõztenec egy maſsul. A
kazdag, beuelkedęc vgyan minden ez vilagi io-
ban, de lélec ſzerent, fõlõtte igen ſzegeny volt.
Mert Iſteni felelem nem volt ũ benne vakmerõ-
ſegre vetette magát, nem hallgatta az Iſten igeret,
nem tartot pœnitenciat. Meg teczicez Abrahá-
nac bõſzedébõl, ki attyaſiai fülõl ezt monda á kaz-
dagnac

Lelki dolgokban min: kilõmbõzt nec in kõſztõc.

dagnac: Moyſeſec es Prophetaioc vagyon, azokat halgaſsác. Mintha imigyen ſollot volna. Te azert karhoztal hogy nem halgattad, ha ũc azt akariac hogy ne karhozzanac, halgaſsác. Vaikiſokan vannac moſtis effele kazdagoc, k. knec nagob gondgoc vagon à morha kereſeſre, hogy ſem mint az Iſten igeiénec halgatasára, auagy à meſſorſzágra. Touabba azertis ſzegennec mondhattyuc ezt à kazdagot, hogy nem beuelkedet à lelki iokban, ũres volt minden irgalmaſságtul, es egyeb io chelekedettũl. Chac teſtenec ſzolgalt lelkere nem viſelt gondot. Bizony vgy teczic ennékem hogy ez moſtani idôbeli kazdagoc ſem iobbac ennél. Mert nem latom hogy igen gyakorlanaiac magokat ſem az irgalmaſságban, ſem egyeb io chelekedetekben. Vizontag, Lazar ſzegeny nyomorult teſt ſzerent, de lelkében kazdag. Bekeuel ſzenuedi, es zugodas nelkũl viſeli az ũ reia bochattatot kereſztet. Sem Iſtenellen nem zugodic, hogy illyen nagy nyomoruſagra iutratta ũ neki igyet, ſem à kegyetlen kazdagot nem atkozza. Nemis keuanna igen ſokat, chac à morſalekokcalis meg elegedneiec. Talam azt gondolta ſzegeny, à mit ſzent Dauidis monda, hogy ſoc az igazaknac nyomoruságoc. de az vr Iſten mind meg ſzabadettya abbol ũket. Hogy iob az igaznac à keués à kazdagôknac ſoc kazdagſagóknal. Vallyon illyeneke à mi koldu-

Emoſtani kazdagokrul.

Pſalm. 34.

ſnic?

ſinc ſ ſzlcc reita, hog ritka kőztőc, kiben ezec à lelki ioc meg talaltaſsanac, mellyec Lazarban voltanac.

Az Maſodikrul.

Halaloknac oraian ualo allapattyoc.

LOen kedig hogy meg halna à koldus.) Halaloknac oraian, es az vtan, más keppen fordula é két ſzemelynec allapattya, mert akcoron elcibe vettetec à ſzegeny koldus à dőlyfős gazdagnac, noha é vilag ſzerint à gazdag iár vala elől. Meg hala Lazar, éhel talam: meg hala à gazdagis, en hiſzem à bor, es à dobzodas miat. (Kőz lőn mind kettőnec á halal, Mert egy arant mind á ioknac ſmind à gonoſzoknac meg kel halni, miuel hogy à halal à bűnnec ſoldgya, es à ſzentekbenis talalatic à bűnnec maradékia. De kilőmbèn tőrtenec dolga Lazarnac midőn meg hala hog ſem mint à gazdagnac. Vgy mint ki az angyaloktul Abrahamnac kebelébe vitetéc. Nem ſokan kőuetéc az ű teſtet à ſirhoz, demaga az angyaloknac ſeregi fogadác az ű lelkét, es Abrahamnac kebelébe helyheztetéc. Az az, à nyugodalomnac helyere vituéc, holot Abrahã, mindẽ hiueknec attya ſukſzic vala, es à houá mindenec mẽtenec valaki hittenec, az igeretnec, mellyet Iſten tőn Abrahãnac. Neuezetic peniglen az á hely Paradichomnakis) miuel hog à paradichomnac el veſzet iauai, ot meg adat

Michoda az Abraham kebele.

Paradichom

nac

nac minekűnc. (Ma velem leſz, vgy mond Chriſtus à latornac, paradichomba. Iſten kezęnekis, à bölchnec imillyen mondáſa kęnt. Az igazaknac Lelkec Iſten kezében vannac. Az Iſten kiralyi ſzeke eleinekis. Mint ám ſzent Ianos mondgya, hogà ſzenłec, az Iſten ſzeke előt vannac, es ęiel nappal ſzolgalnac neki. Rőuid beſzéddel, mind ezeken kel ertenűnc, à bodog es dichőſęges eletet, mely à más vilagon meg adatot Abrahamnac, es Lazarnac, meg adatic minden egyeb hiueknekis.

Luc. 23. Iſten kezec. Sap. 3. Iſten kiraly ſzeke elei. Apoc. 7.

Még bala kedig à kazdagis, es el temettetec. A mint éle, ſzinten vgy hala megis. Pœnitencia nelkül, gonoſz lelki eſmerettel, liſtennec haragiában, es az örőc élet felől valo remenſęg nelkűl. Vgy tőrtęnec dolga mint amannac, à ki midőn imigen ſzollana magánac, Lelkem, ſoc eſztendőre el tőt beuſęges iauaid vannac, nyugodgyal, egyel, igyal, őruendez: Az Iſten monda neki. Te bolond ez éiel meg keric à te lelkedet tűled, es à mit győitőtél kire marad? Mert meg hala ezis, es el marada tűle minden ioſzága, ſzép ruhai, kénche kazdagsága. Sokan vannac kic nagy munkáual, faradsággal, buual, magoc tőreſéuel igékeznec ſzaporetani marhaiokat. Győitnec, takarnac, hazakat eppętnec, es ha latod, akcor dűlnec ki mindenekből, mikoron akarnánac velle élni. Ekeppen

Mint hala meg à kazdag.

Luc. 12.

leſzen doíga, azt mondgya vrunc, valaki kénchet gyűit magánac, es nem kazdag lſtenben. *Es el temettetec.* Azt hiſzem, hogy ſoc fő népec voltanac à kazdagnac temetéſen, es nagy tiſzteſséggel temetéc el az ű teſtet, de nem voltanac ot az angyalok hogy lelkét Abrahamnac kebelébe vittéc volna, hanem az őrdőgőc forgodtanac kőrűle, es pokolba, à karhozatnac helyére hurczoltac űtet. Hanuán ezeket, vegyűc eſzűnkbe è vilagi kazdagſágnac, es dichőſégnec el mulando, es veſzedelmes voltat, es tarchuc à Chriſtuſnac inteſéhez magunkat, ki arra tanet minket, hogy ne gyűichűnc kénchet è földőn magunknac, holot à moly es à rosda meg ęſzi, es holot az oruoc ki aſsác, es el orozzác. Hanem meny orſzagban gyűichűnc kęnchet magunknac, holot ſem à moly ſem à rosda meg nem ęſzi, ſem az oruoc ki nẽ aſsác, es el nem orozzác. Ha kiknec peniglen az Vr lſten kazdagſágot adot ęllyenec vgy velic à mint kel, es ſzerezzenec baratokat magoknac, az alnakſágnac mammonábol, hogy mikor meg fogyatkozandnac; be fogadgyac űket, az őrőkcé valo hailekokban. El mulic è vilag minden kazdagſagiual, de megmarad à ioſzágos chelekedeteknec gyűmőlche. Azokba foglallyuc tahat magunkat, ha az őrőkcé meg maradando ęletben akarunc ęlni.

Matth: 6.

Mint temettec el à kazdag.

Az

Az Harmadikrul.

POkolba kedig fel emeluen ſzemeit, midõn uolna à gyotrelembe, es a Halaloc vtan ualo iutalmoc

Meg vagyon mind kettõnec az û iutalma, Lazarnac az õrõc életnec dichõſége, à kazdagnac à pokolnac veghetetlen kenna. Azt mondgya arany ſzaiu ſzent Ianos, hogy à kazdagſág, es ſzegenſég, ollyatan mint az âl orcza. Mely alat è vilagon nemellyec bodogoknac, es nemellyec bodogtalanoknac ſzemelyet viſelic. De midõn az emberec è vilagbol ki mulnac, es à halal le vonſza rulloc az âl-orczât, akcoron meg teczic oſz-on, ki minemû, es mi dolgos legyen. Es miképpen az âl orczâba neha ollyac teczenec kiralyoſnac, es kazdagoknac lenni, à kic ala valo, es el vetet kolduſoc, azonképpen à kic moſtan bodogoknac lattatnac lenni, holtoc vtan meg ielenic azoknac bodogtalan voltoc, mint ém è kazdagnac lõn dolga.

Latá Abrahamot távol, es Lazart az û kebeleben.

E vilagi âl orcza.

Meg teczic Salamonbol, hogy à karhoztac lattyac az iduõzûlteknec bodogságat. Es hogy abbol õregbûl az û keſerûſegec. Mert à meni gõtrelmec vagyon à pokol tuzénecegeteſébõl, anni az õrõc életnec el ueſzteſébõl. Szûntelen valo faidalom furdallya az û lelkeket, latuan mely nagy dichõſeget, es bodogságot veſztettenec el. Mi keppen

kedig ez à iol lako kazdag, midõn rettenetes kõ-
nokat ſzenuedne pokolba, latà tauol Abraham
nac kebelében aztà Lazàrt, kit ũ ez vilag ſze-
rent meg vtalt vala, Azonkeppen minden kegy-
lenec, duloc, foſztoc, ſzegeny embereknec nyo-
morgatoi, keſerues ſzemmel fogiac még tõuen
dõre nezni azoknac bodogſagokat, mellyeket ũ
meg nyomoretottanac, auagy chac azoktul à kĩ-
ũket nyomorgattac nem óltalmaztac. (Es annual
nagyob leſzen az ũ kẽnnyoc, meniuel nagyob bo-
dogſagban lattyac imezeket. Vaiha ezt meg gõ-
dolnaiac az hatalmaſoc, bizony kilõmben tarta-
naiac à ſzegeny nephez magokat.

Es fel kialta monduan Atyam Abraham, &c.

Minemũ uolt à kazdagnac kialtáſa.

Ninchen ſem ſzàia ſem nyelue à teſtũl el vàlt lelkek-
nec, annacokaert, nem teſti kialtaſt erch it, Hanem
lelkit. (Ezec mind à kazdagnac lelki eſmeretiben
tõrtentenec. Ot erzette mi nelkũl ſzũkõlkõdnõ-
iec, keuanta az hiuõſẽteſt, es az ũ tulaidon lelki eſ-
merete meg felelt, es meg ielentette neki, hogy el
eſet attul, hogy ſoha az ũ kennyànac kõnnyebſege
nem leſzen, meniuel inkab nem vège. Keuannia
azert fõlõtte igen, ha kõnnyebbũléſe lehetne gyõ-
trelmẽnec, de nem lehet. Mert hallode mit mond
neki Abraham. (*Fiam emlekezzel meg, hogy el võtted*
à te iauaidat eltedben. Nem lehetſeges az, hogy ez

Mint it, es mind à más

vilago-

vilagonis mindenben kedue tellyec embernec à más vilagonis. Igen veſzedelmes dolog tahát embernec ez vilagon gyönörüſéges eletet viſelni, de haſznos ſzenuedni, es kereſztet viſelni. Azért ir imigyen ſzent Iakab Apoſtol. Atyamfiai, igen nagy örömnec alechátoc, midőn külömb külömb kefertetekben eſendetec. Tudván azt, hogy à ti hiteteknec meg probaláſa, bekeſséggel valo türéſt nemz à bekeſséggel valo türéſnec kedig tökelletes chelekedete legyen, hogy tökelleteſec, es éppec legétec, es ſemmibe meg ne fogyatkozzatoc. Azert mondgya Chriſtuſis, hogy bodogoc à kic maſt ſirnac, mert ez vtan meg vigaſztaltatnac. Be telęc è kazdagban, Dauidnac amaz mondáſa. Ne gondoly velle, mikoron az ember meg kazdagul, es az ű házának dichőſége meg ſokaſodic. Mert midőn meg haland nem viſzen el mident magával, ſem az ű dichőſége velle egyetembe el nem megén. Lazarban viſontag be telęc imez illyen mondás. Vr Iſten, öruendezęnc mi azokert à napokert, mellyekben minket meg alazál, az eſztendőkert, kikben nyavalyakat ſzenuedénc. +

vilagon, kedued nem telic

Iac. 1.

Matth. 5. Luc. 6.

Pſal: 48.

Pſal: 89.

Es ezeknec fő'őtte, mi kőztünc es ti kőztetec nagy bűnadec auagy hezagláſ, erő'ſettetet. Az az, Iſtennec meg valoztathatatlan végezéſeből, vgy valaſztattanac el egy maſtul à bodogoc, es à karhozotmagyarán képpel

Michoda à hezagſág.

tac,hogh ha valakic à bodogoc kòzzùl kuanna nakis valami terméſzet ſzerent valo kegyeſségbòl ſegetséggel lenni à karhozattaknac, nem lehetnec. *Kerlec atyam kùlgyed ùtet azen atyamnac hazahoz.* Ezt nem az ù attyafiaihoz valo ſzeretetbòl keuannya, hanem à kénnac meilyet ſzenued valnagh keſerues voltaert. Erzi vala,hogy azertis kemlodnęiec, miuel hogh gonoſz peldaiaual attyafiat meg,botrankoztatta, es gonoſza tòtte volna, alattya vala,hog valami kònnyebbùléſe lenne belòlle, ha attyafiai meg ternęnec. De ebben ſem halgattatec meg,hanem *Monda neki Abraham. Vagyon Moyſeſec es prophetaioc,halgaſſac azokat.* Az ù ſzeigeieben ielentette meg Iſten nekùnc, mind magà mind akarattyàt. Onnet kel azert értenunk is nem ſzùkſeg annal egyeb bizonsàgot kereſnünk felòlle. Valaki azert az ùdvòſségtùl pokolba nem akar vitetni, hanem az òròcçletet keuannya, halgaſſa Moyſeſt, à Prophetàkat, apoſtolokat es Euangeliſtakat , erche azoktul mit keuan Iſten à tùlle,es tarcha ahoz magat.

Iſten az igében ielenti magat es akarattyat.

Ez Euangeliom egy arant illet à ſzegenyeket es kazdagokat.

Ezeket mind à ſzegenyekert, ſ-mind à kazdagokért egh arant ſzollotta à mi vrunc. A ſzegenekert,hogh ne tòrięc azon magokat,hogh ſzegenek hanẽ ez ielen valo ſzegenſégert, òròkce valo kazdagsàgot varianac Iſtentùl. Imhol miuel vigaſztallya ſzent Iacab ùket. En ſzeretò atyamfia, vgy mond,

Iac. 2.

mond hallyatoc meg. Az Iſten vallyon nem ez vilagnac ſzegenſit valaſztottae? hogy à hitben kazdagoc lennénec, es az orſzágnac örökösi, mellyet igert azoknac kic ötet ſzeretic. A kazdagokért, hogy ne halaſzác az vtolſo itiletre igyeket, hanem tanullyac meg à ſzent irásbol mint kellyen à kazdagságbol elni. Mely dologrul Szent Palnac chac imez egy mondasábolis eleget tanulhatnac. Meg hadgyad azoknac, kic è vilagon kazdagoc, hogy keuely ſziuüc ne legyenec, bizodalmokat ſe veſséc à bizontalan marhakban, hanem az elö Iſtenben, (ki mindeneket bçuen ád minekünc életünkre) hogy iol tegyenec, hogy kazdagoc legyenec io chelekedetekcel, hogy örömeſt oſztogaſsanac, nem nehez erkölczüuec leuen. Hogy magoknac io fondamentomot es iöuendöre ſzükségeſt rakianac, hogy meg kaphaſsac az öröc eletet. 1. Timot. 6.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
MASIC VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod ez mai Euangeliomot, XIIII. *réſzeben.*

AZ idôben, monda Jeſus à Phariſeuſoknac. Egy neminemù ember nagy uachorat ſzerſze, es ſokakat biua. Es el kiùlde ſzolgaiat, à uachoranac oraian, hogy mondana à hiuataloſoknac: Iôuetec el: Mert immar mindenec el keſziùltenec. De mindnyaian, kezdec egyenlô akaratbol magokat menteni. Az elſô monda neki: Szanto fôldet uôttem, kikel mennem, es meg latnom azt: Kerlec tegedet, mentſ meg engemet. Es à maſic monda: Ôt iga barmot uôttem, el mégyec azoknac probalaſára: Kerlec tegedet mentſ meg engemet. Es más monda. Meg házaſottam, es azert nem mehetec el. Midôn az okaert à ſzolga ezekt iù! megtert uolna, megbeſzelle ezeket àz iù uránac: akkoron megharagudván à cheledes ember, monda az iù ſzolgainac: Meny à uaraſnac uchaiara es ſzerte, es hozd be ide à ſzegenyeket, chonkákat, ſantakat es à uakokat. Es monda à ſzolga: Vram meg lôt, à mikeppen parancholtad: De még iùres hely uagyon. Akcorón monda az ur à ſzolgánac: Mennyel az utakra, es à ſôuenyec melle, kenſzeridched be iôni iùket, hogy meg rakodgyec az en hazam. Mert mondom tinektec, hogy ſenki azoc à ferfiac kôzzùl kic hiuataloſoc ualanac, meg nem koſtollya az èn uacboramat.

Ebben

EZ Euangeliomnac ſommaia.

EBben è pelda beſzedben, feddi Chriſtus fő képpen à Sido nemzetségét, de vellec egyetembe egyeb minden időbeli emberekeris, kic az Iſtent es az Euangeliomot meg vtalliac es hatra vetic: Nagyob gondot viſelnec ez vilagi dolgokra, hogy nem mint idueſſegekre. Nem halgattyac es nem veſzic az Iſtennec igeict, mely altal az őrőc dichőſségnec vachoraiara hiuattatnánac.

Es leg előſzőr, meg ielenti az Iſtennec nagy irgalmaſságat, ki az Euangeliomnac Prædicaltatása altal minden embereket hi, az őrőc életnec uachoraiara.

Maſodſzor panaſzolkodic az Iſten igeiçnec meg vtaltatasárul, es az emberi nemzetnec nagób részenec hala adatlanſagárul, kic nem akarnac az menney vachorara el iűni.

Harmadſzor, meg mutattya, hogy az Iſten igeiçnec hirdetetese, nem gyűmőlchtelen, mert ha ſziuten azoc nem veſzikis à kic fő képpen lattatnánac hiuataloſoknac lenni az vachorara, mind az altal egébec talalkoznac, kic nem chac hiuattatnac, de vgan kęſzerettetnekis be iűni à vachorara.

Az Elsőrűl.

EGy *neminemű ember ſzerze nagy uachorat*. Egy Phariſeus hitta vala vrunkat ebedre, es midőn

ot feddençie à Phariſæuſoknac à kenelyſègtûl es ir-
Iſtenſagnac elhanyatlanſagrul, es a
gyatlanſagrul, es a mi ideſzègnac hiualmat iger-
neie az irgalmaſoknac, es
tôbinel ſzentebnec es bo
monda. Bodog à
gàban. Melyne
ſzedet adà eleibe, kiben ar
na minketis, hog Iſten mindenecket hi az meren-
nec orſzagàba, de ſokan meg vtallyac az û hiua-
ſat, es è fôldi dolgokban foglalatoſoc lçuen, nem a
karnac be menni.

Hog peniglen iobban meg ertheſsétec è peldà
beſzędet, reſzenkent ſzolloc rulla, es meg mon-
dom minden czikceliból minem û tanulsàgot kel-
lyen vennetec. (Az ember, à ki à vachorat keſze-
tette, az Atya Fiu es ſzent Lelec eg Iſten. Ki min-
denkoron ielen vagon az û vendegiuel, Chriſtus
vrunkuac imez mondàſa ſzerent. û hozza me-
gyünc, es lakodalmat ſzerſzünc û nalla. A vocho-
ran erched azokat az iokat, mellyekrûl az iras
mondga, hog ſem ſzem nem làtta, ſem fûl nem hal-
lotta, ſem embernec ſziueben nem volt, à minem û
dolgokat Iſtẽ azoknac kéſzetet, à kic ûtet ſzeretic.
Az az, az iduôſsèget es az ôrôc eletet. Mely azert
neueztetic vachoranac, miuel hog à Chriſtus vere
hulasànac, halalànac altàla, ez vilagnac vege fele
keſzettetet es ez ielen ualo eletnec ſoc nomoruſagi-

Iſtenſagnac elhanyatlanſagrul, es a
gyatlanſagrul, es a mi ideſzègnac hiualmat iger-

nac, es faradságinac vtaña adatic meg à hiueknec, miképpẽ è teſti vachora ſzokot eſtue à napnac uegen keſzettetni, es à napi munkanac el vegezeſe vtan adatni az emberecknec. Mely mennei vachora, nagnakis mondattatic, az hiuataloſoknac ſoc voltaert. Mert nẽ eggyet auag kettõt, nem chac à kiralyokat, hatalmaſokat es bölcheket hija Iſten az ũ vachoraiára, hanẽ az egeſz uilágot. Nẽ veti hatra ſem à ſzegeñcket ſẽ à kazdagokat, nẽ rekeſzti ki sẽ à nemeſſeket ſem à nẽteleneket, nẽ vtallia meg ſem az vrakat ſem à porokat, nẽ gũlõli ſem à nagokat ſem à kichineket, hanẽ eg arant mindeneket mindẽ rendbelieket es idõbelieket hiuattia à nag vachorà ra. Añ ic okaert mindenkoron uagon es ſoha meg nẽ ſzũnic leñi az à gũlekezet, mely añaſzentegház nac nqueztetic. Es azert ſzõl vala Iſtẽ imigen à Prophetanal ũ neki. A hegec meg indulnac, es az halmoc meg remũlnec, de az én irgalmaſſagomat el nẽ veſzem te tũlled es az én bekeſegemnec frige ſo ha meg nẽ bomol. Chriſtus ſz: Matheñal. Ime én uelctec uagoc mindẽ napokõ è uilagnac uegeiglẽ.

Nagynac miert mondatic

Az aniaſzent egyhaz minden kor vadgyon. *Eſa. 54.*

Matth. 28.

Az Iſtennec uendégi kic à vachorat meg éſzic à valaſztottac. Mert ug mond ſzent Pal, hog à kiket ualaſztot, azokat hitta. A ſzolga, mely altal hiuattatnac à uendégec, minden prophẽta, Apoſtol es Prædicator. Rõuid beſzeddél erched à ſzolgán mind azokat à tanetokat, kic uoltanac uilag kezdetitũl fogua, es mind itelet

A uendegec kichodat. *Rom 8.*

napig leſznec. Egy ſzolgánac mondatnac pe-
Miert mondatnac egy ſzolganac à tanetoc. niglen, à lelekinec, es à tudomannac egy voltaert.
Rom. 16. Mert à kic viſza vonyaſokat, es botrankozaſokat hintnec, azt beſzeli ſz: Pal, hoǵ azoc nem à Chriſtuſnac, hanem az ũ haſoknac ſzolgalnac, nem hiiac az embereket az Iſtennec orſzagába, hanem ſzép beſzedeknec, es hizelkedeſeknec altala, el chalyac az egyigyũeknec ſziuòket. (Az hiuatal az
A hiuatal mine.ejzen. Euangeliomnac Prædicallaſa altal leſzen. Mert
1. Cor: 1. vgy mond vgyan azon ſzent Pal, hoǵ minec vo tanna è vilag az Iſtent bölcheſeg altal meg nem ch merte volna, teczęc Iſtennec, hoǵ à Prædicallaſonac balgatagsàga altal iduözęche az hiueket. A kõuetſeg, mellyet ſzolgàia altal izene Iſten az hiuataloſoknac, imillyen vala iõuetec el mert immar mindenec kéſzen vannac. Az az, az Iſtennec igen
Az eleſeg michoda. igben minden elõnkbe adatic, valami ſzükſeges volna iduoſsegünkre. Az eleſeg es az ital, Chriſtus ũnnen maga, kit valaki ęſzic, es iſzic az igyben, es à ſzentſęgekben, az meg nem hal, hanem be telic lelki gyõnyörũſęggel, es örękce él, mikep
Iohan. 6. pen ſoc beſzęddel elõnkbe adà ſzent Ianoſnal.

(Somma ſzerent, az Iſtennec igeięnec hirdetetęſe altal mindnyaian hiuattatunc az mennei bodogſàgra, es bizonyoſsa tetetunc benne, hogy ha Chriſtusban hiſztünc, es az ũ ioſzaginac peldaia kouetyũc iduözülünc.

Az

Az Maſodikrul.

ES kezdec egyetembe mindnyáian magokat menteni. Mikeppen à dízno inkab ſzereti à ſart, hogy ſem mint à barſon ruhát, azonképpen à bűnbe el merült emberec, nem keuannyac ennec à nagy vachorának gyönörűſéges voltat. Mindnyáian, az az, nagyob reſze az emberi nemzetnec nem kőueti az Iſtennec hiuatalát, nem megyen az vachorara, mentſéget keres magának. Es harom rendbelieket ſzamlal it elő vrunc, kic mentéc magokat. Holot láſ ſzép dolgot. A mit Iſten à vége adot az embereknec, hogy iduőſsegekre élnénec velle, ſzinten azt fordettyac karhozattyokra. *Harom rendbeli magoc mentőc.*

Az elſő monda: Szanto főldet uőttem, ki kel mennem es meg latnom azt. Mintha imezt mondanaia, ſzantofoldemre valo gond viſeleſem miat nem érkezem hozza, hogy az vrnac vachoraiara mennie. Ezen erched az egyhazi nepeket, kiknec à tiſztec, hogy miuellyec az Iſtennec ſzőleiet auagy ſzanto főldet, mely az anyaſszentegház. Es azert neueztetnec oly ſzőlő miueſegnec auagy ſzanto embereknec, kiknec Iſten ſzegődſegben atta az ű ſzőleiet. *Az ſzanto főld ueuő, az egyhazi nép.* Matth. 21.

Sokan vannac az egyhazi emberec kőzzűl, kic nem chac hogy az ű hiuataloknac munkaiat nem chelekedic, de még annac főlőtte aual mentic magoſ- *Nem minden egyhazi ember iár el tiſztiben.*

magokat, hog̀ az ũtiſzteknec terhe miat nem miuelhetic azt, à mi ált̃al iduõzũlniec kellene. Ki azt mondg̀a kõzũlõc hog̀ ũ erſec, ki azt, hog̀ puſpõc, es anni ſoc gondba foglalatos, hog̀ nem ẹrkezhetic à Prędicallashoz, auag̀ à paſztorsàgnac egèb dolgaihoz, añac okaert, azokat vicariuſokra auag̀ más kepekbeli ſzemelyekre bizzac, ſõt nemellyec magoc ſem miuelic, egyebekcel ſem miueltetic. De azon kõzbe vr̃eſsége vagyon mindeniknec à ioue delem be ſzedéshez, à tiſztartoktul valo ſzam vetelhez. Szeretic az erſekſéget, piſpokſéget, es egèb affele tiſzteket, noha à terhet nem ſzeretic. Ha valaki à dęzmat meg nem akaria adni, auagy iõuedelmekhez nyul, tudnac aual põrõlni, es ellene tuſakodni. Ha à farkas à Chriſtuſnac iuhait ragadozza, az ellen mint nema ẹbec, nem tudnac vgani. Bizony azert heiàba mentic magokat, vg̀ mint kiknec hozza kellene ẹrkezniec à munkahoz, ha à munkaert rendeltetet iouedelmet el veſsic.

Eſa. 56.

Az egy hazi nepec mentſege.

(*A máſic monda, õt iga barmot uõttem, el megyec azoknac probalaſára.* E vilagi kiralyoknac birakonac, feiedelmeknec, es tiſztartoknac (kic õkrõknec auagy bikáknac neueztetnec à ſzent irasban) peldaiat viſeli ez. Azt ielenti vrunc, hog̀ ſokaknac akadékul vagon az ũ kiralyſàgoc feiedelmſęgec, biroságec, es tiſztartáſoc. Nem halgattyac az Iſtennec

Bùlagi kiralyoc, feiedelmec tiſztartoc, az õt iga baromnaõc. Pſal. 21.

Iſtennec igeiet, nem viſelnec gondot iduoſſegek-re. Az anyaſzentegyházat nem oltalmazzác. Ezeknec mentſegec. Azual mentic magokat, hogy orſzagokra, tartomanyokra, varaſokra, es az alattoc valo kőſſégre kel gondot viſelniec. Mely gond viſeles, ſoc fogſalatoſságot hoz magaual, es anni időt keuan, hogy ſemmikeppen nem érkeznec à Prædicatio halgatashoz, es egyeb lelki dolgokhoz: Ez az ű mentſegec. Mintha azt akarnaiac mondani, hogy ha effele foglalatoſſagoktul meg nem bantatnanac, nagy örömeſtel iarnanac abban, à mi az Iſtení, es idoſſégnec dolgai volnanac. Nem gondollyac meg hogy igen haſzontalan Iſten nelkűl az emberi gond viſelés, es ſoha egy fő ember ſem igazgathatya io mondon, az ű reia biſztatot kőſſeget, ſem igaſsagot nem ſzolgaltathat, ha az Iſten nem adet, es bőlcheſéget hozza neki. Az ember gond uiſeles Iſten nelkűl haſzontalan. Moyſes azt mondgya vala, hogy ű nem akarna kilőmben vezerelnni az Iſrael nepénec, hanem ha Iſten ű vele lenne. Exod. 34. Ha ez moſtani feiedelmekis, biràc, es tiſztartoc, azon igyekezznénec hogy Iſten hireuel volna minden dolgoc, ſokcal ſzerenchesben, es iob modon iarnanac el az ű tiſztekben. Mert à bőlchnec mondaſa ként, Hogy à ſzem laſson, es à fűl hallyon, Iſten miueli mind à kettőt. Az az, Iſtenec aiandéka à io tanachis à feiedelmekben, az engedelmeſségis à kőſségben. Prouer: 20.

Miuel

A régi feiedelmeknec aietatoſſagoc.

Miuel hogy à regiec minden tanachkozaſokra az Iſteni ſzolgalaton, es aietatos imadsàgon kezdettęc el, noha rõuid tanachoc volt mind az altal, vgan io vęget lattac tanachoknac, es haſznos volt az ũ gond viſeléſec, moſtan gyakorta mind nap eſtig à tanachba ũlnec, azert vgyan keuès auagy ſemmi haſznat lattyac à ſoc hoſzũ tanachkozasnac. Oka ez, mert nem kereſic elõſzõr az Iſtennec orſzágat, annac okaert az Iſtenis meg vonta tũllõc az ũ ſegetſęget. Vgyanis mint iarhatna el valamely feiedelem auagy akarki egyeb's, tiſztiben, az Iſten igeie nelkũl, ha ſzent Dauid kiralynak Propheta vala, azt beſzelli maga felõl, hogy az Iſten igęie volt ũ neki vezére, es attul igazgattatot minden vtaiban? Bizonyara azert, heiaba volo mentſeg ez, akar michoda feiedelẽmſegre, es tiſztre fel emelteret emberekbe, hogy à ſoc gond miatt nem mehetnénec az vr vachoraiara.)

Az Iſten igeie nelkũl, nem iarhatni à tiſztben.

Pſam 118.

(A *Harmadic monda, meg hazaſultam, es azert nem mehetec el.*) A többi mégis arra kéric vala à ſzolgat, hogy meg menteneie ũtet, de ez arra ſem kéri, hanem vgyan chac azt mondgya, hogy el nem mehet. (A kic meg hazaſodnac, ketſegnekũl à chelędes emberec közze ſzamlaltatnac. Ezec az ũ feleſęgekre, gyermekekre, chelędekre, valo gond viſeleſt hannyac vetic, à miat beſzęllic, hogy nem gy-

A kic meg hazaſodnac, chelędes emberec Ezeknec mentſęgec.

kezhet

keznec az Iſtennec orſzaganac kereſeſehez. Miud hogy Iſten parancholta, hogy ember az ũ orchainac veretekeuel egye kenéret. Hogy à ſzũlec magzattyoknac tartasára es neueleſére gondot viſelienec. Es ezt oly mèlto es elegendõ mentségnec alettyac lenni, hogy ha feddem valamelliket rulla, hogy ritkan latok ũtet à prædication, ottan keſzen vagyon nalla mit fellellyen. Vallyon, vgymond, ha en mind vntalan, à ſzenteghazban forgodom, ki ád magamnakis, feleſegemnekis gyermekemnekis kenéret? Kõnyũ tinektec à templomba dęlelnetec, mert eleg iõuedelmetec vagyon, de ſenki ſemmit nem ád ennekem, ha nem munkalkodom. Gene. 3. Pſal: 127. Epheſ. 6.

O Balgatag ember. Vallyon nem az vr aldomáſa tezie kazdagga az embert? Salomon az vtan magaſztaltatęc fel kazdagságban es bõlcheségben, minden kiralyoc fõlõt, hogy Iſtennec templomot eppéte. Dauid mikor az cheledes embernec bodogſágat elõ akaria beſzelleni, leg elõſzõr imezt mondgya. Bodogoc à kic fęlic az vrat, à kic az ũ vtain iárnac. Es az vtan ſzamlallya oſzton az Iſtennec aldomaſit, mellyekcel meg aldatic az Iſten fęlõ gazda. A vegétis kedig annac à Pſalmuſnac imigen feiezi be. Ime ig aldatic meg az ember, à ki fęli az vrat. Az Iſteni fęlelmet yeti à bodogságnac okaul. Az ur aldomaſa kazdagét. Prouerſ: 10. 3. Reg: 10. Pſal: 127.

A mi-eleinc, minec elõtte

Az mi eleink nemzetsegoſsá-gok.

vagy ſzőlőiökbe, vagy egébűe valami munkara uagy akar mi dologra menjenec, volna, io reggel templomba tęrjenec, ot miſt haluán imadkoz nac, az Iſtenis meg halgattá imadſagokat es meg

A meſtariak-nac ſietteto-ſságok.

aldotta munkajokat. Moſtan nem kel ſem à templom, ſem vecſernie, ſem az imadság. Annac okaert gyakorta feiűnkre telic, Aggéus prophetanac

1 Ag: 1. lyen feliegetese. Sokat vettőc, keueſet hordotoc bo-ſokra néztec, es keues leſzen, miert azt mondgya à ſeregeknec Iſtenec. Mert az én hazam puſztan

V 9 kiki mind az ű tulaidon hazahoz ſiet. Azert tiltattanac meg az égec hogy harmatot ne adgyanac

V. 10 es meg tiltatot à főld hogy ne teremien. Gyakorlanaiac chac à prædicatio halgataſt, es az Iſteni ſzogálatot à cheledes emberec, meg latnaiac hogy be uebben folyna reiaioc az vrnac aldomáſa. Immaron azert ertitec minemű mentségekcel élnec

Pſal: 26. az emberec, es miképpen fedezic magokban az Iſtennec igeięnec meg vtalaſat. De hażuda magának az alnokság. Mert egyeb okokbol maradnac ki az Iſten vachoraiabol. Mellyeket vgan ezen ű

Igaz okai, miert nem mennec az vachorara. mentségekből meg erthetűnc, ha le vonſzuc ruhala à palaſztot, melliel fedezni akariac az ű alnokságokat.

A keuelység, főſuenség, es teſti keuanság veſzti el nagy reſzet az emberi nemzetnec. Melliekről igen ſzolla ſzent Ianoſis eggyűt. Fiachkaim ne

Joan. 2. V 15. ſzeretſ-

ſzereſsétec è vilagot, ſe azokat mellyec è vilagon vannac. Mert minden valami è vilagon vagyon vagy teſtnec vagy ſzemeknec keuansága, vagy elet-nec keuelysége. Eñec ez harõ bũnnec ondokſága miat nem meñec el à vachorára az hiuataloſoc. A keuelység abban ielentetic, à ki imezt mõda, *Szanto földet uettem.* Mert kõzõnſeggel azoc ſzoktanac keuelyec lenni, kicnec ſoc ſzanto földõc es õrõksé-gec vagyon. Ezec el hiuen magokat, ſem az Iſten igeiuel ſem az igaſsaggal, ſem egéb fele io cheleke-dettel nem gondolnac ſemmit. Es azert nẽ mehet-nec el az vachorara. Mert valamely emberbe be ferkezic à keuelyſeg, annera el foglallya élmeiet, hogy ſemmiképpen az Iſtennec keze ala nem vet-heti magat, ſ-az Iſten is nem ferhet ũ hozza. Lato-de mit mond vala Chriſtus à Phariſeuſoknac. Ti azert nẽ hihettec, mert egmaſtul veſztec dichõsé-get, es azt à dichõséget, mely Iſtentũl vagyon nem kereſitec. Veſzedé eſzedbe, hogy à keuelység az em berſ dicheretnec keuansága vala oka, hogy à hitnec altala Iſtent nẽ eſmerhetic vala à Phariſeuſoc? A bõlchis azt beſzelli, hogy minden bũñec eredeti à keuelység. Annac okaert ellenec al Iſten à keuelyek nec, es álazatoſoknac ád malaſztot. Szemũnkel lat-tyuc peniglen azt, hogy à keuelyec es tiſzteſség ke-uanoc, vgy ũzic è vilagi tiſzteſsegnec kereſesét, hogy mind Iſtent ſ-mind fele barattyokat keſzec

1. Keuelyſég.

Iohan. 5.

Eccles 10.

azert meg tagadni. Nem ſokat gondolnac az ô rôc dichôſeggel, chac è vilag ſzerent tiſztelteſsenec.

A fôſuenſeg, az maſodic maga mento emberben teczic meg, ki imigyen ſzólla. *Cet iga barmaſ uôttem.* A fôſuenyec è vilagi haſzonert, es nyereſségert, à veghetetlen bodogsàgot nem kereſic. Chac leheſsenec è fôldôn kazdagoc, eleg bodogoknac alettyac magokat. Mikeppen ſzent Dauidis mondgya, hogy azt alettyac bodognac lenni az emberec, à ki beuelkedic ez ielen valo ioſzagokban. Es ennec okaert eſzekbe ſem iut à mis vilag. Meltan iria azert egy bôlch, hogy à fôſuenynek embernel ſemmi gonozb nem lehet, es ſemmi alnakb dolog, mint à penzt ſzeretni. Mert à fôſuenynec el adolelke vagyon. Szent Palis nem ôcsnelkûl hija baluany imadàſnac à fôſuenſeget. Es maſut azt beſzelli, hogy minden alnakſagnac gyokere à fôſuenſeg.)) Vay meni ſoc embert, minden gonoſsàgra reia vonſzon à fôſuenſeg? Vſuralkodàſra, orzàſra, toluaiàſra, ôldôkleſre, hamiſsan valo eskûeſre. Sôt hitetlenſégreis, holot lattyuc hogy ſokan meg tagadgyac hiteket, es tôrôkce leſznec, hogy è vilag ſzerent kazdagoc leheſsenec.

2. *fôſuenſeg*

Pſalm.143.

Eccleſ. 10.

Epheſ. 5.

1. Tim, 6.

A fôſuenſeg ſoc gonoſsagnac oka.

((A teſti keuanſagnac peldaia à hàrmadic, ki azt mondgya hogy meg hazaſodot, es azert nem

3. *Teſti keuanſag.*

mehet

mehet el à meńekőzőbe, Meg hazaſodni nem go-
noſz, de mind az altal még à hazaſságis nemel-
lyekbe az iduőſségnec el mulataſanac oka, midőn
gonoſzul élnec à hazaſsággal. Mint amaz hét fer- Tob. 6.
fiakrul oluaſsuc, kiken hatalmat vőn az ördög, es
meg ölé űket, miert hogy nem io végre hazaſod-
nac vala meg. Annac okaert, à meg hazaſulaſon, Tiſztatalan
erched it à tiſztátalan életet, mely el ſzakaſztya elet.
embert az Iſtentűl. A bolch mondáſa ez, hogy az Eccl. 19.
aſzony embernec ſzepſége el veſzi ſziuet ember-
nec, es à bőlcheket hitec ſzegettékcé teſzi. De nem
ſzükſégſoc ſzoual beſzellenünc it ezekrűl ez vet-
kekrűl, miuel hogy eſztendő altal, ſokſzor ſzol-
lűnc hol egiknec, hol maſiknac veſzedelmes vol-
ſáruil. Eleg innet azért meg ertenünc, hogy az ember
ünnen maga oka, ha nem iduőzűl, mert à keuely-
ſéget, fősuenſéget, fertelmes életet, es egyeb affele
gonoſsagokat kőueti, mellyeket tilrya az Iſtennec
igeie. Ez. kyb kyin zfoc.

Es meg teruen à ſzolga, meg ielente ezeket az ű u-
ránac. Vegyed hogy nem panaſzolkodnac à Præ- A Prædicato-
dicatoroc az vrnac, midőn lattyac az Iſten igeiénec roknac panaſ
meg vtaltatáſat? Vay bizony panaſzolkodnac, zolkodájoc.
es keſerues fohaſzkodaſsal vadollyac az Iſten be-
ſzédénec hatra vetőit. Halhacza, mint panaſzol-
kodic vala egyic Propheta. Vram, vgymond, Eſa. 53. ſ. 1.
kicſoda hit à mi beſzedűnknec? Mintha azt

mõdanáia. Lam ſenki nẽ hiſzi az mi ſzonkat, ſenki nem veſzi tanetaſunkat. ũnnen magais Chriſtus boſzonkoduan mondgya vala à Sidoknac, hogy haſonlatoſoc volnanac à piaczon ülõ gyermekekhez, kic kialtuán imezt mondgyac az ũ tanoſoknac. Enekeltũnc tinektec es nem tanczolatoc, ſirtunc es nem kõnüezétec. Az az, ſem ſzep vigaſztalo beſzedim, ſem feñegeteſim nẽ fognac ratatoc. Megis halgattya az vriſten, az ũ ſzolgainac fohaſzkodáſat, es idõuel, erõſsen meg bũntẽti azokat, à kic nem halgattyac ũket es nem kõuectec az ũ hiuaſokat.

Math. 11.

Az Harmadikrul.

Az anyaſzẽt egyhaznac al lapattya.

((*Eny ki hamar az uczakra*)) Ved eſzedbe it kẽ elõſzõr az añaſzenteghaznac abrazatyat, è vilag ſzerent valo ąllapatyát. Miképpen regen à Sidokat hatra vetuen, az nemtelén pogan népeket hiua Iſten, azon képpẽ moſtis é vilagnac ielesb reſzeit el haguan, hija az vakokat, ſantakat, ſzegeñeket, erõtleneket. Az az, egigyũcket, gorõbákat, tudatlanokat es è vilagnac vtalatoſit. Ez iolen valo idõben ſoc nemzetségec mellyeket az apoſtoloc meg teretettenec vala, à Chriſtus hitit megtagaduán, az Mahumethet hazuksagat kõuetnec. Nemellyec peniglen, noha kereſztyencknec uallac magokat, de mind az altal à Chriſtus iegyeſeit az ana-

agiob fõ papai at Conſtantiat Erſſek poſpiſ.

1. Cor. 1. Soc kereſztyen nemzetſég lõt Tõrõkcé, es eretnekcé.

az anaſzteghaztul el ſzakaduán eretnekségekben eſtenec. Mellyec helyębe, oly tartomańokban gyűlt maganac vrunc vy nepet es Iſten felő igaz gyűlekezetet, à hol ez előt, nem hallatot volt, az Euangeliomnac igaſsága. Vgy mint Indiaba es az vy vilagba. It mi nallunkis à kő varas vrac, ſőt à fő nemes népec, aros emberec, es polgarokis, chac az Iſten tudnaia meg mondani hany felę ſzakadoztanac, es meńi ſoc rendbeli teuelygęſeket vettenec elő. Mind az altal az ſzegeń Por kőſseg kőz zűl talaltatnac ſokac, kic igaz vton iarnac, es nem kőuetic à chalard hamis Prophetákat, hanem az régi igaſságnac hirdetőit halgattyac. Meg tártya Iſten mindenkoron az ű egházat, es ſoha meg nẽ ſzűnic valakiket az ű aklaba be hini. Sőt meg őrzi bennűnc az ű maguát hoǵ ollyatanoc ne legúnc mint Sodoma es Gomorra.

Vij tartomanyoc térnec á hitre.

Az urac es fő népec, ſzakattac el à hittől.

Meg marad az Iſten egyháza. Eſa. 1.

(Keſzerech be tűni) A keſzeretesben győnőrűség es vigaztalas adatic előnkbe. Azt ielenti, hoǵ Chriſtus valoba keuannya az mi iduőſségünket, minden modon igyekezic minket iduőzeteni. Es miképpen az atya, nẽ chac ſzép édes inteſiuel, hanẽ kemeny parancholatiual es feńegeteſiuelis erőlteti reia fiat, hoǵ iot chelekedgyec, azonképpen chelekedic az Iſtenis mi velünc. Touabba azis előnkbe adatic it, hogy az Euangeliomnac præ-

A keſzerétes mi legyen.

dical-

Euangeliom prædicálása, nem gyúmólchreleu hanem minden idők

dókben gúmólchózic. Mert it oly keſzeretetről

nem chac ſzól vrunc, mely az Euangeliom hirdetéſe altal lé-

ſzen, miuel hog az Euangeliomban nem chac igeretec, hanem parancholatoc, idó ſzerent es óróc

büntetéſekcel valo fenegetęſekis vannac, mellyec erőltetic es keſzeretic az embert, az idubliségnec

kereſesére. Hog à kit nem indet à vachoranac gó-

nyóruſége rettenche à büntetéſnec nagy volta, mellyel büntettetnec azoc, à kic meg vtal'yac az

Chriſtus, nac fenyegetéſi. Iſtennec igeiet. Mint im ittis fenyegeti úket Chriſtus az Iſtennec reiaioc kóuetkezendó haragiaual

Heb: 10. monduán. (*Meg haraguán à cheledes ember.* Rettenetes dolog peniglen az Iſtennec haragiat erzeni, es az ú kezeben akadni. Mint à víz ózónból, Sodománac Gomorranac el ſúllyedeſéból, Ieruſalemnec el rontasábol, è mi ſzerelmes hazanknac el

Rom. 1. puſztulasábol meg teczic. Fenyegeti touabba à-ual, hog el vettetnec. Mert à kic az igaſsagot nem veſzic, hamis ertelemre bochattatnac, el veti úket Iſten mint à Sidokat. Fenyegeti vegezetre az ó-

róc életnec el veſzteséuel. *Senki ugymond azoc közżúl meg nem koſtollya az en úachoramat.* Meg hig-gyed azt, hog valaki it ez vilagon az Euangeliomot nem halgattya, es az Euangeliomi prædicalásnac nem enged, ki rekeſztetic az óróc életből. Bodog ember tahat à ki haluán ezeket è fenyegetéſeket.

teſſeket, meg remůl, es feleluen az Iſtennec haragiaual meg tér, pœnitentiat tart, es meg iobbittya
ſeket.) Hogy peniglen eztis meg mongyam, azokon, à kiket à varáſnac vchairul, es ſzerirůl hozatnac be az vr, erched à kőzönséges ſidoc kőzzůl meg tértekeet, kikrůl az magoc mentő dölfős fő es bőlch Sidokis mondgyac vala eggyůt, hogy chac à tudatlan ſokaſág hinne Chriſtusban. A varas kiuůl vtakrul es ſőuenyec mellől be keſzeretettec, à tőruenýnelkůl valo pogan nemzetſégec voltanac, kiket az ſoc baluanyozáſnac teuelygő vtairul huara be vrunc az ů vachoraiara. (Adgyunc hatar Iſtennec, hogy az ů ſzent fia altal meg ielentette nekůnc az ů akarattyat, be hit minket à Prophetac, Apoſtoloc, es egyeb io tanetoc altal az ů vachoraiara. Oltalmazzuc magunkat, hogy ſemmi mentſéget ne kereſsünc, ki miat az vrnac vachoraiat el mulatnoioc.

Kichodac az uczakrul hiuattac.

Ioan: 7.

Az ősuenyek růl be keſzeretettec. Ephes: 2.

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, Szent Lukachnal XV. réſzeben talaltatic meg.

Az idöben, közelgetnec uala Ieſushoz à Publicanuſoc, es bünöſöc, hogy ùtet halgatnác. Es zugolodnac uala à Phariſeuſoc, es az Irástudoc, monduán, Ez à bünöſöket bozza fogadgya, es ù uellec éſzic. ù kediz teſzelle nekic ezt à pelda beſzedet, monduán: Kichoda az emberec közzùletec, kinec ſzáz iuba uagyon, Es ha el ueſztendi azoc közzùl egyiket, el nem hadgya à kilenczuen kilenczet à puſztába, es el megyen meglen meg talallya azt, à mely el ueſzet uolt? Es midön meg találta, fel uefzi uálaira örömmel. Es haza iöuen öſzue hiya barátit, es ſzomſzedit, monduán nekic: Oruendgyetec ennekem, Mert meg leltem az en el ueſzet iuhomat. Mondom tinektec, bogy ezenkeppen öröm leſzen mennyben egy megtorö bünöſön, inkab bogy nem mint à kilenczuen kilenczigazon, kic nem ſzükölkednec megtereſnelkül. Mely aſzonnyiálat, kinec tiz Garaſsa uagyon, bogy ha el ueſztendi az egyic garaſt, nèm de gyerttyát gyuyte, es megſöpri à házat, es meg kereſi ſzorgalmattoſson, meglen meg találllya? Es midön meg talallya, öſzue hya aſzonbarátit, es ſzomſzedit, monduán: Oeruendgyetec ennekem. Mert meg leltem az el ueſztet garaſt. Azzonkeppen mondom ti nektec örem leſzen Iſtennec angyalinál, egy megterö bünöſön.

Aſſe

ASoc egyeb rendbeliec kőzőt mellyek-rűl ez előt monda az Euangeliſta, hog vrunkhoz folytanac, es ũtet kő-uettęc, azt ielenti ẽ mai Euangeliom-ban, hog voltanac à Publicanuſokis, es egyeb ne-uezetes bűnőſőc. Kiket midőn Chriſtus nag ſze-retettel hozza fogadna, es vęllec nyaiaskodnęiec, A Phariſæuſoc, es iras tudoc zugodnac vala, es vrunknac irgalmaſſágat, mellyet dicherni es ma-gaſztalni kellet volna, ſzidalmazác. Ennec okaert iudőzetőnc hog az ű io chelekedetęt meg mente-nęie, harom pelda beſzędet ſzolla egymas vtan, (De moſt chac à ketteirűl leſzen beſzedűnc) mel-lyekben à kőzőnſeges emberi ſzokásbol meg mu-tatá, mely nag ſzorgalmatoſsággal kellyen à bű-nős embereket à meg tereſre inteni, es midőn meg ternec fogadni, es hog nem illic ũket meg vtálni, hanem inkab mélto őrűlni meg terçſeken. Ez ſom maia az Euangeliomnac.

Az Euangeliomnac Sommaia.

Harom réſze vagyon peniglen.

Elſő à bűnőſőknec meg terésekrűl, es Chriſtushoz valo fogadtatáſokrul.

Maſodic à Phariſæuſoknac zugodáſokrul.

Harmadic, vrunknac feleletirűl, ki igen ſzép pelda beſzédec altal menti, es oltalmazza az ű chelkedetit, à Phariſæuſoknac, es iras tudoknac zugodáſoc ellen.

Elsó Reſzе. Kőzes-

Kőzelgetnec uala leſushoz à publicanuſoc, &c.

A Publicanuſoc kic voltanac. A publicanuſoc oly emberec voltanac kic valami kőzőnſeges iőuedelmet, bőchbe meg vőttenec nyereſegre, le tőttec arrát, es oſzton űnnen magok nac ſzedtéc be, gákorta talám, tőruentelen ſatczol tataſsalis, tőbbet vőuén annal az embereken, à mi uel tartoztanac volna. Es ennec okáért vtalatoſoc valanac à Sidoknál. Annira, hog midőn valaki igen gonoſz embernec akartanac mondani Publicanuſnac mondottac. Mint meg teczic vrunknac mondasábolis, ki à gonoſzba meg kemęnkedet bűnőſőket, à Publicanuſokhoz haſonlota. Mind az altal, haluán ezec iduőzetőnknec Prædicatoriat, melyben azoknac à kic űtei kőuetic vala, prædicalla, attyoknac annyoknac, feleſegeknec ſ. vermekeknec, attyokfioknac barattyoknac, es ſ. magoknac meg vtalasárul, vonattatuán az ű igaz malsagátul, es az ű beſzedénec edeſsegétul meg fogattatuán, kezdęnec hozza kőzelgetni, es halgatni az ű ſzent igęiet. Keſzec lęuen el hadni mind azokat, mellyec miat az előt tauul eſtenec vala Istentől, es még ęleteketis meg vtalni az mennekne orſzagáert.

Matth. 18.

Hozza iarulánac azert vgymint betegec oruoshoz, Chriſtuſis nē chac be fogadga vala ůket, hanem vellekis ęſzic vala. Hog míesertuen à bűnőſőkhoz valo io voltat igékezzűnc ű hozza kő-

zel

zelgetni. Iol lehet peniglen, az Iſten mindenůt ie- Az Iſten min-
len, es mindenekhez kőzel uagon, mind az altal az denůt kőzel
mi ſziuůnknec, es lelkůnknec kilőmbőző indulat- uagyon.
ya ſzerent, mi neha mondatunc ů tůlle el tauoz-
ni, neha hozza kőzelgetni. El tauozunc Iſtentůl, Neha el tauo-
midőn bůnre adgyuc akaratunkat, bůnt cheleke- zunc, neha
důnc. Arrul mondgya imezt minekůnc Eſaias, Iſtenhez kő-
A ti alnakſagitoc tőttenec oſzlaſt ti kőſztetec, es à zelgetůnc.
ti Iſtenetec kőzőt, es à ti bůneitec reitettec el előlle- Eſa. 59.
tecz ů orczáiat hog meg ne halgaſső. Iſtenhez kő
zelgetůnc, mikoron eſmeriůc, es vallyuc bůnős
voltunkat, meg terůnc, es pœnitenciat tartunc.
Keuannyuc es halgattyuc az Iſtennec igeiet, halgat-
ván nem kilőmben be veſzůc à mi ſziuůnkbe, mi-
keppen à ſzáraz főld be iſza az alkolmatos időbe-
li elől. Eſſele kőzelgetéſre int minket az Iſten Eſa. 44.45.
monduan. Tery én hozzám, mert meg valtotta-
lactegedet. Teriętec en hozzam, es meg ſzaba-
dultoc.

Mely igen ſzůkſeges dolog legyen kedig, è Szůkſeges Iſ-
keppen Iſtenhez terni, kőnyů meg ertenůnc, ha tenhez kőzelg
meg gondollyuc, hog mindnáian betegec vagunc, getni.
es ſzůkőlkődůnc oruoſság nelkůl, mellyet egébůt
ſohol meg nem talalhatunc hanem chac Iſtennel,
kinec imigyen ſzól à bőlch. Sem fů ſem flauſtrom
meg nem gyogyetotta ůket vram, hanem à te be- Sap. 16.
ſzéded, mely mindeneket gyogyet. Mely haſznos Haſznoſis Iſ-
legén, tenhez kőzel
getni.

Iohan. 6. legén, azt ſzent Peter meg ielenti monduan idu-
zetönknec. Houa mennęnc te tülled, az örök e-
letnec igei vannac te nállad. Az az, örök çletet ád
Pſal: 33. azoknac, à kic hozza közelgetuén, halgattyac az
ü ſzent igeiçt. Nem heiaba int azert minket Da-
uid, hogy hozza közelgeſsünc mõ duán. Iarullyatoc
hozza, es meg vilagoſettattoc, es à ti orczaitoc
meg nem ſzegyenülnec. Miert reſtelkedünc taha-
mégis? miert nem ſietünc az mi vrunkhoz Iſte-
nünkhoz? Immaron akar chac az oſtoroc, es ſoc
nyaualyac, mellyeket bünеinc ſzerent ſzenuedünc
ſerkentençnec fel minket, es keſzeretençnec à Ieſus-
hoz közelgetni. Vgy lenne meg, hogy üis malaſz-
Iac. 4. tyaual, es irgalmaſsagàual mi hozzanc közelget-
ne. A mint ſzent Iakabis ir felöle monduán. Kö-
zelgeſsetec Iſtenhez ſ-üis hozzatoc közelget. Sőt
vgy törtenneiec dolgunc mint azoknac à Publi-
canuſoknac es bünösöknec, mellyekrül è mai Euã-
geliomban ſzol ſzent Lukach. Hogy velünc enne-
iec. Be tőltençie igeretęt, mellyet ſzent Ianoſnal ige-
re imigyen ſzoluan. En az aiton alloc es ſzörge-
tec, ha ki hallandgya az èn ſzómat, es meg nitya
nekem azaitot, be megyec hozzà, velle vacho-
ralom, ſ-üisén velem, az az, Az ü iauait velünc
közli, es à mi igyünket magára véſzi.

Maſodic réſze.

Miko

Mikoron azert Ieſus hozza fogadnaia à bűnő ſöket, es vellec nyaiaskodnęiec. *A Phariſæuſoc es iras tudoc, zugodnac uala monduan. Ez á bűnős ſöket bozzá fogadgya es uellec eſzic.* Kőz dologez, hogy embernec erkőlchęrűl, azoknac erkőlchők ből teſzűnc iteletet, à kikcel tarſaságat, es baratságat tartya, es ollyannac itellyűc űtet lenni, mineműec az ű tarſai, es barati. Mert à bőlchnec mondáſa ſzerent, minden ember magához haſonlóual tarſalkodic. Es à gonoſzoknac tarſasága miat, gyakorta még azokis gonoſzokca leſnec, à kic magokba ioc volnanac, mint hogy à ki à ſzurkot tapogattya, meg mochkoſodic tűlle, Les à ki keuęllyel kőzőskődic, keuęllye leſzen. Latuan azert à Phariſæuſoc, es iras tudoc, hogy vrunc nem chac tauol baratkozneiec, hanem egygyűtis ennęiec à Publicanuſokcal, es bűnőſőkcel, azt itęlic vala magokba, nyeluekcelis zugoloduán azt ielentic vala, hogy űis ollyatán volna mint azoc. De hamis vala az ű iteletic, es nem à bűnnec gűlolſegeből, hanem Chriſtus ellen valo iregyſegből ſzarmazic vala.

A kiuel ualaki tarſalkodic, ahoz haſonlo.

Eccl. 13.

Ibidem.

A zugodáſnac oka.

Gyakrabban vgy ſzokot vgyan lenni, hogy ember magához haſonlóual tarſalkodic. De mind az altal nem mindenkor vg vagon. Mint hogy az oruoſnac tarſalkodáſa à betegekcel vagon, maga ű nem beteg: A tudos embernec azokcal à tudatlanokcal, mellyeket tanét, maga ű nem tudatlan. Ha

Nem minden ollyan mint az, à kiuel tarſalkodic.

azert

Exo: 23.34. azert igaz iteletet akartanac volna tenni vrunc
fölöl, ſzükség volt volna, meg tekénteni es meg
erteni, mikeppen es minemű okokbol kel, es paran
chollya az iràs el tauoztatni à gonoſzoknac tar
ſaságokat. Ezt meg ertuen ezekbe vehettéc vo
na aztis, hogy nem gonoſzul hanem iol miuelne,
hogy hozza fogatta à bűnöſöket, es ött ű vellec.
Tanullyatoc meg ti azert, hogy nem minden rend
beli ember tartozic tellyeſséggel meg vonni ma
gat à gonoſzoknac tarſaſagatul, es nem akar mely
bűnös embertűlis kel futnunc nekűnc.

Az erötlenec el tauöſztaſsac ágonoſzokat.

Az erötlenec, tudatlanoc es egígyűec kic ha
mar el hitettetnec, es meg botrankoznac, affélé bű
nös emberekcel, kic tellyeſséggel el merültenec à
bűnbe, es nem chac űnnen magoc nem akarnac
meg terni, de még egyebeketis gonoſzra ſzoktat
nac kiſztetni, ſemmiképpen ne tarſalkodgyanac.

Gen. 8. Mert holot az emberi elme, es termeſzet igen hay
landó à gonoſzra, fél hog à gonoſzoktul meg
dögletnec, es ükis gonoſzà leſznec. Fő képpen ke
Azhamis prophetakat, el kel tauoztatni. dig, à teuelygöktül es hamis prophetaktul olta
mazzac magokat: Kiknec nyaiaskodaſoknal, es
Nyt. véllec valo tarſalkodàſnal, ſemmi artalmasb nem
lehet az egígyűeknec. Miuel hog az ű beſzédec
2. Tim. 2. mint à farkas ſeb, à képpen touab touab chuſz, a
Rom. 16. az edes beſzedeknec, es hizelkedeſeknec altala
meg challyac az egígyű embereknec ſziuöket. A
chcle

chelędes embereknec, feiedemeknec, biraknac, tiſz-
tartoknac, es lelki paſztoroknac tiſztipeniglen az,
hog à kŏſség kŏzŏt oly teuelygŏket fertelmes, es
faitalan eletŭ embereket el ne tŭrienec, mellyektŭl
gonoſz példat vehetnęnec, es gonoſzt tanulhatnà-
nac az erŏtlenec.

(Minden chelédes ember tartozic annac oka-
ert gondot viſelni reia, hog ſenki haza népe kŏzŏt
ne talaltaſséc, kitul az ŭ gyermeki, es haza népe
gonoſzt hallana auagy látnà. A feiedelmeknec, bi-
raknac, tiſztartoknac, azert adatot kezekbe à feg-
uer, hog bŭnteſsęc, tŏrueny ſzerent, es igaſság ſze-
rent, megis ŏllyec à hamis Prophetakat, es azokat
à kic botrankoztato ęletet viſelnec, hog az ŭ go-
noſz tudomanyoknac, es ęleteknec kouàſza, à tel-
lyes tęſztat meg ne poshaſza, az az, à tŏb ſociam-
bort ſe meg ne botrankoztaſsa, ſe gonoſzra ne ve-
zérlye. (A lelki paſztorokis kŏteleſec reia, hog à
niluan valo bŭnŏſŏket, elŏſzer meg fedgyec, es ha
à feddes raitoc nem fog, meg atkozzác, ki rekezęc
à kereſztyeneknec gyŭlekezetibŏl, es mindene-
ket arra inchenec, hog à gonoſságba meg kemeń-
kedet emberektŭl, meg vonnyac magokat. Mert
hog effeléket el kellyen tauoztatni, ſzent Pálnac
chac imezegy mondáſais elęgge meg bizonettya.
Paranchollyuc tinektec atyamfiai, à mi vrunc Ie-
ſus Chriſtuſnac neue altal, hog meg vonnyatoc

*A cheledes ember, ne tar-
chon gonoſzo-
kat chelede-
kŏzŏt.*

*A feiedelmec-
bŭnteſsec à
gonoſzokat.*

*A lelki paſz-
toroc fedgyec
es atkozzác à
bŭnŏſŏket.*

2. Teſſ: 3.

magatokat, minden atyafitul, à kiſzertelentul, es nem à tanętas ſzerent, mellyet mi tullunc vęgtetec. Chriſtuſis azt hatta, hogy az vakmerő es

Matth. 18. gedetlen bűnőſt, vgy tarchuc mint egy Publicanuſt es pogant. Dauid peniglen vgyan dicheked-

Pſal. 100. vélle, hogy à keuely ſzemű, es telhetetlen ſziuű emberrel ingyen chac ęnni ſem akart. Es eddig azon rőtlenekrűl ſzollottunc.))

Kichodac es mint nyaiaskodhatnac á gonoſzokcal.

A kic peniglen vaſtagbac es tudoſoc, kinálképpen à prædicatoroc, es egyhazi népec, kikmentiſztekis mutattya hogy az el teuelyedet iuhot megkereſsec, es à Chriſtus aklába be vigyec, nyaiaskodhatnac, ſőt vgyan tartoznakis nyaiaskodni à gonoſzokcal, vgy à mint az oruos nyaiaskodik à betegekcel. Tudni illic, hogy oktaſsac es tanichac az tudatlan el teuelyetteket, meg teręchet à bűnőſőket. Es mind addig ſem kel tűlőc meg vonni magokat, még valamęni remenség lchet megreſsec felől. De ha oſzton latandgyac hogy tellyeſséggel annira meg rőgzőttenec à gonoſzban, hogy ſemmiképpen nem remelhetic iobbetaſokat, akkor hadgyanac beket nekiec, tauoſztaſsac el tűlőc ű ket, hogy ne lattaſsanac az ű véllec valo nyaiaskodaſokal ioua hadni es dichęrni gonoſsagokat. Ilyen tanulſagot ád vala ſzent Palis Titus piſpökenec, igy iruán neki az eretnekec felől. Az eretnec

Tit. 3. embert, egy es más intes vtan el tauozſtasd, tudvalhogy az à ki ollyatán, el fordult tellyeſséggel. De

(De terhẽnc megint Chriſtus vrunkra, es az okbol mellyeket eddig ſzollánc, erchũc meg, ha tartozot volnaę ũis à Publicanuſoknac es egeb bũnõſöknec tarſaſagátul magat oltalmazni. Nem tartozot. Tudode miert? Azert hogy ũ ſem oly gyarlo auagy erõtlen nẽ volt, hogy meg botrankozhatot es elteuelyedhetet uolna. Touabba à mint ingen maid à pelda beſzedekben meg ielenti, paſztor volt, es ilyti keſzeretette reia, hogy kereſte volna az teuelyédteket. Ezekis peniglẽ à Publicanuſoc es bũnõſöc, kic ũ hozza iarultanac, nẽ ollíac voltanac, hogy urunkat meg akartac uolna botrankoztatni, auagy az ũ gonoſsagokra vonni, hanẽ azert ſiettenec ũ hozza, azt iria ſz. Lukach, *Hogy ũtet halgatnaiac.* Hogy az ũ igeięnec hallomaſabol hitet ńernęnec es meg ternęnec. Meg bizonyula ez ſzent Matéban ki ragadozo vamos vala midõn Chriſtushoz iarula, es hiuen ũ benne, tanetuanna, végre apoſtolla es Euangeliſtaua lõn. Meg bizonyula à Publicanuſoc feiedelmeben Zachæusban, ki mihelyen à Chriſtuſsal kezde nyaiaskodni, ottan más emberę valtozęc. Valakit valamiben meg chalt vala, azert nęgy annit ada, es az ũ ſaiat marhaiánac felét, ſzegenyeknec oſztogata. Meg bizonyula Maria Magdolnabanis, mert ez oly igen bũnõs leuęn, hogy à tellyes varasban mindeneknec tuttokra volt az ũ fertelmeſsege, à Chriſtuſnac labainal,

Chriſtus nem tartozot eltanoztatni à bũnõſöket.

Miert közelgéttnec urũk hoz à bũnõſöo.

Math. 9.

Luc. 19.

Luc. 7.

Meltatlan à Phariſæuſoc zugodaſa.

bűneinec bochanattyat talála, es az űduősség nec őrőkősi kőzibe ſzamlaltatęc. Mitel hog ezert, vrunknac à Publicanuſokcal, es bűnősökel valo nyaiaskodáſa, neki ſemmit nem arthatot, azoknac kedig iduősséges volt, Annac fölötte, hiſzties vezerlette arra, hog űket hozza fogadta volna, melratlan zugolodtanac ű ellene az iregy Phariſæuſoc, es iras tudoc, es à mit ű io végre miuelhamiſſan magyaràzac gonoſzra.

Quis est vobis ex vobis qui habet centum oues?

Iſtennec Harmadic Reſze.

KIchoda kőzűlletec, kinec ſzaz iuha uagyon, &c. Vrunc Chriſtus, abbol à mit è vilag ſzerent akarkies meg miuelne, es à mi kőzönſéggel ſzokot az emberec kőzőt tőrtenni, meg mutattya, hog ſenkinec nem illenęiec azon chodalkozni, ha ű a bűnősöket hozzà fogadna, es vellec ennęiec. Mert ű neki ſzinten ollyan auag annalis nagyob gondgyanac kellene lenni, az el teuelyedet emberecknec meg kereſéſére, mely nagy gondgya vagyon à iohos embernec, az ű el veſzet iuhara, es az aſzonallatnac, az el veſztőt garaſra. Holot tanullyuc meg, mely igen keſerűli Iſten à bűnős embert, es mely nagy ſzorgalmatos gondot viſel meg terelere, es iduősségere. Touabba tanullyuc meg aztis hog akar mely bűnős embert ſem kel meg vtalni ſőt mentűl meſzeb ſzakat, es teuelyedet valaki, az

Nagy gondgya uagyon Chriſtusnac à bűnősőkre.

Iſten

Iſtennec engedelmes iuhai kőzzűl, annal inkab il-
lő ſzaita kőnyőrűlni, es ſzeledſégnec lelkében fed-
ni, es oktatni űtet. De reſzen kent laſsuc, es ma-
gyarazzac meg è példa beſzédeket. Gal. 6.

Az elſőben okát adgya Chriſtus miert iőt è
vilagra es miert nyaiaskodot à bűnőſőkcel. Azert
iőt, hogy mint à iuhos ember kereſi az el veſzet iu-
hot, ſzinten vgy űis meg kereſse azt à mi el veſzet
vala, az az. Az embereket, kic à bűn miat el veſz-
tęc, es karhozat alá vetettęc volt magokat. Kit
hogy alkomatosban, es kőnnyebben miuelhetet vol
na meg, tarſul atta magát à publicanuſoknac, es
bűnőſőknec, hogy ſzeledſegéuel, es vellec valo
nyaiaskodaſáual inkab hozza vonhatta volna ű-
ket.

Az első Pelda beſzednec Sommaia.
Miert iőt Chriſtus è vilagra. Luc. 19.
Miert atta Chriſtus tarſul magat à bűnőſőknes.

A iuhos ember annac okaert, kinec ſzaz iu-
ha vagyon à mi vrunc, à io Paſztor kire az attya
Iſten, az ű okos iuhait biſzta, es ki az ű lelkęt à iu-
hokert atta. A ſzaz iuhon, à valaſztottaknac bi-
zonyos, es tőkelletes ſzamát kel ęrtenűnc. Az egy
elteuelyedet iuh, minden bűnős ember, à ki eſme-
ri, es vallya magat bűnőſnec lenni, kęuán meg
terni, es Iſtenhez kőzelgetni. Minem ű vala ſzent
Dauid mikoron imigęn ſzólla. El teuelyettem
mint az el veſzet iuh. Mineműec mind azoc, az
Iſtennec bűnős fiai, mellyeknec kepében Eſaias i-
mezt mondga. Mi mindnyaian mint à iuhoc el

A Iuhos ember. Ioan. 10.
A ſzaz iuh.
Az egy el ueſzet iuh.
Pſam 118.
Eſai. 53.

teuelyettũnc. Mert miképpen az el teuelyedet iuh, minden oktalan allatoknál nyaualyasb, vgy mint ki az ũ egígyűsége miat, ſem az vtat mellyen az akolba kellene tẽrni, meg nem eſmerheti, mint az ẽbec es machkac meg ſzoktac eſmerni, ſem à ſenc vadaktul vagy kőrmeiuel, vagy fogaiual, vagy ſaruaiual magat nem oltalmazhattya, azonképpen az ember, minec vtanna az igaſságnac vtatul el tauozot, ſemminemũ okoſsagáual meg nem tudna talalni, es tulaidon ereiẽuel meg nem talalhatta az el veſzet igaſságnac vtat. Azert mondgya ſzent Dauid, hogy ninchen à ki értene auagy kereſnęie az Iſtent. Mindenec el tauoztanac, egétembe haſzontalanoc lőttenec, ninchen ki iot chelekednęiec nincchen egétlen egígig. Hogy kedig à kilenczuen kilenczet à puſztaban haguan, el mene à iuhos ember az eggyet meg kereſni, azon azt erched, hogy oly igen keuanna Chriſtus à bűnős emberekre meg terẽſeket, es oly nagy gondot viſel reiaiok, mintha chac tiſztan azokra volna gondęya es à kic à malaſztnac allapattyaba, es az vr Iſtennec kedueben vannac, azokat egy ideig nemi képpen el hadnaia ẽrettec.

Pſal: 13.

A kilenczuen kilencz iuhnac el hagyaſa.

Mert latuán hogy el teuelyedet volna à ſzegeń iuhochka, el iőue, hogy ũtet meg kereſnięie. Iőue előſzőr lélekbe, à ſzent patriarchakban es Prophetakban, mikoron ũket à végre tamaſzta, hog

Mintiő Chriſtus à iuhot kereſni.

hogy az embereknec, az iduoſſégnec vtat mutat-
náiac. Iőue az vtan, àfel vőt emberi teſtben az ű
őrőc Iſtenſégénec hazabol ala ſzaluán, midon nem Phil. 2.
ragadomannac alęta lenni, hogy ű egyenlő volna
az atyahoz, hanem magat meg heuęta à ſzolgánac
ſzemelyet fel vőuęn, az emberekhez haſonlatoſsà
lęuen, es kepe ſzerent vg talaltatęc mint ember.
Meg alàza magat ęngedelmes lęuen mind ha-
lálíglan, à kereſztnec kedig halalàig. Iőue à teuely-
gő iuhoz, ſőt vg lattatęc mintha à teuelygőkcel
iűis teuelyget volna, holot oly baratſagoſſan nya-
laskodec vellec, hogy à Phariſæuſoktul, es iras tu-
doktul, haſonlatoſnac iteltetec lenni hozzaioc, es
vegreis à gonoſzoc kőzibe ſzamlaltatuán, két la-
tor kőzőt feſzettetet meg. Be kerűle az emberi te-
uelygéſnec minden őſſueńit, nem reuogata hara-
gos beſzedekcel à bűnőſőket, hanem ſzép győ-
nyőrűſeges ſzőual hiua űket hozzaia monduán.
Iűitec én hozzam mindnyaian, kic munkalkod-
toc, es meg vattoc terheltetuen, es én meg nyugot- Matth. 11.
lac titeket. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert
teczet à ti atyatoknac hogy orſzagot adgyon Luc. 12.
tinektec. Meg kereſę az Euangeliomnac Præ-
dicallàſa altal az el veſzet iuhot, es meg ta- Mint kereſe
laluán vallaira vőue, mert az mi nyaualyainkat Chriſtus à ine-
ű vőtte magára, es à mi bűneinket ű viſelte el. hot.
Es az ű kęnnyanac halalànac erdemę altal, Eſa. 53.

az aníaſzenteghaznac aklaba be viuęn ot az ú ſz igeięnec, es à ſzentſegeknec eledelęuel legelteti tet. Vegezetre, nem chac ũnnen maga örvendezc à meg talaltatot iuhnac iduõſſégen, hanem az angálokatis (kiket azert hi baratinac, hog az ũ karattyat ſoha ſemmibe meg nem ſzegtęc, ſzomzedinac, miuel hog ũ tũlle ſoha el nem ſzakadtanac) örõmre inti. Ezec à io paſztornac az el vſzet iuhoz valo io tetemęíí.

Az angyaloc miert barati es ſzomſzedi Iſtennec.

A maſodic pelda beſzédben, egy aſzoniallahoz haſonlettya magat iduõzetõnc (kiaz anyaſtennec bõlcheſége) melynec tíz garaſsa vagyon.

A maſodic pelda beſzed.

A tiz Garas.

Holot à tíz garaſon, vgyan azont érched, à mit ſzaz iuhon, tudni illic, à valaſztottaknac bizonos es tokelletes ſzámat. Es méltan neuezteticz ember garaſnac auag penznec. Miuel hogy mint az penzen à feiedelemnec belege, kępe, auag czimre vagon, azon fórman, az emberis az Iſtennec kępére, es abrazattyara teremtetéc. Mert midõn ũ tet akaria vala Iſten teremteni, Teremchũnc, azt mõda, embert az mi kepũnkre, es haſonlatoſsagũkra. Az el veſzet garaſis vgan azont iegzi à mit az el teuelyedet iuh. Vganis bizony valoba el vſzet garas à bũnõs ember, ki midõn tiſzteſsegbe volna, nem ertette, es nag ręſzre el veſztuęn az Iſtennec haſonlatoſságat, haſonlatoſsa lõn az okos lan allatokhoz: ſõt az õrdõgnec kepében eltéz-

Az emberis miert neuezteticz garaſnac

Gene. 1.

El veſzet garas, à bũnõs ember.

De

Dᵉaz Iſtennec bölcheſége, az emberi termeſzetben, mellyet az ũ Iſtenſegénec vilagoſsagáual betöltè, è világnac (mely ũ haza) ſötetſéget (meg ſöpre, ki tiſztęta, es varaſokrul varaſokra, falukrul falukra iaruán, tanetuaṅitis ez egéſz vilàgra el kilduen, egénkent minden teuelygö valaſztot bünöſöket meg kereſe, es idüſſegeken az ũ ſzent Angáliual egétembe öruendeze.

Mondom tinektec, hogy ezenkeppen örömben leſzen mennyekben Iſtennec angyali elöt, egy meg terö bünöſön. Harom oka vagyon, hogy az Angáloc örülnec à bünös embernec meg terésen. Elſö mert az emberec vèllec egétembe az Iſtennec dicheretére teremtettenec. A kic peniglen meg nem ternec, azoc nem dicheric, hanem karomlyac, es meg tagadgác az Iſtent. Maſod, mert lattyac öregbedni az Iſtennec orſzágat, à meg terö bünöſöknec ſzamáual. Harmad, mert ũ nekiec annál keduesb dolog nem törtenhetic, mint mikor az örögnec birodalma romol.

Miert örüljè az angyaloc à bünöſnec meg tereſet.

De miert mondgya Chriſtus: *Hogy inkab örömben leſzen mennyekben, az egy meg terö bünöſön, hogy nem mint az kilenczuen kilencz igazakon, kic nem ſzükölködnec meg teres nelkül?* Lam azt mondgya à bölch, hogy ſenki ninchen igaz à ki bünt nem tenne. Dauid kedig azt beſzélli, hogy minden ſzent imadkozic à bünnec bochanattyaert. Söt ünnen ma-

Kerdes.

Eccl. 7. Pſalm. 31.

gais Chriſtus, mindeneket arra tanet, hog imigen imadkozzanac. Bochaſd meg nekünc à mi vetkeinket, mikeppen mies meg bochatunc ellenünc vetteknec.

Matth. 6.

Kichodac tahat ezec az igazac? Touabba, hog lehet nagob örömm, eg meg térö bünöſön, hog ſem mint kilenczuen kilencz igazon, holot nagob io, à kilenczuen kilencznec igaſsága, es artatlanſsága, hog nem mint az egenec meg tereſe? Erre en imigyen felelec meg. Midön vrunc à kilenczuen kilencz igazakrul ſzöl, oly igazakat erch raita, à minem üec az irasban neueztetnec, es tartatnac igazaknac lenni, az az, à kic meg igazettattanac à hitnec altala. Ollyanoc valanac Zacharias es Erſebet, kikrül azt iria ſzent Lukach, hog mind ketten igazac valánac Iſten elöt. Ollyan vala Simeonis, kirül azt oluáſſuc, hog igaz, es Iſten felö vala, es ſzent lelec vala ü benne. Eſſelec, azokhoz képeſt à kic à teuelygéſnec vtán vannac, à menire it á földön lehet, tökelleteſec, es nem ſzükölködnec az ü allapattyoknac valtoztatáſa nelkül, hog az igaſságnac allapattyabol, más allapatra valtozzanac, mikeppen à bünöſöc, à bünnec allapattyabol, ſzükölködnec igaſságnac allapattyara valtozni. Es azert mondattatnac nem ſzükölködni pœnitencia nelkül. A nagyob örömet peniglen, vgy kel vennünc, à mint ſzokot az atya örülni vala mely ſiánac,

Felelet.

Minemü igazakrul ſzol Chriſtus.

Luc. 1.

Mint nem ſzükölködnec pœnitencia nel kül.

Nagyob öröm.

ſiánac, ki igen beteg volt meg gyogyuláſan. Szerei vgvan ü à tõb gyermekitis, õrûli hogázoc betegec nem voltanac. De mind az altal miert hogi inkinec meg gyogyuláſa, két iot hozot, eggyet à betegſégtûl valo meg menekedeſt, máſt az egeſſeget, az õrõmis kettõs, es felûl halladgya à tõb gyermekinec egeſsen valo õrõmet. Az angyalokis azon modon, õruendeznec ketſég nelkûl, az igazaknac tõkelleteſségeben, de az el veſzet bûnõſnec meg tereſen, mintha inkab õruendeznec. Mert à veſzedembõlis ki menekedet à melybe volt, az igaſsagrais tért, melytûl el tauozot vala. Es è ſzerent, à két keppen valo io, kettõzteti az angyaloc õrõmétis. Ezec mind à mi vigaſztalaſunkrà irattanac meg, hogértugn az vr Iſtennec à bûnõſõkhõz valo nagy io akarattyac, es az angyaloknac à megterõ bûnõſõkõn valo õrõmõket, ſieſsûnc mies meg térni, tudnan hogy nitua vagon nekünkis, az irgalmaſságnac kapuia, tellyes remenſeggel variuc à mi bûneinknec bochanattyat, es à meg igazuláſt.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
III. VASARNAP.

E mai Euangeliomot, Szent Lukach irta meg, az ü Euangeliomiánac VI. réſzeben. Az

AZ idôben, mondá Jesus az ù tanetuanyinac. Ne legyetec ugy mint masoc, mikeppen à ti Atyátok is mas. Ne itellyetec, es meg nem itéltetnec. Ne karhoſztaſsatoc, es nem karhoſztattatoc. Meg bochaſsatoc, es meg bochattatic tinektec. Adgyatoc, es adatic ti nektec. Io, teli, razat es kifolyo mérteket adnac à ti kebeletekben. Mert à minemù mértekkel timertec ugyan azzonnal mernec ti nektec egyebec. Monda kedig haſonlattoſságot nekic: Valhon à uac vezéthettie à uakot? Nem de mind ketten à ueremben eſnec? A tanetuany nem fellyeb ualo az ù meſterenel. Minden tanetuany ha ollyan leſzen, mint az ù meſtere, tökéletes leſzen. Miert nezed kedig à ſzalkat à te atyadfianac ſzemeben, es à gerendat à te tulaidon ſzemedben nem ueſzed eſzedbe? Auagy mikeppen mondhatod à te felebaratodnac, atyamfia, had uegyem ki à ſzálkat à te ſzemedbôl te kedig az te ſemedben nem latod à gerendat? Te kepmutato, ueſd ki elôſzôr à gerendat az ſzemedbôl, es akcoron laſd meg, hog à ſzalkat ki ueſsed az te felebaratodnac ſzemebôl.

Sommája ez Euangeliommac.

EMai ſzent Euangeliombã, tanét minket vrunc, neminemù io chelekedetekre, mellyeket keuán mi tullunc lſten à maſodic tablan valo parancholatokban.

tokban. Es mindenic melle igeretit veti, azt fogaduán, hogy ha ollyanoc leſzũne fele baratinkhoz à mint illic lennũnc, beuſeggel meg fizettetic nekũnc mind it ſ-mind à más vilagon. Int kiualtképpen az irgalmaſságra, hogy kõuetuen à mi mennei ſzent atyankat, irgalmaſoc legyũnc egymashoz, megis mondgya miuel kel meg bizonyettanunc, hogy irgalmaſság vagyon mi bennũnc. Tudni illic, euel, hogy ne itillyũc es ne kazhoztaſuc egymáſt. õrõmeſt meg bochaſsunc, es adgyunc egymaſnac.

E negy dologrul vegyũnc azert tanulságot ez Euangeliomból:

Elõſzõr ugy mint kõzõnséges képpen, az irgalmaſságrul.

Maſodſzor, az vakmerõ itiletnec el tauozatasárul.

Harmadſzor à meg bochatáſrul.

Negyedſzer, az adakozáſrul.

Elſõ Tanulſag.

Legyetec Irgàlmaſoc, mikeppen à ti Atyatoc irgalmas. Mikoron à mi vrunc Ieſus Chriſtus inti az ũ tanetuaſit az irgalmaſságra, meg mutattya aztis, minemũ akarattal kel egymashoz lennũnc, aztis hogy è vilag ſzerent nem lehetũnc egymás nelkũl.

Az irgalmaſsá ban kôuetſe ſue Iſtent.

nelkûl. Azt parancholya hogy irgalmaſoc legyûnc. Es hogy az irgalmaſságban, kôueſsûc az Atya Iſtent. Mert ha Iſtennec fiai, es ôrôkôſi akarunc lenni, bizonyara az û termeſzetibenis reſzeſûlnûnc kel. û peniglen termeſzet ſzerent kônyôrûlô es irgalmas vr; azt mondgya felôle ſzent Dauid, vgymint kinec irgalmaſsaga ual tele è fôld, es az û kônôrûleteſségi minden egyeb cheleke tinec fôlôtte vadnac. Tahat mêlto hogy mies kôuetuen minden irgalmaſságnac kut feiet, az vr Iſtent, irgalmaſságban foglallyuc magunkat. Kônôrûllyûnc felebaratinkon, erezzûc egymaſnac nyaualyáiat, es à hol lehet kônnyebbechûkis.

Pſal: 144. Pſal: 32.

Elôſzôr, Az Iſtennec parancholattya indéchon az irgalmaſſágra. Matth: 18.

Indéchon minket az irgalmaſságnac cheleketire, elôſzôr az Iſtennec parancholattya. Mert im hallod, hogy parancholua mondgya az Iſtennec fia, *Irgalmaſoc legyetec.* Es ſzent Matenal aual fenyeget, hogy az atya Iſtenis meg vonſza mi tûlûnc az û irgalmaſságat, ha mi egymashoz irgalmaſoc nem leiendûnc. Engedni tartozunc Iſtennec, û parancholattya, meg meuelyuc tahat. Vaſha azoc, à kic kereſztyeneknec mondgyac magokat, ezt è parancholatot meg tartanáiac, nem uolna emniſoc viſza vonyas es kegyetlenség kôſztûnc. A ſzolgac engednec az û vroknac, à ſzolgalonyoc reia figyelmeznec az û aſzonyoknac akarattyok

rattyokra, chac mi nem engedűnc annac à mi v= Phil: 2.
runc Iesus Chriſtuſnac, ki halalig engede attyanac,
es à kereſztfan figge mi erettűnc.)

Vegyűc eſzűnkbe magunkat, es maſodſzor 2. Az Atya
indechon minket az irgalmaſságra, à mi atyank= Iſtennec pelda
nac peldaia, ki nem chac à iokhoz, de még à gono= ia.
ſzokhozis irgalmas. Az ű napiat fel tamaſztya Matth: 5.
mind à iokra ſ-mind à gonoſzokra, eſőt ád az i=
gazakra, es hamiſsakra. Mies kőuetuen űtet, ne
nezzűc ſe mélto ſe méltatlan voltat à mi felebara=
tunknac, hanem eleg oka legyen annac hogy iot
tegyűnc velle, ha lattyuc hogy ſzűkőlkődic nal=
lunc nelkűl. Soc képpen meg mutatta, es napon=
ként mutattya Iſten mi hozzanc valo irgalmaſsa= Az Iſten ir=
gat. Nem elegendő ieleie az ű irgalmaſságának, galmaſságá=
hogy az ű tulaidon abrazattyara, es haſonlatoſsa= nac bizonſá=
gára teremtet minket? Touabba, hogy az ű egét= gi.
len egy fiat mi erettűnc halalra atta. Hogy valaſz= Gen. 1.
tot minket, vilag kezdetinec előtte. Hogy az ű Ioan: 3.
ſzent igeieben meg iclentette nekűnc akarattyat, Epheſ. 1.
kinem minden nemzetséggel miuelt. Hogy mint Pſalm. 147.
atya fiain, vgy kőnyőrűluen mi raitunc, egelsséget, Pſal: 103.
etelt italt, es minden iot, ád nekűnc, oltalmaz be=
tegségtűl mindē gonoſztul es naualyatul. Hogy el
tauoztattya mi tűllűnc es meg engedi à bűntetéſe=
ket, mellyeket erdēlenenc à miſoc ſzamtalā gonoſ=
saginkért, es mellyec miat meg kellene tellyeséggel

emeſz=

Tren: 3. emeſztetnünc, ha az Iſtennec irgalmaſsága nem tartana minket. (Erre nezzünc mies az Iſtennec irgalmaſsagára es követsüc à mi atyankat.

3. Annac megbizonyetása=hogy Iſten fiai uagyunc. Matth. 5. Harmadſzor, ſzükſeg azertis hog irgalmaſoc legyünc, hog aual bizonechuc meg magunkat, Iſten fiainac lenni. Mert Chriſtuſis midőn irgalmaſságra inte minket, ezt ada okaul az ű intesenec, hog az irgalmaſságnac altala, à mi atyanknac ki menbe vagyon fiai legyünc. Valakiben latod az irgalmaſságot beuelkedni, ottan tudgyad bátor, hog ketségnelkül Iſtennec fia az. Vegyezetre, legyünc irgalmaſoc, hog mies irgalmaſságot talallyunc magunknac. Miuel hog valamincmi mertékcel merünc egyebeknec, ſzinten ollyannal fognac nekünkis hátra mérni.

4. Hogy mies irgalmaſságot talallyunc. Eſa. 58.

Masodic Tanulſag.

Miben kellyen az irgalmaſságot ielentenünc. Mlnec vtáña közönséggel ſzollot uolna Chriſtus az irgalmaſságrul, moſt immaron, az irgalmaſságnac egy nehan réſzeirül ſzól, ielentuen, miben kel meg mutatnunc felębaratinkhoz az irgalmaſságot. Elöſzör ebben, hog ne itillyünc. Közönséges vętec az emberekben hog ünnen magoknac akar mely nag bünöketis mentic es fedezic, egyebekben aztis meg itęlic à mi io: es aztà mi oly, hog mind iora, ſ-mind gonoſzra magyaraztat

Ember itéles.

raztathatic, bator io végre lőt legyenis, gonoſzra magárazzác: A mi peniglen vgyan nem io, azt ő regbétic, nagóbra víſzic annális à mint volna, es ſzellyel hordozzác. Mely vétec azt akaria vrunc, hog tauul legyen mi tűllünc, monduán.

(*Ne itellyetec es nem iteltettec, ne karhoztaſſatoc es nem karhoztattoc.*) Mely mondáſt, hog io modon ertheſsetec, vegyétec eſzetekbe, hog it nem tel lyeſséggel minden itélet, es nem minden karhoztatás tiltatic. Nem tiltya azt vrunc, hog az eghazi feiedelmec auag birac itéllyec, es fedgéc à gonoſzokat. Holot ſz: Pál meg itelte à Corinthusbeli paráznat, es imezt mondotta. Mi ſzűkſég ennekẽ à kiuűl valokat itelnem? Nem de à belől valokat iteletiketies? Vrunkis az iras tudokat, es Phariſæusokat, egy nehañ helyẽ meg itele, es karhoztata monduán. Iai tinektec iras tudoc, es Phariſæuſoc A Prophetanakis imigén paranchola Iſten. Hirdeſséc az en nepemnec az ű bűnöket. Szent Pal azonképpen, azt hadgá Tituſnac, hog az eſz veſztőket erőſsen meg fedgye. Nem tiltya è vilagi feiedelmektűl biraktulis, hog az ű tiſztekhez illendő iteletet gyakorlyác à vétkes emberec ellen. Sőt parancholya az iras, hogy ki tőrőllyec à gonoſzt à kőſseg kőzzűl, minden kőnyőrűleteſség nelkűl. Nem tiltya añac főlőtte à chelédes emberektűl hog cheledeket, à ſzűlektűl hog gyermekeket, à taneto

Tiltya az iteletet es karhoztatáſt. *De nem mindent.* *Minemű itelet nem tiltuunc.* 1. Cor. 5. Mat. 23. Luc: 11. Eſa. 58. Tit. 1. Deut: 19.

meſterektûl hogy tanetuañokat, meg itellyec, es
bûnteſséc à bûnert. Hanem inkab, azt hadgya az
Epheſ. 6. ſzûléknec ſzent Pál altal, hogy neuellyec gyermekeket tanetásban, es az vrnac pancholatiban. Salomon kedig aztis hozza teſzi, hogy megis vegyiec ûket. Es Heli pap azert bûntettetec liſtentûl,
Prouerb. 13. 23.
1. Reg. 2. 4. miuel hogy fiait atyai itelettel meg nem itele ſem meg neim feddé, Vegezetre, akar mely kôz embertûl ſem minden itelet tiltatic it meg. Mert chac hamar ez vtan arra tanéta vrunc tanetuañit, hogy el
Matth. 7. tauoztaſsac, es az û gyûmôlchôkrûl eſmeriec meg à hamis Prophetakat. Szent Ianoſis imigyen int
1. Iohan. 4. à kereſztyeneket, Ne hidgyetec minden lélecnec, hanem meg proballyátoc à lelkeket ha liſtentûl vannac. Ezec kedig valami itelet nelkûl nem lehet nec, mert mint à hamis Prophetaknac meg valaſztáſa, mind à lelkeknec probalaſa itelettel leſzen.

Michoda itelet tilt? Vakmerô itelet.

Tahat michoda itelet tilt? Leg elôſzôr tilt affele vakmerô iteletet, mellyel valaki máſnac dolgait, beſzedit, es chelekedetit viſgallya, aztis gonoſzra magyarázza, à mi io, auagy chac io vegreis vetettethetic. Hogy ez illyen itelet tiltua legyen,
Rom. 14. meg teczic ſzent Pálbolis, holot igy ſzôl. Idô elôtt ne itellyetec valamit, méglen el jû az vr, es kinilat koztattya à ſziueknec tanachit. Maſutis erôſsen tiltya vgyan azon ſzent Pál, hogy ſenki iteletet ne tegyen oly dolgokrul, mellyeket nem tudhat mine

mû

mű igekezetből leſznec. Touabba tilt vrunc, oly ragalmazo iteletet, mellyel felebaratodnac valami bűnet itéled, hordozod, es ragalmazod, nem à végre hogy űtet meg iobbetanád, hanem hogy hirébe neuébe meg kiſsebbétened, es gyalazná̇d, tennen magádat kedig annéual fellyeb magaſztalnád, es lamborbnac mutatnád lenni, meniuel máſt vtalatosba tehetnél emberec előt. Efféle ragalmazo itélet egyebűtis ſoc helyen tiltatic à ſzent irasban. Halgathacza mit mond ſzent Iacab. Ne ragalmazzatoc egy máſt atyamfiai, valaki atyafiát ragalmazza, auagy atyafiat itéli, à tőruent ragalmazza, es à tőruent itéli. A bőlch kedig azt akaria, hogy ha valamit hallottalis fele baratod felől benned temetteſéc az el, tuduan hogy nem fakaſzt meg tegedet. Vtolſzor tiltya azt à karhoztato itéletet, mellyel latuan valaki, valamely embernec gonoſz eletet, mindiaráſt karhoztattya űtet, es vgy tartya mintha immar ſoha ſemmi remenſég nem lehetne annac meg teréſe felől. Mely itelet ellen, imigyen ir ſzent Pál Apoſtol. Ki vagy te, à ki más ſzolgaiat iteled? Az ű vranac ál auagy eſic. Alni fog kedig, mert hatalmas az Iſten űtet fel allatni. Rőuid beſzéddel, tiltatic à vakmerő, ragalmazo, es karhoztato itelet, mely iregyſégből, gyűlolſégből, es kenelyſegből ſzarmazic, nem atyafiui ſzeretetből. Efféle iteletet azert el kel à kereſztyeneknec tauoſztatni, harom okbol.

Ragalmazo itélet.

Iac. 4.

Eccle: 19.

Karhoztato itélet.

Rom. 14.

Harom okbol kel el tauoztatni, à meg tiltatot itelet.

Elöſzör, mert minden embernec magára ſ-
lic fígelmezni, az ũ tulaidon életet roſtálni, fogá-
koſzáſit, es vętkeit kerdezni. Kit ha meg mind
níluan elég dolgot talal magánac, maga körüls, es
beket hag à más eletének.

Maſodſzor, mert az atyafiui ſzeretet azt ke-
uannya mi tũlũnc, hog felebaratinknac bũnei fe-
dezzũc, mint Sem es Iafet hog fedezéc attyoknac
ſzemermet, el tũriũc fogátkozaſokat, iora maga-
razzuc chelekedeteket.

Ha iot akarunc maſtul hallani mies iot ſzollyũnc maſrũl.

Harmadſzor, mert atyankfiainac ſzolga tar-
ſai vagúnc nem birai, es Iſtenę az itelet nem mienc.
Nag dolog ez, hog mindentũl iot akarunc mi hal-
lani, es ſenki felõl nem igékezũnc iot ſzollani. De
meg hidgyed, hog vg nem iteltetũnc mies, ha maſt
nem itelũnc, mert gákorta tõrtenic, hog à ki min-
deneket ragalmaz, mindenektũl ſzidalmaztatic, à
ki peniglen egébeknec chelekedetit iora magaráz-
za, az ũ chelekedeties egébektũl iora magaraztat-
nac. Sõt az Iſtenis méltan itęli, es karhoztattya
azt, à ki egyebeket itel es karhoztat. Megis er-
demli à ſzent Iacab mondáſa ként à kemeny itele-
tet valaki máſsal irgalmaſságot nem chelekedic.

Iac. 2.

Harmadic Tanulſag.

BOchássatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Maſodic dologgal euel kel meg bizoñetanunc hogírgalmaſság vagyon bennünc, hog azoknac a kic mi ellenünc valamit vętettenec, meg bochaſſac vętkeket. (Es hog azt miuellyüc, nem chac it paranchola Chriſtus, hanem az imadſagnac modgábais elönkbe adá, midön arra tanéta, hogy imigyen imadkozzunc. Bochaſd meg nekünc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc ellenünc vetetteknec. Latode mire aianlyuc ot magunkat, hog könnyen, es örömeſt meg bochattyuc felebaratinknac vętkeket. Annac fölötte, peldaiaualis vgyan ezen dologra vezęrle, mert az ü meg feſzte inec bochanatot kére attyatul. A régi ſzentec azonkeppen, ükis peldat attanac à meg bochatáſra. Mint ſzent Iſtuan, ki kéri vala Iſtent hog meg bochatnaia azoknac bünöket, kic ütet meg köuezéc Moyſes peniglen ſzeledſéges embernec neueztetéc, miuel hog az ü ellene zugolodóknac chac können meg bochata, Iſtentülis bochanatot nyere. Es mely igen ſzükſéges dolog legyen, meg bochátni azoknac, à kic nękünc valamit vętnec, chac abbolis meg teczic, hog ha meg nem bochatunc à menniei atya Iſten ſem bochat meg minekünc. Mikeppen ama gonoſz ſzolganac peldaiabol meg teczic, kit alnac ſzolgánac neueze az vr, es öröc tömlöczre vete ęrette, hog könyörgö ſzolga tarſan nem könö

2) Bizonyetá ſa az irgalmaſságnac, meg bochátas

Paranchollá Chriſtus, hogy meg bochaſſunc. Matth. 6.

Példat ád Chriſtuà, meg bochatáſra. Luc: 23. Actor .7.

Num. 12.

Szükſeges meg bochatni

Matth. 18.

rűle, es à keués adoſságot neki meg nem engedr.

Haſznos. Mely haſznos legyen kedig, è mai Euangelium meg mutattya, kiben imigyen ſzól vrunc. Bochaſſatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Az az, ha, mi felebaratinkhoz kegyeſec leſzűnc, liberalis kegés leſzen, ha egmaſnac meg bochatunc, ſus meg bochat nekűnc.

Kerdes. De mondanad. Nem ſzabade tahat ennekem

Szabade tőrvenkedni? panaſzolnom arra, auagy tőruent kérnem felőle, à ki en ellenem vętet, mert im hallom hogy Chriſtus egy altallyaba azt parancholya hogy meg bochaſſac neki?

Feleles. Erre én azt felelem, hogy valaſztaſt kel tennűnc azoc kőzőt, à kic mi ellenűnc vętnec. Ha à ki te ellened vętet, meg esmeruén magát, tegedet meg kőuet, à mit tűlled el vőt auagy à mi kart tőt, azt meg terętí, azt keuannya tűlled à Chriſtuſnac parancholattya, azt keuannya az atyafiui ſzeretetis, hogy meg bochás neki: es ſe reia ne panaſzoly, ſe vélle ne toruenkedgyel. Ha kedig ſem meg nem akar tegedet engeſztelni, ſem morhadat mellyet hamiſsan tart nem akaria meg adni, meg ſem ſzűnic boſzusággal illetni, ſzabad reia panaſzolnod, es toruenńel kereſned űtet. Meg bizonyul ez ſzent

1. Cor. 16. Pálbol, ki meg engedi hogy birac, es tőrueńec legyenec à kereſztyenec kőzőt. De ittes meg emlekezzel az atyafiui ſzeretetrűl, es meg elegedgyel velle hogy à te tiſzteſséged, es morhad meg adaſec, boſzu

ſzu allaſt ſemmikeppen ne ũz es ne keuany. Eſzedbe iuſson ama mondas. Hogá fõlõtteb valo nagy õruenkedes, nagy hamiſsag. Kergy tanachot chac az atyafiui ſzeretettũl, meg mondgya az, mikor es mint kel tõruenkedned.

Negyedic Tanulſag.

ADgyatoc, es nektekis adatic. Ezis az irgalmaſsag nac tiſzti, hogy felebaratunknac midõn ſzũkõlkedic nallunc nelkũl, ſegetſéggel legyũnc mind tanachunkal mind adakozaſunkal. Tanachunkal, hogy igyeiben oktaſsuc ũtet, ha el teuelyedic, iora veſzerlyũc, ha tudatlan tañechuc. Adakozáſsal, hogy alamoſnát béuen, kõlchõnt vigan adgunc neki. Adgyuncha ſzintén ſemit nem varhatunkis tõlle. Mert annac adni, à kitũl mies varunc, nem nagy dolog. A poganokis meg miuelic azt. Gyakorlatos parancholatya kedig Iſtennec azadakozas. Eſaiaſnal imigyen monda. Szegd meg à te kenyeredet az ehezõnec. Szent Paulis imezt beſzelle. A ſzenteknec reſzeltetõc legyetec. Megint. A io tetemenyrũl, es alamoſnanac oſztogatasárul el ne feletkezzetec, mert az ollyan aldozatokban gyõnyõrkõdic Iſten. Midõnaz ũkezeit meg ñituan be tõlt minden allatot aldomáſsal, akcoronis azt adgá elõnkbe mit kellyẽnekũnkis miuelnũnc, tudni illic, hogy ñitua legénec

3. Bizonyetá ſa az irgalmaſságnac. Adakozás.

Parancholya Iſten az adakozáſt. Eſa. 58. Rom. 12. Heb. 13.

Peldat ád Iſten az adakozáſra.

à mi kezeinc à ſzũkõikõdõknec ſegetségekre. De
à termeſzetnec tõrueńeis, arra int minket, hogy a
mit maguinknac keuanunc egyebektũl, mint az
miuelly ũc máſsal. Mi peniglen io tętement varunc
es ſegetséget baratinktul, tahat tegyũnc iot mindo-
Az Adakozaſnac haſznam. nekcel. Auagy ha egyeb nem, ottan chac à haſznat
keſzerechén minket adakozáſra. *Adgyatoc* (ugy)
mond Chriſtus, es adátic tinektec. Azt igeri, hogy
nem veſz el tũllũnc az, à mit Iſten neuebe adunc,
mert tõbbet ád ũ nekũnc erette. *Io, telé, razot, es*
folyo merteket ádnac á ti kebeletekbe. Az az, beuseg-
gel meg fizeti Iſten à mi felebaratunkhoz valo
Prouer: 19. Soc képpen valo fizeté. galmaſságot. Azert mondgya à bõlch, hogy
ſurára, auagy nyereségre ád Iſtennec, valaki kõ-
rũl à ſzegenyen. Mert ſoc képpen fizeti meg az
Ez vilagnac iouaiual. vr Iſten azt minekũnc. Meg fizeti è vilagi iauai-
Prouer: 3. ual. Hogy ez igaz legyen, meg bizonettya vęn
azon bõlch monduán. Tiſztellyed à te vrnac
ioſzagodbol, es à te gabnádnac elsõ ág à te
genyeknec, es be telnec à te chũrid elelségged-
bęuelkednec borral à te ſotuid. Meg fizeti az ũ
Malaſztnac iouaiual. Eſai. 58. ſzent malaſztyanac iauaiual. Mellyekrũl imigyen
ſzólla Eſaias. Ha meg mutatod az ehezõknec
te ſziuedet, es à nyomorodot lélket meg elegited,
fel tamad â te vilagoſságod à ſõtetségbe, es à te ſõ-
tetséged ollyan leſzen mint à dél. Es mindenkor
az vr vezérl tegedet, es à te lelkedet meg elegi-

az

az aſzályba, à tetetemidet meg erőſséti, es ollyā
lész mint à meg öttözöt kert, es mint à viz forras,
melynec vize ſoha el nem fog. Az az, az ű ſzent
Lelkenec malaſztyanac minden iauaiual meg aian-
dékoz Iſten. Meg fizeti az öröc dichőségnekis ia-
uaiual. Mert itilet napian azokat allattya iob kéz
felől, es azokat viſzi be, meiiorſzágba, à kic ehe-
zöket etettenec, ſzomnyuhozokat itattanac &c.
Es azt mondgya hogy à ſzegenyec, mellyeket ba
ranika teſzűnc az adakozáſsal, be fogadnac min-
ket, az örökce valo hailekokba.

Az öröc dicheſségnec iauaiual.

Matth. 25.

Luc. 16.

*Mert à minemű mértekcel ti mertec, ugyan azon-
nal mernec ti nektec.* Az az, ha iot chelekedtec egye-
bekcel, iot veſztec ęrette, es mentűl irgalmasbac
leſztec felebaratitokhoz, attul beuebben fizettetic
meg tinektec. Szent Palnac mondáſa ſzerent, A
ki ſzűkön uét, ſzűkönis arat, es à ki io keduel vét
io keduelis arat, meg teheti kedig Iſten, hogy à
io keduetekből valo adakozáſnac minden beusé-
ge ti reiatoc aradgyon.

A mertéknec egyenlő uolta.

1. Cor. 9.

Vallyon à uac uezethetie à uakot? &c. Ez ha-
ſonlatoſsagoknac altala, azoknac felel Chriſtus, à
kic mentséget kereſnec magoknac, ielentuén miert
nem gyakorlanáiac az irgalmaſságnac chelekede-
tit az ű attyokfiokhoz. Imezt mondgya nemely
ember. Hogy ne itillyem, hogy ne karhoztaſsam, ha
mind é vilag lattya hogy ſemmire kellők? Hiſzem

Vac uakot nem uezethet

à gonoſzt nem mondhatom ionac. Meg felel Chriſtus ennec monduan. *Ha à uac uskot uezet, nem de mind à kettő â uerembe eſikec?* Az az ſzinten vg nem méltan itelheted te meg felebaratodat, mint à vac nem vezethet vakot. Es ha meg iteled, tennenmagadat karhoztatod, mert teis azt miueled, à mit másban itelſz es karhoztatz, te ſem vagy iob mánal, holot à te lelkedis ſoc kilőmb kilömb fele bűnőkcel meg homalyoſzttatot. A *tanetuany nem feb lyeb ualo â meſternel.* az az, ha à végre mondanád hogi itéled, hogi tanechad es meg iobbechad útet, à ſem lehet. Mert à kőzönſéges mondas ſzerent, nem fellyeb valo, nem tokelletesb à tanetuań az ű meſterénel. Nehez azert máſt tanetanod iora, ha te gonoſz vagy. *Miert nézed â ſzálkat â te atyadfia ſzemebe? &c.* A ſzalkan erched à kiſseb bűnt, à gerendan à nagyobbat. Feddi tahat Chriſtus azokat, à kic akarmi kichin bűntis latnac, itelnec es kárhoztatnac egébekbe, ű magokba à nagot ſem latyac, auagi latuan fedezic, kép mutatoc, mert gonoſzoc lęuen, nem chac ioknac mutattyac magokat, hanem oly tőkelletes ioknac, hogi egyebeket méltan fedhetnec es itelhetnec.

Bűnős bi nőſt nem itelhet.

Rom 2.

A ſzalka es à gerenda mi le gyen.

Azonképpen, ha ki azt mondana hogi nem bochathattya meg felebarattyanac vétket, mert nagy, igen meg bantotta űtet. Nem adhat imez vagy amaz kolduſnac, mert gonoſz, reſzeges, ſem

mire

mire kellő. Ennekis vgyan azon pelda beſzédec altal felel meg Chriſtus. Nem chac az vac, az az, vétkes à ki te ellened vétet, hanem teis, à ki ſzűntelen véteſz Iſten ellen, Tahat ha te űtet meltatlannac iteled bochanatra, tennenmagadis meltatlan vagy, es mind ketten à veſzedelemnec vermébe eſtec. Ha nem erdemli tűlled az alamoſnát, te ſem erdemled Iſtentűl hogy adgyon neked. Ennec okaert, mikoron nem adcz à bűnős ſzűkölködőnec, magadnakis vermet aſz, tanétuan Iſtent hogy ű ſe adgyon neked. *Kep mutato ueſd ki elől ſzőr â gerendat â te ſzemedből &c.* Valamit felebaratunc vétet mi ellenűnc, ha azt ahoz haſonlétod, à mit mi vetűnc Iſten ellen, chac ollyan az, ehez képeſt, mint egy kiſzalka à gerendahoz. Bizon tahat ſem karhoz tathatunc mi máſt, ſem bochanatra auagy alamoſna vetelre meltatlannac nem itelhetűnc, vgy mint kicegy haioba euezűnc, es egy veſzedelembe forgűnc egyebekcel. Annac okaert legyűnc irgalmaſoc, ne itellyűnc, ne karkoztaſsunc ſenkit, őrőmeſt meg bochaſsunc, es adgyunc mindennec.

Felebaratunknac ellenűnc ualo uetkes Kichin.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN V. VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod meg è mai Euangeliomot, V. réſzeben. Az

Az idôben, lôn hogy mikoron à nep ù reta tudulna, hogy bolna az Iſtennec igeiet, es ù ál uala à Genezareth tó mellet, es lata hogy két hayo allanà à to partya mellet. A halászok kedig kiſzaallottac uala belôlôc, es moſsac uala hálóikat. Be menuen kedig egyic haioba, mely Simone uala, kert ie tet hogy à földtûl egy keueſse bellyeb uinne, es le ûlven tanettya uala à nepet à haiobol. Midôn kedig megſzünt uolna à ſzoláſtul. Monda Simonnac: Vidd be à melyre neſsetec meg à ti halotokat hal fogáſra Es Simon felelven monda neki: Meſter, mind eten etczaka munkálkodtunc, es ſemmit nem fogtunc, mind azon altal à te mondaſodra meg uetem à hâlot. Es mikor ezt miueltec uolna nagy ſokaſágu halat rekeſztenec be à hâloba. Meg ſzakadâsa kedig az ù haloioc. Es intenec az ù társoknac, kic à maſic háioba ualanac, hogy el iônenec, es ùket meg ſegettenec. Es el iôuenèc es mind à ket háiot meg tôltec, ugy annyira hogy el merûlnenec. Midôn ezt latna Simon Peter, Ieſuſnac terdeibôz eſsec es monda: Vram, menny ki en tôlem. Mert en bûnôs ember uagyoc. Mert meg remûlt uala mind ù, ſ-mind azoc, kic ù uelle ualanac, à hal fogáſon, mellyet fogtac uala: Azonkeppen Iacabis, es Ianos, Zebedeuſnac fiai kic Simonnac tarſai ualânac. Es mondâ Ieſus Simonnac. Ne fely, ennec utanna embereket fogſz. Es à haiokat à partra uiuen el hagyuan mindeneket, követec ùtet.

Emi

EMai Euangeliom egy hertelen tekintésből olynac lattatic lenni, mintha chac valami lőt dolgot adna előnkben, aztis kedig ollyat, mely chac az apoſtolokat illetnéie, es nekünc ſemmi közünc hozza nem volna. De ha ki iobbadon eſzébe veſzi miről ſzól, meg értheti, hogy ſoc ieles dolgoc vannac benne, mellyeket minden hiu, es közönſeges ioknac remenségebe iaro kereſztyennec illic tudni. Mert ezt è hiſtoriát, nem chac vgy irta meg ſzent Lukach, mint egyſzer történt choda dolgot, hanem vgy mint aztis, à mi iövendöre valamit példázot. Vgyanis ſzokaſa az iráſnac, hogy gyakorta à lőt dolgokban, lelki értelem ſzerent, közönſeges dolgokat ielenchen. Mint hogy midőn azt oluaſod, hogy Eua az aluo Adamnac oldalabol formaltatot, abbol azt kel értened, hogy az anyaſzentegházhoz, à kereſztſan meg holt Chriſtus nac oldalabol kellet tamadni. A Noe Barkaia (melyben à kic valanac, meg menekedenec à viz özönnec veſzedelmétől) Szent Peternec magyarazattya kent, à mi kereſztségünket iegyzette, (melyet à kic fel veſznec, azoc menekednec meg à karhozattul). Abrahamnac két fia, à két teſtamentomot példaſzta, azt mondgya ſzent Pal apoſtol. Azonképpen ebben ez Euangeliomban meg iratot, es egyſzer meg lőt hiſtorianakis lélki értelme vagyon.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Az iráſban, à lőt dolgoc közönſeges dolgokat példáznac.

I. Pet: 3

Gal. 4.

Mert

Mert leg előſzőr, az Iſten igeiẽnec ereie es hatalma adatic előnkbe, es minemũ buzgoſággal kellyen azt halgatnunc. Maſodſzor, à praedicatoroknac è világ ſzerent valo allapattyoc. Harmadſzor, à kőzőnſéges kereſztyen anyaſzentegháznac méltoſága, es veſzedelmi, mellyec kőzőt forog még it vitezkedic.

Az Elsőrűl.

Pſal: 44. Heb: 4. A Chriſtus ſzaiába kedues uolt az Iſtennec igeie.

IOl mondotta Dauid Chriſtus felől, hogy minden embereknec magzati kőzőt leg ſzebb, es igaz kedues beſzedű volt. Mert noha ũnnen magabonis élő es erős az Iſtennec beſzéde, es akar melyket elű tőrnelis be hathatosb, mind az altal à mi vrunknac orchaiánac ſzepſége es beſzedenec gőrrűſeges volta, annalis keduesbe tőtte az embereket kőzőt. Annac fölőtte, Iſtennec bőlcheſége leuen ũ

Chriſtus hatalmas uolt tanetaſában.

tanettaſában hatalmas volt, nem vgy mint az irastudoc es Phariſæuſoc, Annac okaert, altal hanyia es el ragadgya vala, az embereknec ſziuőket, vgy annéra, hog vgyan reia bodulnac vala à ſeregec, es kőuetic vala ũtet, hog hallanáiac tũlle az Iſtennec igeiet. Kit még regenten meg mondot vala Eſaias hog vg fogna lenni, imigyen ſzoluan. ũ hozzank folynac ſoc népec monduán, Ier mennyũnc fel az vrnac hegére, es à Iacob Iſtenenec hazahoz (az az, Chriſtushoz kit az atya Iſten fel emelt es fel magaſztalt, es kibe az Iſtenſég teſt ſzerentis lakozik)

Matth. 7.

Eſa. 2.

Phil: 2.

hog

hog tanechon minket az ũ vtára, es iariunc az ũ Col: 2.
oſagnin. Nem chac ũnnen magaba mutatta kedig Az Iſten igeienec ereic, az ũ ſzolgaiban. 2. Cor. 10.
Chriſtus ezt, az ũ igeienec ereiçt, hanem az ũ ſzolgahanis, kiknec hatalmat adot reia, hogy az ige bizodalmanec altala, meg mozdçthaſsàc az embereknec ſziuõket, es minden ertelmet az Iſtennec ſzolgalattyára foglalhaſsanac. Mert vgy mond Dauid, hogy az vrigét ád, az nagy erõbe prædicalóknac. Szent Palis azt beſzelli maga felõl, hogy az ũ beſzéde es prædicallàſa, nem volt emberi bõl ekeſegnec hitetõ beſzedében, hanem á leleknec, es annac ereiçnec meg mutatasában. Pſal: 67. 1. Cor: 2.

Soha nem erõtlen es nem gũmõlchtelen az Iſtẽnec igeie. Hakedig latod hog ſokaknac ſziuõkbe, emi gũmõlchõt nem teremt, tudgad hog az ũ vétec miat vagyon az, miuel hog nem õrõmeſt halgattyac azokat, à kic igazat prædicálnac. Nem kõnic à ſeregekuec bũzgoságat, mellyec nem chac mennec vala, hanem budulnac auag rohañac vala vrunkhoz. Mintha meg koſtoltac volna iñaron, ſzent Dauidnac amaz mondasánac igaz voltat. Mely edeſec vram az én enemnec à te beſzédid, à mennelis çdesbec az én ſzámnac. A ſzeregec azert rohannac vala vrunkhoz, *hogy hallgatnáiac az Iſten* igeiét, de e moſtani emberec kõzzũl ſokan nem ſzeret, hanem az igaz prædicatoroknal emberét, hamis prophetaknal kedig az õrdõg igeiet kere-

Miert gyũmõlchtelen ne mellyekben az ige.

Pſal: 118.

vt audirent verbum tuũ

Ha kęrded mint kereſic az aſſzentegyhaz-

Mint kereſic nemillyec az ember igeiet.

ban tanéto igaz Prædicatoroknal az ember igeiet ę meg mondom. Mikor à prædicatora menec, azt ſzoktac mondani. Ier hallyuc meg mond à pap, auagy à barat. Nem mondgyac

Pſam 48.

à mit Dauid mond vala. Meg hallom mit ſzól bennem az vr. Oly kéſen indulnac el, oly ſiet mennec, hogy fele el vegezödöt immar à Prædicationac mikor oda iutnac. Oly igen ſietnec

Ioban. 8.

haza, hogy nem varhattyac à véget, hanem idö elöt ki ſzaladnac az egyhazbol. No bizonäki Iſten tül vagyon, halgattya az Iſten igeiet, es à kit

A Prædicator ſzaua, Iſten ſzaua.

halgattya, auagy, mint ember beſzédet, es nem halgattya, az nem Iſtentül vagyon. A Prædicatornac ſzaiábol, nem vgy kel hallani à mit halla mint embernec, hanem mint Iſtennec ſzauat, mert vganis az. Es à prædicatort, nem vgy kel fogadni mint embert, hanem mint Iſtennec angyalat, ſöt mint ünnen magat Chriſtus Ieſuſt. Vgyanis mikor

1. Teſſa. 2. Gal. 4.

da bochület leſzen az Iſten igeiénec, ha azt, à Prædicatornac ſzemelyeböl bochülöd ę? Nem onnet

Nem Prædicator ſzemelyeböl kel bochülni az igét

kel az iget bochülni, hanem az igeböl à prædicatort. Nemellyec hogy à mi prædicationkra nem iarnac, annac okat mi reanc akariac vetni. Debrecenudnac. Nem mi vagyunc oka, hanem az ü hanis

Miert nem iarnac nemellyec à mi Prædicationkra.

es gonoſz keuanſagoc. Mert nem keuannyac kereſic az Iſten igeiét, hanem az ördögét, kit mint hogy

hog nallunc nem találnac, azert nem halgatnac minket. Keduec ſzerent akarnaiac hog ſzollananc, mint az ördöc, hog kedue ſzerent ſzolla Euánac, es kedue ſzerent ſzollata Achab kiralnac, à hamis Prophetaual Sedechiaſſal. Miazt nem miuelhet ki: nemis miuellyűc, ez oka hogy nem akarnac halgatni minket, miképpen vgyan azon Achab kiraly gyűlöle, es nem halgata Micheas prophetát

Az Maſodikrul.

Sà áluala, *Genezareth tó mellet.* Ez ſem lón valami ſzép lelki ertelem nelkűl. Hanem azt ielen ti a viz mellet valo allaſaual Chriſtus, hog à prædicatoroc è vilag ſzerent, ſoc haboruságoc, es náualyacala vettetnec. Mert à viznec neue, gyakorta ſzent irasban, haboruságot, es náuallyat iegez. Mint ám Dauidnal, ki panaſzolkoduan az ű ſoc haborusagi felől, ig ſzól az Iſtennec: Szabadech meg Iſten engemet, mert be hatottac lelkemig à vizec. A bizoń dolog, hog à tó auag viz mellet ál minden Prædicator. Tele ez à tiſzt yeſzedelmekel, tele nyomoruſagokcal. Ha halgatűnc iai neſtűnc. Mert talam mi kepűnkbe mondanaia ollyãkor imezt Eſaias. Iai nekem hog halgattam, Szent Pal is ig ſzol maga felől. Iai nekem, ha nem prædicalloc. Az Iſten kedig Ezechiel Prophetanac imi-

A prædicatoroc allapatya è vilag ſzérent.

A uiz, haborusagot iegyez. Pſal: 68.

A prædicatoroknac ſoc fele ueſzedelmec. Eſai. 6.

Iaiha halgatunc. 1. Cor: 9. Ezech: 3.

gyen ſzolla. Ha midőn én azt mondom az Iſtentelen embernec meg halſz, te nem hirdetet azt neki, es nem ſzolláſz hogy meg terien az ű gonoſz vtarul es éllyen: Az Iſtentelen vgyan meg hal az ű alnakſagaban, de az ű véret à te kezedből kerſem meg. Igaz tahat, hogy veſzedelmes nem ſzollanic.

Iai ha nem ugy ſzollunc à mint kel.

De ha ſzollunkis, es nem vgy ſzollunc, à mint kellene, hanem à mint az emberec keuanyac, vgy hizelkedűnc nekiec, ottis veſzedelem kőuetkezik reiánc.

Eſa. 5.

Mert azt mondgya à Propheta, Hogy az azoknac, à kic à gonoſztionac mondgyac, es à kic gonoſznac.

Iai ha nem iol elűnc.

Megint, bator ha ſzinten igazat mondunkis, es nem iol élűnc, azis iai, azis veſzedelmes, miuel hogy à mit tanetaſunkal eppetenenc, azt gonoſz peldankal el rontyuc. Es Chriſtus aſſéle tanotót, à ki az ű Parancholatit meg nem tartuan, egy beket tanét, leg kiſsebnec mondgya lenni mennyek nec orſzagaba.

Matth. 5.

E uilagtul ueſzedelmet uariunc.

Vegezetre, bator mind tanetaſàba, ſ-mind io péld a adaſában iol iarionis el tiſztiben à Prædicator, mégis veſzedelmet varion è gonoſz vilagtul. Miképpen ſzent Pal panaſzolkodic azokrul mellyeket ůis, à tőb Apoſtolokis ſzenuedtenec. Chriſtus vrunc kedig, miluan monda à tanetuanyok nac, hogy è vilagon nyomoruſagoc leſzen. Es ha valamikoron veſzedelmes volt à Prædicatorſagnac tiſzti, ſoha nem inkab mint moſtan, midőn hamareb akarnac à halgatoc, vakmerő itelét lenni, hogy

1. Cor. 11. Ioan: 16. Moſt leg ueſzedelmesb á Prædicatorſágnac tiſzti.

hog ſem mint engedelmes tanetuanyoc. (Bizony
ſzelic moſt az, à mit vrunc iõuendõ képpẽ mon
ac vala az Apoſtoli rendnec. Ha à chelédes em-
bert, vgy mond, Belzebubnac hittác, meniuel in- Matth. 10.
ab az ũ haza nepét?

Ninchen más oly rend, mely anni ſzidalmat
allyon, mint az igaz Prædicatoroknac rendi, Az igaz prædicatoroc ſzidalmaztatnac az hamiſſac dichertetnec.
ikben, leg kiſséb vetketis meg iegzenec, es vtol-
ſó büntetéſre karhoztatnac az emberec. (Azon-
közbe peniglen, akarmely el vetet, ondoc, ſemmi
ur kellõ tudatlan vargais, à ki Prædicatorra tõtte
magat, tiſzteltetic es bõchũltetic, miert hog az a-
nyaſzentegyhaz ellen vgat. (Dicheric à papa ſzidal
mazokat, valaminemũc, es tudoſoknac mondgác,
bator ſzinten tõkéc legyenekis, magaſztallyác még
ha ſzõrnyũ eletet viſelnekis. De minket, kic Pa-
pual tartyuc, ſzidalmaznac. Legyen oly tiſzta, es
ſzent életũ bator valaki mint kereſztelõ Ianos volt,
es prædiccallya azt à tudomant, mellyet Papa præ
dical, ottan vtalatos. Legyen oly fertelmes más:
hog nallanal fertelmesb ſe talaltaſséc, chac tamad-
gyon Papa ellen, azonnal iambor. (Mi oka ennec?
Mert Chriſtus az õueiuel à tengeren iár. Az az
ſeddi è vilagnac hiuſagat, es gonoſsagat, es azert el-
lenzetic è vilagtul. A kic peniglen è vilagiac, à vi- Ioan: 15.
lag ſzereti azokat. Igaz azert, hog veſzedelmes é
vilagon, à prædicatoroknac allapattyoc.

(A halaſzoc kedig ki ſzallottac uala belóle. Hogy à halaſzokon, à Prædicatorokat kellyen érteni, abba ſemmi ketſég nem lehet. Vgymint kikrûl, à Prophetanal imígyen ſzolla az Iſten. Ime én ſoc halaſzokat kûldôc, es ki halaſzac ûket. Chriſtus azoknac, kiket à Prædicatorságra valaſzta, es hiua ezt mondá. Iertec vtannam, es embereknec halaſziua teſzlec titeket. A halo az û tanetaſoc, mely à tôruenbôl, es az Euangeliombol vagyon, mint az halo à fonálbol. Szûkſég penigien à halaſzoknac, ki, auagy le, ſzallanioc, az az, magokat megalazniоc, hogy fellyeb ne bôlchelkedgenec annal, à menire ſzûkſég, es tôbbet ne tulaidonechanac az û feieknec, hogy nem mint à kôzônſéges anaſzentegyhaz értelménec. Szûkſég à halotis meg moſni, az, à û tudomanyokat minden hamis ertelemtûl, es gonoſz botrankoztato elettûl tiſztan tartani.)

A Halaſzoc, à prædicatoroc.

Ier. 16.

Matth: 4.

Ki ſzallani.

A halot moſni.

Az Harmadikrul.

IMmar ſzollyunc az anyaſzentegyháznac melly toſagárul, es veſzedelmirûl, mellyec kôzôt mind addig forog, még it é vilagon vitezkedic. Es hogy mindenec nyiluabban legyenec, minden ugéknec iegyzéſit egyenként magyarazzug meg.

Ez Euangelio-
ombeli igek-
nec iegyzéſe.

A tó auagy à tenger, è vilagot, à haio, az aña-
ſzenteghazat, à halaſzoc, az Apoſtolokat es præ-
dicatorokat, à halo, az Iſten igęiet, à halac, az em-
bereket, à föld auagy à tengernec parttya, az ő ſóc
eletet iegzi. Ezec igen ſzép, es à kereſztyenſegnec
allapattyanac ielenteſére alkolmatos haſonlatoſsá-
goc. E vilag az habos es veſzedelmes tengerhez,
meltan mondatic haſonlatoſnac lenni. Mert mi-
keppen hogy gyakrabban mindenkoron hab, es
ſzel veſz vagyon à tengeren, ha kedig valamikor
chendeſzis, de mind az altal orankent félnec à ha-
bozoc à kővetkezendô haborutul, Azonképpen è
vilagis haboruſaggal, tudatlansággal, vaksággal,
tevelygéſsel, es minden gonoſsággal rákua. Vgy
annira, hogy ſokan el merülnec, es el veſznec benne,
azoc, kic à mint ſzent Pal mondgya az ű ęleteket
vilelic az ű elmęieknec heuságos voltaban, kik-
nec gondolattyoc meg ſötetült, es kic el idegenet-
tenec az Iſtenis ęlettül, à tudatlanságnac miatta,
mely ű bennec vagyon, az ű ſziuőknec kemenſe-
geiert. Kic minec vtanna teſti batorságban eſte-
nec, ű magokat attac faitalanságra, minden tiſzta-
talan chelekedetre, mellyeket telhetetlenül üzic.

E uilag ten-
ger.

Ephe. 4.

A Haiochka, az aña ſzenteghaz, mely è vi-
laghoz kępeſt, chac egy kichin, es mindenkoron à
tengeren, az az, à veſzedelmec közöt hanyattatic.
Midőn kezdetéc akcoron chac kiſded vala, minec

Az anyaſzét
egyhaz Haio

okaert, vrunkis kiſded ſeregnec hiua ůtet. Az vtan meg neuekedęc, mert è ſzeles vilagon kiterio-
Luc: 2. de. Im moſtan vilag vegezeti felę, megint be kez-
det ſzorulni. Mint az haiochkanac hog az orra,
Az anyaſzẽt egyhaznac mẽltoſága es batorſágos holtn. es az vtolſya keskeń ſzokot lenni, à kőzepi ſzeles.
Midőn peniglen azt hallod, hog à Chriſtus à ha-
iochkaba be mene, akcoron gondolkodgyal az
ańaſzentegházhaznac mẽltoſagárul es à veſzedelmec
Veſzedelmi. kőzőt valo batorságos voltarul. Szẽllyel haňa-
tatic vgyan è vilagnac habiaitul, de azert ſohad
Gen. 4. nem merůl, ſem meg nem romol. Nag haboc ta-
mattanac vala ellene, mikor Cayn meg őle Abelt:
Gene. 19. A Sodomabeliec haborgatác Lottot: Abraham
Gen. 12. & ſeq: az ů ſzarandoksagában ſoc boſzusagot ſzenue-
Exo: 1. 2. &c de: Az Iſrael fiai Aegiptusban nyomorgattata-
2. Reg. 19. nac: Rabságra Babilloniaba viteténec: A prophe-
4. Reg: 25. tac lezabel miat meg őleténec. Es minden időben
kilőmb kilőmb felę őldőzéſec ala volt vetteuen.
Moſtanis eleg ſoc, ſőt ſzantalan habot tamaſztot
az ördög è kis gyůlekezet ellen, mert egy felől à
pogan tőrőkcel ellenzteti, más felől az eretnekek-
cel. Mit nem keſertnec meg à Caluiniſtac es egeb
felę Sacramentariuſoc, mit nem az Anabaptiſtac,
mit nem à Pikhardoc, mit nem à Luterec, mit nem
az Arianuſoc es egyeb effelę ördőgnec eſzközi,
à ſzent Peternec haioia ellen, hog ůtet el merichec

es meg ronchac: de azert vgyan ſemmit nem tehetnec neki. (Es noha ſokakat) (à kic nem igaz ſzinel voltac az elõttis mi velünc) (ki ſzõktetnec bolõle, de azert à haio, es à haioban à valaſztottac, mind enni dihõskõdes kõzõttis meg maradnac, es ſenki nekic nem árthat. Mert à Chriſtus tartya ennec à haiochkánac kormanyat, û vigyaz erette, û õrzi, oltalmazza, es igazgattya, ſoha el sẽ tauozic tülle, hanẽ igereti ſzerent, vilag vegezetiglen minden napon vélle marad. Onnét az anáſzenteghazbol tanét, es tanettat az û tülle küldetet prædicatorokcal. Valaki azert kiuül vagón ennec à ſzent Peter haioiánac, nem à Chriſtus tanetuanya, hanẽ az Antichriſtus prophetáia.)

Az ereie... ſemmit nem tehetnec az a nyaſzenegyenhaznac.

Matth. 28.

Reguiet eugy vfatcrya abelu ceuet puſillum

(Kõuetkezic az Euangeliomba, hogy Chriſtus *keré Petert, hogy à fõldtül bellyeb uinneie.* Ezis az anáſzenteghaznac tõkelleteſséget ielenti. Mert valami û benne chelekedtetic à mind à végre valo, hogy è fõldiektül el tauozuán, elmẽnkel mennékbẽ forgodgunc, meg gondollyuc hogy ninchen it meg maradando varaſunc, hanem iõuendõt keresünc. (Kettõ vala à haio, azt beſzelli az Euangeliſta. Mellyeknec egyc à Sinagógat, az ô tõrueńbeli gyülekezetet iegzette, maſic à ki Petere vala, az Euangeliom alat valo anáſzenteghazat. A Sinagogaba

A fõldtül bellyeb uitetni.

A két haio mit iegyez.

Pſalm 47. ůl vala regenten vrunc, hirdetuęn az ů igęiet lakobnac, es iteletit Iſraelnec. De moſtan immar, az ſzent Peter haioiaban ůl, es onnęt tanét. Azert ((ſzól vala imigyen egy à halaſzoc kózzůl. Bizonságat keuannatoke, az en bennem ſzollo Chriſtuſ nac: mert ha ů nem oktatna, es nem tanetana minket az ů ſzent lelke altal, heiaba valo volna minden Prædicallaſunc. ((Mint hog az Apoſtolokis, Chriſtus parancholattya nelkůl egeſz eiczaka halaſzuan, ſemmit nem foganac, de midón ů hagya hog meg veſséc à halot, ſzantalan halat vonanac ki. Innet vagyon, hog minden prædicationkat is madságon kezdgyůlcel.

Mondam hog à halaſzoc à prædikatoroc. Mert mikeppen à halaſzoc à viz fenekérůl à partra kivonſzác à haloual à halakat, azonkeppen ezekis. Adáminac náualyas fiait, à teuelygésnec fótetſe géból, az gonoſz ęletnec hamis el mulando gyonyorůſegéból, es à karhozatnac melyſegéból, az Iſten igeięnec altala, az órók ęletre viſzic. Azt hirdetůc tinektec, vgymond ſzent Pál, hog ez heiaba valo dolgokbol terietec az élo Iſtenhez ki menet foldet teremtet. Az Iſten igeie peniglen, mihez haſonlettatnęiec iobban, mint à halohoz? Mert à toruenból, es az Euangeliombol kóttetet, mellyekben ſoc fele fonál vagyon. Tanetáſnac, intéſ

A prædicatoroc halaſzoc. Actor. 14. Az Iſten igeie halo.

nec

nec, feddéſnec, igeretnec, vigaſztalâſnac, es io pel-
daknac fonala. Azert inti ſzent Pâl az ũ tanetua-
nát Timotheuſt, hogy prædicallya az Iſtennec igę-
iet ęrette legyen alkolmatos, es alkolmatlan idő- 2. Tim: 4.
ben, fedgyen, oktaſson, inchen minden engedel-
meſséggel, es tanetâſsal. Touabba mint à halo à
vizben, azonkeppen az ige è vilagon, ſzéllyel ki
terieſztetic. Szent Pâl ũnnen maga el kezduen,
Hieruſalemtũl, Tot orſzagig terieſzte ki. Es ingẽ Rom. 15.
ſem velnęie az ember mikor ũtet meg fogia mint
ſzent Pâlt. A kit meg fog azt erősen tartya mint Actor. 9.
ſzent Petert, ki nem valhatic vala meg Chriſtus-
tul, miuel hogy az örők ęletnec igęiet talalta vala Iohan. 6.
nalla. Annac fölötte, minden féle halakat, az az,
minden rendbeli, es minden nemzetſégből valo
embereket be fóg, mert nem ſzemely valogato az Act. 10.
Iſten, hanem akar mely nemzetbenis à ki féli ũtet,
es igaſsagot chelekedic, kedues ũ neki. Vegezet-
re mint à halo hogy valamig à vizbe vagyon mind
addig más halakat foghat, azon forman, valamig
az Euangeliom prædicaltatic è vilagon, ſoha egy
bűnős ember ſem rekeſztetic ki Iſtennec irgalmaſsa
gabol chac meg tęrien. Senki felől tahat ketſégbe
nem kel eſni, mert à kit ma meg nẽ fogot az Iſten-
nec igęiçnec haloia, azt holnap meg fogia.

A Halac, meg mondam imént, hogy az embe- Az Emberec Halac.
rec. Vgyanis michoda egyeb à maganac hagyatot

ember, ha nem à viſzben vízo hal? Ki à bűnnec melyſegében, egy gonoſságrul máſra, egy vetkeſrűl ſzazra haiol es uſz, es kőueti az ű ſoc gonoſságit. Miképpen ſzent Pal bizonságot teſzen rulla, imigyen iruan az Epheſusbelieknec. Meg holtatoc vala à vétkeknec es bűnőknec miatta, mellyekben forgottatoc ez elől, é vilagi életnec mi volta ſzerent, à feiedelmeknec akarattya ſzerent, kinec birtoka az égben vagyon, annac à lęleknec, ki moſtan hordozza az engedetlen embereket, kic közőt ez elől mies forgunc vala, à mi teſtűnknec gonoſz keuansągiban, azokat chelekeduęn, mellyec teſtűnknec, eș kedu ű nknec kellenec vala, es termeſzet ſzerent, haragnac valánc fiai, mint à többiec. Latode meni ſoc dolgot foglal magában ez Euangeliom?

Ephef. 2.

Mint kezdett neuekedet, es mint fog uegre iárni az anyaſzentegy haz.

Sőt ebben az Euangeliomban mind megiellentetic, mi modon kezdetet, es neuekedet à kereſztyenség, végreis mint leſzen neki dolga. IESVS Chriſtus az atya Iſtennec fia elſő eppetőie es feiedelme ennec ez eppűletnec. Az vtan oſzton neuekedni kezde, es annéra neuekedéc, hogy à haio megtelic vala halakcal, midőn az apoſtoloc è ſzeles vilagon el oſzoluán, mindenűt meg vetic vala à halot. Vgy hogy immar nem valánac ű nnen magoc elegec à ſoc halaknac ki vonasára, hanem *intene tarſoknac, bogy ſegetteneiec ůket.* Az az, varoſonkent

Tarſoknac intenec.

piſpő

Tit. 1.

puſpökőket, es azoc egéb egházi emberket ſzer-
zenteſkic à prædicallásban es à ſzentſegeknec ſzol
galtarasában, ſegettői lénec az apoſtoloknac, es ű
vtannoc az anyaſzentegházznac igazgatoi. Nem
chac meg fogac peniglen à halakat, hanem kies vo
nac à partra: az az: az ű ſzép inteſekcel es tanetta-
ſokcal iora vezerlec űket, es őrőc eletre igazgatac.

Az eretnekec ſzakaſztyac meg á hálot.

Meg ſzakad uala penig az ű haloioc. A halónac meg ſzakadozáſa, az igénec hamis ertelemre valo magarazattyat iegzi, mely az eretnekektől ſzar-
mazic es ſokaknac vtat nít, az aňaſzentegházbol valo ki menéſre. Mert mindiaraſt, még midon à halo az apoſtoloc kezében vala, tamadánac, alnac munkaſoc, kic à Chriſtuſnac apoſtoliua valtoz-
tatuán magokat, hamiſsac voltanac, hamiſsan hirdetec az Euangeliomot, ſzakadaſt tőttenec à halon. Teuelyeguen es egyebeketis teuelyegtet-
tőn. Azon igyekezuén hog mi modon à tanetua-
rokat vtannoc vonhattac volna. De moſtan im-
mar è vilagnac vége fele, tőbben tamadtanac ta-
madnakis naponkent. Es bizonyara ebből teczic ki, hog immaron hamar el fog vegeztetni è vilag hog meg ſokaſodnac à teuelygőc. Miuel hogy Chriſtuſis azt mondotta, hog akcoron, itelet nap-
ia fele, ſoc hamis prophetac tamadnac.

De még más tanulſagotis vehetűnc ez Euangeli ombol. Tudni illic imezt, Hog miképpē Peternec

akcor

akcor lõn ſzerencheie à halaſzashoz, midõn á Chriſtuſnac ſzallaſt ada, es az ũ haioiabol prædicaltatec az Euangeliom. Azonkeppen, valamely feredelmec, vrac tartományoc, varaſoc, cheledes emberec, helt adnac à Chriſtuſnac igaz tudomanyanac, es annac hirdetteteſénec, azoknac à ſzallaſert, mind è vilagi, ſmind mennyei iokcal meg fizet ũ ſzent felſége. Regenten valamely népec közõt ſzarandokolnac vala à Patriarchac, mindenec megaldatnac vala, es ſoc iot veſznec vala Iſtentũl. Obednec hazais, mikoron à frigynęc ſzekrenie otlõn, Iſtennec beuſèges aldomáſat erze. Conſtantinus Chaſzar, ſzallaſt ada Chriſtuſnac. Sylueſter papat tiſztelę, es bõchũle, halgata es võue tũlle az Euangeliomot, egyhazakat rakata, à papat es egèb egy hazi nepeket meg kazdagèta, Az vr Iſten minden io ſzerenchèuel ſzerete ũtet erette, minden teſti es lelki iauaiual meg aiandèkoza.

A hol Chriſtuſnac es az Euangeliomnac hely adatic, ot minden io uagyon

1. Par. 13.

Moſtanis à mely orſzagokban, herczekſègekben, tartomanyokban, es varaſokban à Romaiegy haznac tudomanya hirdettetic, ot latunc iob rendet, es elõ menetelt minden dolgokban, ot latunc tõb aietatoſsagot, es atyãfiui ſzeretetet az emberec közõt. Chac è mi hazankbanis, az à réſz mèg valamenire bekeſegesb, melyben à régi hit, es tudomañ tartatic. Valamèg peniglen közõnſeggel val

lyuc

lyuc vala azt, nem vehete hatalmat az ellenſég mi raitunc. De minec vtanna ſokan el hagyac az ſz: lſtuan kiralytul reianc maradot hitet, es egy hazug bőreb ől ki but barát vtan indulánac, az vr lſtennec melto haragia, es kemeń iteleti ottan raitūc lőn. Ezeket ertuen es latuan, mindeneket arra intec, hog halgaſsac az lſtennec igeiet az anyaſzentegyhazban. Holot ha eddig meg marattanac, ez vtannis maradgyanac meg, à kic onnét ki teuelyedtenec, teriencc megint oda. Vgy leſzen hog az lſtenis mi hozzanc terien irgalmaſsagáual, es időuel az ęlőknec főldere iuthaſſunc è vilagnac habos tengeréből.

Luther.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HATODIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, az ſzent Mate Euangeliomianac ötödic réſzeből vetetet.

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Mondom tinektec hogy ha fellyeb nem beuelkedic â ti igaſſágtoc az iras tudokenal, es â phariſeuſokenal, be nem

be nem mehettec mennyeknec orſzágában. Hallottad, bogy à regieknec mondattatot legyen: Ne ólly: Valaki kedig ôlend: iteletre kôteles. De en mondom tnebted, bogy minden ualaki meg harakſzic àz ù attyafiara, kôteles iteletre. Valaki kedig attyafianac eſzt mondandja: Racha, kôteles tanachra, Valaki kedig ezt mondgya: Te bolond, ez kôteles â pokolbelitüzre. Annac ollyert mikor à te aiandekodat az oltarra uiſzed, es ot megemlekezel, bogy à te attyadfianac üalami nebezſége uagyon te ellened, bad ot aiàndekodat az oltar elôt, es menyel, ô vele bekellyel meg á te attyadfiaual, es akkor tér meg, es ut fel aiandekodat. Bekellyel meg à te ellenſegeddel hamar, meglen az uton uàgy ù uele, bogy uàlaha ne adgyon á te ellenſeged à bironac kezebe, es á biro à poroſzlonac kezebe, adgyon tegedet, es â tömlöczbe uettetteſsel. Bizony mondom teneked, bogy ſemmikeppen ki nem mégy onnan, meglen mind az utolſo fullyerigien megfizetz.

C

Az Euangeliomnac Sommaia,

EMaí Euangeliom, à kereſztyeni igasságrul ſzòl, mely nem kiuûl vagyon à iamborságnac kilſô mutogatásában, hanem belôl à ſziunec, es az igyekezetnec io modon valo igazgatásában, hogy nem chac lattaſsunc, hanem valoba iamboroc legyünc. Nem ſzereti Iſten à kép mutatokat, kic ollyanoc, mint à meg feierettetet koporſôc, kilſô ſzennel azt mutogatuan, hogy meg tartyac az lé-

Matth. 23.

tem

nnec parancholatit, belől kedig tellyesec leuęn minden alnokſaggal. Minemmiec valanac à Phariſæuſoc es iras tudoc.

Leg előſzőr peniglen, tanet minket Chriſtus ez Euangeliomban, az igaſságnac tőkelleteſsegé-ről.

Maſodſzor, elő hozza az Iſtennec paranchólattyat, melyben tiltya az őldőklęſt, es azt meg magyarazuan, meg mutattya, hogy à parancholatoknac meg tartáſa, nem chac à kilső chelekedetek be ſig, hanem leg inkab à gondolatoknac meg męr ſzéſebe.

Harmadſzór, à meg bekelléſről, es az atyafiai meg engeſzteléſről emlekezic.

Az Elsőről.

HA *fellyeb nem beuelkedic à ti igaſſágtoc, &c.* Igaſſagnac neuez it, minden ioſzágos chelekedet, es iamborſagot. Es midőn fellyeb akaria be-ſzélkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæuſoc, es iras tudoknac igaſsagánal, azt keuannya, hogy igasbac, es iamborbac legyünc azoknal, Mert ha nem, tahat mennyeknec orſzagaba be nem męgyünc. A Phariſæuſoc iamborſaga imillyen vala. Kilső ęleteket igyekeznec vala az Iſten tőrvenyehez ſzabni, es vgy viſelic vala magokat, hogy

Igaſſag, à iamborſag.

Az igaſſagnac beuelkedeſe mi legyen.

A Phariſæuſoc iamborſaga minemű.

hogy eleget tennénec az emberec ſzemöknec, es olyanyiluan valo gonoſsagokban, magokat nem foglallyac vala, kiert az emberi tőrueni öket meg bűntetethette volna. Ezt kedig chac azert miueltec, hogy az emberektűl dichertettenec, es magoknac böcsületet talaltanac volna, Eleg nyiluan meg beſzelli Chriſtus ſzent Matenal minemű volt az ű chelekedetec. Midőn alamoſnát akartanac adni, trombitaltattanac előttöc, hogy haluan az emberec, bochűltéc volna űket ęrette. Midőn imadkoztanac à Sinagogakban aluan imadkoztanac, es az vczaknac ſzegletin, hogy lattattanac volna az emberektűl. Midőn böitőltenec, meg komorcottac orczaiokat, hogy teczenénec egybeknec böitölni. Az az, mindent chac emberi lataſra, es ez vilagi dichőſegert miueltenec. Vgy hogy, ſem alamoſnakodtanac, ſem imadkoztanac, ſem böitőltenec volna, haez vilag ſzerent nem vartanac volna tiſztelet es dicheretet belőle. Es azt aletottac hogy eſſek ſzem ſeń veſzto chelekedetekcel, eleget töttenec az Iſten parancholatinac, es Iſtennec keduét talaltac.

Matth. 6.

Miſem uagyunc iobbac à Phariſeuſoknal.

De mint vagyunc mi benne? iobbac vagunke ezeknél? fellyeb hallaggyae à mi igaſsagunc ezeknec igaſságat? fellyeb halladgya, de nem igaſsagunc hanem gonoſságunc. Hogy lehet az? Megmondom, vard meg chac, Azoc à io chelekedet

ból kereſnec vala haſzontalan el mulando emberi dicheretet, mi kedig à gonoſsagbol. ũc adakozan, akarnac vala dichertetni, mi nem adakozũc, hanem ragadozunc, es azert vgyan iamboroknac akarunc hiuattatni. ũc imadkoznac vala, mi ſzidkozodunc atkozodunc, fertelmes ondoc beſzedekeſzollunc, megis io kereſztyeneknec mondgũc magunkat, ũc boítólésból teſteknec ſzenuedteteſébol kereſnec vala tiſzteſséget magoknac, mi reſzgſegből, es dobzodásbol kereſũnc, níluan vadnac mind ezec, vgy annira hogy ſenki kőzzũlũnc meg nem tagadhattya. Illyeten à mi igaſsagũknac beuelkedéſe. Szidalmazzuc à Phariſæuſoknac kep mutataſokat, es nem veſzũc eſzũnkbe, hogy mi igen nẽ kép mutatoc, hanẽ tellyeſséggel Iſtenelnec vagyunc. Vgy hogy bator ne inchen immaronſenki arra minket, hogy igaſsagunc beuelkedgyec, hanem hogy ollyanac ne legũnc, mint à lo, es az őſuer, mellyekben ninchen okoſsag. Mert annéra el merültünc à gonoſsagba, hogy nem meſze vagunc azoktalan allatoktul à ſoc oktalan bũnőknec miatta. Akar chac az iutna immar eſzũnkbe à mit maſut monda CHRISTVS hogy ha pœnitentiat nem tartunc, egyetembe mindnyaian el veſzũnc. Es ha à menyorſzágnac el veſztéſe nẽ féltethet, ottan chac à karhozat rettentene meg, es ternenc iſtenũnkhoz valaha.

A mi Iſtenünc.

Pſal: 31.

Luc. 13.

Mit keuan Chriſtus tũlũnc.

Azt akaria altalan fogua Chriſtus vrunc hogʼ ha be akarunc menorſzagban menni, nagob legyen à mi igaſsagunc, nem kiſseb à Phariſæuſoc igaſságanal. Mi kedig eddiglen chac azũ igaſsá gokat ſem ertũc fel, nem hogʼ, meg haladtuc uolna azt akaria, hogʼ nem chac kilsõ chelekedetũnket ſzabiuc az Iſtennec tõruenyehez, hanem ſziuũnket es gondolatunkatis. Azt akaria, hogʼ hubõl Iſtenert nem emberekért miuellyũc az mit miuelũnc. Sõt à menüre lehet az mi io chelekedetũnknec minden kilsõ mutogataſat el tauoſztaſsuc, es chac annéra láſsac emberec azt à mit miuelũnc, à menbõl keuannya az Iſten neuçnec dichirete. Erre tanet minket iduõzetõnc midõn à Phariſæuſoknac dõlfõs maga haño imadkozaſokat, alamoſnalkodaſokat, es bõitõleſeket hatra vetuen, à mienket oda be, à ſziube rekeſzte vgyan, de azert azt mondа hogʼ vgy vilagoskodgyec à mi vilagoſságunc az emberec elõt, hogy láſsac à mi io chekedetünket, es dichõechec à mi atyankat ki mennekbe vagyon. Eleg minekũnc az mi lelki eſmeretũnknec bizonság tetele, ha ſenki nem leſzenis egyeb à kit minket iamboretana. Azt beſzelli ſzent Pal, hogez à mi dichõségũnc, à mi lelki eſmeretũnknec bizonság tetele. Es azert int, hogʼ ne legyũnc à hiu dichõségnec keuanoi, hanem kiki mind proballya meg az ũ chelekedetét, es vgy ũnnen magábã legen

Math. 6.

Math. 5.

2. Cor. 1.

Gal. 6.

dichõ

dichőſége nem másban, Bolondsàg ez idő ſzerent valo keués dichiretert es tiſzteletert el veſzteni az őrökee valot. Vrunc kedig ńiluan beſzélli, hogá az emberi dicheretnec kereſői el vőttec az ű bęreket, es ſemmit à más vilá gon nem varhatnac az ű chelkedetekert. *Math. 6.*

Az Masodikrul.

HAllottátoc, *bogy à regiekńec meg mondattátot legyen. Ne őly &c.* (Hogá iobban meg ertheſsűc, mint kellyen à mi igalságunknac nagyobnac lenni, az iras tudoknac, es Phariſæuſoknac igalsagánal, à tőruent magárazza Chriſtus, es meg mutattya, hogà tőruen nem chac à kilső io erkőlchőt es io chelekedetet keuanńa, hanem à ſziunec indulatites, annac fölőtte, hogá nem chac à kilső gonoſz chelkedetert karhozic el az ember, hanem à gonoſz gondolatértis, es à belső gonoſsagokert, vgá mint, haragert, gyűlőlségert, iregségert, boſzu allaſnac keuanságaért, es egyeb ſziubeli vetkekęrt. *Ne őly: Valaki kedig őlend, ittletre kőteles.* A kép mutato igalság, elegnec alęttya, embert kézzel meg nem őlni. Mint Saul kiraly, hogá gűlőluen Dauidot, nẽ akar ia vala eg olykor, tulaidon kezeiuel ű̇tet meg őlni, *Mi végre hozza clà uruncà parancholatot.*

hanem veſzedelmekre kûldi vala monduan, Le-
1. Reg. 18. gen à Philiſtinuſoc kezeraita, De Chriſtus vrunc
Negy keppen ſzegetic meg è parancholat ki nem kezét hanem ſziuét nézi az embernec, fe-
lyeb valo igaſagot keres ebben à parancholatban.

((Négy keppen ielenti, hogy meg ſzegettetic ez è pa-
rancholat.

1. Meltatlan haraggal. Elöſzör oly meltatlan haraggal mely gyûlöl-
ſeget, es gonoſz akaratot foglal magában. ((Mert
ſzent Ianoſis azt mondgya, hogy minden à ki meg
haragſzic fele barattyara, gyilkos)) Bizony nagy
1. Ioh. 3. vétec, felebaratunkra haragodni, es ûtet gyûlölni,
mert hogy ſzeréſsûc azt parancholta Iſten, nem
hogy gyûlöllyûc. ((Szolloc peniglen oly haragrul,
mely az embernec gonoſzt kéuan, es boſzu allá-
Gene. 4. ra igyekezic. Mint à Cayn haragia vala, ki igen
meg haraguec, es le eſéc az û orczaia. Es alnakul
ki hitetuen Abelt à mezöre meg öle ûtet. Efféle
Iac. 1. harag, az Iſtennec igaſsagat nem chelekedi.

Io haragis vagyon. Vagyon más féle haragis, mely à ſziunec ſze-
retetiből, az Iſten tiſztelſegénec, es felebaratunc iá-
uoſsegénec buzgo kéuanſagabol ſzarmazic, Il-
lyen haraggal haraguéc meg Phines, mikor à pa-
Num. 25. razna Sidot, à fertelmes Madian nemzetſegeböl
valo aſzony emberrel egyetembe meg öle)) Illyen
harag vala Dauidbanis, midön fianac Salomonac,
3. Reg. 2. teſtamentomba meg hagya, hogy Ioabat, es Se-
mei

meit meg ólętnęie. Moyſeſis vgyan ezẽ féle haragbol vagata le egy napon, harom ezert az Iſrael fiai közzül, Igy mondatic az Iſtenis meg haragodni, mikoron à bűnert bűnteti az embereket. Minden è vilagi feiedelem azonképpen, midőn az oruoſlakaſztattya, à toluait kerekbe tóreti, es egéb gonoſz teuőket más bűnteteſsel bűntet. A ſzűlekis, valamikor gyermekeket, es à io meſterec ha tanetuaſiokat meg veric. Mely harag nem chac nem illatic, hanem igen ſzükſéges, es haſznoſis. Kirűl azt mondgya ſzent Agoſton, hogy fele baratodra haragonni à végre, hogy meg iobbecha magat, egy ezes ember ſem mondgya gonoſznac. Mert effele indulatoc az iónac ſzerelméből, es à veteknec gyűlőlſegéből ſzarmaznac.

Exod. 31

Szükſéges az io harag.

Sőt ha az, à kinec tiſzti mutatnaia hogy meg bűnteſse, à gonoſságot, megnem bűnteti, nęha az Iſten egéſz varaſokat, es kőſségeket meg bűntet ęrette. Miuel hogy à Beniamin fiai meg nem bűntetic az Leuita feleſegénec meg ſzeplőſetőiet, chac nem az egeſz nemzetſeg ki tőrletec ęrette. Eli à fő pap, el halgatuan fiainac gonoſsagokat, velec egyetembe, ſzörnyű halallal hala meg. Miert hogy è moſtani időben ſemmi fegyelem nincben, Bűntetęs nelkűl karomlattatic Iſten, az Iſtennec igeie, se à ſzentſegec à hitetlen eretnekektűl. Bűntetes-

Veſzedelmes dolog, el ſzenuedni à gonoſſágot.

Iud. 19.

1. Regi 4.

E moſtani időbeli ſoc gonoſſágoc.

nelkûl ſzabadon vſoralkodnac, es chalarkodnac az emberec, hamiſsat itilnec à birac, rontyac, dulolyac, foztyac à ſzegeń nepet à hatalmaſoc, koborlo hadnagyoc, Iſtentelen katonac es haiduc, A ſoktelmes çlet, reſzegség, hasárt gilkoſság es minden gonoſság el aradot kôztûnc, az vr Iſten feguerrel, ehséggel, dôg halallal bûntet bennûnket. De ezekcel meg nem elegedic, hanem ha à fridelmet az ISTENNEC boſzuia meg allasára fel nem ſerkennec, à kôſség meg nem iobbetya magat, ez idô ſzerent valo vtan, ôrôc bûntetéſec kôuetkeznec. (*Valaki azert meltatlan meg haragzic attyafiara kôteles itiletre.* Az az, bûntetelre mélto vetket mi uelt. Oly bûnôs az Iſtennec itelô ſzéki elôt, mint, à gilkos, az embereknec iteletec ſzerent.)

Az Iſtennec ielen valo oſtori.

2. *Haragnac ielentéſeuel.*

(Maſodſzór, vetkezic è parancholat ellen, *ne ôly*, à ki magaual nem biruán, inteséuel, gunyolasáual auagy egyeb ielekcel, meg ielenti felebarattya ellen valo haragiat es dihôſséget. Kirûl imezt mondga vrunc. *Valaki attyafianac ezt mondandya, Racha, kôteles tanachra.* A Racha, mint ſzent Hieronimus magarázza, harag es boſzu ielentô ige, annit teſzen kedig, mintha azt mondanád: te agyas. Auagy te roſzas. Auagy te ſzegeny ember. Mely mondás, noha vg teczic hog nem igen gonoſz, mind az altal, miert hog meg haragut ſziubûl ſzarmazic,

Mllegyen à Racha.

mazic, es felébaratunknac meg vtalaſat mutattya, valaki azt mondangya, tanachra kõteles. Az az, meg erdemli hogá biro, valami bizonyos bũntetéſt ſzabion ũ neki.

Harmadſzor, meg ſzegi vgyan azon parancholatot minden, valaki felebarattyat, ńiluan valo ſzitokcal illeti. Mintha ũtet bolondnac mondga. Mely mondaſért, kõteles à pokolbeli tũzre. Mert holot à parancholatokat à ſzeretet tõlti be, es ezec mind ellenkednec à ſzeretettel, tudni illic, à harag, gyũlõlség, haragnac ielentéſe, à ſzitkozodás, ki nem lattya hogá az õldõkles tilto parancholat, ezekel mind meg ſzegetic. Ha kedig à ki azt mondgya màſnac, te bolond, kõteles à pokolbeli tũzre, kerlec gondold meg mit erdemlenec azoc, à kic beſtyenec, beſtye lęleknec, beſtye ſzũletnec ſziuogyacattyokfiait? Oh atkozot ńeluũ emberec. Bizon ezekhez illic ſzent Dauidnac ámaz mondàſa. Rakua ſzaioc atokcal es mereggel. A ńelu, azert adatot volna embernec, hogy Iſtent dicherie velle es felebarattyát eppèche, nem hogy eb modra vgalson.

3. Szitokcal ſzegetic meg ẽ parancholat.

Pſal: 13. Mire ualo à nyelu.

Negyedſzer, vetkezic è parancholat ellen, à ki kilſõ gyilkoſságot chelekédic, kezęuel embert

4. Kilſõ gyilkoſſaggal. Luc: 24.

Leu. 14. ôl. Kirûl imigyen ſzôl à tôrueń. Valaki meg ůtendi, es meg ôlendi az embert, hálallal hallyon meg.

Exod. 22. Erched ha toruentelen miueli. Mert malut
A gonoſzokat tartozie meg ôlnia biro. az vagyon parancholua hog à gonoſz teuôket ne engedgyec élni. Annac okaert, ha à biro à gonoſzokat tôrueń ſzerent meg nem ôli, vetkezic benne. Miképpen vetkezéc Saul, hog Agágot, az
1. Reg. 15. Amalechitac kirallyat meg nem ôle, es azert veſzté el orſzágat. Achabnakis az Iſrael kiralyának is
3. Reg. 20. mezt monda Iſten. Miuel hog el bochátad az embert, ki halalt erdeml vala, à te lelked leſzen az ů
Erdemes á gonoſzokat meg ôlnie. lelkeiert. A ki peniglen az ů hiuatallyanac tiſztiſzerent à gonoſzokat meg ôli, nem chac bůnt nem val benne, hanem még érdemes chelekedetetis chelekedic. Mint mikoron, à Leui nemzetſége, huſzon harom ezer táian leuágtanac volna à Sidokban, à baluany imadaſert,
Exod. 32. monda nekic Moyſes. Meg ſzenteltétec ma à ti kezeiteket, kiki mind az ů fiaban, es attyafiaban, hog aldomas adaſséc tinektec. Oly ember ôldôkles tiltatic azert az ôtôdic parancholatban, mely nem tôrueńbôl ſzarmazic, hanem dôllyes haragbol.

Es immar lattyatoc meniuel kellyen, ez egy parancholatnac meg tartaſaban, à mi igaſsagunk
Az igaſſagnac beuelkedeſe. nac fellyeb halladni à Phariſæuſoknac igaſsagat.

Vgyan

Vgyan ezent erchétec à tőruénnec tőb reſzerűlis, Chriſtus vrunc az egeſz toruénnec meg tartaſat, à ſziunec indulatiba rendeli. Moyſes à fanac agaira vete à feiſzet, midőn azt monda, hogá kiólend, kőteles leſzen iteletre, de iduőzetőnc à gyokerére. Valaki vgymond meg harakſzic attyafiára kőteles iteletre. Mert à harag, à gyilkoſságnac győkere.

(De talam nem ok nelkűl miuelem, ha it aztis meg mondom, miert neuezi Chriſtus, à pokolnac kennyat, Gehennánac. Mert à hol mi magyarul pokol tűzét mondanc, ot Chriſtus Gehenna tűzét monda. Hieruſalem mellet à Moria hegy alat, egy ki folyo kutakcal, es igen ſzép ſzőld fakcal meg ekeſsetteret győnyőruſeges Gehinnom auagy Gehinnom neuű völgy vala, mellyet magyarul Hinnom auagy (Hinnom fia völgyenec mondhatnanc. A Sidoc győnyőrkődúen à helynecſzepſegeben, midőn az őrőc Iſtennec tiſzteletit hatra vetuén, baluanyoknac kezdettenec volna ſzolgalni, à Moloch baluannac ot à völgyben ſzoktac vala aldozni, es meg egétni az ű gérmekeket. Az aldozatnac ideién peniglen, dobokat verettenec, hogá zoknac zőrgeſetűl, ne hallatnęiec à gyermekeknec reuáſoc. Es innet neueztetęc vgyan azon hely más neuuel Tophetnec. Mert à Dobnac Sidoul Toph neue. Azt à helt, az Iſten felo Ioſiás kiraly,

A Pokolnac kennya, miert hiuattatic Gehennanac.

Hinnom völgye.

A moloch aldozattya.

Tophet. 4. Reg. 23.

raly, hogſenki ot tőbbe ſe fiat ſe leannyat ne ſzen-
Hier. 7.19. telneig, vtalatoſsa tőue, dőgőket vona. uan oda. Mikeppen az Iſtenis feńegeti vala à Sidokat, à Prophéta altal, hog oly idő lenne, melyben az à balua nyozo aldozatnac helye, nem fogna Tophetnec auagy Gebehinnomnac, az az, à Hinnom fia völgyenec hiuattatni, hanem öldöklés völgyenec, es hog ot halottac temettetnénec.

A gehenna neuénec okai. Ket oka lőn azert hog à pokolnac tuze, es az őrőc karhozat, attul à völgytűl venne neuet.

Első mert immar az à hely, loſiaſtul fogua, iſzonyu vtalatos vala, à ſoc dőgtűl es egyeb ondögſagtul, miuel hog Hieruſalemből oda hordgyac vala ki à dőgőket, es akar mi ondoc allatokat is.

Maſodic, miert hog ot ſzoktanac uala à germechkéc egetteni es aldoztatni, es à nag faidalomnac miatta, mellyet à tűztűl ſzenuettenec, ſiraſt reuáſt tenni. Akaruan azert Chriſtus à pokol kęnnia iſzonyuſagat, es kegyetlen gőtrelmét ielenteni, annac az iſzonyu ondokſagos, es kénzo helynec neuét tulaidonéta neki.

Az Harmadikrul.

Mikor á te aiandekodat az oltarra ùiſzed, es Mi-
nec vtanna meg tanetot volna reia Chriſtus,

ſtus, hog nem chac ember ôléſtûl, hanem haragtul es ſelebaratunknac leg kiſseb meg bantàſatulis oltalmaznunc kel magunkat, immaron aztis meg mondgya mit kellyen annac miuelni à ki vagy gyarloſagbol, vagy hertelenſegbôl vagy akarmintis, attyaſiat auagy barattyàt meg bantotta volna. Iol eſzébe vegye kedig minden kereſztyén, mely igen erôltet minket vrunc, hog ſelebaratinkal meg bekellyûnc, es meg egyenelſedgûnc. Igen erôltet Christus, à meg bekelléſre.

Azt ielenti, hog igen ellene vagon lſtennec az mi kôſztûnc valo egyenetlenſég, es annira meg bantatic ûis velle, midôn atyankfiainac vetûnc, hogy ſemminemû aldozattal meg nem engeſzteltethetic kilômben, hanemha meg bekellûnc egymáſsal. Es ha meg tekénted à mit beſzél, meg látod, hog nem akar ſemmi hallaſztaſt tetetni, à meg bekelésben, hanem arra int, hog minden dolgaidat hatra veſsed grette, es azonnal meg legyen, mihelyen eſzedbe iut, hog valami viſza vonyas auagy haragvagyon kôzôttetec. Nem kel halaſztani à meg bekélléſt

Mert ha az aldozatotis mely kezedbe vagyon, el kel hadnod grette, ſockal inkab akarmit egyebet: es illic hamar el vetned lelki eſmeretedrûl azt, à mi nem engedi, hogy kellemetes lehes ſem tennen magad, ſem ſzolgalatod à telſtened elôt:

Nem chac añac parãchollya kedig ezt Chriſtus

azt

Mind annac ki míſt meg bantot, mind á ki meg bantatot, parancholtatic á meg bekélleſ.

azt mondga arañ ſzaiu ſzent Ianos, à ki maſt meg bantot, hanem annakis à ki meg bantatot, es azert nehezel arra à ki meg bantotta ũtet. Akar imígy akar amugy, ualamint ſ-ualahog vagyon valaknec maſsal egyenetlensége, meg kel bekelleni. Ha azt mondanad. Hog kõuefsem en meg azt, à ki en ellenem vétet? Hiſzem ũ tartoznęiec inkab engemet meg kõuetni? Igaz, enis mondom hog vg vagyon. De azt gondold meg, hog vrunc fellyeb akaria bęuelkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæuſoc igaſsagánal. Euel bęuelkedic peniglẽ fellyeb, ha à ki tegedet meg bantot, aztis te talalod es te engezſteled meg. Azt parãchollya ſz: Pal, hog à gonoſztul meg ne gõzetteſsünc, hanẽ inkab gõzzũc meg ioual à gonoſzt. Minẽ artaſz hanẽ haſznalſz magadnac vélle, ha még ellenségedhez is iol tartod magadat. Ha ũ gonoſz te hozzad, es te io vagy ũ hozza, nem à tiedre, hanem az ũ feiére gyũiteſz tũzet. Es ha az ô tõrueńbeli aldozatoc elõt (mert midõn ezeket ſzolla vrunc akcor még azõc valanac) illyen igen ſzũkséges volt à meg bekelles, mineuel inkab mikor az vy tõrueńbeli aldozatok hoz akarunc iarulni?) Aldozunc mind anniſzer, meniſzer à mi vrunknac ſzent teſtet ſzent veret hozzanc veſzũc (Aldozunc midõn imadkozunc, alamoſnálkodunc, es egéb iot chelekedünc. De ezec nem kilõmben eſnec Iſtennec kedue ſzerent,

Rom. 12.

Ibidem.

Az uy tõrueńbeli aldozatoc elõt, ſzũkſégesb, á meg bekelles.

hanem

hanemha bekeségbe es ſzeretetbe leſzünc feleba-
rainkal. Ennec okaert im hallyad mit mond meg
gis iduözetönc. *Bekellyel meg à te ellenſegeddel ha-
mar, meglen az uton uagy ü uelle.* Pelda beſzéd ſze-
rent valo ſzollás ez: Melyben meg ielenti vrunc, Pelda beſzéd.
mely igen nagi ſzorgalmatoſsággal kellyen azon
igekeznünc, hogi bekeſegeſsec legyünc min köſz-
tünc, es ha egbe veſztünc, meg bekellyünc. E vila-
gon igi ſzokot à dolog lenni, hogi ha adoſoc va-
gyunc valakinec, ha minket à biro eleibe idéz, es
bizonyoſoc leſzünc benne, hogi ha törueńre bo-
chattyuc igünket, el fogiuc veſzteni, iobbat nem
uhetünc magunkal, mintha mikor à birohoz mē-
künkbe vton vagyunc, meg ſzerzödünc pörösun-
kd. Mert ha azt nem miuellyük, es töruenńel me-
gyen veghez à dolog, tiſzti ſzerent tartozic à biro
igazat tenni mifelölünc, es azert à tömlöchbe vét,
ſki ſem bochat onnét meglen fillelrül fillérig meg
nem fizettyük, az adoſsagot. Es ekèppen két kart
fogunc vallani. Eggyet hogi à tömlöcznec büzit
es à fogságnac kuſsebséget el kel türnünc, máſt,
hogi à mit az adoſsagba el engedet volnais à pö-
rös, ha ideien ſzerzöttünc volna vélle azt ſem en-
gedi immar hanem éppen mind meg veſzi azt, à
miuel neki tartozunc.

Ezenképpen ha valakit meg bantottunc va- A pelda be-
lami modon, azon legyünc, hogi még az vton va- ſzednec értely
me.

gyunc

gyunc é fôldôn, es à mi biranknac az Iſtennec igaſ
ſzéki eleibe nem iutottunc, addig bekellyũnc meg
vélle, es vgy meg engeſzteltetic az Iſtenis, ſ-meg
bochat mi nekũnc. De ha azt nem miuellyũc me
dôn az itiletnec ideie el iũ, akcor oſztan nem lo
ſzenhelye az irgalmaſságnac, hanem igazat itel es
azokat à kic felebarattyokcal gyũlôlkôttenec, à
ſzolgaknac, az ôrdôgôknec kezekbẽ adgya à po
kolnac tômlôczebe vetteti. Honnet addig ki nem
mennec, még mind az vtolſo filleriglen meg fi
zetnec az az, ôrôc kazhozattal veghetetlen kem
nal fizetic meg, az ũ ſziuôknec kemenséget. An
nac okaert, forogion elôttũnc mindenkoron, à mi
vrunknac tanetâſa, igyekezzũnc tôkelletesbec lem
ni az iras tudoknal es Phariſæuſoknal, felebara
tinkat ſe gyũlôllyũc, ſe ſzidalmazzuc ſe meg ne
vtallyuc, legyũnc kéſzec azoknac à kic ellenũnc
vétettenec meg bochátni, à kiknec kedig mi
vetettũnc azokat engeſztellyũc meg. Vg
tauoſztathattyuc el az Iſteñec kemen
es engeſztelhetetlen haragiat, vgy
menekedhetũnc meg, az ô-
rôc karhozatnac
tũzetũlis.

Szent

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Marc Euangeliſtanal vagyon megirua VIII réſzeben.

AZ időben, mikoron nagy ſoc nep eggyůt uolna, es nem uolna mit enniec, leſus hozzaiá hiuan az ů tanetuanyit, monda nekic: kőnyőrůlők é nepē: Mert immar harmad napig maradnac en nalam, es ninchen mit enniec: Es ha eben bochatō baza ůket, el ſzakaſzkodnac az uton. Mert nemellyec ů kőzzůlők táuol iőttenec. Es felelenec ů nekvi z ů tanetuanyi: Honnet elegetheti meg ůket ualakiit é puſztában kenyerrel? Es meg kerde ůket: Hany kenyeretec uagyon? ůc kedig mondanac. Het. Es paranchola â nepnec, hogy â földre le telepednenec. Es uőuen â het kenyeret, minec utánna hálat adot uolna meg ſzege, es ada az ů tanetuanyi nac, hogy eleikben tennec. Es eleikben tőuec â nepnec. Vala egy keues halachkaiokis, es minec utanna halat adot uolna, paranchola, hogy ezeketis eleikben tennec. őnec kedig,

dig, es meg elegedenec. Es az el maradot meſſzirol e bet koſárral ſzedec fel. Azoc kedig, à kic ötte: uda ugy mint negy ezeren ualánac. Es el bochatta ùket.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

NNec ez Euangeliomnac ſommaia imez, hogy à kic Chriſtuſtul ſzibŏl kereſic, es az ŭ hiuataliyok ban ſzorgalmatoſsággal el tarnac, azoc ſoha meg nem fogatkoznac é vilagi eletekre valo ſzŭkſegékben. Mellyet azert oluaſunc è korban, midŏn az arataſnac ideie vagyon, hogy ne nézzŭnc à gabnanac ſe beuſegére, ſe keues voltara, hanem az Iſtenre, ki az ŭ benne bizokat, chac keuęs eledellelis el tudgya tartani es taplalni. Mert ha ennyi ſoc embereknec, kereſeknek kŭl, ſŏt még az apoſtoloknac remenségec kiuŭl à puſztaban eledelt ada, miuel hogy az ŭ ſzent geięt halgattya vala, ketſęgnelkŭl moſtanis, minden hiueket, kic ŭ benne vetic remenſęgeket, el tart es el taplal. Meg bizonettya it vrunc, hogy igaz ſzent. Dauidnac imillyen mondáſa. A kic Iſtent kereſic, ſemminem ŭ ioban meg nem fogyatkoznac, Iſiu voltam, im meg aggottam, de ſoha nem láttam hogy az igaz el hagyatot volna, ſem hogy az ŭ maguánac kolduláſra iutot volna igę. Rouideden, chelekedetiuel meg mutatá vrunc, hogy à mint maſut mondá, à kic Iſtennec orſzágat minden-

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

Pſal: 33.

Pſal: 36.

deneknec elõtte kereſic, azoknac meg adattatnac mindenec valami nelkũl ſzũkõlkõdnec az ũ teſti ęleteknec taplalasára.

Mi ebben é prædicatioban, leg elõſzõr azon tudakozzunc, minemũ ſzũkſęg keſzęrete vagyunkat, erre è choda tętelre.

Maſodſzor, ſzollyunc à choda tętelrũl.

Harmadſzor, lelki ęrtelmet mondgyuc meg, vgyàn azon choda tętelnec.

Az Elsõrũl.

Mikoron nagy ſoc nep eggyũt volna, es nem volna mit ennie. Abban ſemmi ketsęg ninchen, hogy világi io tetemenertis kõuettec Chriſtuſt à ſeregec. Mellyet ſzent Mate níluan ielent monduàn, hogy ſoc betegeket hoztanac vęllec, es Chriſtuſnac labaihoz vetettec, kiket Chriſtus mind meg gyogyetot. Mind az altal hogy fõképpen az ũ igeięnec halgatasàert gyũltenec legyen ũ hozza, meg techic abbol, hogy el feletkezuen à teſti eledelrũl, harmad napig maradtanac vala vrunkal, az ũ beſzedènec edelſęgetũl meg fogattatuàn, es tartoſztatuã. Holot akarnàm hogy mindẽ ember eſzébe veñęie az Iſten igęienec erõs es hatalmas voltàt. Mellyet valakic buzgo ſziuel halgatnac, oly igẽ nagy gyõnyõrũſęget veſznec belõle, hogy maid vgàn el feletkez-

Miert kõuetic Chriſtuſt à nep Matth. 15.

Az Iſten igęienec erõs es hatalmas voltà

nec è vilagi dolgokrul, es ſzükſegekrül. Azon
pſal. 118. ſzól vala imigyen felöle ſzent Dauid. Mely gondod
Iſtenem, az en ęnemnec à te beſzedid, à męznek
edesbec az én ſzamnac. A kic peniglen még fem
ſietnec halgatni az Iſtennec igęiet, hanem azt hatra
vetuen, az ũ teſteknec ſzolgálnac è vilagi gond
ba, es ſzorgalmatoſságba foglallyac magokat, a
zoc nem ertic, es ner veſzic eſzekbe, ſem ertęt
ſem gyönyörüſęges voltat. Mert ha ertęniec, mi
dön az ördög imillyen gondolatot tamaſztana ſzi
uökben, hogy nem mehetnęnec à prædicatiora, ſ
uel hogy ſzamot kellene vetniec, hazoknal ſocdol
goc, maiorſagokra kerreskedeſekre ſoc gondęc
volna, azonual azt vennęiec el o eſellene ven
à Teſtamentumbol, à mit Moyſes az Iſrael fiainac es Ch
ſtus monda à Satannac. Hogy nem chac kenyer
Matth. 4. él az ember, hanem minden igęuel, mely Iſtennec
ſzaiabol ſzarmazic. Es ezt meg gondoluán, in
kab varnáiac az Iſten igęiebol, hogy ſem mint az ũ
ſzorgalmatoſsagokbol mindẽ ſzükſegeket. Mert
noha az Iſten igęie kiualtkeppen à teleknec eleſege,
mind az altal à teſtnec taplalasárais ſzolgal, vg mint
melyben, mind teſti ſ-mind lelki iócigertetnec Iſten
tül minekünc. Es à hol az emberi okoſság modot
nem talal benne, honnét lehesſen meg, à mi teſtünk
nec eleſege, es ruhazattya, ottis biztat minket az
ige, hogy mindenec beuſęggel meg adatnac Iſten

chac

chac iariunc el hiuen az mi hiuatalunkban. Mikep pen elegge meg bizonyettatic az è mai Euangelium ban. Mert latuan vrunc azt à ſokaſágot, mely im maron harmad napig maradot vala ũ velle à puſztában, eledel nelkül ſzükolkodni, meg eſec ſziue, ekönyörüle raitoc. *Hozzaia hiuán azert tanetuanyit monda nekic.* Könyörülöc è nepen, *mert immar harmad napig maradnac en nallam, es ninchen mit enniec. Es ha ẽn bochatom haza ũket, el ſzakaſzkodnac az ũton, mert nemellyec közzülöc tauul iöttenec.*

Az Apoſtolokcal valo beſzelgetes, nem egyebre valo, hanem hogy az-ũ beſzedekből meg tetſęc, hogy az emberi okoſság ſzerent, nem vala mondgya honnet lehetne anni ſoc nepnec eleſege à puſztaban, es annéual tekentetesb, es böchületesb lenne à Chriſtuſnac ſegétö choda tętele, meniuel nagyob vala à ſzükſeg. Mert azt mondgya egy bölch, hogy oly ękes az Iſtennec irgalmaſsága az haborusagnac ideien, mint à ſzép eſö az aſzaly idöben, A ſeregeknec eledelre valo ſzükſegec, es à Chriſtuſnac azokon valo könyörüléſe keſzerete azert ũtet erre à choda tetelre. Mellyet mi eretünc irt meg az Euangeliſta, hogy imez két dolgot tanullyuc meg belöle. Elſö, minemũ legyen è vilagon, az Iſten igeięnec buzgo halgatoinac allapatyoc. Máſt, hogy minden ſzükſeginkben, batorſagos bizodalmunkat veſsüc à mi vrunknac io voltában,

Az Apoſtolokcal valo beſzelgetes mire valo.

Eccl. 39.

Mi keſzerete Chriſtuſt à choda tetelre

Mit kel tanulnunc it.

Az Iſten igeie halgatoinac allapattyoc.

Ez à ſokaſág, melyrûl é mai Euangeliom emlekezetet teſzen, à puſztába mene Chriſtus vtan, holot nem keńer, hanem ehség vagyon, es ſoc vezedelem ſzokot tôrtenni. Vgyan azon ſzerencheţ kel meg keſerteni mindeneknec, à kic vrunkat kôuetuen, az û igeiet halgattyac. Azert parancholya, hog à ki û tanetuaña akar lenni, es û vitanna menni, meg tagadgya magát es fel vegye kereſztit. Azert mondgya ſzent Pâlis, hog mindenec à kic Chriſtusban iol akarnac élni, haboruſagot ſzenuednec. De mind az âltal, hala legen Iſtennec, iob à mi allapatunc azoknac allapattyoknal, kic è vilagon bodogoknac lattatnac lenni, miuel hog az Iſtennec gondgya vagyon mi reiánc. Annac okaert, ſoha ſe ehség, ſe ſzegeńség ſe egyebnemû ſzûkség oly ne leheſsen, ki minket ketelkedésben eithetne, hanem à mi ſzemeinc mindenkoron arra legenec figelmeteſec ki minden allatoknac ereſéget âd. Ki az apro hollo fiakatis el tartya. Kirûl nag biſzuaſt vallya ſzent Dauid, hog ſzorgalmatos gondot viſel û reia. Es à mint ſzent Peter int, minden gondainkat Iſtenre veſsûc, mert û neki gondga vagon mi rullunc. Tudga à mi mennei ſzent atyanc mi nelkûl ſzûkôlkêdûnc, tuduán megis adgya azt minekûnc.

Tim. 3. Pſalm: 144. Pſalm. 135. 100. 39. 1. Pet: 5. Matth. 6.

A ketelkedés ſoc gonoſságnac oka.

Nem oc nelkûl akaria penig len, à ketelkedeſt ki rekeſzteni à mi ſziuünkbôl az Iſtennec igeie, hanem

hanem azért, hoǵ ſoc gonoſság ſzokot belőle tamadni à houa be ferkezhetic. Tudni illic, fertelmes élet, orzás, toluailás, mindenfele chalardság. Mert vallyon mi viſzi à fertelmes ſzemelyeket, teſtekcel valo kereskedéſre, hanem à ketelkedés, hoǵ nem remellic az Iſtennec ſegetséget, es azon felnec hoǵ kilőmben el nem elhetnec? Michoda kiſzteti orzáſra, toluailáſra, alnac chalardkodásra az embereket? à ketségben esés. Azt alęttyac, hoǵ ha nem orzanánac, toluailanánac, es chalardkodnánac, ſemmi elő menetec nem lehetne, es nem volna modgyoc benne, mint taplalnáiac magokat. hoǵ azert à ſoc gonoſsagoknac oka, à ketelkedés tanul legyen mi tűllűnc, tanullyuc meg ebből ez Euangeliombol, hoǵ ſegéthetis, akaris minket ſegeteni à mi vrunc, chac kőueſsűc űtet, halgaſsuc az űſzentięęet, legyűnc ſzorgalmatoſoc az mi hiuatalunknac tiſztinec viſelesében.

Az Maſodikrul.

ES meg kerde ůket. *Hany kenyeretec uągyon.* Ved eſzedbe, hoǵ ít Chriſtus nem akara vy keńeret teremteni, hanem à keueſet à ki vala, azt ſokaśeta meg. Szokot modǵa vgyan à mi taplalaſunknac ez, hoǵ munkalkodgyunc, es ki ki az ű hiuatallyahoz illendő munkaual kereſse keńeret. Mely mo-

Szokot modgyá az mi taplalaſunknac.

Genc. 2. dot akcoron ſzerzè es rendele Iſten, midõn meg
ſzolla Adamnac, munkaual eſzed à Földet
mõlchet. A te orczadnac veretekeuel eſzed à te
Sóc képpen el kenéredet. De mind az altal ha valamikor à mi
tarthat Iſten munkanc nem foganatoſis, vadnac ũ ſzent felſeg-
minket. nec egéb modgyai az mi el tartaſunkba. Mert ottis
à hol az elõt nẽ volt, vy eleséget teremthet es ad-
hat az õueinec. Mint hog à puſztában, az Iſrael
Exod. 16. fiainac menbõl ada mannát, es à kõziklabol vi-
Exo: 17. zet, Samſomnakis kedig à ſzamar alla kapczá-
Iud: 15. iabol. Touabba à keuefet ſokca teheti. Mint az
3. Reg. 17. Sareptabeli õzueg̃nec keues liſztét, mellyet annera
meg ſzaporeta, hog mind az ũ chelédet, ſ-mind ki-
lyes Prophetat ki tarthata vẽlle à dragaságbol:
4. Reg: 4. Megint eg más õzueg̃nec keuẽs olaiát, oly igen
meg ſokaſéta, hog el aduán, à ſoc adoſságot mind
meg fizeté az arrabol, es maradekiáual gérmekes-
Ibidem. tül el éle. Eliſæus propheta altalis chac keuẽs ke-
nẽrrel, ſzaz embert elegéte meg. Annac fõlõtte, az-
tis meg miuelheti, hog valamely allat à kiember-
nec eletére io nem volna, ioua legén, es elheſsenec
vellé az emberec. Miképpen oluaſsuc, hog à Ma-
rathnac keſeru vizet, mellyet à nagy keſerüségtül
Exo: 15. ſenki meg nẽ ihatic vala, oly ẽdeſsé tõue, hog meg
ihatac az Iſrael fiai. Es az ſemmire kellõ vad parcit,
kit midõn à Prophetac fiai meg koſtoltac volna,
4. Reg: 4. kialtani kezdenec Eliſeus prophetara monduán.

Halal

Halal vagyon atyanc è fazekba, eg̃ kis liſztet vgán azon propheta bele bochatuan, oly io izũe tõ uè, hog̃ io keduel meg ehetéc, maga az elõt ſzaiok baſem vehetic vala. Eledel nelkũlis el tarthat pe-
niglẽ, à kit el akar tartani, mint Moyſeſt tarta negẽ Exod. 34.
uen napig, es Illyeſt. Eñec okaęrt, bizoń mélto hog̃ 3. Reg. 19.
mindenkoron es mindenũt bizzunc à mi Iſtenũnk
ben, dichiriũc ũtet, ki nẽ chac lelkũnkre viſel gon-
dot, hanem teſtũnketis enni ſoc kèppen taplallya.
Mélto hog̃ halat aduã neki, az ũ meg mondhatat-
lan nag̃ io voltárul, imigyen ſzollyunc Dauiddal. Pſalm. 74.
Halat adunc teneked Iſten halat adunc, es ſegetsé-
gül híjuc az te neuedet, hirdetty ũc mindẽ choda te-
telidet. Mert à mi vrũkis arra tanéta minket, midõn
vtsen á bet kenyeret halát ada. Peldat aduàn nekũnc
hog̃ ſoha az Iſteñec aiandekihoz halá adás nelkũl
ne nullyunc, hanẽ minden idõben aldgúc az Iſtẽt,
es az ũdichirete koronkent ſzankban forogion.

Oʃ uenec kedig, à hét keńerbe, es à keueș halach-
kakbã, es meg elegedenec. Es az maradot morſalekokat, A Chriſtus
het kosárral ſzedec fel. Azoc kedig á kic õttenec negy Iſteni hatalma.
ezeren ualanac. Ezec à Chriſtuſnac Iſteni hatalmát
bizonettyac, es à choda tetelnec nagy voltát. Es e-
getembe aianlyac nekũnc, az mi Iſtenũnknec beu-
seges iotetemeńit. Vg̃ mint ki ſokcal tõbbet ád miert ád ſo-
annál à meni eleg volna. Nem azert hog̃ el veſz- kat nekunc
tegelsũc, ſem hogy el reichũc, hanem hogy à mi az Iſten.

Luc. 11. [illegible]gyon à mi ſzükſegünknec, aual [illegible]
lyuc à ſzükölködöket. Chriſtuſnac imillyen [illegible]
teſe ſzerent. A mi meg marad, adgyatoc alamoſ
náha. Eskövetuén az apoſtoloknac példáját, k
à keueſet ſem tartac meg, hanem örömeſt a ſer
gekcel közlec. Meg halloc à chodát, hallyuc im
mar annac iegzeſét es lelki ertelmet.

Az Harmadikrul.

KEtſzer oluaſsuc hog Chriſtus meg elegetette à ſokaſagot. Egyſzer öt arpa kenerrel, Ma ſzör héttel) mely hét kenerrül nem mondgya az Euangeliſta hogy arpa kenér lőt volna, es azert velem hog buza kenyer volt. (Az öt arpa kene ren, à Moyſes öt koñueit ertem, mellyekben az ö törueñ irattatot meg, es az Iſteni tudomany à ſoc példac es haſonlatoſságoc alat, nem kilömben, d reitettetet es be fedeztetet volt, mint az arpa mag hog kemeñ polyuaba vagyon be rekeſztetuén. A hét buza kenyer peniglen fő képpen azokat, az Euangeliomban, niluan, es homaly nelkül ki pra dicaltatot dolgokat iegzi mellyekcel à tekozlo fa at, az az, à tellyes emberi nemzetet, meg ſzabadé ta Chriſtus à teſti ehségből, es minden riaualyik bol, mellyekbe eſet vala gonoſzul, el tekozoluán az ü attyanac ioſzágat. Mert az irasban kenerne neueztetnec az Iſtennec aiandeki es mi hozzan

Az öt arpa kenyer, mit iegyzet.

A hét kenyer mit iegyez.

Az Iſten aiandéki kenyerne mondatnac.

valo

valo oly io tetemẽni, mellyec altal à mi meg rom-
lot termeſzetũnket Iſten fel eppẽti helyere allattya
es taplallya. Miuel hoġ vagy teſtũnknec, vaġ lel-
kũnknec, vagy mind à kettõnec eltetesére es tapla-
lasára adatnac minekũnc.

Hét kiualtképpen valo nyaualyaba eſet va- *Az emberi*
la kedig az emberi nemzet, à mi elſõ ſzũleinknec *nemzetnec*
vetkec miat. Mellyekbõl hét keñernec etele altal *hét nyaualyai*
ſzabadet meg Iſten minket.

Elſõ nyaualya ez lõn, hoġ el veſztettũc volt, *1. Ã paradi-*
à paradichomnac gõnyõrũſéges gũmõlchit, mel- *chombeli gyũ-*
lyeket Iſten az mi teſti eletũnknec meg tartasára *mõlchnec el*
teremtet vala, ki rekeſztetẽnc paradichombol, nẽ *ueſztéſe.*
engedtetec hoġ tõbe az ot valo draga ſzép gyũ-
mõlchõkcel elhetnẽnc. Meg kel vala azert ehel hal
nunc, ha az mi kegyelmes vrunc, más modot nem
murat vala eletũnkben, de kõnõrũluen raitunc,
modġat mutata mint kellyen eletũnkre gondot vi-
ſelnũnc. A te orczadnac veretekeuel egyed, vgy *Gen. 2.*
mond, à te kenyeredet. Azt paranchola, hoġ mun- *Mint kellyen*
kalodgyunc, ſanchunc, kapallyunc, es vġ kereſsũc *kenyerünket*
keñerũnket. Kit ſzent Dauidis bizoñet, imigyen *kereſnünc.*
ſzoluán. A te kezeidnec munkaiat eġed. Es ez az *Pſal. 127.*
egic à hét keñernec tudni illic à ſzokot teſti keñer, *Az elsõ ke-*
mellyet Iſten à vẽgre ada minekũnc, hoġ à paradi- *nyer é teſti*
chombeli eleſẽgnec el veſztéſe vtan euel ellyũnc. *kenyer.*

2. Nyauaʼya nem tudni az Iſten akaratyat.

Amos: 8.

Masodic ńaualyaia az emberi nemzetnec, mez volt, hogʼ az Iſtennec akarattyat nem tuguc vala. Nagʼ ehségʼ tamada azert è fődőn azt mondga à propheta, nem keńernec, hanem az Iſten igeięnec ehsége. Mely ehségből hogʼ minket meg mentene, az ű ſzent igeiet lelki keńerűl adà minkunc,

2. Kenyer, az Iſten igeie.

hogʼ abbol ertenőiőc az ű akarattyat, ertuęn meg chelekednőiőc, es à paradichomnac el veſztet bodogſagára iutnãc. Ez à masodic keńer mellyet hogʼ

Math. 6.

ſzűntelen kernenc, hagya vrunc ſzent Matenal. Es Melynec meg utalàſat feddi vala à Sidokbã mondúan. Mért kőltitec à ti penzeteket heiaba, es nem

Eſa. 55.

keńerre? Bizońara aldot keńer, vgʼmint kiuel elteretetic taplaltatic es hizlaltatic az embernec lelke, es

Ioan. 6.

azert neuez tetic az irásban eletnec igeięnec.

3. Nyaualya, ertelemtűl, es bőlcheſegtűl ualo megʼ fóztatás.

Harmadic fogʼatkozàſoc az embereknec ben volt, hogʼ annéra meg foſztattattunc vala minden ertelemtűl es bőlcheségtűl, hogʼ nem erthetnéiőc az Iſtennec es iduőſségnec dolgait, es à teſti ember, à ſzent Lęleknec chelekedetit meg nem foghatnáia, ſőt az Iſten igeie balgatagságnac lattatnęcc előtte. Ezis keſerű nagʼ ehségʼ vala, melynec eltauoztatasára harmad keńeret ada Iſten minkűnc,

3. Kenyer, az ertelemnec es bőlcheſégnec kenyere.

Prouer: 9.

az ertelemnec es bőlcheségnec keńeret. Azert ſzol vala imigen Salomonnal az Iſtennec bőlcheſege. Iertec egyętec az en keńeremet, es igyatoc à bormellyet őlgyetettem tinektec. Es az igaz embernűl

azt

az beſzélli eǵ bőch, hogy élteti Iſten, az életnec es Eccle: 15.
erkölſnec keſſereuel, es az iduőſseges bőlcheségnec
vizeuel itattya őtet.

Negedſzer ígen el tauozot vala az emberi nē- 4. Nyaualya, azigaſsagtul ualo el tauozás.
zet, az igaſságtul. Vǵ hogy nem chac nem keuanna
igaſságnac, hanem vtalnais azt. Imet uagon, hogy ſz: Dauid Pſal: 13. 52.
vtan, ſzent Palis panaſzolkoduan, azt mondgya, Rom. 13.
hogy eǵ értelmes es eǵ igazis ninchen, ſem ki Iſtent
kereſnéie. Tellyeſec valanc mindnáian alnakſággal
bűnnel es főrtelmeſséggel, űreſsec mindennemű
iotul. Azt latuán, aianla nekűnc à mi Vrunc, negé-
diket à pœnitenciánac es kőn hullatáſnac keńeret, 4. A kőny hullatáſnac keńyere.
mely altal tiſztulnanc à bűntűl, alkolmatoſsá len-
nenc az igaſságnac keuanasára es kereſesére. Er-
ről è keńerről ſoc helyen emlekezic ſzent Dauid.
Mint mikoron imígen ſzolla Iſtennel. Eltecz enge- Pſal: 79.
met vram Iſten kőn hullataſoknac keńereuel. Eiel Pſal: 47.
nappal keńereim voltanac nekem az en kőn hulla-
taſim. Vaiha gákorta élnenc euel è keńerrel, bizo-
nara è moſtani eletnec keſerűſegénec vtaña, veghe-
zetlen őrőm kőuetkezneiec mi reianc, miuel hogy Matth. 5.
bodogoc à kic ſirnac, mert űc meg vigaſztaltatnac.

Otődic nyaualyaba, ebbe eſtűnc vala, mi- 5. Nyaualya, az egyenetlenség.
őnà mielső ſzűleinc az ISTENNEC paranchola-
ttyat meg ſzegéc, hogy eſz veſzes es egyenet-
lenseg tamada kőſztűnc, vgy annéra, hogy nem
chac eǵgikűnc az maſikunkal meg nem alkha-
tic vala, de eǵgenkéntis mindenikűnc ſinnen

maga

magaba viſzauoñaſt erez vala à teſt es à lelec kö-
zöt. Vgymint à köſztünc valo ellenkedeſt akarki
és meg ertheti, chac azt gondollya meg, mely tauul
voltanac egymaſtul, à Sidoc es à poganoc, mely
Ephes. 2. Ioan: 4. nag gülölſég volt vgan azon Sidoc es à Sammari-
Ioſeph: ant: lib. 13. ca. 8. tánuſoc közöt. Söt chac az eg Sido nemzetſegis,
meni fele ſzakadozot volt, holot nemellyec Phari-
ſeusoc, nemellyec Eſſeuſoc, nemellyec Saduceusoc
voltanac. Az bennünc valo viſza vonyaſrul pe-
Rom 7. niglen eleg bizonſonſagot teſzen ſzent Pal, midön
azt mondgya maga felöl: Hog à belſö ember ſze-
rent gyönörködic az Iſtennec toruenyebe, de ma-
ga más töruent lát az ü tagiaiba, ollyat à kiellen-
kedig elmeiénec töruenéuel, es à ü tagiaiba lakozo
Gal. 5. bünnec töruenébe foglyá teſzi ütet. Megint maſut azt
iria, hog à teſt à lelec ellen kéuán, es viſzontag à le-
lec à teſt ellen. Ebből à gonoſz eſz veſzésből, es e-
gyenetlenſegből hog minket meg ſzabadetana az
mi Iſtenünc, meg halgatuan az ü ſzent fianac ere-
tünc, valo könyörélet, az Euangeliomnac alta-
5. Kenyer à hitnec egyegyeſsege. la, à hitnec egyégeſsegére hoza minket, es à két nem-
zetſégből egy anaſzentegyhazat ſzerze. Mely e-
2. Cor: 10. gyegyeſséget ſzent Pal kenyernec neuez monduan.
Egy kenyér es egy teſt ſokan vagyunc. Az ü ſzent
lelkétis adá minekünc, hog à teſtnec gonoſz keuan
ſagit annac ſegetſegéuel meg győzheſsüc, es à lelek-
nec birtoka ala vetheſsüc ütet. Es ez az ötödic ke-

nyér,

nyet, à kőſztűnc es bennűnc valo egygyeſség. Meſyből minemű nagy győnyőrűſéget végénec à keresztyenec, meg ielenti ſzent Dauid, mikoron imígyen ſzól. Ime mely io es mely gyonyorűſéges égyűt lakni az atyafiaknac. Pſal: 132.

Hatodic féle ehſeg, az Iſtentelenſeg vala. Mert à bűn miat el veſztette vala ember az Iſtent, ki nelkűl valahol valami vagyon, ſemmi nem egyeb, hanem męreg es keſerűſég. Hieremias Prophetánac imillyen mondáſa kęnt. Tud meg es láſſad, mely gonoſz es keſerű, hogy el hattad à te vradat Iſtenedet, es hogy az ű fęlelme ninchen te nálad. Erti vala ezt ſzent Dauidis, ki Iſtennec az ű bűnei ellen valo haragia miat meg keſereduén imígy panaſzolkodęc. Ninchẽ egeſseg teſtemben à te haragod előt, ninchen bekęſégec az én tetemimnec az én buncimnec előtte. Ez illyen nyaualyas ehſeg meel tauoſztataſara, az Iſten fia, hatodic kenyeret ada minekűnc. Tudni illic űnnen magát, hogy enníőc űtet à hitnec altala, Iękec ſzerent, (azert neuezi egynehanſzer magát menyből ala ſzallot kenér nec) ennőiőc az oltari ſzentſęgbenis az ű ſzent teſtet, es innőiőc ſzent véret, à kenyernec es bornac ſzine alat, es à keppen eggye lennenc mindnyaian à kic az egy kenyerrel elűnc. Hat. 6. Nyaualya Iſtentelenſeg. Hier. 2. Pſal: 37. 6. Kenyer, à Chriſtus. Ioban. 6.

Hetedſzer, el veſztettűc vala az Iſten ſzenęnec lataſatis, es az őrőc eletnec dichőſegénec meg 7. Nyaualya az Iſten ſzenelataſának el ueſztéſe.

ele-

Pſal: 16. elegetŏ kenyeret. Kirŭl ſzent Dauid egy olykor is migyen ſzolla. Meg elegedem, midŏn meg ielenic, Iſten, à te dichŏſeged. Es mely nelkŭl, ſoha az Iſtennec abrazattyara teremtetet okos lęlec ſem meg nem elegedhetic; ſem nyugodalmat nem talal magánac. Bizony ezis nagy ehſeg vala es nagy nyomoruſag, ki rekeſztetni abbol az ŏrŏc dichŏſegbŏl, melyre leg elŏſzŏris teremtetet volt az emberi nemzet. De ebben ſem hagya el veſznŭnc az mi vrunc Iſtennŭnc, è vilagra kŭlde az ŭ ſzent fiat ęrettŭnc, hogy ŭ altala è vilagbol, az ŭ ſzent országanac bodogſagaba minket be vinne. Ennec okaert mondgya vala imezeket Chriſtus. En keſzętec nektec, mikeppen az ęn atyam keſzętet ęn nekem orſzagot, hogy egyetec, es igyatoc az ęn aſztalomon, az en orſzagomban. Ha el menendec es helyt keſzetendec tinektec, iſmet el iŏuŏc, es hozzam veſzlec titeket, hogy à hol ęn vagyoc ties ott legyetec. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert kellemetes volt à ti atyatoc elŏt hogy orſzagot ſzerezzen nektec. Ezis az ŏrŏc bodogſag kenyernec nevęztetic à ſzent irasban, es meltan ęrtettetic az hetedic kenyęrén. Egy valakinec imillyen mondaskent. Bodog à ki kenyeret ęſzic Iſtennec orſzagaban.

7. Kenyer, az mennyei bodogſag. Luc. 22. Ioan: 14. Luc. 12. Luc. 14.

Mikor oſztogattatnac è kenyerec, Ezeket ez hét kenęreket ſzegdeli Chriſtus, es az Apoſtolocaltal à nępnec oſztogattya, midŏn

Præ-

Prædicaltattya az Euangeliomot è ſzéles vilagon, es az ũ ſzent igeiçben igéri, megis adgya az ũ bennc hiuõknec minden iauait, mellyec nelkũl ſzũkõlködnec mind teſteknec, ſmind lelkeknec çlteteſére es taplalasára.

De à nép à fõldõn ũl mert az emberi nemzetnec nagób réſze inkab ſzereti è foldieket hogy nem mint az mennyeieket. Nem emelic fel lelkeket Iſten hez, nem kçuannyac tellyes elmçiekcel Iſtent es az ũiauait. Sõt vannac ſokan ollyac, kic az Iſtennec aiandekit, chac annibol ahçttyac, menibol az ũ kenſagokra vonhattyac. Azokrul mondga ſzent Pal, hogy az vr Chriſtuſnac nem ſzolgálnac, h a nem az ũ haſoknac. Hog haſoc Iſtenec. Hogy az ũ bolchcſçgec teſti Chriſtuſis, Hogy nem az Iſten igaſſagat ſomnyuhozzac, hanem az õuéket mutogat ſzac. Hogy az Iſten igeiçnec maguat, nem io fõldbe, ſõt inkab, az vt félen, à tũis kõzze, es à kũ ſziklára hadgac eſni. Ezec à fõldõn eſzic à keñeret, mert vagy chac è fõldi haſzonért kõuetic Iſtẽt, es az Euangeliomot, vagy teſti keuanſagoktul meg fõrtõſztetuen iarulnac az vr vachoraiahoz, es nẽ iduõſsegekre, hanẽ karhozatokra vçſzic Chriſtusnac ſz: teſtet es ſz: véret. Hogy ingen ſe ſzollyac azokrul, kic vgy ragaſzkottanac è vilaghoz, es è vilagnac ſzorgalmatoſsagitul annera el foglaltattanac, hogy ingyenchac elzekbe ſem iut az Iſten, es az iduõſség. Kik vagyon Dauidnac amaz panaſzolkodáſa. Em-

A fõldõn ũlni legyen. Rom. 16. Philz 3. 1. Cor. 2. Math. 2. 25. Iohan. 6. 1. Cor. 11. Pſal. 5.

bereke-

bereknec ſiai, még leſztec illyen nehez ſziuűec? Miert ſzeretitec à heuſagot es kereſitec à hazukſagot?

A keués halachkákon, erthettyuc az Iſtennec igeretit es fenyegetęſit, mellyekcel ólgyeti az ű igęiet. Mert mikeppen è teſti kenyęr iob izű, es konnyebben el kél, egyeb eleſęgec mellet, azonképpen az Iſtennec igęiet kellemetesbe teſzic az igęretec, es à fenyegetéſec. Haluán az emberec, meni ſoc iót iger Iſten azoknac, kic halgattyac az ű beſzedet, es meg tartyac, inkab kapnac raita, hogy ſem mint ha chac pulztán adatnęiec elókbe. Nemelyec peniglen, talam az meg igert iutalmokcal ſem ſokat gondolnánac, ha az feſiegeteſektűl nem felnénec, de értuen hogy kemęnen meg büntetteuęc mindenec, valakic az vrnac vachoraiara el nem mennec, indulnac egy elóſzór felelemból. Annac vtanna à ſzeretet ki kergeti belólóc à felelmet, halgattyac, ſzeretic, es kóuetic az Euangeliomot, eſznec az vr Iſten kenyeręben.

A maradéknac iegyzeſe.

A maradékoc. mellyeket hét koſarral ſzedtec nec fel, aiánlyac az Iſten aiandekinac nagy beuſeget. Soha annit ki nem ád benne, hogy azert eleg nem maradna az ű kezében. Nem fogy el órókce à hét kenyęr, mindenkoron meg talallya, es ęlhet velle à ki akaria. Chac eſmeriűc à mi vrunknac

mi

mi hozzanc valo io akarattyát mely keſzeréti ũ-
net, hogy kõnyörüllyön à mi fogyatkozaſinkon, hal-
gaſsuc az ũ ſzent igeiet, eppechũc hitünket choda
tételiből, tellyes remenſeggel ragaſzkodgyunc ũ
hozza, es iariunc az mi hiuatalunkban, ketſeg
nelkül nekünkis meg ſzegdeli, es közink-
be oſztogattya à hét kenéret.

497
periculum
num quam
sine periculo
poſſitur

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
NYOLCZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Mate irta meg, az ũ Euangeliomianac VII. réſzeben.

AZ idõben, monda Ieſus, az ũ tanetuanyinac. Meg oiátoc magatokat à hamis Prophetaktol, kic iubonac õltezetiben iõnec ti hozzátoc, belől kedig ràgadozo farkaſoc. Az ũ gyümölcsõkről eſmeritec meg ũket. Vallyon ſzednekè à tüſkéſekről ſzõlõt? Auagy à boytoriánokrol fügeket? Azonkeppen minden io fa, io gyümölcsõt terem: de à gonoſz fa gonoſz gyümölcsõt terem. A io fa nem terem thet gonoſz gyümölcsõt: ſem à gonoſz fa io gyümöl-

chôt nem teremthet. Minden fa, à mely io gyûmôlchôket
teremt, ki ùgattatic, es à tùzre uettetic. Ezekùl az
gyûmôlchôkrôl iſmeritec meg ùket. Nem minden mon-
be mennyeknec orſzágába, à ki mondgya ennekem, Ur,
urã, De az, à ki akarattyat teſzi az en mennyei atyã-

ENnec ez Euangeliomnac, chac ez
ſommaia. Int minket Chriſtus, hog
el tauoztaſsuc az hamis Prophe-
kat, kiket az ù gûmôlchôkbôl meg
eſmerhetûnc. Mely intés, ha vala
mikor, ſzûkſéges volt, moſt fôlôt-
igen, midôn anni ſoc viſzauonyo es egmáſsal ellê-
kedô tudomaníu Doctoroc, es tanetoc tamattanac
hog à ſzegeń kôſség aleg tud houa lenni kôzôttôc
Sôt még azokbanis, à kic bôlcheknec tartyac ma-
gokat, ſokan panaſzolkodnac hog nem tudnac va-
laſztáſt tenni à prædicatoroc kôzôt, nem eſmer-
hetic meg mellyic legyen à Chriſtuſnac ſzolgája
mellyic nem. De nem ſzûkſég volna azon pana-
ſzolkodni chac tanulnaiác es tartanaiác meg à mit
vrunc è mái Euangeliomban beſzél, kônnyen eſzek
be vehetneiec, ki honnet iûiôn, mar igaz ſ-ki hamis
propheta legén, kit kellene yeñi es kit el tauoztatni
Mert it, leg elôſzor, niluan valo beſzéddel int id
uôzetônc, hog meg óiuc magunkat àz hamis Pro-
phetaktul.

Maſodſzor, meg mondga honnet kellyen az
hamis prophetakat meg eſmerni. Har-

Harmadſzor, mind az igaz, ſ-mind az hamis Prophetaknac mi legyen iutalmoc, meg ielenti.

Az Elsőrűl.

MEg oiatoc magatokat az hamis Prophetaktul. Vallyon mit akar mondani azt, hogy io reia ſzelmezzűnc, es el tauoſztaſſuc, hogy meg ne chalatſunc, es el ne hitetteſsűnc az hamis prophetaktul. Prophetaknac neuezi peniglen az iras magarazo Doctorokat, es à prædicatorokat. Mellyec két fele: Igazac es hamiſsac. Igazac azoc, kic azIſtẽ igeiet igazan, es hiuẽ magarazzac, iol es mindẽ teuelyges nelkűl hirdetic à Euangeliomot, io vtra veſzerlic à ſzegen kőlseget. Kic kőzzűl egy vala-ſz: Pál, kiimigenſzól magaſelől. Nem iarunc alnakſaggal, meg 2. Cor. 4. lem hamiſsettyuc az Iſten igeiet, hanem az igaſsagnac kiielenteſeuel aianlyuc magunkat minden emberec lelki eſmeretinec, az Iſtennec ſzęne előt. Illyenec valanac à régi prophetac, Apoſtoloc, es az anaſzenteghaznac elein valo piſpőkőc, ſz: Doctoroc. Illyenec moſtanis à tőruén ſzerent valo lelki paſztoroc es prædicatoroc, kic az anaſzenteghazban lakoznac, es à kőzőnſéges ertelmet kőuetic, nem az ű magát tekéknec teczéſet, [illegible]

Meg oni magunkat mi legyen.

A prophetac kic legyenec.

Igaz prophetac.

Hamis Prophetac kedig azoc, kic à Prophetaknac es Apoſtoloknac iraſokat, hamis ertelẽre vonſzac, nẽ iarnac à mi eleinknec igaz, vtokő, hanẽ à telygeſnec őſueníre ſzakadoznac. Teuelygő tudomant

Hamis prophetac.

mant hintnec à kőſség kőzőt, mellyet ſzép tapogato beſzedekcel mèg ekeſétuen, az igaſsagnac meg alat arulnac. Ki hitetic az eǵigyűeket, az Iſtennec
3. Reg. 19. orſzagàbol, à kőzőnséges kereſztyen anaſzemo
3. Reg. 22. eǵhazbol, es az őrdőgnec birtoka ala eitic. Effelec voltanac regenten, à Baal prophetai, kic Illyes prophetaual ellenkedènec. Effèle vala Sedechiaſis, ki Michæaſt archul chapa, miuel hoǵ az Iſtennec lelke altal igazat ſzolla Achabnac. Effelec valanac az Euangeliomi tőrűennec ki nilatkozaſa vtan, à Nicolaitac, Neſtorianuſoc, Hebionitac, Manichæuſoc, Arrianuſoc. Effelec è moſtani időbenis à Luterec, Zinnglianuſoc, Caluiniſtac, Pikardoc, Anabaptiſtac, à ſzent haromsàg ellen vgatoc, es egèb ſocèrètnèkèc. Ezektűl es mindẽ hamiſsaktul parancholya Chriſtus hoǵ meg őiuc magunkat.

Kiknec kel őni magokat.

De talam kerdęie valaki, michoda rendbeli embereket illeſsen ez, à mi vrunknac intèſe: chac à lelki paſztorokatè, auagy vèllèc egyetembe minden egyeb hiueketis? Mert vannac ollyac, kic ſemmi valogatàſt nem teſznec à prædicatoroc kőzőt, mindeneket egy arant halgatnac. Alętuan, hoǵ ha el teuelyednekis, az nem ű nekiec, hanem azoknac àrt, à kic űket teuelygeſre viſzic, es èlęgendő mentsègnec tartyac ezt magoknac, hogy tudatlansàgbol, eǵigyűſegből, es egyebeknec chalardsàgoc miat hitettenec èl az igazrul, es vezerlettetenec az hamiſsagra. Maga ha meg tekentyűc à mit

Ezc-

Ezechielnel mond Iſten, kilőmben talallyuc à dolgot. Mert ot imigyen ſzolla à prophetanac. őr alloua tőttelec tegedet. Ha midőn én azt mondom az Iſtentelennec, hallálal kel meg halnod, te nem hirdeted es nem mondod ű neki hog meg terien az ű Iſtentelen vtárul es ellyen, az Iſtentelen vgan, meg hal az ű Iſtentelenſegében, de az ű veret à te kezedből kereſem meg. Latode hog nem ment az meg tegedet, ha à propheta, az az, à prædicator nem vgy hirdeti az Iſtennec akarattyat, es nem vgy tanét à mint kellene: hanem mind ű ſ-mind te el veſztec, ha űis gonoſzul tanét teis gonoſz léſz. Mert ha meg mentene, tahat à Sidokis, mentſeget talalnanac magoknac, mert űkis à hamis prophetaktul vezerletnec abba à temerdec ſőtetségbe à kibe vannac.

Nem mentí meg à halgatòt à prædicator.

Ezek 3.

az az: mind à tanitó gonoſzul vſſz-

Tudgyad azert hogy akarkinekis óni kel magat az hamis prophetaktul. Es miképpen hogy nem őrőmeſt naiaskodunc azokcal, à kic valami nagado betegségben eſtenec, hogy meg ne dőglettelſűnc tűllőc, azonképpen illic meg vonnunc magunkat à hamis prophetaktul, vgy mint à lelek nec dőgitűl. Mert, vgy mond ſzent Pal, hogy az ű beſzédec mint à farkas ſeb touab touab foly. Ezt ſzoktac nemellyec mondani. Mit árt, ha egyſzer vagy kètſzer meg hallom mit beſzellenec azokis? A miiot mődanac el veſzem tűllőc, à mi gonoſzt

Mindennec kel magat òni az hamis prophetáktul.

2. Tim. 2.

Art chac egyſzeris halgatni az eretnecket,

azt fülem mellől bochátom. Vai nem azt mond-
gya Chriſtus hoǵ halgaſsad, hanem hoǵ el tauoſz-
Math. 24. taſsad ũket, es meg óiad tulloc magadat. Maſut ke-
dig azt paranchollya, hoǵ ki ſe meny hozzaioc.
Vallyon bőlcheb vagye te Salomonnal? Ha Salo-
mont à baluaṅozo aſzoniallatoknac tarſasaga,
az igaz Iſtennec tiſzteletitul el ſzakaſzta, es baluaṅ
imadoua tőue, felec raita hoǵ hamareb el ſzakaſz-
nac tegedet az igaz hittűl à hamis Prophetac, hoǵ
ha tellyſséggel meg nem vonſzod magadat tű-
lőc, es tauul nem kerűlőd ũket) Nem tudode, hoǵ
Rom. 16. az egyigyűeknec ſziuőc, hamar el hitettetnec ezek
tűl, az ẽdes beſzedec, es hizelkedeſec altal? Halgaſ-
ſacza mit mond ſzent Ianos. Ha valaki iőuend ũ
hozzatoc à ki ezt ẽ tudomant nem hozza, ne to-
Epiſt: 2. gadgyatoc ũtet hazatokba, ingyen ſe kőſzőnnetec
neki. Mert à ki kőzőn neki, kőzőskődic az ű go-
noſz chelekedetiben. Im ideién meg mondottam
tinektec, hoǵ az vrnac napian meg ne ſzegyenül-
lyetec. Iol ertette ſzent Ianos, nem chac halgatni à
teuőlygőket, de akar mely keueſetis vęllec tarſal-
kodni menire veſzedelmes legyen, es azert nem a-
karia hoǵ hazunkba fogadgyuc ũket auagy kő-
Mat. 7. ſzőnnűnc nekiec.

Honnet es ho-
ua iűnec az
hamis prophe
tac.

C A kic iuboknac őltőzetekbe iűnec. Kerlec, hon-
net es houa iűnec az hamis prophetac? Rőuideden
felelec. Az őrdőgtűl iűnec az aṅaſzentegyhazba.
Meg bizoṅul ez, à Satannac imilyen beſzedből.

Ki

Kimegyec, azt mondgya egygyűt, es hazug lęlec
ldzec à prophetaknac ſzaiokban, es meg chalom
Achab kiralyt. Még mikoron kichin valais az aña
ſzentegyhaz, mert Adam, Eua, es Abel chac har-
man valanac benne, el iőue az őrdőgtűl bochatta- Gen. 4.
tot hamis propheta Caym, ki hamis tiſztelettel tiſz
telęſſtent, es az Abelt, miuel hogy ű velle egyetem
benem kőuete az őrdőgi tudomant, kegyetlenűl
meg őle. Attul fogua ſoha meg nem ſzűnic à dog-
ldetes lęlec, hamis prophetakat ki bochatani, es a-
zoc altal az igaz tudomantul az embereket el ſza-
kaſztuan, velzedelemnec teuelygeſire vinni.

Vallyon mint itűnec? Azt mondga urűc, hogy iu *Mint itűnec az hamis prophetac?*
hoknac őltőzetekben. Nẽ mutattyac ollyanoknac
magokat à mineműec, hogy meg ne eſmerteſsenec,
hanem igaz es io Prophetaknac. Sőt ſenki ninchẽ,
ki inkab dicſekedgyec à paſztornac, tanetonac, *Az iuhoknac őltőzeti.*
prædicatornac neuezetiben mint ezec. Vg annera
hogy à plebanoſnac, caplannac, papnac, eghazi em-
bernec régi neue, tellyeſseggel vtalatos es el vette-
tet nalloc, es ha ki effele alazatos neuuel neuezi, nẽ
ſokcal tartyac kilőmbnec, mint ha meg ſzidnà ia ű-
ket. Nem heiaba mondga azert ſz: Pal, hogy az ha- 2. Cor. 11.
mis Apoſtoloc, alnoc munkàſoc, Chriſtusnac apo
ſtoliua valtoſztattyac magokat, mikeppen hogy
az őrdőgis Iſtennec angyalaua ſzokta magat val-
toztatni. Es è ſzép neu mellet igen mutogattyac v-
gyan ſzenét az Iſtenes eletnec, de maga annac

ereiȩt meg tagattac. Anacokaert, mikeppen à maimot, nẽ mõdhattyuc hogy ember, noha valamenbe
2. Tim. 3. haſonlatos az emberhez, es mindẽbe az embert igekezic kõuetni, azonkeppen az eretnekec, es az hamis Prophetac, nem iuhoc, noha iuhoknac ölözetekben iũnec: az az, akar mint mutogaſsakis az Iſtenes eletnec ſzenȩt, akarmint kialchakis hogy à Chriſtuſt vallyac, az Euangeliomot prædicallyac, mind az altal vgyan nem igaz paſztoroc, hanem
Miert mondatnac ragadozo farkaſoknac. az õrdõgnec ſzolgai. Sõt ragadozo farkaſoc. Mert vgy chelekednec à hiuekcel, mint à farkas az iuhokcal. A farkas azon igyekezic, hogy ki ragadgya à iuhokat az akolbol, az erdõbe vigye, meg õllye es meg egye. Vgyan ezen vton iarnac à hamis Prophetakis: A kereſztyeneket alnokſagokcal, es hamis tanetaſokcal, ki hitegetic az anyaſzentegyhaznac aklábol. A teuelygẽſnec puſztaiaban auagy erdeiȩbe viſzic, holot minchen az Iſtẽ igeiȩnec elédelé, hanem az õrdõgnec merges tudomanya. Es vegezetre meg õlic lelkekben, mert az õrõc halalnac vtara igazȩttyac. Ennec okaert, miuel hogy illyen artalmaſoc, méltan parancholya vrunc, hogy meg óiuc magunkat az hamis Prophetaktul.

Az Maſodikrul.

Mond-

MOndhatnaia valaki. Hogy eſmerhetem meg enni ſoc fele egy maſtul kilömbözö prędicatoroc közöt, kic legyenec igazac, es kic hamis Prophetac? Meg felel erre Chriſtus monduán. *Azt gyümölcsökrul eſmeritec meg üket.* Mikeppen a iofa, io gyümölchöt, es à gonoſz, gonoſzt terē, azonkeppen az igaz Prophetaknac io, es à hamiſſaknac gonoſz az ü gyümölchöc. Azt akaria vrunc, hogy minden Prophetánac gyümölchit teken chic meg, es abbol tegyünc iteletet ü felöle, mineműk legyen. Midön az Apoſtoloknac imigyen ſolla vrunc. En valaſztottalac titeket, hogy el menyetec, es gyümölchöt hozzatoc, valaminemü gyümölchrül akcor ſzollot, az à gyümölch iele, melyrül meg kel eſmerni az igaz Prophetat, es valaki azt à gyümölchöt nem teremti, nem igaz prophéta az.

Honnet eſmertetic meg az hamis Prophetá.

Ioan: 15.

Matth. 7.

Azt alettyac nemellyec, hogy à tanetoknac ę leteket kellene meg tekenteni, es à ki tiſzteſséges es io eletet viſelne, azt igaznac, à ki gonoſzt, azt hamis Prophetanac itelni. De én inkab dicherem, es örömesben köuetem arany ſzaiu ſzent Ianoſnac ertelmét Ki azt mondgya, hogy ha à kereſztyen tanetoc bünöſöc, à teſtnec ſzolgai vgyan, de azert nem farkaſoc ſem hamis Prophetac, miuel hogy ninchen arra igékezetec hogy el veſzeſsèc à kereſztyeneket. Mint Iudas hogy gonoſz, lopo es arulo vala, de

Nem az ü eletekből kel à Prophetákat meg eſmerni.

nem hamis Propheta. Mert ha az volt volna, vgy Chriſtus apoſtol gyanant, tudua es akarua, hamis Prophetát küldöt volna, kit altalanfogua nem mi uelt. Añacokaert, ez ſz: Doctornac mondaſa kęre, à gonoſz ęletből, ſenkit nem itelhetünc hamis Prophetanac lenni. Sem az iobol igaznac: Mert az hamis tudomañu emberec közzülis válnac ollyac, à kic affele ńiluã ualo gonoſsagoktul meg tartoztatyac es meg oltalmazzac magokat, mellyeket az emberi ſzem lathat es meg itelhet, mind az altal vgyan hamiſsat prædicalnac.

Az igaz Prophetaknac gyümölchöc, az halgatoknac eppületec 1. Cor: 14.

Más tahat az à gümölch, melyről meg kel es mernünc, kic legénec igaz prophetac. Tudni illic az halgatoknac eppületec. Szẽt Pál ńiluan mondgya, hogy az Apoſtoloc, prophetac, Euangeliſtac à Chriſtus teſtenec, eppületire adattanac iſtentül. Es hogy à kí prophetal az añaſzentegyhaznac eppületire intęſere, es uigaſztalaſára ſzól. Viſzontag, az

Az hamis Prophetaknac gyümölchöc, az halgatoknac romláſoc.

hamis Prophetaknac gyümölchöc, à halgatoknac romlaſoc. Annac okaert minden prophetaban es uagy prædicatorban, azt kel meg tekenteni, eppületet ſzereze auagy romlaſt à kőſeg közöt, az ũtanetaſaual, es vgy tehetünc iteletet felöle igaze auagy hamis.

Ez moſtani idöben két fele prophetac közzül meles hamiſsac.

Ez moſtani idöben, két fele prophetakat latũc. Egy felęc azoc, kic az Romai eghazbã vañac. Más felęc, à kic nem chac benne ninchenec, hanem még

ellen-

ellenkednekis vélle. Az immar à kerdés mellyc fe-
lęc legyenec az hamis prophetac? Ha eléteket te-
kented, mind imezec ſmind amazoc bűnőſőc, es ne
hez meg mődani, mellyekbe talaltaſsęc tőb io, auag
tőb gonoſz, mert bizoń minden rendbeli emberek
ben igen el aradot à gonoſság. De ha azokat à gű-
mőlchőket kereſed nálloc, mellyekrűl im chac mo-
ſtan ſzollánc, konyű meg valaſztanod űket egy-
maſtul. Szent Pál arra int hog eſzűnkbe vegyűc,
azokat, es el tauőzzűc tűllőc, à kic viſzauońaſt es
botrankozáſt ſzerzenec. Es mikeppen à ſzeretetet,
es bekeſeget à lęlec gűmőlchi közze ſzamlallyá a-
zonképpen à verſengéſt, viſzauońaſt, part űteſt, à
ueſtnec chelekedeti közze. Aztis beſzélli, hog az
Iſten, nem viſzauońaſnac, hanem bekeſégnec Iſte-
ne. Mutaſsa meg azert à kic mi közzűlűnc kiſza
kattnac, az Romai eghaznac ellenſegi, hol vagon
köztőc à ſzeretetnec es bekeſégnec io gűmőlche-
Mert en ſzeretetet es bekeſéget ſoha még az ű gű-
lekezetekbe nem talaltam, hanem rettenetes eg-
netlenſeget es ellenkedéſt. Chac ebben ęrtenec eg-
gyet, hog mindenic à Romai egyhaznac ellene v-
gat, de egéb dolgokban, meg nem alkhatnac egy-
máſsal. A ki oluaſsa mint irnac egymas ellen Calui
nus es Vueſtphalus, es mi módon rutettyac egy-
maſt. Vigandus mint ragalmazza, Máiort. A nem
fzatya Luter Marton, az ű fiat Zinnglíuſt mint gű-
lőli,

Rom. 16. Gal. 5.

A Romai egy haz ellenſegi, egyenetlenec esellenkőděc

lôli, es ſzidalmazza, tudgya hogy igaz à miben mondoc. Az ũ tanetuanyokbanis vgyan ezen gyũmôlchôt teremtic? Mert nemellyec Caluinuſt, nemellyec Lutert, nemellyec Màiort, nemellyec tudgya mind kit kôuetnec. Es meni ſçle ſzakadoztanac à Prædicatoroc, anni fele oſzlottanac az halgatokis. A kic ennec elôtte mig mi velünc egget çrtettenec az Iſtennec népei valanac, ollyanna lôttenec mint az el veſzet nay, az ũ paſztori el hitettec ũket, es te ſ-toua budoſtattàc. Vallyõ ha chac azokatis kic ebben ẽ varasban laknac, iol meg vilagalnoioc, haũ fele velekedeſt talalnanc ũ kôſztôc. Ez am egic gũmôlch, mely meg mutattya hogy hamis prophetac azoc.

Tanetuanyok is uiſzauonmelle yoc. à Tanitoc de. ſic legge

Hier. 5.

à Tar laklomaiban, à nagy ſtk à ſzamos falukban laknak.

Touabbà, vgyan azon ſzent Pal, à ſzenuedes teſsegetis à lçlec gyũmôlchénec, es à reſzegseget dobzodàſt à teſt chelekedetinec neuezi. Ezeknec michoda ſzenuedeſsege vagyon? ha meuetic es chufollyac à bôytôt, bolondsàgnac itelic lenni à teſtnec enhetéſet. Valogatas nelkũl peniglen, minden napon, de kiualtképpen akcoron, midôn à regiec ſzenuedni ſzoktanac volt, torkokat tôlteni à kereſztyeni ſzabadsàg tiſztinec mondgyac lenni.

Gal. 5.

Szenuedeteſséq nelkûl uaſloc.

A tiſztaſàg, nem tczic nekiec.

A tiſztasàg ſem vtolſo à lçlec gũmôlchi kôzôt, de ez oly igen nem kellemetes ũ nalloc, hogy à ſzũzeſeget tellyeſséggel lehetetlẽ es haſzontalan dolognac itelic. Luter Marton mondàſa ez, hogy

ſzinten

ſzínten vgy ninchen az embernec hatalmaba hogy
ſzerelmeſség nelkül ęllyen, mikęppẽ nem ũ raita ál,
hogy ſzerſi legyen auagy aſzoń ember. Simon Pauli, à
Luter tanetuaúi kőzzűl eg, azt iria hogy mindenes
ũl fogua haſzontalan à ſzűzeſség. Mind à kettő
az Iſtennec ńiluan valo igęie ellen ſzól peniglen.
Mert Chriſtus vrunc nem azt mondga hogy ſenki
meg nem foghattya, hanẽ hogy nẽ mindenec fogiac *Mat. 19.*
meg à ſzűzeſségrűl valo beſzédet. Es vallya hogy
vńac nemellyec, à kic meg herélic magokat, az az,
ſzűzeséget viſelnec, az Iſtennec orſzagáert. Szent *1. Cor. 7.*
Pal megint bizońságot teſzen rulla, hogy iob à ſzű
zeſség à hazaſságnal. Bizoń tahat ſem lehetetlẽ ſem
haſzontalan. Touabba meg engedic az ũ tanetua- *Meg engedic*
toknac à hazaſság tőreſt, maga ſzent Pal aual fe- *à hazaſság tő*
ret, hogy valakic effélet chelekednec, Iſtennec or- *réſt.*
ſzagat nem veſzic. Nem magamtul ſzólloc, ſem ha *Gal. 5.*
nem ſan nem kőltőm reiaioc azt à mit mondoc, ha-
nem az ũ iraſokba talalom. Mert holot ſzent Pal
oly erőſnec mondgya lenni à hazaſságnac kőtelet
hogy kilőmben meg nem oldoztathatic, hanẽ chac
à halalnac altala, es paranchollya hogy à mely hazas
emberec egmaſtul el valnac, vagy à képpen, az az,
hazaſság nelkűl maradgyanac, vagy meg bekellye-
nec, ezec máſt talaltanac raita. El ſzenuedic es ioua
hadgac, hogy az ſzemely, mely okot nem adot az el
valaſra, az ũ el hagyatot tarſanac holte alőttis, más

tarſot

tarſot valaſzthaſson magánac. Michoda három hazaſság tőrő paraznaság: Effele gyűmolchót bo-

A hit ſzegés dicheretes nal loc. uen talalűc az vy Euangeliomnac halgatoi közőt.

Az hit ſzegés es hamiſsan valo eskűés, mind Iſteni ſ-mind emberi tőrueńbe tiltua vagy on dol Romai eghaz ellenségi közőt, nem chac nem tilal mashanem dichereteſis. Vgmint kic őrűlnec rauaſ midőn valakit latnac hogy meg ſzegi hitet, es hatra haguã eskűeſet, mellyel reia kötelelſzte volt magát hogy holtig, hazaſsag nelkűl tiſzta eletet vſel meg

1. Tim. 5. nőſzic. Maga ſzent Pal, karhozattra iteli melto nac lenni az özueget, mely fel fogaduan egſzer hogy özuegſegben maradna, meg akar hazaſodni.

Szűz Mariat à bűnőſöc közze ſzamlallyac. Ezis à hamis prophetáknac gyűmölche. Az agnal es Erſebet aſzoń minden aſzońallatoc közőt al dotnac kialtyac ſzűz Mariat, Luter, Brentius, Caluinus az ű hozzaioc tartozokcal, à közönsé ges bűnőſöc közze ſzamlallyac űtet, es gyakorta hallunc az ű tanetuańoktul oly karomlaſt, hogy az Iſten fianac anńa haſonlatos volna à tőb aſzon emberekhez. Maga ſoha nem talaltatot ſem aſzoń ember, ſem egyeb teremtet allat más kit illyen nag meltosagra emelt uolna fel Iſtẽ mint ezt è ſzűzet.

A hazukság, igen kőz nalloc. A hazukság, mely kőz legyen mind à tanetoc ſ-mind à tanuloc közőt ű nalloc, chac ebből is meg techic, hogy oly dolgokat fognac mi reánc mellyeket mi ſoha meg ſem gondoltűc, Mint hog

à ſaképcket imadnoioc, hogy à Chriſtus erdeme nel kül, à mi chelekedetinkből uarnoioc az iduoſſeget

Az irgalmaſságot hogy mindenekhez kel gyakorlanūc, à kic nallunc nelkül ſzükölködnec még ha más hiten volnanakis hogy ſem mi, à Samaritanuſrul valo pelda beſzédből meg tanultuc. De è minap tamadot hamis prophetaktul nem azt tanultac azoc, à kic ūket halgattyac: hanem hogy ha valamely ſzegeń koldus barat hozzaioc megyen, nem chac ſemmit ne adgyanac neki, hanem ki taſzigallyac hazokbol, es még az vczanis hurogaſsác, es farkaſnac kialchac ütet. Ha à barat farkast, hát az cb á ki reia vgat, mert az eb ſzokta à farkáſt vgatni. *Irgalmatlanoc.*

Ha ſoc ſzót akarnec ſzaporetani, meg mutathatnam, hogy á mit ſzent Pal az vtolſo idökben iö vendö teuelgökrül beſzél, azis mind meg talaltatic ezekben de röuidségnec okaert nem hozom mindeneſtül fogua elö az ü beſzédet. Hanē, hogy keuelyec legyenec, meg mutattya az ü chelekedetec. Miuel hogy többet tulaidonetnac magoknac hogy nem mint à regi ſzent doctoroknac, es az egész közönséges ertelemnekis: ſöt egétlenegis ninchen azoc közöt, à kic ez elöt valaha valamit irtanac à kereſztyeni dologrul, kiuel mindenbe egyet értenenec, hanem ki ki mind az ü feie gondolattyat köueti. Hogy touabba, az Iſtenes eletnec e- *2. Tim. 3.* *Keuelyec.*

reiet

Az Iſtenes eletnec ereiet meg tagadgyac.

reiet meg tagadgac ázis ńiluan vagon. Mert meg foſztyac à io chelekedeteket az ũ erdemektũl, es az iduoſſeg talalo erõtũl.

De ki gyõzneie mind elõ ſzamlalni è moſtani hamis prophetaknac gyũmõlchõket, mellyeket mind magokba ſ-mind az ũ tanetuanokba latũc:

Rontnac nem eppetnec.

A bizoń dolog, hogy nẽ eppũletekre hanẽ romlaſokra vañac, à halgatoknac. Es añac okaert tagatlan, hogy iuhoknac õltõzetekben iõt farkaloc. Igekeznec vgan ũkis raita, hogy mi reianc kẽnyec, à hamis prophetaknac neuet. De nẽ ragad ide. Mert holot eletũnket ſzidalmazzác, nẽ tudõ miuel uclánac ũkis iamborbac nallunknal, es ha azt mondgyac hogy bũnõc ninchen, meg challyac magokat, es igaſsag ninchen bennec, az Iſtentis hazuttollyac.

Nem illet minket, az hamis Prophetaknac neue, 1. Iohan. 1.

A mint kedig Arany ſzaiu ſzent Ianosbol meg halloc, vgyan nem tehetni iteletet ẽletõkbõl à prophetakrul. Touabba hogy à mit ſzent Pál à hittũl ſzakattakrul mond, hogy tiltyac à hazaſsagot, es nem engednec ẽlni az eleſegekcel, mellyeket Iſten teremtet, mi reianc fogtac, mintha mi miuelnoioc azt, nyiluan valo hazugsag, ſoha nem tiltottuc mi ſenkitũl à hazaſsagot. Hanem à ki ſzabad akarattya ſzerent oly rendbe õltõzõt, melybe hazaſsag nelkũl ſzoktunc ẽlni, annac nem hagyunc hazudni, es azt keuanny uc tũlle, hogy meg tarcha fogadáſat, Kirũl tõb beſzeddel ſzollottunc,

1. Timoz 4.

Nem tiltyuc à hazaſsagot.

è poſtil-

postillanac elsô reszeben, az viz kereszt vtan va-
ô masodic vasarnapi Prædicatioban. Azoc sem
ni vagyunc, à kic vgy nem engednec çlni az Isten
remtet allatiual, à mint szent Pal ót mondgya.
Mert olly akrul szól, mellyec vg mint nem iót, go-
szt, auagy tisztatalan allatot tiltottac az elesèget.
Kimeg teczic abbol à mit ellenec ir az vtan, mond
ia. Az Istennec minden teremtet allattya io. Mi
dig nem monduncsemmit gonosznac lenni, ne-
isvgy tartoztattyuc magunkat bôit nap hus es
ál mint gonosztûl, hanem testünk nec kônnieb
tecsèiert. Miképpen errûlis beueb szoual ir-
m à bôit elô vasarnapi prædicatioban.

Az eleseget sem tiltyuc, ugy à mint sz: Pal mondgya.

Az Harmadikrul.

Minden fa à ki io gyümölchôt nem teremt ki vagat-
tatic, es à tüzre vettetic. E iutalma à hamis pro-
phetanac, hog mint à fa, mely io gyümolchôt nem
teremt, ki vagattatic, es à tüzre vettetic. Ki vagat-
tatic elôszôr è fôldôn viteszkedô hiu kereszt yenec
bizzûl, mert óiac mindenec magokat tûle, el ta-
osztattyac, es tauol kerûlic ûtet. Szent Palnac in-
ket halgatuân, ki azt akaria, hog az eretnecem-
bert eg auagy más meg feddes vtan el tauosztas-
sa. Touabba ki vagattatic az az, ki rekesztetic az,
ôrôg dichôségbôl. Igen kialtya hog û Christust

A hamis prophetanac iutalma.

Honnet vagattatic ki.

Tit. 3.

Kk. hirde-

hirdetiſes à Chriſtuſt prædicallya, igen mondgya hogy à Chriſtus ſzolgáia, de nem eleg à hozza. # *Mert nem minden megyen be mennyeknec orſzagába, á ki mondgya, uram, uram.* Nem ſzoual leſzem valaki az vrnac igaz ſzolgáiaua, hanem az ű akarattyanac chelekedetiuel. Nem aual kel meg bizonyetani, hogy igaz Propheta legyen, mint hogy az vrnac neuét prædicallya. Iuhoknac ruhaia az, mely alat farkas lappanghat. Nem beſzedre ſizet az Iſten hanem munkara. # Gyümölchös munkara peniglen. Mi ez hogy azert à hamis propheta, álnoc munkas, nem teremt io gyümölchöt à halgatokban, nem megyen bé, hanem ki vettetic az Iſten orſzagábol. Ha kerded houa vetteted? à tüzre, à karhozatra. # Holot az ördög, es à hamis Propheta kenzattatnac ęiel nappal örökkön örökcé, azt mondgya ſzent Ianos. †

Miuel lehet ember, Chriſtus ſzolgaias ua.

Houa vetteic.

Apoc. 20.

† *Nem minden megyen be mennyeknec orſzagába, á ki mondgya ennekem, uram, uram.* Ez è mondas nem chac à prophetakat illeti, hanem à közönſeges keresztyeneketis. Tanullya meg minden ember, hogy à ki hiſzen à Chriſtusban, ſzükſeg hogy az ű hitet, chelekedetiuelis meg bizonyecha. Kialthattya vagyan valaki, hogy hiti vagyon, de ha azonközbe, az vr Iſtennec akarattyat nem chelekedi, hanem haſanac è vilagnac, keuelyſégnec, telhetetlenſégnec,

A hit, nem idözet Chelekedet nelkül.

ac, es egyeb gonoſz keuanſagoknac ſzolgal, be
nem megyen az mennyeknec orſzagaba. Heiąba
mutogattya az hit vallaſanac ſzep ſzõld leuelit, à
ki az io chelekedetnec gyũmõlchęt nem mutathat-
ya. Szent Iakab mondaſa ez, hogy à hit meg holt
az chelekedetec nelkũl. Szent Palis azt iria, hogy Iacob 2.
ſem à kõrnyũlmetelkedes, ſem à poganſág ſemmit Gal. 5.
nem haſznal, hanem az à hit, mely à ſzeretet altal
chelekedik. A ki az atya Iſtennec akarattyat che-
lekedi, à megyen be mennyeknec orſzagaba. Az Az igaz Pro-
mely prædicator à Chriſtusnac parancholattya phetanac iu-
ſzerent, az ũ prædicallaſaual, gyũmõlchõt teremt talma.
az halgatokba, añac az ũ iutalma à mennekneс or-
ſzaga: Azonkeppen az halgatoknakis, kic nem
chachalgattyac hanem megis miuelic az Iſtennec
parancholatit. Igyekezzũnc azon tahat, mind mi,
kic hirdettyũc, ſ-mind ti à kic halgattyatoc az Iſten
nec igeiet, hogy minden kép mutatas tauul legyen
tullũnc. Legyũnc valoba azoc, kiknec mutattyuc
magunkat lenni. Azokat penigien à kic à bárány
bõr alat, farkaſt viſelnec lelkekben, tauoz-
taſsuc el, ha vellec egyetembe ki nem
akarunc menõrſzagbol re-
keſztetni.

Kk 2 Szent

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
IX. VASARNAP.

Az mai Euangeliomot, ſzent Lukácsnál talalod meg, XV. reſzében.

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Vala egy nemtelen kazdag ember, kinec ſafarauala, kit nála be uadoltatec, ugy mint kiel tukozlotta uolna az ũ marhaiat. Elő hiuatet annac okaert es monda neki: Mit halloc te felőled? Adgy ſzamot á te ſafarſagodrul: Mert ennec utanna nem ſafarkodhatol: Monda kedig á ſafar ũ magába: Mit gyec, miuel hogy az uram el ueſzi en tűllem á ſafarſagot? Nem kapálhatoc: á koldulaſt ſzegyenlem. Tudom mit miuelec, hogy mikor á ſafarſágot el ueſzic tűllem, be fogadgyanac engemet az ũ házokban. Oſzue hiuán annac okaert az ũ uranac minden adóſit, monda az elſőnec, menyiuel tartozol az en uramnac? Az kedig monda: Száz tonna olaial. Es ũ monda neki: Ved elő á te adosleveledet, es ũlle hamar, es iry ötuent. Annac utanna monda á maſiknac: Te kedig menyiuel tartozol? Es az monda:

Száz

Szeretőből buzánal. ù kedig monda nekik: Ved à te ados
kodnodat es iry nyolczuant. Es dichire az ur az alnac ſa-
far, hogy eſzeſen cheleked uolna. Mert ez uilagnac fiai
ezekbec a uilagoſságnac fiainál az ù nemekben. Enis
mondom ti nektec: ſzerezzetec magatoknac baratokat
az alnakſágnac mammonabol, hogy mikor meg fogyat-
kozandotoc, be fogadgyanac titeket az ôrôkce ualo hai-
lekban.

(C

VI végre ſzollotta legyen Chriſtus ezt è pelda beſzedet, ũnnen maga meg ielenti, midõn imillyen mon-
dáſt vét vtanna. Szerezzetec ma-
gatoknac barátokat, az alnokság-
nac Mammonábol. Hog mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket, az ôrôkce valo hàilekokba. Azt akaria, hog meg gondoluán, hog ki kelletic ez vilagbol mennũnc, még it vagyunc, addig ſzerezzũnc helyt magunk nac à más világon. Ez vilagi kazdagságon val-
duc meg az ôrôkce valo haylekokat. Es miképpẽ kellyen azt miuelnũnc, eg alnoc ſafarnac peldaia-
bol tanét meg reia. Mely ertuẽn hog az ũ vra ſza-
mot akarna tũlle venni, es à ſafarságbol ki akaná-
inãtet vetni, idẽien gondot viſele magara. Vra io-
ſzagábol baratokat ſzerſze magánac, hog midõn à ſafarságot tũlle el vennẽiec, lenne houa fogni fe-

Ez Euangeli-
omnac ſom-
maia.

Kk 3 iet,

Feienkéint ſafaroc nagyúc.

iét. Igí illic minekúnkis chelekedniúnc, feienkent chac ſafaroc vagyunc à mi ioſzaginkba. A ſafarkodás mienc, de az ioſzágnac tulaidonsága Iſtene. El marad tűlűnc à ioſzág, es chac à ſafarkodásnac ma talma kőuet minket. Vgí ſafarkodgyunc tahat à

Matth. 5.

mint kel. Még kezűnkbe vagyon vrunknac marhaia, vegyűc haſznat. Gondollyuc meg hogí bodogoc az irgalmaſoc, mert űc irgalmaſságot nernec magoknac. Legyűnc irgalmaſoc ſzükölködő felebaratinkhoz. Adgyunc nekiec, az minekűnc adatot ioſzágbol. Vgí leſzen, hogí ez idő ſzerent valo adakozásert, be fogattaſsunc az őrőc életnec hailekiba, es ot beuséges iutalmát vegyűc az mi io modon lőt ſafarkodaſinknac. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac, Melyncc harom réſze vagyon.

Elſő reſzében bizoníoſsa teſzen minket Chriſtus, hogy mindennec ſzámot kel adni az ű ſafarſagárul.

Maſodikban int, hogí ha az emberec è vilag ſzerent, iőuendő dolgokra ſzorgalmatos gondot viſelnec, ſokcal inkab meg miuellyűc mi azt lélec ſzerẽt, es à mi lelkűnknec iduőſségénec gond viſeléſe, ſzűntenlen elmenkben forogion.

Harmadikban meg tanét, mint es mi végre kel élnűnc è földi ioſzáginkcal.

Elſő

Elsô Reſze.

Iſten à kazdag ember.

Pſal: 23.

ECy nemzetnèk kazdag ember uala. A kazdag ember Iſten. Mert ôue à fôld es minden à mi benne vagyon, A fôldnec kereksége, es mind azoc à kic abban lakoznac. Kí az ù bôlch tanachabol vg oſztogatta mi kôzinkbe az ù aiandekit, hog nemelynec eg̃ felet, nemelynec más felet, kinec tôbbet kinec keuefebbet adot. Miképpen iduôzetôcidenti eggyût, holot azt mondgya, hog egíc ſzolgalanac ôt girat, maſiknac kettôt, es harmadiknac eg̃yet adot. Mindnyaiunkat peniglen, chac ſzaroka tôtte az ù iauaiban. Latom hog ki kiraly kôzttünc, ki feiedelem, ki piſpôc, ki prædicator, ki nemes, ki nemtelen, ki vr, ki ſzolga, ki kazdag, ki ſzegen. De mind ezec Iſtentûl vannac. Es ſzent Pal mondaſa ként, Iſten kegyelmeból vagyunc à mit vagyunc. Ez oka, hog à feiedelmekis imig̃en ſoktac irni magokat. Mi Rudolphus, Iſteñec kegyelmeſsegéból Romai Chaſzar, Magyar orſzagi kiraly &c. Es à kit kirallya tôt ù ſzent felsége, azt porra, à kit kolduſsá, azt feiedelemmẽ tehette volna. De ig̃ teczic az ù irgalmaſsagánac, à mint lattyuc hog rendelt minket, es à mint kôzinkbe oſztogatta az ù aiandekit. Az miluan ualo dolog kedig, hog à kire nagobat es tôbbet biſzot, attul nagob es tôbſzámot ueſzen. Hog ſenki ne dichekedgec

Iſtennek oſztogattya Iſten az ù aiandekit.

Mateh. 25.

Szaroc uagyunc az Iſtẽ iauaiban.

1. Cor. 15.

A kire tôbbet biſztac attul nagyob ſzámot ueſznec.

Phil. 2. ſe bölcheſegében, ſe hatalmaſsagában, ſe kazdagſagaban, hanem minden ember felelemmel es retegéſsel kereſse iduoſséget, keſzüluen mindenkoron az Iſtennec itelő ſzeki eleibe, à ſzam adàſra.

Valaszy Szent Pal emberi ſafarà tellyes emberi nemzet.

Kinec ſafara uala. A ſafar à tellyes emberi nemzet, mert à mint meg mondóc, feienkent Iſten ſafari vagunc. A piſpökőc es egyeb eghazi emberec ſafarkodnac az eghazakban, à lelkekre ualo gondviſelesben. A Kiralyoc, feiedelmec, az ü orſzágokban es tartomañokban. A birac polgaroc varoſokban. A kereskedő emberec, az ü kereskedeſekben. Es ki ki mind az ü hiuatallyaban. Mindennec ki kelé vilagbol menni es ſzamot kel adni Iſtennec. Minem à piſpőke, eghazi nepeke az anaſzenteghaz. Nem à kiralyoke, feiedelmeke az orſzágoc es tartomañoc. Nem birake polgaroke à varoſoc, à kazdagsàg nem az kazdàge, akar mi egyebis nem mienc hanem Iſtene. Chac egy keueſs ideig biſzta mind ezeket reianc à mi vrunc, hog az mi hiuatalunknac tiſztiben, hiuen el iariunc, es mikor ideie leſzen, ſzamot adgyunc rulla. Erre emlekeztet minket è mai ſzent Euangeliom. Es az tőbbi kőzőt Chriſtuſnac amaz mondaſais.

Luc. 12. Valyon kichoda à hiu es okos ſafar kit az vr, az ü cheleden főue teſzen?

Ki ü nalla be uadoltatèc, ugymint ki el tekozlotta uolna az ü marhàiat. Bizonyara valamit adot Iſten mi-

minekünc, mind à végre atta, hogy haſznunkra es idueſségünkre ellyünc véle. Deoly az embernec gonoſsága, hogy még aualis gonoſzul, es magának veſzedelmre ſzokot elni, à mi iauára adot volna ũnekie, es à miuel idueſségének meg tartására kellene magát ſegeteni, azt karhozattyara fordettya. El tekozoluan az ũ vranac marhaiat. A tekozollya el kedig, à ki kilömben költi, hogy ſem mint az ũ Iſtene es idueſsege keuannaia. Melyet be uadol Iſten elöt à töruén, meg mutatuán az ũ vetkét, be vadol az embereknec imillyen panaſzolkodaſokis. Vriſten, mely nagy feiedelemséget, vraságot, bölcheséget, hatalmaſságot, kazdagságot tudomant, meni ſoc iot attal ennec ez embernec: Es ime mely gonoſzul él à te aiandekiddal. Soc nehez panaſzokcal terheltetnec Iſtennél az anaſzentegházpnac lelki paſztori, kic tunyac az ũ dolgokban, nem iarnac el hiuatallyokban, nẽ vetic magokat az igaſság haborgatoi ellen, à Chriſtus halaláual meg valtatot lelkekért. Nẽ azt à mi Chriſtusé, hanem az ũ haſznokat kereſic. Rettenetes képpen panaſzolkodic à koſség, è világi kiralyoc feiedelmec es birac ellen, hogy chac roiac, birſagolyac, es nem oltalmazzac ũket. Igaſságot nem ſzolgaltatnac, az aruánac nem teſznec iteletet, es az özvegynecigé nem megyen be eleikbe. Ingen meg ſem mondhatom, à ſzegeń paraſzt nép, meni ſoc mel-

Mindent ionnan ádot Iſten de mi gonoſzul élünc uele.

A tekozlo kichoda.

A uadolo ki legyen.

A lelki paſztoroc ellen ualo panaſz.

A feiedelmec es birac ellen ualo panaſz.

Eſa. 1.

A földes urac ellen.

to panaſzal ſiruan adgyac Iſtennec eleibe, melly nagy meltatlanſagot ſzenuednec az ű földes vraktul, kic à ſzantalan ſzolgalattal, annera el faraztotac, tőruentelen farczoltatáſsal, vgy fogyatkoztattac el ſzegeńeket, hog à mindennap kerczbe aleg ehetnec miattoc. A ſzolgalo vraimnac, Iſtentelen katonaknac kegetlenſegeket, dulaſokat, foſztaſokat, verekedeſeket, őldőkleſeket azonképpen. Az őzueg̃eknec, aruaknac, g̃amoltalanoknac foháſzkodaſoc, ſzűntelẽ vadollyac à varaſokbeli birakat polgarokat, miuel hog ſokbã hamiſſat teſznec nekic, es nem takargattyac azoc előt, à kiktől bantaſoc vagyon. Mit mondgyac à ſoc ehezőkről, ſzomnyuhozőkrul, mezetelenekről ſzantalan nyomorultakrul, kiknec nyaualyaioc, fog̃atkozaſoc, ſzűkőlkődéſec fel kialt az égbe az irgalmatlan kazdagoc ellen? Mind ezeknec panaſzolkodaſoc be hatnac az Iſten eleibe.

A ſzolgalonep ellen.

Az naraſi birac polgaroc ellen.

A kazdagoc ellen.

Vallyon mit miuel az Iſten mikor ezeket hallya? Nem vtallya meg, ha à boleh igazat mond, az aruanac kőnőrgeſet, ſem az őzueg̃et ha fohaſzkoduan ſzól. Az őzueg̃nec kőnőhullataſi az ű orczaiára folynac es onnet az égbe fel mennec, es az Iſten meg halgattya. *Elő hiua iſtet.* Elő hi minket az Iſten ſoc képpen.

Ecclſ. 35.

Soc képpen elő hiua Iſten.

Előſzőr, midőn az ű ſzent ihleſenec alatta, ű

1. Ihleſeuel.

felőle es eletűnknec meg iobbetáſa felől valo gon-

dolato

dolrokat ſzallot ſziuünkbe, eſzünkbe ſuttat-
na, hogideie volna meg ternünc, es pœnitenciat
tartanunc.

Masodſzor, az ü ſzent igeignec altala Hirdet 2. Igeie altal
nekünc à toruent, es az Euangeliomot.
A toruenyt retteget minket à bünert, az Euangeli-
om vigaztal, es igéri büneinknec bochanatyat à
Chriſtul altal, hogé eſzünkbe veuén magunkat, el
hadgyuc à gonoſsagot, es à pœnitencianac melto
gyümölchit teremchyuc. Ha pœnitenciat nem tar
totoc, vgymond, mindnaian el veſztec. Tarcha- Luc. 13.
toc pœnitenciat es el közelget Iſtennec orſzaga. Mat. 3.
Nem akorom à bünöſnec halalat, hanem hogé meg Ezec. 33.
terien es ellyen. Nem iöttem hini az igazakat, ha- Matth. 9.
nem à bünöſöket. Bizonios beſzed, es minden
módon melto be vetelre, hogé à Chriſtus Ieſus iöt 1. Tim. 1.
legyen è vilagra, à bünöſöket iduözeteni. Mind
ez Iſten, valamikor ezéket mondgya es mon-
datya minekünc, mert arra int, hogé az mi lelkünc
emeretinec regiſtromat vgy formallyuc, es vgy
gazéchuc meg, hogé ſzamot adhaſsunc.

Harmadſzor hi, betegségec, hadac, ehſeg, dög 3. Nyomoruſa-
halal es egéb fele nyomoruſagoc altal. Azokis arra goc altal.
valoc, hogé eſmerteſsec bünenket, es meg gondol-
nasac velünc hogé mindé nauallyaknac oka à bün.

Hogé

Hogʼ azert vér az Iſten, miuel hogʼ nem iol tűnic az ű aiandekiual, tekozlo ſzolgac vagyunc, es azt meg eſmertetuęn, keſzerechenec Iſten ůnkhez terni. Pſal: 82. Szent Dauidnac imillyen mondaſa ſzerent, Tőlchbe vriſten az ű orchaiokat ſzegénnel, es keresic à te neuedet. Pſal: 77. Mikoron őlőd vala űket megtérnec vala. Effele hiuatali mind it è vilagon leſznec, es azt adgyac előnkbe, hogʼ ha ű tűlle nem akarűc iteltetni, mi magunc itellyuc magunkat. 1. Cor. 11. De panaſzolkodic felől űnc, hogʼ hit minket es nem akartunc menni, ki teriéſztette kezeit es nem lattuc, ſőt minden tanachit meg vtaltuc, es az ű feddéſit ſemminec aletottuc. Prouer: 1. Annac okaert, elő hi vegezetre, à halalnac altala es ezt mondgya nekűnc. *Mit halloc felőlled? Adgy ſzamot à te ſafarſágodrul, mert immar ennec utanna nem ſafarkodhatol.* Minden rendbeli embereknec az Iſtennec itelő ſzeki eleibe kelletic menni, es ſzamot kel adni magárul.

4. halalnac altala.

Rom. 14. 2. Cor. 5.

Mindennec ſzamot kel adni.

Leg előſzőr az eghazi feiedelmeknec, es feiedelmi kęnt mi nekűnc, kikre az ű hiueinec lelkeket biſztata, fogia Iſten mondani. *Adgy ſzamot à te ſafarſagodrul.* Mondhadcza meg, mint legeltetted az én iuhaimat, mint tanettottad az te paſztorsagod ala vettetet embereket, mint hirdetted, auagy hirdettede inkab az Euangeliomot. Mint ſzolgaltattad az ſzentſegéket. Eppetettedę az anya-

Az egyhazi népeknec ſzám adaſoc.

ſzent

ſzentegyhazat tudomanyoddal, es io pelda adaſoddal. Tudod mit mondottam volt neked à Prophéta altal, hogy à te kezedből keresem meg à bűnös embernec vérét. Tudod ſzent Pális mit mondot legyen az egyhazi feiedelmekről. Hogy vgy illic vigyaznioc, mint kic ſzamot adandoc az hueknec lelkekről, Moſt vagon az idő mikoron az ſzam adaſnac kel lenni. Adgy ſzamot, Mert ennec vtanna nem ſafarkodhatol. Meg kel halnod máſra marad immaron à te tiſzted. Ezec. 33. Heb. 13.

Azonkeppen ſzol è vilagi feiedelmeknec, es tiſztartoknakis. Hallode te Chaſzar, kiraly, Herczeg, Iſpan, Biro es akarki légy. El iőt à te orad, Ad gy ſzamot à te ſafarſagodrul. Hiuen iartale el à te tiſztedben? Oltalmazoia voltale az anyaſzentegyhaznac? Igaz iteletet tőttele? Voltale ſegetſeggel az aruanac, oltalmaztade az őzuegyet? Meg tartodtade azt, à mit egy bőlch mondot vala neked. Apia helyet legy az aruánac, es az ű annánac ſérie helyet. A fegyuerrel mint ęltél: nem rontottale igazat es artatlant vęlle, bűntettedę à gonoſzokat? Le tętetic akcoron à kiralyokcal à coronat, ki veſzic à feiedelmeknec es biraknac keſzekből à fegyuert, es à kic az előt egybeket iteltenec, űc fognac immar iteltetni. Euilagi feiedelmeknec es tiſztartoknac ſzám adaſoc. Eccl. 4.

Nem kilőmben leſzen dolgoc à kalmaroknakis, miues es paraſzt nepeknec, vraknac, ſzolgaknac ſa. A köz nepnec ſzam ada

nac es minden embereknec. Vkis vgyan ezen ſzót fogiac hallani. Adgy ſzámot à te ſafarſagodrul. Te kalmár, igaz mertékcel, fontal, ſingel mertede à te morhadat? nem attade fellyeb valo arran? Te miues ember, igazan miueltele? nem chaltade meg azt à ki teuelèd miueltetet? Rõuid beſzeddel, meg kerdeznec mindent, mi módon iárt el hiuatallyaba, mint tõt eleget az û tiſztinec.

Minden ſzámotád lelkerûl, teſtérûl, ioſzagarul.

Senki hatra nem marad, mindennec ſzam adaſa leſzen lelkerûl, teſtérûl, es ez vilagi ioſzagarul. Lelkérûl tiſztan tartottae auagy fõrtõztetteie meg, à Chriſtus vére hullàſa altal meg valtatot lelket? Teſterûl, ki Iſtennec temploma, ſzeplõſetõteie meg fertelmes ęlettel, reſzekſęggel dobzodaſſal? mert el veſzti az Iſten valaki az û templomat meg fõrtõzteti. Ioſzagarul, mint kereſte legyen, uſurauale, ragadozaſsale, orzaſsale, chalardſaggale, auagy igaz munkaiaual? Mint tartotta legen, adotte à ſzegęnęknec benne, meg teretetteię à mit maſtul gonoſzul el võt auagy el chalt? Mint kõltõtte, dobzodaſrae, verfelyere, kartyarae, reſzekſęgre? Meg kerdic minden ember meg higygye ezeket û tũlle à ſzam adaſnac ideięn. Mit kel tahat miuelnũnc, míhez kel magunkat tartanunc? A mit az alnac ſafar miuele, azt miuellyũc mics.

1. Cor. 6.

Maſodic réſze.

Mon

Mit tanullyůc à ſafártul.

MOnda kedig â ſafar ůnnen magaba. Medgyec mi-nel bogy uram el ueſzi tůlem à ſafarſágot. Ez al-noc ſafarnac peldaiat, nem à végre adgya elônkbe vrunc, hog az ůalnoc lopáſat, melly az hetedic pa-rancholat ellen vagyon kôueſsůc, hanem hog az ůgonoſz es hamis magara valo gond viſeleſebôl tanulyuc meg, melly ſzorgalmatoſoknac kellene lennůnc à ioban, es mely nag gondot mélto vol-na viſelnůnc à mi iduôſsegůnkre. Ertuen à ſafár, hog nem ſokaig maradhatna à tiſztben, ioſ meg ha-gya vete magaban, miuel ęlne az vtan es feięt ho-na haitanaia. Azonképpen kellene minekůnkis ſzůntelen à ſzam adáſrul, halalunkrul, es az ítele-můl gondolkodnůc. Iutna eſzůnkbe, à mit à bôlch mond. Emlekęzzel meg à te vtolſo dolgaidrul es ôrôkcé nem vetkezel. De talam ſemmirůl ritkab-ban nem gondolkodunc mint ezekrůl.

Mit miuele à ſafár.

Eccle: 7.

Oſsue biuan annac okert az ů uranac minden ado-ſat, &c. Modot kereſe es talala dolgaban. Vranac karaual barátokat ſzerze maganac. Egyic ado-nac haſon felęt, maſiknac ôtôd réſzet meg engede az adoſsagnac, remeluen, hog iouendôre azoc ſem feletkezngnec el rulla, es ſzůkſegénec ideięnhazok ba fogadnaiac es taplalnaiac ůtet. Illetęn é vilagi é-bereknec ſzorgalmatoſsagoc, vag imigé vag amu-gyan gondot viſelnec haſokra, hog abban à mi az

Minemů gondot uiſele ma-gara.

E uilagi ſzorgalmatoſság.

ůteſte

ũ teſteknec taplalasára ſzũkſég, meg ne fogyatkoz
zanac. A kic valami feiedelemſegben es tiſztben
vannac, ſzũntelen azon igyekeznec, hog̃ az ũ alat
toc valoknac karokcalis ỏregbechec iỏuedelmes
ket. A kỏſség ſem hag̃ abban ſemmit hatra, à mi
uel tudgya ioſzágat, es morhaiat ſzaporetani:
Nyughatatlánoc vagyunc mind ęiel ſ-mind nap
pal vgy kereſsũc è fỏldieket. Gyakorta meg tỏ
kentyũc regiſtromunkat, es ſzámot vetũnc felỏl
le, honnét mi iỏhetne es ki miuel volna tekũnc a
dos. De kichoda az, à ki arrul gondolkodnęiec,
miuel tartozic Iſtennec, es mint adhaſson ſzamot
ũ ſzent felſegénec? O atkozot világ, mely enũes,
es mely ragado, hog̃ illyen igen hozza vonſza az
emberi elmęt. Mely igen tunyac vagyunc kedig
mi az iora, hog̃ nem ſietũnc à ſzamadashoz hoc
ſzũlni, nem kereſsũc iduỏſsegũnket, es az ỏrỏk
eletet. Vai ebrednénc fel valaha, es iutna eſzũnk
be, hog̃ nem è fỏldiekért teremtet minket az Iſten,
hanẽ azert hog̃ ũ neki ſzolgalnanc ũtet dicherne
iỏc, es az mennei dichỏſéget kereſnỏiỏc. Meg te
czic ez chac abbolis, hog̃ à mi orczankat es ſzeme
inket fel emelte az ég felę, nem fordetotta ala à fỏl
dre, mint az oktalan allatoket. Mint ha eudis ar
ra intene minket, hog̃ oda fel legyen ęonduno, à
fen valo dolgokat kereſsũc, holot à Chriſtus va
gyon, az Iſtennec iobián ũluęn, à mennei dolgok
ra vi-

Tunyac vagyunc az iora

Mire teremtettünc.

Col. 3.

ra viſellyũc gondot nem à fõldiekre. Iutnà eſzũnk be touabba, hogy à Chriſtus regulàia azt tartya, hogy mindeneknec elõtte az Iſten orſzagat es az ũ igazſàgat kereſsũc. Kit ha meg miuelnęnc, à mi melkũl è vilagon nem lehetũnc, azis meg adatnęiec nekũnc. Emlekeznęnc meg arrulis, hogy nagy kàr embernec lelkere gondot nem viſelni. Mert õrõkè valo bodogſagot veſzt el, es veghetetlen karhozatot talal maganac vèle. Vegezetre, vetnõiõc egbe è vilagiakat à menneiekkel, bõchũlnõiõc meg czeketis amazokatis, itelnęiõc meg ezec meniuel dragabbac es iobbac amazoknal. Kit ha meg miuelnęnc, ottan meg ertenõiõc hogy ha ſenki ninchẽ, ki è vilagi eletère gondot nem viſelne, ſokcal inkab ſzũkſèg volna arra gondot viſelnũnc hogy az õrõc eletbõl ki ne rekeſztetnęnc. De mi ollyanoc vagũnc mint à baglyoc, kic à ſõtetben làtnac, es à nap vilagànal nem latnac. Chac arra valo eſzũnc vagyon mint kazdagulhaſsunc meg, es mint belkedheſsũnc ez vilagi gõnõrũſegekben, azon kedig nem tudunc okoskodni, hogy ertheſsũc Iſtẽnec akarattyat az ũ ſzent igeiębõl, ertuęn meg tarthaſsuc, es à veghetetlen bodogſagnac helyere iuthaſsunc.

Chriſtus Regulàia. Math. 6.

Kar lelkunkre gondot nem uiſelni.

Iduõſségünkre kellene leg nagyob gondot uiſelnünc

Haſonlatoſoc uagyũc à baglyokhoz.

Es *dichère azur azàlnac ſafàrt, hogy eſzeſsen chelekedec.* Chac eſzèt dichère, nem alnaksàgat auagy lopàſat. Mert midõn valamely gonoſz embert la-

Mit dicher azur, à ſafarban

tunc hoǵ igen okos à gonoſságban, bannyuc hoǵ gonoſz, de mind az altal dicheriũc okoſságat, es ezt ſzoktuc mondani. Ha iambor volna, ieles ẽber volna ez, ſokaknac haſznalhatna eſzẽuel. *Mert ẽ ual lagnac fiai eſzésbec â uilagóſsagnac fiainal az ũ nemzet ſegekben*, az az, à kic ẽ vilagnac attac magokat, na gyob gondot viſelnec ẽ vilagi dolgokra, hoǵ ẽm mint mi, kic az Euangeliomnac vilagoſsagara hi uattattunc, iduóſsegũnkre.

et ego vobis dico. Facite vobis amicos ex mammona iniqto

Harmadic Reſze.

Miuégre ualo ẽ pelda beſzed.

CEnis *mondom tinektec, ſzèrezzetec baratokàt mã gatoknac az alnokſágnac mammonábol* Imhol mi végre ſzollotta Chriſtus ẽ példa beſzédet, meg ie lenti it, mit akart legyen véle. Azert adà elõnkbe ez alnac ſafárnac okos chelekedetit, hoǵ tanulnãc tũlle. Mit tanulnanc? azt, hoǵ ha nem tõb, akar chac anni gondunc lenne az õrõc eletnec meg talalasára, menyi gondgyoc vagyon embereknec az ũ haſokra. Im lás choda dolgot: A béres napot nap eſtig mind verétezic: A viraſzto ẽten ẽt altal mind vigyaz: A miues, ember hetetczaka meg nem nyukſzic: A kalmar, ár vizen, hegyen völgyõn egy arant futos. Miert kẽrlec? Hoǵ az ũ maid meg rothadando haſokat legyen miuel tõlteni. A kereſztyeneknec peniglẽ, aleg iut chac eſzekbenis

A kereſztyeneknec gond uiſeletlenſẽ ges.

az

az iduoſſeg. Szegyen dolog ez atyamfiai, hogy
nſtünkre ſzorgalmatos gondot viſelünc, lelkünk-
re ſemmit nem. Egy nehañ oraig haſzontalanul el
uechelünc neha egmaſsal, az Iſtennel chac fél orai-
gis reſtellünc imadkozuan ſzollani. Nap eſtig
meg nem vnnyuc halgatni, valamely ondoc beſzé
dit es heuolkodo hazugnac chachogaſat, az Iſtẽ i-
geiet akar mely keues ideigis nem halgathattyuc.
Miczodaez, hanem à mi vrünc marhaianac te-
kozlaſa: Hiſzem azert adot nekünc neluet hogy
ütet dicheriüc es ſegetſegül hijuc vele. Azert adot
filet, hogy halgaſsuc az ü ſzent igeiet: miuelyüc azt
tahat, es ne fordechuc egyebre annál az Iſtentül a-
datot tagokat à mire adattanac.

Fökeppen mit kell ê pel-da beſzedből tanulnunc.

De kiualtkeppen arra tanet minket Chriſtus
è pelda beſzedben, mint kellyen élnünc é uilagi io-
ſzagunkal. Azt akaria, hogy az örökcé valo hai-
lekokat, az öröc eletet vegyüc meg raita. Lam az
vſuras kazdagoc örömeſt adgac oda penzeket,
à honnét remellic hogy nereſeggel tér meg. Errül è
ſafarulis azt beſzelli iduözetönc, hogy vra adoſsa-
gánac io reſzet meg engede az adoſoknac, gon-
doluán hogy iövendöre haſznokat uehetneie nekic.
Miert nem költenöiöc el tahat mies penzünket, es
minden ioſzagunkat menorſzágert. Michoda
nereſeg, es michoda haſzon lehet nagyob, mint az

veghetetlen bodogſagot meg venni? Hallyad mit beſzel à mi vrunc. *Szerèzzetec baratokat magatoknac az alnakſagnac Mammonabol.*) A Mammona Sido auagˆ inkab Syriai nyeluen, beuſeges gazdagſagot iegez. Mellyet alnakſagnac neuez ez okaert, miuel hogˊ ritka az, à ki vagy igazan kazdagulna meg, vagy igazan kazdagultnac ˚orˆokˆoſe volna. Ritka à ki iol élne à kazdagſaggal. Ellyũnc iol mi velle. Szerezzũnc baratokat belˆole. Kiket? A ſzegeńeket, alamoſnát beuſéggel aduán nekic, hogˊ mi koron it è fˆoldˆon hagˊuan minden ioſzagũkat, meg fogyatkozunc, mezételen megˊũnc ki è vilagbol, be fogadgyanac minket az ˚orˆoc hailekokba. Tanullyuc meg it, hogˊ ſemmi annal tˆob nekũnc nem marad à mi marhankban, à mit à ſzegeńeknec oſztogatunc.) A ſzegenyec keze à meg rothatatlan ſachko, mellyet vrũc paranchola hogˊ chenallyunc magunknac. (Az alamoſna à mennyei el fogyhatatlan kénch, kit ſem à roſda meg nem emęſzt, ſem à mˆoly meg nem éſzic, ſem az oruoc ki nem aſnac, es el nem lopnac. Az alamoſnát nem chac è vilagi, hanem az iduˆoſſégnec iouaiualis meg fizeti nekũnc à mi Iſtenũnc. Es azert mondgya vrunc, hogˊ à ſzegéńec be fogadnac minket az ˚orˆoc hailekokba, miuel hogˊ ũ erettec be fogadtatunc, ha ſziuũnc ſzerent kˆoń˚orũluen raitoc ũket ſegétyũc.

Michoda à Mammona. Miert monda datic alnokſagnac kazdagſaganac.

Mint kel elni à kazdagſaggal.

Chac à mienc à mit ſzegenyeknec adunc.

Luc. 12. Matth. 5.

Mint fogadnac az ˚orˆoc hailekokba.

Mert

Mert à mi iót à ſzegenékcel miuelünc, ſzinten vgy mintha ti magáual miuel Math. 25.
velszi tülünc idue[illegible] Pális, midón imigyen ira
à Corintusbeliéknec. Ez idóben à ti beuelkedéſtec
ſegetſegül legen az ü fogátkozaſoknac, hog az ü 2. Cor: 8.
beuelkedeſekis meg ſegétche à ti fogátkozaſtokat.

Ertette à vén Tobiaſis az alamoſnalkodáſnac Az alamoſ-
haſznát es azert inte[illegible]te fiát ifiu Tobiáſt annac gá- nalkodáſnac
korlaſara, monduan. A te ioſzagodbol alamoſ- haſzna.
nat adgy, es egy ſzegentül ſe fordech el orczádat. Tob. 4.
Mert vgy leſzen hog az Iſteñec orczáia ſe fordul-
jon el te tüled. A mint lehet, vgy légy irgalmas.
Ha neked ſoc leſzen, beuſeggel adgy, ha neked ke-
ues leend, à kęuesbölis réſzt igekezzel tenni. Io
irgalmat kencheſz magadnac ſzükſegednec napiá-
ra, mert az alamoſna mindẽ bűntül es halaltul meg
ſzabadet, es nem hadga ſötetſégre menni à te lelke-
det. Ertette ſzent Dauidis, azert beſzelget imigen
feléle. Bodog à ki kön[illegible]rül à ſzükölkédön es ã Pſal: 40.
ſzegenen, à gonoſz napon meg ſzabadettya ütet
az vr. Az vr meg tartya es nem adgya ellenſegi-
nec kezekbe. Az vr meg ſegéti ütet betegſegénec
agyan.

Mondanád, ha azert kel iot tennem à ſzege- Chac az iam-
nekcel, hog be fogadganac engemet az örök haile- bor ſzege-
kokba, tahat chac à ſzent ſzegenekcel teſzec iót. nyekcel kelle
Mert à kic gonoſzoc, reſzegeſec, zugodoc, mor- iot tenni?

godoc, ũnnen magoc ſem mennec, nem hoġ máſt fogadhatnánac be. Vgy teczic peniglen, hoġ à bõlchis arra int engémet, midõn imezt mondgya.

Eccl, 12. Ha iot chelekedel meg lasd kiuel chelekedel. Az igazzal tégi iót es nagy fizeteſt talalſz, ha ũ tũle nemis de bizoñ Iſtentũl. Hallode? Vgy vagyon hoġ fõ keppen azokat nem kel hadnunc, kic az aňaſzentegházban egy hituec mi veltũnc, es kiknec

Gal. 6. hiteknec tokelleteſsége es eleteknec iamborſaga níl uan vagyon nallunc. De mind az altal egyebeketis minden ſzegeňeket tartozunc ſegeteni, Arra tanęt minket à Samaritanuſrul valo pelda beſzed

Math. 10. Chriſtuſis kedig bizonyoſsa teſzen felõle, hoġ ha igazat, igaz gãnánt, es prophetat, propheta gaňánt be fogadunc, hanem ſzinten, ollyanac volnanakis à minemũeknec mi velnęioc lenni, vgyan nem veſztyũc el iutalmat. Ne gondoly te aual, vagy megyen meńorſzagba az à kit ſegéteſz vagy nem, elég neked, hoġ tegedet oda viſzenaz Iſten à ki nęueiert miueled à mit miuelſz.

A Gonoſzul kereſet ioſzagbol ualo alamoſna, kedueſe Iſtennel? Alnoc kazdagſag á mi ſaiat marhanakis.

Mégis kerdhetnéd en tũllem. Im Chriſtus azt parancholya, hoġ az alnokſagnac kazdagſagabol ſzerezzunc baratokat magunknac: kedueſę tahat Iſtennel az alnokſaggal, orzaſsal, ragadozáſsal, vſuraual gõtõt penzbõl valo alamoſnalkodas? Nem kedues. Az alnokſagnac kazdagſagan, auagy inkab alnoc kazdagſagon, it ez arant nemà

gono-

ſonoſzul kereſet marhat erti vrunc, hanem à mi
nnat igaz ioſzagunkat. Mely mind az altal, mel-
tan mondatic alnoknac, mert alnokul ſokakat meg
chal, azokat à kic hozza ragaſzkodnac, es nem iol
élnec vele. Ez hogy igaz legyen, meg teczic ebből,
hogy az Iſten ſafarinac ſzol. Iſten kedig nem tőt min
ket ſafarokca abba à mit maſnac, hanem à mit ne-
künc adot. Es nem ű atta, hanem mi vettűc ma-
gunknac az hamiſsan kereſettet. Touabba mely
igen vtalatos legyen Iſtennél, à nem igaz marha-
bollót alamoſnalkodás meg tanulhattyuc attul, à
kimigyen ſzolla felőle. Valaki à ſzegeńeknec io-
ſzagából aldozic, nem kílőmb mintha fiat aldoz-
naia az ű attya előt. Nem io ſzemmel nezned te,
ha előtted vagnaiac le es aldoznaiac à te fiadat, az
Iſtẽ ſem io ſzemmel nezi, à ragadomańbol valo a-
dakozáſt. Ezec mind ig léuęn emlekezzűnc meg
rulla, hogy Iſtennec ſafari vagyunc, ſafarkodgyunc
hiuen az mi nekűnc adatot iokbol, vegyűnc pel-
dat è vilagi alnoc ſafaroktul, tanullyunc iot à go-
noſzoktul, az ű ſzorgalmatoſsagokat mellyet go-
noſzban helyheztetnec, mi kőueſsűc, es helyhez-
teſsűc ióban. Tegyűnc iot mi magunkal iduőſse-
gűnkre gondot viſeluęn, tegyűnc iot egębekcelis,
alamoſnalkoduán, es ſzűkőlkődő felebaratinkat
ſegetuęn. Hogy midőn à mi lelkűnc teſtűnkűl el
valic, nugodalmat talallyon maganac, az Abraham
nac kebeleben.

vtalatos à nem igaz marha-bol ualo ala-moſnalkodas.

Eccl. 34.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach iráſa ſzerent valo Euangeliomnac XIX. *réſzebŏl vętetet.*

AZ idŏben, mikoron kŏzelgetet uolna leſus leruſalembez, latuán à uáraſt, ſira raita, monduán: ŏ ha tetudnád; auagy chac à te napodon, melyec à te bekeſegedre uadnac? De moſt el uadnac reitetuen à te ſzemeid elŏt. Mert el iŭ te reiad àz idŏ, mikoron à te ellenſegid palankot chenalnac kŏrnyŭled, es à te fiaid kŏrnyŭl, kic te benned uadnac, meg ſzálanac tegedet, es meg ſzorongatnac minden felŏl, egyeneſsé teſznec à fŏld ſzenebez, es nem hadnac te benned egy kŏuet à maſic kŏuŏn, annac okaert, hŏgy meg nem eſmerted à te meg latogataſodnac ideiet. Es be menuen à templomba, kezde ki ŭzni ŭzokat, kic abban arulnac es ueſznec uala, monduan nekic: Meg uagyon irua: Az en hazam imadſágnac haza, ti kedig azt toluaioknac barlangiaua tŏttetec. Es minden nap tanet uala à templomba.

Ez

EZ Euangeliom, eg réſze annac az hiſtorianac, mely virag vaſarnapon tőrténec, midőn Chriſtus Zacharias prophetanac, iőuēdő mondáſa ſzerent, ſzamaron be mene Hieruſalembe, es à ſokaſagtul nagy tiſzteſséggel es dichirettel fogadtatec. Mert akcoron kőzelgetuen à varoshoz, es azt nem chac vgy mint egyeb koron kőzőnséges ſzokot latáſsal, hanem kiualtképpen az ű kőnőrületęſsegénec ſzemeiuel meg tekęntuen el ſakada ſirua, es keſeruesen ſira. Es hogne lattatneięc oc nelkűl ſirni, meg mondgya ſiraſanac okát. Mely nem egyeb vala, hanem Hieruſalemnec rettenetes es vtolſo veſzedelme, ki ű reia kőuetkezendő vala, miuel hog az Iſtennec latogatásnac ideięt meg nem eſmeruen, nem chac pœnitentiat nem akarának tartani à Sidoc, hanem inkab naprűl napra minden hitetlenségbe es gonoſságba el merűlenec. Nyiluan ualo iele volt az ű Iſtentelenségeknec, chac à templomnac meg főrtőzteteſeis, mellyet kereskedő es vaſarlo hellye, ſőt latroknac barlangàua tőttenec vala. El feletkezuē arrul, à mit regen az Iſten ſzólla, felőle, hog ű háza, esimadságnac helye volna az. Vara Iſten űket ſoc ideig hog meg ternénec, de űc az Iſten kegelmeſsegénec, türeſenec es engedelmeſsegénec gaz-

Sommaia ez Euangeliomnac.

Chriſtus ſiranac oka.

Eſai. 56. Hier. 7.

Rom: 2.

dagságat meg vtalac, es az ũ kemenſegec, es meg térni nem tudo ſziuõc ſzerent, magoknac haragot gũiténec. Mely harag egſzerſmind ki õntetec reiaioc, az Iſten igaz iteletinec meg ielenéſe napian. Ezekrũl emlekeztet minket è mai Euangeliom.

Mi uegre uallo ez Euangeliom.

Avegére, hogy haluan à Sidoknac rettenetes veſzedelmeket, mies meg ne kemenéchũc ſziueinket, ha

Pſal: 94.

azt akariuc hogy vgy ne iariunc mint ũc iartanac. Mert níluan ha à termęſzet ſzerent valo agaknac

Rom. 11.

nem keduezet Iſten, nekũnc ſem keduez, kic az vad poganſagbol oltattunc be az Iſten fiai kõzze.

Harom reſzre oſztom ez Euangeliomot.

Elſõ reſzében à mi vrunc Ieſus Chriſtus ſiruan ſzól az Hieruſalemre kõuetkezendõ veſzedelemrũl.

Maſodikban, meg mondgya mi legyen annac oka hogy à nemes varaſt, ollyan nagy rettenetes bũnteteſsel bũnteté az Iſten.

Harmadikban, meg mutattyà az ũ buzgo ſzerelmet az Iſtennec templomához, ki ũzuén onnat, az aroſokat es veuõket.

vt a ſpectatores mouerit Ieſus videns ciuitatem illam ſuper illã

Elsõ Reſzre.

Iſaiæ: 11.

MIkoron kõzelgetet uolna Hieruſalembez, latuan à uaraſt, ſira raita. Sira Chriſtus ez elõtis mikoron Lazár meg holt vala. De hogy moſt ſir, mi-

dõn

dõn kiralyi meltoſagat mutattya, tanetuanitul, es à kregektũl, mint kiraly vgy fogattatic es tiſztelte-
nic, ez nagy choda. Es bizoń nag okanac kel lenni az ũ ſiralanac. Keſergi es ſirattya vala Hieruſalem
nec lelki es teſti nyomoruſagat. Latuan minemũ nag veſzedelem kõuetkezendõ volna à Sido nem
zetſegre. Mely ſiras bizonſaga à mi Iſtenũnknec mi hozzanc valo io akarattyanac. Hog nem akar-
naia ũ ſzent fellẽge à bũnõſõknec veſzedelmeket auag halalokat, hanem hog meg ternénec es élné-
nec. Sõt hog igen bannya az embereknec veſze-
delmeket. Vgyanis ha chac egy meg teró bũnõ-
ſõnis õrõm vagyon menybe, meg gondolhattyuc
vgyan ottan mely nag bánat legyen enni ſoc ſzan-
talan meg nem téró, es el veſzõ bũnõſõkõn. Bizo-
ſara mikeppen à Sidoknác iouendõ veſzedelme-
ket, nem nézhete vrunc nagy keſerũſeg es kõnhul
laras nelkũl, azonkeppen moſtanis, bankodua ne-
zi à mi ſoc nyaualyainkat mellyec ala bunũnc ſze-
rent vettettũnc, es az emberi nemzetnec nagyob
reſzenec õrõkcé valo karhozattyat. Kit akcoronis
meg iclent, midõn à Prophetanal az hamiſsakat
bũntetelsel feńegeti. Holot keſergi es iaigattya, hog
nem tehet egyebet benne, hanem meg kel bũntetni
ũket az ũ ſoc tõruentelen hamiſsagokert, monduã.
laimég vigaztalom magamat az én ellenſégim al-
tal, es boſzut alloc, az én ellenkõdõim altal.

Christus Sion ralmanac oka

Istennec hozzanc valo io akarattya.

Ezec. 33.

Luc. 15.

Bankodic nyaualyankon az Istẽn.

Eſa. 1.

Adgyunc

Adgyunc helt ſzerelmes atyamfiai, az Iſten fia ſirasánac, indechon ſiráſra, az az, poenitentiara es meg teréſre minket az ũ kõñ hullatáſa. Halgaſſuc es vegyũc az õ imillyen inteſet. Terietec en hozzam à ti gonoſz vtaitokrul. Miert haltoc meg Iſraelnec háza, az az, Iſtennec valaſztot népe? Terietec en hozzam mindenec à kic munkalkodtoc es meg terheltettetec, es en meg ñugotlac titeket.

Ezech: 33.

Matth: 11.

Si cognouiſſes et tu et quidem

in iſta lietig ſua ad ſa cem tuam ſeruiunt Cuncti

Nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis

Chriſtus az Hieruſalembelieknec uak merõſegeket feddi.

O *ha te tudnád, auagy chac è te napodon, mellyec à te bekeſegedre uannac.* Feddi az Hieruſalembeli népeknec vakmerõſegéket es meg nem teresséket. Hogy nem akarnac élni az iduõſsegekre adatot idõuel, nem keresic bekeſegéket. Nem veſzic eſzekben hogy el iõt volna immaron à Meſsias, ki nekic bekeségekre adatot vala, vgy hogy ha hinnénec ũ benne es bũnõkbõl meg ternénec, bekeuel maradhatnánac. *De moſt el vadnac reitettetuen à te ſzemeid elõt.* Eleget iarata à Sidõc vtan az Iſten. Hozzaioc kũlde à prophetákat, kereſztelõ ſzent Ianoſt, Chriſtus vrunkat, es az apoſtolokat, mind ezec altal inte ũket à meg tereſre, fenyegete hogy ha meg nem ternénec meg bũntetnénec, ſemmit nem foga raitoc. Latuán azert az Iſten hogy à ñiluan valo uilagoſsagnal ſem akarnánac latni, el hagya ũket meg vona malaſztyat tũlõc, ſzaiokra bochata, meg kemenyette ſziuõket, meg nehezete fülõket, meg vaketa ſzemeket, (az az, engede kemé-

Mint reitetet el elõttõc.

Eſa. 6.

ñedni

ńedni, nehezedni, vaketatni) hoǵ az ũ ſzemekcel ne laſsanac, fũlőkcel ne hallyanac, ſziuőkcel ne erchenec, hoǵ meg ne terienec es ne iduőzũllyenec. Es ez lőn à rettenetes nagý lelki ńaualya, mellyel Iſtẽ ũl à Sidoc meg vereténec, az ũ ſzent lelkęnec tũlőcel vetele, malaſztyanac meg vonyáſa. El veſzętc az Iſtennec hozzaioc valo io akarattyat, ki elęnec kedueből. Ki rekeſztetenec az Iſten fiai kőzzũl, es à menńei bodogságnac őrőkſegéből. Es ũ helyekbe, valaſztatánac à pogan nemzetségec: Euel fenyegeti vala Chriſtus ũket ſzent Matenal monduán. El uętetic tũlletec Iſtennec orſzága, es oly nemzetségnec adatic, mely annac gyũmőlchit teremti.

A Sidoknac lelki nyauaiyaioc.

Matth. 21.

El iũ te reiad az ldő. Immaron à teſti nyauaſyakrul, es veſzedelmekrũl kezd ſzollani. Neǵ dolgot mond peniglen.

Teſti nyauaſyaioc.

Elſőt, hoǵ nem mindiaraſt, hanem az vtan, bizoños el vegezet időben kellet ezeknec tőrtenni. Mert nem ſzokot Iſten à bũnteteſsel ſietni, hanem pœnitentiara valo alkolmatos időt enged à bũnőſőknec. Mint az Niniuebelieknec engede, kiket nem akara mindiaraſt el ſũllyeſzteni, hanem neǵuen napig monda hoǵ meg varna ũket. A viz ezőn előttis ſzaz eſztendeig prædicaltata Noeual, es latuán hoǵ ſemmi képpen nem akarnanac meg terni az emberec, vǵ hoza oſzton reiáioc az ãruizet.

Vária Iſten à bũnőſőket.

Ionæ. 3.

Gen. 6.

1. Pet. 2.

uizet. Maſodic dolgot azt monda, hogy meg ſzallatnyiec à varas. Harmadikat, hogy halhatatlan nyaualyac, es ſzorongataſoc következnénec az benne valokra. Negyediket, hogy tellyeſséggel tűből kirontatnyiec Hieruſalem, es ſoha többe meg nem epűlne.

Nemis eſec à földre chac egy ponktis à Chriſtus iövendö mondasába, hanem az ű kén ſzenuedesénec, halalánac, es menbe menetelinec vtanna, negyuen eſztendövel ezec mind meg történénec.

Az haboruſágnac indulattya.

A haboruſagnac indulattya imigyen lön. Nero Chaſzar ideiében, à Romabeliek tűl, kiknec birtokoc alat io falka idötűl fogua voltanac, el ſzakadanac à Sidoc, nem akaruán többe idegen feiedelemnec engedni. El küldé azert Chaſzar Veſpaſianuſt nagy haddal, hogy üket meg büntetnyie, es vionnan meg hodoltatnáia. Az Romai ſereg öt eſztendeig lakozec Sidoságban, minec elötte Hieruſalemet meg ſzallanaia. Ez idö alat, ſoc ver ontas lön, ſzantalan ſoc ember vagatec le. Soc varoſoc meg veteténec es megint az Romabeli biro dalom ala vettetenec. Vgy hogy à Hieruſalemi népnec, naponként elötte forogna à körül valoknac veſzedelmec, es ſzomſzed varaſoknac romláſoc. Mind az altal vgyan még ſem veſzic vala eſzekbe magokat.

Veſpaſianus.

Rette-

Rettenetes ielec es chudakis tőrtennec vala, mellyec nẽ chac Hieruſalemnec, hanem az egeſz Sido nemzetnec vtolſo veſzedelmet hirdetnec ua-
lá. Eg̃ ũſtőkős Chillag, eſztendőnel touab latta-
nec az egen. Eg̃ ũfző, mellyet à pap meg akar va-
ſa aldozni, barant ellec à templomba. A belső tem
plomnac nap kelet felől ualo rez kapuia, mellyet az
à nag̃ es nchez voltaert, alég tehet uala be, es nit-
hat vala meg huſz ember, eſfelikor, magatul meg
nilec. Pinkősd hauanac huzon eggyedic napian,
eg̃ igen nag̃ váſz, auagy őrdőgi abrazat lattatéc.
Apapoc Pinkősd eiel à templomban be menuén,
ezt e ſzót hallác. Kőltőzzũnc el innét. Eg̃ Ieſus
neuũ paraſzt ember, neg̃ eſztendőuel à varaſnac
meg ſzallaſa elől, à ſatoros innepre Hieruſalembe
iőuen imig̃en kezde kialtani. Szozat nap kelet fe-
lől, ſzozat nap enyeſzet felől, ſzozat à neg̃ ſzelec fe-
lől, ſzozat Hieruſalyemre es à templomra, ſzozat
à tellyes népre. Es midőn neg̃ egeſz eſztendeig, ki-
ualtképpen kedig ieles innepeken, ſzũntelen ig̃ ki
altana, à ſzaua ſemmibe meg nem fogyatkozec.
Mind vntalan veric es oſtorozzác vala ũtet hog̃
meg ſzũnneiẽc, de ſem̃it velle nẽ gondol vala, ſem
kőnyueſz ſem azon nẽ kőnőrög uala hog̃ne verne-
iec, hanẽ mindẽ chapaſra imezt mondg̃a uala. Iay à
uaraſnac, iay à templőnac, iay à népnec. Es holot im
maron à varas meg ſzallatot uolna, utolſo ſzaua è

A chodac es ielec, mellyec Hieruſalem ueſzéſe előt tőrtennec. Ioſ: lib: 7. de bel: Iud: cap: 12. Egeſip: lib: 5. cap: 44.

Egi embernec kialtaſa.

lőn.

lőn. Iay eñekemis. Es leg ottan az ellensegtűl agon űttetuęn meg hala. Az égben egnehanſzor tűzes feguer, ſzekerec, es feguéres vitezec ielenénec. De heiaba lőnec mind ezec, mert vgyan nem vőuec eſzekbe magokat â varasbeliec. Es ſem Iſtenhez nem terénec ſem à Romabeli Chaſzarhoz meg nem hodolánac. Igaz ám à ſalamon mondaſa. Hog mikor oſzton az ember, à bűnnec melyſegéreiut, mindent meg vtal. Sem ſzép inteſsél, ſem fenyegetéſsel, ſem ielekcel es chodakcal ſemmit nem gondol.

Prouer: 18.

Aual hizelkendnec vala magoknac, hog az vr iſten az ű ielen valo uoltat, es oltalmat igerte uolna annac à varoſnac es à templomnac. Biznac vala à kű falnac erőſsegebenis, mellyec oly erőſsec valánac, hog mikoron Titus Veſpaſianuſnac fia latnaia azokat, azt mondgya vala, hog chac Iſten vehetneie meg azt à varaſt. Mind az altal ſzerenchęt akara keſerteni, es à ſzent Gőrgy hauanac tizen negedic napian, az az, huſuet innepén, meg ſzalla Hieruſalemet. Vgy hog à mely napon neguen eſztendőuel az előt, Chriſtuſt à Sidoc meg fezetettec vala, vgyan azon napon ſzallata meg Iſten űket,

Miuel biſztat, tac magokat à Sidoc.

Szantalan ſoc nép ſzorult vala à varasba. Mert ű magabais nag leuęn, ſzamos emberec lakoznac vala benne. Az innepértis kedig feleſen gyűl-

Az Hieruſalembeli nép nec ſokaſága.

gyültenec volt oda, es vegezetre az ellenſég eſőt nem kichin ſokaſág takarodot vala bé marhaſtul az egeſz orſzágbol. Nemellyec tizenegſzer, nemellyec harmincſzer valo ſzaz ezer embert mondanac hogy ot lepet volna az Romai ſereg. Az nyaualyáknac mellyec à varasba rekeſztetet népen elenec nagy esrettenetes voltat ſenki meg nem mōd hatya. De kiualtképpen harom fele veſzelybe forga igyec nyaualyaſoknac.

Az megſzallot népnec, haromfele nyaualyaia.

Elſő, à belſő haboruſag, viſzauonyas, őldőklés lőn. Mert harom fő lator tamada à varasban, Ianos, Simon, es Eleazar, kic űn kőztőc à feiedelemſegrűl viaskoduán, à népet harom fele ſzakaſztac, ki ki mind egy réſzet melleiç vonuán. Ezec ely erős es kegetlen harczot gyakorlottanac egymas ellen, hogy neha nyolcz, neha tiz ezer emberis eſeteg napō. Senkinec, es ſemi rendbelieknec nē keduezetenec, ſem ű magoc ſem az ű partolkodo tarſoc. Es nem chac azokon dihőskődtenec, à kic ű ellenec voltanac, hanem mindeneken valakit elől es vtol ęrtenec. A papokat neha vgyan azon oltaron le vagtac. A templomba, anni vér ontas volteghehanſzer, hogy az meg őletteknec alut vére toual allot. O kegyetlenſegnec nagygyat. A vitezec akaruan fegyuereknec ęles voltat keſergetni, kinec labát, kinec kariát, kinec egyeb tagiat vagtac el az vczàkon.

1. A *belső haboruſag. Ioſ. bel. Iud. lib. 6. ca. 1.*

Ioſ. lib. 6. ca. 1. bel. Iud.

2. Nyaualya az ehſég.

Maſodic nyaualya, à nagy ehſég vala. Anni ſoc ſzantalan ember kőzőt, chac hamar meg fogyat kozęc az ęlés, es à miat megint vy őldőklés tamada. Mert à kic hatalmasbac valanac, à hazakra ůtuęn, kenozzac vala az embereket, es vgy veſzio vala ki tůlőc, ha valahon valami el reitet eleſég volt nalloc. Egeſip: lib. 5. cap. 39. Ioſ: lib. 6. ca. 11. 16. & lib: 7. ca. 7. A ſzůkſeg arra keſzeréte ůket, hogy egy előſzőr az ebeket es à machkakat, az vtan à paiſokrul le vonatot bőrt, à régi el vettetet ſarukat, à félig meg rothadot ſzéna palyuatis meg ennęiec. Vegezetre az azzu tehén es galamb ganait dragā meg veſzic vala, es azis el kél vala nálloc. Ha vala ki ſzerenchére vetuęn feiçt, à varasbol ki lappant, es fůuet ſzedet maganac, aleg ért be iůni vele, ottan raita voltanac à toluaioc es ki vontac torkabol. Kőnőrőghetet hog akar mi keueſet hadtanac volna neki benne de abban ſemmi nem kőlt.

Ioſ: lib. 7. bel Iud: cap. 8. Ezeſ: lib. 5. cap. 40.

Egy Maria neuů nemes aſzony, ki à Iordan vizén tůl futot vala à varasba az ellenſég elől, egyetlen egy chechőmős gyermekét elő ragaduán, chokolgatni kezde es monda neki. Szegeny nyaualyas, artatlan gyermec, kinec tartlac tegedet ez ehſégben, es hadban? Ha elſz, az Romabelicc rabia léſz, de tudom hog meg kellene ehelis halnod. Legy eleſégem azert ennekem, à partoſoknac dihőskődeſec, es az emberi ęletnec pelda beſzéde.

Ezeket

Ezeket monduan meg ôle ũtet es fel konczola. Mi koron kedig meg fôzte es egy reſzet meg ôtte, à tobit maſzerre tôtte volna, meg erzęc ſzagat à toluaioc, es à hazba be rohanuán, foitogattyac va la ũtet hogy elô adnáia à mit fôzôt volna. Monda azert nekic, Meg tartottam à ti reſzeteket, es leg ottan elô hoza nekic à maradekiat. Mellyet amazoc látuan el almulánac, es meg hidegũlénec. Az aſzony penigien, mit féltec vgy mond? hiſzem én magzatom volt: egyetec énis ôttem benne. Nem akarom hogy engedelmesbec auagy irgalmasbac legyetec nallamnál, kianya vagyoc. Auagy ha ti nem eſztec ezis nekem marad. Ezeket haluán à partoſoc ki fordulánac à hazbol, es à mi tôrtent vala, annac hirèuel, chac hamar meg telęc à vaſás.

Harmadic nyomoruſag, à dôg halal miat tamada. Mert ſzent Gôrgy hauanac tizen negyedic napiatul fogua, ſzent Iakab hauánac elſô napiaig, ſzaz tizẽ ôtezer ember hala meg dôggel. Illyẽ nagy naualyaba valánac à Sidoc, à meg ſzallot varasban Feiekre telęc bizoń, à mit Moyſes mondot vala, hogy ha el hadnaiac az ũ vrokat Iſteneket, meg ſzallatnánac kapuiokon belôl à fôldôn, mellyet az vr Iſten adna nekiec, meg ennéięc az ũ meheknec gũmolchęt, fioknac es leanyoknac huſokat, ã

3. Nyomoruſag à dôg halal.

Deut. 28.

meg ſzorulasban es puſztaſagban, mellyel meg ñaualyetanaia ũket az ũ ellenſegec. De mind ennj veſzély ſem keſzerethete reia à Sidokat hogy meg adnáiac à varaſt. Mégis az Iſtennec igereti forog nac vala ſzemec elõt, es azt remellic vala, hogy meg ſzabadetanáia ũket. Nem gondoluan, hogy az Iſten illyen óc alat fogatta vala hogy oltalmoc lenne, ha az ũ parãcholatit meg tartanáiac, mellyeknec ũc ſzũntelen ellene iarnac vala.

A Sidoknac uakmerõſegec. Deut 28.

Egeſ: lib. 5. cap: 42. A templomnac es uaraſnac meg gyuladaſa. Ioſ. lib. 7. ca. 18. de bel. Iud. Hieruſalem meg ueteteć.

Latuan az ũ vakmerõſégeket Titus vgyan valoba kezde à váraſt vitatni es oſtromlatni, es kis aſzoń hauanac tíſzedic napian, tũzet veténec à templomba az Romai vitezec honnet à varaſis meg gyulada, es az egéſ ſzent Mihaly hauanac nyolczadic napiaig tarta, akcor oſzton meg võ uec Hieruſalemet, es oly nagy vér ontas lõn, hogy à vér ſoc helyen meg oltya vala à tũzet. Maid nem hiendõ dolognac teczeneiec meni ſoc nép veſze ot. A raboc annin valánac, hogy egy ezũſt penzen harmincz Sidot võttenec. Es nem tuduan houa tenni à ſoc rabot nemellyeket az vadakcal ſzaggattatnac vala meg, nemellyeket ũnnen magokcal vagatnac vala le bennec à vitezec. Es holot eſzkbe võttec volna, hogy volnanac ollyac kõzõttõc, kic aranyat nyeltenec vala el (remeluen, hogy vgy meg tarthatnáiac, es oſzton midõn ki menne belõ-

Egeſip. lib. 5. cap. 24.

lõc

ſöc ſel ſzedhetnęiec) egy eiel, az araṅhoz valo ſze
retetekbe, két ezernel tőbet haſogatanac meg. Me-
ly dolgot eſzebe vőuen Titus, meg tilta, hogy tőbet
ne halogatnanac. (A uáras annera el rontatec, hogy
Chriſtus mondaſa kęnt, egy kű az maſikon nem
marada, ſoha tőbbe meg ſem eppűle. Mikeppen
à Prophetakis meg mondottac vala, hogy kő ha-
lomma tęendő volna Iſten Hieruſalemet.

A uaras el rontatec.
Hiere: 26.
Mich. 3.

Oluaſsuc hiſtoriaban, hogy à hitehagot Iulia-
nus Chaſzár, meg engette volt à Sidoknac, hogy
eppetenciąc, es immar è vilagnac minden reſzei-
ről oda ſietuęn, nagy kőlchéggel keſzűlnec vala az
eppűlethez, Cyrillus kedig, ki akcorő ot valo piſ-
pők volt, mondotta nekic hogy nem fogna veg-
hez menni à dolog, es lehetetlen volna hogy chac
egy kűis maſra tetethetnéiec. Vgis lőn à mint mon-
da. Mert à mely napon el akartac à miuet kezde-
ni, azelőt valo ęiel, nagy főld indulás tamada, ki
miat ſemmikeppen fondamentomot nem vethetę-
nec, ſőt à fondamentom kőuekis ſzellyel haṅatta-
tanac. Annac főlőtte tűz es láng iőue ki à főldből,
mely à Sidokat porſőli es egeti vala, es nem enge-
de az eppęteſt el kezdeniec. Igy telęc be à Chri-
ſtuſnac iőuendő mondaſa, es igy bűntetenec meg
à Sidoc az ű Iſtentelenſegekert. Mikeppen régen
meg mondotta vala Iſten, hogy illetyen es egęb ſoc

Ruf. lib. 4. cap. 37. 38. 39.
Hieruſalem meg nem eppethetic.
Deut. 26.

felę bũntetesékcel illetnęie azokat, à kic el tauoznánac az ũ parancholatinac vtairul.

Eo quod non cognouerit tempus visitationis sue

Maſod réſze.

Az Hieruſalem ueſzedelméneć oka.

ANnac okaert, bogy meg nem eſmerted, à te latogatáſodnac ideiet. Enni ſoc nag es retteneteſ nyaualyaknac, es vtolſo veſzedelemnec ez volt oka, miuel hogy à Sidoc meg nem eſmertec, az ũ latogataſoknac ideięt. Két fęle latogataſa vagyon Iſtẽnec. Egić kegęlmeſségenec es malaſztyánac. Maſodic haragianac, es kemeń iteletinec latogataſa. A ki az elſõ latogatáſt nem akaria eſmérni, azt latogattya meg Iſten à maſodikcál, meg bũntetuęn ũtet hala adatlanſagáert, es egyeb gonoſsagáert. Mi képpen Moyſeſnél monda. En vagyoc vr, te Iſtened, hatalmas boſzu allo, ki meg bũntetem az atyoknac gonoſsagokat az ũ gęrmekiben, harmad es negyed izig. Az elſõről ſzol it.

Iſtennec ket fęle latogatáſa.

Exod. 20.

Mint latogatta Iſten à Sidok.t.

(A Sidokat, kiualtkęppen maganac valaſztotta uala Iſten, minden nemzetségec kõzzũl, à uegre, hog ũ kõzzũlõc ſzũletneiec à Meſsias. Es azert tõt vala anni ſoc iot ũ vellec. Nekic ielentette vala meg magát, nalloc eppetetet uala az ũ neuéncc dicheretire templomot, hozzaioc bochatta vala à prophetákat. Soc képpen fel magaſztalta, es minden è vilagi dichõſséggel es birodalommal megkeſetétte vala ũket. Vegezetre az ũ ſzent fiatis kõzikbe

gikbe küldé, ki az ũ verekből vón emberi teſtet
magára, kóztóc prædicalla es chodakat tón. Ez
vala à nemes meg latogatas mellyet igért vala ne-
ked a propheta altal monduán. Miképpen à paſz-
tor meg latogattya az ũ chordáiat, midón az ũ el
oſzlot iuhai közöt leend, azonképpen meg lato-
gatom énis az en iuhaimat, es meg ſzabadetom ũ-
ket, minden helyekről, mellyekre el oſzlottanac
volt. Ezt à Chriſtus altal lón meg latogatáſt eſzébe
vötte es meg eſmerte vala Zacharias, es halat ád
vala ruſſa Iſtennec monduán. Aldot az Iſraelnec
vra Iſtene, mert meg latogatot, es váltságot ſzer-
zet az ũ nepének. Meg eſmertéc vala azokis, à kic
mezt mondgyac vala. Nagy propheta tamadot
köztünc, es meg latogatta Iſten az ũnépet.

Ez. 34.

Kic eſmertec az Iſten latogatáſat.

Luc. 1.

Luc. 7.

De à Sidoc nem eſmérec, es à Meſsiaſt, kiert
ollyan nagy tiſztelségre emeltettenec vala fel, ſem
midón ſzületec, ſem midón prædicalla, ſem midón
chodakat tón, nem vöuec: ſót ragalmazac, es ſzi-
dalmazac ũtet, azt monduán hogy órdöngös cha-
lard, es gonoſz teuő volna. Es vegezetre meg fo-
gac, meg kenzatac, meg óletec, es holta vtan be
pechétlec, es vitezekcel órzetec koporsoiát, hogy fel
ne tamadhatna. De még minec vtanna fel tamadot
es menbe ment volnais meg ueretuen az apoſtolo-
kat, erősen meg parancholac nekic, hogy az ũ ne-
uebe ne prædicalnának. Ezec à bũnöc mellyekert

A Sidoc nem eſmerec meg á latogatáſt.

Ioan. 8.

Luc. 22.

Ioan: 18.

Matth. 27.

Act. 5.

el veſzte Iſten à Sidokat. Eſſele gonoſsagokcal ingerlec feiekre az Iſtennec nagy haragiat es boſzu allaſat.

Mint illet minket, à Sidoknac ueſzedelmec.

De mi gondunc à Sidokra, auagy mi közünc vagyon minekünc az ü veſzedelmekhez, hogy mind vntalan azt oluaſtattyac auagy halgattatyac velünc, mint uerte es mint büntette Iſten üket? Azt kerdede mi gondunc es mi közünc legyen hozza: Sokis vagyon. Tudode hogy midön ſzent Pal az Sidoknac büntetesekrül ſzól, imezt veti vtan ia. Ezec mind peldazatban eſnec vala üraitoc,

1. Cor. 10.

meg iratnac kedig à mi inteſünkre, kikre az idök n cvegei iutottanac. Megint maſut. Mondanád

Rom. 11.

annakokaert: Le tördeltettenec az ágac hogy én be oltatnám. Iol mondod. Az hitetlenség miat töretteneć le: Te kedig hit altal allottal helyekbe. Fel ne fuálkodgyal hanem fély. Mert ha Iſten à termeſzet ſzerent valo agaknac nem keduezet, együld teneked ſem fog keduezni.

Minketis meg latogat Iſten.

Meg latogatot az Iſten minketis, mikoron az ü eſméretire hozot az ü ſzent igeiénec altala, es meg ielentette minekünc akarattyat az Euangeliomban. De ha nem eſmériüc az ü mi hozzank valo io voltat, ha à bünböl meg nem terünc, vegyan azon büntetéſeket kel varnunc, mellyekcel à Sidokat meg büntete. Mert vgyan azon Iſten vagyon moſtanis à ki akcoron volt, es ſzinten vgyan

gyan gyůlŏli ez ielen valo idŏbenis à gonoſsagot mint regenten gyůlŏlte. Ezt iutattya eſzůnkbe, es erre emlekeztet minket à Sidoktul iratot hiſtoria.

A Sidoc hiſtoriaia, mire emlekeztet minket.

Haluán Chriſtus Pilatuſnac kegyetlenséget, kiŏ nehaní Galilæabelieknec uereket, az ů aldozatokcal ŏlgyetŏtte vala, monda. Azt alettyatoke hogy azoc minden Galilæabelicknel bůnŏsbec voltánac. (Nem, de mondom tinektec, hogy ha pœnitentiat nem tartotoc, egętembe mind el veſztec. Azoknac veſzedelmekbŏl akará, hogy egyebec tanulnánac es meg ternénec. Nekůnkis azt kel miuelnůnc, hallyuc miert es mi modon bůntettenec meg à Sidoc. Gondolkodgyunc elŏſzŏr à bůntetésnec okairul, az vtan à bůntetéſrůl. Mert ha okait bennůnc talallyuc, à bůntetéſtůlis fellyunc.)

Luc. 13.

A Sidoknac ueſzedelmekbŏl tanulliunc.

(Nem vagyoc ollyan propheta mint Eſaias, Oſeas, Ieremias voltanac, mind az altal, à mit ſzemeimmel látoc, abbol iŏuendŏt tudoc erteni, es mérem mondani hogy mi tůllůnc ſem tauul iár az vtolſo veſzedelem. (Mert mi ſem eſmeriůc az mi meg latogataſunknac ideiet. A mi bůneinket veſſůc à Sidoknac bůnŏc melle, es meg lattyuc hogy nem kiſsebbec hánem nagyobbac azoknál. A Sidoc egyſzer feſzętec meg à Chriſtuſt: Mi kic meg vilagoſsattattunc volt, meg koſtoltuc az mennei

Nem tauul iár tůllůnc à ueſzedelem.

Nem eſmeriůc Iſtennec latogatáſat.

Heb: 6.

aiandékot, reſzeſültünc à ſzent lelekcel, meg koſ-
toltuc az Iſtennec io igeiçt, es az iövendö vilag-
nac ioſzágit, mind anneſzor feſzettyuc es chufol-
lyuc ütet, meniſzer meg hanyatlunc, vagy teuely-
géſnec, vagy gonoſz förtelmes eletnec miátta el
ſzakaduan ü tülle. üc netalan tudatlaságbol mi-
ueltéc ((meg botrankozuan Chriſtuſnac kilsö ala-
zatos ſzemelyében, miuel hog az ü velekedéſec
ſzerent à Meſsiaſnac è vilagi dichöſéges es hatal-
mas feiedelemnec kellet volna lenni)) mint ſzent
1. Cor. 11. Palis mondgya, hog ha eſmértec volna: ſoha à di-
chöſégnec vrat meg nem feſzetettçe volna: mi në
tudatlanságbol, hanem ſzanſzandékbol es vak-
Röm: 1. meröſégböl, tudua miuellyüc. Mert éſmeriüc es
vallyuc ütet Meſsiaſnac es Iſten fianac lenni, de el-
1. Cor: 6. meruen nem vgy dichöitty üc, mint Iſtent kellene
viselnünc es dichöitenünc à mi teſtünkbe.))

A gonoſz che-
lekedetbe ua-
lo dichekedés.

Azon közbe lás ſzép dolgot. Nem chac në
vallyuc hog bünöſöc volnánc, es okot adnanc ue-
ſzedelmünkre, nem chac meg nem terünc, de még
dichekedünkis à gonoſz chelekedetekbe. A kic à
Mannat meg vtaluán, az Aegiptombeli eleſége-
ket keuannác, az az, Az anyaſzenteghaznac igaz
tudomanyat hatra vetuén, à teuelygöknec hamis
Az eretne-
keknec diche-
kedéſec.
velekedéſeket köuetic, vgy örülnec vgy vigadnac,
Mint ha igen iol iartananac volna. Azt beſzéllic
hog

hogy moſt talaltac meg az igaſságot, moſt tamadot fel az regtűl fogua el reitetet Euangeliomi vilagoſság. Maga Chriſtus vrunc kilőmbet mond annal. Tudni illic nem hogy oly prophetác iűnec è vilag vegezeti felől, kic az ű tanetaſokcal az Euangeliomi tudománt vilagoſsetanáiac, hanem inkab ollyac, à kic ki hitegetic az embereket, àkereſztyenekuec gűlöletkezetiből, es ſokakat meg chalnac. Aztis meg mondgya kedig, hogy midőn à leſzen, ſoc veſzedelem had, haboruság, ehség, dőghalal, föld indulat kőuetkezic vtánna. Még ſem adnake tahat ezec okot veſzedelműnkre? *Matth. 24.*

(Mi kőſztűnkis el arradot à bűn, meg ſokaſodot minden gonoſság. Kit mindnáian latunc, de azert vgan ſenki nem iobbettya magat.) Sőt ugy tartyuc, magunkat, hogy ſzintẽ mi hozzanc ilic amaz nakmerő beſzéd, mellyet Eſaiás mondanac uala à chuſoloc. Kőtéſt tettűnc à halállal, es à pokollal ſzerzeſűnc vagyon: Mikor à ki árado veſzedelem el iőuend, nem er mi reianc: Mert à hazukságba vettettűc à mi bizodalmunkat, es à kép mutatásba à mi oltalmunkat. Semmit nem felűnc es ſemmit nem tartunc az Iſtennec oſtorozo haragiatul, es chac eſzűnkbe ſem veſzűc, mint ingerlyűc vrunkat à mi el veſzteſűnkre. (De halgathatcza mint feſeget Iſten ugan ottã à Propheta altal. Mikoraz el árado ueſzedelem el iű, el nomod titeket, *A bűn el árado kőſztűnc.* *Eſai. 28.* *Nem felly ec Iſtennec haragiát.* *Iſtennec fenyegeteſi.*

mihelt el iõuend leg ottan el ragad titcket. Ha reggel iũ, reggel leſzen, azonképpen akar ęiel iũnõn akar nappal. Hieremiaſnalis ehez haſonlatoſt oluaſoc. Ezt mondgya az vr: Senki ninchen ki bankodgyec az ũ gonoſságan, es ezt mondanàia: Mit miuelec? Mindnaian az ũ futaſokban futnac mint az ũtkõzetbe meg ſzeleſedet ló. Az ólyu az égbe tudgya az ũ ideięt, à gõrlícze, fechke, es eſztrag, meg õrzõttęc az idõt, melybe meg kellet nekic iũniec, de az én nepem nem akaria meg eſmerni az vrnac itiletet. Ez okaert, az ũ felesęgeket az idegeneknec adom, es az ũ ſzanto fõldõket, az ũ el puſztetoinac. (Meg ſzegyenũlnec, noha nem akarnac meg ſzegyenũlni, meg ſem akarnac pirulni. Egmáſra hulnac es el eſnec. Es à mit ũ nekic adtam vala, el vetetic tũllõc. Nem keduezec es nem engedec, es nem kõnõrũlõc raitoc, hanem el veſztem ũket. Vgy teczic, nekũnc ſzól àm it az Iſten, mert à miuel feneget, annac izit keſztũc erzeni.)

Hier. 8.

Hie: 13.

Raitunc immar ſoc eſztendõtũl fogua az Iſtennec belſõ es kilſõ oſtora. Belſõ oſtora ez, hogy ém naprul napra tõb teuelyges tamad kõſztũnc, es laſsan laſsan el vétetic tũlũnc az ũ orſzága, meg fogyatkozic az igaz tudomań. Es felõ hog vgy ne iariunc mint az Aſiabeliec. Kic kõzõt à hol regenten à ſzẽt Pal prædicallasànac trombitaia ſzõn gõt, moſt az Mahometnec hazugsága orſzágol.

Iſtennec belſõ oſtora.

Nemis

Nemis meſze iarũnc tũle, holot az egy Hallat keſztecimãr nemellyec vallani, es à ſzent Haromſagot tagadgyac. Kilſõ oſtora Iſtennec imez, hogy à tõrõc orankẹnt feiũnkõn vagyon, kit õl, kit rabbà teſzen bennũnc, es ha meg nem tẽrũnc, nem ſoc idõ mulua, hazánknac ẽ keués maradekiatis telyeſséggel õueue teſzi. Iſtennec kilſõ oſtora.

Meg kellene remũlnũnc ezeket latuán, es ideie võlna eſzũnkbe vennũnc magunkat, ha tellyeſseggel el nem akarnanc veſzni. Kit ha nem miuelũnc, nem elegſzic meg Iſten ezekcel è bũnteteſekcel, mellyeket moſtan erzũnc, hanem vtannoc veti ezeknec, az õrõc karhozatnac tũzetis. Es kõnnében leſzen dolgoc à Sodoma es Gomorrabelieknec ítelet napian, hogy ſem mint nekũnc, ha vgyan ezen kemenſégbe maradunc meg. Matth: 11.

Et ingreſſus in templum
cœpit eiicere vendentes
miſit et ementes dicens
illis

Harmadic Reſze.

ES be menuen à templomba, kezde ki ũzni azokat, kic abban arulnác es ueſznec uala. Mit arultanac legyenec à templomban, meg teczic az Euangeliomnac egyeb helyeiből. Szent Ianoſnal vgy vagyon irua, Hogy midõn egykorban fel ment volna Iesus Hieruſalembe, talala à templomba azokat, kic õkrõket es iuhokat, es galambokat arulnac vala, es à pénz valtokat. Es ki haita ũket omnat, à iuhokcal Mit arultac à templomba. Iohan. 2.

hokcal, es az okrokcel egyetembe, es à penz valtoknac penzeket ki ôntę es aſztalokat fel fordęta.

Mar. 11. Kereskedeſnec helyeue tôttec uolt à templomot.

Szent Máre aztis hozzà tôue, hoǵ nem engede hoǵ valaki valami edęnt altal viñe à templomon. Ezekbôl meg teczic, hoǵ à Sidoc à templomot kereskedęſnec helyeue tôttec vala, mellyet az vr Iſten imadſagnac helyeue valaſztot vala. Kit nem ſzenuedhete Chriſtus, hanem ket isbeis ki kergete ûket oñat az û aruiokcal. Es meg fedde erette, hoǵ az Iſtennec házát toluaioknac barlangiaua tôttec vala.

Mint toluaiolttac à templomban.

Vgyan teſt ſzerentis toluaiolnac vala ûc ot, penz valtasban ſoc chalardſagot, es hamiſságot gyakorluán. De ſokcal inkab lęlec ſzerent. Mert hamis tudomanńal es hamis tiſztelettel rakua vala à templom, mellyec miat à lelkec ki ragattatnac vala az Iſtennec aklábol, es az ôrôc halálra bochattatnac vala.

A Sidoknac maradeki.

Vallyon nincheneke ezeknec valami maradéki moſtan è vilagon? Vannac bizoń, mert mind azoc, valakic ſetálo, trechélô, es mulato helly tôttec à ſzentegyházat. Sokcal inkab, à kichamis tudomant prædicalnac ot, à hol regenten az Iſtennec igaz tôrueńe prædicaltatot. Hoǵ azokrul ingyen ſe ſzollyac, mellyec el tôric es el rontyac, iôuedelmitûl meg foſztyac, iſtalloua teſzic az egy házakat.

Adnáia Iſten, hoǵ talaltatnánac valakic ez vilagon, kic moſtanis effeléket, kergetnénec ki

kôzzû-

kőzzűlűnc. (Meg mutata Chriſtus mire valo volna à templom, midőn imezt monda. Az én házam, imadságnac haza. Es midőn naponkent à templomban tanet vala. De maſut leſzen errűl több beſzédűnc. (Moſtan terűnc azokra, mellyekrűl ez előt ſzollanc, igyckezzűnc meg eſmerni à mi meg latogataſunknac ideiét, hog az vr Iſten más fele latogatásával ne nullyon mi hozzanc. Minden ember tekęnche meg magát, es à mi be vętet Iſtęne ellen, abban iobécha életet.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENEGGYEDIC VASARNAP.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Lukach irtà meg, az ű Euangeliomianac XVIII. réſzeben.

AZ időben, monda Ieſus nemellyeknec, kic magokban biznac uala ugymint igązac, es egébęket megutalnac uala, illyen pelda beſzedet. Két ember megyen uàla fel à Templomba imád-

imádkozni, Egyic Phariſæus, Maſic Publicanus. A Phariſæus fel áluan ekeppen kőnyőrőg uala ő magaba: Iſten, Halat adoc teneked, hogy nem uagyoc ollyan mint á tőb emberec, kic ragadozoc, hamiſsac, paráznac, auagy illyen ſem, mint é Publicanus. Ketſzer bőytőlőc egy betőben. Minden ioſzagombol dezmat adoc. A Publicanus kedig táuul aluán, nem akaria uala chac ſzemeitis menybe fel emelni: Hanem ueri uala mellyet, mondván: Iſten legy kegyelmes en hozzám bűnősbőz. Mondom tinektec, ez haza mene házába igasb leuen amánnál: Mert uala ki magát fel magaſztallya, meg aláſztatic. Es ualaki magát meg alazza, fel magaſztaltatic.

Sommaia ez Euangeliomnac.

OLy ſzokáſa vagyon Chriſtuſnac, hogy az menniei tudomant, nem chac beſzeddel, hanem bizonyos ſzemelyeknec peldaiokbanis ſzokta nekünc előnkbe adni. Vgy chelekedic ez mai Euangeliombanis, melyben két kilőmbőző allapatu ſzemelyt allat előnkben: Egy Phariſæuſt, es egy Publicanuſt. Es azoknac chelekedetekből meg mutattya mint igazullyon meg Iſten előt á bűnős ember. Mellyet igen ſzükſeg tudnunc, hogy erchűc honnet es miből kellyen varnunc az mi meg igazulaſunkat. Mert erről ſoc kilőmb kilőmb fele velekedéſec vannac az emberec közőt. Nemellyec á chelekedetnec, nemellyec chac

chac à puſzta hitnec, es nemellyec à hitnec es à chekedetnec egyetembe tulaidonettyac à meg igazuluſt. Kiről én chac annit akaroc moſt ſzollanom, à meni eleg ennec ez Euangeliomnac ertelmére.

Harom réſze vagon peniglen, ez Euangeliomnac.

Elſő reſzében meg ielenti ſzent Lukách, hon nec indettatot legyen Chriſtus è pelda beſzédnec mondaſara.

Maſodikban, à Phariſæuſnac es à Publicanuſnac à templomba menetelec, és imadkozaſoc adatic előnkbe.

Harmadikban Chriſtuſnac mind az kettő felől valo ſententiaia.

Elsô Reſze.

OKot adánac vrūknac, è pelda beſzednec ſzolgálára nemellyec, à kic akcoron ot valánac es mintha igazac volnanac magokba bizuan, egébeket ű hozzaioc kepeſt ſemminec alétnac vala. Ezec ketſeg nelkűl affélęc voltanac, mint amazoc, kikről ſzent Pál mondgya, hogy az Iſten igaſságat nem tudván, es az ű tulaidon igaſsagokat fel akarván allatni, az Iſten igaſsága ala nem vettettenec. Kinel nagyob bűn ninchen è vilagon. Mert holot az emberi terméſzet oly igen meg romlot, hogy

Kic adanac okot è pelda beſzedre.

Rom. 10.

Nagy bűn a magaba bizas Eſa. 64.

mindńaian tíſztatalanokcá lőttűnc, es annera főrtel
Iob: 19. mes à mi igaſságűc, hogy à mint Iob mődga, ha igazętani akarom magamat, az en ſzam karhoztat, ha artatlannac mutatom magamat, gonoſznac bizońet engemet lenni: Es bator ſemmi vétkemet
1. Cor. 4. ne tudgyamis abbol meg nem igazultattam. Mischoda vagyon auagy mi lehet oly dologemberbe, à mibe bizhatnęiec?

Iob: 31. Azt beſzelli Iob eggyűt, hogy az embernec magaban bízni, ſzínten ollyan bűn mint az Iſtent meg tagadni. Méltan tanet annakokaert minket
In. Pſal: 31. ſzent Agoſton, hogy ne bízzunc à mi chelekedetűnkbe, hanem iot remellyűnc felőle, es nem kel à mi chelekedetűnkrűl ſzollanunc, hanem bűneinket karhoztatnunc. Bizoń iob hogy à prophetaPſalm: 142. ual imigyen ſzollunc Iſtennec. Ne menj iteletbe à te ſzolgaddal vram, mert ſenki te előtted igaznac nem talaltatic, hogy nem mint igaſságunkat, es iamborságunkat hannoioc vetnőiőc.

Egyebeknec meg utalaſais nagy bűn. Sap. 1. *Es egyebeket meg utalnac uala.* Ez ſem ala valo bűn: Mert holot az Iſten, mindnyaiunkat azon egy földből teremtette, es à mint à bőlch ſzól, ű alkotta à kichint, es az nagyot, es mindenekre gondga vagyon: Nemis tudgya az ember, ki eletre es ki halalra rendeltetet legyen. Bizońara Iſtent vtallya

Tiltatic à ſzęt iraſban. meg az ű teremtet allatiyában, à ki felebarattyat vtallya. Főlőtte igen tiltya kedig az ſzent iras az

mi

mi atyankfiainac meg vtalàſat. Malachias prophe Mal. 2.
ta imigyen ſzól rulla. Vallyon nem mindnáiunk=
nac azonegh atyanc vagyonec? Vallyon nem azon
egh Iſten teremtette minket? Miert vtallya meg ta=
lan kiki mind az ũ attyafiat? Talam azt alettya
valaki más felòl, hogh alab valo nallánal? Soha nẽ
lehet oly ala valo, es è vilag ſzerent oly el vettetet
ember, kinec Iſten elõt anni bõchũlete nem volna,
hogh ſzent Angálaual nem ſzolgaltatna neki. Meg Matth. 8.
halſatoc vghmond Chriſtus, hogh à kiſdedec kõz=
zúl eggyet ſe vtallyatoc meg, mert az ũ Anghaloc
mindenkoron lattyac az en mennei ſzent Atyam=
nac orczaiat. Hallod de mit beſzél? azt beſzélli, hogh
à kisdedeknec, mindeniknec Angála vagyon, à ki
õrzi ũtet es ſzolgal neki. Nemis ſzenuedi el Iſten Nem ſzenuedi el Iſten á
az atyafiaknac meg vtalàſat. Hanem à mint maſut meg vtalàſt.
monda, hogh valamely mertékcel mérũnc, nekũn= Luc. 6.
kis aual merettetic, az ittis be telic raitunc. Iai ne= Eſa. 33.
ked vghmond à propheta, à ki egyebet meg vtalſz
mertteis meg vtaltatol. Iſtenis meg vtallya, es el ve
ũ ſzeme elõl azt, à ki az ũ felebaratit ſemmĩnec alet=
ya. Effele magokba bizoc, es eghebeknec meg vta=
loioc ellen mõda azert Chriſtus è pelda beſzedet.

bono homines
[illegible]

Maſodic reſze.

KEt ember megyen uala fel à templòmba imadkozni. Mire ualo à templom.
Vghanis arra valo à tẽplom, hogh ot imadkoz=
zũc, az Iſtẽ igeiet halgaſsuc es à ſzentſegeket uegũc.

Azert monda vrunc, à Prophetakat kôuetuęn ez el mult vaſarnapi Euangeliomban, hog az ũ haza imadſagnac haza. Azert prædical vala ũis napon kent à templomban. Es oly igen nem akarà, hog egyeb végre ęlnénec emberec à templommal, hog Mar. 11. még chac valami edent ſem hágy vala altal vinni raita.

Az ô tôruenbeli templom mi:e kũlômbôz à mienktũl. Az kedig à templom, mi volt à mi templominkhoz kępeſt? Ot az ô torueń es az iôuendô iduôſſégrũl ſzolló Prophetaknac iraſoc prædicaltatot, à mi templomunkban, az vy Euangeliomi torueń, mely az meg adatot iduôzetôrũl es iduôſſégrul teſzen bizońságot, prædicaltatic. Az Hieruſalemi templombã, ôkrôc, iúhoc, bakoc, es egeb oktalan allatoc aldoztattanac, it az artatlan barán à Chriſtus, ki el veſzi è vilagnac bũneit aldoztatic. Ot mindenec arnyekban, homalyban voltanac, à mi egyhazunkban, núluan valo vilagoſságban vannac. Ha azert az ó tôrueńbeli templomot oly nagy bôchũletben akarà vrunc tartatni, hog ſemmiez vilagi dolgot nem ſzenuede abban gyakorlatni, ſ-még azokatis ki kergeté onnat, à kic aldozatra valo allatokat arulnac vala, meniuel inkab, bôchũletbe kel à miénket tartani, es minden egyeb dolgoktul ũreſseknec kel à templomban lennũnc, hanem chac az lelki es meníei dolgokban kel ot magunkat foglalnunc. Iol int ſzent Agoſton, hog

Nagy bôchũletbe kel tartani à templomot.

Mit kel à templomba miuel ui.

az

az imadságnac helyen egébet ſenki ne chelekedgec, hanem chac azt, à mire eppettetet. Az Iſten templomaban, vgy mond ſzent Dauid, mindenec dicheretet mondanac. Az Iſtennec tiſzteletire, neuénec dicheretire, lelkünknec iuoſsegére valo dolgokat chelekedgyünc à templomban. Egyeb foglalatoſsaginknac maſut valaſzunc helyt.

Pſal: 28.

((Ezec tudgac vala mire valo valna à templom, mert mind ketten imadkozni menénec oda. Demeg aránt imadkozánac ((*A Phariſæus fel aluán, deppen könyörög uala. Iſten balát adoc teneked, &c.* Mint teczic ennec imadkozaſa? Nem iol imadkozikeinkab? Nem iol azt mondga Chriſtus. Miert? hiſzem io Iſtennec halat adni? Io volna halat adni. De à ki tudga mi legen az hala adas, können eſzebeveheti, hog nem halat ád vala ez, hanem hazud vala. Az ád halat Iſtennec, à ki minden iót ü ſzent felſegénec tulaidonét. A Phariſæus azt nem miueli, hanem meg foſztya Iſtent az ü iauaitul, es azokat magánac tulaidonettya, meg foſztya dichöſegetul, nem Iſtennec hanem magánac kereſuén dicheretet az ü io chelekedetiböl. Imadkozni mene fel, es nem akara Iſtennec könörgeni, hanem magat dicherc. Nem gondoluán meg Salomonnac mez mondaſat. Más dicherien tegedet es ne à te ſzád, idegen ember es ne à te aiakid.

A Phariſæusnac imadſaga nem io.

Prouerb: 27.

Négy okbol nem io à Phariſæus imadſaga.

Es hog iobban meg érched, négy okbol nem volt io à Phariſæuſnac imadſaga. Nn 3 Elſö

1. Oka. Elsó, hog nem tartotta meg az imadkozás-
nac modgyat, mellyet Christus vrunc ada elónkbe
Matth. 6. szent Matenal, monduán. Midón imadkoztoc ne
legyetec ollyanoc mint à kép mutatoc kic à Syna-
gogakban es az vczaknac szegletin aluan szok-
tac imadkozni, hogy lattassanac az emberektól.
Minden magunc mutogatasátul ùresnec kellene
lenni az imadságnac. Ez kedig à Pharisæus kiualt
képpen chac magat es az ù szentséget hanyà es
mutogatà az ù imadságában.

2. Oka. Masodic oka. Mert iduózetónknec imillyẽ
parancholattya ellen vala. Ne itellyetec es nem itel-
Luc. 16. tettec. *Nem uagyoc*, vgmond, *ollyan mint à tób embe-
rec*. Chac ùnnen magat tartya iambornac es igaz-
nac, egyebeket mindeneket ragadozoknac, hamis-
saknac paraznaknac itél lenni. Es nem elegeszic
vele, hog kózónséggel à tellyes emberi nemzetet
karhosztattya, hanem à szegeń Publicanust à tób-
bi kózzùl ki valaszt uán, vgymint igen el vetettet
vial mutattya, monduán. *Illyen sem uagyoc mint imez
Publicanus*. Az Isten szolgaiat itéli, mitly ha állis
Rom. 14. Istennec àl, ha esikes Istennec esic.

3. Oka. Harmadic oka ez, hog az ùnnen maga ite-
letiból igazettya magàt. Nem kóueti à szent Pal
nac mondasat ki imigyen szolla maga felól. En nẽ
itelem magamat. Mert ha szinten semmi gonoszt
3. Cor. 4. nem esmernékis magamban, azert abbol vgyan
meg

igazettatnam. Nagi dichiretet teſzen az Iob. 1.
ſ[illegible]ből,hogi egígyű,igaz Iſten felő,es gonoſz
[illegible]uozo ember volt, mind az altal még ſem
[illegible]zetotta magat. Sőt imigyen beſzellet magárul. Iob. 9.
Hogy igazetani akarom magamat, az en ſzám kar-
boztatnagemet. Méltan intazert minket à bőlch, Eccle. 7.
hogy ſemmiképpen Iſten előt ne igazechuc magű-
kat mert ſmeri ű az miſziuünket. Eſméri bizoń
akarmint fedezzűkis alnokságinkat. Iol mondga
ſzent Ianoſis, hogi ha azt mondangúc hogi bűnünc 1. Ioh. 1.
nincben, meg challyuc magunkat, es igaſság nin-
chen benünc. Annac okaert, à ki meg akar iga-
zulni, ne igazécha idő nap előt magat, hanē uar-
ia az Iſtennec iteletét. Es akçoron kinec kinec, 1. Cor. 4.
mind dichireti leſzen Iſtentűl.

Negedic es fő oka, hogi à Phariſæus imadsá- 4. Es fő oka.
got ioua nem hagá Chriſtus, imez, hogi az igaſsa-
got chac à kilső chelekedetekben helyheztetē, es à
mileg ſzűkségesb volna az igaſságnac meg talala-
sara, az nem vala ű benne. [illegible]hit, mely à ſzeretet Gal. 5.
altal chelekedic. űres vala hittűl, vg mint ki az A-
braham maguarul kiben meg aldatnac minden nē-
zetségec ingen ſem emlekézet. Nem kérte Iſtent
hogi arra valo tekentetbe vençie az ű kőnőrgéſet.
űres vala ſzeretettűlis, mert ha ſzerette volna fele
baratit, nem vadolta volna Iſten előt. Nem cho-
da tahat hogi Chriſtuſnac nem techéc az ű imad-
sága.

Mibe dicheke dic à Phariſæ us.

De laſsuc eggyenkent mibe dichekedic, es mi nemũ dolgokba mutogattya ſzentes voltàt. *Nem uagyoc, ugymond ollyan mint egyeb emberec, ragadozoc hamißac, paraznac.* Io ez ũ magaban, mert azt keuanńa az Iſtennec toruenyeis mi tũlũnc hog̀ effele gonoſságtul, es fertelmeſségtũl el tauozzũnc. Dauid imigyen tanet arra minket. Tauozzàl el à gonoſztul. Es à Moyſesnec maſodic tablaia oly parancholatokat foglal magába mellyekben ezec mind tiltattatnac. Szent Pàlis azt hirdeti hog̀ à kic illyeneket miuelnec, Iſtennec orſzágat nem vęſzic. *Minden beten ketzer bõitõlõc.* Abõitis io, à vegre hog̀ ember teſtęt enhéche es ſzeledeche velle. Es mind à tõrueń, mind à Prophetac, mind az Euangeliom dicheriſ-iouà hadga à bõiteléſt. *Dezmat adoc mindenekbõl à mit biroc.* Ennekis igy kellet lenni. Mert Iſten rendeléſe, hog̀ à kõſseg az egyhazi nepnec tizedet adgyon az ũ ioſzagàbol, hog̀ legyen miuel ęlniec es ſzabadban ſzolgalhaſsanac à lelki dolgokban, midõn è vilagi taplaláſokra valo ſzũkſegec bęuen meg vagyon. Hog̀ azert à gonoſztul el tauozuan, effele io chelekedetekbe foglalta magat à Phariſęus, dicheretes volna, ha azoc à fog̀at kozaſoc nem talaltatnanac ũ benne, mellyekrũl im chac moſt ſzòllanc, de hog̀ az ionac chac ſzénet es kilsõ modgàt fitogattya, es à tõrueńnec belsõ võlgęt nem tapogattya, az teſzi ũtet Iſten elõt vtalatoſsa.

Pſal: 36.

3. Reg. 21. Ioel. 1. Matth: 6.

Exod. 22. Leu. 27. Num. 18. Deut. 14. Mal. 3.

Es

Es á Publicanus tauul aluán &c. Ide tekénchen immar minden bűnős ember, es à Publicanustul tanullya meg à meg tereſnec es Pœnitencia tartaſnac io modgyat.

Negy dologot talaloc kedig ebben è Publicanusban, melynec minden meg térő bűnősben meg kel talaltatni.

Negy dologot kel talaltatni á meg terő bűnősbe

Első az ű bűnos es meltatlan voltánac alazatos eſmereti, mellyet aual bizoñeta, *hogy tauul aluan ehac ſzemeit ſem akaria uala menybe fel emelni.* Meg gondola meñit vétet volna Iſten ellen. Meg pirula magaban, es annera meg alázza ſziuęt, hogy à nag alazatoſságnac miatta, chac arra ſem alettya vala meltonac lenni magat, hog az éget latnaia ſzemeiuel. Szinten vgy chelekedéc mint Eſdras, ki ineszt monda maga felől. En Iſtenem, meg piruloc magamba, es chac orchamatis ſzegénlem te hozzád fel emelnem, mert az mi alnakſaginc feiünkre meg ſokaſottanac, es az mi bűneinc mind az égig fel neuekedtenec. A ki Iſtenhez akar térni, ezẽ kezdge el à meg teréſt. Eſmerie es alazza meg magát. Es vg leſzen, hog miképpen à hegről à völgyre foly es ſzauárkodic az eſső viz, azonkeppen az Iſtennec malaſztyanac tiſztetto vize, az ű alazatos lelkęre ſzarmazzic, ſ-meg moſogattya, es meg tiſztettya ůtet, az ű bűneinec fertelmeſségétől. Szereti Iſten à ſzemérmes alazatoſsagat, de

I. Maganac eſmereti.

I. Eſdr. 9.

gűlőli à ſzemtelen fel fuualkodaſt. Azert feddi va
Hiere: 3. la à Prophetánal à Sido nemzetſeget, hogy ollyá
tán volt az ű homlokoc mint à fertelmes aſzo
allatnac orczaia, es nem akartanac meg pirulni.
Rom. 6. Viſzontag dicheri, ſzent Pál az Romabelieket, mi
uel hog ſzegénlenęiec az ű régi bűnőket.

2. A bűnön ualo bankodas. Maſodic dolog, mellyet à Publicanusban la
toc, az ű bűnein valo keſerues bankodas. Kit ab
ban ielente, mellyet ueri vala. Baná hog az ű ſziué
ből gonoſz gondolatoc, gílkoſságoc, paraznaſa
goc, orzaſoc, hamis tano bizonságoc, karomla
ſoc ſzarmaztanac es vtet meg fórtóztettec. Banuán
mellyet veri vala ęrette, mintha magat bűntetnęie,
es boſzut allana teſtén, hog az ű lſtene ellen vetke
zet volna. Ig kel chelekednűnc minekűnkis ha
valoba meg akarunc térni. A tóredelmes es meg
alaztatot ſziuet lſten meg nem vtallya. Hozza fo
gad es meg nem itel minket, ha mi magunc meg
itélly űc magunkat.

3. A bűnnec uallaſa. Harmadic, az ű ſzaiánac vallaſa. Nem chac
Prouer: 18. eſmerę, hanem vallais bűneit. Nem vadol egye
beket hanem chac űnnen magat. Mert vgyanis
az igaz ember leg elóſzór ű maganac vadoloia,
4. A bizoda lom. azt iria à bólch.

Negyedic az lſtennec kegyelmeſségébe va
lo

ſo bizodalom. Eſmeri vgyan es vallya bűnős vol-
tat, de nem eſic ketſégbe, hanem bizakodic, es tel-
lyes remenſéggel eſedezic Iſtennec, monduan. Iſ-
ten, *legy kegyelmes en hozzam bűnoshőz.* Mintha i- *Sap. 11.*
migyen ſzollana à bőlchel. Mindeneken kőnyő-
rűlz te vr Iſten, es el halgatod à Pœnitencia tarto
emberekuec bűnőket. Es mintha fogadaſara emle- *Ezec. 18.*
keztetneie Iſtent, midőn à Prophetánal azt foga-
da, hogy nem akaria à bűnőſnec halalat, hanẽ hogy
meg terien, es ellyen. Eſſele bizakodas nelkűl, *Bizodalom nelkűl ueſze-delmes á bűn-nec eſmereti.*
nem chac nem haſznos, hanem veſzedelmeſis à
bűnnec eſmereti. Mert ha chac mi magunkat, es
à mi bűneinket nezzűc, vgy iarunc mint ludas,
ki imigyen ſzolla à papi feiedelmeknec. Vętkeſz-
tem el aruluan az artatlan vért, es ketſégben eſ-
uen fel akaſzta magát. Szűkſég azert nẽ chac meg
tettennűnc à bűntűl, es à bűnnec iutalmatul, à kar-
hozattul, hanem más felől biztatnűnc magunkat,
az vrnac irgalmaſsagaual, ki azert kűlte è vilag-
ra az ű egyegyetlen egy ſzent fiat, hogy ű altala es ű
benne, minden bűnős emberec meg igazullya-
nac, es à karhozatbol, melyre kőtelesec vol-
nanac az ű bűnőkert, meg menekeduen, idvő-
zűllyenec. Ezt è bizodalmat kedig az Is- *A bizodalom az igeretek-cel taplalta tic.*
TENNEC kegyes igeretiuel kel magunkba tap-
lalnunc. Mellyec kőzzűl nem alá valoc imezec.

Terien

Hier. 18. 26. 36. Matth. 4. 1. Timoz 1.

Terien meg minden az ũ gonoſz vtaitul, es irgalmas leſzec az ũ alnakságoknac es bũnöknec, Poenitentiat tarchatoc, es el kõzelget az Iſteñec orſzága. Hiu es be vgtelre minden képpen melto beſzęd ez, hog Chriſtus Ieſus à vègre iõt legyen è vilagra, hog à bũnõſõket iduõzeche. Ezeket, es egyeb fele igereteket, ſzũntelen ſzemeinc elõt kel hordoznunc, hog midõn à mi bũneinknec eſmeretibõl, ketségben eséſre kiſztet minket az õrdõg, legyen mit ellene vetnũnc az ũ alnoc keſertetinec.

Rõuid de baſznos, à Publicanus imadsága. Pſal. 32.

Sokcal rõuideb à Publicanuſnac imadsága à Phariſæus imadſagánal, de haſznosb lõn, es tõbbet foglala annal magaba. Mert az Iſtennec irgalmaſságat, mellyel rakua è vilag, hozza kapchola, es õuéue téue. Meg bochattatánac neki bũnei, es meg igazula. A Phariſæus kedig bũnre imadkozęc es nem chac nem bochanattyat, hanem inkab õregbũleſet talála az ũ bũneinec. Miképpen ingyen maid meg ertitec Chriſtuſnac mind az ketto fel0l valo ſententciaiábol.

Harmadic Reſze.

A Chriſtuſnac ſententciaia.

MOndom tinektec, ez bazà menè bazába, igazb leuen amannal. Igaz ſentencia. Mert à Phariſæus chac emberec elõt, es az ũ tulaidon itileti ſzerent

rent vala igaz, de à Publicanus Iſten elŏt. Vg mint kinec dichireti nem emberektŭl vagon hanem Iſtentŭl. Ebbŏl à mi vrunknac ſententiaiábol elŏſzŏr tanullyuc meg, mely nag legyen az Iſtennec kegyelmeſsege. Ki illyen rŏuid imadsággal meg engeſzteltetuen, es à bŭnŏs Publicanuſnac keues ideig valo pœnitenciaiátul meg gyŏzettetuen, ŭtet hozza fogada bŭneitŭl meg tiſztęta es meg igazęta. Touabba mely nagy ereie legyen Iſten elŏt az alazatoſságnac, es mely igen veſzedelmes legen à keuelség. Az alazatos kŏnŏrgeſnec miatta, à Publicanus bŭnŏsbŏl igazza lŏn. A keuely magi hańasánac altala, à Phariſæus, haſzontalanna tŏue, minden io chelekedetit. Rom. 2. Iſtennec nagy kegyelmeſsége. Az alázatoſságnac nagy ereie.

Mert, ugy mond Chriſtus, ualaki magat fel magaſztallya meg aláztatic, es ualaki magat meg alázza fel magaſztaltatic. Haſonlatos ehez, Iobnac amaz mondáſa. A ki meg alaztatic, dichŏſségben leſzen, es à ki le haitya ſzemeit meg ſzabadul. A keuelyt kŏueti à meg alazas, es az alazatos ſziuŭt à dichŏſség. Megint à mit mind ſzent Iacab ſ-mind ſzent Peter elŏ hoz à bŏlchnec iraſabol. Hog ellenec ál Iſten à keuelyeknec, es az alazatoſoknac malaſztot ád. Meltan int azert minden kereſztyent az alazatoſságra, vgyan azon ſzent Peter monduán. Alazzatoc meg magatokat, az Iſtennec hatalmas kezei alá, hog az vtolſo napon titeket fel magaſztallyon. Iob. 22. Prouerb. 29. Iacob. 4. 1. Pet. 5. Ibidem.

De uerbo Domini. Math. 11.

tallyon. Chriſtus vrunkis, miképpen ſzent Agoſton, nemelsen es igen ſzépen emlekezic rulla, nem azt paranchola nekünc, hogy teremteni, hogy chodakat tenni, hogy halottakat tamaſztani, hanem hogy ſzeledſéget es alazatoſsagot tanullyunc ũtũle.

Alazatoſsagnac haſna. Eccleſ. 35.

Az alazatoſsagnac haſznos voltat ielenti à bölch, midőn azt mondga, hogy à magat meg alazo embernec imadſaga, altal hattya à kődőket. Megint

Pſalm. 101. Pſal: 112.

ſzent Dauid, mikoron imigyen ſzól. Reia tekentet Iſtent az alazatoſoknac imadſagokra. Felemeli à ganaibol à ſzegeñeket, es az ũ nepénec feiedelmi

Pſal: 17.

közze helyhezteti. Az alazatos nepet meg ſzabadettya, es à keuelyeknec ſzemeket meg alazza.

Keuelyſegnec ueſzedelmes uolta. Eſa. 14. Gen. 3.

Viſzontag à keuelyſégnec veſzedelmes voltat bizonettya, Lucipernec az ũ tarſaiual egyetembe, es à tellyes emberi nemzetnec eſeti. Vgy hogy minden lelki epptületnec fondamentoma az alazatoſſag, es romlaſa à keuelyſeg.

De egy bũtis ſoc helyen emlekezũnc az alazatoſsagnac ioſzagarul, es à keuelyſegnec vetkerũl, azert ne ſzollyunc moſtan tőbbet ezec felől. Hanem miert hogy à Publicanuſnac meg igazulaſarul teſzen it emlekezettet Chriſtus, ertekezzũnc arrul honnet tőrtennyec embernec meg igazulaſa? Chac az hitből auagy à chelekedetekből is?

Valſz-

Valaſztaſt kel benne tennünc, minemű meg igazulaſrul ſzollunc. Mert két féle meg igazulas vagon. Egic az à kit elſönec, más à kit maſodic meg igazulaſnac hiuunc. *Két féle à meg igazulas.*

Az elſő az, midőn az Iſtentelen emberből Iſtenes ember leſzen, az az, à ki hitetlen, gonoſz, haragnac es karhozatnac fia es ollyan volt, à mi nemű é vilagra ſzokot ſzületni meg igazettatic az vagy igazzá, es Iſtennec barattyaua leſzen. Effele meg igazulas Iſtentűl adatic embernec aiandekon, minden elől iaro chelekedeteknec erdeme nelkűl, mi tűlünc kedig meg fogattatic, es mienke tetetic, chac à hitnec altala. Es egy ſem pillantasba leſzen azontul es egétembe, mihelyt az ember hiuen, hogy Iſten az ű fiat à végre küldte è vilagra, hogy vgmint artatlan barań kent halalt ſzenueduen, à tellyes emberi nemzetnec bűncit el vegé, vtalni fogia az regi bűnős életet, es keuannya az igaſsagot. Ebben à meg igazulasban ſemmi tekenteti ninchen Iſtennec arra, mi voltal es mint éltel az előt, hanem tiztan chac azt nezi minemű hittel es az igaſsaghoz minemű keuanſaggal vagy, aztis kedig à hitet, es keuanſagot ű önti beléd. Errűl à meg igazulaſrul ſzól ſzent Pál Apoſtol, valamikor azt mondgya, hogy az ember nem az ű chelekedetiből es erdemibol igazul es iduözűl, hanem à *Elſő meg igazulas.* *A mi erdemünc nelkűl leſzen.* *Micboda igazulaſrul ſzol ſzent Pal.*

Chri-

Chriſtusban valo hitből. Kiualtképpen kedig az Romabeliekhez irt leueleben, holot meg muttatya, hogy az Iſtentelennec igazulaſat, ſem à termeſzetnec ereiéből ſzarmazo ioſzagoc, ſem az ó tör uennec chelekedeti nem erdemlettęc. Es annac okaert, abban à mi à meg igazulaſt illeti, egyenlő ue téſzi à poganokat, es à Sidokat. Mert ſem azoc nem mondhattyac, hogy à tiſzteſseges elet, mellyet à terméſzet vilagoſsaganac vezerleſéből viſeltenec, ſem imezec hogy à törueni ſzerent valo chelekedetęc erdemlettec volna à meg igazulaſt, hanem chac à Chriſtuſnac erdeme, mellyet hozzaiockapchóltanac à hittel.

Maſodic igazulas.

A Maſodic meg igazulas, az igaſsagban valo öregbedés es neuekedés. Midőn az, à ki egyſzer meg igazult, es Iſtennec barattyaua lőt, naponkent nagyob tokelleteſségre megyen. Erről ertem ſz: Ianoſnac imez mondaſat. A ki igaz, mégis igazullyon, es à ki ſz: megis ſzenteltеſsęc. Mert mégis igazulni es mégis ſzenteltetni ſemmi nem egyeb, hanem igazba, es ſzentebbę lenni. A bőlchis haſonlatoſt ſzól ehez monduan. Ne altaly mind holtodig igazulni. Ez à maſodic meg igazulas, nem chac à hit altal, hanem à hittel egygyűt à chelekedetec altalis leſzen. Mellyet meg bizonęt ſzent Iakab, mikoron imigyen ſzól Abraham Patriarcha felől, Abraham az mi atyanc, nemde chelekedetek-

Apoc 22.

Eccl. 18.

A chelekedet altalis leſzen.

Iac. 2.

dekbol igazulàe még, az oltarra viuenaz ũ fiat Iſaakot? Latod hogy à hit egyetembe chelekedic vala az ũ chelekedetiuel, es à hit à chelekedetekbol kulletec meg, es be telęc az iras à kiazt mondà, Hogy hin Abraham Iſtennec, es igaſsagra tulaidonittatec ũ neki, es Iſtennec barattyanac neuezteteç. Lattyatokę, hogy chelekedetekbol igazul az ember es nem chac hitbol? Ez à ſzent lakabnac mondaſa, miſzerint bizonettya, hogy à meg igazulaſra, mellyet az igaſsagban valo ôregbũleſnec mondanc, ſzũkſegeſec az io chelekedetekis. Es mentũl tobbot chelekedic ember, attul igazb leſzen. Gen: 15.

Nem ellenkedig peniglen ſemmiben ſz: Iakobal ſzent Pal Apoſtol, holot ũ azt mondgya hogy Abraham nem à chelekedetekbol, hanem à hitbol igazult meg. Mert ſzent Pal à Chriſtus hitire tèrt Sidoknac teuelygeſec ellen ir, kic azt alcoltat, hogy az ô toruennec chelekedeſebol erdemlettec volna ũc azt, hogy az Euangeliomnac igaſſagara iutuan, meg igazũltà nac vala. Es annac okaert à baluaniozo poganokat, kic à Moyſes tòruenebe nem munkalodtanac, meltatlanoknac itelic vala lenni az Euangeliomnac malaſztyara, nemis òròmeſt lattyac vala, hogy az Apoſtoloktul be fogadtatnànac à kereſztyenſègbe. Meg feddi azert ſz: Pal ezeknec balgatag velekedeſeket, es mindeneket arra tanet, hogy à Chriſtusban valo hit elòt

Sz: Pal es Iakab nem ellenkednec. Rom. 4.

A Sidoknac teuelygeſe.

chelekedtetet chelekedetekbŏl, ſem à Sidoc, ſem à poganoc nem erdemlettec à meg igazeto hitet, es Iſtennec malaſztyát, hanem chac aiandékon adatic az embernec Iſtentŭl minden elŏl iaro erdemenelkŭl. Szent Iakab kedig azoknac ſzól à kic netalantán à ſzent Pal iraſat nem iol ertuęn, azt gondoltác, hogy minec vtanna hittenec à Chriſtusban, es meg kereſztelkedtenec, immar ſemmi gondgyoc nem volna, hanem meg ernęiec aual idŏſsegekre. Nem gondoluán azt, à mit vgyan azon ſzent Pál maſut monda, hogy az à hit haſznos, à ki à ſzeretet altal chelekedic. Ezeknec bŏſzŏl azert ſzent Iakab, hogy à hit, meg holt à chelekedet nelkŭl, es hogy nem chac à puſzta hitbŏl igazul meg az ember.

Kiknec ſzol ſz: Iakab.

Gal. 5.

Es hogy ez à maſodic meg igazulas az io chelekedetekbŏl is kŏuetkezzéc, meg teczic chac à ſzt Lukach iraſabolis, midŏn azt iria Zacharias es Erſébet felŏl, hogy mind ketten igazac valánac Iſten elŏt, iaruan az Iſtennec parancholatiban, es igaſsagaban panaſz nelkŭl. Meg teczic à Chriſtus taneta ſabolis, mikor az harom fele fŏ io chelekedeteket à bŏitŏt, imadſagot, es alamoſnakodáſt, igaſsagnac neuezi. Es à ki tŏkelletesben foglallya à ioban magát à Phariſæuſoknal, es iras tudok-

Luc. 1.

Math. 6. Matth: 5.

edoknal, annac igasságat beuőlkődni mondgya azoknac igasságoc fölöt.

Sőt nem chac à meg igazuláshoz, hanem az idvősségnec meg talalasahozis hozza segetic emberec az io chelekedetec. Nem az ű tulaidon termeszetekből auagy meltosagokbol, hanem à Christus Iesus vere hullasanac mellyel meg hintettenec erdemeből, es az Isten igeretinec ereieből. Miuel hogy igaz Isten minden beszediben, es à mit mondot, annac meg kell lenni. ű mondotta kedig hogy à kic io chelekednec őrőc eletre mennec. A ki el hadgya az ű neueiert hazát, attyafiait, attyat, anyat, szaz annit veszen, es az őrőc eletet biria.

Idvősseget tal az io chelekedet.

Honnet vagyon ereie à chelekedetnec

Math. 10.

Nem teczic ez à vallas valakinec es igen dichősködic ellenem, miert hogy masut, beszebben szollotam az mi io chelekedetinknec erdemirűl. De meg felel ű neki az Isten igeie en es reuem, ha en semmit nem szollanekis, mely Isten igeiuel vgy erosetettem meg azt à mit mondottam, hogy à pokolnac kapui hatalmat nem vehetnec ellene. Szitokcal, atokcal, ondoksagos boszu esrutalmazo beszeddel, valtig ostromlya az meg győzhetetlen igasságot, miképpen Goliat, es Rapsanes ostromlyac vala rettenetes karom lsokcal ezl s T E N N E C népet, de vgy iar mint azoc iaránac. A auagy inkab vgy iart. Mert

Matth. 15.

1. Reg. 17. 4. Reg. 18.

nem chac az igaz hiu kereſztyenec, de az ũ tulaidon tarſaies, es azoc à kiknec kiualtképpen hizelkedic, ertic es vallyac, hogy igen ektelenũl es erötlenũl tuſakodic ellenẽ. Es minec elötte vagy én vagy más valaſzt tennenc az ũ iraſára, valaki oluaſſa mind azt à mit ũ ir, ſ-mind az én iraſomat à melyet ſzidalmaz immar regẽ iteletet töttenec felölle, hogy iob volt volna halgatni hogy ſem mint affele balgatagſagot irni.

A Luterec mondaſa. Vgy mondanac azoc, à kic nem akarnac velünc eggyet erteni, hogy nem azert kel iot chelekednünc, hogy á mi io chelekedetinkből igazulaſt, auagy iduoſséget varnanc, hanem az Iſtennec akarattyaert.

Az Iſten akarattya. De én viſzontag azt kerdem ũ tülöc, michoda az, az Iſten akarattya, mellyert ſzükſég io chelekedetekbe foglalnunc magunkat? Vallyon nem Iſten akarattyae ez, hogy à ki az öröc eletre be akarmenni meg tarcha à parancholatokat? Hogy ha ũ barati akarunc lenni, azt chelekedgüc à mit ũ parancholt minekunc? Hogy minden az ũ tulaidon erdemet, munkaia ſzerent el vegye? Nem kel tahat az Iſtennec akarattyatul el ſzakaſztani az io chelekedeteknec erdemit, mert ũ akaria hogy legyen, es ũ igerte hogy leſzen iutalma az mi munkainknac. Es akarmint chauarogionis à teuelygö, ſoha ũ meg nem hamiſsettya ſz: Pálnac imez mondaſat.

Math. 19. Iohan. 15. 1. Cor. 3. 2. Cor. 5.

Rom. 1. A töruennec nem halgatoi, igazac Iſtennél, hanem

à tőruennec chelekődői igazettatnac meg. Mikep pen halzőtalanoc mindē chelekedetec az első meg igazulas előt, azonképpen à meg igazultakba min dennec haszno ſoc es erdemesec. Ki oly igaz, hog az igasagnac ellenſegi kőzőtis, azoc à kic tudosbac, nem tellyeſseggel tagadgac igaznac lenni. Mint Melanthon es Kemnicius. Mert ezec őrőmeſt ve ſſic az erdemnec neuezetit, es az őrőc ęletet erdem nec auag bernec mondgac hiuattatni, vg mint mel Iol tartozic Iſten à meg igazultaknac az ű igere tinec ereigből.

A meg igazultaknac erdemes chelekedeſec.

Melanthon In Apol: conf: Aug: Kemni ex. mi: con: Trident.

Nem akaroc errűl tőb beſzeddel ſzollanom, mert à ki à meg igazulaſrul valo tudomāt egęſzen meg akarnaia magarazni, nem eg prædicatiot, ha nem egęſz kőnűet kellene arrul irni. Vegętec eleg neuen moſtan ėn tűlem, hog kőzőnſeges képpen, es rőuideden meg ielentettem honnet legen az em bernec meg igazulaſa. Tauoztaſsatoc el tűlletec à magatokba valo veſzedelmes bizodalmat, es fele baratitoknac meg vtalaſat, ſiraſsatoc bűnőtőket, es Iſtentűl kęrietec bochanatot. Ne hannyatoc à ti io chelekedetteket, ſe iamborſagtokba ne bizzatoc. Miuellyętec meg à miuel tartoztoc, es hadgyatoc Iſtenre à többit. Semmit nem ketelkeduęn benne, hog ű meg fizet mindennec, kinec kinec mind az ű chelekedeti ſzerent.

Apoc. 2. 22.

SZENT HA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENKETTŐDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Márc Euangeliſta irta meg, VII. reſzében.

AZ időben, iſmet ki menuen Tiruſnac es Sidonnac határibol, jöue à Galileanac tengere mellé, à tiz varoſoknac határinac közepin, es hozának ù neki egy ſiket némát, es kerec ùtet, hogy kezet reia tenné. Es mikoron fel fele vitte volna à neptül, bochata az ù uiait fùleibe, es pökuen illete az ù nyeluet, es menybe tekentuen fel fohaſzkodec, es monda neki, Ephpheta, mely annyit teſzen, nyilyal meg. Es legottan meg nyilatkozánac az ù fùlei, es meg ödéc az ù nyeluenec kötele, es iol ſzöl uala. Es meg badgyanekic, hogy ualakinec ne mondanác. De mentül inkáb ù megtilttya uala ùket, annyeual inkáb hirdetic uala, Es fölötte igen almelkodnac uala, monduan: Mindeneket iol töt, à ſiketeket halloua tötte, es à nemakat ſzolöua.

Ez

EZ mai Euangeliomban, egy adatic elönkbe az Chriſtus choda teteliközzül, mellyekben ielentette hatalmaſságat, akarattyat, es tiſztit. Hatalmaſságat aual, hogy parancholt neha à tengernec, néha à ſzeleknec, néha az égiſégöknec, néha à betegſégeknec, mint it, es néha egéb teremtet allatoknac. Akarattyat, midön kéſz volt az embereket minden ſzükſegekben ſegéteni, es ſegetſeggel volt mindeneknec, valakic ü hozza folyamtanac. Tiſztités elégge meg mutatta mi legyen) tudni illic, hogy nem chac neue, hanem vgyan ünnen magais lętel ſzerent iduözetö, es ſzabadeto. (Vgymint ki arra iöt è vilagra hogy meg roncha az ördögnec chelekedetit, es meg ſzabadcha az embereket azoktul à chapaſoktul, mellyekbe eitette volt üket à pokolbeli ſatan.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Mit ielent urunc az chodatetelekbe.

Nem óc nelkül adatnac peniglen ezecelönkbe, hanem hogy à Chriſtus hatalmaſsága, biſztaſon minket, è vilagnac, es az ördögnec orſzagának kegyetlenſége ellen, meg emlekezzünc rulla hogy à mi vrunc mind ezeknel hatalmasb, meg gyözte ezeket, es immar nem arthatnac minekünc. Azert batorét vala egygyüt monduan, Bizakodgyatoc, en meg gyöztem è vilagot. Ioh. 16.

Miert adatnac ezecelönkbe.

Iohan, 16. Az ũ mi hozzanc valo io akarattyanac ertelmęt ellene veſsũc nem chac à teſtnec gonoſz akarattyanac, hanem à ketségben eſcſnekis. Hogy ne leheſſen oly nagy ńaualia, es ellenunc fel tamadot ellenkedés, melyben meg fogyatkoznanc, tudnan hog̀ kęſzen vagyon az Iſtennec kegyes akarattya ąz mi meg ſzabadetaſunkra. Vegezetre, az ũ tiſztinec ſzũntelen valo emlekezetiuel, tamogaſsuc magunkat à keſertetec ellen, mindenkoron elmęnkben forgatuan, hog̀ ũ Ieſus, az az, ſzabadęto, nem hag̀ minket fellyeb keſertetni annal à menire el ſzenuedhetty ũc, hanem â keſertettel egetembe, ki ſzabadulaſtis ád hog̀ el viſelhęſsũc. Ezt è harom dolgot nem chac ez mai Euangeliomban hanem vrunknac ſoc egyeb choda tetelibenis mint eg̀ tũkõrben, ńiluan nezheti à ki akaria nézni. De moſtan à tõbbinec beket hagyuán ſzollyunc ez Euangeliomrul.

I. Cor: 10.

Mely leg elõſzõr, elõnkben adgya à hitnec eg̀ nemes peldaiat azokban, à kic à ſiketet es némat à Chriſtushoz viſzic.

Maſodſzor è ńomorult emberben meg ieſlenti, à tellyes emberi nemzetnec belſõ es kilſõ ńomoruságat.

Vtolſzor az mi vrunknac nag̀ kegelmeſséget mutattya. Vgy mint ki kõnõrũle à ńaualyas emberen, es ũtet kegeſen meg oruosla.

Az

Az Elsőrűl.

KImenuen Tiruſnac es Sidonnac hataribol, holot eǵ naſzonialatnac leanyat az őrdőgtűl meg ſzabadetotta vala, *iőue Galilæanac tengere melle.* Mert ot gyakorta ſzokot vala forogni, es ſoc chodakat chelekedni. *Es bozanac ù neki egy ſiket nemát.* Latod it à ſzeretet altal chelekedő igaz hitnec peldaiat. Mely hit leg előſzőr el hiteté ezekcel ez emberekcel, hoǵ oly nagy hatalom uolna Chriſtusban, hoǵ ha kezçuel illetnçie ez embert, ottan két nyaualyatul, ſiketségtűl es nemaságtul ſzabadethatnaia meg ùtet. (Azert *keric uala bogy kezet reia tenneie.*)

Az ſzeretet altal chelekedő hitnec peldaia.

Ket képpen ſzollunc à hitrűl.

CKet képpen ſzolhatunc kedig à hitrűl. Előſzőr vgy mint Iſtentűl emberbe őntetet aiandékrul, mellyet Iſten az ű malaſztyaual gerieſzt az mi ſziueinkben.

Iſtentűl adatic à hit. Ioan: 1.

Maſodſzor, vgy mint az igénec halgatasábol tamadot ioſzagos chelekedetrűl. Hoǵ à hit Iſtentűl őnteſsec az emberbe, bizonǵttya ſzent Ianos, monduán, hoǵ Chriſtus vilagoſet, minden è vilagra iőuő embert. Es ſzent Pal, ki eǵ nehan helyen teſzen errűl bizonságot. Eǵgyűt azt mődgya. Hoǵ Iſtennec kedueből iduőzültűnc à hit altal, es az, nem magunktul vagyon, hanem Iſtennec aiandéka. Maſut meginț, hoǵ mindenikűnknec

Epheſ. 2.

Rom. 12. oſztogatta Iſten à hitnec merteket. Szent Agoſton es aran̄ ſzaiu ſzent Ianos, Chriſtuſnak is imez

Iohan. 6. mondaſat, ſenki nem iőhet en hozzam, hanem ha az en atyam vonandgya ũtet, à hitrũl magyarazzác, hog̃ az atya Iſten ōnti emberbe, es az altal vonattatic Chriſtushoz, es ſenki egyeb Chriſtusban nem hihet, hanem chac az, à kinec az atya Iſten ád hitet.

Miert kel erteni, hogy Iſtẽ adgyá à hitet. Luc. 17. Mi ſzũkség ezt ertenem? Igenis ſzũkség. Hog̃ haluan Iſtentũl adatni, ſzũntelen kőnyörögy ũ neki, hogy ōregbeche te benned à hitet, hog̃ fegellye à te hitetlenségedet. Mert ha vgyan azon

Mar. 9. Iſten nem taplallya es meg nem tartya mi bennũnc à kinekũnc adgya, bizon̄ chac kőnnyen meg botrankozunc es hatra terũnc, mint az oc, à kic haluán, hog̃ vrunc az ũ ſzent teſtének etelerũl prædicallana, meg tantorodanac es el hagác ũtet.

Iodn: 6.

A hit az ige hallomaſábol. Rom. 10. Hog̃ peniglen az igenec halgatasábol, hit tamadgyon es neuekedgyec emberbe, ſzent Pal aztis elegge meg ielenti monduan. Hog̃ à hit hallomásbol, az hallomás kedig Iſtẽ igeiębol vagon. Az ige az eſzkőſz, mely altal Iſten minket az iduőſségre hi. De hogy az igénec hiheſsünc, azis az Iſtennec belső chelekedetitũl leſzen. Mint ám Philippis varasba tőrtenec à dolog, hog̃ midőn egy barſoń

Acto. 16. aros Lyda neuũ aſzoniallat halgatnáia ſzent Pal-

nac

nac prædicatioiat, az vr nita meg ſziuet, hogy figyelmezne azokra, mellyeket Pal mond vala. Tahat bizony nagy bőchűletbe illic tartanunc, es figelmetelſen kel halgatnunc az Iſtennec igeiet, melyből meg igazuláſra valo hit adatic minekűnc.

Ezekbenis à kic à ſiket némat Chriſtushoz vittec, minden ketség nelkűl Iſten aiandéka es alkomanna vala à hit, ki el hitete vellec, à mit à Chriſtus felől hallottanac vala. Hog hatalmas es irgalmas volna, iot tehetne, iotis ſzokot volna tenni azokcal, à kic űtet ſegetségűl hinàiac. Azert ſietnec ű hozza, es azert kèric tellyes bizodalommal, hog kezet reiaia tennęie. Nemis vala gyűmőlchtelen az űhitec. Sőt harom féle gyűmőlchőt teremte ű bennec.

Ezekben à kic à ſiket nemat oda uiuec, à hitnec.

Elſő gyűmőlch vala à vallás: Mert mind beſzedekcel ſ-mind chelekedetekcel vallyac vrunkat ſzabadetonac lenni, midőn hozza viſzic à nomoruſtat, es à naualyatul valo ſzabaduláſt kernec nekitűlle.

1. gyűmőlche

Maſodic az imadság, auag ſegetségre valo hiuas. *Keric uala ùtet* azt mondgya az Euangeliſta. Vgyanis à hit es à kőnőrges oly igen eggyűt ſzokot iarni, hog könnęb volna à tűztűl à meleget, hog nem mint ezeket eg maſtul el valaſztani. Annac okaert valakiben az imadkozo aietatoſsag nẽ talaltatic, higgyed hogy holt es nem eleuen hit vagyon abban.

2. gyűmőlche
A hit az imadſsággal eggyűt iar.

Hare-

3. Gyümölcshe.

Harmadic az atyafiui ſzeretet, mely arra keſzeréte ũket hog̀ kõnyörũluen ńaualyaiân, iduõzitõnkhõz vinneiec à ſiket nemàt.

Miuégre ualo ezeknec chelekedetec.

(((De mi vegre irta meg ſzent Marc ezeknec chelekedeteket? à végre, hog̀ az elõ es igaz hitnec peldaiat tanullyuc ũ tũlõc. Es meg erchũc minemũ hit legén az, à mely embert meg igazettya, es Iſten elõt kedueſsé teſzi. Bizoń nem à heuolkodo, mert azt ſzent Iacab holt hitnec neuezi, hanẽ à ſzorgalmatos es chelekedõ hit. Touabba hog̀ meg erchũc aztis, mi legyen tiſzti minden kereſztyennec, à ki nem chac neuęt, hanem allattyatis akaria à kereſztyenségnec viſelni. Tudni illic az, hog̀ attyafiainac ńaualyaiokon meg eſsęc ſziue, kõnyörũllyõn raitoc ſegetséggel legyen nekiec, kiualtképpen kedig azon igyekezzéc, hog̀ az ũ imadsága altal à Chriſtushoz vigye es neki aianlya ũket.

Minemũ hit igazettya embert.

Iac: 2.

Kereſztyeni tiſzt.

Az Maſodikrul.

Nagy nyuuaſsa á ſiketſég

AZt mondgya az Euangeliſta, hog̀ ſiket volt az, à kit vrunkhoz viuęnec. Nagy ńaualya. Nem hallya vala ſzegeń, nem chac az embereknec ẽ vilagi dologrul valo kõzõnséges beſzędeket, de ki nagyob annál, az Iſten igeiętis. Es annac okaęrt ſemmit nem tudot, es ſemmit nem ertet Iſten felõl, es az iduõſség felõl. Touabba, aztis beſzelli felõle, hogy

hog néma volt volna. Az az, nem tudot ſzollani, nem ertekezhetet es nem tudakozhatot ſem teſti ſem lelki dolgokrul, nem ſzolhatot ſenkiuel Iſtenrůl es az meńorſzágrul.)) A néma ſág.

A kiket az vriſten egeſz erzekenſéggel ſzeretet, nem veſzic eſzekbe mely nag ńomoruſág alavettetet volt ez ember, de à kic chac réſz ſzerent ſoztattanakis meg erzekenſegektůl, vgy hog uag egic fůlőc meg ſiketůlt, vagy ńeluec valami tőrtenetből rebegőue es akadozoua lőt, meg tudgyac gondolni, mely nehez dolog legyen à nemaſág, es à ſiketség.

((Ebben kedig ez egy ſiket es nema emberben, à tellyes emberi nemzetnec teſti es lelki ńomoruſagának peldaia adatic előnkbe, hogy ű benne nézzűc, meni ſoc ńaualyac ala uettettűnc mindńaian, es azoknac à ńaualyaknac okairulis gődolkodgunc. Az emberi nemzet nyavalyainac peldaia. Mert leg előſzőr ha meg tekentyűc meni ſoc teſti fogyatkozaſoc, betegségec es egyeb veſzedelmec ala vettetet à mi ez vilagi eletűnc, bizonyara meg ertyűc, hogy embernel nyomorultab allat nem talaltatic è földőn. Nemellyec vakon, nemellyec ſantan, nemellyec chonkán ſzűletnec è vilagra. A kic ép tagokcal iűnec ki annóknac meheből, azoknakis ſoc felę fogyatkozaſoc ſzokot eletekben tőrtenni, es ſzantalan ſoc ńaualyaioc, vgy annera hog ſokakat latűc, kiknec tagokat haſzontalaña teſzi, es teſteket tellyeſséggel meg rontya à ſoc betegség. Teſti nyavalyac.

A betegſegek nec. 1. Oka. Gene. 2. 3.

Honnet vannac mind ezec? Az mi elſő ſzülleinknec vetke eitę az emberi nemzetet enni ſoc nyauallyába. Tudode mit monda Adamnac Iſten? Valamely napon eiendel à gyümölchbe, melyrűl azt parancholtam teneked, hogy ne egél benne, halallal halſz meg. Nem gondola Adam az Iſtennec parancholattyáual, es feriegeteſeuel, meg ęue à tiltot gyümölchöt, es mind à halálţ, ſ-mind egyeb ńaualyat behoza è vilagra. Euanak is Halhacza mit beſzélle az vr, à bűnnec meg miuelése vtan. Faidalomba ſzűlſz vgymond. Ha az elſő ſzűlec az vr Iſtennec parancholatit meg őrizuęn, az őrdőg kiſzteteſénec nem engedtenec volna ket ſęgnelkűl mindenkoron egeſseges volt volna à mi teſtünc, es ſemmi betegſęg nem vralkodot volna raitunc. Touabba kinec kinec mind az ű tulaidon bűneis oka nyaualyaiának. Sokan vannac, kic gonoſzul élnec az ű tagokcal, es azert bochattya Iſten reiaioc à betegſęget. A paráznac meg franczuſodnac. A reſzegeſeknec feiec, es kezec reſz ketőue, ſzemec pechenéſse, es chipaſsa leſzen. A dobzodas gyakorta kőſzuenyeſse teſzi az embereket.

2. Oka à nyaualyaknac.

Hallottunc nemellyeket à kic nyeluekcel gonoſzul kereskedtenec, hamis pőrt patuart forgattanac, hogy halaloknac oraian nyelueket ki ragtác. A karomloc, es à kic egeſséges korokban nem gyunnac, es az vr vachoráiat nem gyakorlyac, az Iſtennec

nec chodalatos iteletiből meg nemulnac vtolſo be
uegſegeknec agyaban. Vegezetre, à pokolbeli ör-
dögnec kegyetlenſegeis öregbeti à mi nyaualyain- 3. oka.
kat. Szüntelen olalkodic ü mi vtannunc, es min-
den igyekezetiuel azon vagyon, hogy ha lelkünk-
höz nem feris, teſtünkbe minket meg ſerchen, es
meg nyomorgaſson. Kiről nyiluan valo peldanc
minekünc az Iobnac nyaualyaia.

Eſmeriünc meg azert à mi ńomorult voltun- Intés, magunk
kat, vegyünc eſzünkbe hogy ollyanoc vagyunc nac eſmeretire.
mint à ſerges olma mellyet ſzüntelen rág belől à Pſal. 103.
ſereg, es mint à mezei virag mely ingyen maid el
hul. Tanullyunc iól es Iſteni felelemmel élni 1. Cor. 3.
az mi teſtünknec tagiaiual, mellyec az elő Iſtennec
lako templomi. Ne vralkodgyec à bün à mi Rom. 6.
halando teſtünkbe, hogy engednénc neki az ü ke-
uanſagiban, ſe ne adgüc à mi tagainkat à hamiſság
nac fegyuerül à bünnec. De adgyuc mi magun-
kat az Iſtennec vgmint halottainkbol fel eletteket.
Es à mi tagainkat igaſságnac feguereül Iſtennec.
A teſti betegſegeket, es nyaualyakat, ollyanoknac
urchuc, mint az pœnitentiára intő prædicatoro-
kat. Szüntelen eſzünkbe forgaſsuc, hogy azert bo
chattya ezeket Iſten mi reanc, hogy megemlekez-
zünc okairul, meg teriünc es el hadgyuc à bünt,
minden nyomoruſagoknac okat.

De

Lelki fogyatkozaſoknakis tükőre, á ſiket néma.

De nem chac à teſti nyomoruſagoknac, nelkülyektül meg kornyekeztettünc ſeienkęnt, hanem neminem ű lelki fogyatkozaſoknakis, kiktül még azoc ſem üreſsec à kic teſtekben ęppec, es egeſsegeſec, tükőre è nema es ſiket ember. Az ielentetic, az ű teſti ſiketſegében, es nemaſagában, hogy

Minden ember, lelki ſiket es néma.

természet ſzerent minden ember ſiket az Iſten igeięnec io modon valo hallaſara, néma az Iſten neuénec ſegetſégül valo hiuaſara, es az ű tulaidon bűnős voltanac meg vallaſara.

Nem érti á termeſzet ereieből ember, az iget.

Mert à mi az hallomáſt illeti, vgy vagyon hogy à kinec ép fülei vannac, halhattya teſt ſzerent az Iſtennec igeięt, de lelec ſzerent vgy hallani hogy erche, es meg fogia, ninchen az emberi erőnec hatalmába. Kirül tanulſagot vehetünc à Sidokbol, es eretnekekből. Ezec oluaſsác es halgattyac mind az ô ſ-mind az vy tőruęnt, de nem ertic, igaz ertelmęt meg nẽ foghattyac. A Candaces neuű Szerechen kiralyne aſzonkomornikiais, oluaſsa vala Eſaiaſnac 53. reſzét mind az altal ünnen maga meg valla ſzent phülőpnec hogy ſemmit nem ert vala benne. Azert mondgá ſzent Pál, hogy az okoſſag ſzerent valo ember, vgy à mint è vilagra ſzületet, nem fogia meg az Iſten lelkénec dolgait, ſőt bolondſag gyanánt vannac ű előtte, meg ſem ęrtheti, miert hogy lélec ſzerent iteltetnec meg. Vaiha meg gondolnóioc ezeket, nem tulaidonetanánc

Actor. 8.

1. Cor. 2.

ennit

emmit à mi okoſsagunknac, es nem kŏuetnęie ſenki az ŭ feięnec tulaidon talalmanyat, hanem ki ki mind alazatoſsan, az Iſtentŭl az anyſzenteghaznac meg ielentetet igaſságban meg nyugodnęiec.

Szinten vgyan ig vagyon kedig nyeluŭnkelis dolgunc. Feienkęnt mind nemac vagyunc lélec ſzerent, noha è vilagi es teſti dolgokrul eleget tudunc chachogni. Vallyon hani vagyon kŏzŏttünc ki valoba es gyakorta meg ńitnaia ſzaiát, az Iſten neuénec dicheretire, es ſegetſegŭl valo hiuaſara, hala adaſra, es felebarattyanac eppŭletire? Meg azokis à kic tiſztec ſzerent à kŏlséget tartoznanac tanetani, es à bŭnrŭl feddeni ollyanoc, azon panaſzolkodic à Propheta, mint à nema ębec, mellyec nem tudnac vgatni, es nem vgathatnac. Azon kŏzbe karomlaſra, ragalmazaſra, ſzitkozodaſra, atkozodaſra, ſzŭntelen meg tudgyuc reſzteni nyeluŭnket. Meltan iria azert ſzent Pál hogy mindnyaiunkat illeti Dauidnac amaz monádſa. Ki ŭ ilt koporſo az ŭ torkoc, az ŭ nyelŭekcel chalardſagra ęltenec, Aſpis kigyonac mérge aiakoc alat. Kiknec ſzaioc atokcal, es boſzu beſzeddel rakua, az ŭ laboc gyorſac à vér ontáſra. Erezzŭc tahat atyamfiai vgyan valoba az mi lelkibetegſeginknec faidalmat, tudgyunc oruoſt, es oruoſsagot magunknac kereſni. Az oruos à Chriſtus, ŭ kezebe vagyon az oruoſságis, iarulyunc

Nem tudunc lelec ſzerent ſzollani.

Eſa. 56.

Rom. 3. Pſal: 5. 139. 9.

Intés.

Chriſtus az oruos.

hozza chac, ſzinten ollyan ôrômeſt, es ollyan kôn
nen meg gôgét minket mint à ſiketet es némat meg
gogyeta.

Az Harmadikrul.

A Chriſtusnac ſzeretéti es irgalmaſſaga.

ES mikoron fel fele uitte uolna à neptûl, &c. Nagy ſzeretetnec es irgalmaſságnac bizonſos iele ez, hogy mihelyen kçretéc, azonnal keſz lôn ûtet meg gogyetani. Nem vtala meg à nyomorultat, nem reuogata ſem el nem ûze elôle azokat à kic oda hozac, hanem keſedelem nelkûl hozza kezde az gôgetashoz. Es ém laſd mi modon, es minemû ſzertartaſsal gogettya meg ûtet. Vgy gyogyeta bizoń hogy vgan azon teſti gyogyetásban meg ie lentę mint kellyen nekûnkis à lelki nyaualyakbol meg gogyulnunc. Keg elôſzôr, *fel fele uitte à nep kôzzûl.* lelentuen, hogy à ki lelkében meg akar gogyulni, annac fel fele kel menni, es el kel tauozni à gonoſzoknac tarſaſagátul. Mert miképpen nehez annac tiſzta kezçnec lenni, à ki mind vntalan ſzurkot fogdos es tapogat kezéuel, azonképpen nehez meg iobbetani magat embernec, még azok tul el nem valic, à kic à gonoſzba voltanac ûnéki tarſai auagy pelda adoi.

A gyogyetaſsban ualo ſzertaſoc, es azoknac lelki ertelmec.

A fel fele uallo uitel. Eccle: 13.

A Chriſtus uia, à ſz: Lelec. Luc. 11.

Touabba, viait bochata fûleibe. Mert ſoha à mi fûleinc az Iſtennec igçiet haſznoſon nem halgathatyac, ha nem ha az û viaitul, az az, ſzent lelkçtûl

koſztatnac meg. Miképpen à két tanet-
ſec Emausba mennec vala, mind addig ſem Luc. 24.
ertettec meg, mint lehetne hogy az à ki meg holt
vala, Meſsias volna, még nem vrunc nilatkozta-
ſa meg elmeiket, hogy ertenciec az iraſokat. Es
[illegible]llete az ù nyeluet. Pőke à Chriſtus, miko- A Chriſtus
ron az Euangeliomot es à ſzentſegeket ada à mi Pőkéſe, az
lelki inknec oruoslasára, es az anyaſzentegyhaz- Euangeliom,
nac egbe gyűiteſere. Az ű ſzaiábol ſzarmazic az es ſzentſegec
ge, mellyel lelkünc nem kilőmben él es taplaltatic, Matth: 4.
mint teſtünc è vilagi kenyerrel.

Annac főlötte, *menyből tekente*, hogy meg mutat- Menyből kel
nia honnet kellyen kereſnünc, es varnunc mind uarnunc ſeget
ſzükſegünknec ſ- mind lelkünknec oruoslaſat, es ſza- ſeget.
badulaſat. Tudni illic az menbeli Iſtentűl. Fel eme Pſal: 120. *Levavi*
lem, vgy mond vala Dauidis, az en ſzemeimet à he *oculos meos in*
gekre, hogy latnam honet iűne ſegetſegem ennekē. *montes: vnde*
Az en ſegetſegem Iſtentűl à ki à mennyet, es à föl- *veniet auxilium*
det teremtette. Vgyanis à mint ſz: Iakab mondgya, *mihi.*
minden io adomań, es minden tőkelletes aiandec Iac. 1.
felűl ſzal ala à vilagoſsagnac attyatul.

Fohaſzkodec. Meg bizonſetuan, hogy érzi es keſe- Miert fohaſz-
rüli az mi ſiomoruſaginkat, es nyaualyainkat) fo- kodec.
haſzkodęc à nyeluen, kiſded denukhatatlan es oly Heb: 4.
agon, mely tellyes halalos mereggel, fohaſzkodec,
latuan iőuendőre meniit artando volna az anya- Iac. 3.
ſzentegyhaznac az eretnekeknec nyelue. Kiknec

2. Tim: 2. 3. beſzedec ki teried mint à farkas ſęb, teuelyegueꝑ es teuelygéſre viuen egyebeketis, fohazkodęc à à fülökönis. Tuduan hogy az emberec örömesben halgatnáiac à veſzedelemre viuö örögi tudománt, hogy nem mint az Apoſtoli tanetáſt, Mely dologrul à prophetanalis panaſzolkodic vala Iſten Eſa. 42. monduán. Vallyon kichoda az vac hanem az én ſzolgam, es à ſiket, hanem az, à kihez köueteket küldtem? Szent Palis arrul ſzólla, imigyen iruan 2. Timo: 4. Timotheuſnac. Oly idö leſzen, midön az iduöſsèges tanulságot nem ſzenuedic, hanem fülöc viſzketuęn, ünnen magoc, az ü keuanságoc ſzerent gyuitnec magoknac tanetokat, es az igaſságrul vgyan el fordettyac fülöket, fordulnac kedig hamis Nekünkis, fohaſzkodnunc, es ſirnunc kellene. haſzontalan beſzedekre. Szükség uolna bizony, hogy à Chriſtuſnac keſerues fohazkodáſa minketis fohaſzkodáſra es ſiralomra indetana, hogy ſiratnoioc ez ielen valo idönec gonoſz es veſze2. Cor. 12. delmes allapattyat. Sirata ſzent Pal azokat, à kic minec vtaña vetkeſztenec volna nem tartánac pœPhil. 2. nitenciat, à tiſztatalãságrul es fertelmeſségrül, melyet chelekedtenec vala. Sirata à Chriſtus kereſztinec ellensegétis. De bizoń volna nekünkis kiket ſiratnunc. Affeléket mondom, kiknec be dugta az örög fülöket, es meg kötötte ńelueket, hogy ſem halhattyac, ſem ſzolhattyac az igazat. Oh mely igen ſokan vannac moſtan à kiknec vgy vagyon dolgoc.

Es

((Es monda neki. Ephpheta, az az, nyilatkozzal meg. Meg ielente az ũ Iſteni hatalmat, parancholuán, es parancholattyaual à ſiket nemat meg gyogyetuán.)) Meg mutata, hogy ũ volna az, kirũl Dauid imigyen ſzólla. ũ mondotta es meg lõt à mit mondot. Meg bizoñetta aztis, hogy à bõlchnec mondáſa ként, az ũ igeie mideneket meg gógyethatna. ((Nẽ choda kedig, ha à Chriſtus parancholattya à ſiket ſileket meg ñithatá, es à nemá ñeluet meg oldozhatá, mert maſut à halottatis fel tamaſztá. Azt monda à meg holt leianzonac. Tabitha Cumi, az az, leianzo, mondom neked kely fel, es leg ottan fel tamada. Hatalmas es minden-tehetõ, az Iſten fianac beſzedẽ.)) Touabba, midõn annac à kit meg akara gyogyetani ig ſzõlla. Nyilatkozzal meg: Arrais taneta minket, hogy az iduõſségnec dolgaban az emberi akaratnakis chelekedni kel. Nem hogy addig még Iſtentũl meg nem vlettatic, az mi akaratunc valami iot akarhatna auagy miuelhetne, hanem hogy, midõn az Iſtennec malaſztyatul indettatic, engedgyen neki es ne ellenkedgyec à ſzẽt Lélekcel.

Chriſtusnac Iſteni hatalma.

Pſal. 148.

Sap. 16.

Matth. 5.

Az mi akarattunknak is kel chelekedni, az iduõſség dolgaba.

((Es leg ottan meg nyilatkozánac az ũ fülei, es meg oldec az ũ nyeluenec kõtele es iol ſzól uala. Ez lõn à choda tẽtel, hogy egyſzerſmind meg ñilatkozanac fülei, es meg oldoztatec nyelue, vgy hogy nem rebegue auagy akadozua, hanem vgyan iol ſzól

vala. Miképpen kedig ezt ez embert viánac illetéseuel, nyalaual es parancholo beſzedeuel gyogyeta meg teſt ſzerent az mi vrunc, azonképpen naponkent ſokakat meg gyogyet lelkekben az ſzent igeiçnec es à ſzentségeknec oruoſsagàual.

Az ige es ſzèt ſégot à lelki oruoſságos.

Nem azert éle kedig vrunc ennec meg gyogyetasàban, è kilſò ſzertartaſokcal, mintha azoc nelkùl ùtet meg nem vigaſztalhatta volna, hanem hogy aianlanàia nekùnc à ſzentségekbe az iduòſségeges eſzkòzòket, es az anaſzenteghazne ſzokot ſzertartaſit. Igen kòzònséges dolog à viz, mind az altal oly ſzùkséges az kereſztségben, hogy valaki azt meg vtaluàn, viztùl, ſzent Lélektùl vgionnan nem ſzùletic, nem lathattya Iſtennec orſzàgat. Eſiket néma, egyebektùlis vitetec Chriſtushoz, es miuel hogy ùnnen maga nem ſzolhat vala, egyebec kòniòrgènec vrunknac ù erette. Azon forman az vionnan è vilagra lòt kis gèrmekekis à tatàktul vitetnec az eghazhoz, azoc vallyac à hitet ù erettec azoc nyernec az pappal egyetembe hitbòl ſzarmazot kòniòrgèſec altal tiſztèto malaſz totis Iſtententùl ù nekiec. Nyalal, viánac illetèseuel pepechele è naualyas ember kòrùl iduozetònc, ezekhez haſonlatos ſzertartaſokcal çlùnc mies à kereſztelésben. Kezùnket egnehanſzer vettyùc à kereſztelkedò ſzemelyre, ſallal meg kenùc orra esfùlet. Meg gondoluàn hogy Iſten à mis egakaratt ya

A kis gyermekec kereſztſégrùl.

A kereſztſégben ualo ſzertartaſoc.

rattyaual meg miuelhetne, azt effele kilſő eſzkő-
zőc altal ſzokta miuelni. Mely dolog à mint ſzent Amburus bizonſágot teſzen rulla, eleitűl fogua valo regi ſzokás à kereſztyenec kőzőt. Tudom hog̀ meuetic ezeket az eretnekec, de am̀ meueſséc, teſzen oly idő hog̀ ſirni fognac. En azt hiſzem, hog̀ ha akcoron ot lettenec volna, vrunkatis meg chu ſoltac volna, midőn à vakon ſzűletet embernec ſzemeit, nyalaual chenalt ſarral keneꝫ meg, es ezt è ſket nematis meg nyalaza. Mi őrőmeſt kőuettyűc az mi eleinknec eg̀igy ű́ségeket, hog̀ az Iſtentűl valaſztatot ez vilagnac balgatagiual maradhaſsunc vegreis eg̀gyűt, de teriűnc az hiſtoriara.

Meg hagya nekic, hogy ualakinec ne mondáiac. Akaruan el tauoſztatni à heu dichőséget, es minkétis arra tanetuán, hog̀ ſoha dichiretet ne kereſsűnc az ioſzagos chelekedetekből magunknac, hanẽ arra ig̀ekezzűnc, hog̀ az Iſtennec neue dichirteſséc minden dolgainkbol. De mentűl inkab tiltya uala añal inkab hirdetic vala. Mit mondg̀ac ezec felől? vetetteke benne hogy vrunknac parancholattyat meg nẽ tartottac? Nem uetettec ſemit. Mert mikép pen az io teuő emberhez nẽ illic, hog̀ az ű io tetemenyeből neuet kereſsen mag̀anac, azonképpen tartozic az vele, à kiuel iot teſzen, hog̀ dichirie es magaſztallya az ű io teuőig̀t, es hala adatlan ne legyen ű neki. Ezekis azert, noha vrunc tűlőc nem

Lib: 1. cap: 1. de Sacr:

Hirdetni kel az Iſtennec io tettemenyit.

keuanta, mind az altal azt miuelte à miuel tartoz-
tanac neki. Chodalkoztanac nag hatalmaſsagan,
dichertec es magaſztaltac ũtet io tetemenyeiert,
Chac Iſten chelekedic minden iot. monduan. *Mindeneket iol tõt.* A *ſiketeketis halloua, à*
Eccleſ. 39. *nemakatis ſzolloua tõtte.* Mely dicheret, chac Iſtent
illeti, miuel hog chac ũ, à ki mindeneket iol chele-
kedic. A bõlchnec imillyen mondaſa kẽnt. Az
Pſal: 13. vrnac minden chelekedeti igen ioc. Az emberec
kõzzũl kedig ſenki ninchen kinec minden chele-
kedeti iõc volnanac: Miuel hog mindenec el hai-
lottanac haſzontalanna lõttenec, es ninchen: A ki
iot chelekedneiec chac egetlen egis ninchen.

Sommaia à Prædikatio-nac. Hog egy Sommaba ſzedgyũc mind azokat, mellyeket è prædicatioban ſzollottunc, kõuetuen azoknac peldaiokat, kic è ſiket nemat vrũnc eleibẽ viuec, erõſsen higgũc hog à Chriſtus minden na-
ualyainkban, es nyomoruſaginkban ſegethet, es
meg ſzabadethat minket. Es tellyes remenſeggel,
Rom. 5. nem chac mi magunkert, hanem egebekertis (azt
keuannya az atyafiui ſzeretet tũllũnc) kõnyõrõ-
gitũnc ũ neki. Tuduan, à mint ſzent Pal is mond-
gya, hogy az ũ benne valo remenſeg ſenkit meg
nem chalatkoztat. õrizzũc meg mind fũleinket
ſ-mind nyeluũnket, hog ſemminemũ teuelygeſtil
meg ne fõrtõzteſsenec. Fogadgyunc meg à bõlch-
Eccl. 28. † nec tanachat, ki imillyen modon int minket. Ker-
teld be tũiſsel à te fũleidet, es az alnoc nyeluet ne
halgaſ

halgaſsad, es aitot chenaly â te ſzádra, es fuleidre zauart. Es vegezetre, algyuc az mi lſtenűnket, es magaſztallyuc az ű io tetemenicrt, es adgyunc halat neki erette, hogy mind teſti ſ- mind lelki nyomoruſaginkbol ſzűntelen oruoſol es ſzabadet minket.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENHARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach Enangeliomianac tizedic reſzében találod meg.

AZ időben, monda Ieſus az ű tanetuanyinac. Bodogoc à ſzemec mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc. Mert mondom tinektec, hogy ſoc Prophetac, es kiralyoc akartac latni azokat mellyeket ti lattoc, es nem lattac: Es hallani, mellyeket ti hallotoc, es nem hallottac. Es imè egi tőruen tudoſ kele, keſertuen őtet, es monduan: Mit cheleked-gyem, hogy az őrőc eletet birhaſsam? ű kedig mondá neki: A tőruenybe mi uagyon meg trua? Mint oluaſod:

Az felele es monda: Szereſsed à te uradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbôl, es tellyes lelkedbôl, es tellyes erôdbôl, es tellyes elmedbôl, es felebaratodat mint tennen magadat. Et monda neki: Igazan felelel: Azt miueld, es elſz. Az kedig akaruán magat meg igazetani, monda Ieſuſnac: Es kichoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus monda. Egy neminemù ember ala megyen uala Ieruſalembôl Iericho-ba, es à toluaioc kôziben eſec, kic megis foztác ùtet ruhaiatul, meg ſebeſitec, es bolt ſzamba hagyuán el menenec. Tôrtenet ſzerent kedig egy pap iôue ala azon uton, es azt latuán el mulec mellôle. Azonkeppen egy Leuitais, midôn â helyre iutot uolnà bozza menuen es latuán ùtet, el mulec mellôle. Egy Samaritanus kedig uton iaruán, bozza mene, es azt meg latuan, kôayôrùle raitta, es bozza iaruluan, be kôte az ù ſebeit, olait es bort tôlt ùen bele. Es mikoron az ù barmara tôtte volna, uive az ſzalláſra, es gondgyat uiſele. Es maſod nap utra indaluán, ket peznt uôn elô, es ada à gazdanac, monduán neki: Viſeld gongyat: es ualamit è fôlôt reà kôltez, en mikor uiſza terec meg adom teneked. Kichoda lattatic azokaert teneked è harom kôzzùl, kogy felebaratya uolt annac, à ki à toluaioc kôziben eſet uolt? Es az monda: A ki irgalmaſságot chelekedet uele. Monda ezokaert IESVS ù neki: Mennyel, es teis azonkeppen chelekedgyel.

Ebben

EBben ez Euangeliomban, két fele emberekcel, ſzól es beſzél à mi vrunc, az iduoſſégnec es örök eletnec dolgairul. Elöſzör az apoſtolokcal, kiknec megielenti, mibe figien az igaz bodogſág, tudni illic az ű eſmeretiben. Annac vtanna eg töruen tudo Sido doctorral, ki vetelkedic Chriſtuſsál az örök eletnec vtarul, az Iſten töruenerul, Iſtennec es felebaratunknac ſzeretetirül. Mely vetelkedéſt, eg igen ſzép pelda beſzeddel ekeſeti meg iduözitönc, kiben fö képpen azt ielentik kellyen nekünc felebaratunknac tartanunc.

Ez Euangelium omnac ſommaia.

Harom réſze vagyon azert ez Euangeliomnac.

Az elſöben arrul ád nekünc tanulſagot Chriſtus, mibe figien az embernec igaz bodogsága.

A Maſodikban, à töruen tudo doctornac kerdéſet, es Chriſtuſnac feleletit, az örök eletnec meg talalasánac modgyarul, iria meg az Euangeliſta.

Az Harmadikban, az meg foztatot es ſebhetet emberrül, es à Samaritanuſrul valo pelda beſzed altal, meg ielentetic menire teriedgyen ki, az atyafiui ſzeretetrül valo parancholat.

Elſö

Elsô Reſze.

Bodogoc à ſzemec, *mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc.* Im hol mibe ſigien az embernec bodogſaga, es miből kŏuetkezzéc ŭ neki, i. az, valoba valo, es meg maradando ŏrŏme. A Chriſtuſnac lataſabol. De iol meg kel ertenŭnc minemŭ lataſabol. Mert nem minden lataſa bodogét meg minket. Miképpen hogy à Sidoc nem bodogoc, noha lattac ŭkis à Nazarethbeli Ieſuſt. Nem ſzollunc moſtan arrul à lataſrul, mellyel à más vilagon fogiuc ŭtet latni, hanem olyrul, kiuel it è fŏldŏn lattyuc. Holot harom képpen lattatot az Iſtennec fia.

Mibe fig à bodogſag.

A fŏldon valo Lataſrul ſzollunc it.

Elŏſzŏr, teſt ſzerént. Maſodſzor, lélec ſzerent. Harmadſzor mind teſt ſzerént ſ-mind lélec ſzerént.

Harom keppen lattatic Chriſtus.

Teſt ſzerént lattac ŭtet azoc, à kic chac teſti ſzemekcel nęztéc, ſemmit egyebet ŭ benne nem ertettenec, es nem eſmertenec, hanem chac azt, à mi ſzemec alà vettetet. Embert, à ſzŭz Marianac fiat. A mi peniglen az emberſég alat volt az Iſtenſég, azt nem ertettec: à mire az atya Iſtentŭl vala ſztatot vala, hogy Meſsias, az az, anyaſzentegyhaznac feie, es kirallya lenne, azt ſem hittec ŭ fŏlelle. Mint Herodes, Pilatus, Cayphas, es az hitetlen Sidoc. Kiknec ueſzedelmec meg mutattya, hogy vrum-

Teſt ſzerent valo latas.

vrunknac effele latasa senkit meg nem bodoget. Sőt azoknac à kic kilőmben nẽ akariac ũtet latni, nagyob karhozattyokra vagyon. Amaz mondasa szerent. Ha el nem iőttem volna, es nekic nem szollottam volna, bũnőssőc nem volnának. De mivel hogy lattanac, es gyűlőltenec engemetis az én atyamatis, ninchen mentségec az ũ bũnőkrűl.

A testi latas nem bodoget.

Ioan: 15.

Lélec szerent peniglen, azoc lattyac, à kic testi szemekcel nem latuan ũtet, hisznec ũ benne. Vgy lata Abel az aldozatba, mellyet Istennec aldozéc. Vgy lata Abrahamis, kirűl Christus imigén szól la. Abraham à ti atyatoc őruendezet hogy latnáia az én időmet, latta es vigadot raita. Vgy lattyuc mies à mivrunkat, hiuen hogy ũ à Christus élő Istennec szent fia. Mely latassal à kic lattyac ũtet, hogy bodogoc legyenec, bizonettya ũnnen maga monduan Tamasnac. Bodogoc à kic nem lattanac es hitenec. Bizonnettya szent Peteris imigén szoluan. Mely Iesus Christust noha nem lattatoc, szeretitec, kire noha mostan nem néztec, mind az altal hiuec leuén, oruendeztec meg mondhatatlan, es dichőséges őrőmel, hiteteknec iutalmat veuén, à ti lelketeknec iduősséget. Mert noha orchaiat nem szemlélly ũc, mind az altal, szénrűl szénre lattyuc ũtet az Euangeliomban. Melyből nem chac à teczic meg, ki, es minem ũ legyen ũnnen maga, hanem

Lelec szerent ualo latas.

Gen. 4.

Ioan: 8.

Mat: 16.

A lelki latas bodoget.

Ioan: 20.

1. Pet: 1.

Az Euangeliomban lattyuc Christust

hanem azis, mikeppen ôltôzheſſûnc mies az û a brazattyaban.

Teſt ſzerent es lelec ſzerent ualo latas.

Teſt ſzerent es lélec ſzerent egétembe, azoc lattyac à leſuſt, kic vg nęztéc az û emberi ſzemęlyet, hog hittęc à lathatando emberbe à lathatatlan Iſtent. Hittęc aztis, hog û az emberi nemzetneo iduôſségere, es valtſagára adatot Meſsias, hog az bûntûl, es az ôrôc karhozattul minket meg ſzabadetana. Es ezeket hiuęn, tellyes ſziuôkcel û hozza ragazkodtanac.

Teſti es lelki latasrul ſzolit Chriſtus.

Illyenec valanac, ſzûz Maria, Simeon, Anna, Zachæus, Magdolna, az Apoſtoloc, es à tôb tanętuanoc. Errûl è latásrul ſzól kiualtképpen it Chriſtus midôn imezt mondgya. *Soc Prophetac es kiralyoc akartac latni azokat, mellyeket ti lattoc, es nem lattáç, es hallani mellyeket ti hallotoc, es nem hallotác.* Mely mondasban, nem chac à hitetlen Sidoknac veti eleikben az Apoſtolokat, hanem minden egyeb idôbeli hiueknélis bodogbaknac ielenti ûket lenni, annéual, hog mind két képpen lattác az vrat.

Mint ſzol Chriſtus az û latasarul.

De kerlec ved eſzedbe mely bôlchen ſzól az Chriſtus az û latasarul nuag eſmeretirûl, es mindẽ felôl oltalmaz minket, hog à latásnac valami hamis ſzenétûl, es teczeſetûl meg ne chalaſsunc, es onnat variuc à bodogſagot, à hol ſemmi bodogſag ninchen. Nem azt mondgya, Bodogoc à ſzemęç

mellyęç

mellyec engemet latnac, hanem, *mellyec azokat lat-*
nac mellyeket ti lattoc. Ti,én Apoſtolim,én tanetua-
im. Ti Catholicuſoc,igaz kereſztyenec, kic à kō-
zōnſeges igaz ertelem ſzerent értetec engemet.
Mert nem elég, akar hogy érteni es hinni azokat, *Mint kel er-*
mellyec Chriſtus felōl meg vannac irattatuán az *teni Chriſtus*
Euangeliomban, hanem vgy kel érteni, mint az *felōl.*
Apoſtoloc, es az Apoſtoloktul ſzarmazot aña-
ſzenteghazbeli iambor kereſztyénec értic. Sokan
vannac à kic oluaſsác, es halgattyat az Euangelio-
mot, de à teuelygō eretnekeknec magárazattyoc
ſzerent, es annac okaert, nem Iſteñec igeiet hanem
az ōrdōgét oluaſsác es halgattyác. Nem lattyác a-
zokat,es nem hallyac, mellyeket az Apoſtoloc lat
tanac es hallottanac, es annac okaert,hęiaba diche-
kednec à Chriſtuſnac eſmeretiben.

Masodic reſze.

Ime egy ōrueny *tudo fel kele keſertuen ūtet.* Hal-
lotta vala ez gyakorta, hogy vruncſokat ſzol- *Minem ūiget*
lot vala az ōrōc eletrūl. Hozza mene azert,nem *kezettel ker-*
à vegre hogy tanulna tūle, hanem hogy meg keſerte *de Chriſtuſt à*
ugie ūtet, mit felelne kerdeſére. Mondanae vala- *tōruen tudo.*
mit ollyat ſzūkſegeſnec lenni az ōrōc eletnec meg
vtalaſara, ki à toruenínec ellene volna. Kerde an- A Tōrueny
nac okaert ūtet monduan. *Mit chelekedgyem hogy* *tudo kerdeſe.*

az

az ôrôc eletet. birhaſsam? Chriſtus vrunc kedig à tôrueńre igazettya ũtet, melynec tudomańaba es ertelmébe dichekedic vala. A *tôruenybe ugymond, mi uagyon meg irua, mint oluaſod?* Mintha imezt mondana. Mit kerded én tũlem, hiſzem neked kel tudnod, es egébeketis tanetanod, ki à tôruent oluaſod, es tôrueny tudo doctornac tartod magadat? Ezt haluan à tôrueny tudo, azt felele reia, à mit oluaſotes meg nem tartot vala. *Szereſsed à te uradat Iſtenedet &c. Es felebaratodat, mint tennen magadat.* Chriſtus kedig iouà hagya feleletit, es à Doctor kerdeſére ũis meg feleluęn imigyen ſzólla neki. Igazan felelél, azt miueld es élſz. Az az, vgy vęſzed, es birod az ôrôc ęletet, ha azt chelekeded, à mit tennen magad mondál hogy à tôrueń kęuan te tũlled.

Deut. 6. Leu. 19.

A bodogſagnac meg talalaſarul ualo moſtani uelekedeſec.

Ez moſtani idôbenis, vgyan ezen kerdés forog az emberec kôzôt, es nem mindenec egy keppen felelnec reia. Nemellyec azt allyac, hogy az ôrôc ęletnec meg talalaſara igaz elegendô Nemellyec azt tarttyac, hogy az ũi chelekedeteknec tulaidon erdeme altal nyeric meg az ôrôc ęletet. Amazoc tellyeſseggel erôtlenne, es haſzontalanna teſzic à Chriſtusban meg viult hiueknec io chelekedeteket. Imezec tôbbet tulaidonetnac chelekedeteknec annal, à mint kellene. (Mi tudgyuc hogy minden kereſztyennec az Iſten parancholati ſzerint

Az mi uallaſunc.

ment iot kel chelekedni, de è mellet aztis ertyűc, hogy à hit nelkűl semmic à mi io chelkedetinc, Okosok nac kel lenni it ez arant az embereknec, hogy ennec é kérdésnec meg feitesébe, vala hogy meg ne chalattassanac. Iol lehet à ki figyelmetessen oluas sa auagy halgattya azt, à mit Christus ebben ez Euangeliomban beszél, az kőnnien meg ohattya magat hogy se egfelę, se más felę el ne teueledgec. Mert à kic aztalettyac, hogy éleg hinni, es annal egyeb semmi nem kel hozza, hogy iudőzűlhessenec, azoknac be dugia szaiokat midőn imillyen valászt teszen à tőruen tudonac. Azt miueld, es elsz, Menel es teis azonképpen chelekedgyel: Más felől megint azoknac à kic tőbbet tulaidonętnac az ű chelekedeteknec annal à mit erdemlenénec, ellebe veti az meg sebhetet embert, mellyen ęrtetic à tellyes emberi nemzet, mely az első szűleknec eleti miat annéra meg romlot es meg erőtlenűlt, hogy senki az ű tulaidon ereieuel az őrőc eletet meg nẽ nerheti. Sőt ingen sem gondolhat magátul semmiiot, nem hogy chelekedneiec. Mert azt mondgya szent Pal, hogy nem vagyunc elegec valamit mi magunktul, vgy mint tulaidon magunktul gődolni. Ninchenis senki chac eggis à ki iot chelekedneiec. Mit mondgyunc tahat? Mert aztis hallyuc, hogy Christus azt kęuanna hogy à ki iudőzűlni akar, chelekedgyec, aztis ertyűc hogy nin-

Nem eleg hinni.

Elegtelen magába, á mi chelekedetinc.

2. Cor. 2.

Pſal. 13.

chen erőnc hozza,hoǵ chelekedhaſsűnc.Hallode:

A tőruenyre igazet Chriſtus.

Mikoron à tőrueń tudo kerdette volna Chriſtus tul, mit kellene chelekedni, hoǵ az őrőc eletet birhatnáia, Chriſtus űtet à tőruenre vezerlé. Es minec vtanna, à tőruennec ſommaiat elő ſzamlálta volna,monda neki, azt miueld, es élſz. Keuanna peniglen Iſten à tőrueńbe,hoǵ űtet ſzereſsűc es felebaratinkat. Az az,nem chac à kilső engedelmeſséget az mi erkőlchűnknec igazgatasában, hanem hoǵ mind à két tablaban parancholtatot io chelekedeteket, nem kéſzeretesből, hanem ſzeretetből, es ſzabad akaratunkbol, őrőmeſt, chelekedgyűc. Es az Iſtent tellyes ſziűből, tellyes lélekből, tellyes erőből es elmeből ſzereſsűc. Az az, mindeneknec főlőtte, es mindenekbe ſzereſsűc. Ne zugodgyunc ellene midőn vagy betegségel vagy egyeb náualyáual latogat minket. Szereſsűc nem chac mikoron aiandekoz, hanem mikoron bűntet es oſtorozis minket,tudván, hoǵ mindeneket ionkra es iduőſsegűnkre miuel. Szereſsűc vgy, hogy vallyuc űtet es az ű hitit,nem chac bekeségnec hanem haboruságnac ideienis. Inkab ſzereſsűc hogy ſem mint penzűnket, marhankat, ioſzagunkat,ſzűleinket, atyankfiait, baratinkat. Inkab legyunc mind ezec nelkűl, hoǵ nem minc Iſtenűnket ezekert meg bantanoioc,es az ű parancholtit meg ſzegnőioc. Meg gődoluán,à mit eggyűt ſzol

Mit keuán Iſtē à tőruenybe.

Mint kel Iſtent ſzeretni.

la ta-

la tanetuaňinac monduán. Ha ki én hozzam iű, es atyát ãniat, feleſéget ġermekit, atryafiait, még ęlettis nem gyűlőli, nem lehet èn tanetuaňom.

Felebaratunkatis kedig, nem chac beſzéddel, hanem ſziűből ſzereſsűc, nem kilőmben mint tudon teſtűnket. Vgy hoġ nem chac meg ne ſerchic es meg ne banchuc, hanem ſegellyűkis űtet. Nem chac ne ragalmazzuc es ſzidalmazzuc, hanem oktaſsuc, vigaſztallyuc es dichériűc. Nem chac az őuet ne keuanńuc, hamiſsan, vſurával, chalardsággal alnakſággal es erőuel el ne vegyűc, hanem à mienkből is adgyunc neki. Ez ęrtelme à ſzeretetről valo parancholatnac, mely à tőruennec ſommaiat foglallya magaban.

Felebaratinkat mint kell ſzeretnűnc.

De imez igeket kel iol meg ertenűnc. *Tellyes ſziuedből, tellyes lelkedből, tellyes erődből, es tellyes elmedből.* Mellyec vgy techic, az ISTEN tőruenyenec oly tőkelletes meg tartáſat keuannyac mi tőllűnc, hogy ſemmibe, chac egy mác ſzemnibeis ellene ne vętchűnc. Kerdhetnęie azert valaki én tűllem, meg tarthattyae az ember è parancholatot oly meg tartáſsal, mellyet Iſten kęuan ű tűle? Kinec èn azt felelem, hoġ à Chriſtusban vioñan ſzűletet ember, meg tarthattya. Mert vġan azon meg ſebhetet Samaritanuſrul ualo pelda beſzed, melybe à mi ęreinknec elęgtelen volta ielentetic, Azt ke-

Meg tarthattyae ember à ſzeretetnec parancholatyát.

uannya, hogy nem azt gondollyuc meg, mit ueſztet legyen el mi tűlűnc az elſő ſzűkneknec bűne, hanem aztis, mit nyert, es mint eppetet legyen fel minket à Chriſtus. Igaz hogy annéra el veſztűnc vala, hogy nem chac mi magunc, de à tőruenis (mely à papon es à Leuitan ertetic) ſemmi iot nem tehet vala mi velűnc, es nem ſegethet vala minket. De az mi Samaritanuſunc, az Iſtennec fia, ez vilagnac vtàt iaruàn, kőzelgetuén es haſonlatoſsá lőuen mi hozzanc à fel vőt emberi termezetben, be kőte à mi ſebeinket, olait es bort tőlte bele, az az, à tőruennek es Euangeliomnac oruoſsagàual oruoslà. Meg ſzoreta bennűnc à gonoſz keuansàgot, es vgy gyogyeta meg minket az mi reianc vettetet chapaſokbol, hogy immar azt keuannya tűlűnc hogy kemenyen lépiűnc es iariunc. Mert imezt mondga mindenikűnknec, kőues engemet. Ha be akarſz az eletre menni, tarch meg à parancholatokat. Es iol lehet, marat még valami reſze bennűnc az erőtlenségnec, mind az altal, azert hatta nekűnc à ſzentségeket, hogy à ki azokat gyakorlya, malaſzt adatic neki, hogy akarhaſsa megis miuelheſse à iot.

A mi termeſzetünknec romlaſa.

Mit eppétt fel à Chriſtus.

Matth. 19.

A ſzentségec malàſztnac elémi.

Nem minden elegséget tagad mi bennűnc leni ſzent Pal apoſtol, hanem azt à ki mi magunktul, az mi termeſzet ſzerent valo erőnkből volna. Azonkőzbe peniglen niluan mondgya, hogy à mi

Iſtenben uagyon elegségünc.

2. Cor. 2.

eleg-

elegségünc Iſtentűl vagyon. Es midőn ſinnen ma- 1. Cor. 15.
gátúl imigyen ira. Iſtennec malaſztyábol vagóc
á mi vagyoc, meg ielentę, hogy az ember, ki ſinnen
magátul ſemmit nem miuelhet, Iſten ſegetségeuel
ſokat miuelhet. Kit maſut añalis níluabban ielent, Phil: 4.
monduán. Mindent miuelhetec abban, á ki enge- Math. 19.
met erősśet. Vgy techic az apoſtolokis aual diche- Luc. 7.
ſednec, hogy mindent el hattanac, es Chriſtuſt kő-
uettec volna: Magdolna felőlis azt mondga Chri-
ſtus hogy űtet igen ſzerette, es azert bochattatánac
meg neki ſoc bűnei. Ezec mind azt bizonettyac á
mit ez előt mondanc, hogy az vionnan ſzűletet
ember chelekedheti es meg tarthattya az Iſtennec
parancholattyat.

Mellyet hogy níluabban es tőkeletesben meg
ertheſsünc, imezt kel eſzünkbe vennünc, hogy mi-
dőn á parancholatban azt mondgya á tőrueny,
hogy ſzereſsüc az mi vrunkat Iſtenünket tellyes
ſziuből, tellyes lélekből &c.

A tellyeſséget, két képpen erthettyüc.

Totalitas.

Elősző́r, imigyen, hogy az Iſten ugy ſzeretteſsec á tellyeſség
mitűlünc, hogy ű nallánal egyebet ſemmit ne ſze- két féle.
reſsünc chac tiſztan űtet, es annéra ſzereſsüc, á me-
nire mélto ſzeretetre. Soha ſemmibe neki keduet
neſzegiüc, es az ű parancholati ellen ne vetchünc. Mint nem
Illyen ertelemmel á parancholat, még it ez vila- tarthattyuc
meg á paran-
cholatot.

gon vagunc, mi tůlůnc meg nem tartathatic, mert gyarloc vagyunc, es ſzůntelen vetkezůnc à mi ve-
runknac parancholati ellẽ. Sőt azt mondgya ſzẽt-
De perfectione iuſticiæ. Agoſton, hogy è képpen ingyen ſem parancholta Iſten nekůnc az ů ſzerelmęt. Hanem chac vgy vetette előnkbe, mint egy czélt, hogy tudgůc mely ſęle kel futnunc. Mert iol nem futhatnanc, ha nem tudnoioc houa ſzůkség futni. Oda fuſsunc azert, à tőkelletes ſzeretet felę, es mentůl kőzelb mehetůnęhozza attul iob. A más vilagon oſzton el eriůc azt à mit it nem erhetůnc.

Maſodſzor à tellyeséget erthettyůc, kőzőnséges képpen: Vgy à mint à kőzőnséges beſzédnec folyasában ſzókot vętetni. Miképpen mondgyuc valaki felől, hogy tellyeſséggel tanulságnac, auagy kereskedéſnec, auagy reſzegségnec adta magat. Nem hogy ſemmit annal egyebet nem miuelne, hanẽ vagy chac tanulna, vagy chac kereskednęiec vagy chac reſzegeskednęiec, mert lehetetlen dolog hogy neha neha kőzősleg, egyebenis nem foglalnáia magat. De hogy nagyob ręſzre, gyakrabban es fő képpen ezekbe volna foglalatos. Ig azert, be
Mint tarthattyuc meg à parancholatot. tőltheti ember azt à parãcholatot, à melyrůl it vagyon beſzedůnc. Es mondatic tellyes ſziueből, tellyes lelkeből, tellyes ereieből, es tellyes elmeieből, ſzeretni ISTENT, midőn vgy mint tőkelletes iot, min-

mindenkoron Istenei elöt viseli, mindeneknec elöbe veni, mindenecknec fölötte szereti; inkab az ö ar minden teremtet allátoc nelkül, hogi sem mint Isten nelkül lenni. Fö képpen abban gyakorlya magat azert, hogi az Istené, leg inkab igyekezic ö neki kedvében leñi, es vgi farad az Istē chelekedesében, hogy ha valamikoron es valami modon, gyarlosagbol avagi tudatlansagbol, azoc ellen vetkezic, azt ö szerent banya, es igyekezic minden tehetsegeuel magat meg iobbettani.

Annac bizonyitasa, hogy igy parancholya Isten à szeretetet.

Hogy peniglen ez masodic ertelem szerent kevantatséc tülünc à parancholatban, az Istennec szerelme, à szent irásnac egy nehany oly helyeböl meg teczic, mellyekben oluassuc nemellyec felöl, hogi valamit tellyes sziuökböl es tellyes lelkekböl miueltenec. Szent Dauidrul imigyen szolla Isten leroboannac. Nem voltál ollyan mint az en szolgam Dauid, ki meg örzötte az én parancholatimat, es követet engemet tellyes sziueben. Es vgyan azon Dauid batorsággal azt méri magarul mondani, hogy tellyes sziueben kereste az ISTENT: Tellyes sziueben miuelte az ö parancholatit. Iosiasrulis az vagyon irua, Hogy az VR ISTENHEZ tért volt tellyes sziueben, tellyes lélkeben, es tellyes ereieben.

3. Reg. 14.

Pſalm. 118.

4. Reg. 23.

Moyſeſnec minden tőruenye ſzerent. Vallyon nem tellyes ſziuőkből ſzeretteke ezec az Iſtent, à kikről azt beſzelli az iras, hog tellyes lelekcel kereſtęces kőuettec űtet, tellyes ſziuőkből őrzőttec, es tartottac parancholatit, ezeknec főlőtte, tellyes ereiekből tertenec Iſtenekhez? Vag hamiſsac azert ezec ez iraſoc, vag keſzerettetűnc vallani, hog az vionnan ſzűletet ember, à ki Iſtennec ſia meg tarthattya à ſzeretetnec parancholattyat. De bizony dolog hog ollyan tőkelletes képpen nem tarthattya à mint à tellyeſségnec elſő ertelme iegzi: Tahat chac vgy, à mint az maſodic ertelem mutattya. Es vgy hog mindenkoron ſzent Pallal imezt kel mondani, nem én miuelem, hanem az Iſten malaſztya én velem. Es è ſzerent ſem az miereinknec tőbbet nem tulaidonetunc annal, à mi illendő, ſem ã Samaritanuſnac mi kőrűlűnc valo munkaiat, haſzontalanná nem teſzűc. Sőt eſmeriűces vallyuc az Iſtennec io voltat, ki engette ezeket latnunc es hallanunc, es oly időt adot érnűnc melybe kéſz oruoſságot talalunc az mi erőtlenſegűnc, es termeſzetűnknec megromlaſa ellen.

2. Cor. 15. *Mertekletes ertelem az mi ertelműnc*

Az Harmadikrul.

AZ *kedig akaruan magát igazetani.* Az az, iamAbornac mutatni, vgymint ki mindaha az vr (Jenkor. Iſten

Iſten tőruenyebe forgatnáia elmeiet, es annac ertelmerűl őrőmeſt tudakoznęiec. *Monda Ieſusnác, Es lehéta az en felebarátom?* *Feleluen kedig Ieſus monda, Egy neminemű ember, &c.* Azokbol, mellyeket eddig ſzollottam, meg erthettętet, hogy ez è pelda beſzéd az emberi nemzetnec nyaualyas voltat, melyből az elſő ſzűleknec vetke miat eſet, es à Chriſtusnac, ki minket viſzontag fel eppéte, irgalmaſságat adgya előnkbe. *E pelda beſzednec ſomaia.*

Mert minec vtanna az emberi nemzet az elſőſzűlekben, paradichombol, holot bodog es tűgodalmas ęletet ęl vala ki eſet volna: à latroknac, az az, őrdőgőknec kezekben akada, kic meg foſztac űtet, az artatlanſagnac, es ioſzagos chelekedeteknec ruhaiatul, es ſoc ſebekcel meg ſebhetęc. Vgy mint à ſzantalan bűnőknec, tudatlanſagnac, erőtlenſegnec es gyarloſagnac ſebeiuel: Es holt ſzamba hagyac, auagy fel eleuenen. Miuel hogy űnnen magaban ſemmi ſegetſéget nem talal vala maganac, hanem chac az meg igertetet Chriſtusban vala neki fel tamadaſanac remenſége. *Az emberi nemzetnec eſeti.*

Holot azert igy fetrengene az halalos ſebekben, ſem à Pap ſem à Leuita, az az, ſem à tőruény ſem à Prophetac űtet fel nem emelhętęc, hanem el mulánac melőle vgy an azon veſzedelembe hagyuan nyaualyáſt.

A Samaritanus à Christus

De egy Samaritanus vton iaruan, Az az, idoozetonc emberre leuen es az meńei Hieruſalembol Hierikoba, ez vilagra iuuen, es latuā az mi eſetunket, nem mene el mellolunc, hanem az u kozonſeges es à tob emberekhez haſonlo nyaiaskodaſaual hozzanc iaruluan, końorule raitunc. Be kote es megſzoreta ſebeinket az u tudomanyaual, olaites bort tolte bele, egy felol vigaſztaluan minket hog ketſegben ne eſnenc, más felol feduen es fenyegetuen à bunert. Annac felotte, fel ton az u barmara, midon magara voue az mi buneinket, az u artatlan teſtet verete meg mi erettunc, es à miuel mi tartozunc vala azt u fizete meg. A ſzalaſra, ki az anaſzentegház vin, tulaidon nepeue foglala, es gondunkat viſele meg oruoſoluan az miſebeinket. Es miert hog menbekel vala menni, es nem maradhata lathatando ſzemelybe mi kozotunc, Maſod napon, az az, fel tamadáſa vtan, à gazdaknac, kic az Apoſtoloc, es egyeb egyhazi nepec, aianla minket. Ket penzt az ô es vy toruent aduán u kezekbe, hog azt reianc kolteneiec; abbol tanetanánac meg minket mint kellene à bun bol meg ternunc, es az mi lelki eſetunk bol fel kelnunc. Aztis fogada nekiec, hog ha miuel tobbet koltenenec reianc, meg fizetnéie, midon meg iune az iteletre. Akcoron koltenec kedig az anaſzentegháznac paſztori tobbet az ouekbol, midon az

Mint eppete fel Chriſtus az embert.

Eſa. 53. Pſal: 68.

A ket penz.

Michoda az fölül reianc költes.

Iſtentul

Iſtentűl nekic adatot igaz ertelemmel, feitegetic es magarazzac az iraſt, az időknec mi volta ſzerent, kűlőmb kűlőmb rendeleſeket rendelnec, mellyekcel az io ſzertartás, es egéneſség à kereſztyenec kőzőt meg tartaſséc, es meg őrizteſséc. Mely munkaiokert meg fizet nekic Chriſtus az iteletre meg terven. Akcoron elő aluán minden iambor lelki paſztor, ki az ű reia bizatot lelkekre io gondot viſelt, barorſaggal mondhattya vrunknac. Vram, ket penzt attal vala ennekem, es ime az enemből is ket tőt kőltőttem à ſebes emberre. Kinec meg felel az vr monduan. őrűly io es hiu ſzolga, miuel hogy à keuesben hiu voltal, ſokakon bizlac tegedet, ier bé à te vradnac őrőmébe. Mat: 25.

Illyen lelki ertelmet adgac è pelda beſzednec, Sz: Hieronymus, Agoſton, Amburus, egébekis egnehanyan. Enis hiſzem kedig, hogy midőn Chriſtus ezeket ſzolla, el meiębe forgot, az emberi nem zetnec mind eſeti, ſ-mind az ű vére hullaſanac erdeme altal valo fel eppetéſe.

De fő keppen, az tőrtentudónac kerdeſére feleluen Chriſtus, azt ielenti es magyarazza meg, az atya fiui ſzeretetről valo parancholat, menire teriedgen ki, es kiket kel nekűnc felebaratinknac tartanunc. A tőrueny magyarazo Sidó Doctoroc, chac azokat tartottac felebarattyoknac, à kic ű Fő keppen mire ualo à Samaritanus peldaia.

vellec

vellec eg̃ nemzetſ̃egbõl valoc voltanac, es à Moyſes tõruenye ſzerent eltenec. Chriſtus kilõmbertelembe vagyon. Mert azt parancholа eggyũt, hog̃ ellenſ̃eginketis ſzereſsũc. Ebben kedig è pelda beſzédben, vgy meg fogà, az ũ velle vetelkedõ Doctort, hog̃ keſzerettetec meg vallani, hog̃ az meg ſebhetet embernec az idegen nemzetbõl valo, es más tõruenyben elõ Samaritanus volt felebarattya. Kõuetkezic tahat, hog̃ minden ember felebaratunc, es mindent tartozunc ſzeretni. Annac fõlõtte, kõteleſec vagyunc reia, hog̃ mindenekcel iót tegyunc, valakic ſzũkõlkõdnec az mi ſegetſegũnc nelkũl.

Minden ember felebaratunc.

Ezec igy leuen vegyũc eſzũnkbe az mi bodogſagunkat, hog̃ bodogoc vagyunc mi, miuel hog̃ eſmeriũc à Chriſtuſt. De vg̃ dichekedg̃unc az ũ eſmeretiben, hog̃ megis bizonechuc azt chelekedetũncel, hogy eſmeriũc ũtet. Mert im hallatoc, hog̃ nem az à ki chac hiſzen, hanem à ki ſzereties Iſtenét es felebarattyat, biria az õrõc eletet.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENNEGYEDIC VASARNAP.

Ez

Ez mai Euangeliom, à ſzent Lukach Euangeliomianac XVII. reſzébŏl vetetet.

AZ idŏben lŏn, hogy mikor Ieſus Hieruſalembe menne, megyen ualá Samaria es Galilea altal. Es mikoron bemenne egy faluba, eleibe iŏuénec tiz poblos ferfiac, kic tauul meg allanac. Es ſzauokat, monduan: Ieſus, Meſterünc, kŏrŏlv mi raitunc. Kiket mikoron látot uolna, mondanekic: Mennyetec el, mutaſsatoc mèg magatokat à papoknac. Es lŏn hogy à menesben meg tiſztulanac. Egy kedig azoc lŏzzŭl latuan hogy meg tiſztult uolna, meg tere dicsŏituen, az Iſtent nagy ſzoual. Es orczaiara boc vala labaiboz, halakat aduan ŭ nekic es ez Samariabeli vala. Feleluen kedig Ieſus mónda: Nemde tizen tiſztulanac? hé meg? Hol uadnac kedig amá kilencze? Nem talalatuc, á kic meg tertec uolna, hogy dicsŏitenec az Iſtent, hanem chac az idegen? Es monda neki: Kely fel, menny el, à te hited meg gyogyetot tegedet.

CHriſtuſnac eg ieleschoda tetelerul vagyon ez Euangeliom. Mellyel minden valami menniei pechettel meg pechétlies

Ez Euangeliomnac ſommaia.

es meg erősseti az ű tudomannyanac igasságat, es meg bizonettya, hogy à végre iőt volna è vilagra, hogy meg tiſztetana minket à mi bűneinknec ondokſagábol, es à honnet ki eſtűnc uala be vinne az meny orſzagbeli ſzent angyaloknac tarſaſagokba. Mert mikeppen à poklosoc ki űzettetnec vala à kősseg közzűl az ű ragado betegſegekert, azonképpen mies à bűn miat ki rekeſztettűnc volt paradichombol, es meńorſzágbol. De Chriſtus vrunc meg tiſztéta minket à mi bűneinktűl, es meg nita nekűnc az őrőc bodogſagnac kapuiat. Mely bodogság mindeneknec meg adatic, valakic hiſznec ű benne, vallyac űtet, ſegetſegűl hyác, engednec az ű parancholatinac, halat adnac io tetemenirűl, es ezekbe mind vegig meg maradnac. Erre tanet minket è mai Euangeliom. Melynec harom réſze vagyon.

Elsső, à poklosoknac nyaualyas allapatokrul, mely keſzerétę űket à Chriſtushoz folyamni, es űtet ſegetſegűl hini.

Masodic, á Chriſtuſnac à poklosokhoz valo kegyelmeſségerűl, es mint gyogyeta meg űket, az ű ondoc betegſegekből.

Harmadic az egynec hala adaſarul, es à kilencznec hala adatlanſagárul.

Elsső Reſze.

Lőn

Lón mikor Hieruſalembe menne, &c. Elibe iővénec tiz poklos ferfiac. Allyunc meg it, es laſsuc meg mineműec, es mely nyaualyaſoc voltanac ezec à poklosoc. Nem chac az ű teſteknec ondokſagarul ſzolloc, hanem lelkeknekis tiſztatalan, es nyomorult voltárul. Mert à poklosſág oly betegſeg, mely nem chac teſtét gyötri embernec, hanem nehezeti lelkétis, es lelki eſmeretit. Miuel hogy à bűnnec iutalma es az Iſten haragianac iele. Kit à ſzentiraſnac egynchań helye bizonyét.

A poklosoknac nyaualyas voltoc.

A poklosság leiketis nehezeti embernec, es Iſten haragianac iele.

Maria Moyſesnec huga zugodéc, es morgodec az ű battya ellen, es az Iſten az ű vakmerőſegert, meg poklosèta űtet. Dauid ſzoluan loabnac gyilkoſsagarul, azt mondo fiának, hogy az ű házából ſohaki nem fogyna à vér korſag, es à poklosſag. Giezies Eliſeusnac ſzolgaia, miert hogy az ű vra hirenelkűl, az Siriabeli Naamantul aiandékot vőn es hazuda, meg poklosodéc. Azonképpen ozias kiraly, ki az papi tiſztet magánac tulaidonèra, eſſele ondoc betegſeggel veretec meg Iſtentűl, es à templombol ki űzettetéc. Hiſzem lattyatoc hogy az Iſtennec ńiluan valo haragiánac iele à poklosſag, vgy hogy valakin vagon, az ſzabadon aztgondolhattya hogy haragſzic iſten ű reia. Touabba, az ótorueńbe meg volt parancholuán, hogy à poklosoc ſzentelt allatot ne ennénec, es à taborbol kireNum: 12.

2. Reg. 3.

4. Reg. 5. 2. Par: 26.

A poklos Iſten haragiarul godolkodhatis.

Leu. 22. Leu. 13.

keſzte-

keſztetnęnec, mely dolog, azt iuttathatta nekic-
ſzekbe, hog à bűn miat ki rekeſztetnenec az Iſten
nec orſzagábol.

A tiz poklo-ſoc lelkekbe-nis nyomorul-tac uoltanac.

Ezec igy léuen, kőuetkezic hog è tiz poklos ſerſiac, nem chac teſt ſzerent, hanem lelkenbenis fölőtte igen nyomorultac lehettenec. Mert ha nem ſzintęn balgatagoc voltanac, meg gondolhattac hog nem chac emberec elől à poklosſagert, hanem Iſten előttis à bűnęrt, mely bűnnec iutalma vala à poklosſág, vtalatoſoc valanac. A mit peniglen à poklosokrul mondoc, vgyan azon tőrtenhetic nekűnkis minden teſti betegſęginkbę, holot mind à halal ſ-mind à betegſęgec, à bűn miat iőttenec be è vilagra. Annac okaert az mi betegſęginc, nem chac teſtűnket faſlallyac, hanem az Iſten haragianac emlekezetites ſzoktac fűleinkbe ſugni. Bűnos vagy, vgymond, azert vér tegedet az Iſten. Es nem chac ezt erdemlened, hanę aztis, hog tellyeſſęggel el vettetnel Iſtentűl, es az őrőc eletnec őrőg ſegetűlis meg foſztatnál. Nagy keſerues prædicatio ez à mi lelki eſmeretűnkbe, ki nemely emberet ketſęgbennis ſzokot eiteni.

A betegſęg-retteget az Iſten harag-iaual.

Mit miuellyűnc tahat, midőn igy retteget minket à mi gondolatunc? ketſęgben eſsűnk? tauul legyen az mi tűlűnc. Vegyűnc peldat ezektűl à poklosoktul. Kic à Ieſus eleibe menenec, tauul

A poklosoc peldaiat kę-ueſſűc.

qui ſtetérunt procul meg
miránag vocé dixérunt
Jesu praeceptor miſere
re nobis.

...nac, es fel emelec ſzauokat monduan. Ieſus Me...
...ſter, könyörüly mi raitunc. Nem eſenec ezec ket...
...ſbe hanem haluan vrunknac minden nyomo...
...khoz valo io akarattyat, es irgalmaſságat, es
...en hogy ket ſem vtalnáia meg, hozza iarulá...
...ſa. Azt mucllyūc mies, remellyūc es higgyūc
...g ſegéthet, akaris minket ſegeteni, es meg ſza...
...dottá Ieſus, es tellyes bizodalommal iarullyūc
...zza à hitnec altala.

Touabba, tauul allánac teſtekcel à poklosoc Chriſtuſtul, magá lelkekcel hozza közelgetnec ala. Mert közel vagyon Iſten mindenekhez à ...ket igaſságban ſegerſegül hyiac. A tauul allás ...gal ... iele, à betegſégnec es annac ... a bünnec vtalatoſsagaért, nem ... va... ...nac mar ok... ...ſe ... veſic az... ... es gy alazatoſoknac iteli magokat, eſ... ...gy az ü nyauallyaiokat. Vgy ke' minekün... ...schekednünc ha meg akariuc talalni az el yeſz... ...bodogſagot. Az alazatoſság à dichöſégre valo ...es à keuelyſeg à ſzegeny vallaſra. Minden vg... ...mond Chriſtus, à ki fel magaſztallya magát, meg ...zztatic, es à ki meg alazza magat fel magaſztalta... ... Annac fölötte, *fel emelec ſzauokat monduan, Ie...* ...a Meſterünc, *könyörüly mi raitunc*. Ez à hitnec fo... ...gimölche, à könyörgés. Rouid de igen ſzép es ...naſznos imadság. Harom dolgot mondanac.

Pſal: 114. A tauul allás alazatoſsági nac iele.

Luc. 14.

Szép es haſznos à pollo... ſoc imadſagá...

Elöſzör vrunkat leſuſnac neuizic. Megmutatuan, hog hiſzic ũtet eggyetlẽ eg oly ſzabadetosnac lenni, kinec mind az életen, ſ-mind az halalon hatalma volna. Maſodſzor, meſternec mondgac ũtet, ielentuen hog keſzec ũ neki, vg mint minden meſterec közöt leg föbnec es ielesbnec engedni. Vganis valamely beteg meg akar gogyulni, ſziksség hog meg fogadgya az oruoſnac beſzedet, es engedgyen parancholattyanac. Vtolſzor, azon kéric iduözetönket, hog könörüllyon ũ raitoc. Latuan hog ſemmi iot es ſemmi ſegetſéget nem talalhatnánac, magokban az Iſtennec irgalmaſsagat keuannyác. A mi dolgunkis ez, hog midön valami akar teſti ſ- akar lelki nyaualya alá vettetünc, ne zugo[illegible]dgyunc, hanem gondollyuc meg hog Iſten az i[illegible]galmaſ[illegible]gnolazet[illegible]latogates[illegible] minket bũneinkert, hog à bũnnec eſmeretire ũ benne valo bizodalomra, es aietatos könyörgeſre fel ſerkennyünc. Kit ha meg miuelünc, ketſeg nelkül bũneinket meg boehattya es ha latandga hog iduöſségünkre leſzen, à teſti naualyakbolis megſzabadet minket.

Miert büntet Iſten minket.

Maſodic reſze.

Kiket mikoron latot uolna, monda nekiec. Menyetec el, mutaſsatoc meg magatokat à papoknac. Es lön bogy à menesbe, meg tiſztulanac. Imhol mely kön-

Quos cū vidit dixit illis ite et ostendite vos sacerdotibus et factum est ut irent emundati

ven es mely hamar meg nyerec, à mit keuanánac. Mert engedénec à Chriſtus parancholattyanac, es à houa ũket kũlde el menénec, noha még akcor meg nem tiſztultanac vala, es az emberi okoſság ſzerent, bolondſagnac itélhettęc volna, addig à papokhoz menni, még tiſztac nem valanac, miuel hogy à papoc nem tiſztettyac vala à poklosokat, hanem chac iteletet teſznec vala à meg tiſztultac felől, hogy ſzabad lenne nekic megint à kőſseg kőzőtforgodnioc, vgmint tiſztaknac, es kiktũl immar nem volna félő hogy egębec meg dogletnęnec. *Miuel nyerec meg tiſztulásokat.*

Akaruán hogy innét mindenec eſzekbe venniec mint iutánac ezec à meg tiſztulàshoz. El hiſzęc Chriſtus felől hogy meg gógyethatnaia ũket. Azert emelęc fel ſzauokat monduan. *Ieſus meſtęrnec, kőnyőrüly mi raitunc.* Vrunc kedig tőbbet keuana annal ũ tũlőc, tudni illic engedelmeſséget, es hogy az ũ parancholattya ſzerent à papokhoz mennénec. Meg miuelec aztis, es vgy nyerec meg àkęuánt egeſséget. Bizony tahat, nem chac à hit nélkí kedueſse embert Iſtennel, es nem chac à hit nyeri meg azt à mi nelkul ſzũkőlkődũnc, hanem à hitnec gyũmőlchies. *Tőbbet keuana urunc à hitnel àpoklosoktul.*

De talam nem leſzen haſzontalan iobban vegére mennũnc miert igazeta à papokhoz, à mi vrunc à poklosokat. Annac kedig egy nehány okat adhattyuc. *Miert igazeta à papokhoz à poklosokat.*

1. Oka, az ű hiteknec probaláſa.

Előſzőr azert kűlde el mindiaraſt űket, mèg minec előtte meg tiſztultanac volna, hogy az ű hitec meg probaltatnęiec. Mert ha nem engettenec volna beſzedènec aual meg bizonyetottac volna, hogy nem hinnènec az ű igeretinec. De miuel hogy menten menènec, abbol meg teczèc hogy hittenec à Chriſtus mondaſanac, es hiuęn tellyeſseggel kezè be biztac magokat.

2. Oka, az io ſzer tartaſnac erőſetęſe.

Maſodſzor, hogy helyęn hadnàia ſőt meg erőſetęnęie, az Iſtentűl rendeltetet ſzer tartàſt. Ennec okaert, noha az akorbeli papoc foſuenyec, kęp mutatoc es mindenkèppẽ ſemmire kellőc valanac, mind az altal miert hogy az Iſtennec ſzerzeſe ſzerent valo papſagnac tiſztit viſelic vala, vrunkis nem foſzta meg űket az nekic adatot hatalomtul, es meltoſagtul, hanem ittis maſutis hozzaioc kűlde à poklosokat mellyeket meg tiſztet vala.

3. Oka, à papoknac iduőſſegeknec. kereſeſe.

Harmadſzor, à papoc haſznàra miueli vala azt. Hogy latuan es iteletetet teuen felőlőc, hogy igazan es valoba meg tiſztultanac volna à poklosoc, es ertuęn tűlőc, hogy à Ieſus tiſztetotta volna meg űket, eſmernęiec meg abbol hogy ű volna az Meſsias. Hinnènec benne, es ű altala nyernęiec bűnőknec bochanattyat, es az őrőc iduőſséget. Mert à Meſsiaſt az choda tetelekből keilet meg eſmerni mellyec kőzőt nem vtolſo volt, à poklosoknac tiſztetaſa.

Negyed-

Negyedſzer, azert akara az ũ tũle meg tiſz-
titatot poklosokat, à papoc itelete ala vettetni, hog̃ midõn azokis noha vrunknac ellenſégi vol-
tanac, bizonſagot tennénec rulla, hog̃ fogyatko-
zas nelkũl volna az ũ tiſztulaſoc, à meg tiſztultac
garapodnanac à hitben, ertençiec vgyan valoba,
az ũ Iſteni hatalmat, es ſenkinec egyebnec, hanem
ũ neki tulaidonetuan meg gyogyulaſokat, lennénec
hala adoc az ũ oruoſoknac.

4. Oka à Poklosoc hitinec gyarapodaſa.

Mind ezeknec vtanna, mégis egy ieles es fõ
okat mondgyac à ſzent iras magárazo Doctoroc,
annac, hog̃ à poklosokat à papoc eleibe bochata à
mi vrunc. Tudni illic, hog̃ aianlanàia minekũn-
kis az vy tõrueñbeli papſágnac meltoſágat es ha-
talmaſsagat, melynec arnyeka es peldaia volt az ô
tõrueñbeli papſág, es modot mutatna benne, mint
kellyen minekũnkis az lelki poklosſágbol meg
tiſztulnunc es meg ſzabadulnunc.

Fõ Oka, melyert à poklosokat, à papokhoz kùldte urunc.

A lelki poklosſág kedig à bũn. Mert miképpen à teſti poklosſag à termęſzet kiuũl valo meg
rothat neduességbõl tamad à teſtben, azonképpẽ
à bũnis, termeſzet kiuũl iõt be è vilagra. Lata
Iſten à mit teremtet vala, es mindenec igen ioc va-
lanac. Nem teremtette rahat à termeſzetben az
bũnt, hanem az vtan az õrdõgnec alnakſaga altal
dõgletęc meg ember à bũntũl. Azert modgya

A lelki Poklosag à bũn. A Poklosság es à bũn kõzõt ualo hasonlatoſsag. Gene. 1. Gen. 3. 1. Iohan. 3.

Szent Ianos, hog à ki bűnt chelekedic, nem Iſtentűl, hanem ördögtűl vagyon. Touabba, mint à poklosság hog embernec minden tagiait el follya, es tellyes teſtet meg rutettya, ſzinten vgy à bűn, mindeneſtűl fogua el terűl az embaren. Lelket ſziuét, gondolattyat, akarattyat, beſzedet es chelekedetit mind meg ondokettya. Mint amazis ielen ti, à ki az bűn alat nyeguen, imezt mondgya vala. Pſalm. 38. Ninchen ſemmi egéſseg az én teſtembe. Megint, à poklosság vtalatosſa teſzi az embert. A bűnis azt miueli. Mert vtalatos Iſten elől, mind à bűnös ſ-mind az ű bűne. Sap. 14. Annac fölötte, rekedczűe teſzi ſzauatis embernec, es ſzaiat büdöſse à teſti gonoſz fekely, nem kilömbe chelekedic velünc à lelki fertelmeſségis. Mert annera be reked torkoc attul az embereknec, hogy à meg kemenyedet bűnöſökket Iſten nem hallya. Ioan: 9. Es gonoſz ondoc beſzedeknec dohoſsága ſzarmazic az ű ſzaiokbol, ſzent Dauidnac imillyen mondaſa kent. Megtiltkoporſo az ű torkoc, neluekcel alnakul chelekednec Pſal: 5. vala. Pſal: 9. 13. Rakua ſzaioc atokcal. A poklosoknac nedues es homalyos ſzemec vagyon, à bűnöſöknekis ollyan az ű lelkeknec ſzemei, miuel hog vgy vaketotta meg űket à gonoſság hog nem vehetic eſzékbe, mely nagy veſzedelembe forgodnac, kit ha ertenénec, bizonyara meg ternenec es nem mennenec ſem latomáſt, az örök karhozatnac vermebe.

Raga-

Ragado betegſeg à pokloſság, à bűnis tellyeſ-
ſeggel ollyan. Annac okaert parancholla ſzent
Pal, hog affele atyafiual, à ki parazna, fősuény, at- I. Cor. 5.
kozódo, baluanyozo, ſemmi közősűleſűnc ne le-
gyen, hog mint à kouaſz meg poshaztya az egeſz
kouaſzt, azon modon mies à gonoſzoknac tarſa-
ſaga miat gonoſzokca ne legyűnc. Vegezetre, mi-
keppen azoc, à kic teſt ſzerent meg poklosottanac,
ki rekeſztettenec à ſokaſag közzűl, hog egyebe-
ket meg ne dőglettenec volna, azonkeppen Ada-
mis, minden maradekiual egyetembe ki rekeſzte-
tec à bűn miat paradichombol. Moſtis à kicke- NB
meń nyaku es tellyeſseggel engedetlen bűnősőc,
meg atkoztatnac, es ki vettetnec az aſſzentegy-
hazbol mely à kereſztyeneknec gyűlekőzete. En-
nec vtanna kedig à menyorſzagbeli ſzenteknec
tarſaſagabolis ki rekeſztetnec, mint amaz iol lako Luc. 16.
esſrisen őltőző gazdag ki rekeſztetéc. Es immar
ertitec minemű haſonlatoſság legyen à pokloſság,
es à bűn kőzőt. Szollyunc mind à kettőnec meg
győgyetáſa felől.

A teſti pokloſságnac meg gőgulasában illyē ſzer A pokloſoc
tartas vala azIſrael fiai kőzőt. Hog bator tellyeſség meg gyo gyu-
geles minden fogatkozás nelkűl meg tiſztult vol- laſaban ualo
nais valaki, az ondoc betegſegből, mind az altal ſzer tartas.
vgan nem tartottác tiſztánac, es à kőſseg közze ki Leu. 14.

lőmben, be nem fogadtatot, hanem ha à papoctetec itíletet felőle, es ùc mondottac hoǵ meg vagon tiſztulua. Vgy vagyon dolgunc à lélki poklosságbol valo meg gyogyulasbanis. Iſten bochattya meg à bűnt az ù ſzent fiaért, de à meg bochatásban, az eǵhazi embereknec ſzolgalattyaual él. ù reiaioc es ù kezekben bizá à bűn bochatáſnac hatalmat monduán. Valakiknec meg bochatangyatoc bűnőket, meg bochattatnac nekic. Nemis akaria Iſten hogy bizonyos leheſsén ember bűneinec meg bochatasában, ha meg vtaluan à papi meltoságot, az eǵhazi embereknec meg nem mutattya, es az ù itíletec ala nem veti magat, es ù tűlőc nem akar meg odoztatnac iteltetni. Deſmaga nagyob az vy tőrueńbeli papoknac hatalmoc, az ô tőrueńbeli papoc hatalmánal. Mert ot nem tiſztettyác vala à poklosságtul az embereket, hanem chac iteletet teſznec vala felőlőc, ha meg tiſztultanac volte vagy nem. It peniglen tiſztettyác. Az az, nem chac mondgyac hogy meg bochattatot bűnőc, hanem vgyan bochattyac à bűnt, à Chriſtuſtul nekic adatot hatalommal. Mert nem azt beſzélli vrunc, hoǵ à kiknec hirdetic bűnöknec bochanattyat, hanem à kiknec meg bochattyac, azoknac bochatattnac meg, es à mit meg oldoznac, az leſzen meg oldozua. Bochattyac nem az ù tulaidon ereiekcel, mert vgy chac Iſten bochattya, hanem

A bűnből valo meg gyogyulaſnac modgya.

Ioan: 20.

Bochattyac à bűnt, az uy tőruenybeli papoc,

Minemű hatalommal bochattyác.

hanem à Chriſtus erdemének ereiçuel, melynec ůc
ſſari es oſztogatoi. Bochattyac nem vgy mint a-
zoc, kiknec tulaidonoc volna à bůn bochattaſra
valo hatalom, hanem vgy mint hiu ſzolgác, kiket
az vr Iſten az ů cheleden fŏue tŏt. Az ů bochata-
ſoknac minden ereié à Chriſtuſnac adomanyabol Luc: 12.
es rendeleſébŏl fig, ki mindenkoron ielen vagyon
az ů rendeleſe mellet, es chelekedŏ erŏt ád, az ů
tálle rendeltetet iduoſſéges eſzkŏzŏknec. Ha az
Iſtenſia nẽ mondanáia hog bochattyac, en ſem hi-
nem hog hochathatnáiac az emberec à bůnt. De
hog ů mondgya, nem tehetec egyebet benne el kel
hinnem. Miuel hog ů nálla mondani es miuelni
mind egy, es à mit mond azt megis chelekedi.

Touabba nem tŏt az Aaron rendi ſzerent
valo pap iteletet addig à poklos felŏl, még nem Leu. 13.
ſzorgalmatoſsággal meg latta michoda féle pok-
loſság volt raita, meg valaſztotta egíc pokloſsá-
got az maſiktul, meg nézte à betegségnec min-
den tulaidonságit: Vegezetre à ieleketis, mellyek-
ből meg kellet eſmerni ha meg tiſztulte uag nem,
io modon meg aranzotta. Es ha eſzebe vŏtte, hog
valamiből à tiſztuláſt meg kellet eſmerni, az mind
meg talaltatot ů benne, vgy mondot oſzton ſen-
tenciat felŏle, vgy tŏtte mind ůtet, mind egyebe-
ket bizonyoſsa meg tiſztuláſa felŏl. Ezis azt pel-
dazta, à minec az vy tŏrueníbe kel lenni. A papoc

A gyonaſnac ſzükséges uol tu.

dolga, hogy à kit meg kel oldozni meg oldozzac, es à kit meg kel kötözni meg kötözzec, itelet kel ehez, hogy iol meg itellyec, oldozatot erdemle az ember nagy kötözéſt. Vgy itelhetic meg kedig, ha ertic à bünnec mi voltat, es à bunöſnec ſziue allaſat. Kit kilömben meg nem erthetnec, hanem ha ünnen maga elö ſzamlallya à bünös az ü büneit, es ſziuet meg nilatkoztattya à gonasban, mint à poklos hogy meg mutogatta az ü fekelyit Erről töb beſzéddel ſzollottunc az Huſuét vtan valo elſö vaſarnapi prædicatiobã, holot à regi ſz: attyaknakis, es közönſéges cöciliomoknaceg nehañ helyeket hoztuc elö à gyonaſrul. Moſtan azert nem ſzolloc többet felöle, hanem chac okait ſzamlalom elö, miert legyen ſzükséges es haſznos az egyenként valo es titkos gyonas,

Lemingius.

Eg à Luter tanetuani közzül eg nehany okat ſzamlallya ennec. Kit azert emlétec, hogy laſsac à magyar orſzagi hamis prophetac, mely gonoſzul tęſzic, hogy tellyeſséggel ki ſiuöltic à kereſztyenec közzül à gonaſnac oly modgat, mellyet mégazo kis nem mindeneſtül fogua itelnec hatra vetéſre meltonaclenni, à kic az Romai eghaztul el ſzakaduan, az Auguſtana confeſsiot köuetic.

Elſö oka az itelon ualo gyonaſnac.

Elſö okat imezt mondgya, Hogy à tudatlanoc tanettaſsanac az eghazi ſzolgatul. A Prædicatioban, közönséggel ſzól mindeneknec à prædicator

de à

de à gunasba, meg ertuen mit tud es mit nem tud, az, à ki gyunic, à mi nelkûl ſzûkôlkôdic, ſzinten azt beſzelli neki, es arra tanettya ûtet. Gyakorta tórtenic kedig, hogy egy gyunasbol tôbbet tanul es tôbbet eppûl à bûnôs ember, hogy ſem mint egy nehany prædicatiobol.

Maſodic oka, hogy meg eſmerie es vegére men- Maſodic oka.
nien à lelki paſztor, ki mit tanult, es menire ment el ô à kereſztyeni tudomanba, es à kit lát, hogy nem heiaba halgatta à prædicatiot, inche hogy meg ne ſzûnnyec, hanem naponkent nagyob tôkelle- telsegre erolkôdgyec. A kit peniglen eſzébe ve- ſzen hogy tunya, fedgye pirongaſsa, es erôltetſe hogy à tunyaſagot el hagyuan, fel ſerkennyen es tanul- lyon. Chriſtus mondaſa hogy à io paſztornac eſ- 10m:10.
merni kel, es neueken kel hini az û iuhait. De hogy eſmerhetik ilômben, hanem ha egyenkent minde- niknec meg roſtallya lelki eſmeretit, es meg ker- dezi ûket, mit tanultanac es mit fogtanac meg ab- ban, à mit kôzônſeges prædicatioban hallotanac? E végre ſzoktac à gyunto atyac, à gyuno kereſz- tyenektûl el kerdeni à kereſztyeni tudomannac ſommaiat. Vgy mint az imadſagot, à hitnec agaza- it, es à tíz parancholatot.

Harmadic oka imez: Hogy à kic felôl nem ſzinte- 3. Oka.
bizonyos az û paſztora, mely arant legyenec à hit dolgaban, tôkelletesekę, auagy valami reſzéből ke- rûlkedôc, azoknac hiteknec es vallaſoknac vegere

mennyen.

menñen, es à ketelkedőket az Iſtennec igeieből tanecha, az igaz hitűeket az ű vallaſokba erősſeche.

4. Oka. Negyedic, hogá meg rettent es à ketſegben eſeshez kőzel iaro lelki eſmeretec meg vigalztaltaſſanac, es biſztattaſsánac, oly mardosáſa vagyon neha, à bűn miat, nemely embernec lelki eſmeretiben, hogű ünnen maga ſoha magát ki nem tudgya à nagá rettegesből menteni. Szűkſeg azert hogá az eghazi ſzolgahoz menñen, mondga meg neki az ű ſerelmet es nyaualyaiat, es varion ű tűle vigaſztaláſt.

5. Oka à gyunaſnac. Ötődic okát à gyunaſnac, azt ſzamlallya az, à kirűl emlekezenc, hogá hallya à bűnős ember az egyhazi ſzolgatul az Euangeliomot, melyben hirdettetic azoknac à kic hiſznec, à bűnnec bochanattya. De mi többet teſzűnc ehez. Es azt mondgyuc, hogá meg kel gyunni nem chac azert, hogy hallya, hanem hogá vegyeis bűnénec bochanattyat az egyhazi ember oldozaſanac altala, minden valaki töredelmes ſziuel gyunic, es valoba vtaluan à bűnt mellyet az előt chelekedet, io igékezeti vagyon, akaria magat iőuendőre Iſtennec ſegetſegéuel gonoſz elettűl oltalmazni. Es ezt nem magunktul gondoltuc, hanem az Euangeliombol vettűc, mely bizonſagot teſzen rulla, hogá Chriſtus az Apoſtoloknac, es ű vtannoc valo lelki paſztoroknac hatalmat adot à bűn bochataſra.

A gyuno embernec, bűnet bochattya à pap.

Ki

Kiqdnaia, azt kérdic mi tűlűnc, minden bű neit elő ſzamlalni? Hallode, erzem én hol fai nekem az én lelki eſmeretem. Lehetetlen hogy teis nem erzened. Ottapogasd à hol fai. Nem oly es ső ſzamlalaſat kcuanom à te bűneidnec, à ki nem lehetſeges, hanem à ki könnyen meg lehet. Igaz es leg, aſſele vetkeidet meg mondanod, mellyec à te lelki eſmeretednec ſzorgalmatos meg roſtaláſa vegan eſzedbe iutnac. A mellyekrul nem emlekezel azokrul meg ered à io akarattal, hogy kéſz volnal azokatis meg mondanod, ha eſzedbe iutnánac. De meg laſsad hogy akaratod ſzerent ſemmit el ne titkolyon, es ſemmit meg ne tagad benne: Mert azt mondgya à bolch, hogy à ki el reiti bűneit nem iol leſzen dolga, de à ki meg vallya es el hadgya, irgalmaſsagot talal magánac. *Prouer: 28.*

Harmadic Reſze.

EZ Euangeliomnac vtolſo reſzeben, az hala adaſrul, es hala adatlanſagrul adatic tanulſag minekűnc. Az hala adaſnac nemes peldáia vagon az egíc poklosban, ki meg tiſztuluán, es à papokhoz elerec ſzerentis meg tiſztultnac talaltatuan, *Meg tere Chriſtushoz, dichőetuen az Iſtent nagy ſzoual. Es rezdara borula labaihoz, halakat aduan ű neki.* Ezeket à végre iratta meg à ſzent lélec, hogy mies kő- *Az hala adaſnac peldáia.*

uetſűc.

veſsüc. Mert à mit ez miuele, mi tűlünkis vgyan azont keuanńa à mi Iſtenünc. Tanullyuc meg azert it ez aránt, elöſzör hoǵ tartozunc Iſtennec hala adáſsal: Touabba mirűl kel hálat adnunc, Vegezetre mi módon, es minemű dolgokban kel meg ielentenünc hala adaſunkat.

Mit kel az hala adáſrul tanulnunc.

Tartozunc hala adáſſal.

Hoǵ tartozzunc hala adáſsal, az Iſtennec parancholattya kötelez reia. Nem oly dolog à hala adas, mellyet ember megis miuelhetne, elis hagyhatna bűn nelkűl, hanem à kire vgyan kötelés. Azt irta Moyſes à maſodic parancholatba, hogy Iſtennec neuet heiaba ne vęd. Heiaba veſzed kedig, ha nem dichered, es nem magaſztalod az ű io tetemeńiert. Szent Pális arra int, hogy mindenekrűl halat adgyunc. Touabba, az Iſtennec io temeńies, vgyan ezenre kiztetnec minket. Azert teſzen enni ſoc ſzantalan iót mi velünc az Iſten, hogy meg bizonecha, es meg mutaſsa mely igen ſzeret, es viſzontag az ű ſzerelmére indechon minket. Kit meg bizońet Moyſes monduan. Azt monda nekem az Iſten. Meńel, iary elotte az én nepemnec, hogy menńien be, es biría à fődet, mellyrűl meg eskűttem az ű attyoknac hogy nekiec adom. Es moſtan mit keuan ó Iſrael à te vrad Iſtened te tűlled egyebet, hanem chac àzt, hogy félyed es ſzereſsed űtet, &c. Latode midőn az Iſtennec io tetemeńerűl emlekezic, hoǵ à meg igert földre be uiſzi az ű nepet, ottan vtaña veti aztis, hoǵ ſzeretetet keuan tűlöc erette. A hol kedig az Iſten

Iſten parancholta az hala adáſt. 1. Teſ: 5.

Miert teſzen iot uellünc Iſten.

hez valo ſzeretet talaltatic, ot vagon ketſeg nelkül az hala adáſis. Mert lehetetlén, hogá ki ſzereti, az ne dicherie es ne magaſztallya Iſtenét. Annac fölöt te, az hala adáſnac nagy böchületes volta, es melto ſagais, arra vonſzon, hogy gyakorlvuc ezt az io chelekedetet, mely oly nagy meltoſagos es böchületes Iſtennec elötte, hogá aldozátnac neueztetic az ſzent irásban. Aldozzál, vgymond ſzent Dauid Iſtennec, dicheretnec aldozattyat. Megint maſut, dicheretnec aldozattyat aldozoc teneked, es az vr nac neuét ſegetſ[illegible]l hiuom. A Chriſtuſnac es az ſzenteknec peldaiais arra tanet, hogy hala adoc le gyünc. Valamikor iduözetönc vagy ünnen maga öt, vagá ſeregeket elegetette mindenkoron halat a dot[illegible]anac. Arrulis vallaſt tén, es hala adaſsal di che[illegible]attyat, hogá az Euangeliomi igaſságot, á böl [illegible]ktül el reituen, á kisdedeknec meg ielentette. Sz: Pal kedig, inkab minden leueleibe halát ád az ü ta netuanirul, hogá neuekedtenec á hitben, es az Apo ſtoli tudomanban. Azonképpen ſz: Dauid egá ne hanPſalmuſt irt, mellyekben ingyen ſemmi egyeb ninchen hala adaſnal, leles okai ezec á hala adáſnac, es ollyac hogá meltan indethatnac es gerieſzthetnec reia minket, hogá hala adásba foglallyuc magunkat

De miert auagy mirül kel Iſteñec halát adnüc? Teſties lelki io tetemenirül, Teſti io tetemeni, hogá ep tagainc vannac, hogá Iſten egeſséggel ſzeretet. Hogá á napot, holdot, chillagokat, es az eget vgá terē

tette,

Bochületes az hala adas.

Pſal: 49. Pſal. 115.

Chriſtus es á ſzentec halat adtanac.

Mat: 26. Ioan: 6. Mar. 8. Math. 11. Rom. 1. 1. Cor. 1.

Mirül kel halat adni. Iſtennec teſtē io tetemenyē rül.

tette, hogy ſzolgalnac à mi eletünknec. Hogy alkolmatos idöben eſöt es mikor annac ideie tiſzta idöt ád. Hogy à földből gabnát, es ſoc kilömb kilömb féle gyümölchöt teremt teſtünknec taplalaſara. Hogy n[illegible]en oktalan allatokcal ſzolgaltat minekünc. Hogy m[illegible]kankat haſznoſsa, es gyümölchöſse teſzi. Hogy bere[illegible]ſegekből es ſoc egéb nyaualyakbol gyakorta mi[illegible]meg ment. Hogy tiſzteſséggel ioſzággal es ſzere[illegible]ével mindenikünket az ü hiuattallya es allapattya ſzerent meg latogattya. Egyeb ſoc ez vilagi aiandekualis erdemünc fölöt meg aiandekoz.

Lelki io tetemenirüls.

Lelki io tetemenyi, hogy keresztyen ſzülecaltal hozot è vilagra. Mert ha pogan ſzülektül ſzulettünc volna, hiendo dology hogy mies poganoc volnanc. Hogy à tellyes emberi nemzetet, az ü ſzent fianac vére hullasaual meg valtotta. Hogy à kéreſztſégnec miatta minket vionnan nemzet. Hogy az ü ſzent lelket atta nekünc, es az ü ſzent igeiebe magat es akarattyat beuſséggel meg ielentette. Hogy az anyaſzentegyhazat à pokolnac kapui ellen oltalmazza, es nem hagy az ördögnec raitunc hatalmat venni. Hogy à mi teſtünknec fel tamadaſt, es mind teſtünknec lelkünknec az öröc bodogſagot igerte. Es ezeknec fölötte, ſzüntelen kilömb kilömb lelki io tetemenit közli mi velünc. Mind ezekért bizoń mélto hogy giel nappal, min-

den

den időkben dicheriűc es tiſztellyűc à mi vrunkat, es ſziuűnc ſzerent halákat adgunc ű neki.

Azt kel immar meg mondanunc, mint es mi nemű dolgokban ſzűkség az hala adáſt gyakorlanunc. Előſzőr hitből ſzarmazo imadságban. Mert nem chac kernűnc kel valamit Iſtentűl mikor imadkozunc, hanem à mit el vettűnc arrulis illic halat adnunc. Annac okaert, az iras, eg̃be foglalya à kőnőrgeſsél az hala adáſt. Szűntelen imadkozzatoc vgymond ſzent Pal, es Iſtennec mindenekről halat adgyatoc. Touabba à mi hitűnknec vallasában: Hog̃ mindenec elől, es minden időkben batorsággal vallyuc hitűnket. Vilagoskodgyec hitűnc à vallasban es dichirteſsec embertekről à mi menn̄ei ſzent atyanc, az mi bennűnc bruelkedő aiandekiert. Annac fölőtte az engedelmeſségben, engedgyűnc Iſtenűnknec mindenben, örömeſt vegyűc tűle, valamit mi velűnc cheleked̃ic. Bekéuel ſzenduedgyűc az mi reianc bochatatot kereſztet. Mint ſzent Iob, ki minden haborusági, nyomorusági es kar vallasi vtan, aldgya vala az Iſtent monduán. Az vr atta az vr uőtte el. A mint az vrnac teczet vgy lőt. Aldot legyen az vrnac neue. Vegezetre, az mi felebaratinkhoz ualo ſzeretetben es io tetemenyekben; Legyetec irgalmaſoc azt mondgya Chriſtus, mint à ti atyatoc irgalmas. Amaz ſzolganakis, kinec az ű vra

Mint kel halat adnunc. Imadsággal.

1. Teſs: 5.

Vallaſsal.

Matt'. 5.

Engedelmeſſeggel.

Iob. 1.

Attyafiui ſzeretettel.

Matth. 18.

tiz eſzer girát engedet vala meg, azt monda, hogy aual kellet volna haladatoſságat meg mutatni, hogy ũis meg engette volna ſzolga tarſanac à ſzaz penzt. Annac okaert, imigẽ ſzolla neki. Alr. oc ſzolga, mindẽ adoſsagodat meg ẽgedém tenecked, nem illet volnae azert, hogy teis kõnyõrũltel volna à te ſzolga tarſodon, miképpen enis kõnyõrultem te rai tad? Es ez, eleg legyen az hala adaſrul.

Az hala adat lanſagnac peldaia.

Ket fele hala adatlanoc.

Az hala adatlanság, à kilenczben ielentetic, kic nem terénec meg, hog halakat adtanac volna vrũknac meg tiſztulaſokrul. Két fele hala adatlanoc vãnac è vilagon. Nemellyec vgan ſemi halát nem adnac Iſteñec, chac ſzaiokat ſem ńittyac meg az ũ voroknac neue dicheretire. Nemellyec halat adnac, de nem vgy à mint kellene, mert az Iſten aiandékit magoknac tulaidonettyac, es magokat akariac belõle

Luc. 18.

bõchũltetni, mint à Phariſæus, ki imigẽ imadkozic vala. Iſten hálat adoc teneked, hog nem vagoc ollyã mint egébec, ragadozoc, paraznac, hamiſsac. Két ſzer bõtõlõc minden heten, dezmat adoc minden ioſzagombol. Ez à kép mutato, vgy ſzól minthi magatul lõt volna mindenio, es nem tulaidonettyat annac à kie, az az, Iſtennec.

Nagy bũn az hala adatlanſag.

Mely nag bũn legen kedig az hala adatlanság, chac abbolis meg erthettyũc, hogy ellenkedig az elsõ es maſodic parancholattal. Mert meg foſztya Iſtent az ũ tiſzteletitũl, es az ũ neuét melto dicheretrel nem illeti. Meg teczic à Chriſtus panaſzolkoda

kodaſabolis, ki keſerues panaſzt tőn, à kilencz hala adatlan meg tiſztult poklosoc felől, mondnán: *Nem de tiſzen tiſztulanake meg?* *Hol uadnac ama kilenczen? illem talaltattac à kic meg tertec uolna, hogy dichoztenec az Iſtent, hanem chac ez idegen.* Meg teczic annac fő-ſöke, à bűnteteſekből mellyekcel fenyegeti Iſten nokat, à kichala adatlanoc, tudni illic, hogy el veſzi tűlőcaz ű aiandékit es azoc helyet teſti es lelki nya alyakat bochat reiaioc. Halgaſsacze mit mond à Prophetanal. Nem tudta, hogy ên attam neki à gab- *Oſeæ. 2.*
nat, à bort, az olait, es meg ſokaſetottam neki az e-züſtöt es aranyat. Annac okaert el veſzem az én gabnamat es boromat, &c. Maſut megint. Ime el *Amoz 8.*
ünec à napoc azt mondga az vr, es ehſeget bocha-toc à földre. Nem kenyernec ehſeget ſem viznec ſzomnuſagat, hanem az Iſten igeie hallaſanac ehſe-get, es ſzomnyuſagat. Az az, el veſzem à hala adat lanoktul, mind è vilagi, ſ-mind lelki iauaimat, es az oknac ſzűkſegéuel büntetem űket. Ezekhez illic Salomonnakis imez mondaſa. Az hala adatlañac *Prouer: 17.*
hazatul el nem tauozic à gonoſz. Lattunc oly em-bereket, kic minden ioban beuelkedtenec, es vé-gre nag ſzűkſegre iutottanac. Miert? az hala adat-lanſagert. Mikor valami ńomoruſagban eſünc, ak-kor igen kialtunc Iſtenhez, es igen könyörgünc neki. Ha meg ſzabadulunc ottan, el feletkezünc *Mindenkor udgyon mierth könörgeni.*
rulla. Maga bizoń ſoha nem vagyunc tellyeſség-

gel oly ũreſsec akar teſti ſ-akar lelki ńaualyaktul, hogy mindenkoron oka nem volna miert kellene ſzũntelen kõnyõrgenũnc, es à poklosokcal egtembe vrunkat kernũnc, hogy kõnyõrũlne raitunc. Holot azert à hala adas kedues lſtennel, keriũc ũ ſzent felſeget, mint Dauidis keri vala, hogy ńiſsa meg à mi ſzankat, az ũ diche-retinec hirdeteſere.

quærite primum regnum Dei, et iustitiam eius: et hæc omnia adijcientur vobis. Mathei 6. capite.

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN TIZENÕTÕDIC VASÀRNAP.

Ez mai Euangeliom, à ſzent Máte. Euangeliomianac vagyon meg iratua VI. reſzében.

AZ idõben, Monda Ieſus azũtanetuanyinac. Senki nem ſzolgalhat ket urnac. Mert auagy egyiket gyũlõli, es à mãſikat ſzereti auagy egikhez ragazkodic, es maſikat meg utállya. Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es à Mammonnac. Azokaert mondòm titnektec: Ne legyetec ſzorgalmatoſoc à ti eletetek rũl, mit egyetec, es mit igyatoc. Se teſtetek rũl, miuel ruhaſztaſsatoc. Nem de nagyobbé az elet az eledelnel: es à teſt à ruházatnál, Tekenchetec meg az égi madàràkat:

Mert

Mert ſem uetnec, ſem aratnac, chùrbe ſem gyùtnec: de ezert à ti mennyei atyátoc el elteti ùket: Nem de ſokcal inkáb uattoke ti azoknal? Kicſoda kedig kôzzùletec, hà ſzorgalmatoſſan gondokoduán magaſságat egy ſengel is ôregbithetneie? Es mire uattoc ſzorgalmatoſoc à ruházatrul? Nezzetec mikeppen neuekednec à mezei liliomoc: Nem munkalkodnac, ſem fonnac: maga mondom tiéktec, hogy meg Salomon ſem uolt minden ù dichôſſegebe ſem megruházatua mint ennec egyic. Ha kedig az Iſten à mezei fùuet, mely ha mà uagyon, holnap à kemenczebe uettetic, ekeppen ruházza. Nem de inkáb miueli ezt ti kiſebetec? ô kisdet bitùuec. Azòkáért, ne legyetec ſzorgálmatoſoc, ezt monduan: Mit eſzùnc, auagy mit izunc? auagy miuel ruhazzuc magunkat? (Mert mind ezekrùl a poganoc ſzorgalmatoskodnac) Mert à ti mennyei atyatoc tudgya, hogy mind ezec nelkùl ſzùkôlkôttôc. De keréſſetec elôſzôr az Iſternec orſzágat, es annac igaſságat es mind ezec meg adattatnac tinektec.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

EZ Euangeliomnac ſommaia, Chriſtuſnac amaz ſzép mondasàbã foglaltatic be, mellyel az ù beſzédet vtolſzor be feiezi monduán. Kereſſétec elôſzôr az Iſtennec orſzágat, es az ù igaſsàgat, es ezec mind meg adatnac tinektec. Szùkſeg volna peniglen, hog tellyes eletùnket, ennec è mondàſnac regulaiahoz ſzabnôioc,

hoǵ az Iſtennec orſzágat es az iduoſſéget kereſ-
nőiőc mindeneknec előtte, ſzolgalnanc à mi vrũk-
nac, miuel hoǵ vgyanis az ũ ſzolgalattyara terem-
tettũnc: Es vtolſo gondunc lenne'è vilagi es teſti
dolgainkra. Kit ha meg miuelnęnc, bizonyoſsa te-
ſzen minket Chriſtus, hoǵ nem igen nagǵond
viſeleſũnc vtanis, meg adnaia nekũnc, ez iclen va-
lo eletũnknec ſzũkséges taplalaſat.

Harom réſze vagyon kedig ez Euangeliomnac.

Elſőben int minket iduőzetőnc, hoǵ ne le-
gyũnc főlőtteb ſzorgalmatoſoc à teſti eledelrũl,
es ruhazatrul.

Maſodikban, eǵ nehany bizonſágokcal bi-
zonettya, hoǵ az Iſten el taplalhat es el taplal min-
ket, chac bizzuc reia magunkat, ha ſzinten nem
leſzũnk is főlőtteb ſzorgalmatoſoc.

Harmadikban, regulaiat ſzabia à mi eletũrk-
nec, meg tanętuan reia, mit előſzőr, es mit vtolſzor
kellyen kereſnũnc.

Első Reſze.

Nem kel è föl dőn kenchet gyũitni.

ARra intet vala Chriſtus è mai Euangeliom e-
lőt, hoǵ ne gũytenenc kenchet è fődőn ma-
gũknac, holot à roſda es moly meg emeſzthetnęie,
es az oruoc ki ashatnaiac ſ-el oroſzhatnaiac. Hanẽ
hoǵ kenchet gũitenenc magunknac menbe, holot

ſem

ſemà rosda, es moly el nem veſzthetnęie, ſem az eruocki nem ashatnaiac es el nẽ lophatnàiac Mert valahol, vgy mond, à te kenched vagyon, ot vagyon à teſziuedis. Mely inteſre, imigyen felelhetet volna valaki ũ neki. Miert nẽ gũitenec è fõldõn kõchet, hiſzẽ meg lehet hogy ittis gũichec meſterſzagbaiſ: è fõldi kazdagſagnac kereſesèbenis az iduõſségnec dolgabanis ſzorgalmatos legyec: Mit ar azert, ha mind à kettõbe foglalom magamat?)) *Lemo Poteſt dicobus dominis ſeruire*

Effele hamis velekedes ellen ſzõl Chriſtus ez Euangeliomban, es arra tanęt, hogy minden fõſuenségtũl, es è vilagi fõlõtteb valo ſzorgalmatoſsagtul ũres legyen à mi ſziuũnc. ((Mert *ſenki nem ſzolgálhat, ugymond, két urnac.* Mely mondas è vilag ſzerint oly igaz, hogy bator vgyan igen egènes erkõlchõc volnanakis, két vrnac eg ſzolga nem ſzolgalhatna, meniuel inkab ollyaknac, mellyeknec erkõlchõc kilõmbõzõ volna egmaſtul: Mert vgy ha egiknec kedуebe akarna lenni, à maſikat meg kellene bantani, auagy talam gyũlõlnies. *Nem ſzolgálhatni két urnac.*

Azon modon vagyon nekũnc dolgunc az Iſtenelis. Azt alettyac ſokan, hogy egſzerſmind ſzolgalhatnac Iſteñekis, ez vilagi kazdagſágnakis. De nem lehet azt mondgya iduõzetõnc. Mert az Iſten nem ſzokta ſenkinec adni, ſõt ſenkiuel kõzleni az ũ tiſzteſséget, es azt à ki neki akar ſzolgalni, eppen es egeſzen maganac keuanıſa. Azert mond *Iſtennekis, à kazdagſágnakis nem ſzolgálhatnac.*

Deut. 6. gya Moyſes altal. Szereſsed à te vradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbŏl, tellyes lelkedbŏl, es tellyes elmedbŏl, es minden tehetségedbŏl. Nem akaria hogy meg oſzad magadat hanem ha ŭ ſzolgaia akarſz lenni, mindeneſtŭl fogua ŏue leg, azt keuannya tŭled. Esa. 28. Arrul iria Eſaiaſis, hog ſzoros agya vagyon Iſtennec, ketten reia nem fernec, es rŏuid leple, ketŏt be nem fedezhet. Vgyanis hog ferhetne ŏſzue az Iſtennec ſzolgalattya, à Mammonnac, az az, à kazdagsagnac ſzolgalattyaual, holot tellyeſsegel ellenkedŏ dolgot keuannac mi tŭlŭnc? Iſten azt paranchollya, hog à tiedetis à ſzegenyeknec oſztogasd. Ad el vgymond mindened, es oſztogasd à ſzegenyeknec, es meſiorſzagban leſzen kenched teneked. Legyetec irgalmaſoc, mikeppen à ti meſiei atyatoc irgalmas, adgyatoc es adatic nektekis. A Mammon kedig azt akaria, hog vſzraual, alnokſsággal, orzàſsal, toluailáſsal el vegyed es tiedde tegyed à masétis. Es è két vr, oly igen nem fernec egbe, hog valaki é vilagnac barattya akar lenni Iſtennec ellensége leſzen azt beſzelli ſzent Iacab. Méltan mondgya azert vrunc, ſenki nem ſzolgalhat két vrnac, hogy nem ſzolgalhatunc Iſtennekis az Mammonnakis.

Iſten es à Mãmon ellenkedic.

Iſten mit paranchol. Math. 19.

Luc: 6.

A Mammon mit paranchol.

Iaco: 4.

Akarnam, hog gondolnàia meg minden ember, mely nag vaksag es balgatagsag legyen è vilagi kazdagsagnac ſzolgalni, mely haſonlatos à bal-

Nagy vakſág à kazdagſágnac ſzolgalni.

baluanhoz, ki ſem magáual ſem maſsal iot nem tehet. A halaltul meg nem ſzabadethat, miképpen meg techic amaz kazdagnac peldaiából ki mindenkeel beuelkedic vala, mind az altal imigyen ſzollanac ũ neki. Bolond, ez éiel meg keric à te lelkedet, es à mit gűytőttel, kic leſzen? A pokoltul ſem menthet meg, ſőt meg ſem kőnyebbetheti à pokolnac kenſáat, à mint az ioi lakos es friſsen éltőző kazdagnac veſzedelme meg mutatya. Ki midőn pokolba égne, eg chőp vizet kıuan vala az ũ nyelueuec meg hiuőſsetesére, de az ſem adatéc ũ neki. A teſti betegséget ſem veheti el emberről, mert az Euangeliomban oluaſsuc, hogy eg aſzoniallat, ki tizenket egeſz eſztendeig ſzenuette vala à ver korságot, minden kazdagságit el költötte vala az oruoſokra, de mégis ſemmit nem haſznalhattanac vala neki. Nem engedi hogy az ember keduere elhiſsen è vilag ſzerentis, hanem nyughatatlanna teſzi ũtet, es az ſoc ſzorgalmatoſságnac miatta el ſonnáſztya. Vegezetre az kazdagságnac ſzereſme minden vetekre es gonoſsággra reia viſzen. Annac okaert ira ſzent Pal Timotheuſnac, Hogy à kic meg akarnac kazdagulni, keſertetbe eſnec, es az ördőgnec tűribe, es ſoc haſzontalan keuanságokba, mellyec az embert veſzedelemre viſzic. Mert minden gonoſságoknac győkere à telhetetlenség. Sőt à mint maſut mondgya baluaní imadaſis.

A kazdagſág halaltul nem ſzabadethat. Luc. 12.

A pokoltul meg nem menthet.

A betegſéget el nem ueheti. Luc. 8.

Nem hagy ember keduere ſzerent eini.

Bi nőknec oka.

1. Timo: 6.

Epheſ. 5.

Nem tanes Chriſtus reſtſegre.

Ezec mind igazac,es azert int minket Chriſtus hogy ne adgúc magunkat à kazdagságnac ſzorgalmatos kereſesére. Mind az altal nẽ vgy erched az Chriũſnac inteſet,mintha tuńaságra tanetana minket es à reſt heuereſt ioua hadnáia. Nẽ miuéli ſemmiképpen, es meg nem valtoztattya azt, à mit az elſõ ſzũleknec ſzolla monduán. A te orczadnac veretekeuel eſzed az te kenyeredet. Sem à mit Dauiddal mondata az ũ ſzent lelke. A te kezeidnec munkaiat egyed. Nem tiltya azert ſenkitũl, hogy az ũ hiuatallya ſzerent valo munkat miuellye, es vgy kereſſen életet maganac. Hanem azt akaria hogy ne legyũnc fõlõtteb ſzorgalmatoſoc, ne kereſsũc nyughatatlan elmeuel az kazdagſagokat, Iſtẽt è vilagi ioſzágert hatra ne veſsũc. Nem ſzolgalhattoc vgymond Iſtennekis az kazdagságoknakis. A ſzolgaláſrul ſzól nem az kazdagságnac birasárul, auagy igazan valo kereſeſerũl.

Gen. 3.

Pſal: 127.

A fõlõtteb ualo ſzormatoſságot tiltya.

A tiltaſnac ertelme.

Mintha imigyen ſzollana. Sziuetec à kazdagſaghoz ne ragadgyon. Inkab ſzereſsetec Iſtent az kazdagságnal. Ez vilagi kazdagságert,à lelki dolgokat, Iſten igeienec halgataſat,à ſzentségeknec gyakorlaſat,àz ſzũntelen imadkozáſt, az atya fiui ſzeretetet hatra ne hadgyatoc. A kazdagság ha vgyan reiatoc folynais, ſziueteket reia ne veſsétec. Szent Palis illyen ertelemmel ir vala Timotheuſ,

Pſal: 62.

1. Tim: 6.

theuſnác monduán. Paranchold meg ez vilagi kazdagoknac hoǵ ne bizzanac az kazdagságnac bizontalan voltaban, es fel fuualkodot lelkűec ne legyenec.

Mert à regiſzent atyaknac, Abrahamnac Loth nac, Dauidnac Salamonnac hiſtoriaia meg bizonnyа, hoǵ nem tiltatic Iſtentűl à marhanac merkletes es ſzorgalmatoſság nelkűl valo kéreſeſe. Sőt ſzabad ſzűkségis embernec az ű hiuatallya ſzerēt munkalodni es kereskedni, hoǵ legén miuel taplalni es ruhazni magat, es haza népet, es hoǵ az ű maradekinakis haǵhaſson valamit holta vtan. De mindenkoron, ot kel ennec à mertekleteſségnec lenni, hogy tellyes ſziuet el ne hadgya foglalatni è vilagi gondoktul, es hoǵ Iſtenerűl el ne feledkezzéc. Touabba hoǵ ne ragadozáſsal, vſurával, orzáſsal, toluailáſsal, chalardsággal, es ne oly foglalatoſságokcal mellyec az ű hiuatallyahoz nē illenec, hanem igaz es oly munkaiaual mely az ű allapattyahoz es tiſztihez illic, gyűichőn marhat maganac. Touabba, hoǵ iol ęllyen aual, à mit Iſten ő neki adot. Taplallya tiſzteſsegeſen magat es az őueit belőle, ne legyen ollyan mint à beka, melyrűl azt mődǵac, hoǵ méǵ à főldbe ſem mer eleget eñi. Segetche az eǵhazakat, hoǵ miképpē az ő tőrueñbe, mindeñec, kellet valamit adni à templomnac eppűletire, es à papoknac ęletekre, azőképpè moſtanis legyen

A marha keresés nem tiltatic.

Mint kel keresni à marhat.

Mint kel à marhaual élni

legyen honnét eppeteni az eghazakat, es miuel ők niec azoknac à kic prædicalnac, es à szentségeket szolgaltattyac. Adgyon à szegenyeknekis, szegie meg az ehezőnec az ű kenyerét, mert ha azt nem miueli, az Abraham kebeleből fogiac idueudőre nézni à szegenyec, mikor à pokolnac tűzeben ég à kegyetlen kazdag. Vegezetre valamit ád Isten azt io neuen, hala adassal vegye, es meg elegedgyec vele. Emlekezzéc meg szent Pálnac imillyen mondasárul. Nagy nyeresség az Istenes élet, oly lélekcel, mely meg elégedic az Istentűl ű neki adatot részel. Mert semmit nem hosztunc be è vilagra, semmit ki sem uihetűnc: Ha azert ruhazatunc es eledelűnc vagyon, ezekcel meg elegedgyűnc. Vgyanis iob, azt mondgya szent Dauid à keues az igaznac, à bűnosőknec soc kazdagsagoknal. A kic ezekhez tartyác magokat, azokat illeti imez igeret: Ninchen fogyatkozás soc az Isten félőknec. Ifiu voltam es meg vénhettem, nem lattam hogy az igazel hagyatot, sem hogy az ű magua kenyeret koldult volna. Méltan int tahat minket Christus, hogy ne legyűnc szorgalmatosoc eletűnkre mit egyűnc, es mit igúnc, se testűnkre miuel ruhaztassunc.

Luc: 16.

1. Tim: 6.

Psal: 36.

Psal: 33.
Psal: 36.

Masodic részе.

EZ Euangeliomnac masodic reszében, arrul tezen minket bizonyosa vrunc, hogy Isten el tarthat, elis akar minket tartani, es azert nem illic belsőtreb valo szorgalmatosaggal magūkat faraszanunc. Mellyet igen szūkseg tudnunc. Mert oly erős keserteth, è testi çletrūl valo szorgalmatosag, hogy neha még à szenteketis meg botrankoztatna. Mid ōn à pusztabā azt igerte volna Isten Moysinec, hogy egy holnapra valo elég hust adna az Israel fiainac, lehetetlen dolognac teczic vala ū nekic, hogy be telnęiec az Isten igereti. Ez à nép, vgymond, hat szaz ezer gyalog, es azt mondod, egy egesz holnapig elég hust adoc nekic. Vallyon iuhoknac es ökrōknec sokasaga vagatikę le, hogy eleg legen etelekre? Auagy à tengernec minden halai egyb gyūlnekę hogy meg elegechęc ūket? Latod hogy még ezis, noha az vrnac szent es hiu szolgaia vala, meg tantorodéc egy keuesse, es ketelkedec benne, hogy elég hust adhatna nekic az Isten. Kinec ketelkedéset meg fedde az vr monduan. Nem de erōtlene inkab az vrnac kezes? Maid meglatod hogy az ėn beszedem letel szerent be tes. Vgyan ezen ketelkedes ellen mondgya ittes Christus. Ne legyetec szorgalmatosoc.

Erős keserteth à szorgalmatosság.

Num: 11.

Két fele à szorgalmatosság. Io szorgalmatosság.

Két fele à szorgalmatosság. Egyic io, es Isten tūl parancholtatot, à masic gonosz, es oly mellyet meg tiltot az Isten. Io szorgalmatosag az, hogy szūntelen

ſzũntelen el iary à te hiuatalodba, à mit à te hiuatalodnac tiſzti tũled keuán, azt meg miuellyed. A pap prædicallyon, es ſzolgallyon az oltárnac, es vegye haſznat munkaiánac, egyec az oltarrul. A vitez, vitezkedgyęc. A ſzanto ember ſzanchon, à miues miuellyen. Egyebis minden munkalkodgyec, hogy eheſsec az ũ munkaianac gũmõlchében.

Gonoſz ſzorgalmatoſság. Gonoſz ſzorgalmatoſság, ketelkedni benne, hogy Iſten el tarthat, es el tart, hogy ęl elhecz igaz munkad vtanis, es annac okaert, tõruentelenũl, es meg tiltatot eſzkõzõc altal kereſni eletedet. Vgymint vſuraual, ragadozáſsal, toluailaſsal, koborlaſsal, alnoc hamis kereskedéſsel, kilõmb kilõmb fele chalardſaggal, teſtednec ondokſag ala veteſeuel. Auagy chac hiuatalodtul idegen dolgokcal. Mint mikoron, valamely egyhazi ember kereskedig, az ũ tiſztiben el nem iarván ez vilagi dolgokban õlgyeti magát, hogy meg kazdagulhaſson. A paraſzt auagy oly valaki, à ki nem mélto es nem elegendõ reia, az eghazi rend kõzze be tollya magat, hogy à kapatul cheptũl meg menekedheſsec.

Luc. 16. Gonoſz ſzorgalmatoſsaggal viſel vala iouendõ eletére gondot az alnac ſafaris, midõn kárt tõn vranac hogy baratokat ſzerzene maganac, ki ũtet hazokba be fogadnaiac. Hogy mi effele ſzorgalmatoſsagba ne eſsũnc, õt bizonſaggal bizonętya, hogy el tart es el taplál minket Iſten, chac bizzuc reia magunkat.

Az

Az elsõ imillyen. Nem de nagyobbe az élet az eledelnél, es à test à ruhazatnal. Az az: Ha ele- 1. Bizonyitas
tet es testet adot Isten, ki nagyob az eledelnel es ru- hogy el tart
ruzatnal, meniuel inkab meg adgya azt à mi kis- Istẽ.
sẽb? vgymint az ételt italt es à testi ruhat? A mi
gond viseleset̃unc es szorgalmatosagunc nelkũl te-
remtet es taplalt minket anyanknac mehében. Mi-
helyt ez vilagra szũlettũnc, azonnal kész eledelt
adot szũlenknec emleibõl. Hogy nem tartana el ta-
hat immáron emberi korunkban, midõn soc mod-
gyat es eszközit mutatta elettũknec? Ne ketelked-
gyũnc annac okaert az ũ atyai gond viseleseben,
hanem mondgyuc azt, à mit szent Pal mond vala.
Hogy à ki az ũ tulaidon fianac sem keduezet, ha- Rom. 8.
nem mi erettũnc adta ũtet, hogy lehetne hogy véle
egyetemben mindent nem adna minekũnc?

Masodic bizonyetas, à madaraknac peldaia- 2. Bizonyeb-
bol veretet. Tekenchétec meg, vgymond, az égi tas.
madarakat. Mert sem vetnec sem aratnac, &c. Mi-
képpen hogy soc fele madarac vannac, azonkép-
pen, nem egy fele elettelis élnec. Nemellyec gab-
nat esznec auagy fũ magot: Nemellyec hust: Ne-
mellyec halat, Nemellyec vasat, mint az Sztrucz
madár. Es noha sem szantnac, sem kapalnac, sem
aratnac, sem à chũrbe nem gyiũtnec, mind az al-
al vgyan el tartya ũket az Isten. Mi iobbac dra-

gabbac

gabbac es bőchűletesbec vagyunc azoknal, mert az Iſteñec abrazattyara es haſonlatoſsagára teremtettűnc, es à teremtőnec parancholattyabol, mindē teremtet allatokon vralkodunc. Annac fölőtte, ſzantunc, vetűnc, chűrbe gyűitűnc. Kereskedűnc, à főld gyomrabol arańat, ezűſtőt aſunc. Nem chac bort, kenyeret es vizet adot, à mi vrunc, eletűnkre, hanem vadat, madarat, halat, iuhokat, őkrőket es ſoc egyeb allatokat. Mit ketelkedűnc azert mégis mintha az ű mi hozzanc valo io akarattyanac, es gond viſeleſénec, enni ſoc ielengetéſe vtannis, el feletkezneiec rullunc az, à ki az hollo fiaknakis eledelt ád? nem feletkezic bizoń, chac veſsűc ű benne minden remenſegűnket.

Gene. 1.

Pſal. 146.

Harmadikcal imeuel akar reia birni minket Chriſtus az Iſtenbe valo bizodalomra. *Kicsoda kedig kőzzűletec, à ki ſzorgalmatoſsan gondolkoduán magaſságat egy ſingel meg őregbethetneie?* Mintha azt mondanaia, hogy haſzontalan à mi ſzorgalmatoſsagunc. Mert miképpen nagyobba nem teheti annal magat az ember, mint à termeſzet hoſzta, aſzon képpen heiaba valo mind gond viſeléſűnc es minden ſzorgalmatoſsagunc Iſten nelkűl. Sűrgőlődhetic es forgolodhatic vgyan az ember, de ha az menyei atya meg nem aldgya munkait, kárba leſzen minden faradsága. Mi nem egygyet lattunc ollyat, ki mind eiet napot egygye teſzen, azert vgyan

Harmadic bizonyetas.

Haſzontalan az emberi ſzorgalmatoſsag.

gyan ſemmi elő meneti ninchen dolgaban. Meg int nemellyec mintha ſemmit nem miuelnenec, azert vgyan beuelkednec. Honnet vagyon ez? Mert ha Iſten nem eppẽti hazunkat, heiába munkalkodnac azoc à kic azt eppẽtic. A hol peniglen az Iſten vagyon, ot az ű aldomáſa kazdagga teſzi az emberecket. Veſd Iſtenre tahat à te gondodat es ű el tartt tegedet. Pſal. 126. Pſal: 54.

Negyedſzer, à mezei viragokat veti peldaul mon duan. *Mire uattoc ſzorgalmatoſoc, à ruha zatrul? Nezzetec mikeppen neuekednec à mezei uiragoc.* A mezei liliomoc, es egyeb fele viragoc, minden gondolat nelkűl vannac. Sem fonnac, ſem ſzűnec. Az Vr Iſten à földből ſzolgaltat neduesſegetaz ű neuedekenſegekre, oly ſzépen fel neueli es megekeſẽti kedig űket, hog még Salomon ſem öltözöt ſoha ollyan ſzepen mint ezec, noha kazdag es dichőſeges kiraly volt. Ha ez egy kis ideig maradando fűueket es viragokat, igy öltözteti fel à teremtő, balgatagſag volna azt alçtani, hog nekünc ruhazatot nem adna, kiket nem vg teremtet hogchac valameni ideig legűnc, hanem hog örökcẽ meg maradgunc, az öröc eletnec dichőſegeben. 4 Bizonyſ. *Quid ſolicitiestis? Conſidera te lilia agri quomodo creſcunt: Non laborant neque nent*

ötödic bizonyetas imez. Hog vgyan nem illic mi hozzanc kereſztyenekhez, kic az öröc eletre valaſztattunc, ez el mulandokért magunkat faraſztanunc, Mellyekről à poganoc ſzorgalmatoskod 5. Bizonyſtás.

nac: Kik nem értuęn es nem tuduan az Iſtennec akarattyát, nem choda ha ſzorgalmatoſoc, de miuel hogy tudgyuc mi hoǵ nem kilőmben kőnőrűl raitunc, mint az atya az ű fián: Es hoǵ hamareb el feletkezhetnęiec az anya magzattyarul hoǵ nem mint Iſten mi rullunc, alkolmatlan dolog ketelkednűnc az ű gond uiſelese felől. *Tudgya à ti menyei atyátoc hogy mind ezec nelkűl ſzűkőlkődtőc.* Ha tudgya bizoń megis adgya. Es ha igaz à mit ſzent Pal mond, hogy valaki az őueire gondot nem viſel, meg tagadta hitit, es à hitetlennélis gonoſzb, ſoha magára nem veſzi azt à mi Iſtenűnc, hoǵ gond viſeletlenſeggiert, ű̃is hitetlennec mondathaſséc. Eleget ád mindeñec ha nẽ mindenkoron añit ádis, à menit az emberi tehetetlenség kęuanna. El tarra Illyeſt à puſztaban, de nem borſos étekcel, hanem hamu alat ſűlt pogachával es vizzel. Ruhat ada kereſztelő Ianoſnakis, de nem barſońbol, hanem teue ſzőrből. Mert tutta hoǵ elég es io az nekic iduőſségekre. Nekűnkis annit ád meniuel meg eriűc es à meni iduőſségűnkre leſzen. Annac okaert, minden ketelkedeſt ki veſsűnc ſziuűnkből, es batorsággal tamaſzkodgyunc az Iſtennec igeretihez, ki meg igérte nekűnc hogy mind teſtűnkré lelkűnkre gondot akar viſelni.

Pſalm. 103. Eſa. 49. *Scit enim pater vester, quita ſis omnibus in cliget tis*

1. Tim. 5.

Eleget ád Iſten.

3. Reg. 19.

Mar. 1.

Harmadic Reſze.

Kereſz-

Keresſétec elŏſŏr az Iſtennec orſzágat, es annac igaſ-
ságat es mind ezec meg adatnac tinektec. Ezt à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac eǵ igen ſzép, es ieles mon-
dáſa, melyben be foglallya es meg tanet minket re-
ménÿnkben, minemŭ rendnec kel tartatni minden dolgaink-
ban, es tellyes eletŭnkben. Két felé oſztya à dolgo-
kat, es meg ielenti, mellyiket kel elŏb miuelnŭnc es
mellyiket vtolban. Szŭkség peniglen minden em-
bernec azt meg tanulni, hoǵ tudǵa az ŭ cheleke-
detit bizonyos regulahoz ſzabni es az Iſtennec
tŏruenye ſzerent viſelni.

A Chriſtus rendet ſzab dolgainkba.

Két féle do-
logrul ſzól.

Es hoǵ iol meg erchétec ezt à mondáſt. Két
fele dolgokrul ſzól ebben Chriſtus. Lelkiekrŭl es
teſtiekrŭl. Azt akaria hoǵ elŏſzŏr es fŏ képpen, à
mi à lelke, arra uiſellyŭnc gondot, az vtan oſzton
à teſtiekre. A lelki dolgoc felŏl imezt mondgya.
Elŏſzŏr kereſſetec az Iſtennec orſzágat, es annac igaſsá-
gat, Holot tanullyuc meg mi leǵen az Iſtennec or-
ſzága es igaſsága, es mint kellyen azt kereſni.

Harom orſzag vaǵon è fŏldŏn. Elſŏ è uilagi.
Maſodic az ŏrdŏge. Harmadic az Iſteñec orſzá-
ga. E vilagi orſzag Iſtennec kilſŏ orſzága, mely-
ben ez vilagon à feiedelmec es birac altal, biria
es igazgattya az emberi nemzetet, à termeſzet
tŏruenyenec es az orſzágbeli tŏruenyecknec ren-
delése ſzerent. Mert mindē hatalom, es minden feie-
delemség Iſtentŭl vagyon, ŭ rendelte es hatta, hoǵ

Harom or-
ſzág uagyon
è fŏldŏn.

E uilagi or-
ſzág.

Rom. 13.

feiedelmec es birac legyenec, kiknec ſzauokat fogadgyac, tiſzteſséget tegyenec es engedgyenec az emberec. Errůl ez vilagi orſzágrul it nẽ ſzól vrunc. Mert à mit mond az minden kereſztyent illet, è vilagon kedig nem akaria hog mindennec orſzága legyen, auagy akarkies orſzagollyon, ha-
Prouer: 8. nem chac azoc, à kiket kiualt képpen rçia valaſztot az, à ki imigyen ſzól Salomonnal. En altalam orſzagolnac à kiralyoc, es az tőrueń ſzerzőc igazat vegeznec. A feiedelmec én általam paranchol-nac es az hatalmaſoc igaſságot ſzerzenec.

Maſodic orſzág az őrdőgnec orſzága, ki à
őrdőgnec orſzága. bůn miat, vralkodic es orſzagol minden embereken, valakic vionnan nem ſzůlettenec, auagy az vionnan ſzůletes vtan, ondoc bůnőkcel magokat meg főrtőztetuen, el veſztettec az Iſtennec malaſztyat. Azoknac mondga imezt à Chriſtus, Tì
Ioan: 8. őrdőg atyatul vattoc. Azokrul iria ſzent Palis, hogy fogua tartatnac az őrdőgtůl. Ezt az őrdőg-
2. Tim: 2. nec orſzágat mindenůt karhoztattya es rontya à Chriſtus.

Harmadic orſzág az Iſtennec lelki orſzága,
Iſtennec lélki orſzága. auag inkab orſzaglaſa, ki orſzágol az anaſzentegházban, az ů ſzẽt lelkenec, igeiçnec, es à ſzentségeknec altala. Biria es igazgattya az ů hiueit, hog à teſtnec keuansági, es à bůn, ne vralkodganac ů bennec hanem az ſzent Lélec Iſten, à hit, az Iſteni es atya-

fiui

inni ſzeretet, es mindenben engedgenec az Iſten akarattyanac, mely ũket iora es ſzentsègre vezérli. Errũl ez orſzágrul ſzol vala ſzent Lukáchnal idõzetõnc monduán. Az Iſtennec orſzága tibennetec vagyon. Errũl kezdę elaz ũ prædicallaſatis Luc: 12.
inigen, tanetuán, pœnitentiat tarchatoc, el kõzelget Iſtennec orſzága. E mai Euangeliombanis ezt parancholly a hog mindeneknec elõtte kereſsũc. Laſsuc meg azęrt, mint kel kereſni.

Mint kel az Iſten orſzágat kereſni.

Az Iſtennec orſzágat kereſi, à ki az aṅaſzent eghazban, melyben az Iſten orſzágol es vralkodic, es melynec kiuũle iduõſség ninchen, meg marad. Hitũnknec ęgic agazattya ez. Hiſzem à kõzõnséges kereſztyen aṅaſzenteghazat. Szũkség azert, hog minden valaki az Iſten nępe kõzze akarſzamlaltatni, ki vallyęc à hitetlenec gyũlekezetiből, es à hiueknec gũlekezetiben, à Chriſtuſnac paſztorsága alat talaltaſsęc. Tudgatoke mit monda az Iſten ſzent Ianoſnal? Iũietec ki én nępem à Babilonbol, es az ũ bũneibe reſzeſec ne legętec. Szent Pális arra inti à Corinthusbelieket, hogy à hitetlenekcel eg igat ne vonnanac. Chriſtus megint azt beſzélli hog az ũ iuhai idegent nem kõvetnec, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat. Szent Dauid kedig, gũlõltem, vgmond, à gonoſzoknac gũlekezetit, es ez eggyet kertem az vrtul, aztis kereſem, hog az vrnac hazába lakozzã

1. Az anyaſzenteghazba kel maradni.

Apoc 18.

2. Cor. 6.

Ioan: 10.

Pſal: 25.

Pſal: 26.

az én ęletemnec minden ideięben, laſsam az vrnac akarattyat, es latogaſsam az ũ templomat.

2. Az Iſten igeiet kel halgatni. Mat: 16.

Touabba, azis az Iſten orſzagánac kereſeſehez valo, hogy halgaſsuc az ũ ſzent igeięt. Mit haſznal embernec ha az egeſz vilagot meg nyeri es az ũ lelket el veſzti? Mint talalhaſsuc meg peniglen lelkũnknec iduoſſęget azt az Iſten igeięből erthetty ũc meg. Az tanęt meg reia, mint kellyen à teſtet ôldoklenũnc, es à leleknec birtoka ala vetnũnc. A nilatkoztattya meg, az Iſten orſzagára valo vtat. Bizonságot teſzen errũl ſzent Dauid, mikoron imezt beſzélli, az Iſten igeie felől. Az én labaimnac égő ſzouetneke à te iged, es az én vtaimnac uilagoſsága. Azert ſzerettem ã te parancholatidat fellyeb arannal es à draga kouęknel.

Pſal: 118.

3. A ſzentséięket kel gyakorlani.

Annac fölötte, gyakorta kel elnũnc à ſzentséiękcel, mellyec az Iſten keduęnec es malaſztyanac draga ſzent edęni. Nem keuannya ſem kereſi Iſtennec orſzágat, valaki nem gyakorlya az ũ ſzent fiatul ſzerzettetet ſzẽtségeket, nemis vralkodic auag nem orſzágol abban az Iſten. Mert azt mondgya Chriſtus, hogy à ki uiozñan nem ſzũletic uiztũl ſzent Lélektũl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. Ha nem ęienditec az ember fiánac teſtęt es nem iandgyatoc az ũ veret, nem leſzen ęlet ti bennetec. A ki peniglen ęſzi az én teſtemet es iſza az én veremet én bennem lakozic, énis ũ benne. A ki ęſzi czt

Ioan: 3.

Iohan. 6.

ẽkenéret, ő rőkcé él. Ezekből meg ertheti minden ember mint kellyen az Iſten orſzágat kereſni.

De hozza teſzi Chriſtus, hogy kereſsűc egésembe az ű igaſságátis. Mert valakiket orſzágábã hit Iſten, azokat megis igazetotta, es kilőmben ſenki meg nem nyeri az Iſtennec orſzagat, hanem az igaſság altal. A ki kedig meg nem igazult, ketség nelkűl nẽ az Iſten orſzagaba ualo. Ha kérded micheda igaſságrul ſzól, arrul, mellyel Iſten előt igazac vagyunc es igazaknac tartatunc, à hitnec es à parancholatnac meg tartaſanac altala. *Igaſságotis kel kereſni. Rom. 8.*

A teſti dologokrul auag ſzűkségünkrűl imigen ſzolla vrunc. *Es ezec mind meg adatnac tinektec.* Azt igéri, hog mi engedűnc az ű inteſénec előſzőr es fő képpen Iſtennec orſzágat es igaſságat kereſsűc, Iſtenbe bizunc, es ű tűle varunc, meg leſzen es meg adatic mi nekűnc azis à miuel élnűnc, azis à miuel ruhaznunc kellene magunkat. Meg aldatic à mi kezeinknec műkaia, es meg halgattatic à mi kőnőr geſűnc midőn imigen imadkozunc. A mi minden napi kenerűnket ad meg nekűnc mar Mődanaia ualaki ezec ellen. Sz: Pal ketség nelkűl kereſte az Iſtenec orſzágat. Kereſte Iacob patriarchais. Mire tanat hog ſz: Palis ehezet es ſzomiuhozot, Iakobis ẽra ſzűkőlkődőt, hog ſzintẽ Aegiptusba keſzé- *Igéret ez uilagi ſzűkségünkrűl.* *Miert ſz: Pál kőnec nehez ſzentec. 1. Cor. 4.*

Gene. 42. 46. tettec gabnaert kűldeni? Sőt végre mind maganac mint haza népenec oda kelletec menni, hogy à nagehségtűl meg menekedhetet volna? Kőnyű erre meg felelni. A Chriſtuſnac igereti ſenkit meg nem chal, mert ű igaſság, es ſoha nẽ hazudhat. De ű tudga mikor mit kel nekűnc ádni, es nem à mi eſzűnktűl, hanem az ű bőlcheségetűl kerd abban tanachot. Valamikor kőzőnséggel è vilagi iokat igerminekűnc, mindenkoron oda kel azt ertenűnc az igerethez. Ha, es à menire iduőſségűnkre leſzen. Mert é vilagi aiandekoc, nem vgy adatnac nekűnc Iſtentűl, hogy akadéki, hanem hogy ſegetségi legenec à mi iduőſségűnknec. Miđőn azert latuán, hogy à beuelkedes nem lenne iduőſségűnkre, ſzűkséget bochat reianc Iſten, nem chelekedic az ű igereté ellen, hanem vgy viſel gondot reianc, mint az mi iduőſségűnc keuanńa. Lam mi magunkis meg koplaltattyuc neha haſunkat, mikorő ńers à gomrunc, es valami nehezséget erzűnc teſtűnkben. Vallyon miert miuellyűc azt? Hogy meg emészte à gomor, az benne valo gonoſz nedueſséget, es iob egeſségűnc legyen. Azonképpen az Iſtenis, ha ſzűkőlkődtet es koplaltat neha minket, tudgyad hogy nem oly igyekezettel miueli, hogy el veſsen előle, auagy ęhel őllyőn meg, hanem hogy iduőſségűnknec akadekit, mellyec à beuelkedesből kőkeznęnec, el tauoztaſsa tűlűnc. Vagy beuelkedűnc

Mint iger Iſten ezuilagiakat.

dűnc, annakokaert vagy ſzűkőlkődűnc, mind io neuen es hala adſsál vegyűc Iſtentűl, vgy mint ki tudgya mi nelkűl ſzűkőlkődűnc, es mi legyen io iduőſségűnkre. Szolgallyunc ű neki ne ſzolgallyunc à Mammonnac. Veſsűc ű benne remensségűnket, es ű tűle, nem az mi ſzorgalmatoſságunkbol variuc az mi taplalaſunkat. Kereſsűc az Iſtennec orſzágat es igaſságat, es chac meg ſem tudnoic gondolni, honnét meg leſzen à mi teſtűnknec taplalàſa, es ruhazattya. Miképpen Illyeſnec, kinec az hollo kenyeret es huſt, az Angyal pogachat es vizet hoza, midőn ű ingyen ſem varta volna. 3. Reg. 17. 19.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENHATO DIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach, az ű Euangeliomianac VII. *réſzeben irta meg.*

AZ *időben, megyen vala* Iesus, *à Naim neuű uárasba, es mennec uala ű uele ſoc tauetuányoc, es nagy nep. Midőn kedig à uaraſnac kapuiaboz kőzelgetne, Ime egy hàlot uitetic uala ki,*

ãz ũ annyanac egyetlen egy fiã, es ez ôzuegy uala, es uas rasbelinep ſoc uala uele. Kit mikor az ur latot uolna, kõ nyôrûle raita, es monda neki: Ne ſiry. Es oda iaruluan illete à ſzeliyet. A kic kedig uiſelic uala, meg allanac. Es mõ da: Iffiu, mondom teneked, kely fel. Es fel ùle à balot es kez de ſzolni. Es ada ũtet az ũ annyanac. Mindnyaian kedig meg felemlenec, es dichôetic uala az Iſtent, monduán: Nagy Propheta tamadot mi kôſztũnc, es az Iſten meg latogatta az ũ nepet. Es ez à hir ki ſzarmazec az egeſz Sidoságba ũ felôle, es mind à ſzomſzed batdrokba.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

EZis à Chriſtuſnac eg̃ ieles choda tẽtele, mely netalam ſoc embereknec velekedeſec ſzerent, chac azt az ôzuegyet illette, k' inec fiát Chriſtus fel tamaſztà. De mi el higgyũc hog̃ feienkẽt mindnáiunkat illeti. Mert azt bizonettya hog̃ à Chriſtus vg̃ akaria magat eſmertetni mi velũnc mint eleuenétô, vigaſztalo: es igaz papi feiedelẽ: Ki valoba kõnôrûl mi raitunc, miképpen it kõnôrûle az ũ fiatul meg foſztatot aſzoniallaton: Es mint az ôrdôgnec, bũnnec halalnac meg rontoia. Mert fel tamaſzta, az ôrdôg iregſegébôl es à bũn altal è vilagra be iôt halálbol, az meg holt iſiat. Eſmeriũc tahat ũtet ebbôl, es egyeb choda tetelibôl, es batorsàggal iarullyunc à kegélem ſzéknec eleibe, hog̃ irgalmaſságot nyeriũnc, es kegyelmet talal-

Heb. 4.

talallyunc alkalmas ſegetségre. Ezt kelſomma ſzerent, ebből ez Euangeliombol tanulnunc. Melyből harom tanulságot vegyünc. Elſő leſzen à halalrul. Maſodic az halottaknac temeteſérül. Harmadic az halál ellen valo vigaſztalaſokrul.

Elſő Tanulſag.

Michoda, es honnét vagyő az halál.

IMegy *halot uitetic uàla ki.* Nyiluan valo emlekezet vagyon ít à teſti halalrul. Mely nem egyeb, hanem à léleknec à teſtül el valáſa. Kit nem az Iſtẽ teremtet. Mert Moyſes nem ſzamlallya à halált az Iſtentül teremtetet allatoc közzé, Hanem mint à bölch mondgya halhatatlanul teremtette volt Iſten az embert, az ő haſonlatoſsagának abrazatyara, de az ördögnec iregsége miat iöt be az halal è vilagra. Bizon dolog azert, hogy az ember halhatatlan lött volna, ha az ördögnec engeduẽn, bünt nem tött volna. Vgánis az Iſten feńegeteſe ſem kilömbẽn ſzól, hanem hogy ha ęſzic à meg tiltot almába Adam, vgy hal meg. honnét à kouetkezic, hogy ha nem ött volna, meg ſem holt volna. Az ördög azert à halalnac alkotóia, es oka à bün, ezis kedig vgyan azon ördögtül vagon, ki eleitül fogua bünt teſzen, es az embertis bünre kiſztetę. Es igaz egy ember altal (Adamrul erched ezt) iöt be à bün è vilagra, es à bün altal à halál: Es eképpen minden emberekre el hatot à halál, miert hogy mindnyaian vetkeztünc. Im

Sap. 2.

Az ördögtül à bün miat vagyon az halál.

1. Ioh. 3.

Rom. 5.

Mindennec meg kel halni Heb: 9. Rom. 6.

Immaron, annakokaert, à bűn vtan, el vagon vegezue hogy minden ember meg hallyon. Mert à bűnnec meg kel az ű ſzoldgyanac adatni, az peniglen à halal. Midőn azert valamely halottat lacz gondold meg, hogy rőuid napon teis ollyan leſz à minemű az moſtan. Es valamikor az regen meg holt embereknec tetemekre tekénteſſ, mindaha eſzedbe iuſson, hogy nem ſocidó mulua arra iut tenekedis igyed, à mire azoknac iutot. Es eſzeket à végre ſzűkſég ertenünc, hogy à halalnac emlekezeti, vtaltaſsa velünc à bűnt, illyen nagy romlaſnac az az, à halalnac raitunc valo vralkodaſanac okat.

Mihaſzon benne hogy ertyűc halandoſagunkat.

Ecclē: 7. Nem ôc nelkűl mondgya imezt à bölch, Emlekezzél meg à te vtolſo dolgaidrul, es örökce nem vétkézel. Ketſég nelkűl à kinec ſzűntelen elmeiçbe forog à halál, ſoc gonoſztul meg tartoztattya magat, kitűl azoc nem tartoztattyac, à kiknec nem gyakorta iut eſzekbe hogy meg kel halnioc. Kiualtképpen ha meg gondollyác, hogy ſemmi bizonosb dolog annál nem lehet, hogy meg kel halni, de ſemmi bizontalanb az halalnac oraianal. Hań embert lattunc es hallottunc ollyat, hogy io egeſsége volt, még chac feie ſem fait, es midőn ingyen ſem vçlte volna, akcor kertec meg lelkét tűle. Vgy iara ama kazdagis, ki é vilagnac minden iauaiban beuelkedűçn, hoſzu eletet igéruen maganac, es kedue ſzerent akaruán lakni, imillyen ſzót halla. Bolondez

Luc. 12.

çiel

ſiel meg keric à te lelkedet. Szũntelen ſzemũnc elõt forogion azert minekũnc à halal, es ſoha el ne feletkezzũnc rulla, hogy meg kel halnunc valamikoron. Es ki tudgya ha nem ma, auagy ezen oraban auagy inkab ezen ſzem pillantasbanis?

Masodic Tanulſag.

EGy halot uitetic uala ki &c. Es à uarasbeli nep ſoc nala uele. Vegyũc eſzũnkben it, hogy à regiec nagy tiſzteſſeggel temettec, es ſokan keſertec à koporſohoz azũ halottokat. A leleknec, melynec à teſt lako helye volt, halhatatlanſagaert, es à teſtnec kõuetkezendõ fel tamadaſaert. (Nem chac à Sidoknal, kic Iſten népe voltanac, tartatot meg kedig à temetéſnec tiſzteſseges, es pompaual valo modgya, hanem à poganoknalis, kiualtképpen az Romabelicknel. De hadgyunc beket à poganoknac, ſzollyunc azokrul, à kic Iſtennec kedues ſzolgai voltanac. Abraham Patriarcha, hogy tiſzteſséges helyen temethette volna Sarat az ũ feleſeget, es az vtan maganakis, maradekinakis bizonyos temetõ koporſoia lõt volna, négy ſzaz ſicluson (melyſomma, à mint nemellyec ſzamlallyac, két ſzaz forentian teñe mi nalunc) võn egy mezõt, az Hethnec fiatul, lakob az ũ ſzerelmes feleſegenec Rachelnec ſiret, nem chac tiſzteſséggel temete, hanem egy

A Regieknec ſzep modon ualo temetéſec.

Gen: 23.

Gen. 35.

kõue-

Gen.. 50. kővetis tőn koporsoiara, őrőc emlekezeri t. Ioseph meſze Aegiptusbol à Chanaan földere nagy ſereg gel hoza ki meg holt attyat, es az ű eleinec koporſoiaba ſzépen temete űtet. ű magais nik oron meg hala meg parãchola atyafiainac, hoģ midőn az Iſtẽ meg latogatnáia es Aegiptuſnac inſegéből meg ſza badetanáia űket, ki hoznaiac vellec az ű tetemit. A mi vrunc Ieſus Chriſtus, noha ſzőrny ű halalt ſzenuede, mind az altal à prophetánac mondaſa ſzerent nagy tiſzteſséggel temettetéc, Arimathiai Ioſephtűl, es Nicodemuſtul. Tőbbeketis talalunc effele peldakat à ſz: irásbã, mellyekből meg teczic, hoģ à regi ſzent iamboroc, egyebeketis ſzępen temettenec, űkis tiſzteſséggel akartànac temettetni.

Gen: ultimo.

Eſa. 11.

Ioan: 19.

Kereſztyeni ſzokás à temetesbe.

Mely ſzokás à kereſztyenec kőzőttis meg tartatot mind addiglan, még à hitnec eggyeſsége, az Iſteni es atyafiui ſzeretet bennec beuelkedet. De ez moſtani időben, minec vtaña mind à hitſ-mind egyeb io meg fogyatkozot kőſztűnc, arra iutot igyűnc, hoģ chac nem az Scityabelieknec kegyetlen oktalanságoc ſzerent chelekednec nemellyec az ű halottokcal. Mely Scityabeliec kőzőt, à mint Herodotus, es ſzent Hieronimus iriác, ollyac voltanac, kic az ű ſzűleieket es attyokfiait, meg ſem hattac halni hanem mihelyen meg venhettenec, az zonnal meg őltec, es meg őttec űket, azt monduán, hogy iob volna hoģ űc enneiec meg hogy nem

Az Scitiabelicknec oktalan temeteſec

mint

mint à fergec. A Tibarenuſoc kedig, az meg uenhedet emberekét fel akaſztottac. Az Hircanuſoc fel eleuenül, à madaraknac es ebeknec vetettec. A Caſpiuſoc, az halottakat, ki hantac à vadaknac.

Illyen gonoſz es iſzonyu erkölchöt akarnac, en azt hiſzem, elö venni, à kic az mi eleinknec io ſzokaſokat meg vtaluan, meg foztyac az tiſztes ſéges temetéſtül à meg holt kereſztyeneknec teſtekét. Mit haznál, azt beſzellic, à halotnac, vagy azoknac ſzokaſága, à kic üret köuetic, vagy à papoknac enekleſe, vagy à ſoc gyertya, vagy à harangoc zöngeſe, vagy az, hogy à czinterembe temetic üket? ü ebben ſemmit nem hal, ſemmit nem lat, es ſemmit nem tud. De mi ezeket ne halgaſuc es ne köueſsüc. Mert ha à poganoc es à Sidoc böchületben tartottac, es ſzép modon temettec, az ü attyok feknac teſteket, es erösen meg büntettec azokat àkic valamikor az halottaknac koporſoiokat fel bontottac, meniuel inkab illic, hogy az mi atyankfiait, kic à Chriſtus teſtenec, (mely az anyaſzenteghaz) tagiai, es mikoron éltenec, az ü teſtec à ſzent Lélec Iſtennec temploma es lako helye volt, kereſztyeni pompaual es tiſztelségesen temeſsüc? Tudhuan hogy itilet napian, vgyan ezen teſtben à ki bel temettetnec, nagy dicsöségben az öröc eletre fel tamadnac. Mert ennec à vallaſnac bizonyeſára miuellyüc à kilsö pompat à temetesben.

Az eretnekek nec az tiſztes ſéges temetés ellen ualo mondáſoc.

Mire ualo à temetéſnec pompaia.

Annac

Mit kel miuel ni à temetes-kor.

Annac okaert è Naimbelicknec peldaiokat kőuetuęn, őrőmeſt el menńűnc à holt teſtekcel à temeteſnec helyere. De meg laſsuc, hogy otſe-gyűnc heuolkodoc, hanem miuellyűnc valamit. Leg előſzőr kedig, ki ki mind miuellye meg azt,

A gyáſzruharul.

à mi űtet illeti à temetéſnec ſzer tartaſaban. Mert embernec ſzűlei, gyermeki, haſas tarſa, attyafia, rokoni, hazanépe gyaſz ruhat ſzokot viſelni, es az ű ſziuőknec belſő ſzomoruságat, è kilſő gyazlàſsal, es à mellet ſiraſsal kőńuezeſsel mutatni, es bizonyetani. Talam azt mondgya valaki hogy nem kellene ezeknec lenni, miuel hogy vgy tecznęiec, mintha tellyeſseggel tiltanaia Chriſtus az halottakon valo ſiráſt, midőn imigyen ſzol az őzuegy aſzonnac. *Ne Siry.* De nem tilta. Mert űnnen magais, à mint ſzent Ianos iria ſira Lazárnac halalan. Abrahamis ſirata az ű feleſeget Sarat, Iakobis, Ioſephet, alétuan hogy à vadac meg ſzaggattac volna űtet. Ioſephis hét egeſz napig, mind azokcal àkic vele iőttec vala Aegiptusbol, nagy ſiraſt tőn attyan es vgy temete el űtet. Dauidis igen keſergę; Abſolonnac meg őletęſet. A ſzent iras kedig, nem chac nem tiltya, hanem parancholyais az halottakat képes ſzerent valo ſiráſsal ſiratni. Fiam, azt mondgya à bőlch, kőnyuez az halotton, es mintha nagy nyaualyàt ſzenuettél volna, vgy keſzdgy ſirni. Szokàs ſzerent fedezd be az ű teſtét, es meg

Illike ſiratni az halottakat

Gene. 23.

Gene. 50.

2. Reg. 19.

Parancholtatic az halottaknac ſiratáſa.

Eccl. 38.

ne

ſijam iaj, hi gyelkedgje artvelem hogyerek
azaz halalra adgjam.

ne vrallyad temetéſet, ſiraſd ũtet az ũ erdeme ſzerent. Szabad azert, mind gyáſzal mind ſirataſsal kõuetni azoknac holt teſteket, kiket midõn çltenec ſzerettũnc. De meg láſsa minden ember, hogy à mint à bõlch int, akarkites az ũ erdeme ſzerent, es ne kilõmben ſiraſson. Vgy hogy, ha lſtentelen, gonoſz ember volt az, à ki meg holt, annac lélki halálat, az az, karhozattyat ſiraſsa inkáb, hogy ſem mint ez vilagbol valo ki muláſat. Ha kedig lſten ſzõ ember volt, nem kel annac halalan ſirni, kinec ſzemeirũl lſten minden kõñ hullatáſt el tõrlõt: Nẽ kel azert fekete gáſz ruhat viſelni, kinec lelke ſzép fehér ruhaba ál az lſtennec ſzéki elõt, hanem inkab ſzõlni kel raita, hogy lſtennec kedvébe ment ki ez vilagbol, es minden nyomoruſagoktul meg ſzabaduſuan, az õrõc dichõſégnec helyere iutot. Mi képpen Chriſtuſis ſzól uala tanetuañinac, midõn az ũ kõuetkezendõ halalának emlekezetiert ſzomorkodnának, monduan. Ha ſzeretnetec engemet, altalan fogua õrvẽlnetec, mert atyamhoz megyec. Nem azert kel tahat ſirni, hogy meg holt ez illyen ſzent iambor, hanem mi magunkert. Hogy meg foztattunc ũ tũle, hogy gond viſelõnktũl el maradtunc, es aruaságra iutot igyũnc. Hogy ki veteret kõzzõlũnc az, à ki ſokaknac haſznalhatot, es az añaſzentegházhoznac ſzolgalhatot volna, vagy tanetaſáual, vagy egyeb képpen valahogy.

Mint kel az halottakat ſiratni.

Apoc. 7

Ioan: 14.

Magunkért ſiriunc az iamboroc halálan.

Effele ſiras meg engedtetic az emberi termeſzetnec, mely hailando à kőnyőrűleſre, meg indules haborodic raita, midőn felebarattya el valic tőle, nem chac à halál miat, hanem ha meſze vtra megyenis. De ittis eſzébe vegye akarkies, hogy ez illyen ſiraſnac ſem kel hoſzunac auagy veghetetlennec lenni, hanem meg kel magunkat, az menire lehet merteklenűnc. Miképpen à bőlchis int reia, hogy ne touab, hanẽ egy auagy két napon ſiriunc à mi halottunkon. A kőuetkezẽdő fel tamadaſnac emlekczeti, meg vigaztalhat minket, ha meg gondollyuc, hogy à kic meg halnac, megint fel tamadnac, es à kic moſt el valunc egymáſtul mindnyaian éggyűue gyűlűnc az őrőc bironac ſententciaiat hallani, es egyetembe be megyűnc az ISTENNEK orſzagába. Igy vigaſztal minket ſzent Pál is monduán. Ne ſzomorkodgyatoc vgy mint azoc, à kiknec reménségec ninchen, az az, kic nem remellic à fel tamadáſt. Mert ha hiszűc hogy à leſus meg holt es fel tamadot, azonképpen az ISTENIS azokat kic à IESVSBAN el nyugottanac, ű vele egyetembe elő hozza. Illyen ertelemmel mondgya vrunkis az őzuegnec, ne ſiry: tiltya az fölőtteb valo es mertekielen ſiráſt. Auagy talam azértis, mert vgyan nem volt oka miert ſirt volna, holot az ű haingyen maid fel tamadando vala.

Mertekletes legyen à ſiras

Eccl. 28.

A fel tamadasrul.

1. Teſ: 4.

Mi-

MIkor valami fő embert temetűnc, az tőb dolgoc kőzőt, eztis ſzoktuc miuelni, hogy czimert fel irattyuc es fel teſzic koporſoiara, mintha azt mutogatnoioc aual, hogy elteben iol viſelte magat, es io modon iárt el az ű tiſztiben. Mert az czimert, az ioſzágos chelekedetnec bizonſagára ſzoktac adni à feiedelmec. Annac fölőtte, oratiotis ſzoktac mondani à temeteſnec ideien, az az, valamely tudos ember, az ot valo kőſség elől, ſzól beſzél à meg holt ember felől, dicheruen ű tet, es az ű iamborságat, ſ-ioſzágos chelekedetit elő ſzamlaluán. Hogy à halgatokat, vgyan azon iamborságnac es ioſzágos chelekedeteknec kőueteſere indecha, es ennec peldaiabol mutaſsa meg nekic, miut kel az ű hiuataloknac tiſztiben el iarnioc.

Az halottasnac czimerekről es dicheretkről.

CEs miképpen (midőn meg kereſztelkedűnc, egő gyertya adatic keſzűnkbe, azonképpen à temeteſnec ſzertartasábanis ſzőuetnekeket es gertyakat ſzoktunc az halot elől uiſelni. Añac bizonſagára hogy az hitnec vilagoſsága, es az ſzeretetnec tűze, meg nẽ alut hanẽ mind vegig meg marat ű benne. Semineműu teueligeſnec ſőtetsége es alnakságnac árnyéka, meg nẽ homalyoſettotta az ű lelket. Ezec

Miert uiſelűnc gyertyat az halottac elől.

Az halottakért ualo imadkozásrul mind ſzent nap utan halot tac napian ſzolluné beuén.

mellet,ot vagyon az mi lélkünknec io indulattya bol es io akarattyabol ſzarmazo könörgeſis, nyugodalmat es iduoſſéget keuanüc es kerünc Iſtentül az holt embernec,kit hogy miuellyünc vgã à termeſzetis keſzeret reia. Innet vagon hogy még azokis à kic tagadgyac haſznoſnaclenni; az halottakért ualo könörgéſt, nem türhetic, hogy ne könörgenenec. Mert midön hallyac valakinec halálat, imezt ſzoktac mondani. Iſten irgalmazzon ſzegénnec. Vgyan akarattyoc ellenis à termeſzetnec titkos ereie, iót mondat es imadkoztat ü vélec: Az ha-

A harangozás mire ualo

rangozás arra valo,hogy à kic hallyac, imadkozzanac à meg holt emberért. Hogy egybe gyüllyenec à temetéſnec ceremoniaiara. Es hogy à harangoknac zöngéſe, eſzekbe iutaſsa az Iſtennec trombitaiat, mely midön zöngeni fog, fel tamadnac az halottac az itiletre.))))

Mi idötül fogua ualo ezec é Ceremoniac. Eccl: Hier:

Ezecpeniglen à kereſztyen modra valo temetéſnec Ceremoniai, oly igen regiec, hogy nem ketelkedhetem benne, hogy még az Apoſtolocnac ideigenis löttenec volna. Mert Dioniſius,Areopagita, ſzent Pál Apoſtolnac tanetuanya nagy reſzet elö ſzamlallya, es azt iria, hogy ü ideigében, à halottat à templomba vittec, es ot le teugen, ſoltart enekeltenec es imadtanac grrette. Annac vtanna dicherte ütet valaki,à teſtet olaiał meg kentęc es vgy temet-

temettec el tiſzteſseges helyen, ot à hol azon rendbeli embereket ſzoktanac volt temetni. Mert abbanis valogatas volt, es kinec kinec mind az ũ rendiſzerẽt adatot temetõ hely. Attul fogua mind eddiglen ẽltenec à kereſztyenec, elnekis ez illyen ſzep aietatos ceremoniakcal. Mellyeket à kic meg vtalnac, akarmint dichekedgenekis benne, hogy Euangelicuſoc, bizony tauul vannac az Iſtenes es aryafiui ſzeretettel meg ekeſettet ẽlettũl. El ſzakadtanac à régi Patriarchaknac: kiralyoknac, es egyeb ſzent iamboroknac peldaioknac kõueteſétũl. Kic mindnyaian magoknakis egyebeknekis tiſzteſéges temeteſekre gondot viſeltenec, es az ũ eleiknec koporſoiokban temettettenec. Azoktul meg válua, à kic valami kiualtképpen valo Iſtentelenſégel eleteket meg fõrtõztettẽc, mert azokat aual fenyegeti Iſten, hogy nem leſzen attyoc koporſoiokban temetéſec. Mikeppẽ Hieremiaſnal feniegeti vala az ũ tũle el tauozot es az õrdõg vtan indult baluanyozokat. Es effele temeteſt, mely az régi temetõ hely kiuũl lõt, ſzamar temetéſnec neuezi az iras. Mellyel temettetẽc Ioachim kiralys az ũ Iſtentelenſegéiert, à mint Hieremias meg prophetalta volt ũ felõle.

A gonoſzoc nem temettetenec attyoc koporſoiaban

Hiere: 19.

Szamar temetés.

Hier: 22.

Mikoron peniglen ã temetésben, effele ceremoniac leſznec, az minem ũekrul moſt ſzollanc,

A temetéskor mirũl kel gondolkodni.

ſzûkség hogy à kic ot vannac gondolkodgyanac ez ielen valo eletnec rôuid voltárul. Es vgy tarchac magokat, mintha az halot, imigyen ſzollana nekic. Ma nekem, holnap tinektec. Szûkség hogy eml kezuen az halandóságrul, io ideign keſzûllyenec halalokhoz, à pœnitencia tartaſnac altala. Halgaſsac es vegyec à bôlchnec imillyen intéſet. Ne hallazd à te pœnitenciadat halalodig. Vgy kôuetic haſznoſon à koporſohoz az halottakat, es vgy leſzen iauokra nekic à temeteſéknec gyakorlatos nezéſe.

Eccle: 38.

Eccl. 18.

Harmadic Tanulſag.

Az halàl ellen ualo uigaztalas.

MIkèppen vrunc vigaſztallya vala az ôzuegyet, mely az û egyetlen egh fianac halálat ſirattya vala, monduán. *Ne ſiry.* Azonképpen ſzûkség hogy mies mindenkoron keſzen tarchuc az halal ellen valo vigaſztalaſokat, ſe az halalnac felelme minket meg ne rettenchen, ſe az mieinknec halalokon, fôlôtteb ne bankodgyunc.

Meg mondôc ez elôt, hogy az emberi nemzetnec ellenſége, az ôrdôg oka az halálnac. û hoſzta be azt è vilagra, à bûnnec altala. Ennec à kegyet-

gyetlen ellenségnec, ellene allata, az ũ titkos ôrôc tanachabol az ISTEN azt à ki erôsb annal, az ũ szerelmes szent fiat, hogy az mérges kigyonac fejet, az ôrdôgnec hatalmasságat, à bũnt es az halált meg rontanaia. Kit choda képpen miuele meg. Tudni illic imigyen, hogy ũ à ki bũnt nem tôt vala, mi erettũnc bũnne lôn, az az, à bũnért valo aldozatta, es vgy tôrle el à bũnt, es à bũnrûl ellenũnc iratot kéz iráft. Touabba, az mi halalunkat meg haluán meg ôle, es eletũnket fel tamaduán meg ada; Midôn az ũ fel tamadasában, az halal el nyelettetéc gyôzedelemmé. Vgy hogy noha à testi halallal moftanis meg kell halnunc, de immar à léleknec az testtûl valo el valáfa, nem annera halal, mint az halalon valo gyôzedelem. Mert mihelyen à mi lelkeinc testünkbôl ki szabadulnac azonnal az ISTEN széki, es az artatlan baránnac eleibe mennec. Holot feiér ruhakcal, (mellyec az veghetetlen ôrômet es halhatatlanfagot ielentic) be fedeztetuen, es palma agát az halalon es minden nyaualyan valo gyôzedelemnec ielét) kezekbe viseluen, vigaságos éneket énekelnec az Vr ISTENNEC monduan. Dicheret à mi Iftenũnknec es à barannac.

Az ôrdôg elen, Chriſtus allattatot. Luc. 11.

2. Cor. 5.

Col: 2.

1. Cor: 15.

A teſti halál, gyôzedelem.

Apoc. 7.

Nem chac lelkeinc maradnac peniglen meg mind ő rőkcé, hanem teſteinkis fel tamadnac à főld nec porabol, es lelkeinkhez eǵ gyeſűluęn veghetet len bodog ęletet ęlnec meńorſzágban. Errűl ſoc bizonſagunc vagyon à ſzent irasban, de mi à ſoc kőzzűl, chac keueſet hozzunc moſt elő. Chriſtus imigyen ſzolla ſzent Ianoſnál. Bizony modom tinektec, el iű az ora, midőn az halottac hallyac az Iſten fiánac ſzauat, es à kic hallyac, meg eleuenednec. Marthais vallya vala, hoǵ Lazar ha nem előb, az vtolſo napon fel tamadando volna. Iob kedig, la mely batorſaggal varia, az ű teſtenec fel tamadáſat. Tudom, vgymond, hogy az én meg váltom él es az vtolſo napon à főldből fel tamadoc. Es megint meg kőrnyekeztetem az én bőrőmtűl, es az én teſtembe meg látom az Iſtent. Es hogy errűl à teſtnec fel tamadaſarul bizonyoſsa tenne minket à mi vrunc, eltébe harmat, halala es fel tamadaſa koron ſoc halottakat oluaſsuc hogy fel tamaſzta. Es az halalt, à fel tamadaſnac bizonyos voltaert, alomnac neueze.

Teſtűnc fel tamad.

Ioan: 5.

Ioan: 11.

Iob: 19.

Matth. 9. Luc. 7 Iohan. 11. Matth. 27.

Nemkel à halaltul féłni.

Nem illic azert az halaltul igen félnűnc, miuel hoǵ chac ideig leſzűnc à főldnec gyomraba, es egy keues idő muluán, ketſeg nelkűl fel tamadunc, es ez el mulando helyert, őrőc ęlet, è vilagiakert,

men

mennyei iocadatnac minekünc. Auagy talam az nehez hogy midön meg halfzel hagod baratidat es esel ualol ü tülöc? Sötakoron mégy à te igaz baratidhoz, à fzent angyalokhoz, patriarchakhoz, prophetakhoz, es mind azokhoz, kic az Iftennec fzene latafaban gyönyörködöuen, bodog életet élnec. E földön valo baratidtul fem vgy tauozol el, mintha foha nem volnal üket latando, mert meg la tod itelet napian, es az Iftenec menyei orfzagaban. *A halalkor megyünc igaz baratinkhoz.*

Az mi fzüleinknec, atyankfiainac baratinknac halalan fem kel földötteb kèfergenünc, hanem imigyen vigafztallyuc magunkat, midön à termefzet hofzu firáfra es bankodafra indetana minket. Leg elöfzör gondollyuc meg az Iftennec akaratyat, hogy ü fzent felfegènec akarattyabol löt es törtent annac halala à kin firunc es kefergünc. Mert ha igaz hogy még az feiünkön valo haiunkis mind fzamlálua vagyon Iftennel, es hogy chac egy fzör fzal fem efic el feiünkrül az mi menyei fzent atyanknac engedelme nelkül (igazis kedig mert Chriftus mondafa) menyuel inkab nem hal meg fenki az ü akarattya kiuül? Lam az imadfagban azon keriüc vrunkat, hogy mikeppen menyben, azonkèppen è földönis az ü akarattya legyen, ne hazudgyunc tahát, hanem fzabiuc az ü akarattya- *Egyebeknec halalan ne kefereg iünc.* *1. Vigafztalas az mieinknec halalan.* *Luc. 12.* *Luc. 21.* *Iften akaratya nelkül fenki meg nem hal.*

hoz magunkat, es ſzenuedgyűe bekeſéges ſziuel azt, à mit tudunc hogá az ű keduéből es io akaratyabol tőrtenic. Kiualiképpen miuel hogy tudgúc, hogy ű érti mi legyen embernec iduőſsegére ſ- mi nem, es azert, ſokakat auégre veſzen ki io ideien è
Sap. 4. uilagbol, hogy gonoſza ne leheſsenec, es à mint az bőlch mondgya hogy à gonoſság el ne valtoztaſsa az ű ſziuőket. Kit ha meg gondolnánc, nem chac kęſerű banatra nem adnoioc magunkat, azoknac à kiket ſzeretűnc halalokęrt, hanem inkab halat adnanc rulla, hogy ę gárlo világbol, oly helyre viretetnec, holot ſoha nem eshetnec es ſemmi gonoſságot nem miuelhetnec.

2. Vigaſztalás. Touabba ezis vigaſztalhat minket ha meg gondollyuc, hogy à mi atyankfiai io hitben, pœnitencia tartáſsal, io keſzűlettel, es Iſtennec malaſztyában holtanac meg, es annac okaert meg haluán ez világnac, ęlnec az Iſtennec. Oly helyen vannac, à hol iol vagón nekic dolgoc. Chriſtuſnac imillyen mődaſa kent. A ki en bennem hiſzen, ha meg halis él.
Ioh: 11. Inteni kel à beteget, à halalhoz uz- lo keſzűletre Hogy kedig ebben é vigaſztalásban reſztűnc leheſſen midőn lattyuc hogy valaki à mieinc kőzzűl à betegſęg miat meg kezd fogatkozni, minden ſzęp inteſinkel, es ha ſzűkſęg feddeſűnkelis arra keſzerechűc űtet, hogy io es kereſztyen modon keſzűlıyon halalához. Fel feguerkezteſse lelket hittel es Iſtenben valo bizodalommal, à pokolbeli őrdőgnec

nec keſerteti ellen Iſtenęhez terien pœniteciat tarchon, meg gṍ̃ec, es az vr vachoraiat hozza uegę.

Annac fṍlṍtte, talam az ſem haſzontalan leſzen à mi vigaztalaſunkra, ha eſzũnkbe iut, hogy akar mint ſiriunc, akar mint iaigaſunkis, aual hatra nem hozzunc azt, à ki mi tũlũnc el vitetet. Mi megyũnc ũ vtaña. de ũ mi hozzanc nem tér. Midṍn Dauidnac kis fiachkaia, mellyet Vriaſnac feleſege ſzült vala nekí, meg betegedet volna, kṍnyṍrge Iſtẽnec ęrette hogy meg gogulna, es à fṍldre vetuęn magat bṍitṍle. De haluán hogy meg holt volna, fel keluęn à fṍldrṍl, ſzép ruhàba ṍltṍzec, meg moſdęc es ęuec. Mellyet latuán, mondanac neki az ũ ſzolgai. Mí dolog ez à mit miuelel? A gyermekert még ęle bṍitṍlęl es ſiral, midṍn kedig meg hala, fel kelęl es ẽuél? Monda nekíc Dauid. Azert miuelem azt, mert ezt mondom vala magamba, még el vala: ki tudgya, talam az vr Iſten meg adgya ũtet nekem, es élni fog. De moſtã immar hogy meg holt, miert bṍitṍlnec? Vallyon viſza hihatome ũtet? En megyec inkab hozzá es ũ meg nem tér. Lato de hogy à Prophetais illyen vigaſztaláſt talala magánac, fia halalábol kṍuetkezendṍ bánattya ellen.

3. Vigaſztalás.

Nem hozhatyuc viſza az halottakat.

2. Reg. 12.

Ezeknec vtanna, amazzalis olthattyuc magunkban à ſzomoruságot, ha elmęnkbe forgattyuc, hogy à holt embernec ſemmit nem haſználũc,

4. Vigaſztalas.

es

Magunknac artunc à banattal.

esmagunknac ſokat ártunc à ſiráſsal es banattal. A ſzomoru lélec, meg ſzaraſztya embernec tetemit, azt oluaſsuc à bolchnęl Es ſzemeinkel laty ũc mely igenmeg fogyatkoztattya embert, à nag keſerũſeg.

Prouer: 17.

lob azert kivetnũnc ſziuũnkbol à banatot, es à mi be egęb nẽ lehet azt bekęuel ſzenuednũnc. A fel ta madaſrũl, es annac emlekezetiból ſzarmazo vigaz talaſrul ez elõt ſzollanc, annakokaert nem ſzũkſeg vionnan ſzollanunc. Hanem tekenchũc az hiſtoríanac ſzerit, es mi modon lõn ennec ez iſiunac fel tamaſztáſa.

Mind tamaſztatec fel az iſiu.

Oda iaruluan, illete Ieſus à ſzellyet. Az az, azt à mibe à teſt fekſzic vala, kit à kõſeg ſzeni Miha ly louanakis hi. Az ũ illeteſeuel, azt bizonettya, hog az ũ emberi teſte volt, aż eſzkõz, mely altal mind teſtũnknec lelkũnknec ęletet es fel tamadaſt ſzerzet. *Es monda. Iſiu mondom teneked kely fel*, Es fel kele az halot. Tanuld meg innet, hog Chriſtus

Chriſtus erõsb az halalnal.

erõsb es hatalmasb az halalnal, es hog az ũ beſzede, ęletnec igęie. Es kezde ſzolni. Hog ńiluan lenne az ũfel tamadáſa, es mindenec meg eſmerneiec, mozgodaſabol, fel ũleſébõl, es ſzollaſabol hog valoba ęlne.

A choda tętelnec haſznai.

Mindnyaian kedig meg felemlenec, &c. Ez arant, az Euangeliſta, à choda tętelnec két haſznat iria meg. Egic haſzna azokat illeti, à kic ot ielen valanac. A maſic ollyakat, kic chac hirrel hallottac azt,

à mi

à mi tőrtęnec. A kic az choda tetelnec nęzői vol tanac, hitet fogadánac lelkekbe, hiuęnec az Meſsiasba, dichęrec az Iſtent, es halat adanac rulla, hogy amaz nagy Prophetat, mellyet Moyſes altal igert vala, è vilagra bochatta volna. A ki tauul leugn egyebektűl halliác azokis meg erthettec ez halotnac fel tamaſztasábol, hogy à leſus Meſsias. Mellyec közzűl vagyunc mies, mert noha ſzemeinkel nem lattyuc az ű choda tętelit, mind az altal azokbol eſmerűc es vallyuc űtet Meſsiaſnac, az ęletnec es halalnac vranac lenni. Es ű tűle variuc bűneinknec bochanattyac ã meg igazulaſt, è teſti halal vtan à fel tamadáſt es az őrőc dichőſęget. Mellyeket hogy meg adgyon minekűnc ſzűntelen kőnyőrőgiunc ű neki.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENHETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Lukach Euangeliomianac XIIII. *reſzében vagyon.*

Az

Az időben, lőn hogy mikoron, á Phariſæuſoknac, egy nemineᵐ mȕ feiedelmeknec házába, be ment uolna ſzombaton, hogy enneiec, ȕc leſelkednec uala ȕ utanna. Es ime egy uizkorſágos uala előtte. Akcoron feleluen Ieſus, ſzola á tőrtuenytudoknac, es á Phariſæuſoknac, monduan: Szabadè ſzombaton gyogyetani? ȕc kedig ueſzteg halgatanac. Akcoron ȕ hozzaia nyuluán, meg gyogyeta azt, es el bochatá. Es feleluen nekic monda: Kicsoda ti kőzzűletec, kinec baſzamara, auagy ökre á kutban eſic, nemde mindgyáraſt ki uonſzae azt ſzombat napon? Es ezekre nem felelhetnec uala neki ȕ ellene. Monda kediz egy pelda béſzedet á uendegeknec, eſzebe uőuen, mikeppen á fő helyeket ualaztanac, monduán ȕ nekiec. Mikoron hiuattatol ualakitȕl á menyekezőben, ne ȕly á fő helyre, hogy ualamikeppen tiſzteſsegesb te náladnal hiuattatot ne legyen attul, Es el iűuen az, á ki tegedet es azt hitta, mondgya teneked, ad ennec á helyt, es akcoron kezdgy ſzemeremmel az utolſo helyre ȕlni. De mikor hiuattatol, menyel ȕly az utolſo helyre, hogy mikor el iőuend az, á ki tegedet hit, mondgya teneked. Baratom uly fellyeb. Akcoron tiſzteſséged leſzen teneked azoc előt, kic ueled egyetembe az aſztalnal ȕlnec. Mert minden á ki magát fel magaſztallya, meg aláſztatic: es ki magát meg alázza, fel magaſztaltatic.

Arra

ARra teremtet minket az Iſten, hogy ũtet eſmeriũc es dicheriũc, es nohà ſoc képpen vezerl az ũ eſmeretire, de föképpen ſzent igęie altal tanet, mint kellyen eſmernünkis dicerũnkis ũ ſzent felſęget. Hog peniglen ez vilagi ſoc ſzorgalmatoſsaginc közöt ũ rulla el ne feletkezęnc, az eſztendőből bizoños napokat valaſztot ki, mellyeken egyeb dolgainktul vreſsec leuęn, az mennei tudomañac halgatasára, es az ũ dicheretire egbe gyuluęn, halgatnoioc az ũ ſzaiabol ſzarmazot iget, eſmernőiőc ũtet belőle, ertenőiőc akarattyat, egętembe magaſztalnoioc ſzent neuęt, es adnánc, halàt neki mindẽ io tetemenirũl. E vegre adta volt az Iſrael fiainac, à ſzombatnac meg ſzenteleſerũl valo parancholatot. De miképpẽ à törueénnec egęb reſzeit, azonképpẽ aztis hamis ertelemre vonſzac vala à phariſæuſoc. Es vg ragaſzkodnac vala à parancholatnac bőtũięhez, hog akarmely haſznos es ſzükſęges mũkàt ſem iteltenec illendő dolognac lẽ niſzombat napõ meg chelekedni. Añac okaert eg nehanſzer midőn Chriſtus vrũc valamely innepen betegeket gógętot, vakmerő iteletet töttenec ũ felő lemintha az Iſten törueńe ellẽ chelekedet volna. Ez mai euangeliõbanis kedig eg uiz korsàgos beteget vetènec eleibe, kęſergetuęn, ha ſzombatõ meg gógętanàia, hog ha azt miuelnęie, ragalmaznàiac es feddeneiec ũtet, ug mint àz iñepnec meg ſzegőięt.

Mire teremtettünc.

Az innepekrűl oka.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

De

De Chriſtus, mind beſzedéuel mind chelekedetéuel meg tanettya ũket reia, mi legyen igaz ertelme à ſzombat ſzenteleſérũl valo parancholatnac, E Summaia ez Euangeliomnac.

Melyből mi harom tanulſagot vegyũnc. Elſőt, à Szombatnac eredetyrũl es ſzenteleſérũl. Maſodikat azokrul à chelekedetekrũl mellyeket paranchol, es mellyeket tilt Iſten ſzombat napon miuelni. Harmadikat azoknac iutalmokrul az kic meg ſzentelic, es azoknac bũnteteſekrũl à kic meg ſzegic à ſzombatot.

Elsố Tanulſag.

Mit iegyez à ſzombatnac neue es mire ualo.

AZ Sabbatum, az az, à ſzombatnac neuezeti, nyugodalmat iegyez. Mert à ſzombat nap, nem arra valo, hogy kézi munkat tegyen, es meg faraſza magát raita az ember, hanem hogy nugodgyec. ũres legyen teſti munkatul, es lelki dolgokban, az Iſtennec igaz tiſzteletiben foglallya magát.

Kiſzerzette à ſzombatot. Gene. 2.

Eredeti auagy ſzerzetéſe à ſzombatnac, Iſtentũl vagyon. Melyrũl imigén ir Moyſes. El vegeſztetének, vgymond, az égec es à fold es azoknac minden ekeſségec. Es el vegeze Iſten hatód napon az ũ dolgat, mellyet chelekedet vala, es meg nyuguéc hetet napon minden munkaiatul mellyet munkalo

dot

dot vala, es meg álda az heted napot, es meg ſzen-
tele azt, mert azon meg ſzűnt vala minden dolgá-
nul. Mely beſzedből azt tanullyuc, hogy az heted
nap, az Iſtennec tiſzteſsegére, es tiſzteletire foglalta
tot, es ez vilagi dolgoknac munkalodasától meg
szabadettatot. Mert meg ſzenteltetnec à monda- *Mi mondatie*
tic az irasban, à mi Iſteñec tulaidonettatot, es min- *meg ſzentel-*
den oly foglalatoſsagoktul ki mentetet, mellyec à *tetnec.*
teſtet auagy akarmi teſti dolgot nézic. Es meg ſzen
telni valamit, ſemmi nem egéb, hanem Iſteñec fog-
lalni, es tulaidonetani. Illyen ertelemmel monda-
tot ſzentnec à templom. Mondattanac ſzenteknec
à templombeli kenyerec es edęnec. Azon ertelem-
mel ſzolla imigyen Hieremiaſnalis az Iſten. Meg *Pſal: 5.*
ſzenteltelec tęgedet, minec előtte ki iűnel anyádnac *1. Reg: 21.*
mehből, az az, magamnac, az én ſzolgalatomra *1. Par. 22.*
valaſztottalac, hogy Prophetam légy ennekem. *Hiere: 1.*
Ión azert à hetedic naprul azt oluaſsuc, hogy *Maganac uaá-*
meg ſzentelte az Iſten, azt erchűc raita, hoģ maģá- *laſzta Iſten*
nac valaſztotta es foglalta, azt akaria hoģ chac ne- *az hetedic na-*
ki ſzolgallyanac, es az ű tiſzteletibe ģakorlyac ma- *pot.*
gokat à hetedic napon az emberec.

Hoģ peniglen ſz: Maténal Chriſtus azt mond- *Miuegre uaá-*
ga, hoģ à ſzombat az emberęrt ſzerzettetet, aual *lo á ſzombat.*
azt ielenti meg, mire es mi végre valo. Mert minec
vtanna az ember, kit Iſten az ű eſmeretire es tiſzte-
letire teremtet volt, el veſztette volna à bűn miat

az Iſtennec eſmeretit, nem akara az Iſten, hog tel-
lyeſſeggel à vakſágban es tudatlanſágban marad-
na, hanem helyen hagya es meg vieta à ſzombat
ſzenteleſerûl valo parancholatot, hog à napon fog
lalnáiac magokat mindenec az igénec halgataſa-
ban, tanulnáiac az mennéi tudomant, ſzolgalnánac
Iſteñec, es à ſzerẽt iutnánac megint az û eſmeretire

Mikor ſzer-zettetet. (Nyiluan vagyon azert, hogy à ſzombatnac meg tartaſa, mindiaraſt ſzerzettetet volt Iſtentûl, hog è vilag teremtetet, es annac vtanna, az Moy-

Exod. 20. ſesnec tôrueñebenis parancholtatot, holot imigen ſzol az vr Iſten felôle. Meg emlekezzel rulla, hog à ſzombat napot meg ſzentellyed. Hat napon mun kalodgyal es meg miueld minden dolgodat, à he-ted napon penigle n, à te vrad Iſtenednec ſzombat-tya vagón. Semmi munkat raita ne tégy, te es à te fiad, es à te leanyod, à te ſzolgád es ſzolgalo lea-ñod, à te barmod es az iôueuen mely à te kapudon belôl vagyon. Mert hat napon teremtette Iſten az éget es à fôldet, à tengert es mindeneket, mellyec ezekben vannac, es heted napon meg nyugut. An-nac okaert meg aldotta es meg ſzenteſte az heted napot. Az vy tôrueñben kedig, noha ez à ceremo-

Az uy tôr-uenybeis uan-nac innepec. nia auag ſzer tartas, hog kiualtképpen à heted nap volt az iñeplô es nugodo nap, meg ſzûnt, de mind az altal, à kôzônſeges parancholat, melyben innep leses nyugodalom parancholtatic, meg maradot,

es

es vilag vegezetiglen meg marad. Vg hog mindē időkben kel arra valo bizonos innep napoknac lenni, hog egbe gűllyűnc az Isteñec igeienec halgatasara es szolgalattyára. A szombat helyet, mi kereszrenec à hétnec első napiat szentellyűc, mellyet magarul vasarnapnac hiuűc, es mellyet ha szintē azon nęuel akarnoioc neuezni, mellyel à regi Doctoroc neueztęc, es mostanis neuezic, à deakoc, vr napia volna neue. De nem akarunc ebben haszontalan vietást tenni, hanem meg elegedűnc az mi eleinktűl talaltatot magyar igęuel. Miert kezdettec legenec peniglen az Apostoloc à Vasarnapot illeni à szombatert, azt igen szepen meg iria szent Agoston monduan. A vasarnapot az Apostoloc es Apostoli ferfiac, azert vegeszętec es parancholtac innepnec tartatni, mert akcoron tamadot fel halottaibol à mi meg valtonc, tiszteluęn azt à napot à mi fel tamadasunknac remenseggert, mellyet varunc az vrnac fel tamadasabol. Mert mikeppen à mi vrunc IESVS CHRISTVS halottaibol fel tamadot, azonképpen remellyűc, hogy mies fel tamadunc az vtolso napon. Meg tezic peniglen hogy à szent irasbanis ieles napnac tartatot à vasarnap. Mert ez az első nap, mellyen è vilagnac teremtése kezdetet. Ezen teremtettenec az angáloc, ezen tamadot fel halottaibol à Christus. Ezen szállot menyből à sz: lęlec az Apostolokra. Ezen adatot

A vasarnapot ily:c mi.

Miert illyęc à vasarnapot à szombatert Ser: 251.

Minemű dologoc tęrtente nęcu vasarnapon.

elsőszőr az egből à Manna à puſztaban. Effele dolgokert neuezetes à vaſarnap. Ennec okaert vegeſztęc az aṅaſzenteghaznac ſzent Doctori, hogy à Sido ſzombatnac minden dichőſége, erre è napra harentaſséc, es à mit űc peldaban illettenec azt mi igaſságbã illyűc. Mert akcorő leſzẽ à mi igaz ṅugodalmunc, midőn à fel tamadás, meg tőrtenic, es mind teſtűnkbelelkűkbe el vegeſztetic à meg fizetés. Tar chuc es ſzentellyűc meg azert ſzerelmes atyamfiai az vaſarnapot, vgy à mint à regieknec paranchol tatot volt à ſzombat felől. Midőn Moyſes imigen ſzolla. Eſtuétűl fogua, az maſic eſtueig illyétec à ti ſzombattokat. Meg laſsuc hogy az mi heuolkodás ſunc heiába valo ne legyen, hanem à ſzombatnac eſtueiętűl fogua, az vaſarnap eſtueiglen tauul leuęn à paraſzti munkatul, es minden dologtul, chac az Iſteni ſzolgalatbã foglallyuc magűkat. Igy ſzólla ſzęnt Agoſton arrul, minemű okbol valtoztatot legyen vaſarnápra à ſzombati innep. Tudni illic. Azert hogy à mely őrőc nyugodalmot iegyez az innepi nyugodás, az à fel tamadasban leſzen. Az mi fel tamadaſunc kedig, à Chriſtus fel tamadasábol ſzarmazic, ki vaſarnapon tamadot fel. De laſzuc azt immar michoda dolgokba kellyen foglalnunc, es mitűl legyen ſzűkſég oltalmaznunc magunkat innep napokon.

Eſtuetűl fogua eſtueig kel az innepet illeni.

Exod. 20.

Masodic Tanulſag.

Az

AZ innepről valo parancholat imez. Meg em lekezzél rula, hogy à ſzombat napot meg ſzenteld. Mely ben nem chac à kilſő nyugodalmat keuana Iſten mi tűlűnc, hanem leg inkab az innepnec ſzenteléſet. Az az, hog innep napokon, ſzent es Iſteni dolgokba legyűnc foglalatoſoc. Sőt è világi dolgainktulis chac azert akaria hogy vreſsec volnánc, hog ezec miat à lelkiektűl meg ne tartoztatnánc. Midőn azert vaſarnapon, es egyeb innep napokon, kézi munkatul meg nyukſzunc, minden rendbeli kereſztyenec à templomba gyűlyenec. Holot leg előſzőr à papoc tarchac az ű dolgokat. Tanęchac es hirdeſsec az Iſten igęiet. A kőſseg peniglen, halgaſsa es tanullya az Iſtennec ſzent igeieben meg ielentetet akarattyat. Mert ha tellyes hetetczaka, teſtűnknec taplalaſára valo kouaſzos kenyeret kereſűnc, nem meltoę hog egy auagy két innepnapon, à mi lelkűnknec kenęret, az Euangeliomot, mely iduőſsegre valo erő minden hiunec, figyelmeteſsen halgaſsuc.

Exod. 20. Mit kęuan Iſten è parancholatban.

Innep napon az iget kel hirdetni es halgatni.

Touabba, innep napi dolgoc, à Ceremoniakis es az Iſtenni ſzolgalatoc, mellyec à templomban ſzoktanac gyakorlatni. Azokbol ſe maradgyon ki, à kereſztyen ember. Sőt à mint ſzent Agoſton parancholya, à kitűl lehet, mind à vechęre ſ-mind à veterńere, reia mennyen, es ot imad-

Vęchernyere ueternére miſere kél menni. Ibidem.

gya Iſtent az ũ bũneiért. A ki péniglen oda nem mehetne, hazánal imadkozzec, es ſemmiképpen el ne mulaſsa meg fizetni Iſtennec à ſzolgalatot mellyel neki tartozic. Nappalis ſenki miſe hallás nelkũl ne legén, es midõn egyebec à ſzentegyhazhoz gũlnec valaki hazánal ne heuolkodgyec. Sokan vannac kic azt aléttyac, hogi igaz elég ha à prædicatiot meg hallottác es annal tõb ſemmi nem kel az innep ſzenteléshez. De ſzent Agoſton, tõbbet, kéuan mi tũlũnc annal. Am hallod hog vechernére, veternére, es miſere valo iaràſt emleget, es arra tanet hog ezekbe ſemmi el ne mulyec. Az ó teſtamentomnac ideiçnis hirdettetic vala innepeken az Moyſes toruénye, de egétembe aldozatokis leſznec vala. Az vy toruenibe kedig, ſzent Peter es ſzt Ianos, nem chac prædicalani mennec vala à templomba, hanem à ſzokot imadságnac kilenczedic oraiaris. Iõ es igen ſzũkſéges halgatni az Iſtennec iggiet, de à mit halgattal azt megis kel mũelned. Miueled midõn abba foglalod magadat, à mire ſz: Agoſton int mindnyaiunkat: Annac okaert gyakorlya minden, à ki Iſtent ſzereti, az egyhazi Ceremoniakat es ſzolgalatokat, es midõn à templomba vagyon, ne heuolkodgec, hanem imadkozzéc. Kiki mind az anaſzentegházнac kõzõnſeges kõnyörgeſéhez tegye hozzá az ũ kõnyörgéſet. Mert noha mindenũt io imadkozni, de az egy be gyléſnec, es egyũt valo imadkozaſnac nagób ercie

Nem eleg chac Prædicatiot hallani.

Actor. 3.

Imadkozni kel à templomba.

ercie vagyon, es meg halgatàſt igert Chriſtus, az eggyût kônyôrgô, es eggyût imadkozo hiueknec, monduan. Ha kettẽ kôzzûletec eggyeſsẽ leſznecè fôldôn, minden fèle dolgon, A miert kônyôrgenec, meg adatic û nekic az ên atyamtul, ki menekbe vagyon. Mert à hôl ketten auagy harman egybe gyûlendnec az ên neuemben, ot vagyoc ên ûkôzôc. Gyôñôrûſeges dolog, à gyûlekezetbe imadkozni, haſznoſis, mert lehetetlen hogy Iſten meg ne halgaſsa à ſoc iambornac eg ſziûbôl es egẽ lelekbôl ſzarmazot kônyôrgéſet. De nem minden ember gondollya azt meg. Sôt ollyac vannac mèg à papokbanis, kic ha mikôr agôkbol felkelnec, egẽ pater noſtert mondanac, auagy imig amug hazoknál ſzoloſmaiokat meg oluaſsác, azt alettyac hogy vgan nem tartoznac añal tôbbel. Es à miſen vechèrnen, mint à fa kepec vgẽ allanac à templôban. Mint ha heuerèſnec es heuolkodáſnac, es nẽ imadságnac helye volna az, Maga bizoñ vagon miert imadkoznunc. *Gono/z ſzolas.*

Lattyuc meñi ſoc ſzantalan ſzûkſeg haboruság es ñaualya kornyẽkezet meg benûnket. Egẽ felôl à Tôrôkôknec feguere ſzûntelen feiûnkôn vagyon, màsfelôl à kereſztyen feiedelmec kôzôt valo viſza uoñas, haboruság es vér onto hadakozas emeſztimeg mind mi magunkat, mind hazankat, hazánknac iôuedelmét es kazdagságat. Ezeknec *Vo'na miert imadkoznunc*

kiuůle, gyakran valo dög halal, égi haboru, soc betegség vralkodic raitunc. Es ki mind gonosb es veszedelmesb à többinel, az hitbẽ valo teuelygés, soc felé szakadozot eretnekség, annéra el aradot közöttünc, hogy maid chac nem anni vélekedés ua gyon à hit dolgában, à meni fő. Miert nem igyekezünc ezeket è közönséges nyaualyakat közönséges imadsággal el tauoztatni? Oh vr Isten, nagy dolog, hogy nem veszüc eszünkbe magunkat. Megszentellyed az innepet azt parancholya az Isten. Vgy meny tahat à templomba, hogy ot szent cselekedetekben gyakorlyad magadat nem heuolkodasban.

A szentségek nec gyakorlasaualis, szen teltetic az innep.

Annac fölötte, à szentségekcel kel élnünc innepnapon. Christus vrunc imigyen szolla az ũsz: testének es verének szentségérül. Ezt miuellyétec az én emlekezetemre. Miuelni kel tahat à mit ũ miucle Apostoliual. A papoc aldgyac à kenéret es à bort, aldozzác es osztogalsac az vr vachoraiat. A kősség vége, egye es igya. Egygyesüllön gyakorta à mi iduözetönkcel. Az vr vachoraiában, à Christus erdeminec hozzanc ualo kapcholasa, es mienke tetele vagyon. Tahat az ni haszunkert kellene mind vntalan véle élnünc.

1. Cor. 11.

Az atyafiui szeretetnec chelekedete innep szentelés.

Vtolsor, az innepnec szentelése keuannya mi tülünc, az atyafiui szeretetnec tiszteben valo él ta-

rast,

raſt. Hogy innep napon, minec vtanna Iſtennec az ôuet meg adtuc, felebaratunknakis meg adgyuc à miuel neki tartozunc. Eteſsüc az ehezôket, itaſsuc à ſomnyuhozokat, ruhazzuc à mezeteleneket, latogaſsuc à betegeket, vigaſztallyuc à ſzomorukat, tanęchuc à tudatlanokat, fedgyüc à bünôſôket, terechüc io vtra az el teuelyedteket. Ezekcel es egyeb effele ſzent chelekedetekcel ſzenteltetic az innep. A vegre valo à kézi munkátul valo meg tartoztataſis, hogy inkab hozza erkezzünc czekhez à leiki dolgokhoz.

Ha iol eſzetekbe vettętec peniglen, à mit az innep ſzenteló io chelekedetekrül ſzollottunc, azt is keues munkáual meg tanulhattyátoc, minemü dolgoc tiltaſsanac az innęp ſzenteléſrül valo parancholatban, es minemü bünökkel ſzegeſséc meg az innep.

Az innep miuel ſzegetic meg.

Azoc közzül, elsô, nem prædikalni es nem halgatni az Iſten igeiet. Nagy bünt miuelnec azoc àkiknec hiuatallyoc vagon à prædicallâſra, ha vaſarnapon, auagy egyeb innepen, nem hirdetic az Euangeliomot. A kôſségis nem keuesbet vetkezic benne, ha el mulattya à prædicatio halgataſt. Nemellyec azt alęttyac hogy ſemmi, auagy igen kichin vętec à prædicatiora nem iarni. Es nem gondollyac meg, hogy azon Iſten parancholya az innep ſzentelęſt, à ki tiltya à baluanyozáſt, paraz-

Az innep ſzegô elsô bin, nem hirdetni, es nem halgatni az Iſten igeiet.

naſagot es ember ôldôklęſt. Midôn hallod hogy valaki gílkoſságot miuelt, vgyan meg iſzonyodol tûle. Miert nem iſzonyodol tahat, az Iſten igeięnec meg vtalaſatul, ha az ſem kiſseb bûn à gílkoſſagnal? Mert lęlec ôldôkles, es lelki gílkoſsag. Az Iſtenis kedig mind idô ſzerent ſ-mind ôrôkce valo bûnteteſekcel, erôs képpen meg ſzokta az embereket bûntetni az û ſzent igeięnec meg vtalaſáert.

Luc. 14. Math. 18. Miképpen à nag vachorarul, es à kiraly fianac menyekezeięrul valo pelda beſzedekben vrunc meg ielentę.

Maſodic miſere, es egyeb Iſten ſzolgalatra nem menni. Maſodic bûn, mellyel az innep meg ſzegetic, à ſzent eghazhoz az Iſteni ſzolgalatra es ceremoniakra nem menni. Kemeſen feddi ſzent Agoſton azokat, à kic innep napon à miſere nem mennec, hanem vagy ńulâſznac, vadaſznac, madaráſznac, vag pôrôlnec, vagy iſznac es egyebketis itatnac, vagy iaczanac es tanczolnac. Az ôrdôg talalmaſa ketſęg nelkûl, hog innep napon leſznec ſokadalmac, es vasâroc, akcor ſzereztetnec vendegſęgec, es lakodalmac, Akcor gyakorlyâc az ifiac czelhez valo lôuesbe es egyeb heusagba magokat. Az ôrdôgtûl viſeltetnec azokis, à kic vaſarnapon, auagy egyeb innepen; midôn à ſzent egyhazba kellene lenni, mennec ſzôleicket, kerteket maiorſagokat latni, es egyeb è vilagi dolgokban munkalkodnac. Effęle meſterſegékcel igyekezic az ôrdôg embert el

elszakaſztani az Iſteni ſzolgalattul. De azoc ſem keuesbet vetkeznec, à kic el meñec vgan à ſzenteg hazbol, de ot azt nem miuelic à mit kellene miuelni. Nem imadkoznac, nem dicheric az Iſtent, nem kõnyörögnec ſem ũnnen magokert, ſem egébekert. Nem figelmeznec arra à mit à pap ſzólaz oltarnál, monduã. Oremus, Surſũ corda. Az az, Imadkozzũc. E mellyũc fel Iſtẽhez ſziueinket. Ebben ſemmit nem miuelnec, hanẽ trechélnec, ſuttognac esegébec nekis bantaſokra vañac beſzelleſekcel, auag heuol kodnac. De még oly emberekis vannac, azt beſzel liſz: Agoſton, kic alcg variac hogy ki ſzaladganac à ſz: eghazbol, es arra keſzeretic à papot, hogy az ũkeduec ſzerent enekellyen, megrõuideche à miſet, hogy az Iſteni ſzolgalatra, à napnac chac egy igẽ kichin réſze kellyen, es à többi mind az ciel egétembe az ũ gõnörũſegeknec ſzolgallyõ. Ezec közzül ualoc vgy teczic è moſtani idõbenis azoc, à kic hara guſznac ha mikor az orgonas hoſzabban orgonal, auag ha, à kic à karban enekelnec, vagy hoſzu eneket veſznec elõ, vagy vonogatóſon mondgyac az Iſteni dicheretet. Maga ha valahol kõuer ebéden volnánac, nem chac egy oraig, hanem nap eſtigis el halgathatnaiac à pohar mellet, mind az eneket, mind az organa auag ſip, auag hegedũ ſzót. Tunya emberec, nem tudgac hogy az idõben ſemmit többet meg nem nérũnc, hanem chac azt, à mit az Iſteni ſzolgalatban, es egéb io chelekedetekben kõlünc el benne.

Az urac ſzoktac ezt miuelni.

A roſt papok rul.

Hara

3. Bűn nem elni à ſzent ſegekcel.

Harmadſzor azoc vetkęznec az innep ſzenteleſerűl valo parancholat ellen, à kic nem élnec à ſzentſegekcel. Az ò tőruenyben, huſuet napiara rendetetet aldozat à baraṅ vala, Azt minden gazdanac meg kellet ſűtni es meg énni haza nepęuel. A tőb innepękreis voltanac valami bizonyos aldozatoc rendeltetuen. Minekűnkis vannac ſzentſeginc, vagyon aldozatunkis, az artatlan baraṅ c ſzent teſte es ſzent vére. A ki ezeket nem gyakorlya, es főkeppen à ki az vr vachoraiáual nem él, nem ſzenteli, hanem meg ſzegi az innepet, az vr Iſtennec parancholattya ellen.

4. Az atyaſtui ſzeretetet nem miuelni. Rom. 13. Gal. 5.

Negyedic bűn, mellyel az innęp meg ſzęgetic, az atyafiui ſzeretetnec tiſztibē el nem iarni. Kibe vetkęznęiec minden valaki az ű ſegetſége nelkűl ſzűkőlkődő felebarattyanac ſegetſeggel nē lenne. Szent Pál mondáſa ez, hőg à ki ſzereti felebarattyát, à tőruent be tőltőtte, tahat midőn te azt nē miueled, à mire à ſzeretet vezérlene, nem tőltőd hanem meg ſzeged az innepléſnec tőruenyet.

5. Faraſzto kézi munka.

Vtolſzor tiltatic innep napon, minden rabota, es faraſzto kézi munka. Es vgy tiltatic hogy ſe tennen magad, ſe akarki azoc kőzzűl à kic te hazadnál vannąc, ſe barmod, ne munkalkodgyec es ne faradgyon, hanem mindeneſtűl fogua űres légy è vilagi dologtul, es egeſz chelędeddel egytembe,

chac

chac az innep ſzentelésbe leg foglalatos. Tahat nem tartyac meg à parancholatot, à kic vaſarnapon es egyeb ſzent innepeken, ſzekereket es ſzolgaiokat imide amoda küldözic, el ſzakaſztyac az ü gond viſeléſec ala adatot ſzemelyeket az Iſteni ſzolgalattul? Ellene iarnac az Iſten hagyasanac azokis à kic hazoknal imezt amazt miuelic auag miueltetic nyereségnec tartuan hog egy réſzet dolgoknac vaſarnapon el vegezuen, hetetczaka anneual könnyebben vegezhetic el à többit. Mit mondgyac affele è vilagi ſzorgalmatoſságban el merült emberec felöl, mellyec mihelt fel kelnec, azonnal regiſtromokat veſzic kezekbe, ſzamot vetnec, adoſokat kergetic, adoſságokat ſzedic, midön az prædicatiora es egyeb Iſteni dologra kelleue menniec? A Birakrul megint, kic vaſarnapra hadgyac à köſség dolgat, Akcor güytic be à nepet akcor tanachkoznac, akcor halgattyac meg à körörgöket. Söt nemellyec vgyan okot kereſnec benne, midön valami fö ceremonia vagyon à templomnal, mint vonhaſsac el onnan azokatis, à kic örömeſt oda mennénec. Kiualtképpen kedig az vr napi ſzepséges es aietatos proceſsiotul Ezec bizon nem Iſtentül hanem ördögtül vannac, es az ü attyoknac keuansagat chelekedic. Mert az ördögis mindenkoron azon iár, hogy ne hadgya az embereket Iſtennec ſzolgalni.

A ſzorgalmatoſokrul.

A gonoſz Birakrul.

Iohan. 8.

De

A Chriſtus kerdeſerül.

De ſzinten ide valo immar az Chriſtus kerdéſe, midòn azt kerdi, *Ha ſzabad ſzombaton gyogyetatni?* Erre az Phariſæuſoc ſemmit nem felelenec, mert talam azt gondoltác, hogy ha azt mondanaiac hogy ſzabad, à tòruen ellen lenne, mely ſzombat napon minden munkat tilt. Ha kedig tagadnáiac ſzabadnac lenni, meg feddethetnęnec vgy mint kegyetlenec es ollyac kic nem kòn̄òrülnęnec felebarattyokon. Halgatnac azert es chac azt uariac mit akarna miuelni à Chriſtus. Mi hogy iobbã eſzünkbe veheſsüc ennec à kerdeſnec meg feitęſet, imezt kel meg ertenünc, hogy vgy techic mint ha ellenkednęiec egmaſsal, az innepleſrül valo parancholat, mely kilsò dologtul es munkatul tiltya az embert, es à betegeknec gyogyetáſa. Maga nẽ ellenkednec. Mert az ſzeretet gonoſzt nem chelekedic, à keſzeręti kedig reia az embert hogy felebarattyaual minden idòben iót tegyen. Es tanulyuc meg it, ime kòzònséges regulat. Miuel hogy az ſzeretet à tòruennec tòkelleteſsége, valahol vgy lattatnęiec embernec, hogy à tòruęnnec kilsò modgya auagy ſzertartaſa, máſt mutatna annal, à mire az ſzeretet vezerlené, ot inkab kel az ſzeretetnec engedni hogy ſem mint à tòrueny bòtüiet kòuetni. Ennec ez regulanac ertelmęre, vegyüc peldaul vrunknac chelekedetit. Elòtte vagyon neki à beteg ember. A ſzerętet azt mutattya hogy meg

Nem ellenkedic à ſzeretet à parancholattal.

1. Cor: 13.

A ſzeretet magyarazza à tòruent.

gyo-

gyogyctanaia ũtet. Más felől kedig à Phariſæuſoc ẽrtelme ſzerent, à tõruenу nem engẽdi hogy ſombaton gyogyechon, mert à parancholatnac ſtũie azt tartya hoġ akar mely kichin ez vilagi olgot ſe miuellyen ember innepnapon. Chriſtus nem álla à tõruennec temẽrdec es goromba ẽrtelme melle, hanem az ſzeretettel magyaraztata à parancholatot, es illetuẽn à viz korsàgoſt meg gogyeta ũtet. Hoġ kedig ſenki az ũ chelekedetibe meg ne botrãkozneicc, abbol, à mit akarkies meg ſzokot miuelni, meg ielentẽ hogy mẽltan miuelte volna ũis à mit miuelt, monduán.

(Kichodá ti kõzzülletec, kinec ha ſzamára duägy ökre á kutban eſic, nemde mindiaráſt ki uonſzae azt ſzombat napon? Mintha imezt mondotta volna. Ha meg nem ſzegetic à ti iteletetec ſzerentis az inep vélt, midõn à ſzükség keſzeret reia, hoġ ſzombaton ki vonnyad à veremból az ſzamárt, es az ökrõt, mert ha ki nem vonnád oda veſzne, meniuel inkab nẽ tõretic meg aual, hoġ az ember meg gogyettatic? Hiſzem nagób az okos allat az okta lañal, es añac okaẽrt meltob ũtet betegségtũl meg menteni, hoġ ſem mint à barmot à verẽbe valo haſtul. Ebbõl à Chrũs mõdasábol imillyẽ tanulsàg kõuetkezic: hoġ noha az Iſteñec parãcholattya azt adgya

A Chriſtus chelekedetinec mentéſe.

A ſzükſeg es ſzeretet meg ment bũntũl.

adgya elõnkben hogy az innepeken ſemmi dolgot ne tegyünc, mind az altal à ſzükség es az ſzeretet, meg ment neha minket bũntül, ha miuelünkis valamit. Chac hogy à ſzükségel tauoztathatatlan legyen, nem oly, mellyet az emberi tehetetlenség es fõſueńség mutaſson ſzükségnec lenni. Midõn az apoſtoloc ſzombat napon ſzaggattyac vala az buza kalaſzt, es kezec közõt morſoluán, à maguat meg eſzic vala, azt itélec az Iſidoc, hogy innep tõröc volnanac. Iduözetõne kedig meg mente ũket, mert ſzükség adta tennie: mint Dauidotis à ſzükség keſzerete reia, hogy az ſzent keńeret meg ęue, mellyekbe ſenkinec egyebnec nẽ vala ſzabad enni, hanem chac à papoknac. De à kinec vagyon kenyere, kiuel ęllyen auagy kilõmbenis eletet talalhat magánac, nem ſzükség teteti aual, hogy innepnapon ſzantat, kapaltat, gabnat hordat, chępeltet, ſzekereztet, es egyeb munkat tetet auagy teſzen. Annac okaert nem mentheti à ſzükséggel magat. A ſzeretetrũlis vgyan azont ęrched, meg laſsa minden ember, hogy valoba az ſzeretet keſzereche ũtet arra, à mit az ſzeretetnec lepléuel akar be fedèzni. Kirũl nem ſzükség ſokat ſzollanom. Az Iſten félõ embernec, az ũ tulaidon ſziue meg mutattya mit miuelhet io lelki eſmęretel uaſarnapon, es mit nem miuelhet, chac kõueſse az ũ lelkęnec vezerléſet, es ne à teſtnec kiſztetéſet.

Minemũ ſzükség.

Math. 12.

1. Reg. 21.

A ſzeretet mint ment.

Har-

Harmadic Tanulſag.

AZ innep ſzentelőknec iutalmokrul, es à megſzegőknec bűnteteſekrűl kel vtolſzor immar tanulságot adnom. Halgaſsuc azert erről elől Moyſeſt. Kiholot azt mondgya hogy megnyuguec Iſten hetedic napon, es meg alda, ſ-meg ſzentelę az hetedic napot, vgy teczic meg ielenti nztis, hogy meg aldgya es meg ſzenteli azt, az az, jot teſzen vęle, valaki az innepet meg illi, es viſzontag meg atkozza, az az erőſsen meg bűnteti az iſnepnec meg ſzegőit: A iutalőrul ſzól Eſaiaſis, mikor azt iria, hogy ha nem az mienket, hanem Iſtennec akarattyat chelekedgyűc ſzombaton fel magaſztal minket è főldőn, es nekűnc adgya à miatyanknac Iákobnac őrőkſęget. A bűntetéſrűl kędig Aggeus imigyen beſzél. Sokat vetettetec, keueſet hordottatoc be, tőbre néztetec, es keueſebből. Vallyon miert? Az okaert vgy mond az Iſten, mert az én hazam puſzta, es ki ki mind az ű házához ſiet. Azert tiltattanac meg az égec, hogy harmatot ne adgyanac, es à főld męg tiltatot hogy ne teremche az ű gyűmőlchet. Nem de nem igy történike gyakorta nekűnc dolgunc? Nem elegſzűnc meg à kőz napokcal, hanem mind vaſarnapon, mind bodog aſzoń napian, mind egyeb innepen egy arrant ſzantunc, vetűnc aratunc kapalunc

Az iutalomrul e bűntetęſrűl.

Gene. 1.

1. Iutalom aldomas, à bűntetes atol.

Eſa. 58.

2. Iutalom fel magaſztalas.

Ag. 1.

2 Bűntetes ſzűkſeg.

cliplũnc. Nem gyũltũnc az Iſten hazaba, prædicatiora, miſére, hanem haza, auagy ez vilagi dolgainkra ſietũnc, es ha lattyuc vgy vagon dolgunc à mint à Propheta mondgya. Keues haſzna munkanknac. Hieremiaſnalis igen meg feddetunc, à kic innep napon ſzekereznec es terhet ki ſ- be hordanac à varas kapuian, es vegre imig feſiegeti Iſten ũket. Tũzet gúytoc à kapukban, mely megemeſzti hazatokat es meg nem alutſzic. Vgyan ottan kedig, az innep ſzentelõknec illyen igeretet teſzen. Ha meg ſzentelitec à ſzombatot, kiralyoc es feiedelmec iárnac be à kapun. Az az, ép es bekeſeges orſzagotoc leſzen. Rõuid beſzéddel, mind ez vilagi, ſ- mind à más vilag iauaiual meg aiande kozza az vr Iſten az innep ſzentelõket, es à kic nem ſzentelic, ittis à más vilagonis meg veri.

Hiere: 17. 3. Büntetes puſztaſagnac.

3. Iutalom bekeſeg.

Mely nagy bõchũletben tartottac legyenec à regi magaroc az innepeket, meg teczic à ſz: Iſtuan es ſz: Làſzlo kiraly decretomabol. Holot meg vagyon parancholua, hogy valaki innep napon az egyhazhoz nem megyen, meg veretteſséc, à ki dolgot teſzen, annac barmai mellyeken vagy ſzant vagy egébet miuel, es ruhai el vęteſsenec. Kalman kiraly azonképpen azt vegezte volt, hogy az innepeken dolgozo ember, ha ſzabados, harmad napig bõitõllyõn, hapõr, hét pirichket vegenec raita. Az vr Iſtenis minden aldomaſsual meg aldot-

A régi magyarok nac aietatoſsagoc.

ta

ezert es egyeb iamborſagokert. Moſtan
iom innep nem kel minekünc ſem egyeb iò, es eñec
okaert mi ſem kellünc Iſtennec. Teriünc meg, es
ertuen hogy Iſten ſzerzette az innepet, foglallyuc
Iſtení dolgokban magunkat es tauoztaſsuc el az
ördögi es emberi dolgokat innep napon, ha
azt akariuc hogy moſtanis, ez vtanis
iol legyen dolgunc

SZENTHA-

ROMSAG NAP VTAN

TIZENNYOLCZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Mate Euangeliomianac XXII. *réſzeben talalod meg.*

AZ idôben, mikoron à Phariſæuſoc hallottac uolna, hogy à Sadduceuſoknac bè dugtá uolna ſzáiokat, ôſſzüegyülenec. Es egy tôruenytudo Doctor ü kôzzülec kerde ütet, keſertuen es monduan: Meſter. Mellyic à leg nagyobbic parancholat à tôruenybe? Ieſus kedig monda ü nekiec: Szereſsed magiſter, quod eſt mandatum magnum in lege? Ait illi Ieſus: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua, et in tota mente tua. Mathej 22. 35.

Y y 2 à te

à te uradot Iſtenedet tellyes ſziueddel, tellyes lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſô es leg nagyobbic parancholat. A maſic kedig hàſonlatos ehez. Szereſsed felebarathodat, azonkeppen mint tennen magadat. Eket parancholatban mind az egeſz tôrneny, es à Prophetac figgenec. Mikor kedig à Phariſæuſoc egygyût uolnanac kerdè Ieſus ûket es monda: Mit ueltec ti à Chriſtus felôl? Ki fia? mondánac neki. Dauide. Monda nekic: Mikeppen hiyathat Dauid lelekben ûtet uranac? mondúan: Monda az ur azen uramnac, ûly àz en iobom felôl, meglen uetem à te ellenſegidet ſámolyul à te labaid alá. Ha azokaert Dauid ûtet uranac hiya, mikeppen ù fia? Es ſenki ſemmit nem felelhete ù neki, ſem mere ualaki à naptul fogua ûtet tôbbe kerdeni.

Pſalm. 109.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

CHriſtus vrunknac à Phariſæuſokcal valo egy vetelkedéſet iria meg ſzent Mate è mai Euangeliomban. Mely hogy az tôb vetelkedeſi kôzôt leg vtolſo lôt legyen, meg ielenti az Euangeliſta, midôn azt mondgya à vegen, hogy eniiec vtanna, ſenki ſemmit nem mèrè kerdeni ù tûle. Eg tôrueń tudo Doctor vete-elôſzôr kerdeſt eleibe, mellyet iduôzetônc meg feituęn, ûis kerde valamit ollyat à phariſæuſoktul, mely feie es fondamentoma az Euangeliomnac. A Doctor keſergetuen kerdeze vrunkat, hogy

hogy valamit kaphatot volna beſzedében, kiből ragalmazhatta volna ũtet à kőſseg előt. De Chriſtus vgy felel meg annac kerdeſére hogy à tellyes tőruẽnt, az Iſteni es atyafiui ſzeretetbe foglallya be. Es à végre kerdi à mit kérd, hogy à teuelygő Sidokat à toruẽnnec, es Euangeliomnac igaz ertelmere vige. Mert à Meſsiaſrul ki ũnnen maga vala, tudakozic tűlőc, hogy meg tanultac volna, minemũnec kellet à Meſiaſnac lenni, tudni illic, Iſtenneces embernec. Harom reſzre oſztom ez Euangeliomot.

Elſő reſzében, arrul emlekezic az Euangeliſta, hogy az Phariſæuſoc, az Sadduceuſoknac ſzaioc be dugasánac vtanna, vgyan ſereggel gyűltenec egybe, es vgy mentenec urunkra, akaruan ũ elkne vetelkedni. Honnét mi meg tanullyuc, hogy az igaſságnac mindenkoron vannac ellenzői, és azoknac neminem ũ tulaidonſagokat meg ertyũc. Maſodikban, à tőruẽi tudo Doctornac kerdéſe, es à Chriſtuſnac arra valo feleleti adatic előnkbe. Harmadikban Chriſtus kérd à Phariſæuſoktul egy kerdéſt az Meſsias felől, melyre ũc nem tudnac tőkelletes feleletet tenni, miuel hogy nem ertettec, hogy az Meſsias Iſten, es ember

Első Reſze.

AZ igaſsag noha oly nyiluan valo, hogy az ũ vilagoſsagánac fẽnyeſseguel, minden ez vilagra iouo embert vilagoſẽt, mind az altal nem mindenektũl vetettetic. Sõt ſoc ellenſẽgi vannac, kic minden ereiekcel azon igyekeznec hogy azt el nyomiác es tellyeſseggel ſemmiue tegyec. Erről bizonſagot teſzen ſzent Mate. Ki azt iria ez mai Euangeliomnac elõtte, hogy à Phariſæuſoc Chriſtushoz kũldec az ũ tanetuanokat az Herodes ſzolgaiual egyetembe, es chalard kerdéſsel akarac ũtet meg eiteni, tudakozuan tũle, mit tartana az Chaſzar adoia felõl, ſzabad volnae az Iſten nepének, Chaſzarnac adot adni, vagy nem? Es minec vtanna azokat meg kõtõtte volna vrunc, vgy hogy ũ magokis chodalkoznánac az ũ feleletin, leg ottan más rendbeliec ſzaſkallác meg ũtet, az az, az Sadduceuſoc, es azokis az iráſnac gonoſz ertelmé uel tuſakodánac ellene. De ũc ſem iobban iránac à Phariſæuſoc tanetuaniinál, mert vgyan azon ſziráſnac igaz ertelmébõl meg gyõzetteténec, es az ũ velekedeſeknec hamis volta ki nyilatkoztatec. Mi lõn benne? Vallyon meg ſzũneneke à hamiſſac az igaſsagnac ellenzeſetũl? Semmiképpen nem Mert noha egynehanſzer ſzegénbe maradtanac, à Phariſeuſoc, de mind az altal még ſem nugodánac hanem *mikor hallottac uolna, hogy Ieſus à Sadduceuſoknac*

Soc ellenſẽgi uannac azigaſságnac.

A Phariſæuſoknac chalardſágoc.

A Sadduceuſoknac Chriſtus ellen ualo tuſakoſzaſoc.

nac

nadbe dugta uolna á ſzaiokat ôſzue gyûlenec, à ſokaſág
ban vetuęn remenſegeket, es alétuan hog az egy
Ieſus, anni ſoc fô es tudos ember ellen, chac ſzáiat
ſem tudnaia, auagy nem merięie meg ńitni.

Holot vegyetec eſzetekbe, az igaſság ellen-
ſegnec eg̃ tulaidonſagokat. Hog̃ ûcigen ſzemtele-
nec, es ſemmiuel inkab nem beuelkednec mint à
ſzemtelenſeggel. Soha meg nem pirul orczaioc
ha nẽ tudom meniſzer ſzegyent uallanánakis. Ba-
tor eſzerſzer be dugiadis ſyaiokat, ſoha meg nem
ſzûnnec, ſem azt nem vallyác hog̃ meg gyozette-
nec volna, hanem mindenkoron ſzemęrem nelkûl
dô tollyac magokat. Ha eg̃ dologba meg gózet-
tetnec, ottan másba akadnac, es megint talalnac va
lamit à mirûl verſengienec. Ha eggyût meg re-
keſztetnec, leg ottan maſonnet ki chuſznac, mint
azſima anguilla auagy à chic, kit nehez embernec
vgy meg ſzoretani, hog̃ markábol ki ne ſzalad-
gyon. Auagy mint à folyo viz, mellyet akarmint
igyekezzélis meg rekeſzteni, chac heiaba munkal-
kodol, mert vag̃ el ſzakaſztya à gátot, vag̃ más
felôl ńit maganac folyáſt. Es mentûl tôbbet vetelke
dic valaki effelékcel attul gonoſzbac, es añal inkab
felgeriednec az igaſság ellen, mint à tûz hog̃ nem
oltatic hanẽ ôregbedic à ſoc fánac reia rakatasával.
Añac okaert nem akaria ſz: Pal hog̃ vetelkedgûnc
vęlec

Azigaſság el lenſegi ſzemtelenec.

Chryſ: Sup: Mat:

Haſzontalan az eretnec ek cel uzlo uetelkedes.

2. Timo: 2. Tit: 3.

velec hanem hogegy auagy két intés vtan ſitet el tauoztaſsuc. Mert felő, hogy nem chac ſiket meg nem terethetnőiőc à ſoc verſengő beſzeddel, hanem az halgatokatis meg botrankoztatnoioc.

Az eretnekec ſoc fele oſzolnac.

Touabba, midőn hallyatoc hogy ſzent Mate az Phariſæuſokrul, es az Sadduceuſokrul emlekezic, kic ſin kőſztőc egyenetlenec es egymaſtul kiſőmbőző velekedesben voltanac, tanullyatoc meg hogy az igaſsag ellen fel tamado eretnekſegnec ezis tulaidona, hogy ſoc fele ſzakadoz, es ſoha egy ertelembe meg nem marad. Mind à Sidoc hogy minec vtanna à tőruennec igaz ertelmétől el ſzakadtanac volna, harom reſzre oſzlanac. Mert nemellyec Phariſæuſoc, nemellyec Sadduceuſoc, es nemellyec Eſseuſoc valanac ſi kőſztőc.

A Sidoknac harom ſectaioc.

Ioſeph: Ant: lib. 13. cap. 8. De bel: Iud. lib. 2. cap. 7.

A phariſæuſoc azt tartottac, hogy az Iſtennec tőruénye à kilső chelekedettel tőltetic be: hogy à Meſsias ez vilagi feiedelem lenne: hogy az ſi eleiknec ſzerzeſeket, inkab kellene tartani à Moyſes tőrueńenel. Miképpen Chriſtuſis azt ſi nekic ſzemekre veti. A Sadduceuſoc ollyanoc valanac mint à poganoknal az Epicureuſoc. Tagadtac az fel tamadáſt, es à lęleknec halhatatlanságat, azt alegottac, hogy az emberis chac addig vagyon még è teſtben él, mint az oktalan allat, az vtan ſemmiue leſzen. Sem angyalt, ſem őrdőgőt nem hittec

Pharisæuſoc. Matth. 15. 23.

Sadduceuſoc.

hogy

hogy volna. A ſzent irasbol ſemmit be nem võttenec egyebet à Moyſes õt kõnyueinęl, à többit mind hatra vetettęc. Az Eſseuſoc ſzentesbec voltanac mind à Phariſæuſoknál, ſ- mind az Sadduceuſoknal. Inkab gyakorlottac, es foglaltác magokat az io chelekedetekben. Magoknac valo ęletet viſeltenec, es nem õrõmeſt nyaiaskodtanac azokcal, à kic ũ vélec eggyet nem ertettenec. E, ſeuſec.

((De vallyon honnet tamadtanac volt az Iſten nepe kõzõt, ezec az ellenkedõ tudomańoc? Bizoń az iraſnac hamis ertelmébõl. Mert azt mondgya ſzent Agoſton, hogy az eretnekſeg, es gonoſz tudomany, abbol kõuetkezic, hogy az io iraſokat nem iol értic. Es à mit azokban nem iol ertenec, azt vakmerõképpen vallyac. Hogy ez igy legen, meg teczic vrunknac beſzedebõlis, midõn imezt mondá az Sadduceuſoknac. Teuelygetec nem ertuen az iraſokat. Latode hogy à teuelyges, az iraſnac nem io ertelmébõl tamad. Moſtanis ſoc haſonlás vagyon azockõzõt, à kic kereſztyęneknec monduan magokat, ki valtanac az igaz kereſztyęnec kõzzũl. Nemellyec Luter Martont, nemellyec Zuingliuſt, nemellyec Caluinuſt, nemellyec az Arrius maradekit, nemellyec ki tudgya mind elõſzamlálni kiket kõuetnec? Mitũl vagyon ez, hogy nem egget vallánac? Innet, hogy hamiſsan

Honnet tamadnac az elenkedõ tudomanyoc. Trac: 18. in Ioan.

E moſtani hamſonlaſokrul.

értic az iráſt es ki ki mind az ũ tulaidon ertelmet kõueti. Maga ſzent Agoſton azt beſzelli, hog az igaſság nem enyem, ſem tiéd, ſem amaze, hanem mienc mindnyaian: Es annac okaert arra int, hogy ſenki ne kereſse az ũ velekedeſet az irasban, hanem az kõzõnséges igaſságot. Azt ſem halgatta el kedig, hol kellyen az iraſnac igaz ertelmet meg talalni: Tudni illic az anyaſzenteghazban. Es azt akarja, hog miképpen az anaſzenteghaznac tanetasábol hittünc, azonképpen attul tanullyuc meg, mit ſzól Chriſtus az irasban.

Lib: 12. conf: cap: 25.

Az iráſnac igaz ertelme hol talaltatic.

De utilit: credendi ca: 14.

Es ha valamely teuelygõ azt vitatnaia, hog az ũ ertelme, eg az igaz kõzõnséges anaſzentegházhaznac ertelmeuel, kõnũ annac vegere menni, vgy legyene auagy nem. Véd elõ à kõzõnséges conciliomoknac vegezéſet, veſd à melle, es lasd meg eggyût iare aual vag nem iar. Mert vgyan azon ſzent Agoſton azt iria, hog batorsággal hatra vet heted azt az ertelmet, valamely egykõzõnséges conciliomban ſem erõſsettetet meg, es félelem nelkül hiheted es veheted à Conciliomoktul ioua hagyatot tudomant.

Mirũl eſmerjũc meg, kiert egyet az igaz anyaſzentegyhazzal.

Con: Donat: lib: 7. ca: 53.

Mas okais vagon, hog ſokan teuelygesbe es uiſzauonyo eretnekségekbe eſnec. Mert nem tartyac meg Iſtennec Moyſes altal ki adatot imillyen parancholattyat, Ha valami nehez es ketséges ite-

Az eretnekségnec oka, à fõpaſztornac meg utaláſa.

letet

Istet latandaz te nállad, kely fel es meny fel à helyre mellyet à te vrad Istened valaſztánd, es meny az Leui nemzetsegébŏl valo papokhoz, es az biro hoz ki az idŏben leſzen, es kerd meg ű tűlŏc. ŭc meg icleritic teneked az igaz iteletet, es à ſzerent chelckedgyel à mint elŏdbe attac, es attul el ne tery ſe iobra ſe balra. Nem feietlen lab az anya ſzentegyhaz, feie vagyon neki, az paſztorok nac feiedelme à Chriſtus Ieſus, ki kepebeli paſz tort hagyot è fŏldŏn, az ű hiueinec igazgatasá ra, à ki azt halgattya, annac ertelmehez ſzabia az ű értelmét, attul kerd, es attul ért, nem kŏnnyen eshetic teuelygésben. Azt miueltec à regiec, mi helyen valami ketelkedes tamadot ű kŏſztŏc, mel lyet magoktul meg nem feithettenec, ottan Ro maba irtanac papanac, ű vele feitettettęc meg (mi képpen ſoc papaknac, azoknac kerdęſekre felelŏ kucleibŏl meg teczic) megis maradtanac à papa magyarazattyan, es à képpen meg tartatot tűlŏc az egy paſztor alat, à léleknec egégyeſege, es az be keségnec kŏtele. Nem miuelic azt az eretnekec, ſŏt engedetlenec az aňaſzenteghaz paſztoranac, es miuel hoǵ feietlen labac, ſenkitűl nem kerde nec, ſenkitűl nem figgenec, es ſenkihez nem hal gatnac, nem choda ha ſoha egy értelemre nem iut hatnac, hanem ſzűntelen valo víſza vonyas va gyon náloc. Szepen es igazan iria Cyprianus, hoǵ nem

Deut. 17.

Fcie es paſz tora uagyon az anyaſzent haznac.

In lib. Decre talium.

Ephez. 4.

Epiſt: 3. ad corn: nem egyebűnnet tamadtanac az eretnekſégec, auagy ſzarmaztanac à ſzakadozáſoc, hanem chac abbol, hogy az Iſten papianac nem engednec, es meg nem gondollyac, hogy az aňaſzenteghazba, egy idő ſzerent valo fő pap es biro vagyon à Chriſtus kepeben, kinec ha az Iſteni tanétas ſzerent az atyafiac mindnyaian engednénec, ſenki à papoknac gyűlekezeti ellen valamit nem indetana, ſenki az eggyeſségnec meg oſzlatasáual à Chriſtuſnac eghazat meg nem ſzákaſztanàia, ſenki maganac teczuęn, es fel fualkoduàn vy eretnekséget nem ſzerzene.

Tagadgyac az iraſnac meltoſágat az eretnekec

Imezert ſem choda kedig, hogy mint à Sidoknal az Phariſæuſoc, Saduceuſoc, Eſseuſoc, azon modon moſtanis az eretnekec, akar mint oluaſsàkis az iráſt nem talallyac meg benne az eg igaſsàgot, hanem ide ſ-toua hordoztatnac az hamis tudomanyoknac ſzelétűl, miuel hog ſemmi meltoſágot nem tulaidonetnac az iraſnac, es magokat

Conf. fauſtum lib: 32, ca: 19 nagobra tartyac az iraſnal. Lattyatoke, azt mődgya ſzent Agoſton, az eretnekeknec, hog azon iártoc, hogy az iraſnac ſemmi meltoſága ne legen es ki ki mind ű magatul kerdgye meg, mit kellyen minden irasban ionac hadni, es mit nem. Azt miuelic vala à Saduceuſoc, kic az Moyſes kőnyueit, mellyekben nem ſzinten ńiluan valo bizonſág tętelec vannac à fel tamadàſrul, be veuęn, az pro-

prophetakat hatra vetic vala, miuel hog azoc tiſz tan ſzollanac rulla, hog fel tamadandoc az embe reknec meg holt teſtec. Azonképpen chelekednec ez mi időnkbeli eſze veſzet teuelygőkis, az iraſoknac biraiua tőttec magokat, à mellyet akarnac veſznec benne es à kinekic nem teczic nem veſzic. A Machabeuſoknac maſodic kőnyuęt, mely az halottakert valo imadsągrul: Szent Iakab leuelęt, mely az vtolſo kenetéſrűl, es az io chelekedeteknec erdemerűl: Szent Palnac az Sidokhoz iratot leuelęt, mely à papsągrul bizonsągot teſzen: Es à Biblianac egyeb eg̀ nehań kőnyueitis tagadgyac ollyaknac lenni, hog̀ tartoznanc nekic hinni. Nem egyebert, hanem hog̀ az ű teuelygéſec vaſtagon rontatic altaloc, es azt akarnáiac hog̀ ne volna hitele azoknac az iraſoknac, mellyec tagadhatatlan bizonsągot teſznec ű ellenec az kereſztyeni igaſsąg mellet. De teriűnc az Euangeliomra.

Az eretnekec, az iraſnac egy nehany kőnyuei it, hatra uetic

Mikor hallottac uolna à Phariſæuſoc. Eddig az igaſsąg ellenséginec űn kőſztőc ualo egyenetlenségekrűl ſzollottunc, laſsuc azt immar, michoda az à mi valamenire eg̀be kőtelezi űket, es à mibe eggyet ertenec. Mert miképpen à Samſom rokainac hogy noha ſokan valánac à farkoc mind az altal eg̀be vala kőtőzue. Azonképpen az eretnekeknec tulaidonsągoc ez, hog̀ egymaſsal eg̀be nem

Mibe ertenec egyęgyet az eretnekec.

Iud: 15.

Mindnyaian az anyaſzent egyhaz ellen uannac.

nem fernec, de az igasságnac gyülölségében es öldözeseben, valamenin vannac mindnyaian eggyet ertenec. Es semmibe egyebbe, eggyüt nem iar ertelmec, hanem chac ebben, hogy egy arant karomlyac, szidalmazzac, es haborgattyac az anyaszentegházat. Ezis è mai Euangeliombol teczic meg, holot azt oluasuc, hogy mind à Pharisæusoc s-mind à Saduceusoc ellenkedtenec Christussal es az ü tudomanyaual, maga oly tauul iartanac egymastul à törueннec magyarazattyában mely tauul vagyon az ég à földtül. Annac vtannais oszton, szent Pálr egy akarattal öldözéc à Christusert. Nem kilömben vagyon kedig mostanis dolgunc az eretnekekcel. Tekench meg Luternec, es Zuingliusnac, à Luter tanetuanainac es Caluinusnac iratokat. Lasd meg azokatis az kic ezektül szarmaztanac, oly nagy gyülölséget, harsoladást, egymas ellen valo viaskodást talalsz kösztöc, hogy annal nagyob nem lehet azonköszbe ezen mind meg alkosznac, hogy à Romai egház ellen egetemben tusakodnac, es minden tehetségéket, à Christus iegeséneć ostromlasára fordettyac. Papa es à papistac forognac mindenüt az ü nyelueken es pennaiokon, semmibe inkab meg nem ielentic bölchségeket es elmeieknec elességet mint ezeknec mesterséggel valo chufolasokban, szidalmazasokban, es ellenzesékben. De chac heiaba költic

Acto: 23.

E mostanieret nekeknec uisza uonyasoc.

Az anyaszét egyhaz ellen egy arant ualo tusakodasoc.

ereie-

ereicket, es iob volna bizoń hog abba kereſnénec módot, mint kőſzőrűlhetneiec eg̃be az ű viſzalkodo ſoc ertelmeket, hog̃ ſem mint mi ellenűnc hadakoznánac. Mert nem arthatánac vrnuknac ſem à Phariſæuſoc ſem à Saduceuſoc, ſemmit nem arthatnac higgyec ezekis à Chriſtus ſeregénec. Velűnc vagyon, es à mi taborunkban vitezkedic az igaz Dauid, à Meſsias. Meg rontya feięt, az Iſten ſerege ellen fel fualkodot Golyatoknac. Es miképpen à ſzep liliom à tűis kőzőt, azon módon meg marad mind vegic az anaſzènteghaz, az eretnekségeknec tűiskes hamiſságoc kőzőt. Mind ezeket iutattya minekűnc eſzűnkbe ſzent Mate, mikor à Sidoc kőzőt valo egẽnetlenségről teſzen emlekezetet. De ideie hog̃ hallyuc mit beſzel es mit kerd à tőruenytudo doctor à mi vrunktul.

Nem arthatnac nekünc az eretnekec.

Cant: 2.

Maſodic réſze.

Egy tőruenytudo doctor, ű kőzzűlőc kerde ütet.

EMiert ſzóllot legẽn eg̃ à tőbiert, ſzepen meg iclenti arań ſzaiu ſzent Ianos monduán. Ezt mond gyac vala magoc kőzőt. Eg̃ ſzóllyon mindnyaiunkért, es mindnyaian ſzollyunc az eg̃ altal, hog̃ ha meg gőzendi űket, mindńaian lataſsunc meg gőzni, ha kedig meg gőzettetic, egedűl lattaſsęc ſzegyenbe maradni. Ig̃ ſzoktac minden dolgokat alnakul, es leppel alat viſelni à teuelygőc. *Meſter, mellyic á leg nagyobbic parancholat á tőruenybe?*

Miert ſzóllot egy.

A Doctor kerdéſe.

Ennec

Azô tôrueñec harom fele parancholati.

Ennec è kerdéſnec ertelmere es meg feitſére, ſzûkſeg tudnunc, hoġ az ô tôrueñbe harom fele parancholatoc voltanac. Nemellyec az igaſsâg es tôrueñ ſzolgatataſarul: Nemellyec à templomnac Ceremoniairul: Nemellyec az io erkôlchôkrûl. A Phariſæuſoc azt vęltéc, hoġ ezec kôzôt leg nagobbac azoc, mellyekbẽ à Ceremoniakrul irtes ſzollot Moyſes, es annac okaert, eleibe vetettec ezeket à tiz parancholatnac. Hogy ez vgy legyen, chac abbolis megteczic, hogy à fiakat arra tanetotac, hoġ iob az oltarra tenni azt à miec vagyon, hogy ſem mint ſzûkôlkôdô es ehel halo ſzûleicket taplalni vęle: Maga à tiz parancholatban à vagon, hoġ tiſztellyec attyokat, es annyokat. Chriſtus vġ felel à toruentudonac, hoġ leg nagyob parancholatnac azt mondgya, â mely az iô erkôlchôt formallya, az az, à tiz parancholatnac egy rôuid ſommaiat. Nem ôc nelkûl peniglen.

A Phariſæuſoc mellyic parancholatokat, ueltec nagyobbaknac.

Chriſtus feleleti.

Leg Elôſzôr, azert, hoġ az Iſtennec iteleties azt tartya. Irgalmaſsagot akaroc inkab, vgymond à Prophetanal, hoġ ſem mint aldozatot, Iſtennec tudomanyat inkab hoġ nem mint ęgô aldozatot. Az Iſtennec tudomânya az elſô tablan valo parancholatokat ieġzi, mellyec az Iſtennec igaz eſmeretit, es tiſzteletit adgyac el ônkbe, es azokcal ellenkedô bûnôket tiltanac, az irgalmaſsâg à maſodic tablat

Miert nagyobbac az erkôlchrûl ualo parancholatoc?

nablat nézi, mellyen oly parancholatoc vannac irua, mellyec meg mutattyac, mint kellyen felebaratunkhoz az irgalmaſságnac chelekedetit gyakorlanunc, mindennec meg aduan, azt à kínec miuel tartozunc, es ſenkit ſemmiuel meg nem bantuan. Hiſzem latod, hogy az tiz parancholatot nagyobnac iteli, es fellyeb bőchűli Iſten, az aldozo Ceremoniáknal.

Touabba, anneualis nagyobbac, az io erkőlchőkrűl valoc, à Ceremoniakrul valo parancholatoknal, hogy à kilső Ceremoniac ſzolgalnac az io erkőlchőknec. Midőn okot adnac nekűnc reia, hogy gakorlyuc magunkat à tiz parancholatnac chelekedetiben. Mert à Ceremoniakra, nem azert gűlűnc, hogy chac nezői legyűnc annac, à mit ot mi uelnec à papoc, hanem hogy imadkozzunc, hogy az Iſtennec igeiet halgaſsuc. Ezt kedig à tiz parancholatban hadta meg Iſten hogy miuellyűc.

A kilső Ceremoniac ſzolgalnac az io erkőlchőknec.

Vegezetre, elől valoc es touab maradnac az io ekőlchőknec parancholati az Ceremoniaknal. Mert mihelyen teremtetec az ember es paradichomba helyheztetec, őttan meg parancholá Iſten neki, michoda erkőlchbe tarcha magat, es még à más vilagonis meg marad à ſzeretet, de à Ceremoniac paradichom kiuűl kezdetének, es chac it è földőn tartatnac. Sőt immaron régen megſzűnetnec

Elől ualoc es toab tartnac az io erkő chnec parancholati, az Ceremoniáknal. Gene. 2. 1. Cor. 13.

tenec az ô tôruęnnec Ceremoniai mellyekrûl à Phariſæuſoc vetęlkednec vala. Ezekbôl ez okokbol, méltan nagyobaknac ielentę lenni vrunc, az io erkôlchôkrûl valo parancholatokat, azoknal, mellyec à Ceremoniakrul valánac, monduan.

Szereſsed à te uradat Iſtenedet tellyes ſziuedbôl lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſô es leg nagyob parancholat, &c. Ennec è parancholatnac ertelmerûl, es mint tarthaſsec meg az vionnan ſzûletet embertûl, eleget ſzollottunc à tizen harmadic vaſarnapi Prædicatioban, annac okaert, moſtan rôuideden ſzollyunc felôle. Ez eg̃ nehañ igebe, foglalta Chriſtus à tiz parancholatokat: mellyeket kèt reſzre oſztot, Iſtennec es felebaratunknac ſzeretetire. De ved eſzedbe mit mond. Nem mondgya hogy eſmeried Iſtent az hit altal, tiſztellyed, ſegetſegûl hyad, adgy halat neki io tetemeñirûl. Nem ſzamlallya ezeket egyenkęnt. Hanem chac ez eg̃ igeuel él. Szereſsed. Az az, mind ſzeretetnec neuezi, es à ſzeretetbe rekeſzti bé è fôlûl meg mõdatot ioſzagokat. Oka az, mert à buzgo ſzeretet tôkelli meg embernec minden dolgait, es az marad meg û uéle à más vilagon.

A ſzeretetbe foglaltatic à tiz parancholat.

A ſzeretet tôkelli meg az io cheleke deteket.

Szereſsed, ugymond à te uràdat. Kinec ęleteden es halalodon hatalma es birtoka vagõ, ki mind teſtedet leikedet az ôrôc tûzre vetheti, ha ûtet nem fogod

Math. 10.

ſzeret-

ſzeretni. Iſtenedet. Aztà ki tegedet teremtet. Ki erõs es boſzu alló, meg latogattya az atyaknac alnokſagokat az ũ gyermekeiken, harmad es negyed nemzetſégiglen, azoknac à kic gyũlõlic, Es irgalmaſságot telzen ezerig azokcal, à kic ſzeretic ũtet. A te vradat Iſtenedet. Ki vrad tenecked, hatalma vagyon te raitad, ſzámot veſzen te tũled. Mert ſzũkſég mindnáiunknac az Chriſtus itélõ ſzeki eleibe allani, es kinec kinec mind magárul ſzámot adni. Mint kel ſzeretned? Tellyes ſziuedbõl, E uilagi tõrténéſec, chac az kilſõ ẽgedelmeſséget keuañyác ẽber tũl, az belſõ tiſztatalanságot ſem itélic ſem bũntetic. De az Iſten tõruénie à tellyes, az az, belſõ es kilſõ embert keuannya, miuel hogy ũ teremtette mind az kettõt. *Ez az elſõ es leg nagyob parancholat.* Elſõ, mert fõ képpen, mindeneknec fõlõtte es elõtte, Iſtent kel ſzeretnünc, ũ erette mindenünket, es vegezetre még eletünketis meg kel vtalnunc, es el kel hadnunc. Leg nagyob, mert leg fõb tiſztelet az ſzeretet, mellyet Iſten vgy keuan embertũl hogy ſemmit nem inkab annál.

Exod. 20.

Rom. 14.

A ſzeretetnec mondgya. E uilagi es Iſteni tõruenec kilõmbõzéſe.

Miert elſõ.

Miert leg nagyob.

A maſic kedig haſonlatos ehez. Szereſsed à te felebarátodat azonképpen mint tennen magadat. Haſonlatos, mert valaki felebarattyat nem ſzereti, Iſtenet ſem ſzeretheti az, azt beſzelli ſzent Ianos. Haſonlatos, mert ſzintẽn oly igen keuannya Isten

Miert haſonlatos à maſic az Elſõhõz. 1. Iohan. 4.

tűlűnc hogy ſzereſsűc felebaratunkat, mint ůnnen magát, es à mit felebaratinkcal miuelűnc, azt nem kilömben véſzi mi tűlűnc, mintha magával miuelnőſőc. *Mint tennen magadat.* Nem mutat Chriſtus ſem à chillagokra, ſem egyeb teremtet allatokra, hanem chac mi magunkra. Hogy magűktul vegűc annac peldáiat mint kellyen egymáſt ſzeretnűnc. Es egy ollyan ſzabaſu ezis, mint amaz à mit maſut monda. A mint akariatoc hogy chelekedgyenec ti veletec az emberec, ties haſonlatos képpen chelekedgyetec ů vélec. Azt akarod te, hogy egyebec te veled iot tegénec, irgalmaſoc legyenec hozzad. Teis vgy tarch egyebekhez magadat. Bannád ha valaki feleſegedet auagy leanyodat meg ſzeplőſtenęie, ha marhádat akarmint gonoſzul el venneie, ha tennen magadat meg rutolna es meg ſzidogatna: te ſe miueld tahat azt máſsal.

Matth. 25.

Mint kel ſzeretni felebaratinkat.

Luc. 6

A ſzeretetnec dichereti.

Rom. 13.

1. Cor: 13.

Ekét parancholatban, mind az egeſz tőrueń es à Prophetac figgenec. Nagy dichereti ez à ſzeretetnec. Sz: Palis haſonlatoſt ſzól kedig felőle. A ſzeretet vgymond, tolti be à tőruent. Ne chodáld tahat hogy azt mondgya ſzent lakab, hogy valaki egyic parancholatba meg ůtkőzic, az egeſz toruent meg ſzegte, mert az egéſz tőrueńbe ůtkozic à ki à ſzeretetrůl valo parancholat ellen iár. Azt ſe chodáld, hogy ſzent Pál à ſzeretetet még à hitnélis

fellyeb

fellyeb magaſztallya. Mert hittel fogiuc meg az lſtét, de à ſzeretettel tartyuc meg. A hit meg ſzũnic de az ſzeretet meg marad az õrõc dichõſegbenis.

Harmadic Reſze.

Mikor kedig à Phariſæuſoc egyguũt uolnanac, kerde Ieſus ũket es monda. Meg feleluẽn à tõruentudo Doctornac kerdéſere, ũis kerd valamit à Phariſæuſoktul. Mely kerdéſsel annira meg gyõze ũiket hogy ſoha az vtan tõbbet nem mereſzlénec ũi vele tuſakodni. (Mit ueltec ti à Chriſtus felõl ki fia? Mondam è Prædicationac kezdetiben, hogy à Chriſtuſnac leg vtolſo vetelkedéſe lõn ez à Phariſæuſokcal. Es im láſd meg mely ieles ueggel uegezi az ũ tuſakodáſit. Azt kerdi à mit leg inkab es fõképpen ſzũkſeg mindẽ embernec tudni: Ki legẽn à Chriſtus. Kit regen meg kerdet vala ez elõt tanetuaſitul monduan. Tikinec mondotoc lennienge met? (Mondanac neki, Dauide. Nem tudanac touabmenni az Meſsias felõl valo vallasba, hanem chac addig, hogy vallac ũtet Dauid ſianac, az az embernec lenni. Monda ez okaert nekic Chriſtus. Mikeppen hĩja tahat ũtet Dauid lelekben vranac? Az az, ha chac ember az Meſsias, hogy lehet Dauidnac fiais, à mint ti mondgátoc, vrais, à mint ũnnen maga mondgya? Ketſeg nelkũl az emberi termẽſzet, felõl

A Chriſtus kerdeſe.

Math. 16.

A Phariſæuſoc feleleti.

fölöt, melybe Dauid fia, valami más termeſzetnekis kel ũ benne lenni, mely termeſzette valo tekkentetiben, vranac neuezi Dauid ũtet.

A Chriſtuſnac ſzemelye: Embor à Chriſtus. Hier: 2.

Igen ſzép es gönyörüséges tanulságot vegünc mi innet à Chriſtuſnac ſzemelye felöl. Hogy ũ bizoń ember, es bizoń Iſten. Ember, mert Dauidnac fia, ki ember volt. Es ebböl imez köuetkezic, hogy atyankfia minekünc, mint ſzent Pális bizonságot teſzen felöle, monduan, hogy nem altal minket atyafiainac hini. Ha kedig atyankfia, valoba könyörül es ſziue ſzakad neki mi raitunc. De nem chac ember, hanem amaz ember, kit az iras kiualt képpen azerthi Dauid fianac, miuel hogy ũ neki igertetet volt, es az ũ maguabol varattatot, az, az Meſsias, kiben à mint ſzent Pal beſzélget felöle, Iſtennec minden igereti bizońoſoc es tekelletesec. Iſten, mert Dauidnac vra. Vgy mint ki felöl imigyen ſzólla Dauid. *Monda az Vr*, az atya Iſten: *Az en Vramnac*, à Meſsiaſnac. Valoba vra kedig Dauidnac es minden teremtet allatnac, vgy mint kinec minden hatalom adatot az égen es földön, es à kit az atya iobia felöl ültete, az az, egenlö Iſtenségben hatalomban es dichöségben vagyon az atya Iſtennel. Ez nem fére à Phariſæuſoknac agyokba, es azert nem tudác meg mondani, mint lehéſsen fiais vrais Dauidnac à Meſsias.

Dauid fia.

2. Cor. 1.

Iſtenis à Chriſtus. Pſal. 109.

De minekünc meg ielentetet az Euangeliomban,

ban, es annac okaert el hidgyűc hogy à mi vrunc Iesus Christus, ki igaz Messias, ollyan à mint Dauid jelenti, es azt hiuen batorsággal bizakodgyunc, es tamaszkodgyunc ű hozza minden haborusá-ginkban. Mert ha haborgatoc nelkűl nem hagis minket miképpen űtetis haborgattác à Pharisæusoc es Saduceusoc, mind az altal, gőzedelmes leszen mi bennünkis, vralkodic az ű szolgai ellen fel emelkedet ellenségi kőzőt, es chac ragazkodgyunc ű hozza az szeretetnec altala, soha nem engedi hogy mi raitunc hatalmat veheſsenec, àkic az igasságnac alhatatos vallasaert gűlőlnec minket.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENKILENCZEDIC VASARNAP.

A Szent Mate Euangeliomianac, IX. részében talalod meg ez mai Euangeliomot.

Zidőben be menuen Iesus à baiobà, által kele, es iőue az ű uarosságába. Es ime hozanac ű neki egy gutta ütőttet, ki agyba fekzic uala. Es mikor Iesus látta uolna az ű biteket, monda à

bennánàc: Bizzal fiam: Meg bochattátnac teneked à te bűneid. Es ime nemellyec az iras tudoc kőzzűl, mondnac uala ű magokban: Ez Iſtent karomlya. Es mikor Ieſus latta uolna az ű gondolattyokat, monda: Mire gondoltoc gonoſzt à ti ſziuetekbe? Mert mellyiket kőnnyeb mondani? Meg bochattátnac teneked à te bűneid? auagy mondani, Kely fel es iary. De hogy tudgyatoc, hogy az embernec fianac hatalma legyen è földőn à bűnnec bochataſára, akcoron monda à gutta űtőtnec. Kelyfel, uedfel à te agyadat es meny haza. Es fel keluen haza mene. A nep kedig mikor latta uolna, el chodalkozec, es dichőiti uala az Iſtent, ki illyen hatálmat adot uolna az embereknec.

Ez Euangeliomnac Sommaia.

MEg hallátoc ez mai Euangeliomnac hiſtoriaiabol, miképpen Chriſtus az ű beſzedenec hatalmáual meg gyogyeta eg̃ beteget mind teſtí ſ-mind lelki nyaualyaiabol. Mert bizonyara, nem chac à teſti choda tetęlt kel it neznűnc, hanem főképpen à lelkit, hog̃ vrunc à benna embert bűneitűl meg ſzabadetuan, az mennei dichőſégnec őrőkőſéue tőtte. E tellyes choda tętel arra valo kedig, hog̃ ielenche vrunknac tiſztit. Ki azert iőt è vilagra, hog̃ az embereket kilső ńaualyakbolis belsők bőlis menche es ſzabadecha.

Harom reſze vagyon ez Euangeliomnac. Első azokrul ſzól à kic à beteget Chriſtushoz uiuec,

uec, es azoknac hitekrûl es ſzeretetekrôl. A Maſodic iduôzitônkrûl, es à benna embernec meg gyulasárul. Az Harmadic ennec è choda tetelnec nęzôirûl.

Elsô Reſze.

BE menuen â haioba, altal kele, es iôue az û uaroſaba. Az az, Capharnaumba, à mint ſzent Márc niluabban meg ielenti. Mely û varosánac mondatot, nem azért, mintha ôrôksége auag ioſzága lôt volna neki: Mert ugy annera nem birt ſemmit è vilagon, hog chac anni tulaidona ſem volt, holot feiet le haithatta volna. Hanem miuel hog ot lakot gyakran, es netalam vgyan à varas kôzzeis atta volt magat, es à varaſnac tôruenye ala, hog abbanis haſonlatos lôt volna à tôb emberekhez. Kit abbol gondoloc, hog ot kęrec meg à rauoc az adot raita, ûis meg fizete magaert es Peterért. Anagy talam inkab azert neuezte û varaſanac az Euangeliſta, mert miképpen Nazaretet foganta-ſáual, Betlehemet ſzûleteſeuel, azonképpen Capharnaumot gyakran valo prædicalaſáual, és choda teteliuel tôtte vala ôueue. Ot gogyęta meg à kiraly vduarabol valo fô ember gérmeket, ot tamaſzta fel az Iairûs leanyat. Ot vigaſzta meg az ſzazados ſzolgaiat. Ot ada meg egeſséget en-

Mar. 2. Miert mondatic û uarasſanac Capharnaum.

Mat: 8. Capharnaumi Polgar uolt Chriſtus

Sokat prædicallot es ſok chodat tôt Capharnaumban.

Ioan: 4. Matth 9. Matth. 8.

nekis à bennánac, melyrûl ez mai Euangeliom ſzól.

A Hitnec es ſzeretetnec peldáia.

Es ime hozanac û neki egy gutta ût ôttet ki agyba fekſzic uala. Ved az hitnec es ſzeretetnec peldaiat ezektûl, mellyet meg bizonyetánac è bennánac Chriſtushoz vitelebe valo nagſzorgalmatoſságokcal. Mert oda bizoń nem vittęc volna, ha azt nem hittęc volna, hogá Chriſtus oly hatalmas hogá megis gógyethattya, es oly irgalmas hogá megis gógyettya ûtet. Es elég bizonſaga az û hiteknec az Euangeliſta, ki azt mondgya felôlôc, hogá hiteket tekente meg Chriſtus. Az û bennec valo ſzeretetet kedig meg ielentęc aual, hogá ſemmi munkat nem reſtellenec fel venni á betegért. Azt iriác ſzent Marc es ſzent Lukach, hogá hazban vala akcor à Chriſtus, es midôn à ſokaſágtul az aiton be nem vihettęc volna ſzegęnt, à haz heiara haganac véle, es à padláſt meg nituan, onnet bochattac ala kôtelen ûtet vrunc eleibe. Ez ám à io hit, à ki nem heuolkodic, hanem à ſzeretet altal chelekedic. Illyen az igaz kereſztyeni ſzeretet, hogá keſzeręti az embert kôńôrûlni attyafian. Szent Lakab azt iria hogá tiſzta, ſzeplô nelkûl valo Iſteni tiſztelet Iſtennel es az atyanal, imez, meg latogatni az aruakat, es az ôzuegyeket az û nyomoruſágokban, es û magát è vilagtul fertelem nelkûl meg

A hitnec bizonſaga.

A ſzeretetnec ielentęſe.

Mac: 2. Luc. 5.

Az io hit nem beuól kodo.

Iac: 1.

meg tartani. Nem chac à teſti betegſegében kedig hanem leg inkab lelki nyaualyaiaban atyankfianackel ſzorgalmatoſoknac lennünc, hogy ha teueſlyeg, igékezzünc ütet meg tereteniesio vtra vezerleni. Arra tanet minket ſzent Pal monduán. A ki à hitben erötlen, vegyetec fel hozzatoc. Es, Rom. 14. még ha foglalatos leſzenis valamely ember valami vetekbe, ti kic lelkiec vattoc, fel epechetec azollyan embert, ſzeledségnec lelkeuel, meg gondoluán temagadat, hogy teis keſertetbe ne eſsel. Egymaſnac terhét viſellyetec, es eképpen tellyeſechetec be à Chriſtuſnac töruenyet. Gal. 6.

Masodic reſze.

ES mikoron Ieſus latta uolna az ü biteket, monda á bennánac. Ved eſzedbe mely igazan mondota legyen imezt Iſtennec à propheta. Vram à te ſzemeid à hitet nézic. Nem oluaſsuc hogy vagy ü maga à beteg, vagy à kic ütet oda viuec; valamit ſzollottanac volna, mind az altal meg tekentuen hiteket, keduec ſzerent chelekedec Vrunc. Sót többet miuele annal, à mit üc vartanac tüle. Mert hiendö dolog, hogy chac teſti gógyetaſat keuantac è bennánac, ü kedig mind teſtebe lelkebe meg gógyetá ütet. Oly ereie vagyon à hitnec, hogy nálla nelkül ſemmit, ü altala kedig min- A hitet nezi Iſten. Hier. 5. A hitnec ereie

mindent meg nyerhecz Iſtentůl. Azért mondá egygyůt iduozetőnc. Valamit imadkozuán kértec, hidgyétec es el veſzitec. Szent Iakabis azt akaria, hogy à pap imadkozzéc à betegert, de az imadſágnac ereiét, à hitnec tulaidonettya. A hitből való koſőrges, vgymond, meg ſzabadéttya à beteget. Ez oka annakis, hogy à kiket vrunc vagy bűnöktůl, mint Magdolnát, vagy teſtí betegſégtůl mint à pokloſt es egyebeket, meg ſzabadétot, azt mondotta nekic, hogy à hit ſzabadetotta meg ůket.

Mar. 11.

Luc. 7.
Luc. 17.

A hiten mi kel érteni.

De iol eſzedbe ved, mit kel az Euangeliomban ertened azon à hiten, mely altal à mit keuánunc meg nyeriůc Iſtentůl. Nem chac à hitelt, hogy higgyed azokat igazaknac lenni, mellyeket az Euangeliom ſzól Chriſtus felől, ſem chac à remenſéget, es bizodalmat, hanem czeket eggyůt, es vélec egyetembe à ſzeretetet, mely chelekedőue teſzi bennůnc à hitet. Mint mikor kőnyőrgeſz az Iſtennec, hogy meg bochâſſa bűneidet à Chriſtuſert: Hinned kéł az Euangeliomnac, hogy à Chriſtus az végre iőt è vilagra, hogy az bűnőſőket iduozéche, es azert őrőmeſt hozza fogadgaſůket. Touabba, biznod kel benne, ès remellened, hogy tenekedis ha pœnitenciat tartaſz, meg bochattya buneidet; Es annac fölőtte, Magdolnáual, igen

gen kel ũtet ſzeretned az ũiouoltaęrt, es bũnõſõkhõz valo irgalmaſsagáert, es ũ erette felebaratidat: Mert ha minden hitem lenneis, el annéra, hogy hegyeket indetanec helyekbõl, ſzeretet kedig nem lenne bennem, ſemmi volnec, azt beſzelli ſzent Pal. Nem eleg azert az õrdõgõt kõuetni à hitben, ki iol tudgya es hiſzi azt hogy irgalmas az Iſten, de nem reméli hogy ũ hozza irgalmas lenne, es nem ſzereti ſõt gyũlõli ũtet: hanem bizodalommal telyes, es ſzeretettel geriedezõnec kel à kereſztyen hitnec lenni. Ollyan vala altalan fogua, à mint meg mondoc azoknac hitec à kic ezt è beteget vrunc eleibe viuęc. 1. Cor. 13. A kereſztyen hit.

Holot kedig azt mondgya az Euangeliſta, *bogy midõn Ieſus latta uolna az ũ hiteket, monda à beteknac*: õrõmeſt meg hiſzec arañ ſzaiu ſzent Ianos beſzedénec, ki azt iria, hogy nem chac azoknac az kic oda vittec, hanem à betegnec hitirũlis kel azt ertenũnc. Mert ha nekies hiti nem lõt volna, nem hatta volna vitetni, à hazheiara fel hulcholtatni, es onnet ala bochattatni magát. Touabba altalan fogua Chriſtus ſem ſzollot volna imigyen neki. *Meg bochattatnac teneked à te bũneid.* Mert meg adgya vgyan, megis adta nemellyeknec Iſten à teſti egeſséget, es egyeb è vilagi iót, az ũ tulaidon hitec nelkũl egyebeknec hitire valo tekentetbe. Mint hogy kéſz vala tiz igazert à Sodoma es Gomora- A uiuõc, es à beteg hitit ſzerkentette Chriſtus.

belie-

belieket mind meg ſzabadetani. A ſzabadoſnac kedig mikor Chriſtus imigyen ſzolla legyen vgy teneked à mint hitted, az ũ ſzolgaia gogyula meg.

Mat: 8.

Az Canaan nemzetſegbol valo aſzony allatis, leananac gyogyulaſt nere hitiuel. De à bũnnec bochanattya oreg embernec, à ki élhet okoſsagual ſenkinec kilomben meg nem adatic, hanem ha ũ magais hiſzen. Mert mikeppen az Iſtentelen, az ũ Iſtentelẽſegébe hal meg az Prophetanac mondaſa ſzerent, azonképpen az igazis az ũ hitibol él. Es kiki mind magarul ad ſzamot Iſtennec. Vgyan azont mutattya à tiz ſzũzeknec példaiais, melybẽ niluan mondgyac à bolchec, hog az ũ olaioc nem haſznalhat à balgatagoknac.

oreg ember nec, hinni ſzükſeg.

Ezech. 18. Aba. 2. Rom. 14. Matth. 25.

Ha kedig azt kerdi valaki én tũlem, miert kõ nõrge tahat ſzent Pal az Epheſusbeliekert, hogy à Chriſtusnac tellyesb eſmereti adaſsec ũ nekiec, es hogy neuckedgyenec az hitben: Miert tanéta arra minket à Chriſtus, hog nem chac az mi magũc bũneinkert, hanem kõzõnſeggel egyebkeiertis imadkozzunc monduan, bochaſd meg nekunc az mi vetkeinket: Miert kere Iſtent ſzent Iſtuanis, hogy meg bochatna az ũ kõuezõinec, es vegezetre, miert int ſzent Iakab, hogy imadkozzunc egymaſert hog iduõzũllyũnc, ha à mas ember hiti, leleki dolgokat nem nyerhet embernec?

Kerdés. Ephez 3.

Actor. 7.

Iacob 5.

Felelet.

En imezt fe-

lelem

lelem annac, Hogy nem mindenestül sogua mondgyuc, hogy egyikünknec hiti, nem haſznalna maſikunknac lelkénec iduősségére, hanem hogy az ü tulaidon hiti nelkül nem haſznál. A teſti gyogyuſas meg adatic gyakorta másnac hitiert annakis à ki ü maga nem hiſzen, de à bünnec bochanattya, es à lelknec iduőssége nem adatic. Sem ſzent Pal hiti, ſem ſzent Iſtuane, ſem máſe akarkie, nem iduzét tegedet, ha tennen magad nem hiſz. Iollehet azt, hogy hihes, auagy à hitben neuekedgyel, es mikoron immar hiſz, hogy akcor bünöd bochattaſsec, à hiu kereſztyeneknec imadsága meg nyerheti. Mert ſokat haſznal, azt mondgya ſzent Iakab az igaznac ſzüntelen könyörgéſe. Es à papnac hitből ſzarmazo imadſagáert à betegnec büneies meg bochattatnac. Io azert es igen haſznos egy maſert kö nörgenünc. Es miképpen kedues Ion Chriſtusnál azoknac hitec, kic à gutta ütöttet hozza vittec, azonképpen minden ketſég nelkül kedues aldozatot aldozol Iſtennec, ha à te imadſagoddal ü eleibe viſzed à bünbe heuerőket, kic annéra el merültenec à gonoſzágba, hogy ingyen ſem érzic hol legyenec, eſzekbe ſem veſzic, minemü nagy veſzedelembe forogianac.

Lelki dologba, az más hiti nem haſznal ſenkinec tulaidon hiti nelkül.

Mit haſznal es mint, az más hitü.

Iac. 5.

Az öreg emberekrül monduan ezeket, mert az apro gyermechekrül kic még az okoſsággal nem ſzolhatnec más modon kel ſzollanunc. Ezeket az

Az Apro Gyermerkekrül.

anya-

anyaſzentegyhaznac, es kiualtképpen azoknac à kic ũ kępekbe felelnec hiti teſzi alkolmatoſsa à kereſztſégnec fel vetelére, es az vionnan ſzuletéſre. A pap es à Tatác, imadkozuán ũ grettec, nyeric meg nekic à tiſztêto ſzent lelket. Nem choda kedig ha azoknac haſznál, es bũn bochanatot nyęr az idegen hit, à kic nem ũ magoc vétke miat eſtenec volt bũnbeis, hanem minden fertelmeſségec ſzũleiktũl ragadot reiaioc. Sõt mélto dolognac lattatic lenni, hogy à kic nem tulaidon chelekedektũl fõrtõztettenec meg, tulaidon hitec nelkũlis meg tiſztulhaſsanac. Iollehet aztis mondhatom, hogy nem ſzintęn hit nelkũl vannac à kereſztelkedõ artatlanokis. Mert miuel hog az Iſten mind kichint mind nagot akar iduõzeteni, es à hit, mely altal adatic az iduõſség ũ aiandéka, ſemmit nem vętec benne, ha azt vallom, hogy ezt ez iduõſséges aiandékot, meg adgya à kis gyermekeknec, azon ſzem pillantásban, midõn kereſztelkednec, atyanac, es fiunac es ſzent leleknec neuében, egyetembe az ũ tulaidon belęiec õntetet hitben, meg igazettya ũket. Hogy hihetnec, azt kérdic az anabaptiſtac, ha az okoſsággal nem elhetnec? Minem az mi okoſsagunc ereiębõl auagy vilagoſsagábol vagyon à hit, hanem Iſtennec adomanabol. Sõt az okoſság nem chac neueli, hanem inkab ellęnzi à hitet. Vgy hogy még az õregec kõzzũlis, valaki hiu

Az kis gyermekeknekis lehet hitec.

Mint hihęſsenec à gyermekec?

hiu akar lenni, ſzükſég hogy az ù okoſságat hatra vesse, es az okoſság ellen higgye azokat mellyec az Istennec igeieben eleibe adatnac. Lam mies mikor aluſzunc, nem tudgyuc hogy hiſzünc, ſem eszszüc à bennünc valo hitet, azert vgan akor ſem ſzününc meg hiuec lenni. Azon modon à gyermekekis, noha az okoſsággal nem értic azt à mit hinni kellene, de azert vgan hihetnec, oly képpen, à mint az Istennec lelke chelekedi ù bennec à hitelt, à mi elmenknec gondolattya es ertelme fölöt. Tudode mit monda eggyût à Christus? Hadgyatoc hozzam iüni az kis gyermekeket. Es meg alda ûket. Ha az aldomás hozzaioc fért, mitûl nem férne à hit? A kit az Christus meg áld, azt keduébe veszi, hit nelkûl kedig lehetetlen Istennec keduébe lenni, azt oluasſuc ſzent Palnal. Ezekből meg erthetitec mely nagy ereie legyen à hitnec, hogy nem chac annac az kibe vagyon hanem egyebeknekis haſznal.

Matth. 19.

Heb. 11.

Bizzal fiam, meg bocbattatnac teneked à te büneid. Latode hogy akaruan vrunc ezt lelkebenis à bünnec betegſégéből meg gyogyetani, nem elegedéc meg az viuöknec hitekcel, hanem az ù tulaidon hitites kçuanà. Es mikoron illyen kegyes atyai beszéddel ſzolla à betegnec, taneta minket hogy mies kegyeſec legyünc mindenekhez, kiualtképpen nyomorultakhoz, betegekhez es bünösökhöz

A kegyeſség rül ualo tanulság.

hõz. Kire ſzent Palis int vala monduan. Legyetec kegyeſec es kegelmeſec egmahoz, meg bochatuan egmaſnac, mikeppen Chriſtuſis meg bochatot tinektec. Annac fõlõtte aztis meg ielentę it iduõzetõnc, minem ũ gyũmõlche legen à bũnnec meg bochatasánac. Az, hog mihelyen bũne meg bochattatic, ottan Iſten fiáua leſzen az ember. Mert ſemmi ninchen egeb, à mi embert Iſtentũl el valaſzthat náia, hanem chac à bũn, (à Prophetanac amaz mondaſa kent. A ti alnakſagitoc tõttenec oſzláſt ti kõztetec, es à ti Iſtentec kõzõt, es el reitettec az ũ orczaiat ti el õlletec) mely ha el vętetic, ketſeg nelkũl ottan meg bodogulunc, vg hog ſzabadon ſzolhatunc à mi Iſtenũnkel, es bizuaſt mondhattyuc ũtet atyanknac.

Epheſ. 4. A bũn meg bochatáſánac gyũmolche.

Eſa. 59.

Pſal. 31.

Meg bockattàtnac teneked â te bũneid. Vg chelekedec mint io oruos. El vęue elõſzõr à betegſegnec okat, à bũnt, es az vtan à betegſeget, monduan. *Kely fel, ued fel â te agyadat es menyhaza. Es fel keluen haza mene.* Mert à mint egebũtis mondotuc, à teſti betegſeg gakorta à bũnért bochattatic emberre. Kit akcoris meg ielente Chriſtus, midõn annac, à kit harmincz nyolcz eſztendõs betegſegebõl gyogyęta meg, imezt mondá. Im meg gyogyultál, immar ne vetkezzél, hogy gonoſzban ne tõrtennec dolgod. Vgyan azont beſzelli Moyſis, ki aual fenyeget, hog ha az Iſtennec beſzedet

A io oruoſnac ſzokaſa.

A bũn oka à betegſegnec

Iohan. 5.

Deut. 28.

nem

nem halgattyuc, dőg halálát, es minden féle ſoc vé-
ſzélt bochat reiánc. Es mentűl inkab ſokaſodnac
kőſztűnc à bűnőc, annal inkab neuekednec à nya
ualyakis.

CEs nem chac teſti bűtetéſekcel oſtorozza Iſten *Lelki bűntetéſi, à bűnnec*
az embereket, à bűnért, hanem lelkiekcelis mellyec
terméſzet ſzerent kőuetic à bűnőket. Es ha aka-
rod erteni ezec azoc. Az elménec vakſaga. Hogy
latuan ne laſsanac, es ertuęn ne erchenec. Meg von-
ſza tűlőc ſz: lelkęt, annéra meg vakulnac, hogy ſem
à veſzedelemnec nagy voltát nem értic, à melyre
menendőc, ſem azt nem veſzic eſzekbe hon-
nęt eſtenec ki, es nem tudnac meg térni. Touab-
ba, az ű akarattyoknac, az Iſten akarattyatul valo
el fordulása, hogy ingyen ſem akarhattyac à iot,
ſőt mindenkoron ellene tőrekednec az Iſten tőr-
uenéenec. Vgy hogy meltan mondhatnáiac amazt,
à mit ſzent Pál mond vala. Más tőruent latoc az
én tagimba, mely ellenkedic az én elmemnec *Rom. 7.*
tőruenyeuel, es mely foglyul ád engemet à bűn-
nec tőruenyęnec, à mely az én tagaimba vagyon.
Mert nem azt à iot chelekedem mellyet akaroc,
hanem à gonoſzt az kit gyűlőlőc. Annac főlőt-
te, lelki eſmereteknec furdaláſa: mert ſoha eg bű-
nős ember ſem lehet az ű lelkénec rettegéſe nelkűl.
Sőt meniſzer eſzébe iut gonoſsága, mind añiſzor
retteg, es à ketſégben eſeshez közel iár: Errűl

pelda lehet mindennec Cayn es Iudas. Megint az ördögnec kegyetlenſége, mely vralkodic ũraitoc, es minden ondokságra reia viſzi ũket.

Epheſ. 2. Mert birtoka vagyon neki az égben, es hordozza az engedetleneket, azt iria ſzent Pal.

Rom. 2. Ezeknec fölötte az Iſtennec haragia. Mert az ũkemenſégec, es meg terni nem tudo ſziuõc ſzerent, haragot gyuitnec magoknac à haragnac napián. Vegezetre, az örõc karhozat, mert à kic gonoſzt chelekednec az örõc tũzre mennec.

Pſal. 31. Melyre mindnáian kötelesec volnanc, ha az atya Iſten, à Chriſtuſért bũneinket meg nem bochatnáia. Bizoń ſzũkſeg tahat, es mélto, akar mely ſzent embernekis mindenkoron az bũnnec bochanattyaert imadkozni, addig még alkolmatos idõ vagón reia, az az, minec elõtte, ezec è bũntetéſec feiũnkre nem ſzallanac.

Elſõ gondunc bũneinc bochanattyára legyen.

De még ſem menhetec el, az Chriſtuſnac ilyen ſzép mondaſa mellõl, hanem mégis eg tanulſagot adoc nektec belõle. Tanullyatoc meg aztis innét, hogy leg elſõ gondgyánac kel lenni embernec, bũneinec bochanattyánac meg talalasára, mellyet ha meg nyer magánac, à teſti betegſeg ſemmit neki nem arthat. Mert igaz beſzed ez, hog ſemmi náualya nekũnc nem arthat, ha ſemi gonoſság raitunc nem vralkodic. Viſza fordult rend az mi kõſztũnc, hog midõn valaki meg betegũl, eléb hi-

uattya

martya hozza teſtének, hogy nem mint lelkének oruoſat. A kic à betegec kornúl forgodnac, azoc dolga volna, hogy ũket mindeneknec elõtte à gyonaſra birnà iac, es az vtan kenetnęiec fenetnęiec teſteket. Az oruoſoknakis erõſsen paranchollya az anyaſzenteghaznac vegezéſe, hogy minec elõtte teſti oruoſsagot adnanac à betegeknec, pœnitencia-ra, bũnõknec meg gonaſara es à Chriſtus ſzent teſtének es verének vetelere intenęiec ũket. Sõt ingen hozza ſe kezdenének à teſti gyogyetáshoz, még nem lelkekre gondot viſelnének. De ezekis keueſet gondolnac aual, houa mennyen lelke à kórnac, chac penzébe lehesſen nekic reſzec.

A betegekcel banoknac tiſztec.

De Pœnit. & remiſ. c. Cum infirmitas.

Ved fel à te agyadat, es meny haza. Ezt azert miueltetę Chriſtus à beteggel, hogy niluán lenne à nęzõknél, az ũ valoba valo meg gyogyulàſa. Toualabba, hogy gakorlanàia ũtet az engedelmeſségre. Mert ſzũkſęg hogy à kinec bũne meg bochattatot, vy ęletet viſellyen, engedgyen es ſzolgallyon az igaſsàgnac. Arra tanęt ſzent Pàlis minket mondan. Miképpen ſzolgaul attàtoc volt à ti tagaitokat à tiſztatalansàgnac, es alnaksàgnac alnakſagára, azonképpen moſtan adgyatoc ſzolgaul az igaſsàgnac, ſzentſégre.

Miert uetete fel agyat à beteggel.

Rom 6.

Harmadic Reſze.

Ket féle nézői à Christus choda tetelenec.

ES ime nemellyec az iras tudoc kőzzűl mondanac ualamagokban. Ez Istent karomlyá. Két féle nezői valánac, ennec à Christus choda tetelenec. A Phariſæuſoc es az kőſség. Nem eg képpenis tartac magokat hozza. Mert az Phariſæuſoc karomlac ű-

A Phariſæuſoc karomloc. Luc: 5.

tet, es à kőz nép chodalkozuan dichőete Istent az ű chelekedetiből. Szent Lukach aztmondgá hog à karomloc imezt gondoltac volna magokban. Kichoda ez à ki karomlaſt ſzol? Vallyon ki bochathatnaia meg egéb az bűnőket, hanem chac az Isten? Tudgyac vala Istennec amaz mondáſat. En

Eſa. 43. Leu. 5.

uagyoc én vagyoc à ki el tőrlőm à te alnakſagidat: Tudgyac vala aztis hog imadhatnac es aldozhatnac à papoc à bűnert. De hog valamely ember è főldőn bűnt bochathatot volna, az halhatatlan dolog vala ű naloc. Iñet indulánac reia hog Chriſtuſt miuel hog á bennanac bűnenec bochatáſat igeri vala, karomlonac es halalra méltonac itelnęiec. Mert à tőruen ſzerent, minden karomlo halalt erdeml.

Leu. 24.

Valamely ember, vg mond Moyſes Istenęt karomlya, el viſeli az ű bűnęt: Es à ki karomlandgya az vrnac neuęt, halallal meg hallyon, à népnec ſokaſaga meg kőuezze űtet, akar lakos legyen, akar iőueuęn.

Harom képpen karomlatic Istén.

Az Isten kedig, harom képpen karomlattatic. Előſzőr midőn valaki azt tulaidonettya neki, à mi hozza nem illic. Vg mint ha kegyetlennec, gonoſznac

noſznac mondanad ũtet. Igy karomlyac vala Chriſtuſt az Sidoc Samaritanulnac, ỏrdỏngỏſnec, bor iuonac neuezuẹn. Maſodſzor, meg foſztuan atrul ũtet, auagy tagaduan ũ benne lenni azt, à mi neki tulaidona. Mikeppen az Iſten fiat tagadgyac az eretnekec, ỏrỏc Iſtennec, es az atyahoz mindenbe egyenlỏnec lenni. Harmadſzor, teremtet allatnac tulaidonetuan az Iſtennec tiſzteſséget. Mint Nabugodonozor, ki az aran oſzlopot imadtattya vala. Herodes, ki el ſzenuede hog à hiſzelkedỏ kỏſseg ũtet Iſtennec neuezẹ. Simon Magus ki Iſtennec nag ereiẹnec hiuattata magat. Ez harmad fele karomlaſsal mondgyac valla à Phariſæuſoc, hog vrunc Iſtent karomlanaia, miert hogy az, à kit ũc puſzta embernec alẹtnac vala, bũn bochanatot igerne, mellyet chac Iſten adhatna. Ioban, 8. Math. 11. Daniel. 3. Acto: 12. Acto. 8.

De vrunc kẹt chodaual bizonettya meg, hog ũ nem karomlo, mert Iſten, es azert meg bochathatatya embereknec bũnỏket. Eggyel euel, hog meg lata gondolattyokat, ki attul à ki chac ember, nem lehetne. Mert vgy mint ember, ſenki nem tudgya mi legyen más emberbe, hanem chac az ũ lelke. Es Iſteni hatalom, meg ẹrteni az embereknec ſziuỏknec gondolattyat, ſzent Pálnac imillyen mondaſa ſzerent. Semmi teremtet allat ninchen lathatatlan ũ elỏtte, mert mindenec mezeNem karomlo à Chriſtus. 1. Corint. 2.

telenec es ńitua vannac ű neki. Maſsàl aual hogy eǵ ſzauaual, eǵ ſzem pillantasba meg gyoǵeta à benna embert. Kit ſemmi teremtet allat nem miuelhetet volna. Mert terméſzet ſzerent à mely betegſeǵ ǵogyulhatois, annac ǵogyetàſa ſem lehet hertelen hanem ideō kel hozza. *Hogy: ugymond, tudgyatoc hogy az ember fianac hatalma legyen è fōldōn à bűnnec bochataſára, monda à gutta utōtnec, kely fel, ued fel à teagyadat es meny haza.* Ezt haluan az beteg, azonnal oly ǵorſasàggal felkele, mintha ſoha beteg ſem lōt volna, es vallara ueuen agyat, haza mene. Es, az mint ſzent Lukach iria, dichéri vala az Iſtent: példat aduan mindennec, hoǵ mikèppen ńaualyainkban Iſtenhez folyamunc, azonkèppen az meg ſzabadulas vtan dichernűnc kel űtet, hogy hala adatlanſagba ne talaltaſsunc. Szent Dauid azt miueli vala, ki imiǵen ſzolla az Iſtennec. Aldgyad lelkem az vrat, es el ne feletkezzel az ű io tetemenyirűl.

Heb. 4.

A benna nac meg gyogyetaſa, es hala adaſa.

2. Par. 20.

Pſalm. 102.

A *nep kèdig mikor lattă uolnà, chodalkozec*, auagy ſzent Lukachnac iràſa ſzerent, el almulanac rai ta, es be telénec felelemmel, monduan. Choda dol gokat latnàc ma. Es (az mint ſz: Marknal ſzolnac) ſoha illyen dolgot nem lattunc. Erched, hoǵ valaki eǵ ſzauaual bűneites meg bochatta volna, betegſegétis el vōtte volna. *Es dichōctic uala az Iſtent ki illyen hatalmat adot uolna az embereknec.* Mint

A kōſſégnec hala adaſa.

à pōc

àpóc hogy mérget ſzęd vgyan azon virágrul, à melyrůl az méh mézet gůit, azonképpen tartyac az Chriſtus choda tetelęhezis magokat az embe-rec. Nemellyec karomłyac, nemellyec magaſztal-łyac. Mi tellyes hitůnkel es remenſégůnkel ragaſz kodgyunc à mi vrunc Ieſus Chriſtushoz, ſzereſ-ſůcůtet az ů io voltaęrt, es à mi felebaratinkat à hol lehet es ſzůkŏlkŏdnec nallunc nelkůl, mind te-ſti mind lelki ńaualyaiokban emelgeſsůc es ſege-chůc, es midŏn vagy mi magunkba, vagy egębekbe erezzůc vrunknac io tetemeńet, adgyunc hallat rulla, es dicheriůc Iſtent min-den chelekedetiben.

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN HVSZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Mate irta meg, az ů Euangeliomianac XXII. *réſzeben.*

AZ idôben, ſzol vala Ieſus pelda beſzedekben az ù tanetuanyinac mõduan: Haſonlettatot mennyeknec orſzága, azember kiralyhoz, ki mennyekôzôt ſzerze az ù fianac, es el kùldé az ù ſzolgait, hogy el hinác à hiuataloſokat à mennyekezôre. Es nem akaranac el iöni. Eſmétlen el kùlde mas ſzolgait, mõduan: mondgyatoc meg à hiuataloſoknac: Ime, az en ebedemet meg keſzetôttem, az en tulkaim es biſzlalt alatim meguagattattac, es mindenec keſzec, iertec el à mennyekezôre. De ùc ezt el balgatuan el menenec, Nemely az ù ſzanto fôldere, nemely kedig az ù kereſkedeſere. A tôbbi kedig meg ragadac az ù ſzolgait, es bozzuſaggal illetuen ùket, meg ôlec. A kiraly ezt meg haluan, meg haraguec, es el kùlde az ù ſeregit, es el ueſzte azokat az gyilkoſokat, es fel gyuita uaroſokat. Akcor monda az ù ſzolgainac. Keſz ugyan à mennyekezôtde à hiuataloſoc nem ualanac méltoc: Annac okaert mennyetec ki az utakra es ualamennyet talaltoc, byatòc à mennyekezôre: Es ki menuen à ſzolgac az utakra, be gyùitenec mindeneket, ualamenyet talalanac, goroſzokat, es iokat egyetembe: es à mennyekezô meg rakodec le ùlôkcel. Be menuen kedig à kiraly, hogy meg latogatna à uendegeket, lata ot egy embert, kinec nem uala mennyekezôs ruhaia, es monda neki. Baratom: mikeppen iôttel ide be, holot nincben mennyekôzô ruhad: De az meg nemula. Akcor monda à kiraly à ſzolgáknac: kôtôzzetec meg labait es kezeit, es ueſſetec à kùlſô ſôtetſegre: ot leſzen

ſiralom

ſzadom, es fogaknac chikorgatáſa. Mert ſokan uannac à hiuatalóſoc, de keueſen â ualaſztattac.

Kiralyrul valo példa beſzéd, mely Ez Euangeliomenyekőzőt ſzerze az ű fiának, es ki bochata ſzolgait, hogy à hiuatalosokat el hiináiac à keſz menekőzőbe, ſemmi nem egéb, hanem intes, hogy az Iſtennec igeiet, mely altal à Chriſtus eghazának gűlekezetibe hiuattatunc, minden emberec vegyec, es bőchűletbe tarchác, ha az Ieſuſnac emberi nemzethez valo ſzerelmébe, es io tetemenibe reſzeſec akarnac lenni, es az Iſtennec haragiatul, es büntetęſetűl, mellyekcel az ű igeienec meg vtaloit büntetí, ſabadon keuánnac maradni. *omnac Sommais.*

De igen nagy choda dolog ez, hogy az emberi nemzetnec nagób réſze, ſem az Euangeliomnac gőnőrűſeges inteſéuel, ſem à kemeń büntetęſeknec feniegetęſiuel ſemmit nem gondol, hanem ki ſzanto földét haſa kedueért, ki kereskedéſet erſzenienec tolteęrt, inkab ſzereti à menorſzágnal, es hatra veti az Iſten igeiet ezekęrt. Sőt ollyakis vannac, hogy nem chac nem halgattyác, hanem haborgattyac, es à hol lehet megis ólic azokat, à kic űket ſora intenęiec. Maga bizoń maſra tanét minket az Euangeliom. Tudni illic hogy engedgűne az Iſten igeienec, es az Iſtennec nepe kőzőt kereſztyeni eletet viſellyűnc.

Mely

MEly Euangeliombol harom tanulſagot vegünc. Elſőt, az Iſtennec io voltarul ki mindeneket hi, az ű fianac menekezőiebe, es azokrul à iokrul, mellyec az Iſten felőknec keſzettettenec. Maſodikat, az Iſten hiuasánac meg vtaloirul, es azoknac büntetéſekről. Harmadikat, à pogan nepeknec hiuatallyokrul, es à kép mutatokrul, az az, azokrul à kic chac neuęt víſelic à kereſztyenségnec.

Elſő Tanulſag.

A kiraly Iſten Romz 10. Apoc: 19.

HAſonlettdtot *mennyeknec orſzágá az ember kiralyhoz, ki menyekőzőt ſzerze az ű fianac.* Az az, egy ollyan dolog ſzokőt történni az anáſzentegházban, minem ű volna ha valamely kiraly menyekőzőt ſzerzene fiánac &c. A kiraly, az Iſten, kiralyoknac kirallya, es mindenekhez kazdag. Ki az ű fiánac à Ieſus Chriſtuſnac menékőzőt ſzerze.

A menyekőzős mit iegyez.

A menyekőzőnec neue, kettőt iegez. Egęyet à vő legennec, az ű tarſahoz ualo eggyesűleſet. Máſt à lakadalmat, mely az viomnan hazaſult ſzemelyeknec örömőkre ſzereztetic.

It à menyékőzős, à lakodalmat iegyzi.

It ez maſodic iegzesében vętetic. Mert hogy az atya Iſten mondattatic menékőzőt ſzerzeni fianac, azt nem arrul kel ęrteni hogy az Iſtennec fia à ſzűznec mehében az emberi termeſzetben öltőzéc, es eg ſzemellye lőn vélle, ſem hogy à kereſztyeni gyűlekezetet magánac iegyeſűl valaſzta es vőue, hanem arrul à lakodalomrul, mellyet az ű fianac az anáſzenteghazzal

valo

valo eggyesülesèert szerzet. A menèközönec la- *Michoda à*
kodalma kedig semmi nem egyeb, hanem az, à mi- *lakodalom.*
uel it è földön legelteti, élteti, es hiszlallya, az más
vilagon kedig meg elegéti Isten az ü hiueinec lel-
keket. Még it vagyunc, lélecszerent az Euangeli-
ommal, es à szentségekcel elünc, à más vilagon
oszton, az Istennec szène latasaual fogunc élni.

Es è lakodalom, melyrül Esaias regenten imi-
gyen szollot vala. Keszèt à seregeknec Istene min-
den népeknec it è hegyen, köuer lakodalmat, sz ü- *Esa. 25.*
retbeli lakodalmat. Ezt à lakodalmat az ü szent *Mikor keszet*
fianac el iöuetele elöt még nem keszetette vala, *tezt è menye-*
mert akcoron az Istennec országa, es az Euange- *közö.*
liomi malaszt nüluan nem hirdettetet. De minec v-
tanna az emberi termeszetnec fel vętelénec, es az
emberec közöt valo nyaiaskodasának altala az
anaszentegházat iegesül vöue az ü fia magahoz,
akcor keszetterec oszton à menyeközö.

A iegyes auag à Christusnac matkaia, az a- *A iegyes az*
naszentegház. Mellyet szent Pàlis, szent Ianosis *anyaszentegy*
az ü latasiban, à kereszt öl öis Christus iegesenec *haz.*
hiuác. Iegesenec mondatic kedig inkab, hog nem *Ephe. 5.*
mint felesegénec, azert hog Christus az ü elsö el *Apoc. 21.*
iöueteleben, mintha chac magának iegzette az a- *Ioan. 3.*
nyaszentegházat, mellyet akcor viszen be az ü a-
gyas hazaban, az az, az öröc dichöségnec nyugo-
dalmába, midön masodszor è vilagra iü es meg ite-
li az eleueneket es à holtakat.

Eze-

Meni ſoc iot á Chriſtus az anyaſzenteggy haznac.

Ezeket mikoron hallod, gondold meg à kiraly fia, az az, à Chriſtus, meni ſoc ioual aiandekozza meg az ũ iegeſet à kereſztyen anyaſzentegházat. Mert azert él euel à menekõzõnec haſonlatoſsagáual, hogy mint egy igen ſzép irot es ſzemeinc eleibe vettetet képbe, meg ielenche az ũ mi hozzanc valo tetemenit. Nagy buzgo ſzeretet vagyon à võ legen es az ũ iegyeſe kõzõt, vgy hogy è vilagon meni leanzo es aſzoniember vagyon, mind azokba egy ſem teczic neki ennel ſzebnec.

Ephe: 5. Chriſtus ſzeretti az ũ egyhazat.

Azonképpen à Chriſtuſis ſzeretté az ũ eghazat azt iria ſzent Pal, es ũ magat erette atta, hogy azt meg ſzentelnçie, meg tiztetuán à viznec fördõieuel az igçnec altala, hogy maganac dichõſegeſen venne oly gyülekezeret, kibe nem volna macula auagy fõmereg, auagy effçle valami, hanem mely ſzelegyen, es meg fedhetetlen. Viſzontag, mi tũlũnkis vgy akar ſzeretetni, à mint à võ legen ſzerettetic az ũ iegyeſetũl.

Nekünkis ſzeretnünc kel à Chriſtuſt. Gene. 2. Matth: 19. Ephez 5.

Mert ha ſenki az ũ teſtet nem gyülõli es az aſzoniallat az ũ ſçrieuel, megint az anaſzenteghaz à Chriſtuſsal egy teſt, bizoniara egyenlõ ſzeretetnec kel ũ kõſztõc lenni.

Chác mi uagyunc á Chriſtuſnac népe.

Touabba, mikeppen à uõ legen es az ũ iegyeſe hiuec egymaſnac, es egymas kiuũl egyebekcel nẽ õlgõdnec, azonképpen à Chriſtus nem eſmer tõb ſzeretõt az anyaſzenteghaznal, es tõb népe ninchen neki mi nallunknál: Az anaſzenteghazis, nẽ

paraz-

paraznalkodic ſoc ſzeretőkcel, mint à Sinagoga paraznalkodic vala, hanem az egy Iſtennec igaz tiſzteletiben meg maraduan, vtallya mint Mahometet, mind az Sidoknac es egyeb hitetlenec hamis tiſzteleteket, es nem kőuet ſemmi hamis velekedeſeket, hanem à tőkelletes ertelembe beuelkedic. Hier: 3.

Annac főlőtte, mint az hazas embereknec hogy kőz minden iauoc es minden nyaualyaioc, mert egic à maſiknac iauán vgy őrűl, ńaualyaian vgy kefereg, mint à tulaidon magaien, azonképpen vagyon dolga Chriſtuſnakis az ű eghazaual. Ez ielen valo ęletnec minden nyomoruſagitel tűrte ęrettűnc, es még moſtis érzi à mi ńaualyainkat: Ioanit kedig mindeneket mi uelűnc kőzőlt. Eletęt, hogy ſimigyen ſzól. En vagyoc à feltamadas es az ęlet à ki hiſzen en bennem, ha ſzinte meg halis él. Latode, hogy à hitnec altala, vgy araſztya magabol reianc az ęletet, hogy még à halalbanis elhetűnc. Az Iſtennec keduęt, mellyel ű tellyes. Mert mies mindnyaian az ű tellyes voltabol vőttűc. Az iduőſséget az angyal mondaſa kęnt, ki azt monda hogy ű iduőziti auagy ſzabadettya meg az ű népet bűneitűl. Az aldomáſt, mikeppen meg volt igérue, hogy ű benne, à ki Abrahamnac magua, aldatnac meg minden nemzetségec. A bűn, halal es őrdőg ellen valo győzedelmet. Mert azt mond-

A Chriſtus nac es anyaſzentegyhaznac mindenec kőz

A Chriſtus iauai mienc. Heb: 4. Iohan. 11.

Ioan: 1.

Mat: 1.

Gen. 12.

1. Cor. 15. mondgya ſzent Pal, hogel nyeletet à halal gőzedelemmę. Hol vagyon halal à te fulakod? Hol vagyon Pokol az te győzedelmed? Hala legén az Iſtennec, ki gőzedelmet adot nekűnc, à mi vrunc Ieſus Chriſtus altal. Az Iſten fiaiua valo fogadáſt.

Oſeæ. 13.

Ioan: 1. Hatalmat adot, azt beſzélli ſzent Ianos azoknac, à kic ű neuęben hiſznec, hogy Iſtennec fiaiua leheſſenec.

Chriſtus o'talmazza az őveit. Megint az ſęrfiu félti es oltalmazza hazas tarſat, ſzintęn vgy Chriſtuſis az ű egházat es egęnkęnt minden hiueit. Senki vgymond, el nem ragadhattya az én iuhaimat kezeimből.

Ioan: 10. Vegezettre miképpen à ſęrfiu, ieg gyűrűt ád, az ű iegyeſenec, mellyel maganac foglallya, es bizonyoſsa teſzi űtet hog hazas tarſul hozza veſzi, azon módon iduőzitőnkis az ű ſzent lelkęnec altala el iegęzet

2. Cor. 15. minket. Mely iegęzeſrűl imigyen ſzól ſzent Pal apoſtol. Iſten à ki minket el iegęzet, es az lęleknec zalagiat, auagy iegyűrűcęt atta à mi ſziueinkbe. Latode meni ſoc iot foglal magaban à menyeközőnec neuęzeti.

A hiuattaloſoc à Sidoc. Es el kűlde az ű ſzolgait, hogy el hinac à hiuattaloſokat à menyeközőre. A hiuataloſokon érched à Sidokat, kic régen hiuattanac vala à patriarkac es prophetac altal à miutaz emberekis eg nehań nap palelőb híjac az ű vendegeket à meńegzőre. Mert

Gal: 3. Abrahamnac lőttenec az igeretec es az ű maradekia-

Magaiohb vilagossagra vettesek téged, hogy üdvös
tégre cegy a földnek végeigh Isaias 49

dekianac. Azert mondgya vala ſzent Peter, ſzoluán à Chriſtus meńekőzőięnec iauairul, hog arrul az iduőſségrul ſzollottanac es tudakoztanac mind à Prophetac, kic à kőuetkezendő kegelemrűl Prophetaltanac. 1. Pet: 1.

CA ſzolgac kiket à kiraly el kűlde, *hogy el hinac à hiuataloſokat*, kereſztelő ſzent Ianos, es űnnen maga vala à Chriſtus, à fel vőt emberi es ſzolgai ſzemelyben. űc hyac vala à Sidokat az Euangeliomi tőrueńre, es az Iſtennec orſzagába, imigyen prædicaluán nekic. Tarchatoc pœnitenciat el kőzelget Iſtennec orſzága. A maſodſzor kűldetet ſzolgac kedig, az Apoſtoloc lőnec, mert azokatis egy elő be à Sidokhoz kűldę vrunc monduan: A pogaſnoknac vtokra ne menńetec, es à Samaritanuſoknac varaſokba be ne tęrietec, hanem menńetec az iuhokhoz, kic az Iſraelnec hazábol el veſztenec. Azert mondgyac vala egy korban ſzent Pal es Barnabas vgyan azon Sidoknac. Nektec kellet elől prædicallani az Iſtennec igęiet. Minec vtanna à valtſágnac dolgat el vegeſzte, es az iduoſségnec minden iauait meg keſzetette volna Chriſtus az Apoſtoloc altal mondata imez igeket az atya Iſtenhez hiuataloſoknac: *Ime az én ebedemet meg keſzetettem, iertec el à menyekőzőre.* Ebednec neuezi, mert kiualtképpen ez ielen valo iauairul ſzól, mellyekęl élteti è vilagon az mi lelkeinket. Ezec vtan kő-

Az elſő ſzolgac ſz: Ianos es Chriſtus. Phil. 2. Mat: 3. 4.

A maſodſzor kűldőt ſzolgác az Apoſtoloc. Math. 10.

Acto. 13.

Miert neuezi ebednec.

Az ebednec étkei.

vetkezic oſzton az ŏrŏc ęletnec vachoráia. De mit ſŏzettel vram à menękŏzŏre? (Az *en tulkaim, ugy mond, es biſzlalt allatim meg uagattattac.* Az az, minden valami ſzŭkſęg volt iduŏſſęgŭnkre, meg keſzettetet à Chriſtus halála altal. Az ŏrdŏg meg gyŏzetet. A halal meg ŏletet. Az atya Iſten haragia meg engeſzteltetet. A pokol meg rontatot. A meńorſzág meg ńittatot. Kéſz à bŭnnec bochanattya, kélz az igaſság, à bękeſęg, az ęlet az ŏrŏc dichŏſęg. Ezec mind keſzen adatnac elŏnkbe az Euangeliomba, ſemmibe ſemmi fogyatkozas ninchen, mindenec kéſzec. Bodog ember az, à kigerięedez ezeket haluán, es kŏuetuęn az vrnac hiuatallyat be megyen à menyekŏzŏre. De hallyad az emberi nemzetnec nag hala adatlanságat.

Masodic Tanulſag.

Harom rendbeliec utallyak az Iſten igeiet

ES *nem akaranac el iŭni.* (Harom rendbelyeket Eſzamlal Chriſtus, kiknęl az Iſten hiuatallyanac helye ninchen, es kic meg vtallyác az ŭſzent igęiet. Elſŏc à kic ingyen hallani ſem akariác. Másfęlęc à kic magokat mentic. Vtolſŏc à kic ęldŏzic az igęt es annac hirdetŏit.

(Elŏſzŏr azert azt mondga Chriſtus à Sidokrul, hog *nem akaranac el iŭni.* (Kit nem vgy erch, mintha à Chriſtuſnac, es kerelztelŏ ſzent Ianoſnac,

nac, es ű elŏttŏc à patriarkaknac es prophetaknac prædicallâſoc tellyeſséggel haſzontalan lŏt volna es az ű prædicalaſokra ſenki meg nem tért volna: Mert azt beſzélli Eſaias, hogy ſoha az Iſten beſzéde heiaba nem iár, hanem miképpen az eſŏ, es à hó ala eſic az égbŏl, es tŏbbe oda nem tér, de meg zabaltattya à fŏldet es meg aſztattya, es termŏue teſzi, es à vetŏnec magot ſ-az euŏnec kenyeret ad, azonképpen leſzen vgy mond az Iſten, az én igem mely az én ſzambol ſzarmazic, ůreſsen nem tér énhozzam, hanem meg miueli valamit akartam es ſzerenchéſen el iar azokba, à mellyekre azt el bochattam. Minden idŏkbe térnec valakic Iſtenhez, es veſzic az ű ſzent igeiet. Tahat ezt à Chriſtus mondâſat *nem akaranac el ñni*, nem à tellyes nẽzetségrŭl, hanem annac nagyob réſzerŭl kel értenũnc. Ez Euangeliomnac imez vtolſo czikkelye ſzerent. *Sŏkac à hiuatalloſoc, de keueſec à ualaſztottac.* Mind az egéſz népet hiuác, vrunc es ſzent Ianos az Iſtennec orſzagába, de keueſen menénec, es tŏbben lŏnec, à kic vgyan azon régi vakságban maradanac meg.

Nagiob réſzt érch, es nem az égeſz nem zett, az el nẽ iŏuŏkŏn. Eſa. 55.

Es nem eg helyen talalòm à ſzent irásban, hogy az kŏzŏnséges mondâſt, mely vgy teczeneiéc hogy mindenekrŭl ſzóllana, nem mindenekrŭl hanem, ſokakrul auagy nagob réſzrŭl kel vennem. Mint àm mikor azt mondgya Moyſes, hogy minden

A kŏzŏnséges mondas, neha ſokakrul, nem mindenekrŭl nétetic. Gen. 6.

emberfeslet çletűé, lőt vala, oly beſzed ez, hogy az igéknec iegzéſe ſzerent, ſenki à feslet çletből ki nem rekeſztetic, de maga à mint chac hamar az vtan meg teczic, ki kel à többi közzűl Noét vennünc, mert ű igaznac neueztetic. Azonképpen mondatic à Sodomabeliekről, hog fölötte gonoſzoc voltanac, mindaz áltál, nem kel közikbe ertenünc à iambor Lottot. Igy erched azert à mi vrúknac mondaſatis, hogy az ſüere es ſzent Ianoſnac prædicallaſara tértenec meg valakic, de ezec azok hoz képeſt à kic meg nem tértenec, oly keueſen voltanac, mintha vgyan ſenki nem tért volna.

Gene. 18. 19.

Az magoc mentőkről.

CTouabba, ſzól maſodſzor Chriſtus az magoc mentőkről. *Hogy űc à hiuátál el halgatuan, el menenec, nemely az ű ſzanto földere, nemely az ű kereskedeſere.* Es aual mentéc magokat, hog nem mehetnénec à menkőzőbe. Ezeken azoc értettetnec, à kic è vilagi ſzorgalmatoſsag, es tiſzteſség keuanás miat, hatra vetic az Iſtennec igeiçnec halgataſat, es az idúoſségnec kereſeſet. Mert vannac ollyac, kic hog nem mint leg kiſseb dolgokatis el mulatnaiac az Euangeliomért, kéſzec volnanac ſoha prædicatiot ſem hallani. Mondgyad te nekiec hog tiltya az Iſten az vſurat, à hamis merteket, az alnakſagot chalardſagot, marhaioknac el adaſa mellet valo hamis eskűeſt, de chac heiaba. Inkab leſznec űc à menorſzag nelkűl, hog ſem mint ezeket el hadnaiac.

Kic értetnec à magoc mentőkről.

iac. Ollyakis vañac, à kic azert nẽ iſmec à prædica
tiora, hogy meg ne pirongattaſsanac, es tiſzteletlẽſeg
gel ne illetteſsenec az ũ polgar tarſaiktul. Fęlnec hog
nem leſznec bõchũleteſec nalloc, es nẽ tiſzteltetnec,
ha Papiſta prædicatiot halgatnac. ũ magoc mõdgac
egy nehányan, hogy ſzeretneięc, es õrõmeſt halgat-
naiac à mit mi prædicállunc, de nem méric halgat-
ni, mert meg chufolnâiac ũket es meg meuetnęiec
ęrette. Miuel hogy vannakis egynehañ affele hituan
õrdõggel tellyes emberec, kic vgyan vtánnoc hal-
gatnac, ha valaki hozzanc iũ azoc kõzzũl az kic
vagy valoba vagy emberi keduęrt ez elõt vélecegũt
maſua iartanac, es ha valakit látnac mint à dũhõs
ebec ottan raitoc vannac es reiáioc vgatnac ęrette.

CCO náualyas es balgatag emberec, kic az Iſten
ſia meńekõzõięt, vagy è vilagi dolgokęrt es ſzor-
galmatoſsagokęrt, vagy emberi keduęrt, vagy a-
zert hogy ne ſzidalmaztaſsanac, hanem dicherteſse-
nec az emberektũl, hatra vetic, es meg vtallyác. Mi
lehet ennel nagyob bolondſag, mint az õrõkce va-
lokat ez el mulandokęrt el hadni? Auagy mit haz-
nal embernec, ha ez egeſz vilagot minden kazdag
ſagiual es dõlfõs tiſzteſsegiuel meg nyeri, es az ũ
lelkęt el veſztiſ? Iob volna bizoń, hogy az Iſten ſzol
gait halgatnaiac, kic à meńekõzõre hiiac ũket, hogy
ſem mint à telhetetlenſéget, es az Iſtentũl ſzakat chu
folokat. de máſut tõbbet ſzollottunc az hamis mẽt

A Pirongatas ſtul felõkrũl.

Az õrdõg Poroſzloiriul.

Matth. 16.

ſeg kereſõkrũl, mennũnc touab az Euangeliomba.

A kegyetlenekrũl.

Harmadſzor, ſzol vrunc à kegyetlenekrũl, kic nem chac nem engednec az Iſten hiuatallyanac, hanem gũlõlic, haborgattyac es õldõzic, az vendeg hiuo ſzolgakat. *Kikrũl azt mondgyá Chriſtus, hogy meg ragadác á kiraly ſzolgaitzes boſzuſaggal illetuen ũket meg õlec.* Mindenkor voltanac, leſznekis vilag vegezeteiglen, kic az Iſten ſzolgait, es az Euangeliomnac igaz hirdetõit gũlõlic es kergetic. Kereſztelõ ſzent Ianoſt Herodes meg õle. Iduõzetõnket nem chac ũnnen magat, de azokatis à kic véle naiaſ kodtanac, gũlekezet kiuũl vetec az iras tudoc, es Phariſæuſoc. Az Apoſtoloknakis nem kilõmben lõn dolgoc à mint vrunc iõuendõ keppẽ nekic meg mondá, hogy ũkiski rekeſztetnenec à Sinagogábol. Vegezetre, Chriſtuſt meg feſzetec, az Apoſtolokatis inkab mind meg õlec. Az vtan ſem iob idõc kõuetkezénec. Es hogy à regi dolgoknac beket hadgac, es chac azokrul ſzollyac, mellyec az Luter Marton part ũteſetũl fogua tõrtentenec, ki tudnáia meg ſzamlalni, Angliába, Scotiába, Daniába, Franciaba, Nemet orſzágba, es egéb egy nehany tartomanokba, meni ſoc ſzantalã ſz: piſpõkõc, ſzerzeteſec, egházi emberec, es à kõſség kõzzũl valo hiu igaz kereſztyenec, kic meg õlettenec, kic el ũzettenec, miert hogy à Romai egháztul, es à Chriſtus kepebeli fõ paſztortul papátul el nem akartanac ſzakadni. Ilt magar orſzagbanis, keues helyen vagon im-

Mat. 14. Ioan: 12. Ioan. 16.

Az Luter idejetũl fogua valo õldõzéſec.

mar

már tiſztesſégec az regi igaz ertelem ſzerent prædicallo eghazi ſzolgaknac. De vgan chac kőzel è varashozis vagón oly kegétlen, ki az ű hamis Prophetainac kiſztetesekre, kalodazza, birſagollya kenozza iobagit, mikor valamellyic vag gűnni, vag prędicatiot hallani mi hozzanc iű. Ig kőſzőni meg è vilag az Iſtennec io voltát. Es azt tudgac à dihős kődős es Iſten kergetős gilkoſoc, hog el meñec vele, de bizoń nem, meg allya boſzuiat raitoc idővel, az à ki vigaz az anaſzentegyhàznac oltalmára: halhacze, mi kővetkezic ez Euangeliomban.

A kiraly ezt meg haluan, meg baraguec. Nem mindiarâſt bűntetę Iſten à Sidokat, mihelyt vetkezénec, hanem vára űket egy nehany eſztendeig, de latuán hogy ſemmiképpen meg nem akaránac terni, eg ſzerſmind ki őntę reiaioc az ű haragianac nagy ariát. Azonképpen moſtanis nem ſiet à boſzu allaſra, es annac okaert azt vélic nęmellyec, hog vgyan nem lattya az ű ſzent igęien, es annac hirdetőin, es halgatoin eſet boſzukat, de lattya bizony, es mind è vilagon, ſ- mind à más vilagon meg bűnteti az ű ellenſegit. Mert az égre ki âlt az igazaknac vére, es à meg őletteknec lelkec boſzu allaſt kérnec ű tűle. Nem tűrheti ezeknec kialtaſokat, hanem az ű valaſztottinac kic ęiel nappal hozza fohaſzkodnac boſzuiokat meg allya. Harakſzic hidgyed, Iſten azokra az kię

Nem ſiet Iſten à bűntetéſsel.

Gene. 4. Apoc. 7. Luc. 18.

Az Iſten haragian mit kel erteni.

à kic az ũ igeiet es ſzolgait haborgattyác. Az ũ haragian kedig, nem buſulâſat erched, mert az Iſteni termeſzetben, ſem buſulas, ſem boſzonkodas ſem valami egéb effele indulas ninchen, hanem emberi modra mondattatic haragudni midõn azt miueli, à mit mi haragunkba ſzoktunc miuelni, veri, oſtorozza, bũnteti az gonoſzokat. Vgy hogy az ũ haragia ſemmi nem egéb, hanem igaz iteleti nec kemeń gyakorlâſa, es azoc ellen valo bũntetese, à kic nem akarnac irgalmaſsagâual élni, es az ũ ſzent igeiẽnec ellene vetic magokat.

Deut. 28. Miuel bũnteti Iſten az igenec megutaloit.

Es mint ſzokta legyen bũntetni ezeket, mind kiilõ, ſ-mind belſõ bũnteteſsel, meg beſzélli Moyſes monduân. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauat nem akarod halgatni, hogy minden parancholatit meg chelekedgyed es meg õrizzed. Te reiad ſzallanac mind ezec az atkoc, es meg ragadnac tegedet. Atkozot leſz à varasba, es à mezõbe. Atkozot az te chũrõd, es atkozottac à te maradekit. Atkozot az te mehednec gyümõlche. Atkozot leſz be menuẽn, es atkozot leſz ki menuẽn. Dõg halalt vét az vriſten te reiad, még tegedet meg emészt. Meg vér tegedet ſzũkſéggel, hideg leleſsel, egéſsel es heuſéggel. Az ég ollyan leſzen feied fõlõt, mint az érez, es az alattad valo fõld, mint à vaſs. Az vr meg vér tegedet az te ellenſégid elõt, kikre eg̃ vton mégy, de héten fogz el futni elõttõc, és min-

es minden orſzagokra el oſzlattatol. Az vr meg vér tegedet bolondsággal, vaksággal, es à ſziũnec dihõſségéuel, es tapogacz delbe, miképpen à vac tapogat à ſõtétbe, es ſemmi ſzerenched nem leſzen az te vtaidban. Erõſzákot es tõruentelenséget kel ſzenuedned, tellyes életedbẽ, es nẽ leſzẽ ki meg ſzabadéchon. Feleséget véſz magadnac de más hál véle. Hazat eppeteſz de nem lakol benne. Szõlõt plantalſz, de meg nem ſzeded ũtet. A té ökrõd ſzemed lattára le vagattatic, de nem eſzel benne. A fiaid es leañid más népnec adattatnac, es à ſzemeid ezt latuán megepednec raita. Es ſemmi erõſség nem marad à te kezedbe. Az vr tegedet es à te kiralyodat kit valaſztottál, oly nép alá adgya, mellyet ſem te, ſem à te atyaid nem eſmertenec. Vtálat példa es ſzidalom leſz, minden népec közõt, à houa az vr ũzend tegedet. Soc magot vecz à földbe, de keueſet gyũitteſz be, mert meg éſzi à ſáska. Szõlõdnec boraba nem iſzol, mert meg éſzi à féreg. Fiakat es leanyokat nemzeſz, de nem leſznec veled, mert fogua vitettetnec. A te ellenségednec ſzolgalſz, mellyet az vr te reiad bochát, ehſégbe ſzomiuságba, mezetetlenſégbe es minden ſzükſégbe. Illyẽ ſoc es egéb rettenetes bũnteteſekcel feniegeti Iſten Moyſes altal azokat, à kic az ũ ſzauánac nem engednec, es az ũ parancholatit meg nem tartyác. Bator ne dichekedgénec tahat benne, az i-

gaſsagnac ellenſegi, hog moſtan egy ideig ſoc helyen erőt es hatalmat vőttenec az Iſten ſzolgai ellen, es haborgathattyac es őldőzhetic ũket, mert el iũ az idő, mikor meg ielenic az ũ Iſtentelenſegec es hamiſsagoc ellen az Iſtennec haragia.

Rom. 1.

Michoda á Kiralynac ſeregi.

Es el kũlde á kiraly az ũ ſeregit, es el ueſzte ázokat á gyilkoſokat, es fel gyuitá uaroſokat. A kiralynac ſeregi minden allatoc, mellyec á gonoſzoknac bũnteteſekre bochattatnac Iſtentũl. Az Iſtennec ſeregi valanac á Sidoc ellen az Romabeliec, kic az egeſz Sido orſzágot ſzőrnyũ képpen el rontac, el ęgetec el puſztetac, á nepében kit le vagánac kit rabba tőnec, kit egęb fele ueſzely emeſzte meg. Hieruſalemet annera el tőrec, hog egy kő á maſikon benne nem marada. A mint még regen eleg hoſzu beſzéddel meg mondottuc. Egyeb időkbenis miképpen mind az ſzent irásbol, mind egyeb hiſtoriabol meg teczic, rettenetes oſtorokcal, es veſzedelmekcel illete az ũ igeięnec meg vtaloit.

Tizedic uaſarnapon.

A bũnteteſnec peldaia. Gen: 7. 19. 1. Reg: 31 Hier. 22.

Ez egeſz vilagot el veſzte egyſzer viz őzőnnel. Sodomat Gomorrat tũzzel, es kęn kũuel emſztetę meg. Saul kiralyt, fiaual egyetemben az Phiſiſteuſokcal vagata le. Iechoniaſt annéra meg vtála, hogy azt monda felőle, hog ha viabeli gyũrũ volnais ki vetneie onnan. Ez vtolſo időkben kedig, á tőrőkőkcel bũntetteti ázokat, á kic el ſzakadtanac az ũ ſzent igeięncc igaz eſmeretiről. Oda

Iſtennec moſtani oſtora az anyaſzentegyhaztul el ſzakattac ellen.

vagyon

vagyon immar Asia, oda vagyon Africa, oda vagyon Europánac nagy részei. Mihelyt valamely országh auagy tartomań, az Romai eghaznac hitiűl es tudomanyatul el szakadot, ottan ot volt az Isten ostora. Elősző̃r űn kősto̊c̊ valo viszauonyásal es hadakozasal meg szakasztotta ereieket az ot lakozo népeknec, az vtan chac hamar reiaioc hoszta à tő̃rő̃kő̃ket, es keszbe atta űket. Lattya ezt mind é vilag hogy ig vagyon. Es egyebec kőzőt mi magyaroc beuséggel kostollyuc az vrnac haragiat az vlta, hogy à Luter Marton eretneksége elősző̃r, az vtan Zuingliusę, Caluinusę, es vegre az Arriusę kőzinkbe iőue. Gondolkodgyec minden ember ez el mult esztendő̃krűl, es vgy tallalya, hogy ez illyen soc fele teuelygesekcel eggyűt iőt be orszagunkba à tő̃rő̃knec segűere. Es még touab touab mennec kősztűnc à Romai hittel ellenkedő̃ velekedésec, attul inkab el hatalmazic raitunc az pogánnac segűereis. Ez è kis darab főld vala bekeségben de hogy im nem régen ittes fészket kezde rakni az ő̃rdő̃g, es az ű hazugsagánac helyt talála, kőzelben iar hozzanc az ellenség, es felec raita, hogy nem soc idő̃ mulua vg iarunc, mint à tő̃b részei iartanac orszagunknac.

Mitűl fogua ueri Isten à magyarokat.

CEzec è vilag szerent valo bűntetési Istennec, de à más vilagon nagyobban mutattya meg az ű haragianac sűlyos uoltat. Holot, à mint vrunc mond-

Az más vilagi bűntetéseo.

gya

Matth. 11. Luc. 10. gya, kőnnyebben leſzen dolgoc à Niniue es Sodomabelieknec, hogy nem mint azoknac à kic az Euangeliomnac iduoſséges ízenetit nem veſzic. Es az mint ſzent pal iria, à kic nem eſmeric az Iſtẽt es nem engednec, az mi vrunc Ieſus Chriſtus Euangeliomianac, kẹnt ſzenuednec az ű ő̃rő̃c veſzedelmekre, karhozatra iteltetuẹn az vrtul. Meg bűntettetnec bizoń az Iſtennec ſeregitűl mindenec valakic à Chriſtus eg̃hazatul el ſzakaduán az hamis

Matth. 25. Sap. 5. eretnekeknec hazugsągokat kőuetic. Az Angyalocki valaſztyac ű̃ket à iockőzzűl. Az ő̃rdő̃gő̃c kẹnozzác. Es á bőlchnec mondaſa kẹnt, az tellyes vilag ellenec tamad az balgatagoknac. Meg ölętnec à maſodic halállal, melyrűl imigyen ſzól ſzent Ianos, A felelmeſeknec es az hitetleneknec, es az

Apoc: 21. karomloknac, es az gílkoſoknac, es az paraznalkodoknac es az bűes baioſoknac, es az baluań imadoknac, es minden hazugoknac, az ű reſzec leſzen à tóban, mely tűzel es kén kőuel ég, mely az maſodic halál.

Harmadic Tanulſag.

A pogan nepeknec hitatallyá. AKcoron monda à kiraly, az ű ſzolgáinác. Ez vArunknac fel tamadáſa vtan lőn, mikoron az apoſtolokat, nem chac Sidoságba, hanem ez egeſz uilagra kűldę prædicallani az Euangeliomot. Keſz

ugyan

agyan à menyekőzŏ, de à hiuatalosoc nem ualanac melt
toc. Ha az emberi termęszetnec fogyatkozasat nęzzűc, senki nem ęrdemli hog az Euangeliomi vilagosságtul meg vilagosettasec, mert az, aiandęc, es chac Istennec io akarattyabol es kegelmessegebŏl iű, hog az ű esmeretire iuthasunc, es hihessűnc ű benne. Mind az altal, nem egyebec tartatnac meltatlanoknac, hanem azoc à kic ű magokis meltatlanna teszic magokat, nem engeduęn az Istẽ hiuatallyanac, ollyanoc valanac à Sidoc, kiknec szent Pal imigyen szól. Nektec kel vala elŏszŏr hirdettetni az Istennec orszagat, de miert hog azt hatra vetitec, es meltatlanna teszitec magatokat az ŏrŏc ęletre, Ime à poganokhoz fordulunc. A kic kedig engednec, hisznec, halat adnac, meltoknac itelnetnec. Mely dologrul, eleg niluan valo bizonsag à Christus beszede midŏn imezt mondgya az Apostoloknac. A hazba be menuen, kŏzŏnnetec monduán, bekeseg è haznac. Es ha mélto leszen à haz, reia szal à ti bekesegtec, ha kedig nem mélto hozzatoc tér. Es ezeknec leg ottan vtanna veti kic legyenec meltatlanoc. Valaki vgymond nem fogad titeket, es nem hallya à ti beszedeteket, &c.

Kic legyenec méltoc es meltatlanoc. *Ephes. 2.*

Mennyętec ki, az utakra es ualamenyit talaltoc hitatoc à menyekŏzŏre. Akcor lŏn ez midŏn vrunc è szęles vilagra el kűlduen az Apostolokat, meg paran-

Mar: 16.

parancholà, hogy prædicalnaiac az Euangeliomot minden teremtet allatnac. Az vtakon érti à poganokat, kic ſoc fele baluanyozaſoknac bizontalan vtain iaruan, ſemmi bizonyos es igaz tőrueny ala nem valanac vettetuęn. Sőt minden ot iár vala, à hol neki teczet, à teremtő Iſten helyet, oly teremtet allatot imaduan mely ſem magaual ſem máſsal iot nem tehetet. Mert latuán Chriſtus hogy à Sidoc à kiralyi meńekőzőt meg vtaluan, nem venneiec az Euangeliomot, meg hagya, az Apoſtoloknac, hogy tanetnánac minden nemzetſégeket, meg kereſzteluen ũket, atyanac es fiunac es ſzent leleknec neueben.

Az utac à poganoc.

Es ki menuen à ſzolgac az utakra, be gyũitenec mindeneket, ualamenyit talalanac, gonoſzokat es iokat. A Sidoknac meg vetéſec vtan iutanac mi hozzanc az Apoſtoloc, es vgy kezdęc nekũnc hirdetni, azt à mit az Sido nemzetſégnec hirdetének az elől. Tudni illic, hogy mindenec keſzec volnánac. Azt haluan à mi eleinc kőuetec az Iſtennec hiuatallyat. Mies kőuetty ũc kialtuan ũ vtanna az ańaſzentegházzal? Vony vtannad minket hogy fuſsunc az Euangeliomi malaſzt keneténec ſzagánal. A lokonkedig es à gonoſzokon mellyec be gũtetteténec, erchũnc minden embereket kic az ańaſzentegházban vannac. Mellyec kőzől bũnőſőkis talalatnac

Cant. 1.

A lóc es gonoſzoc kic legyenec

tatnac. Mert még è fôldôn vagyon az Iſtennec egháza, addig, haſonlatos à mezôhôz, melybe nem chac buza, hanem kôzôsleg konkolyis vagyon. Mellyet az aratáſnac ideien ki ſzédnec az angaloc à buza kôzzûl, es à tûzbe vetic. Azonkôzbe vgvannac egybe olgyiûlue, hogy aleg eſmerhetni meg egyiket az maſiktul. Tele az anaſzenteghaz à le vltekcel, az az, az hiuataloſokcal: De azt mondgya ſzent Pal hogy nem mind fiac azoc, nem mind engednec az Euangeliomnac, nem mind azt kôuetic à mi à bekeſége es az egygyeſsége, nem mind az mennyeieket kereſic. Math. 15. Rom. 9.10.

Be menuen kedig à kiraly, hogy meg latnáia â uendegeket. Minec vtanna mindenec le telepedendnec, es be telic à valaſztottaknac ſzamoc, be megyen à kiraly itelet napian à vendegeket meg látni, az az, mindeneknec lelki eſmereteket meg kerdezni es meg roſtalni. Akcor el valaſztatnac egymaſtul, à bôlch es bolond ſzûzec, az az, az kép vtaloc az igaz kereſztyenektûl. *Látá ot egy embert, kinec nem uala menyekôzôs ruhaia.* A eggyen ért minden kép mutatokat, az az, hamis kereſztyeneket. Kic chac neuét viſelic à kereſztyenſégnec, de kereſztyenûl nem élnec. Mert miképpen az ô tôruenybe meg parancholta volt Iſten az û nepénec, hogy teſti ruhaiokis kilômbôzô lenne à tôb nemzetſegeknec Mikor megyen be à kiraly. 2. Cor. 5. Matth. 25. Az egygyen à kep mutatoc ertetnec. Num. 15.

ruha-

ruhaioknál, azonképpen à valaſztottakat lelki ôltözetekrûl es ekeſsegekrûl akaria ki eſmertetni az egyeb emberec kôzzûl. Azert ſzólla imigyen feloloc Eſaias Prophetánal. ôrôkce valo kôtęſt ſzerzec û vélec. Es meg eſmeric az û maguokat à pogánoc kôzôt, es az û maradekiókat à nepec kôzôt. Hogy minden valaki ûket latandgya, meg eſmerie hogy oly maguoc mellyeket az vr meg áldot. Az peniglen à ruha, à ſzeretet. Mert azt vetette oly ielûl à Chriſtus, melyrûl meg eſmerteſsenec az û tanetuanyi. Azt keuannya bizony, hogy à kic az û menyekôzôiere mennec, fel ôltôzzenec ebbe az ruhába. Arrul monda ſzent Ianoſnalis, imezt. Ime el iôuôc az iteletre, mint az oru. Bodog à ki vigáz es meg ôrzi ruhait, hogy ne iarion mezetelenẽ, es ne laſsac az û ondokſágat. Nem lattyác annac ondokſagat, à ki ſzeretettel fedezi be bûneinec ſokaſagat. Es monda neki. *Baratom, miképpen iôttel ide be, hoſot minchen menyekôzôs ruhadᷤ?* Feddi azokat à kic azt tettetic hogy à hit altal barati, az az, igaz kereſztyenec volnánac, maga à kereſztyeni elettûl, es minden io chelekedettûl tauul vannac. Chriſtus kedig, nem azt mondgya hogy ha hiſzûnc, hanem ha meg chelekedgûc à mit nekûnc paranchol vgy leſzûnc û barati. *De az meg nemula.* Mit mondhatna vganis auagy miuel menthetneie magat, à ki tudta vránac akarattyat es nem chelekedte? Nem hea-

Eſa. 6.

Iohan. 13

Apoc. 16.
1. Iohan 4.

Feddetnec à hamis kereſztyenec.

Iohn: 15.

iaba

iaba mondgya Iob, hogy ha az ember Istennel akar vetekedni, ezer beszedére sem felelhet egy szót. Iob: 9.
Mert à mint szent Pál iria, az ũ tulaidon lelki eszmeretec oly bizonsagot teszen à hamis keresztyenecellen, hogy nem leszen mit felelniec. Rom 2.
Tahat chac à karhoztato sententiat kel feiekre varni. *Akcoron, monda à kiraly â szolgáknac, az angyaloknac. Kötözzetec meg kezeit es labait, es uessetec â kilsõ sötetsegre. Ot leszen sirás, es fogáknac chikorgatása.* A kezeinec es labainac meg kötözése, azt ielenti hogy az itelet vtan, nem leszen helye à pœnitenciánac, senki semmi iot oszton nem chelekedhetic, es à veszedelem elõt el nem futhát, valaki it è vilagon nem kereste iduõsséget, es à szeretetnec köntõset nem viselte. A kötözes mit iegyez.
Aki à valasztottac közöt, chac neuu szerent volt es kép mutatásal tettette magát keresztyennec lenni melto hogy örökce ki vetteséc közülöc. A ki inkab szerette à sötetséget hogy sem mint à vilagossagot, meg erdemli hogy az öröc sötetségre taszittatséc, es soha vilagot ne lasson. A ki it nem sirt, à hol à siralom vtan vigasztalás köuetkezet volna, sirion ot à hol soha vége nem leszen à siráſnac. Bodogoc àkic most ezt haluán meg remũlnec es pœnitenciat tartanac, akcor azoc nem fognac effele gonosz hallomastul felni. A kiuettetes. Iohan. 1. Mat: 5. Psal: 111.

Mert sokan uannac az biuatalosoc, de keuesen â uadzlztottac. Szantalanon dichekednec hogy keresz- Keues az igaz keresztyenec tyen.

tyenec es à Chriſtuſnac tagiai volnánac, de ittes ſokaknac níluã valo gonoſz ęletec, eñec vtaña kedig az Iſteñec iteleti, meg ielenti hog mind azoc közzűlis keueſec oltattanac vg be à Chriſtusban, hog örökcön örökce vele egűt maradhaſsanac. Annac okaert ſenki ketſegbe ne eſséc, de ſenki vakmerő képpen ſe bizzec, ſen allaſze à hit altal: azt mond gya ſzent Pal, hog nagyot ne érch magad felől, hanem fély. Mert ha à terméſzet ſzerent valo agaknac, à Sidoknac, nem kedueze Iſten, egűld neked ſem keduez. Annac okaert felelèmmel es reſzketéſsel kereſsüc iduősségünket, az io chelekedetec altal bizonyoſsa teuęn à mi hiuatalunkat. Es meniuel keuesbeket hallunc iduözűlni anneual inkab vigyazzunc es igyekezzünc raita, hog mies azoc közöt talaltaſsunc. Mert azt miuelic à pállya futokis. Tudgyac hog à iutalom egygike leſzen, es azert mindenic azon erőlködic hogy ű ęrie, előſzör à czélt. Mies azt miuellyűc, mert arra int minket è példa beſzéd.

Rom. 11.

Phil. 2.

2. Pet. 1.

1. Cor: 9.

SZENTHA-

ROMSAG NAP VTAN

HVSZONEGYGYEDIC VASARNAP.

Szent

Szent Janoſnál talalod meg ez mai Euangeliomot IIII. *reſzében.*

AZ időben, vala egy kiralyi ember kinec fia beteg uala. Es mikoron ballotta uolna, hogy Ieſus Sidoſag bol Galileába iőt uolna, bozza mene, es kere ůtet, hogy uele alá tőne, es meg gyogyetaná az ů fiat. Mert halálan uala. Monda azokaert Ieſus ů neki: Hanem ha iegyeket es chodákat lattoc, kilőmben nem biſztec. Monda neki á kiralyi ember: Vram, Iőy ála uelem minec előtte meg hal az en fiam. Monda neki Ieſus: Mennyel, á te fiad el. Hin az ember á beſzednec, mellyet Ieſus neki mondot uala, es el mene. Mikor kedig ála menne, az ů ſzolgai eleibe iőuenec, es birre tőuec, monduan: el á te fiad. Meg tudakozec annac okaert az orarůl ů tůlőc, mellyen meg kőnnyebedet uolna, es mondánac neki: Tegnap ugy mint het orakort hagya el ůtet á hideg. Eſzebe uőue azokaert az attya, hogy azon oraban lőt uolna, mellyen mondotta uála neki Ieſus: el á te fiad: Es hin ů, es egeſz báza népe.

EZ mai Euangeliom meg tanét minket reia, houa es kihez kel folyamnunc á mi nyaualyainkba. Tudni illic, minden ſegętſęgnec es ſzabadulaſnac kut feiçhez, Chriſtus Ieſus-

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Eſa. 12. hoz. Eſaiaſnac imillyen intéſe ſzerent. Az iduõ zetõnec kût feieből merçtſetec vízet magatoknac. Mely kut fõhõz, nem labàinkcal, hanem hittel kel ſietnünc. Ollyanoc vagyunc mindnáian, mint ennec è kiralyi embernec, kirûl ez Euangeliom ſzól, ſia vala. Kozelgetünc naponkent, nem chac à teſti halalhoz, hanem ki gonoſzb annal az õrõc karhozatnac halalàhozis. Oda vonna minket az mi meg romlot termeſzetünc. De azert adatot nekünc à Chriſtus, hogy hozza fogadgya es çlteſse azokat az kic û hozza iarulnac. En azert iõttem, vgymond egygyût, hog çletec legyen es beuelked gyenec. Nem vét bizon ſenkit hatra, noha hogy iobban fel ebredgyünc, neha hallaſztya az meg ſegéteſt, neha megis feddi az mi tuńaſagunkat, mint è kiralyi emberrel chelekedęc: Kit miuel hog nem oly tõkelletes hitû vala, à mint kellet volna lenni meg dorgalá vgyan egy keueſse, de az vtan meg vigaſztalà. Es fiat teſti nyaualiabol, û magat kedig tellyes haza nepéuel egyetembe lelkében meg oruoslà. Ezt adgya elõnkbe ez Euangeliom.

Iohan. 10.

Melynec harom réſze vagyon. Elſõ az emberi nyaualyakrul, azoknac okarul es oruoſsagàrul. Maſodic à ielekrûl es chodákrul. Harmadic à kiralyi embernec hitirûl.

Elſõ

Elsõ Reſze.

VAlà egy kiralyi ember, kinec fia beteg uàla. Talam Herodes kiralynac rokona, auagy fõ vduari embere, auagy valami fõ tiſztarto volt ez, es azért neueztetic kiralyi embernec. Melynec fianac betegſége, es ũ neki azon valo ſzomoruſaga, è vilagi ſoc nyomoruſaginkat vetic nekũnc elõnkbe. Oka kedig az mi nyomoruſaginknac az bũn: Oruoſsága à bũnbõl valo meg terẽs, miképpen gyakorta meg mondottuc. Vgyanis fõ képpen azert bochat Iſten mi reianc betegſeget es akarmi egyeb fele nyaualyátis, hogy eſzünkbe iuſson azoknac oka, es eſmeruẽn bũnõs voltunkat meg teriũnc, pœnitenciat tarchunc. Eſaiaſnac es Dauidnac imillyen mondaſoc kẽnt. Vram az ũ nyomoruſagokba kereſztenec tegẽdet. Mikor õli vala ũket meg ternec vala. Mert oly nagy az emberi ſziunec kemenſége, hogy nem kõnyen veſzi eſzébe magat, hanem ha vgyan valoba meg oſtoroztatic, es az oſtoroknac ſ- nyaualyàknac ſulyos volta ſerkenti fel ũtet. Manaſses, huſzonõt egeſz eſztedeig dihõskõdec az Iſten egyhaza ellen, kergete es õlete à ſzent Prophetakat: es mind addig ſem tére meg, még nem rabsàgba eſec es Babiloniaba fogua vitetéc. Ot uẽue oſzton eſzebe magat, à tõmlõcznec ſzoros volta nyita fel ſzemeit, es vgy a-

Ki uolt à kiralyi ember.

Nyomoruſaginknac oka es oruoſsága.

Miert bochattatic reianc à nyaualya.

Eſa: 26. Pſal: 77.

Oſtorozás nel kül, nem terũnc.

4. Reg. 21. 2. Par: 33.

lâza meg magât, vg̃ haita meg ſziuẽnec terdét, es bũneinec bochanattyat kére ſ-nyere az Iſtentûl.

Daniel. 3. Nabugodonozor annéra el hitte vala magát, hog̃ feñegetuẽ à harom iſiat, kic à baluánt nem akarac imádni, imezt meri vala nekic mondani. Hanem imadgyatoc az arañ oſzlopot, ezen oraba az égõ kemenczebe vettetlec, es vallyon mely Iſten ſzabadẽt meg titeket az én kezeimbõl? De minec v-

Dán: 4. taña orſzagábol ki vettetuẽn, eg̃ nehañ eſztendeig, à barmoc kõzõt élt volna, ám mondgya û maga, mint valtozéc meg magába. Azoknac à napoknac vtanna, vgymond, én Nabugodonozor fel emelem ſzemeimet, es az én eſzem meg adatec nekẽ, es aldam az felséges Iſtent es dichõittem. Moſtis dichérem es magaſztalõ, es dichõettem à meñnec kiralyat, ki à keuẽlyeket meg alazhattya. A-

2. Mach: 9. zonképpen amaz Iſtentelen Antiochuſis minden gonoſzt meg miuele, es ſem Iſtentûl ſem embertûl nem fẽle, még à ſzerenche ſzolgala neki, de midõn meg gógyethatatlan chapáſsal meg veretet volna, akcor kezde Iſtenét eſmerni monduán. Melto hog̃ minden ember engedgyen az Iſtennec es eg̃ halan do ſe tegye egyenlõue magát Iſtenhez. E kiralyi embernec ſem kilõmben tõrtẽnec dolga. Még meg nem betegedéc, ſõt még halando fẽlben nem iuta ſia addig Chriſtushoz nem mene, ſem ûtet ſegetségûl nem hiua. Hanem mikoron minden termé-

Egyen vallassa terre vissa perrinabul. persequtiſban szet
re ment volt es a templomot megh akara fosztani. de
vavas bely nepi egy vert kozuok Sezjm vallassal terre
vissa antiochus. : ostidhon

ſzet ſzerent valo eſzkőzőkbe meg fogyatkozot volna, es ſem oruoſokba, ſem egyeb teremtet allatokba ſemmi remensége nem lehetne fianacelete felől, akcor keſzűle az mi vrűkhoz. De valamint es valahoģ, hanem kilőmben, mégis oſtoribol ezec meg eſmerec Iſteneket, es valamely keſőre meg terjenec. Mi kedig azt ſem miuellyűc. Mert noha immaron régtűl fogua oſtoroztatunc, mind az altal ſemmiuel iobbac nem vagyunc, hanem inkab, naprul napra mindē gonoſzban el merűlűnc. Vģ hoģ mģltan mondhatnaia mi felől űnkis azt à propheta, à mit regenten à Sidoc felől mond vala. Meg verģd tűket Iſten, es nem bankodánac. Meg rontád tűket, es nem akarac venni à fegélmet. Meg kemenyetéc orczaiokat inkab az kűnél, es nem akaranac meg tģrni. Az Iſtenis ſzabadon panaſzolkodhatnģiec ellenűnc monduán. Meg verģlec titeket es nem tģrģtec en hozzam. Meg vtalátoc minden tanachomat es az en feddeſimet, ſem minec tartottatoc.

Az mi uakmerő gonoſſagunc.

Hier: 5.

Amos 4. Prouer: 1.

Nem chac à mi magunc nyaualyainkat veti kedig előnkben az ISTEN, hanem egyebekneкis peldaiokat, kiket rettenetes bűntetesekcel bűntetet à bűnért. Hoģ tanullyunc raitoc, es ne variuc reanc az vtolſo palczat, hanem minec előtte tel-

Egyebec nyaualyai peldaul adatnac előnkbe.

lyességgel meg emesztetnęnc igékezzűnc el tauoztatni tűlűnc, à kőuetkezendő ueszedelmet, megteruęn az mi alnakságinkbol, es az előbbi bűneinkről pœnitentiat tartuán. E vegre valo, à Caynnac, es Iudasnac ketsegben eséséről, à víz özönről, Saulrul, Hierusalemnec el rontasárul, es sokaknac veszedelmekről iratot historia. Miképpen szent Palbol meg teczic, ki à Sidoknac eg̀ nehań fęle bűntetéseket elő szamlaluan imezt beszélli minekűnc. Ezec peniglen, mind peldazatban esnec vala ű raitoc, meg irattac kedig à mi intesűnkre, kikre az időknec vęgei iutottanac. Hog̀ ne lennęnc gonosz dolgoknac keuanoi, miképpen azokis keuantanac volt. Baluany imadoc se legyetec, miképpen nemellyec azoc közzűl. Ne paraznalkodgyunkis, mint nemellyec azoc közzűl paraznalkodtanac, es huszon harom ezeren vagattanac le eg̀ napon. Se ne kesérchűc à Christust, mint azoc közzűl nemellyec kesértettęc, es az kig̀oc miat el vesztenec. Se ne zugodgyatoc, mint azoc közzűl nemellyec zugodtanac, es el vesztec az őldőklő miat. Latode hog̀ magunknac megiobbetasáert, kel oluasnunc es hallanunc, az régi historiakat, mellyec az vristennec kilőm kilőm fęle ostorirul irattanac.

1. Cor. 10.

Hog̀

Hog ſomma ſzerent vegezzuc el, errul valo beſzedunket, a bun hoz reianc minden nyaualyat, es a tobbi kozot betegsegetis. Ha kedig oruoſsagat akariuc talalni a betegségnec, a Chriſtuſnal talallyuc. Ne menniunc tahat ſe kuldgyunc a bu baio varaslokhoz, hanem folyamiunc ahoz, a kinec hatalma uagon mind az eleten ſ-mind az halálon. Azt miuelę Ezechias, azt miuelę è kiralyi embe- 4. Reg: 20.
ris. De u hozza ne iarullyunc bunnel, mert a bu-
noſoket Iſten meg nem halgattya, hanem meg ter- Ioan: 11.
iiunc, es vgy konyorogiunc neki. Konyorogiunc
leg előſzor, hog bochaſsa meg buneinket. Annac
vtanna, hog gogyęchon meg, es halaſza halalun- Mi uegre ker
kat, a vegre, hog dicheriuc utet es magaſztallyuc. iiuc gyogyulaſ
Mikeppen Dauid koronog vala monduan. Ne ſunkat.
hallyac meg, hanem ellyec, es hirdetem az vrnac Pſal. 117.
chelekedetit. Es hog hamareb meg halgattaſsunc,
haichuc hozzanc az Iſtennec io akarattyat alamoſ-
nalkodaſsal. Mert vgy mond a Propheta, hog bo- Pſal: 140.
dog a ki az szukolkodon es szegenyen konyorul,
meg segeti az Iſten az u betegsegenec agyan. Ne
kouesstic azokat, kic teſtamentomba hagnac vala-
mit a ſzegenyeknec de ha meg gogyulnac eg fil-
lert ſem adnac nekic. Adgyunc kezunktul es a no-
morultaknac koronorgeſekre hamareb meg gogyet
Iſten. Ezeket meg miuelųen, bator ellyunc a teſti A teſti oruoſ-
oruoſsagokcalis oſzton, vgy mint Iſtennec aiande- ſággal mint
kel élni.

Eccl. 38. kiual, bator hozzanc híjuc à doctorokat. Tiſztéld,à bölch mondgya, az oruoſt, mert az ſzükségert teremtette ũtet Iſten. Iſtentũl vagyon minden oruoſság, es à kiralytul meg aiandekoztatic. A felséges Iſten à földbõl oruoſságot teremtet, es à ki bölch ember, attul meg nem futamic. Ezechiaſis Iſtennec eſedezéc,es ũ tũle nyere eletenec hal laſztáſat,mind az altal figebõl chenala oruoſságot neki Eſaias es reia kõte à keléſre.

2. Reg. 20.

Dixit ergo Jesus ad eum: Nisi signa et prodigia videritis non creditis

Maſodic réſze.

A kiralyi embernec tökelletlen hitt.

MOnda neki Ieſus. *Hanem hà iegyeket es chodakat lattoc nem hiſztec.* Feddi à kiralyi embert,hogy nem volna neki tökelletes hiti, vgy mint ki nem hinnçie hogy egy ſzauaual meg gyogyethatnaia fiát, hanem arra erõltetnçie vrunkat, hogy oda menne. A kilsõ ielekbõl es chodakbol, mellyeket ſzemeuel lathatna, es nem à Chriſtus beſzedébõl figgene hití. Ved eſzedbe kedig hogy nem maganac à kiralyi embernec hanem közönséggel ſzól. *Ha ugymond, iegyeket es chodakat nem lattoc nem hiſztec.* Mert nem chac ũ benne talaltatot ez è vetec,hanem ſoc egéb emberekbeis talaltatic,kic nem örömeſt hiſznec az Iſten igeiçenec ielec nelkül. Ollyanoc à Sacramentariuſoc , kic nem elegednec meg az Iſten igeiçuel, hanem az okoſsággal akarnaiaç

Közönséges uetec à tökelletlen hitt.

naiac meg fogni, mint leheſsen CHRISTVS nac telte es vére, az Vr vachoraiaban, es miuel hogy meg nem foghattyac, nem hiſzic ot lenni. De bizony à ki érti, mikor es mire voltanac ſzükſegeſec az ielec, az ſemmi ielt nem kęuan, hanem egy igyű képpen ragaſzkodic az Iſtennec igaſsagahoz. *Mire ualoc uoltanac á ielec.* Regenten mikor az Iſten valakiket vionnan valaſztot valami nagy dolgokra, choda tetelekre valo erőt adot nekic. Hogy az emberec latuán az ű természet fölőt valo chelekedeteket, meg hittęc volna, hogy Iſtentűl bochattattanac, es à mit ſzollottanac az Iſten beſzede volna. Az ő törueibe, Moyſeſt valaſzta hogy az ű népet Aegiptusbol ki hozniáia, es oly nagy chodakat tőn altala, hogy vegezetre à kemeń ſziuű Pharaois keſzeretetéc meg hinni beſzédet, es az Iſrael fiait, kiket ſoc ideig ISTEN parancholattya ellen ot tart vala el bochatani. *Exod. 13.* Az vy törtenybe, az Apoſtolokat kűlde è ſzéles vilagra prædicallani az Euangeliomot. Es miuel hogy képtelen dolognac teczetet volna à népnel, hogy ollyan ſzegeny paraſzt embereknec kellene hinni, vgymond ſzent Marc, hogy az vr az ű beſzedeket ielekcel erősſetivala. Sőt ůnnen magais iduőzétőnc choda teteliuel bizonyeta hogy Meſsias volna. A chelekederec vgymond mellyeket miuelec bizonsągot téſznec én felőlem. *Mar: ultimo* A vakon ſzűletet ember

azon

azon kèppen, abbol erôsseti vala à Sidoc elôt az û Christus felôl valo vallasanac igasságat, hogy oly halhatatlan dolgot miuelt volna, mellyet semmi-
Iohan. 9. kèppen nem miuelhetne Isteni erô nelkûl.

Az Isten szolgai meltoságat, es tudomanyat erôsséticàielec.

Ezekbôl meg teczic, hogy à ielec es chodac, azoknac à kiket Isten valami szokatlan dolgoknac meg szerzesére vôt elô, tudomanyoknac es meltosagoknac erôsetesére valoc. Hogy meg higyûnc nekic, es ne ketelkedgyûnc benne, hog Isten tûl iottenec, es à mit szollanac az Isten szollya û altaloc. De mikor valamely tudomány choda telekkel immar elègge meg erôsettetet, azoktul à kic azt vallyac auagy hirdetic, nem kel ieleket es chodákat keuannunc, hanem oly erôsen illic ragaszkodnunc ahoz à tudomanhoz, hog akar minemû chodaknac se tulaidonéchunc tôbbet mint annac. Errûl ha tanubizonságot kèquansz en tûlem, halgasad Abraham Patriarchat, ki midôn à pokolban kènlodo kazdag, azt kèquañáia tûle hog Lazar halottaibol fel tamaduán az û attyafiaihoz menne, nem akará, effele choda tetelnec altala tanettatni azokat, hanem Moyseснec es à Prophetak nac tudomanyára igazeta monduán. Moyseсec es Prophetaioc vagyon, azokat halgasác. Christusis à Sidoknac, kic û tûle ielt kèrnec vala, imigen szolla. E gonosz es parazna nemzetség ielt keres,

Az meg erôsséttetet tudomany melle ielec nem kellenec.

Luc. 16.

Matth. 12.

es

es egyeb iel nem adatic neki, hanem chac Ionas prophetanac iele. Holot arra, tanét minket, hogy az régen meg lőt ielekcel, meg elegeduén azokbol ſmeriſic ũtet es vy ieleket ne kereſsũnc.)

Mi annac okaert à kereſztyen aňaſzenteghaznac hitit es tudomanyat vallyuc, melyben eleitũl fogua ſzantalan ſőc chodác lőttenec. Viatſem mit nem mondunc, es nem valtoztattyuc à mi vallaſunkat, hanem mindenkoron azon egy ertelembe maradunc meg, mellyet à choda tęuő Apoſtoloktul, es régi ſzent atyaktul vőttũnc. Nem dichekedũnc aual, hogy az Euangeliomi tudomannac viçtoi volnanc: Es azert, nem kęuanhat ſenki mi tũlũnc ieleket es chodakat. (De à ki harmadic Illyeſnec, es őtődic Euangeliſtaňac neuezte, es aual aiantotta magat, hogy az el reitetet igaſságnac elő hozaſára, es ki ielenteſére bochattatot Iſtentũl, hogy ũ altala tamaſztotta fel à ſzent lelec az Euangeliomi vilagoſsagnac chillagat, attul méltan keuanhatnoc, hogy az mit mond, azt chodakcal es ielekcel meg bizonyetanaia. Mert kiualtképpen valo es nem valami kőzőnſeges tiſztre es meltoſagra beſzelli hoģ valaſztatot volna. Es miuel hoģ ſemmi choda tetellel nem erőſseti mondaſat, nem tartazom neki hinni, nemis hiſzec mint chalardnac. Hanem ha à volna az ũ chodaia, hogy à mint ũ

A mi tudomanyunc régi.

Luter Marton.

Luter choda tetele.

maga

maga mondgya az ôrdôggel ſzollot, es az ôrdôg tanetotta meg ûtet reia mit irion à Miſe ellen. De mi nem ſzoktunc ôrdôgnec hinni, ſem ôrdôg ereiçuel tetetet chodác vtan indulni. Azert azoknac hadgyuc az û tudomanyat, à kic vêle egyetembe ôrômeſt halgattyac à hazug lelket, mi kedig mégis vgyan azon tudomaníba maradunc, à kibe eddig voltunc.

De miſsa circulari.

Harmadic Reſze.

A Kiralyi embernec hitirûl kel immar ſzollanunc. Kinec hogy lôt legyen valami hiti, noha nem ſzinten tôkelletes, meg mutattya az, hogy Chriſtushoz iarulaes û neki kônôrge, hogy el menne, es meg gyogyetanaia az û fiat. Mert nyiluan oda nem iûne ha nem hinnçie, hogy gyogyetô erô es io akarat volna vrunkba. Meg teczic azert hogy noha keuesbet értet Chriſtus felôl hogy nem mint kellet volna, de mégis ertet valamit, tudni illic hogy ha oda megyen meg gyogyethattya az û fiát. Sokcal tôkelletesb hiti vala à ſzazadoſnac, ki hiué hogy bator affelé ſe menneis, chac egy beſzedeuelis meg gyogyethatnaia az û ſzolgáiat. Meg ielenti kedig magat è kiralyiemberbe, az mi elmenknec homalyos volta, hogy nem kônnyen fér hozza à hitnec amaz vilagoſsága, es tokelleteſsége mellyet kçuan

A kiralyi embernec uolt ualami hiti.

Mat. 8.

Az mi elménknec homalyos uolta.

kęuan vala ſzent Pál az Epheſusbeliekhez mondvan. A mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac Iſtene, à dicsőſęgnec attya, adgya tinektec, à bölcheſęgnec es ieſenteſnec lelkęt, az ű eſmeretinec altala, à ti lelki ſzemeiteket meg vilagoſecha, hogy tudgyatoc minem ű legyen az ű hatalmaſsagánac nagy es felſeges volta, mi hozzánc hiuekhez, az ű hatalmas ereięnec hathatosága ſzerent. Szükſeg azert gyakorlanunc magunkat az Iſten igeięnec halgatalában es oluaſasában, annac fölötte az ű chodalatos chelekedetirűl valo elmelkedesben, hogy azokbol neuekedgyęc es taplaltaſsęc mi bennünc á hit. Ephez. 1.

Mert mikeppen à Muſtar màg, mely à mint Chriſtuſis mondgya igen kichin, az földbe vettetetuęn nem mindiarâſt nő nagygya, es nem azonnal érleli meg az ű raita termő magokat, mihelyen az földből ki fakad, hanem az földnec neduesśege, es az napnac heuſęge, laſsan laſſan neueli fel ű tet, mind addig, még az ű termeſzetihez illendő magoſságra iut, es vgy ęric meg oſzton, azonképpẽ à hitis kiſded eg előſzőr midőn Iſtentűl az emberi elménec földébe vettetic. De añac vtanna, az Iſten igeięnec hallomaſabol gyarapodic, es choda tęteliből öregbedic, mind addiglan, hogy gyümölchözni kezd, es à ſzeretet altal chelekedni. Laſsan laſsan neuekedic à hit.

Vgya-

Vgyanis azert hirdetteti Chriſtus ſzũntelen azoc kozottis, à kic immar hiſznec ũ benne az Euangeliomot, hogy naprul napra mind addig még è fõldõn vannac, nagyob tõkelleteſségre iuſsanac, es neuekedgyenec à prædicatoroknac prædicallàſoc altal, az Iſtennec eſmeretiben. Kit ſzent Palis bizonyet imezt monduan. Az okaert adot nemellyeket Apoſtolokat, nemellyekét Prophetakat, nemellyeket Euangeliſtakat, nemellyeket paſztorokat es taneto Doctorokat, à ſzenteknec eppeteſére, à ſzolgalatnac munkaiara, az anyaſzentegyhaznac epũletire, méglen mindnyaian iuthatunc à hitnec egyeſsegére, es az Iſten fianac eſmeretire, hogy tõkélletes ferfiuua legyũnc, à Chriſtus meg allapadot voltanac mertéke ſzerent. Hogy innet toua, ne legyũnc gyermekec, kic teſtoua habozzunc, es az tanetáſnac minden ſzeleiuel ala fel hordoztaſsunc, az embereknec alnakságoc, es chalardságoc altal mellyel igyekeznec meg chalni, hanem kõueſsũc az igaſsagot à ſzeretettel, es mindeneſtũl abban neuekedgyũnc fel à ki feiũnc. Tudni illic, à Chriſtusban. Hiſzem hallod ſzent Paltul mire valoc à lelki paſztoroc, es à taneto Doctoroc az aňaſzent eghazban, hogy tanetaſokcal neuellyenec, es vaſtagéchanac minket à hitben es kereſztyeni tudomanban.

Miert hirdetetic à hiueknec az Euangeliom.

Ephe: 4.

Mire ualoc à Prædicatoroc

Mind

Mind à kettőnec, az az, az hitnec mind kiſ-
ded voltanac, ſ-mind őregbűleſénec peldáiat meg
talállyuc è kiralyi emberbe. Igen kichin vala egy
előſzőr, es igen gyarlo az ű hiti.) (Kit beuſéggel
meg bizoníęta, midőn nem chac azt nem hiuę hog
tauul leuęn, egy ſzauáual meg gyogyethatnáia
Chriſtus az ű fiát, hanem azt ſem, hogy ha meg
halnac minec előtte oda iutna ielen voltáual meg e-
leuenethetnęie. *Vram, iűi ala, ugymond, minec előtte
meg halna az én fiam.* Mintha imezt mondanaia.
Ehez ſocſzo nem kel, hanem chelekedet. Iere ad-
dig még él. Ha el aluſzic, bator az vtan ne iűi,
mert à beteget lehetſéges meg gyogyetani, de à ha-
lotnac lelkét viſza hozni lehetetlen. Ki tudgya
talám chac valami ieles oruoſnac tartotta Chri-
ſtuſt. *Monda neki Ieſus, mennyel á te fiad el.* Laſsad
it, à mi vrunknac kegyelmeſseget, nem nezi à mi
tudatlanſagunkat, hanem még azokatis gyakorta
meg halgattya es meg ſegéti, à kic nem tőkelletes
hittel iarulnac hozzaia. Mert ű tudgya à mi gyar
loſagunkat, es annac okaert, vg kőnőrűl raitunc,
mint az atya fiain.) (Iol lehet meg fedde à hitetlen-
ſegert, auagy inkab hitinec erőtlen voltaęrt à kira-
lyi embert, mind az altal vőue az ű kőnőrgéſet. Es
azt meg nem miuele vgyan, à mit kér vala tűle, az
az, nem mene alá véle, de ollyat miuele, à mi iob
lőn ű neki, egy ſzauaual gyogyeta meg fiat à teſti

A kiral'yi em-
ber hitinec
ki'ded uolta.

Chriſtuſnac
kegyelmeſsé-
ge.

Pſal: 102.

betegſégből, es ũ magat haza nepeuel egyetembe az hitetlenſégből.

A kiralyi ember hitinec ne, uckedeſe.

Hin az ember á beſzédnec, mellyet Ieſus neki mondot uala, es el mene. Latode mint neuekedic az ũ hiti, az igénec hallasából) Ki kél immar à téſtoua habozo gyermekſégből, es tökelletes ferfiuua leſzen. Ez előt igen firtattya vala vrunkat hogy ala menne, nem hiuẹn hogy kilömben iót tehetne fiaual. Moſt annac bekét hagy, es hiſzi azt, à mit ez előt nem hit.

Az igaz hitnec termeſete.

Illyen ám az igaz hit, noha az okoſság máſt mutat na, mind az altal, oly igen ragaſzkodic az Iſten beſzédéhez, hogy hameréb el hinnẹie, hogy à meñ es à föld ſemmiue lenne, hogy nem mint az Iſten ſzauába chac egy ígeis à földre eſnẹiec. Vgy hin Abraham,

Gene. 17. Rom 4.

midön azt monda neki Iſten, hogy ſoc nemzetſẹgek nec attyáua lenne. Nem néze ſem az ũ maga venſéget, ſem Sárának magtalan voltat, hanem az Iſten igeretinec igaſságat. Illyen hiti vala ſzñz Mariának,

Luc. 1.

kis, mikor az angal azt ada eleibe, hogy ſzent lẹlektől Iſten fiat fogadando volna, es azert bodognac mondattatéc, miuel hogy hit volna. Igy hiſzñc mies hogy à ſzentſegekben Iſteni erő vagyon, à mint az igẹből hallyuc, noha à mi erzekenſégünc, à kiſſő teremtet allatoknal egébet ot nem ẹrez. Igy hiſzñc aztis, hogy meg marad mind vilag vegezetiglen az anaſzenteghaz, maga è moſtani időnec allapattya, el veſzeſet mutattya inkab hogy ſem mint meg maradáſát.

Hin

(*Hin azember es el mene*, Nem kerdezi Chriſtuſtul mikor leſzẽ meg az, à mit iggere, mikor fog meg gyogyulni az ũ fia, hanem meg elęgſzic vele hogy ezt hallotta. *El à te fiad.* Es menten megyen, Iſtenre haguan à tõbbit. Vg atyamfiai vg, mies è ſzerent veſzũc tellyes remenſegũnket Iſtenũnkbe, higgyũc hog meg tart minket valamint ſ-valahog, Ha ſzinten annac modgyat mint leheſsen, nem lattyukis. Kõueſsũc Abraham atyanknac tõkelleteſẽget, ki mẽg akcor ſem ketelkedęc benne, hog Iſaaktul ſzarmazic az ũ ſokaſagos magua, mikor azt parancholya vala Iſten neki hog ũtet meg õllye.

Higgyũnc es à tõbbit hadgoc Iſtenre.

Gene. 22.

(*Mikor kedig ala menne*) &c.) Szent Dauid imigen ſzólla egkor az Iſten fẽlõ embernec. Ielench meg az vrnac à te vtadat, es bizzal benne, es ũ meg miueli. Ioſaphatis az ũ nepenec. Hidgyetec az vrnac, es az ũ Prophetainac es minden io ſzerenche tõrtenic tinektec. Meg bizonyodec ezeknec è mondaſoknac igaſsaga è kiralyi emberben. Eleibe terieſzte vrunknac az ũ ſzũkſẽget, halla igeretet, es hiue. Mi lõn benne? (Az ũ *ſzolgái eleibe iõuenec es hirre tõuec monduãn. El à te fiad.*) Ez à io ſzolgàknac tiſztec, hirrẽ teñi vroknac azt, à mi io, à miből haſznoc, tiſzteſsẽgec, auag iduõſsẽgec kõuetkezhetneiec Ig chelekedẽnec a maz nẽg pokloſokis, kic mikorõ

Pſal: 36.

2. Par: 20.

A iol ſzolgaknac tiſztec.

eſzekbe vőttéc uolna, hogá Syruſoc, kic Samariat meg ſzallotac vala, minden marhaiokat ot hagyuan, el futottac volna, imigyen ſzollánac egymáſnac. Nem iol czelekedűnc. Mert ez, io hirnec napia, ha el halgattyuc, es holnapig ezt hirre nem teſzűc, gonoſságba talaltatunc. Mennyűnkel azert, es ielenchűc meg à kiraly vduarába. Viſzontag nem illic à io ſzolgakhoz akarmi heuölkodo haſzontalan es gonoſz hirt vroc hazahoz vinni, kiből gyakorta eſz veſzes, es haboruſag kőuetkezhetic inkab, hogá nem mint haſzon. A ki Dauidnac hirt hoza, hogy Saul el veſzet volna, es ű őlte volna meg űtet, azt alettya vala, hogá meg aiandekozza érette Dauid. De maidan, azon oraba meg őlete űtet. Ha è moſtani vrac es feiedelmec azt miuelnęiec, es à ſzóhordozo es hizelkedő ſzolgaknac nem hinnęnec, talam iobban tortennęiec ſokſzor dolgoc.

2. Reg. 1.

Az egeſzhaz nepénec iduő ſęget keuan.

Meg tudakozec annac okaert az orárul ű tűlőc, mellyen meg konnyebbedet uolna. A ſzolgac io hirt hoznac fia egeſsegérűl de ű aual meg nem elegſzic, hanem touab néz annál. Mind magat, mind fiat, mind ſzolgait lelkekben keuanna meg gyogyulni. Meg kérde azert fia meg kőnnyebbűleſenec orái-at, à lőt dolgot à Chriſtus beſzéde melle vetuęn, mert immar el hitte vala magába, hogy ha nem eléb, hanem akcor hogá vrunc monda neki, menel

él à te

él à te fiad, gyogyult volna meg, altalan fogua, az ũ mondaſanac hatalmabol tõrtẽt volna az egéſſeg, es az à kinec beſzéde illyen hatalmas, Iſten, Meſsias es kiraly volna. (*Mondanac neki, tegnap ugy mint hét ora kört hagya el ũtet à hideg*) A Sidoc oraiocknac iarãſa ſzerent, dél vtan volt: ã mint mi ſzamlallyuc az orát, egy orán. Ollyankor kedig mikor à nap délrũl el haiol termeſzet ſzerent nem kõnïeb bedic, hanem nehezedic minden beteg. Véd eſzedbe azert chac ebbõlis, hogy choda gyogyulás volt ez. Es nem à termẽſzetnec ereieböl, hanem à termẽſzet vranac akarattyabol ſzarmazot, kinec akarattya alá vettettenec mindenec. (*Eſzebe uõue az oka ert az attya, &c.*) Miesezt miuelyũc à mit à kiralyi ember miuele. Figyelmeteſsen meg mẽriũc es iol meg erchũc az Iſtennec kõrũltũnc valo chelekedetit, es azokbol meg tudhattyuc ki legyen ũ mi hoz zánc.

Choda gyogyulas volt ez.

(*Es hin ũ, es egeſz háza nepe.* Meg keſértuen à Chriſtus igeiẽnec ereiet hin, nem chac egy beſzedénec hanem mindeneknec, es haza nepétis à hitre hoza. Holot az io chelédes embernec peldáiat viſelé, mert minec vtanna ũ maga az iduõſſégnec vtát meg talalta volna, nem akara azokatis, à kic ũ hozza tartoznac vala à karhozatnac torkába hadni, hanem azokcalis meg eſmerteté à Chriſtuſt. Ketſég nelkũl meg beſzẽllette chelédе elõt, mint

Az io chelédes embernec peldáia.

ſzóllot es mint iart vrunkcal, meg mutatta nekic, es mindenképpẽ eleikben adta, hogy ũ tũle es ũ altalalót gogulása ſianac, es vgy hitette el vélec azt, à mit im mar ũ el hit vala, hogy à Ieſus volna à meg igertetet Meſsias. Azt keuannam hogy minden gazdánac illyen gond viſeléſe volna haza nepére, hogy nem chac teſti eledelt adna nekic, hanem leg inkab arra viſelne gondot, hogy lelkec élne az Iſtẽnec igeiẽuel. Erõltetnẽie ũket az Iſten igeiẽnec halgatasára, tanetanáia es oktatnáia az iduõſségnec kereſeſére, es azon igékeznẽiec hogy az ũ haza ollyatan volna, mint egy kis egyhaz, kiben ſemmi gyakrabban ne hallattatnẽiec, mint az Iſtenrũl, es à menniei dolgokrul valo beſzédec.

A gazdaknac miſztec.

Touabba, azis meg bizonyul it, à mit è prædicationac kezdetiben ielentéc, hogy az mi meg tereſũnket kereſi Iſten, à reianc bochattatot betegſegeknec altala. Mert ime az eg fiunac betegſege, az egeſz haz nepénec meg tereſére haſznala. Ha az vrnac fia meg nem betegedet volna, talám abbol az chelẽdbõl ſenki à hitre nem iutot volna. De nyaualyát bochàta Iſten az egre, hogy okot adna attyánac à Chriſtushoz valo fõlyammáſra, à hitelre, es chelédénec meg tereteſére. Igy ſzokot miuelũnc chelekedni à mi teremtõnc, nem hagyel veſznũnc hanem midenképpen iduõſsegũnket kereſi. Ne banyjuc tahat es ne zugodgunc raita hogy neha neha, vagy

A betegſeg altal meg tereſũnket kereſi Iſten.

betegſéggel, vagy egéb náualyával minket meg la-
togat. Sót ſz: Iakabnac intéſe kent, nagy örömnec Iac. 1.
tarchuc midőn kilömb kilömb keſertetben eſſünc,
es à mint à bölchis tanęt reiá, ſemminec ne alęchuc Prouer: 3.
à mi atyankńac fegélmet, tudván hogy à kit ſzeret
Iſten azt veri. Bekęuel ſzenuedgyűc annac oſtorit,
à ki ſzeretetből es nem haragbol oſtoroz minket,
es ſzieſsünc ű hozza térni, hogy à teſti nyaualyak-
bolis meg ſzabadulyunc, lelkünkis meg tiſztul-
lyon es ű benne meg nugodgéc.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSONKETTŐDIC VASARNAP.

*Szent Mate Euangeliſta, az ű Euan-
geliomianac,* XVIII. *reſzében irta
meg ez mai Euangeliomot.*

AZ időben, Monda Ieſus
*az ű tanetuanyinac, imillyen pelda beſze-
det. Haſonlattatot mennyeknec országa,
nemely kiralyhoz, kiſzámot akara uet-
ni az ű ſzolgaiual. Es midőn el keſzte*

uolna à ſzám ueteſt, eleibe talalkozec egy, ki ados uala tiz ezer talentommal. Es miuel hogy meg nem fizethetti uala parancholà az ù ura, el adatni ùtet, feleſeget, gyermekit, es mindent, ualamìe uolna, es meg fizettetni. Leeſec ezokaert az à ſzolga, es kônyôrôg uala neki, monduân: Vram legy bekeſeges en hozzam, es mindent meg adoc teneked: Kônyôrùle ezokaert az ùr ezen è ſzolgán, el ereſzte ùtet, es az adoſságot meg engede neki. De kimenuen è ſzolga, talála egygyet az ù ſzolga tárſai kôzzùl, kiſzaz penzel tartozic uala neki. Es meg ragaduan azt, foytogattya uala, ezt monduan: Ad meg à miuel tartozol. Es labaihoz eſuen az ù ſzolga tárſa, keri uala ùtet monduan: Legy bekeſeges en hozzam es mindent meg adoc teneked. De ù nem akara: hanem el mene, tômlôczbe uete meglen az adoſsagot meg fizetneie. Mikor ezokaert ezt lattac uolna az ù ſzolga tarſai, igen meg haborodanac, Es el menuen meg mondac az ù uroknac, mind azokat, mellyec lôttenec uala: Akcor hozza hiuatà ùtet az ù ura, es monda neki: Te gonoſz ſzolga à te adoſsagodat mind meg engettem teneked, miert hogy kônyôrgel ennekem: Nem de tenekedis kônyôrùlnôd kel ualde è te ſzolga tarſadon, mikeppen en kônyôrùltem te raitad? Es meg haraguan az ù ura, ada ùtet à boheroknàc kezebe mind addig, meglen meg fizetneie mind, à miuel ù neki ados uala. Ekeppen chelekedic az en mennyei atyámis ti ueletec, ha ſziuetekbôl meg nem bochattyatoc kiki mind az ù fellebarattyanac az ù uetket,

bogy

Sommaia ez Euangeliomnac.

Ogy ebben ez Euangeliomban, az egymáſnac valo meg bochatáſrul adaſsęc tanulſag minekűnc, meg teczic abbol, à mit ez elől iraſzent Mate Euangeliſta, Mert midőn Peter imilyen kerdéſt vetet volna vrunc eleibe, Vram meniſzer bocháſsac meg az én atyamfiánac mikor ellenem vetkezic? ſzinte hetſzere? Monda nekí leſus. Nem chac hetſzer, hanem hetuen hétſzer, az az, mind anniſzer, valameniſzer ellened vét, ottan ezec vtan kőuetkezic è mai Euangeliom. Melyben int minket, hogy miképpen à kiraly meg engedé az adoſságot, mely tiz ezer talentom, az az, igen nagy es meg fizethetetlen ſomma vala, az ű ſzolgaiánac, azonképpen mies ſziuűnkből meg bochaſſunc egymáſnac. Nagy vigaſztaláſokra vagon kedig ez, à kegyes ſziuűieknec, à kic örömeſt meg engednec fele barattyoknac, mert bűnöknec bochanattya igertetic nekic. De más felől rettenteſekre azoknac, à kic kegyetlenec, es naponként imadkoznac vgan az ű bűnöknec bochanattyaert, de űc egybeknec nem engednec. Kikre azt ielenti è pelda beſzéd hogy Iſtennec haragia es kemeny iteleti kőuetkezic. Kőuid beſzéddel, é pelda beſzédben arra tanet minket iduözetőnc, hogy ha mi kegyeſec leſzűnc atyankfiaihoz, az Iſtenis kegyes leſzen hozzanc. Ha nem, ű ſem tęſzen irgalmaſsagot mi velűnc.

Vigaſztalas azıóknac.

Rettegetes à gonoſzoknac.

Harom réſzre oſztom ez Euangeliomot. Az elſő, à mi vetkeinknec, mellyekcel Iſtent meg bantyuc ſzantalan voltárul, es az Iſtennec, ki ő rőmeſt meg bochattya à mi bűneinket, irgalmaſſagárul vagyon. Maſodic az embereknec hala adatlanságokrul, es egymas ellen valo kegyetlenségekrűl. Harmadic à meg bochataſnac ſzűkséges es haſznos voltárul.

Első Réſze.

A kiraly, Iſten

HAſonlettatot *mennyeknec orſzàgà nemely kiralyhoz.* Ezen è kiralyon, ketség nelkűl Iſtent kel ertenűnc, kinec ſoc ſzã ado ſzolgai vañac, vgmint à tellyes emberi nemzet. Az eg ſzolga kedig, ki tiz ezer talentommal marada adoſsà, minden bűnős ember. Nag ſomma bizoń. De enniuel, az az, ſzantalan ſokcal vagyunc feienkent néki adóſoc. Gondold meg chac magadat, kilőmben nem talalod annál à mint mondom.

Az adós ſzolga, minden ember.

Az Iſtentűl el uőt ioc.

Szamlallyuc meg előſzőr, meni iot vettűnc ű tűle. Meg bochatta bűneinket, meg igazétot, vion nan nemzet à kereſztség által meg ſzabadéttot az őrdőgnec es à karhozatnac torkábol, az őrőc elet nec őrőkőſiue tőt, ſoc egéb iauaitis adta es igérte minekűnc. Touabba vegűc éſzűnkbe eñi io tetemeni vtan, mint illyenciecnekűnkis ű hozza magunkat tartanunc? Bizoń ha azert à ki minket il-

Nem aſſ. tűc elég hálat Iſtennec.

lyen

lyen igen ſzeretet, minden nap meg halnankis egſzer, még ſem adhatnanc elég halat hozzanc valo io voltarul. Mert az tis nem neki, hanem minekünc haſznana, es à mi idoſségünkre haromlanciec. De ingen ſem igékezünc raita, hogy akar mely keuęs hala adaſsalis leñenc ű neki. Sőt orankent ű ellene az ű tőrueńe es parancholati ellen iárund. Vallyon ki mondhatnaia meg meniſzer uetkezic chac egy na ponis Iſten ellẽ, gondolattyaban, beſzedében es chelekedetiben? Mit mondgyac tahat: még ſem adóſe akar mellikünkis ű neki tizezer giráual? ados ńiluã

A mi hala adatlanságunc

Es midőn el keſzte uolna à ſzám ueteſt. Számot kel adnunc mindenekről, azokrulis mellyeket vőt tünc Iſtentől, azokrulis mellyeket chelekedtünc. A dérec ſzam adas itelet napian leſzẽ, de it ez uilagon kezdetic el, mikoron minket à mi urunc à tőrueń altal, à mi bűneinknec eſmeretire víſzen. A tiz parancholat melle vetteti velünc chelekedetinket, mellyeknec valamikor melleiec vettyűc dolgainkat, meg talallyuc hogy ſokakbã uetkeztünc, es meg fizethetetlẽ adoſsággal tartozunc à mi urunknac. Mert oly igen meg körnékeztetet ember az erőtlenségtől, oly haſsando kichinségetől fogua mindẽ gonoſzra, hogy még igaſsagàis annera ondoc ű neki, mint az aſzoniallatnac, mely à terméſzet ſzerent valo ondokságnac folyaſat ſzenuedi, meg ferteztetet ruhaiá. Azert ſzol vala imigyen Iob.

A ſzám adás mikor leſzen, es mikor kezdetic.

Eſa. 64.

Iob. 9.

Iob.

Iob. Ha hó vizel ſzepen meg moſattatomis, es vg mint tiſztaságoſoc feńleńekis az en kezeim, mégis fertelmeſnec talalſz te Iſten engemet. Bizoń ha az ũ igalsagánac iteletiuel itel minket Iſten, ſoha ſenki ũ elõtte tiſztánac es igaznac nem talaltatic. Szent Dauidnac imillyen mondaſa ſzerent. Ha az mi alnakságinkat meg tartandod vram, vallyon ki tũrheti el?

Pſalm. 129.

A bũnõc felõl mint kel itelet tenni.

CEzeket értuẹn, tanullyunc igaz itiletet tenni az Iſten ellen valo bũnõc felõl. Mert azokban, mellyeket mi gonoſzul miuelũnc, hizelkedni ſzoktunc magunknac, eġebeknec vétkeket peniglen, fõlõtte igen õregbettyũc. Es à mint Chriſtus mõdgya, felebaratunknac chac eġ ſzalkani bũneis nagnac teczic nekũnc, de à mienket, ha ollyan volnais mint eġ gerenda kichinnec, auag inkab ſemminec tartyuc. Tanullyuc meg, hoġ nem az emberi okoſsag ſzerent, hanem az Iſtennec tõruenyebõl kel meg itelni à bũnõknec mi voltat. Gyakorta à mit az emberec kichinnec tartnac, oly nag az Iſten elõt, hoġ nem chac è vilagit, hanem õrõc bũnteteſtis erdeml. Mi lehetne à mi iteletũnc ſzerent kõnńeb es kiſseb vétec, mint eġ almánac meg koſtolaſa? De azert Adam, nem chac ũnnen magat hanem az ũ tellyes maradekatis õrõc karhozatra kõtelezé. Mit gondolna az embereknec elmẹiec hoġ keuesbet arthatna, mint az ſziũnec gonoſz

Az Iſten tõruenye itelià bũnt.

Gene. 3.

keuan-

keuansága? De az Iſtennec fia arrul azt beſzélli, hogy à ki meg lattya az aſzoń embert gonoſz keuanságra, anni, mintha paraznalkodot volna. A ki kedig paraznalkodic ketség nelkůl Iſtennec orſzagat nem veſzi. Latode mély tauul iar az vrnac iteleti à mienktůl, es mely bůnteteſt erdemlenec, vagy azokis à bůnöc, à kic nekůnc kichineknec teczenec. Math. 5. Gal. 5.

De nẽ chac az bůntetéſnec nagy voltabol peniglen, hanem à min az bůnből meg valtatanc, annac dragaſagabolis iuthatunc az bůn veſzedelmes voltánac eſmeretire. Sem à bakoknac es tulkoknac, ſem az ſzent patriarchaknac es prophetáknac vereuél nem engeſzteltethetec meg az Iſtennec az bůn ellen valo haragia: Sem pénzen, ſem aranyon, ſem ezůſtön, ſem draga köueken, hanem chac à teremtönec egẽtlen egy fiánac véren valtathatánc meg. Bizony tahat nehez dolog az bůn, es ſoc à mi vetkůnc. 1. Pet: 1.

Midön kedig nem uolna honnet meg fizetni. Vgy nis michoda ualtságot adhatna ember az ũ lelkeért? El veſztheti akarkies magat de meg nem valthattya. A te veſzedelmed, azt mondgya Iſten, magadtul vagyon Iſrael, de ſegetséged chac en tůlem. *Senki meg nẽ fizethet magaért.* Matth: 16. Oſeæ. 13.

Paranchola az ũ ura el adatni ũtet, feleſeget, gyermekit, es mindent ualamie uolna, es meg fizettetni. Az Michoda az el adatás.

öröc

ôrôc karhozattal valo feńegetes ez, melyre mel-toc vagyunc à bűnért, ha meg nem terűnc. A bű-nősnec felesége à gonosz keuansàg, fiai à bűnôc, mellyęc altal szarmaztanac, az ű ioszàga es mar-haia, az à mibe è vilagon bizot es gônôrkodôt.

Mind ezekcel egyetembe el adatic az bűnős em-ber, midőn ki rekeszteticz az Istennec irgalmasa-gàbol, es karhozatra vetteticz, hogy meg fizet-tesséc az ű adossàga, az az, hoģ elég legyen az vr igasságànac es haragianac. Mert azt mondgya szent Agoston, hoģ az el adatotnac àrra, semmi nem egyeb, hanem az karhozatnac kennya, mel-lyel elég leszen az Isten haragianac. Nem azert fe-ńeget peniglen minket Christus az karhoztatàs-sal, mintha kegętlenkedni akarna raitunc, hanem hoģ meg reműllyűnc, es io ideien kőnyőrgesre ve-gyűc dolgunkat. Igen szeret mindnyaiunkat, an-nac okaert à kiket az ű io volta es kegyelmes va-ràsa à pœnitenciara nem hozhat, azokat à bűnte-tésnec felelmèuel akaria meg tereteni. Ha kegyet-len volna, kőnyőrgesűnkre sem bochatnaia meg bűneinket, sem az karhozattul melyre kőtelesec vagyunc meg nem mentene. De miert nem enge-di meg szàm vetés nelkűl az adossàgot, ha illyen io akarattal vagyon mi hozzanc? Azert hogy à szàm vetésből meg érchűc meni engettetic meg minekűnc, es tudgyunc mirűl halat adni. Azt a-karia

Miert fenyeget minket Christus.

Miert nem engedi szàm adàsnelkűl meg az adossàgot.

karia hogy toruçnnec altala, bűneinknec eſmeretire iuſsunc, eſmeriűc meniuel tartozunc à mi vrunknac es keriűc hogy meg engedgye. Mert igy parancholа hogy kőnyörögiűnc à mi bűneinknec bochatásáert. Bochaſd meg nekűnc az mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc azoknac à kic ellenűnc vetettenec. Kéſz irgalmaſságot tenni velűnc, chac mi keuannyuc es keriűc az ű irgalmaſságat. Miképpen ez adós ſzolgaual irgalmaſságot tőn es meg engede neki az adoſsagot mihelyen le eséc es kőnyörge neki monduan. *Vram legy bekeseges en hozzam es mindent meg adoc teneked.* Matth. 6.

De mit halſoc? Mindent meg adoc vgymond teneked. Meg adhatnaia inkab valaha? Soha nem lám meg monda oda fel Chriſtus, hogy nẽ uala honnét meg fizetni. Miés meg mődóc hogy az ember el veſztheti, de meg nẽ valthattya magat. Mert ha mi elegec voltunc volna à meg fizeteſre, az Iſten fianac nem lőt uolna ſzűkség emberre lénni, es halált ſzenuedni mi erettűnc. Mit kel tahat ezẽ à meg fizetéſen ertenűnc melyre magat ajanlya? Halgas reia, im meg mondom. Miképpen Iakobrul azt oluaſsuc, hogy meg eſmeré az ű fianac Ioſephnec ruhaiat, azonképpen az Iſtenis az ű fianac à Ieſuſnac ruhaiat nézi es eſmeri mi raitunc. őltőzzetec fel vgymond ſzent Pal, az Vr Ieſus Chriſtusban. Mi legyen à megfizetés. Gen: 37. A Chriſtusbá kel öltözni. Rom. 13.

Fel

Belől à hitnec altala. Fel ôltôzûnc kedig û belę, két képpen. Elôſzôr belôl, à hitnec általa, midôn eſmeruęn bûnôs voltunkat, nem eſûnc ketségbe, hanem hiſzûc hogy à Chriſtuſért meg bochattatnac bûneinc, es à mi erdeminkbe nem bizuán, iduôzetônknec érdemit mutogattyuc az atya Iſten elôt. Ebbe è ruhaba ôltôzuęn, eleibe merûnc menni â mi vrunknac, mert eſmeri es ôrômeſt lattya fiának ruhaiat, az az, erdemęt. De nem elég chac igé à Chriſtusban ôltôzni, hanem kiuûlis reianc kel ûtet vennûnc, fel kel belé ôltôznûnc à kôuetéſnec altala, az û io voltat melyből meg enged nekûnc ſzûkség kôuetnûnc. Latode hogéz è ſzolga hitte bûneinec bochanattyat, mert ha nem hitte volna, nemis kerte volna. De miuel hogé kiuûl nem lattatęc raita â Chriſtuſnac ôltozeti, nem kôuete vranac erkôlchet, nem lôn vgé irgalmas, ſzolga tarſahoz, mint az atya Iſtẽ irgalmas mi hozzanc, vionnan Iſtennec haragiaba éſec.

Kiuûlis à kôuetéſsel.

Szent Pal apoſtolis níluan valo bizonságot teſzen errûl. Ki midôn azt parancholta volna, hogę le veſsûc az ô embert es vyban ôltôzzûnc, leg otan meg monda mint kellyen annac az ôltôzeſnec lenni. El hadgyatoc àzt beſzélli, à hazugságot, es ki ki mind igazat mondgyon felébarattyanac. Ha haragoſztoc, ne vetkezzetec: à nap el ne nyugodgyec â ti haragotokon. Minden mérges beſzéd, min-

Epheſ. 4. Az uy ember be ualo ôltôzés.

minden geriedés, harag, kialtás es atkozodas, ki vetteſsec ti kőzzűletec, minden gonoſsággal egétembe. Egmashoz kedig io akaróc legyetec, irgalmaſoc, es egíc à maſiknac engedgye meg az ű vetkeit, miképpen az Iſtenis, à Chriſtusban meg engedet tinektec. Maſut megint imigyen ſzól. Ne hazudgyatoc egmaſnac, le vetuęn az ô embert az ű chelekedetiuel, es reiatoc vőuęn az vy embert, legyetec fel öltözue mint az Iſtennec ſzent es ſzerelmes valaſztotti, ſziubeli kőnőrűleteſsègben, kegéſségben, iò erkölchben, engedelmeſségben, es ſzeledségben. Esegítec tűriőn à maſtoknac, es egmáſnac meg bochaſsatoc, ha valakinec valaki ellẽ panaſzolkodáſa vagyon: Miképpen à Chriſtuſis meg bochattot ti nektec, azonképpen ties. Im hallod hoġ à fel öltözes az Iſtennec es az ű fianac à Chriſtuſnac kőuetéſe, hoġ ollyan kéſzec legyűnc à kégyeſségre es meg bochatáſra mely keſz ű mi nekűnc meg bochatni. Col: 3.

Ezt az ű fianac ruháiat, ha mind belől ſ-mind kiuűl raitunc lattya az atya, ketsèg nelkűl meg tekénti az ű Chriſtuſanac orczáiat, es noha tellyes fizeteſt mi nem tehetűnc (mert nem egyenlőc è moſtani időnec ſzenuedéſi, à iőuendő dichőſséghez, mely meg fog ielentetni mi hozzanc) mind az altal, midőn haluan az vrnac ſzauat meg nem kemenettyűc à mi ſziueinket, es à pœnitencianac

Az ű fiara nezuén, ueſzi eléz gyanant Iſten à mi fizeteſsünket. Rom. 8.

Elég kegyes akarattyanac Ezech: 33.

mélto gyümölchit teremtyüc, eleg leszen az Isten kegyes akarattyanac, Mely ez, hogy meg ne hallyon à bünös hanem meg terien es éllyen: Es à mi magába elég nem volna, eleg gyanant vętetic tü-

Az akaratot nézi Isten.

lünc à Christus elég teteleiért. Nem neszi Isten mi bennünc à tetemenynec fogyatkozásat, hanem az akaratnac tellyes voltat, hogy akariuc à fizetést hà szinten nem lehetis tülünc. Es miképpen hogy à karhozottac soha anni ként nem szenuedhetnec, melynél többet nem erdemlenénec miuel hogy az veghetetlen Isten ellen vetkeztenec, mind az által mondatnac meg fizetni az adosságot, el adattatuán az öröc karchozatra, azonképpen à meg terö

Mint kel Istet engesztelni.

bünösis, soha anni iot nem tehet, es anni pœnitenciat nem tarthat vgyan, hogy eleget tehetne büneiért, de azert elég tetelnec, es meg fizetésnec neueztetic, midön valamiuel Istent meg bantotta, mindenél igyekezic megint ütet engesztelni. Testéuel szęuedtetuęn az ü testét, büitoluęn, vigyazuan, ehséget, szomnyusagot, betegséget es minden nyaualyat bekeuel szenueduen. Lelkeuel aietatos imadsagokat es könyörgesceket Istenhez bochatuan, az ü törueńebe elmelkeduęn, tiszta hittel, erös remenséggel, es buzgo szeretettel ü hozza ragaszkoduan. Ez vilagi ioszagaual, à mit hamisan à maseböl el vöt, azt visza aduán, es az ü saiát ioszagából beuseges alamosnat osztuan.

Könyö-

Kőnyőrűle ez okaert az ur ezen é ſzolgan, el ereſzte ütet, es az adoſságot meg engede neki. Nem nagy kegyelmeſsege ez? többet miuel annál, à mire kerettetic. Chac halaſztáſt kér vala à ſzolga, fogaduán hogy idővel meg fizetne, ű kedig az egeſz adoſságot meg engede. Illyen az Iſtenec io volta mi hozzanc, valamikor az io akaratot talallya bennünc, azonnal kéſz minket magahoz fogadni, bűneinktűl meg oldozni, es az örőc életnec örőkőſſiue tenni. Az ű imillyen igereti ſzerent. Te ſoc ſzeretőkcel paraznalkodtal, mind az altal tery en hozzam, es fogadlac tegedet. Moſodgyatoc meg, tiſtullyatoc meg, vegyetec el à ti gonoſz életeteket az én ſzemeim elől. Hadgyatoc el à gonoſzt, tanullyatoc io tételt. Ha à ti bűnőtőc ollyan vőrős volna mint à vér, mint az ho meg feiéredic, es ha ollyan volna mint à vőrős barſonis feiér leſzen mint à gyapiu. El hadta vala Iſten adatni à Niniuebelieket, de miert hogy le eſsenec, az az, meg alazac magokat, láta az ű chelekedeteket, hogy meg tértenec volna, es kőnyőrűle raitoc. Annac okaert ſenkinec nem kel ketſégbē eſni. Mert nem chac nem akaria, hanem bannyais az vr, à bűnős ember nec veſzedelmét. Kit meg bizonyét az ű imillyen panaſzolkodáſa. Miert akartoc meg halni Iſrael nec háza. Mi nem győnőrkődőm én à meg halónac halalába. Ez okaert, terietec meg es éltec.

Az Iſtennec kegyelmeſsege. Iſtennec igereti. Hier: 3. Eſa. 1. Ionæ. 3. Bannya Iſten à bűnőſnec ueſzedelmét. Ezech. 18.

Masodic reſze.

Az emberi kemenſeg es hala adatlanſag

ESkł menuen à ſzolga, tálala egygyet az ú ſzolga tarſai kozzúl, &c. Ebben è ſzolgaban, az emberi ſziunec kemenſege es hala adatlanſaga ielentetic. Hog noha Iſten ſzantalan ſoc adoſsaginkat engedi el nékúnc, mind az altal; mi, felebaratinknac, kic mi velúnc vgan azon menńeknec orſzagában, az az, â Chriſtus egyhazaban lakoznac, vgyan azon Euangeliomot halgattyác, azon kiraly zaſzloia alat vitezkednec, chac leg kiſseb vetkeket ſem akariuc meg bochatani. Maga ha az ú mi ellenúnc valo búrôket, az mi búneinknec, mellyekcel naponkent Iſtenúnket meg bantyuc melleie vettyúc, oly keueſec azoc, ezekhez képeſt, mely keués à ſzaz penz à tiz ezer talemtomhoz haſonlettatuan. A mit az angyal nem ſzenuedt hogy ú elôtte miuelt volna ſzent Ianos, monduán ne cſél le én elôttem, mert teneked ſzolga tarſod vagyoc, azt miuele imez hala adatlan ſzolga elôt, az ú ſzolga tárſa, labahoz eſec, es vgy keri vala útet, hogy bekeſéges lenne hozza, varnáia egy ideig, es mindent meg fizetne neki, de vgyan ſemmit nem foga. *Sôt foitogattya uala útet, es uegre à tômlôczbe uete, meglen az adoſságot meg fizetneie.* Effele dolgot ſokat latunc moſtanis, à kazdagoktul fô képpen kic, à mint ſz: Iakab mondgya, à ſzegen népet, az itelô ſzekec eleibe

Keués az mi ellenúnc ualo uétec.

Apoc: 22.

Iaco: 2.

leibe vonszác: Sarczoltattyác, kalodazzác, kenozzác, mind addig, még nem meg leszen vsuraual, ha miuel nekic adosoc. (Sot feienkent illyenec vagyunc, meg eszuc egymast, akarmi keues kosztunc eset vetekértis, meg nem gondoluán, hogy senki ninchen, à ki bochánat nelkul nem szukolkodneiec.)

Harmadic Resze.

AZ vr Istennec peldáiat kellene néznunc, es u tule tanulnunc egymashoz valo kegélmességet. Lam Christus arra int, hogi irgalmasoc legunc, mikeppen az mi mennei szent attyánkis irgalmas, meg bochassunc, es meg bochattatic minekunc. Hallyuc intését, miert nem fogadgyuc tahat? hallyuc igeretit hogy vis meg bochát nekunc ha mi meg bochatunc, miert nem igékezunc el venni? Auagy ha sem intése, sem igerete à mi vrunknac nem fog raitunc, akar chac rettentene meg, à bunnec nehez, es veszedelmes volta. Gondolnoioc meg, hogi oly nagi bun, atyankfiaihoz kegetlenecnec lennunc, hogi az Istennec tellyes haza népet meg szomoréttya es el idegeneti mi tulunc. *Mikor ezt lattac uolna az u szolga tarsai ige meg habórodánac.*

A meg bochatasba Istent kellene kouet nunc.

Nagy bun à kegyetlenseg.

Minden iambor kereszteyen bannya, es meg busul raita, midon valamit lát az Isten toruenie ellen torténi. Mind szent Dauid, ki imezt beszélli maga felol.

A ki iambor bannya à Isten ellen ualo dolgot.

lől. Lattam à bűn teuőket, es meg epedtem. Nemis hiu ſzolga az, à ki vra ellen eſet boſzun meg nem indul. Melyről ha nem tehet, megis fohaſzkodic, es az ű vránac előtte boſzonkodic. *El menuen, meg mondac az ű uroknac, mind azokat, mellyec előttenec uala.* Meg higygye minden ember, hogy affele boſzonkodáſoc es panaſzolkodáſoc, mellyeket à kegetleneknec tőruentelenſegec fotulnac, es fachárnac ki ſziuőkből, fel hatnac az Iſtennec eleibe, meg keſerétic, boſzu alláſra es bűntetéſre indettyác ű tet. Halgaſd erről az iráſnac bizonſag tetelet. Nyſd meg à ſzegennec à te kezedet, hogy ne kialchon te reiad az Iſtenhez, es bűn gyanánt ne tulaidonetaſſec teneked. Meg ne tarch à bęreſnec bęret, hogy ne kialchon te ellened, es bűnről ne legyen tenened. Hiſzede hogy nem hallanaia Iſten, miden az ű meg nyomorettatot ſzolgaia imigen kialtt. Vram, had laſſam à te boſzu allaſodat ű raitoc. Vay bizoń hallya es meg halgattya: El ſem ſzenuedi az irgalmaſsag nelkől valoknac gonoſsagokat. Laſzacza mint iára az ű tarſa fóitogato gonoſz ſzolga. *Hozza hiuatá ütet az ű ura.* A halalnac altala. Meg halűc mindnáian, es az vr Iſtenec itélő ſzeki eleibe vitetűnc, meg kérdic ot tűlűnc, mint tartottuc egymashoz magukat. Mint mutattuc meg, Iſtenünknec az mi hala adasűk: t. az ű ſzolgaihoz, felebaratinkhoz valo irgalmaſsagban. Valaki oly talaltatic, àki atya

Pſal. 118.

Fel hat Iſten eleibe az ű ſzolgainac boſzonkodaſa.

Deut. 15

Hic: 11.

A halál altal hiuatunc Iſten eleibe.

fiathoz

ſiaihoz kemeń ſziuń uolt, íg iar mint ez ę ſzolga.

Mondaneki az vr. *Te gonoſz ſzolga, á te adoſſágodat mind meg engettem teneked, miert hogy kőnyőrgel ennekę, nem de tenekedis kőnyőrűltnőd kel ualae, á te ſzolga tarſodon, mikeppen en kőnyőrűltem te raitad?* Szemę re hanńa io tetemeńit, es feddi á ſzolgánac hala adatlanſagat. Io tetemęnyi ezec. Hogy ű vr es kiraly leuęn, eg ſzegeń ſzolgaiahoz oly io volt, hogy nem chac varta űtet, hanem vgan mindeneſtűl meg engedte adoſságat. Kőnńen kedig, chac egy kereſére. Mint am Peternekis, midőn eg keueſet ſirt volna, á latornakis, eg ſzauára meg bochata bűnőket. Es azt fogadá, hogy ha á bűnős meg tér bűneből, ſoha az ű alnokſagirul meg nem emlekezic. A hala adatlanſag ez, hogy á ki enni iót vőt vala vratul, fele batyan nem tuda kőnyőrűlni, ſem vrat, ſem azt hogy tarſa volt meg nem tekente, hanem nagy ſanyaru kemenſeget mutata hozza. Annac okaęrt, meltónac itęli ű̃tet reia, hogy véleis azon kemenſeggel chelekedgyec. Mert irgalmaſsag nelkűl, itelet annac, á ki irgalmaſságot nem miuel. *Es meg haraguan, ada ű̃tet á boberoknac, az áz, őrdőgőknec kezébe mind addig, meg nem meg fizetnele.* Azt erdemlę, vgymint gyilkos, miuel hogy á ki gyűlőli attyafiat, emberőldőklő, azt mondgya ſzent Ianos, es iteletre kőteles, azt beſzelli Chriſtus. Mélto bunetés, hogy á ki maſnac meg nem bochat, neki ſe

A ſzolgánac pirongattatása. Az urnac io tetemenyi.

Luc. 22. 23. Eze: 18.

A ſzolgánac hala adatlanſága.

Luc: 2.

Melto bűntetes. 1. Iohan 3. Mat: 5.

bochattaſsec meg, mert ũ magais azt keuannya maganac, imigyen imadkozuán. Bochaſd meg nekũnc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatũc ellenũnc vetetteknec. Te meg nem bochataſz, tahat à te imadságod halgattatic meg, ha neked ſem bochát meg az Iſten.

Mondanád. Ha ez igy vagyon, valamikor felebaratommal egenetlenſégbe leſzec, ſoha én akcor nem imadkozom, es chac egy mi atyankat ſem mondoc. Hanem vagy ki tõltõm boſzumat elõſzõr raita, es oſzton meg bekellem vêle, vagy talám idõ iartaban el mulic haragom, es vgy kezdec imadkozni. Igen io leſzen, altal vt pokolra à mit beſzelleſz. Mert igy kettõzteted à bũnt, maga chac egygyikis elég volna karhozatodra. Nem emlekezelê rulla, hogy Iſten parancholta az imadſagot? Tahat ha nem imadkozol az Iſten parancholattya ellen vétkezel. Chauaroghacz azert à mint ſzinte akarod, de ennél iobbat nem talaſz dolgodba, mint hogy meg egyeneſedgyel felebaratoddal, es meg engedgy neki. Mert ha azt nem miueled, ha imadkozol, magad ellen imadkozol, ha nem, annéual tõb bũnõd leſzen, es hamarab éred à pokolnac tõmlõczét. Ha azt gondolod, hogy nagyot vétet auagy nagy kárt tõt teneked, nezd à kõuetkezendõ haſznot, à nagyob à kárnal: Ha neheznec teczic el engedned minden bũnét, iuſson eſzedbe, hogy

Iſten parancholta az imagſágot.

Chryſoſt:

hogy nehezeb à kárhozatnac kęnia annál, melyre mind addig kötteles vagy, még viſza vagy ſzolga tarſoddal. Lam mindẽ allat ſzereti termęſzet ſzerent, à hozza haſonlo allatot, mire nem ſzeretnéd tahat te azt à ki te hozzad haſonlatos, mert attyadfia es ſzolga tárſod? Altalan fogua vgan valoba azt kęuannya tűlünc à mi vrunc, hogy ſzereſsüc egymaſt, es megbochaſsunc egymaſnac.

De miuel hogy két félec azoc, à kic minket meg bantanac, à bochataſnakis két modgya vagon. Nemellyec nem chac meg nem engeſztelnec, es meg nem kŏuetnec minket, hanem inkab, naprul napra tŏb kárral, es boſzuſaggal illetnec. Ezeknec imigyen kel meg bochatnod. Tauul legyen tűled à boſzu alláſnac keuanſaga, es minden gyűlölſęg, ſŏt ſzereſsed űket mint Iſtennec teremtet allatit, es à gonoſz helyet iot tégy vélec, Chriſtuſnac imillyen tanetáſa ſzerent. En azt mondom tinektec, ſzereſſetec à ti ellenſęgteket, es tegyetec iot azokcal à kic gyűlolnec titeket. Imadgyatoc azokert à kic kergetnec es ragalmaznac titeket. Es ſz: Pálnac mondáſa kęnt, ha ęhezic à te ellenſęged adgy enni, ha ſzomnyuhozic adgy innya. Ezeket meg miueluen ne dichęried, hanem gyűlőllyed benne à bűnt. Es ha el tűrhetetlen kárt tŏt, teſzenis teneked, auagy tiſztelſęgedet el akaria meltatlan veſzteni, à biroz hoz mehecz, tŏrueń ſzerent valo oltalmat kerhecz

A meg bochataſnac két modgya.

Matth: 5.

Rom. 12.

Mint legyen ſzabad tŏrtęnekedni.

tűle, ki mind tegedet, mind egéb arratlanokat, tartozic à hatalmasoc es gonoszoc ellen tőruen szerent, oltalmazni. De ottis meg elegedgyel vele, hogy à te marhad es tiszteſséged meg maradgyon, es toua valo pőrt ne űz, se annal egyebet ne keuan es ne keress. Megint ollyac vadnac, à kic ha vétnec valakinec, ottan meg térnec es bochanatot kérnec. Ez illyeneket azonnal hozzanc kel fogadnunc es tellyeſséggel minden dőllyőt szíuűnkből ki rekeſztuen, vgy illic szeretnűnc, mint ha semmit ellenűnc nem vetettenec volna.

Az excommunicatusokrul.

Megis vannac egy fele vetkes emberec. Azoc, à kic ha szinten egyenkent nekűnc nem vetettenekis, sem marhankba kárt nem tőttenec, sem szemelyűnkbe, sem hirűnkbe neuűnkbe meg nem bantottanac, mind az altal kőzőnséggel, az anyaszent eghaz ellen vetkeztenec, vagy engedetlenségből, meg vtaluan à Christus eghaza lelki paſztorinac és birainac parancholattyokat, vagy gonosz eletekkel, botrankozáſt szerezuen à kereſztyenec kőzőt, es annac okaert excomunicaltattanac à gűlekezetből ki rekeſztettenec es meg atkoztattanac, mint a maz fertelmes eletű corinthusbeli ember. Ezeket még az anaszenteghazat meg nẽ engeſztelic meg nem térnec, oldozatot nẽ ńernec magoknac, el tauoztaſsuc ugã, es uelec ne ńaiaskodgunc, mind az altal imadgunc érettec. De ha be vétetnec à gű-

1. Cor. 5.

lekes

ſeke zetbe, mies feienkent hozzanc vegyüc es tapſollyuc ſüket, viſzontag valo ſzeretettel, tanachal, inteſsel, tanêtaſsal io tetemenyel.

Minden féle meg bochataſnac peniglen, ſziü bŏl kel lenni. Mert nẽ azoknac igeri Chriſtus bŭnŏknec bochanattyat à kic chac mondgyac hogy meg bochatnac, hanem à kic vgyan valoba meg engednec es minden haragot, gŭlŏlséget ki vetnec ſziuŏkbŏl. Es à kic kilŏmben chelekednec máſt beſzel nekic. *Ekeppen chelekedic*, erched mint è ſzolgáual kit à hoheroc keſzebe ada à kiraly, *az en menney atyamis ti ueletec, ha ſziuetekbŏl meg nem bochattyatoc kiki mind az ŭ felebarattyanac az ŭ uetkeket.* Mert cha azoc à vetkec fertezteiic meg embert, à mint vrunc mondgya, mellyec à ſziŭbŏl ſzarmaznac, bizoni megint vgy tiſztulunc meg, vgy leſzünc ked uelec Iſtennel, es alkolmatoſoc az ŭ ſzent orſzagára, ha ſziuünkbŏl terünc mind ŭ hozza mind atyankfiaihoz. Iudas maradéki azoc, valakic chac ſzennel es ſzép ſzoual vannac felebarattyokhoz, de ſziuŏc ŭres à ſzeretettŭl. Iudas meg chokola iduŏzetŏnket, kŏſzŏne neki es meſterenec hiua, de más felŏl el arula. Illyenec az kép mutato atyafiakis. Szaiokcal iot ſzólnac es ſziuekben atkoznac. Kiknec az ŭ erdemec ſzerent iŏuendŏreis Iudaſsal leſzen reſzec. Mert mélto, hogy à kit kŏuetnec à vetekben azt kŏueſsec à iutalomnac el ve-

Szŭ bŏl legyẽ à meg bochatas.

Matth. 15.

Iudas maradeki, ſzénnel ualo atyafiac.

Pſal: 62.

el uetelebenis. Mi hogy à Chriſtuſsal eggyût leheſsûnc, meg emlekezuẽ rulla, mely nagy Iſtennec hozzanc valo io volta, ki tiz ezer talentomot enged meg nekûnc, engedgyûc meg felebaratinknac ũ ẽrette ellenûnc ualo uetkeket, es ſzereſsûc ûket, nẽ kilõmben mint az Iſten ſzeretet minket.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZON HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate Euangeliomianac XXII. *reſzében kereſd.*

AZ idõben, el menuẽ â Phariſæuſoc, tanácbot tartánac, mikeppen ûtet beſzedeben meg fognaiac. Es bozza kûldec àz ũ tanetuanyokat, az Herodeſnec ſzolgaiual egyetembe, es mondánac: Meſter: tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Iſtennec utãt igazan tanetod, ſenkiuel ſem gondolſz mert nem nezed ſenki ſzemelyet. Mond meg ez okaert minekûnc. Miteczic teneked? Illike Chaſzarnac adot adni, auagy nem? Ieſus kedig eſzebe uõuen az ũ alnakſágokat, mon-

monda: Ti kep mutátoc: Mit keſertetec engemet? Mutaſſatoc meg ennekem az adó penzt. Ők kediz elő hozanac neki egy Denarius penzt. Es monda nekic: Kiè ez à kep es à fölül ualo irás? Mondanac neki: A Chaſzare. Akcor monda nekic: Adgyatoc meg az okaert Chaſzarnac, à mi az Chaſzare: Es Iſtennec, à mi az Iſtene. Es haluan ezeket el chodalkozanac, es el hagyuan ůtet el menenec.

EZis à mi vrunc Chriſtuſnac, à Pharisæuſokcal valo eǵ kemeń vetelkedéſe. Kic az ů tanetuanyokat, Herodes kiraly ſzolgaiual egyetembe hozza kůlduęn, azt kerdetic tůle, kellyene adot adni Chaſzarnac auagy nem: Mely kerdéſt, nem azert vetic ů eleibe, hoǵ tanullyanac tůle, hanem hoǵ meg fogńáiac ůtet beſzedébe. Aletuan, hoǵ ſoha oly meſterſéggel reia nem felelhetne, hoǵ vagy Chaſzar ellen, vagý à kőſség ellen ne eſnęiec beſzéde, es vagý egy felől vagy más felől veſzely nem kőuetkezneięc reia belőle. De ů, ki az atya Iſtennec bőlcheſége, vgy felel meg az olalkodo es alnac kép mutatoknac, hoǵ az ů ſzauábol ragalmazaſra valo okot nem veheténec. Figyelmeteſsen halgaſsuc azert ez Euangelomot, hoǵ meg tanullyuc belőle, Előſzőr, mint akartác à Phariſæuſoc Chriſtuſt az ů al-

Ez Euangeliomnac Sommaia.

Miert kerdnec à Phariſæuſoc.

ũ alnac kerdeſekcel meg chalni, es mit felelt nekie, meg ielentuen miert veſztettéc volt el à Sidoc az ũ ſzabadſágokat, es mi oka hoǵ é vilagi feiedelmeket reia ereſti Iſten, hogy az alattac valokon hatalmaskodgyanac es tõruentelẽkedgyenec. Maſodſzor, ez vilagi feiedelemségrũl, es miuel tartozzéc à kõſség è vilagi feiedelmeknec az ũ gond viſeleſekért. Harmadſzor, hoǵ az Iſtennekis adoſoc legyünc es hala adaſsal tartozzunc az ũ io tetemeieiert. Ezekrũl vegyünc tanulságot è mai Euangeliombol.

Elſõ Tanulſag.

A Phariſeuſoc, Chriſtusnac ellenségi.

EL*menuen à Phariſæuſoc tũnachot tártánac.* Hoǵ à Phariſæuſoc, Chriſtuſtnac ellenségi voltanac az egeſz Euangeliomi hiſtoriabol megteczic. Es iollchet ſem èlétébe, ſem tudomanyaba ſeñi meg vethetõ auaǵ meg fedhetõ nem volt, mind az altal, ſoc képpen kereſnec okot hozza, hoǵ neki arthaſsanac, es ũtet vgymint gonoſz életũt, es hamis tudomañut, nẽ chac meg vtaltaſsác az emberekcel, hanem elis veſzeſséc. Illyenec voltanac minden idõkbẽn moſtis illyenec az kép mutatoc, akarmikoris abban forgattyac feieket es eſzeket, hogy Chriſtuſt es az ũ orſzágat ſemmiue tegyec. Azeretnekec, tudgyac hoǵ à mely tudomant mi valA kép mutatoknac ſzokaſoc.

lunc,

lunc, Moyſesbŏl, à Prophetákbol, az Apoſtolok-
nác, es Euangeliſtaknac iraſokbol vettet: Es ſo-
kakhoz mi kŏzzŭlünc ſemmi gonoſzt ſoha nem
lattanac es nem tudtanac, mind az altal ſoha meg
nẽ ſzünnec minket ragalmazni. Szaz ezer mod-
gát kereſic, mint èl hiteſséc à kŏſséggel, hoġ eġis
ninchen io benünc, hanem mind hamiſsac es faitalã
eletüec vagünc. Mind à vegre peniglen hoġ ſe piſ-
pŏkŏknec ſe eġeb eghazi embereknec ſemi bŏchü-
leti ès meltosága ne legyen, mèg utaltaſsunc es ki
vetteſsünc mint à meg izetlenült ſŏ, es laboc alá
nomodtaſsunc. Nem türhetic hoġ à Catholicuſoc
kezében vagón à palcza es à birodalom, féltic hoġ
feiehez fogiac ütni az eghazi kereſztyen paſzto-
roc à lelkit, es è uilagi feiedelmekcelis oda üttetic à
reſti feġuert. Annac okaert, inkab akarnaiác hoġ à
tŏröc birna es parancholna, hoġ nẽ mint azoc, kic
Iſtent es az igaſságot ſzeretic. E varasbanis hallot-
tüc nemellyektül illyen ſzót, hoġ mèg az Iſten à tŏ-
röc altal hozza ide be az Euangeliomi tudománt
(mert üc az ü hazugságokat, Euangeliomi tudo-
mañac neuezic) Chac hoġ níluã nẽ meric mondani,
de meg ielẽtic azert, hoġ oli igẽ nẽ ſzeretic à kereſz
tyen feiedelmet, miert hoġ tiſzti ſzerẽt oltalmazza
az aŭaſzenteghazat, hoġ keuañáiac, hoġ nem ez
hanem az ŏrdŏgnec eſzközé, à töröc birnáia
ŭket, tudván hoġ az alat ſzabadon igethetnénec

Mi uegre vagunc gálmaznac minket az emberetnekec. Matth: 5.

A Törökŏt inkab ſzeretic hogi ſem mint minket.

min-

minden teuelygeſnec vtán. Mi oka ennec az nagy dihősségnec? Az hogy ůc à pokolbeli ſatannac ſóldoſi, es azert gyůlőlic, ellenzic es oſtromlyac az Iſtennec ſereget. De heiaba, mert az anyaſzentegyhaz oly erős kůſziklan eppettetet, hogy à pokolnac kapui ſoha ů raita hatalmat nem vehetnec. Holot azert mindenkor è ſzokáſoc à kép mutatoknac, nem choda, ha à Phariſæuſokis nem tauoznac el, az ů nemzetségeknec erkőlchőktůl.

Az eretnekec ördögnec ſoldoſi.

Nem arthatnac az anyaſzentegyhaznac.

A Phariſæuſoknac, negy meſterſégec.

De laſsuc, minemů meſterséggel ſarkallyac meg vrunkat. Az Euangeliſta negy meſterségeket ſzamlallya, mellyekcel éltenec minec előtte ki fakaſztottac volna azt, à mi à fő kerdes vala. Elſőt, hogy tanachot tartánac. Ezt regen meg latta vala à ſzent Lelec altal Dauid, hogy effele tanachkozas fogna iőuendőre lenni à Meſsias ellen. Dihősködénec vgymond à nemzetségec; à népec heiaba valo dolgokrul tanachkozanac es à feiedelmec egy be gyůlenec az vr ellen, es az ů Chriſtuſanac elleneJ Maſodikat azt ielenti felől őc az Euangeliſta, houa nezet legen nekic minden tanachoc. Arrul tanachkoznac, *mikeppen ůtet beſzedben meg fogná-iac*. Es à ſzerent mind élétet, mind tudományat ſzidalmazhatnáiac à kősség előt, ů magat peniglen el veſzthetneiec, vgy mint vagy à nép ſzabadſagánac, vagy az Chaſzar meltoſaganac ellenséget.

1. Tanacz tartás. Pſal: 2.

2. Gonoſz igyekezet.

3. Alnokſág. Harmadſzor azt beſzeli meg ſzent Mate, mineműi

mű alnak ſaggal lőt az ű tanach tartáſoc. Az ű tanetuaſiokcal egyetembe, az Herodes ſzolgaitis hozza kűldéc, hog ha valamit ollyat ſzollana à mi à feiedelem ellen eſnęiec, ezec tanu bizonſagot tennénec ellene. Negyedſzer, elő ſzamlallya à kép mutatoknac hizelkedő beſzedeket, mely imillyen vala. 4. hizelkedes.

Meſter, tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Iſtennec utat igazan tanetod, ſenkiuel ſem gondolſz, mert nem nezed ſenki ſzemelyet. Azert dicheric űtet, hog ſzabadon ſzollyon es batorsągal meg mondgya à mi ű neki teczic, vag à kőſség ſzabadsąga ellen, vagy à Chaſzar meltosąga ellen. Es azokat à ioſzagos chelekedetcket tulaidonęttyac neki, melyeknec minden tanetoba auag prædicatorba meg kel talalcatni, à tanetasban valo batorſagot, es hog nem ſzemely valogato. Aztis kereſic è ſzép beſzeddel, hog ne fellyen tűlőc, reiaioc bizza magat, mint hiu es io akaro emberi előt, meg męrie mondani à mit igaznac alęt lenni. Lagy az ű beſzédec, mint az olai de ű magoc ollyanoc mint à mérges nyilac. Miert dicheric urunkat. A prædicatori Ioſzágoc. Pſal: 54.

Kőuetkezic à kérdęs. *Mi teczic teneked illike Chaſzárnac adot adni auagy nem?* E kerdeſsel vgy akarac űtet meg kőtni hog eg feleſem ſzaladhatot volna előttőc. Azt alętottac, hog eg altallyaba è kettőnec egyiket feleli. Illic vag nem illic. Ha azt A Phariſæus ſoknac kerdęſec.

kezdette volna mondani, hogy illic, à kőſséget (melynec igen ellene vala az adonac fizeteſe) meg bantotta volna vele, es vgy, hogy nec kőnnyen hozza fértenec volna el veſzteſéhez, midőn à kőſség tűle el ſzakadot volna. Ha kedig à lőt volna az ű feleleti, hogy nem illic, az Herodes ſzolgai ſűtet el ragattac volna, vgy mint à Chaſzari iőuedelemnec es meltoſsagnac ellenzőiét. Ezt akartac ű euel è kerdéſsel.

Honnet uette à Sidóc, hogy nem kellene adot adni.

De im laſsuc, honnét vőttec volt à Sidőc azt à velekedeſt, hogy nem illenéiec az Iſten nepenec az idegen feiedelemnec adót adni, Mert bizoń dolog, hogy ebbe è velekedesbe voltanac, es ſokſzor tamadaſtis indetottanac, hogy effele igát nyakokrul le vethettenec volna. Az Iſten igeretinec hamis ertelmeből tamadot vala kőſztőc ez è velekedés, miuel hogy az Iſten azt fogatta volt nekic, hogy ſzabadoſoc lennénec, es az ű nemzetekből valo tulaidon kiralyoc lenne. De nem veſzic vala eſzekbe, hogy az igéret condicionalis vala, az az, ôc alat, haual igerte volt az Iſtẽ nekic: es miuel hogy ű̃c az okot meg nem tartottác, az igeretet ſem tartotta meg Iſten. Ha engemet halgacz vgy mond, &c. E varaſnac kapuian kiralyoc, es feiedelmec iárnac be, ki à Dauidnac ſzekiben ű̃lnec. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauát halgatod, hogy meg miuellyed es meg őrizzed az ű parancholatit, főue teſzen tegedet à te vrad Iſtened, es nem ſarká, es mindenkoron fől̃ül

Az Iſtennec gerete, haual uagyon.

Hie: 17.

Deut. 28.

léſz,

leſz, es nem alol. Es ennec à tulaidon kiraly felől valo igeretnec, à mint Iakob Prophetàla, à Meſsiás el iővetelieg, es nem touab kel vala tartani. Latuan azert hogy à kiralyi iſtap Iudatul el vetetet, es idegen feiedelem kezebe adatot volna, meg kellet volna gondolnioc, hogy az igertetet lelki kiraly, à Meſsias el iőt: es hogy leſus az, meg eſmerhettéc volna chelekedetiből, es nem à teſti ſzabadságot, hanem lelkit, es iduőſséget kellet volna ű tűle varnioc. De ű nekic ezec eſzekbe ſem iutnac, hanem chac azt nehezlic, hogy el kőlt à régi ſzabadſag, es tőruentelenſégben tartatnac à Romai Chaſzártul.

Chriſtuſig tartot az igeret. Gene. 49.

Miképpen kedig akcoron à Sidoc panaſzolkodtanac ſzabatlanſagokrul, de annac okat meg nem gondoltac, azonképpen moſtanis ſokan panaſzolkodnac, hogy minden tőrueny űnkből ſzabadſagunkbol ki vętettettűnc: tőruentelen rauáſsal, fizeteſsel, es főlőtteb valo ſzolgalattal meg terheltetet à ſzegeny kőſség. Ezt igen nehezellyűc, es valtig nyűgűnc à rabſag alat. Azonkőzbe ſenki valoba meg nem gődollya mi legen ezeknec oka. Int minket az Iſten hogy meg tériűnc, es nem chac az Euangeliomnac kegyes ſzauáual, hanem oſtori altalis hi pœnitenciara. De nem indulűc, eletűnket meg nem iobbettyuc. Ennec okaert, keſzereti ű tet igaz iteleti, hogy kemeńben nyullyon hozzanc,

Moſtani panaſzolkodas, à ſzabatlanſagrul.

Aſzabatlanſagnac oka.

es effele ſulyos kegyetlenſegeket bochaſson reiánc. A nemeſség azt kialttya, hogy à feiedelmec es azoknac tiſztartoioc, kamaraſsoc, Capitannyoc, tellyeſſeggel minden igaſsagátul, ſzabadſagátul meg foſztottac ũket. A paraſztság ſirua panaſzolkodic, hogy à fõldes vrac, hatalmaſoc, koborloc, meg emeſztic ſzegeñeket. Igazat mond mind à két rend, bizoñ vgy vagyon à dolog. A kic miuelic gonoſzul miuelic, de à kic ſzenuedic méltan ſzenuedic. Mert miuel hogy gonoſzoc vagyunc, ezec è nyaualyác mind érdemũnc ſzerent tõrtennec raitunc. Iſten bũntet bennũnket, es ezeket è nyaualyakat ũ bochattya reiánc. Ne remelly ũc kedig, hogy el veteſsenec rullunc, valamig okai, az az, à bũnõc kõſztũnc meg maradnac.

Amos 3.

Az vtolſo idõkben, ſzomoru allapatban voltanac à Sidoc. Ptolomeus Lithurus az aſzonnepeket, es kis gérmekeket fel vagdaltatuan meg fõzette, es meg etette vélec. Pilatus azoknac kiket meg õlettetet, véreket, az aldozatoknac veréuel egybe õlgettette, es à tõbbiuel meg itatta. Maid nem ſokcal vagyon iobban nekũnkis dolgunc, es azon félec hogy ez vtan, ennelis gonoſzban leſzen. Mert Daniel az vtolſo birodalmat, vashoz haſonléttya, az ũ kegetlen nagy kemenſegéért. Megy ũnc tahat enni ſoc tõruentelenſegec kõzõt. A mirũl nem tehetũnc ſzenuedgyũc bekeſeggel azt, es tarchũc pœniten-

Ioſephus ant. lib. 13. cap. 19.
Luc. 13.
Az mi moſtani allapatunc.
Dan. 2.
Mit kel èſoc nyaualya kõzõt miuelni.

nitenciat hog̃ az vr Iſten, vagy mindeneſtûl el vegé, vag̃ kiſsebbeche nyomoruſaginkat: Azonkôzbe ſenki feiedelme ellen fel ne tamadgyon, es zanabonât ne indechon: Nem pârt ûteſsel, hanem pœnitencia tartâſsal kel az igât ſiakunkrul le vetnünc. A feiedelmec ellen valo fel tamadâs, partolkodâs, arultatâs, mely veſzedelmes legen, nem chac az régi hiſtoriâc, hanem ez el mult eſztendôkbe, à mi orſzagunkba tôrtent dolgokis meg mutattyâc, holot eg̃ nehañ fô vrac kic effele gonoſsâgba rẽſzeſec voltac, rettenetes képpẽ veſzénec el, es maguocſzakada nekic mindeneſtûl fogua. De elég errûl. Laſſuc mit felel Chriſtus à Phariſæuſoknac kerdeſére.

A ſciedelmec ellen ſenki ne tamadgyon.

Mit felel Chriſtus à Phariſæuſoknac.

Elôſzôr meg feddi ûket, az vtan meg feiti azt, à mit tûle kerdénec. *Eſzebe uôuen az û alnakſagokat monda nekic. Ti kép mutatoc: mit keſertetec engemet.* Vgé teczic meg bizoñéta, igaznac lenni azt, à mit amazoc hizelkedue ſzollottac vala neki, monduan: *nem nézed ſenki ſzemelyét.* Nem néze à ſzentes Phariſæuſokat, ſem az Herodes ſzolgait, hanem keménnyen feddi ûket. Illyen vala, kereſztelô ſzent Ianoſis, ki Herodeſt à paraznaſagrul batoron meg pirongata, ſemmit nem tekéntuẽn az û kiralyi melto ſagâra. *Mutaſsátoc meg nekem az ado penzt. Ûc kedig elô hozánac neki egy dènârius penzt. Es monda nekic. Kiè ezâ kep es à fôlûl ualo iras. Mondanac neki Chaſzâre. Akcor monda nekic. Adgyátoc meg azokaert Chaſzâre-*

nac à mi à Chaſzare, es Iſtennec à mi az Iſtene. Mely beſzedekcel vg̃ felele meg, hog̃ az igazatis meg monda, okot ſem ada nekic ragalmazaſra. Vg̃ annéra hog̃ chodalkozuán az ũ feleletin, es ſemmit raita nem kaphatuán, dolgokra menénec. Mert regenten à Sidoc kõzõt, à pénſz uerés à templomtul figget. Mely penzẽ eg̃ felõl, az Aaron ueſzeie, más felõl eg̃ fũſtõlgõ temienezõ volt ki verue. Az adóis à templomhoz iárt, minden fõtũl, fel Siclus: es még ez ig̃ volt, addig ſzabadságban éltenec. De miert hog̃ immáron, Chaſzar neuére veretic vala à pénz, abbol meg teczet hog̃ el kõlt volt à ſzabadság, es Iſten ũket, idegen feiedelem ala vetette volt. Annac okaert tartoztanac annakis, Iſtennekis az õueuel.

A pénz uerés es az adó, regen à templome uolt.

Adgyatoc meg Chaſzarnac, à mi à Chaſzare. Aian lya mi nekũnc az è vilagi feiedelmekhez valo engedelmeſséget. Mert minden feiedelemség Iſtentũl vagyon, azt mondgya ſzent Pal, es ſemmi hatalom egyebũnnet ninchen, hanem Iſtentũl. Ha azert ioc à feiedelmec, ag̃gyunc halat Iſtennec raita, ha kedig gonoſzoc, gondollyuc meg, hog̃ à gonoſság õrdõgtũl vagyon, de à gonoſzokat Iſten bochatta reianc bũneinkért, es tarchunc pœnitenciat ſ-engedgyũnc annac tõrueń ſzerent, à kit vag̃ imig̃ vagy amug̃ Iſten feiedelmẽ tõt. Az io feiedelẽnec kedig, neg̃ tulaidonsagat ſzamlallya letro Moyſeſnel. Hog̃ bõlch legyen Iſten felõ: Igaz, es

A feiedelmekhez ualo engedelmeſség.

A io feiedelemnec negy tulaidonsága. Exod. 18.

nem fõſueń. A bõlcheſég arra ſzũkſég, hog tudatlanſága miat el ne teueledgyen. Meg eſmerie à iot az gonoſztul, es az igazat à hamiſtul, igaz itiletet tudgon tenni. Az Iſteni felelẽnec azert kel ũ benne leñi hog minden dolgaiba Iſtent nézze, es ualamit ollyat ne mérie miuelni à mi Iſten ellen volna. Az igaſſág, arra inti ũtet, hog à tõruent hamis ertelẽre ne vonia. It mi nállũc magár orſzágba, oly homalyos tõruényec vañac, hog harõ ertelemreis magárazhattyuc nemellyiket. Es gakorta alég tudũc kigazolni belõle kilõmbẽ hanẽ à ſzokáſra folyamũc es azt kereſsũc ha uolna ualami iegézes ualahol rulla, mint éltenec ez elõt uéle. Talalũc ſoc iegzeſeket de Iſten tudga minemũket gakorta ollyakat, kic tõuel hegégel alnac egbe. Ollyankor ha à feiedelẽ es à bíro, tellyes ſziuéuel nẽ ſzereti az igazat, gondolha tod mi tõrtenic belõle. oda haiol à houa akaria, es ta lã bal felé: Azert igẽ ſzũkſéges, hog igaz es igaſság ſzeretõ legen: A fõſuẽſégnec gũlõlſégeis hozza ualo. Mert ha fõſueń leſzẽ, az aiãdekért el fordettya az igaſságot, añac itel, à ki tõbbet ád neki. Az aiandéc meg uaketia még à bõlcheknekis ſzemeket es el fordettia az igazaknac beſzedeket. Azert mõdga Eſaias, hog az aiãdéc ſzeretõ fõſueńec oruoknac tarſai.

1. Bölcheség.

2. Iſteni felelem.

3. Igaſság.

4. fõſuenség nec gyülõleſe Deut. 16.

Eſa: 1.

Talam aztis keuannatoc hallani mi legyen tiſzti à io feiedelemnec. Meg mondom halgaſſatoc reia. Elſõ hogy az anyaſzenegyhaznac, es

A feiedelemnec tiſzti.

1. Az anyaszentegyhazsag oltalma.

az igaz Euangeliomi tudomannac őrſzőie es oltalmazóia legyen. Mint Ioſias kiraly, gondot viſellyen reia, hogy az ű birtokaban, igazan tanęttaſsęc es hirdetteſsęc az Iſtennec igęie, meg tartaſsęc es tęriedgyen az Iſteni tiſztelet. Es minden hamiſsag, valamely ezekcel ellenkedic ki tiſztettaſsęc.

4. Reg: 22. 23.

Az eretnekeket kergeſſe.

A hamis prophetakat eretnec prædicatorokat el ne tűrię es el ne ſzenuedgye. Ne fellyen azon, hogy ha az hit mellet az Iſtentűl neki adatot feguert ki vonſza, zanabona, haboruſag es az ű alatta valo nép kőzőt zur zauar tőrténic. Mert à ki mindenkoron attul fel, hogy az ég ńakaban ne ſzakadgon, az ſoha ſemmi dolgara hazàbol ki nem megyen, es vgy tiſztibe el nem iár.

Acto. 5. Gal: 1.

Gondollya meg, hogy inkab Iſtennec kel hogy ſem mint embereknec engedni. Es hogy ha az embereknec akar kedueskedni, Chriſtus ſzolgaia nem leſzen, larion el tiſztibē, hadgya Iſtenre à tőbbit es à végęt.

Tanetőkat tarchon.

Touabba, miuel hogy á kereſztyeni tudomań, tanetoc nelkűl meg nem tartathatic, fogadgyon es tarchon tudos prædicatorokat es tanetokat, kic mind à prædicalo ſzékből, ſ-mind à ſcholakban tanechanac.

Iſſiakat tanetaſſon.

Tap lallyon io erkőlchű es elmeiű deakokat, kikből iőuendőre, neuekedgyenec haſznos tanętoc, es à kőſségnec bőlch igazgatoi.

Engeſztellye Iſten haraziat 4. Reg. 19.

Annac főlőtte ha lattya az Iſtennec az nép ellen valo haragiat, cheleked-

gyec vgy, mint Ezechias, es à Niniuebeli kiraly, igye-

igyekezzec azon, hogy engeſztellyc es engeſztelteſse Iſtent, aietatos es kõnyõrgeſsel, pœnitenciaual es kõnyõrgeſsel, tilcha es mikor ſzũkség, bũnteſse à gonoſságokat, mellyekcel az Iſten haragra ingerlettetic. Ez az lélki dolgokban az ũ tiſzti. Iohan. 3.

Maſodic tiſzti, hogy igaſsãgot ſzolgaltaſson, à tõruenyeknec rendeléſe ſzerent keſzereche az ũ alatta valokat elni. Nem heiaba viſeli az feguert, legyen oltalma à ioknac es à tõrueñ meg ſzegõknec bũntetõie. 1. Tiſztiigaſsãg ſzolgaltatãs. Rom. 13.

ũ magais à tõruenyeket meg tarcha hogy egyebec ũ tũle gonoſzt ne laſsanac es ne tanullyanac, ſe az ũ peldaiaual ne menchec à gonoſságba magokat. Gondollya meg, hogy chac anni hatalma vagyon neki az alatta valo nepeknec mind ſzemelyeken, mind marhaiokon à menit à tõrueñ enged. Annac hatarát altal ne hagia ſemmi dolgokban. Nem vala tõrueñ ſzerent valo hatalma Dauidnac Vriáſnac életen esfeleségen. Sem Achabnac es Iezabelnec Naboton, vgy hogy ũket meg õleſsec, es egiknec feleséget, maſiknac ſzõlõiet el vegec, annac okaert, miuel hogy tõruentelen miuelec à mit miuelénec vélec, meg vere Iſten ũket erette. ũ magais meg tarcha à tõrueñ. 2. Reg. 11. 3. Reg. 21.

Harmadic, hogy bekeſséget ſzerezzen, az ũ alatta valoknac. Oltalmazza ũket, nem chac belſõ hamiſsãgtul es hatalmaſsagtul tõruennel, hanem kilſõ ellenségtũlis feguerrel es hadakozáſsal. Hogy bekeſségben 3. Tiſzti, az alatta ualoknac oltalma.

ségben ſzolgalhaſsunc Iſtenünknec. Mely dologban peldat vehet minden feiedelem Dauid kiralytul, ki addig nem nyuguuéc, még nem ellenségit meg győzuén, bekeséget ſzerze. Az vtan adá oſzton nyugodalomra magat.

A kősség miuel tartozic a feiedelemnec, 1. Tiſzteſség gel, engedelmeſséggel.

Immaron, miuel hogázt parancholya Chriſtus, hogy meg adgyuc Chaſzarnac à mi Chaſzaré, tanullyuc meg, miuel tartozic à kősség az ű feiedelminec. Negy dologgal tartozic. Elősző, tiſzteſséggel bőchülettel engedelmeſséggel. Nem illic hogy ragalmazzuc es ſzidalmazzuc az mi feiedelminket, à mint nemellyec ſzoktac, hanem hogy tiſztellyüc. Iſten mondaſa ez. A te néped feiedelmének gonoſzt ne mondg. Iſten parancholta aztis, hogy atyankat anyankat tiſztellyüc, àz az, nem chac teſti ſzüleinket, hanem mindeneket, à kic vagy ideiec vagy tiſztec ſzerent nagyobbac nallunknál. A bölchis vgyan arra tanct monduán. Fellyed az vrat fiam, es à kiralt tiſztellyed. Nem illic hogy ellenec rugodozzunc, es tamadgyunc, hanem hogy fellyüc üket es engedgyünc nekic. Szent Palnac imillyen tanetáſa ſzerent. Engedgyetec az ti feiedelmiteknec, es vetteſsétec alaioc. Inched üket hogy à feiedelmeknec es hatalmaſságban valoknac birtokoc alat legyenec, es engedgyenec ű nekiec. Adgyatoc meg mindennec, à miuel tartoztoc. A kinec felelemmel felelmet, à kinec tiſztességgel, tiſz-

Exod. 22.

Prouer: 20.

Heb: 13. Tit: 3.

Rom: 13.

tiſztelſéget. Meg kel gondolnunc, hogy ha feiedelmec nem volnának batorságos eletet nem viſelhetnenc, még à ruha ſem maradhatna meg raitunc, à hatalmaſoc miat. De vallyon mi oka hogy oly emberec uannac, kic gyűlőlic feiedelmeket, es ſoha felől̃c iot nem ſzolnac. Valami oka annac hogy à komondoroc inkab vgattyac a zt, à kinec palcha vagyon kezébe, hogy nem mint à kinec ninchen, ennekis vgyan azon. Félnec tűle, es azert ragalmazzac ũtet. Kegyetlenségnec techic ũ nekiec, hogy à gonoſzokat bũnteti, az engedetleneket tõmlőczőzi, nem ereſzti ſzaiokra azokat, à kic az ISTEN egyhaza ellen vgatnac ki kergeti es ki tiſztettya az ũ birtokabol, à hamis prophetákat. Maga az nem kegyetlenség, hanem tiſzti à feiedelemnec, à mint nem régen meg mondóc. Akarſze te, azt kerdi ſzent Pal, nem felni à feiedelemségtűl? Chelekedgyel iót, es dicheretel ũ tűle. Mert Iſtennec ſzolgaia, teneked iodra. Ha kedig gonoſzt chelekedel fély, mert nem heiaba viſeli à feguert, mert Iſtennec ſzolgaia, boſzu állo haragra annac, à ki gonoſzt tõt. Azokaert, ſzũkség, vgymond engedni, nem chac à haragra de még à lélki eſmeretértis.

Miert gyűlőlic nemellyec à feiedelmet.

Rom. 13.

Maſodſzor, tartozic à nép az feiedel[illegible] adóual orſzagának oltalmara, es mind [illegible]

mind vduarának az ũ meltoságа ſzerent valo taplalasára. Adgyatoc meg mindennec, azt iria ſz: Pál, à miuel adóſoc vattoc. A kinec adóual tartoztoc adót, à kinec ſatczoláſsal ſatczoláſt. Es iol lehet gonoſzul miuelnęie à feiedelem, ha fõlõtreb valo rauáſsal nehezetenęie az ũ alatta valokat, mind az altal ha azt miuelneieis, bekeuel kellene tũrni, vgy mint meg erdemlet, es Iſtentũl bochattatot oſtorozáſt.

Ibidem.

3. Imaſſággal

Harmadſzor, imadsággal. Tartozunc vele mindnyaian, hogy az mi feiedelminkért kõnyõrõgiũnc az Iſtennec hogy meg tarcha ũket, io ſzerenchet, diadalmat adgyon nekic, bõlcheséget, es tanáchot népeknec igazgataſara. Halgaſd mit mõd errũl ſzent Pal. Kérlec mindeneknec elõtte, hogy legyenec kõnyõrgeſec, imadkozaſoc, eſedezéſec, hala adáſoc minden emberekért. A kiralyokért, es minden feiedelemségbeliekért, hogy chendeſz es nyugodalmas ęletet víſelly ũnc, minden Iſteni fẽlelemmel es tiſzteſséggel.

1. Tim. 2.

4. Hogy à feiedelem tiſztibe ne bochaſ

Negyedſzer, euel tartozic minden kõz ember, feiedelmének, hogy à feiedelemségnec tiſztibe ezeit ne bochaſsa. Elegedgyec meg az ũ allapatual, melyre Iſten ũtet hitta. A minemũ dolgoc iedelemnec tiſztit nézic es illetic, azokat hadũ reia, es varia ũ tũle. Ne legyen maga mabiroia, ne tegyen kezeuel igazat maganac,

hanem

hanem folyamion à feiedelemhez, es attul kérien oltalmat es igasság szolgaltatást. Es ezec azoc, mellyeket mind à feiedelemségrül, s-mind arrul, miuel tartozzéc à kösség à feiedelemnec szollani akartam.

Harmadic Tanulság.

ADgyatoc meg Istennec à mi az Istené. Fő feiedelem Chaszaroknac Chaszára, kiralyoknac kirallya, vraknac vra az Isten. ű tűle vagyon mind testűnc mind lelkűnc. ű minket az ű abrazattyara, es hasonlatosságára teremtet, es minec vtanna bűnbe estűnc volna, szentsianac altala meg valtot. ű hiuot az Euangeliomnac hirdetése altal az anyazentegházanac tarsasagába: ű nemzet vionnan à keresztségben. ű taplal test szerentis feienkent bennűnket. Es it è vilagon, à hitnec vilagosságával, bűneinknec bochanattyával, es igasság gal, à más vilagon kedig öröc elettel es dichőseggel aiandekoz meg minket. ű neki azert, ugy mint vrunknac, teremtönknec, es meg valtonknac, fő képpen valo tiszteséggel es engedelmeséggel, es mind azokcal, mellyeket az első tablan valo parancholatoc keuánnac mi tűlűnc, tartozunc. Az Isten fő feiedelem. Miuel tartozzunc neki.

eſmeriűc, fellyűc, szeresűc, dicheriűc ütet, es adgyunc neki. Nem chac à kösség, hanem à delmekis, egy aránt mindnyaian adósoc eue

tennec. Mert az ũ orſzága, azt mondgya ſzent Dauid, minden időknec orſzaga, es az ũ vralkodaſa minden nemzetſégeken vagyon. ũ mondgya aztis, hogá kiralyoc ũ altala orſzagolnac, es á hatalmaſoc igazat vegeznec. Azert ſzolvgyan azon ſzent Dauid imillyen módon." Moſtan kiralyoc erchétec, tanullyatoc á kic itelitec é főldet. Szolgallyatoc az vrnac felelembe, es orũllyetec ne kirettegéſsel. Adgya meg á kőz nép Chaſzárnac azt á pénzt, mellyen á Chaſzar képe vagyon, Tarchác Iſtennec mind feiedelmec ſ- mind azoc alat valo kőz népec, azt, mellyen az Iſtennec abrazattya vagyon, tudni illic á lelket. Meg bũntettetic é vilagi feiedelmektũl az, valaki á penzt meg hamiſſettya, az az, hamis penzt vér auagy veret, ſokcal inhab meg erdemli á bũntetéſt, á ki lelket mèllyèn az vr Iſtẽnec ſzép ékes haſonlatoſsága volna, meg főrtőzteti.

Pſal: 144.

Prouerz 8.

Pſal: 2. //

Lelkünket adgyuc Iſtennec.

Annac okaert, á feiedelmekis vgy keuannác meg az őueket, á kőſségis vgy adgya meg nekic, hogy Iſtennec maradgyon az, á mi őue. Ne keuannyanac amazokis ollyat, ezec ſe miuellyenec mit, á mi Iſten ellen volna, es az Iſten tőruec kiuũle. Hogy ha peniglen valamely Iſtenc feiedelem, tiſztirũl el feléthkezuen, olyra erőlakit, á mit Iſten banna, tarcha meg ot az

Iſten ellen á feiedelem ſe keuannyon, á kőſség ſe adgyon.

Apoſ-

Apoſtoloknac amaz mondaſokat. Inkab kel engedni Iſtennec hogy ſem mint emberecknec. Nem az ſuet kéri ollyankor, hanem az Iſtenét, ennec okaert nem tartozol neki meg adni. Ha è vilagi marhádat es ioſzagodat hamiſsan akaria el venni, oda ád inkab, hogy ſem mint ellene tamadg, de ha az Iſtentûl akar tegedet el ſzakaſztani, ollyat keuanuán tûled, à mit Iſten tilt, meg haly eleb hogy ſem mint abban engedg neki. A karnam hogy minden kereſztyen, es fökeppen à piſpökök kouetnçiec ſzent Amburuſnac peldáiat. Kitûl midõn azt keuannaia Valentinianus Chaſzar, hogy az Auxentius eretnekcel, ũ elõtte à Chaſzari palotaban vetekednçiec meg, es ũ, az az, Chaſzar lenne à hit dolgában biro kõſztõc, ſemmikeppen nem miuele, es nem engede Chaſzárnac, az Iſten rendeléſe ellen, miuel hogy nem è vilagi feiedelmekre bizta vrunc, az igaz tudomanynac à hamis tudomanytul valo meg valaſztáſat, hanem az egyhazi nepekre, es nem à palota, hanem à ſz: egyhaz helye, az hitrûl valo beſzédnec. Touabba azt mõd ga vgan azon ſz: Amburus, hogy ha Chaſzar àtẽplomot keuanña tûle, hogy azt à hiuektûl el veug az eretnekeknec adgya, kéſz halalt ſzenuedr kab, hogy ſem mint abba neki engedni, de ha lagi ioſzágot, még aztis à ki à templomé, au

Aſtor. 5.

Ambr: Epi: 32.

mit nem gondol, bator el vegé ha el akaria venni. Io piſpők vala ez, mert nem chac marhàiat, hanem életetis kéſz volt el költeni inkab, hogy nem mint à feiédelemnec, abban engedni, à mi nem Iſten ſzerént valo dolog volt volna. Ezt miuellyük mies atyamfiai, es Chaſzárnac à Chaſzáret, es Iſtennec adgyuc azt à mi Iſtene. Es többet fellyünc attul, à ki mind teſteſtül lelkeſtül pokolra vethet, hogy nem mint à kinec chac teſtünkön, es èföldi ioſzagunkon vagyon hatalma.

Luc. 10.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZONNEGYEDIC VA-SARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate irta meg, Euangeliomiánac IX. *reſzében*

Az

AZidőben, mikor Ieſus à ſeregeknec ſzóllana, ime egy fő ember el iőue, es imada ùtet, monduán: Vram, az en leanyom chac moſt holt meg: De iere, es tőd reia kezedet, es meg eleuenedic. Es fel keluén Ieſus kőurte ùtet, mind tanetuányiual egetembe. Es ime ègy aſzonyiallat, ki győttrőd őt uala tizenket eſztendeig à uer korſagba, batul bozza menuen, illete az ù ruhaianac peremit. Mert ezt mondgya uala magaba. Ha chac illetem az ù ruhaiat, meg gyogyu loc. Ieſus kedig batra forduluan, es reia tekentuen monda. Bizzal leanyom. A te hited meg gyogyetot tegedet. Es az oraba meg uigaſzec az aſzonyiallat. Es mikoron Ieſus à feiedelemnec hazaboz ment uolna, es latta uolna à trombitaſokat, es à tolyonkozo nepet, monda nekic: Menetec el innet: Mert à leanzo nem holt meg, hanem al oſzic. Es meuetic uala ùtet. Mikoron kedig ki ùſztec uolna à nepet, be menuen meg fogà annac kezet. Es fel ùle à leanzo. Es ez è hir ki teriede mind az egeſz tartomanyba.

IDuőzetőnknec két choda tetel[i]iria meg ſzent Mate è mai Euan[gelio]geliomban. A uér korſagba gyo[gyo]trődő aſzoniallatnac hertelen val[o] meggyogyetàſat, es à fő embe[r]nec meg holt leanyanac fel tama[ſz]tàſat. Mind à kettőnec ez vege, hogy meg

lyuc belőle, hogy à Chriſtus igaz Meſsias, es azert iőt è vilagra, hogy el vegye rulunc azokat az nyaualyákat, mellyekbe az mi első ſzüleinknec vétkec miat eſtünc volt, es hogy ű minden ſomoruſaginkbol még à halalbolis meg ſzabadethat minket, chac ű hozza folyamiunc, ű benne veſzüc remenſegünket, es ütet ſegetſegül hijüc. Mert valamint tartotta magat iduőzetőnc è fő emberhez, es à vér korſágos aſzony emberhez, azonképpen tartya mi hozzanc, es minden emberekhez valakic ütet ſzükſegekbe meg kereſic. Ioel Prophetanac imillyen mondaſa kęnt. Valaki az vrnac neuét ſegetſegül hya, meg ſzabadul è ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Ioel. .2

Melyből, harom tanulſagot vegyünc. Elsőt, à fő embernec, es à beteg aſzonyallatnac hitekről, es Chriſtushoz valo iarulaſokrul. Maſodikat, Chriſtuſnac ű hozzaioc valo io akarattyarul, es kegyelmeſsegérül. Harmadikat, à mi vrunc ellenſegirül kic meuetic vala ütet.

Első Tanulſag.

Me egy fő ember eliőue. Ez à fő ember, Iairus volt, à Synagogánac feiedelme, azt iriác ſzent Marc, ſzent Lukach. Es hogy Chriſtuſnac labahoz eſsékérte hogy be menne az ű házába, es kezét az

az ũ leanyara vetnęie, ki halálan vala mikor ũ hazabol ki iũne, vgy annera, hog ſzent Matenac irá-ſa ſzerent, midõn vrunkal ſzollot, azt hitte, hogy meg holt volna, mely igazis volt, à mint chac hamar ez vtan à kõuet ki hazàtul iõue ũ neki meg ielente.

Hiti vala kedig lairuſnac, es annac vilagánal mene vrunkhoz, de tokelletlen, mert vg hiſzi hog fel tamaſzthattya leannyat, es nem kilõmben, ha bé megyen hazaba, es kezęt reia veti. Mind az altal nem vtala meg iduõzetõnc az ũ erõtlenſéget, hanem el indula vele, es kõueti vala ũtet. Mely chelekedetéuel meg mutata, hogy ſenki ollyat ũ tũle nem kérhet, chac iauara legyen à kõnõrgõnec, hog meg nem adna, es hogy kegelmeſsen tũri, es viſeli à mi tõkelletlenſeginket. Lairuſnac hiti.

Es ime egy aſzonyiallat, &c. Latode mely haſznos uolt vrunknac az emberec kõzõt valo nyaiaskodaſa. Sohol nem akart haſzontalanul iarni, még az vton mentebeis iót tõt az ẽmberekcel. Iõl iára kedig Iairus, hog midõn Chriſtus vélmeñe, az vtban tõrtenec ez è choda, mert abbo õregbõdhetet, es erõſsétheteta z ũ kisded hiti. Nimis heiába irtac meg az Euangeliſtac, minkettõnec nyaualyaioknac nagy voltat. Az: Haſznos à Chriſtuſnac ez emberek

ſzellic hogi lairuſnac egyetlene volt è leany, es immar tizenket eſztendős koru, midőn nem ſoc időre fernec adhatta volna ũtet, es onokákat varhatot volna tũle. A aſzony ember kedig hoſzu, vg̃ mint tizenkét eſztendős, es veſzedelmes betegſégbe győtrődũt volna. Ki el kőltőtte volt mindenét valamie volt az oruoſokra, de azert ſemmi kőnnyebſéget nem erzet azoknac oruoslaſoc vtan, hanem naponként inkab nehezedet volna. Mert ezec mind nyiluabban valoua, teſzic à Chriſtuſnac hatalmaſságat es irgalmas voltat, es meg bizonnettyac, bogy ũſegethetis, ſegetnies akar mindeneket, még akcoronis midőn à terméſzet ſzerent valo eſzkőzőc tellyeſséggel meg fogyatkoznac.

Az emberi életnec nyaualyás, es rőuid volta.

Es mikoron hallod è két ſzemelynec ńomorult allapattyokat, nézzed ũ bennec az emberi életnec nyaualyas voltat es rőuidſéget. Melyrűl imigyen ſzolla Iob patriarcha. Az aſzonyiallattul ſzűletet ember, rőuid ideig éluen be telic ſoc nyaualyakcal. Ki mint eg̃ virag vg̃ ſzűletic es megrohol, es el mulic mint az arnyec, es ſoha azon egy apatba nem marad. Rőuid az embernec ideie, ũ hol napinac te nallad vagyon Iſten ſzama haveteteél neki melleyet altal nem hághat.

Iob. 14.

Mikeppen kedig ennec ez aſzonyiallatnac it nem haſznala az oruoſsag hanem inkab ar

ta,

ta, azonképpen minden eſzközöc, mellyekből mi valami ſegetſéget varnanc, haſzontalanoc, ſőt artalmaſoc az Iſtennec aldomáſa nelkül. Kezi munkaioc altal igékeznec az emberec meg kazdagulni, de maga az mely haſzontalan legyen, Iſten nélkul meg ielenti à bőlch, imigyen ſzoluan. Vagyon oly ember, à ki munkalkodic es ſiet meg kazdagulni, es vgyan ſzükölködic, vagyon más laſsu es erőtlen, kit az Iſten vgy emel fel, hogá kic lattyac chodalkoznac raita. Bizony ha Iſten nem epéti es nem kazdagéttya à mi hazunkat, chac heiaba leſzẽ minden munkanc, es minden törödeſſünc. Es ſzir.en mint à munka, azon módon az emberbe valo bizodalomis, ſokſzor többet árt hogá nem mint haſználna. Mert à houa biznál gákorta onnat kőuetkezic romlás od. Mint minekünc, hogá à kiktül oltamat varnanc, à ſzolgalo néptül azoktul emeſztetünc meg: Nem heiaba mondgya tahat ſzent Dauid, hogá iob Iſtenbe bizni, hogá ſem mint emberbe auagy feiedelmekbe. Intis hogy ne bizzunc ſe fő nepekbe ſe az embereknec fiokba, kikbe ninchen ſzabadulas. Es azt beſzelli, hogy az bodog, kinec à Iakobnac Iſtene ſegetőie, remenſége az ű vraba Iſtenebe vagyon, ki à menniet es à teremtette, à tengert es mindeneket mell vannac: Hieremiaſis azt iria, hogá atkozot ember valaki emberbe bizic, es teſtbe veti r. menſ

Eccl. 11.

Pſal. 126.

Az emberbe valo bizodalomnac hamſzontalanſaga.

Pſal. 17.

aldotà ki az vrban bizic, es az vrneki bizodalma.

Miert engedi Iſten, hogy az eſzkòzòc, haſzontalanoc legyenec.

Oka peniglen, miert engedi Iſten, hogà terméſzet ſzerent valo eſzkòzòc egy nehanſzor ſemmit nekünc ne haſznallyanac imez: Hogá midòn egébût ſohol nem találunc ſegetſéget magunknac, keſzeretteſzünc ù hozza folyamni, es meg tanullyuc, hogá ùnálla kel à ſzabadulaſt kereſni. Vgy történec ez aſzoniallatnakis dolga, ki fogya mindenioſzagábol az oruoſokra valo nagy kòltſeg miat: ſenki ſemmi iot vele nem tehete, es vgy vòue eſzébe magat, hogy máſut, az az Chriſtuſnal kellene oruoſságot kereſni.

Szabade kereſztyennec oruoſsaggal élnie 2. Par. 16.

Az Anabaptiſtac kòzzùl nemellyec innét azt akariác bizonyetani, hogá kereſztyen embernec, nem kel oruoſsággal élni, hanem tiſztán chac Iſtenre kel magat hadni. Elò hozzác ennec bizonyetaſara, Aſa kiralnac peldaiátis, kit à mint ùc mondgyac, meg fedde az irás érette, hogá oruoſsággal élt volna. De nem igaz az ù velekedéſec. Mert ha az oruoſságot tiltya az Iſten, miert adot ahat Salomonnac oly tudomant, hogy mindenucknec haſznát es ereiét tudta es eſmerte? Mi oruoſoc tudomananac egy nem ala valo reſze, ucknec eſmereti. Ninchen Iſten ellen az oruoſhac iol élly ùnc véle. Nem heiába mondgya ſòlch. Tiſzteld az oruoſt, mert Iſten te-

remte

remtc ũtet, à felſéges à fõldbõl oruoſságot teremtet, es à ki bõlch ember tũle meg nem futamic. Aſát ſem azert feddi az iras hogy oruoſokat kereſet magánac, hanem hogy Iſtent hatra hagyuan kereſte, hogy tõbbet bizot azokban, hogy ſem mint Iſtenben. De à ki Iſten felõ es igaz kereſztyen, azt nem miueli, hanem midõn meg betegſzic, Iſténéhez folyammic, bũnénec bochanattyat kéri elõſzõr tũle, gondoluan, hogy bũneiert bochattatot reia à beteg ſeg, annac vtanna gyogyulaſat, chac vgy keuannya, ha az ũ vrának neue dicheretire, maganac lelke iduõſségére, fele barattyanac elõ mentére vagon, Es végre, él az Iſtentũl teremtetet oruoſsagok calis, Iſtennec aianluán magát, kitũl minden oruoſſag vagyon. De ſzollyunc az aſzoniallatrul.

Betegſeginkbe, mit kell mueluinc.

Az aſzoniallatnac hiti.

Hátul hozzà menuen illeté az ũ ruhaiának pereſmit. Ieles es tõkelletes hiti vala eñec az aſzoniallatnac, vgy mint ki *ezt mondgya uala ũ magába. Ha chac az ũ ruhalat illetemis meg gyogyuloc.* Melly mondáſt, nem vgy érch, mintha ũ azt aletotta volna, hogy vrunknac, ruhaiban lõt volna gogéto erõ. Hanem hitte, à Chriſtusban oly hatalmat es Iſteni erõt leñi, hogy ha annéra kõzelgethetne hozza, hogy ruhaiat érhetneie, ketſeg nelkũl meg gógulna. Az Eliſeus tetemibe ſem volt oly hatalom, hogy azokn illeteſe miat halottac fel tamadtac volna, d

Iſten, à Prophetanac ſzentſegénec bizonyetaſara miuele azt, hog̀ midõn eg̀ holt teſt az ũ koporſoiaba vettetet volna, ottan meg eleuenedéc, mihelt tetemit illeté. Vgyan azont tarchad ſzent Peternec
Acto. 5. 19. arnyekarul es ſzent Pálnac õueczõirũlis. Mellyec valamely betegeket érnec vala, mindenec meg
A ſzentec tetemiuel lõt chodakrul. gyogyultanac. Azon keppen à ſzent Martyroc koporſoioknal es tetemeknel lõt ſoc chodákrulis. Mert bizony ſem ſzent Peter arnyéka, ſem ſzent Pál õueczõie, ſem akarmely ſzentenekis teteme, az embert magatul meg nem gyogyethatta, hanem Iſten gyogyetotta. Ezekcel kedig vgy mint eſzkõzõkcel élt az ũ ſzolgainac hiteknec meltoſagoknac, es ſzentſegeknec bizonyetaſára. Szent Agoſton azt iria, hogy à ſzent Iſtuan elſõ Martyr tetemihez illettetet viragot, midõn ſzemére tõtte volna egy vac aſzony, ottan làta. Eucharius pap, vgán azon ſzent Iſtuan tetemiuel illettetuẹn, régi betegſegéből (à kũ bantotta ũtet) meg gógyult. Es mikor az vtan idõ iartaba meg holt volna, az ũ teſtét ruhaiaual illetéc, mellyet à meg mondot ſzentnec tetemitũl hozanac viſza, es fel tamada. Egy gyermeket keréc iart vala altal, azis à ſzent
9. Iſtuan tetemiuél meg eleuenedéc. Szent Gernaſius es Protaſiuſnac teſteket, midõn onnét, à hol el tettettec, es ſoc eſztendeig meg rothatatlan fekũtvala, ſzent Amburus az Mediolanomi egy-

hazba

De ciuit: dei, lib. 22. ca. 8.

hazba, nagi tiſztelſéggel vinnęie, ôrdôngôſôc ſzabadulánac meg, es egy vac, keſzkenôieuel koporſoiokat, es az vtan ſzemeit tapaſztaluan ottan latni foga((Ezeket es ſoc egyeb è fele chodakat ſzamlal elô ſzent Agoſton, Mellyeket, vgymond, hogi à Martyroc, auagy inkab Iſten az û kereſekre azert chelekedic, hogy neuekedgyec bennûnc à hit, mellyel nem azt vallyuc hogi ûc mi Iſteninc volnanac, hanem hogi azon egi Iſtenec vagyon nekic mi velûnc. Igy ſzokta az vr Iſten nem chac menyorſzakba lelkeket, hanem è fôldonis tetemeket az û ſzentinec tiſztelni.

Ciuit: Dei, ut ut ſupra.

Masodic Tanulſag.

NEm chala meg az aſzonyiallatot az û remenſége. Mert azt iria ſzent Marc, hogy mihelt illette volna vrunknac ruhâiat, leg ottan meg ſzarâda à vérnec forrâſa, es meg erze teſteben hogy meg gogult volna, à chapaſtul. Illete kezéuel ruhaiat, de hitiuel Iſtenſeget tapogata, ſzerelméuel az û io voltat apolgata, es meg gyogyula. Es leſus ûnnen magaba mindiaraſt meg ęrezuẽ az erôt, mely û tûle ki ment vala, fordula à népre es monda. Ki illete az en ruhaimat? ki illetet engemet? Nem azert kerdi, mintha nem tudnaia, hanem az aſzonyalatnac vallâſat kereſé, nem akara hogy az û

Mar: 5.

Mint illetè urunkat az aſzony ember

nec vilagoſsága el reitetnęiec, hanem à prædicallàſnac gertya tartoiara tetetnęiec, hogy mindenec à kic az Iſtennec hazaba voltac es leiendőc valanac, latnánac nálla, es peldat vennénec ű tűle. Mondanac ű neki à tanetuanyoc. Latod hogy à nép minden felől ſzorongat tegedet, megis azt mondod, kichoda illetet engemet? Azt velic vala űc, hogy à teſti puſzta illeteſről ſzollana Chriſtus, de ű maſrul ſzól vala, tudni illic, arrul à lélki illeteſrűl, mely az Iſteni erőt hoza ki ű belőle, à betegségnec gyogyetaſára. Annac okaert monda nekic. Valaki de illetet engemet, mert eſzembe uőm, hogy erő mene ki tűlem. (Nem ollyan vala az aſzoń ember, mint azoc kikről az Iſten imigyen ſzolla. Ez
Eſa. 29. à nép aiakiual tiſztel engemet, de az ű ſziue tauul vagyon en tűlem. Sziue ſzerent kőzelgetet ű Chriſtushoz es azert à Chriſtuſnac hatalmaſságais ű hozza.) Mind az altal fél es reſzket vala, tudván
Luc. 8. mi tőrtent volna raita. Es latuán hogy el nem titkolhatta volna, reſzketuęn elő iőue, es labaihoz eſęc, es mi okaert illette volna űtet, meg ielente neki mind az égeſz nép előt, es miképpen mindiaráſt meg gyogult volna. Igaz ezt keuanńa vala tat Chriſtus, hogy egyebekis tudnáiac mint iárt volna, es hitec eppűlt volna belőle. Iairuſnac főképpen nec à mint imeńt meg mondóc, gyenge hiti vala.

kedig baira forduluán es reia tekentuen monda nek

ki,

ki. *Bizal leanyom, â te hited meg gyogyetot tegedet.* A hitet veti à meg gyogyulâſnac okaul, nem vgy mintha à hit miuelnęie à iot emberrel, hanem miuel hogy à nyeri meg lſtentûl. Mert à hit altal oltatunc be à Chriſtusba, az altal leſzûnc lſtennec fiaiua. Az kezdeti es eredeti az mi iduoſſégûnknec ábbol ſzarmazic minden io, es valami à nelkûl vagyon mind bûn: Es annac okaert mindenkoron es mindenût, elſô es fô tekentet vagyon à hitre.

A hit mint legyen oka à gyogyuláſnac

Ez aſzoniallat kedig ki lôt legyen, hallyuc meg miképpen beſzélli Euſebius. Miert hogy, vgymond, errûl è varaſrul (Philop Cæſereaiarul) emlekezenc, alkolmatoſnac lattatic elô ſzamlalni aztis, à mit emlekezetre meltónac iteltûnc û benne. Az aſzony ember, mellyet à mint az Euangeliomokbol vôttûc, iduôzetônc vér korságbol gógyetot meg, è varasbeli polgar aſzoń volt, es az û hazat moſtanis meg mutattyac. A ház elôt kedig valami magas kû lab lattatic, mellyen az aſzońallatnac képe, reſzbôl ki ôntue, terden ál, es tenerit kônyôrgô képpen fel emelue tartya. Vgan ottan más rezbôl ôntetet ferfi kép al, mely iob kezét mutattya az aſzony embernec. Ennec è ferfi képnec labatul à kû labbol egy oly fû ſzokot ki

Ki uolt ez aſzony ember. Hiſt: Eccles: lib: 7. cap. 14.

nôr

nõni, minemũt maſut nem latunc, mely mikor annéra neuekedic, hogy vgyan azon képnec ruhaia peremit teteiẹuel meg éri, oly erõt veſzen magaba, hogy valaki akar mi kichint meg aztat benne es meg iſza, oly betegségbe nem lehet, hogy azonnal meg nem gyogyul belõle. De még à réz kép ruhaia peremit nem éri ha addig el ſzakaſztyac ſemmi ereie es ſemmi haſzna ninchen. Akarnam hallaniac es erteneiẹc meg ezt azoc, à kic az Chriſtuſnac es à ſzenteknec kepeket nem ſzenuedhetic. Kiualtképpen kedig, à kic meuetic es chufollyac, mikor az eg̃ igyũ aietatos kereſztyenec, bizonyos helyekre, az ſzenteknec vagy koporſoiokhoz, vagy irot auagy faragot képekhez, ſzarandokságba iarnac, nem hogy azokat imadnáiac, hanem azert, miuel hogy értettec hogy az Iſten, azokon à helyeken valami chodakat tõt, ieles dolgokat chelekedet, es nẹmely embereknec bizonyos aiandekit oſztogatta. Effelec azt mondgyac hogy eg̃ helynec maſnál, nagyob ſzentsége auagy ereie ninchen, azert, balgatagság imide amoda iarni, imez auagy amaz ſzenteknec tetemit es képeit latogatni. Lõt dolgot ir Euſebius, azt beſzelli hogy bizonos helyen, à Chriſtus képe labánal termet legyen az à fũ, es à kép ruhaia pereménec illeteſe vtan, haſznalt à betegeknec nem elõb. Egyeb ſoc hiſtoriakban olua[illegible]nc illyen dolgokat, ſzent Agoſtonis egy

A képekrũles à ſzentec koporſoiokhoz es képekhez aulo iaraſrul.

nehan̄

nehaṅ helyeket ſzamlál, holot az vr Iſten, az ũ ſzenti koporſoinal à kic oda mentenec, azokcal iot tõt. Tagadhatatlan hogy ez igẽ vagyon, miert miuellye kedig ezt az vr ũ tudgya. Mies mondóc valami okat ez elõt. Es hogy egẽ ſzoual ielenchũc à mit értũnc, chodalatos az Iſten az ũ ſzentiben, es meg akaria azokhoz valo ſzerelmet mutatni, bõchũli ũket hogy mies mint Iſten baratit tiſztellyũc. De teriũnc az Euangeliomra. Azt mondgya ſzent Lukach, hogy mẽg mikoron ſzólna Ieſus, el iõue egẽ ember à Sinagóga feicdelmének hazatul, es monda neki. A te leanyod meg hólt: Ne legy à meſternec bantaſara. Mintha imezt mondana ia. Keſõ immar, ez elõt kellet volna oruoſt kereſned. Ez à keſertetnec, mellyel Iſten az õueit probalni ſzokta, egẽ ieles peldaia. Mert neha azokat, à kic ũ benne biznac, ſzintẽn akcor hadgya meg keſertetni, mikor valami vigaſztaláſat kezdettec volna erzeni: nem gonoſz vegre kedig, hanem hogy az ũ hiteknec tõkelleteſsége meg probaltaſsec. Latode è fõ embert, két képpen kezdette vala vigaſztalni, elõſzõr aual, hogy el indula vele, à mint kẽuana, maſodſzor, hogy à beteges aſzoń embert ſzeme elõt meg vigaſzta, honnet gondolhatta, hogy az ũ leanyatis meg ſegethetnẽie. Azonkõzbe, ſzomoruhirt hoz à ſzolganeki, es vgy ſzól vele, hogy talam ketſegben eithette volna, ha vrunc meg nem

A hiuec keſertetnec peldaia.

Mint vigaſztalia Chriſtus à fõ embert.

vigaſz-

vigaſztalta uolna ũtet. De monda neki, ne fely chac hidgy es meg gyogyul.

Mire ualoc uoltac à trombitáſoc.

Es mikoron à fõ embernec hazaboz ment uolna, es latta uolna à trombitaſokat, kic à Sidoknac ſzokaſoc ſzerent, à leanzo ſzemelyeknec temeteſekor ſiralmas notakat trombitalnac vala, hogy az ot valo népet ſiraſra indittanaiac. *Es à tolyongozo nepet, monda nekic, mennyetec el innet, mert à leanzo nem holt meg, banem aluſzic.* Nem akara hogy ſokan lennenec ót, midõn fel tamaſztya vala ũtet, ne lattatnçiec az ũ chelekedetibõl neuet, es emberi dicheretet kereſni magánac. *Mikoron azert be ment uolna, ki ũze à nepet*, es nem hagya ſenkit be menni, hanem chac Petert, Iacabot, Ianoſt, es à leannac attyat annyat, hogy ezec tanubizonsági lennénec az ũ choda tetelénec. *Es meg foga à leannac kezet, es monda neki, Talitacumi, az az, leanzo neked mondom kely fel.* Vgy mint ISTEN, életnec, es halálnac Vra, paranchol à halotnac. Es fel ũle à leanzo. Ez az oka, miert mondá, hogy nem holt meg hanem aluſzic, mert oly kõnyũ volt neki fel tamaſztani ũtet, mint nekünc az aluo embert, almábol fel ſerkenteni. Kõzõnſéggelis kedig, à ſzent irasban, à halal, gyakorta alomnac hiuattatic, az kõuetkezendõ fel tamadáſnac bizonyos voltaçrt. Azert hiuattatnac, azoc à helyekis, ahol az halottakat temettyũc, Cimiteriomoknac, az az,

Paranchol Chriſtus az halotnac.

A halál miert mondatic alomnac.

az az, aluo helyeknec. Nem à vegre temettetnec à fóldbe à holt teſtec, hogy ôrôkce ot maradgyanac, hanem hogy miképpen az emberec, à nap eſtig valo farazto munka vtan aluſznac, es reguel ſerieb es gyorſab teſtel kelnec fel, azonképpen azokis, itelet napian diczôûlt, es minden nehezségtûl meg menekedet allapatban fel tamadgyanac. *A fel tamadaſrul.*

Hitûnknec ez egíc agazattya. Hiſzûc teſtûnk nec fel tamadáſat. Mely à ſzent Iraſnac ſoc helyeibôl meg bizonyettatic. Ezechiel propheta, igy ir eg helyen. Iôue en reiam az vrnac keze, es kivin engemet az vrnac lelkebe, es allatta engemet egy ſzéles mezôbe, mely rakua vala tetemekcel. Es minden fele meg kerûlteté velem azokat. Es ime nagy ſôc tetem fekſzic vala à mezôbe es igẽ meg ſzarattac vala. Es monda ennekem, Te embernec fia, velede hogé tetemec, iſmet meg eleuenednénec? Es én mondéc, vram, te tudod azt. Es monda ennekem. Prophetaly è tetemec felôl es mond ezt û nekic. Ti meg ſzárat tetemec, hallyatoc az vrnac igeiçt. Ezt mondga az vr Iſten, à meg ſzaradot tetemec felôl. Ime én lelket hozoc ti belétec, hogy meg eleuenedgétec. Inakat adoc ti reatoc, es huſt neuelec ti raitatoc, es bôrrel be burétlac titeket, es lelket adoc tinektec, hogy iſmet éllyetec, es meg eſmeritec hogy *Hitûnknec agazattya. Ezech: 37.* *A fel tamadas bizonyettatic.*

en vagyoc az vr. Es prophetalec, miképpen ennekem parancholta vala, es ime mikor prophetalnec, zörgés lönnes ime indulas lön, es ismet egybe menénec à teteinec, mindenic az ũ teteméhez. Es latám, es ime neuekedenec az inac, es à hus ũ raitoc, es beburettya vala ũket bũrrel, nem vala kedig még lelec ũ bennec es monda nekem az Isten Prophetaly à szelre, prophetaly te embernec fia, es mond ezt à szelnec. Ezt mondgá az vr Isten. Lũi ide szél à negy szelekből, es fuy è holtakra, hogy ismet meg eleuenedgyenec. Es prophetalec, miképpen ennekem meg hadta vala. Es szél iöue belęiec, es ismet meg eleuenedénec, es fel allanac labokra, es igen nagy ua la azoknac serege. Ez eg igen nagy ielenes, melyben Isten à prophetanac meg mutata, à testeknec iöuendö fel tamadasat, mely oly bizonyos dolog, mint az aluo embernec ha él az alombol ualo fel serkenése. Nem choda azert, hogy az halalt Chi stus alomnac neuezi. Több helyeit szamlaltuc el az irasnac erről, tizenhatodic vasarnapon. Kiualtképpen kedig, à hiueknec halála azert mondatic alomnac, mert ũc öröcéletre tamadnac fel, à mint vgyan ottan Ezechielnel mondgya az Isten. Meg esmeritec hogy en vagyoc az vr, mikor à ti koporsotokat meg nitom, es titeket én nepemet kihozlac azokbol, es az én lelkemet ti beletec adom, hogy ismet ellyetec, es helyheztetlec titeket à ti földetekre.

A hiueknec halala, miert álom.

kre. Az az, az ő̃rő̃c eletnec bodogſagara, mellyet ſzent Dauid, elő̃knec fő̃ldénec neuez. *Es ez è bir, kiteriede, mind az egeſz tartomanyba.* Vgyanis az igaz dicheret, azokat kő̃ueti, à kicſutnac elő̃tte, es az io tetemenynec vtanna megyen. *Pſal: 26.*

Harmadic Tanulſag.

MIkoron Chriſtus azt mondotta volna, hogy nem holt meg, hanem él èleany, az tolyongo zo ſokaſ̃ag meg meueté ũtet. Mert nem tudgac, es nem hiſzic vala, hog̃ Chriſtus volna az életnec es halálnac vra. Vrunc kedig nem gondola az ũ meueteſekcel, hanem el iára dolgabã, es fel tamaſz-ta ũtet, tanétuán minket, hog̃ ha meuettetũnc, es haborgattatunkis è vilagtul, hatra ne menńũnc à mi tiſztũnkbe, hanem el iariunc benne. Leſzen mèg oly idő̃, hog̃ à kic moſt meuetnec ſirni fog-nac. Mind tudomanyunc, mind miſénc, mind egéb ceremoniánc chac meuetſegnec tartatic moſt ſo-kaktul, mi magunc papa Drabantinac hiuattatunc. De idő̃uel meg lattyác hog̃ nem kellet volna azt miuelniec. Mies ha ezeket bekeuel ſzenuedueṇ, ué gig meg maradunc, iutalmat veſzũc à fel tamadaſ-ban à mi ſzenuedeſsũnknec. Mellyet adgyon meg nekũnc, az attya, fiu, ſzent lélec, egy Iſten. *Az meuetők-ről.*

SZENT HA-

ROMSAG NAP VTAN HVSZON ŐTŐDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate Euangeliomiánac XXIIII. *reſzébŏl vŏttec.*

AZ idŏben, Monda Ieſus az ŭ tanetuanyinac. Mikoron latańgya toc â puſztaſágnac iſzonyuſágat, mellyet meg mondot Daniel Prophéta, hogy ál â ſzent helyen, (à ki oluaſsa, meg erche) akcor à kic Sidoſágban uadnac fuſsanac à hegyekre, à ki à hâzbeán uagyon, le ne ſzallyon, hogy ualamit az ŭ bazabol el uigyen, Es à ki à mezon uagyon, uiſza ne térien, hogy az ŭ ruhait el hozza. Iay kedig à nehéſz keſeknec, es az emletŏknec à napokban. De kŏnyŏrŏgietec, hogy ne legyen â tt futáſtoc telben, auagy ſzombaton: mert nagy nyŏmŏruſág leſzen akcor, minemŭ nem uolt è uilagnac kezdetitŭl fogua, mind ez ideiglen, ſem leſzen. Es hogy ha azoc à napoc meg nem rŏuidetetnenec, egy ember ſem iduŏzŭlne: De azoc à napoc à ualaſztattakert meg rŏuiditetnec. Hogy ha akcor ualaki nektec mon-

mondandgya, Ime, it â Chriſtus, auagy amot ne hidgyetec. Mert itt nadnac hamis Chriſtuſsoc, es hamis Prophetac, es nagy iegyeket es chodakat teſznec, ugy annera, hogy teuelygesbe titetnenec, ha leletſeges uolna, meg â ualaſztottakis. Imè elôb meg mondotam tinektec. Hogy ha azokaert mondangyac tinektec: Imè, â puſztaba uagyon (á Chriſtus) ki ne mennyetec. Imè, á reitec helyekben ne hidgyetec: Mert mikeppen á uillamas ki megyen â nap keletrul, es fenlic mind napnyugatig, ekeppen leſzen az embernec fiánac el iôuetele: Mert ualahol â dôg leend, oda gyùlnec â keſelyôkis.

Mi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, azokrul à ielekrûl valo prædicatioia ez, mellyec à Hieruſalem varaſanac ſzomoru el rontataſa elôt, es ez vilagnac vége elôt, tôrtenendôc valanac. okot adanac kedig reia neki hogy ezeket ſzollanàia, az Apoſtoloc, kic haluàn û tûle, hogy iôuendôre Hieruſalem el tôretnęiec, (mert azt monda, hogy egy kû maſon nem volna maradando, ki el nem rontatnęiec) Hogy è vilagnac valamikor vége lenne (miuel hogy imigyen ſzólla nekic: Vgy leſzen è vilagnac vegezetikoron) es hogy az iteletre el iôuendô volna. (Az embernec fia vgymond el itû az û dichôſegében.) Hozza iarulànac midôn az olai faknac hegyen ûlne, es meg kerdéc ûtet monduan. Mond meg minekûnc, mikor

Ez Euangeliomnac ſommaia.

leſznec ezec, es michoda iele à te el iŏuetelednec, es è vilag vegezetinec? Mely kerdeſre, vg̃ felel meg Chriſtus vrunc, hog̃ miképpẽ à kerdès eleg̃, es tŏb dolgot foglal magaba, azonképpen ũis egybe ŏlgyeti à Hieruſalem kŏuetkezendŏ veſzedelmenec es è vilag vegezetinec ieleit. Es mind à kettŏnec el kŏzelgetéſet, azon ielekbŏl beſzelli hog̃ meg kélletnęiec eſmerni, mely ielec kŏzzũi eggyet hoz elŏ ſzent Mate è mai Euangeliomban.

En kedig igy rendelem ezt è prædicatiot, Hog̃ leg elŏſzŏr, ſzolloc à Hieruſalem romlaſanac el kŏzelgeteſénec ielerũl. Maſodſzor arrul à ielrũl, mely è vilagnac vegezeti elŏt tŏrténic. Harmadſzor, arra tanetlac meg ez Euangeliombol, mit kellyen miuelni, midŏn à ieleket, lattyuc be telni.

Az Elsŏrũl.

CHac arrul à ielrũl akaroc ſzollanom, mely è mai Euangeliomba vagyon. Ez elŏt es ez vtan mellyeket vrunc elŏ ſzamlála, azoknac neimi reſzeirũl ſzollottam maſodic aduent vaſarnapon. *Midŏn tudandgyatoc, à puſztaſágnac iſzonyuſágat bogy à ſzent helyen al.* A ſzent helyen, az az, az templomban allo vtalatoſsàgot veti ielũl à Hieruſalem el romlasánac. Vgy hog̃ valamikoron az à templomban lattatnęiec, arrul tudnáiac hog̃ el kŏzelget-

A Hieruſalem rontatáſánac.

zelgetne annac à helynec meg puſztulàſa. Es à Danielnec iràſara igazet, ki imigyen ſzol errûl. Leſzẽ à templomban, puſztaſàgnac iſzonyuſàga. De michoda az iſzonyuſag, vgymint à neue, valami ondoc allatot iegez, mely mind Iſten ſ. mind emberec elôt vtalatos vólna. Szent Hieronymus azt mondgya, hogy à ſzent iràsban, à baluány neuez tetic iſzonyuſagnac. Puſztaſagnac auagy puſzteto iſzonyuſagnac azért mondatic miuel hogy mind az igaz Iſteni tiſzteletnec, ſ. mind à varaſnac, es templomnac puſztulàſat iegyzette. Dan. 9. Michoda az iſzonyuſag.

Oly dolognac kellet kedig annac lenni, mellyet az emberec erzekenſegekcel meg foghattanac es ſzemekcel meg lathattanac. Lelec ſzerent vgyan, igaz elég nag puſztaſag vàla Hieruſalembe akcoronis, midôn Chriſtus ezeket ſzolla. Mert à Phariſæuſoknac, es Saducæuſoknac hamis veleke deſec miat, az Iſteni tudomany es tiſztelet igen meg puſztult vala. Tellyes vala à templom Iſten ellen valo dolgokcal, es hamis tiſzteletekcel, vgy hogy vrunc azt mondanaia felôle, hogy az imadſagnac haza, toluaioknac barlangiaua lôt uolna. De ketſég nelkûl à templomnac valami kilſô baluań miat valo meg fórtôzteteſerûl ſzol it iduôzetônc: Hogy midôn pogan modra valo baluany vitetnęiec oda be, akcor nem meſze lenne, à varaſnac es à templomnac puſztulaſa. Lelki puſztaſág. Luc. 19.

Az Hyeruſalembeli baluanyoc.

Az kedig az baluań, lőn előſzőr Tyberius Chaſzarnac zaſzloia es képe, mellyet Pilatus titkő es ęiel vin be à varasba. Kin à kőſség annera meg buſult vala, hogy azon keric vala Pilatuſt, hogy vagy vitetnęie ki azt oñan, vagy vagatnáia le mind ůket, mezetelen nyakokat keſzen tartuán à feğuer ala.

Ioſe: lib: 18. ant: cap: 5. & lib: 2. de bello cap: 8.

Lib: 17. ant: cap: 8.

Touabba, à Romai Chaſzarnac czimere eğ arany keſelő, mellyet Herodes à Templom kapuiara tetetet vala fel, de az Sidoiſiac onnét le tőrec es le vetéc. Annac vtanna, amaz őrdőggel tellyes Caligula Chaſzarnac, ki Iupiter Iſten fianac neuezte, es Iſtẽ ğanant imadtatta magat, kepé. Ezec mind puſztaságot ielentenec vala, hogy Iſten el tauozot volna à Sidoktul, hogy nem akarna tőbbe kőzőttőc maradni, hogy azt à helyt az baluanyozo poganokcal rőuid napon el rontatando volna.

Lib: 18. ant: cap: 15.

Puſzteto ondokság az Romai ſereg.

((Auagy ne talam à puſzteto ondokságon, erthettyuc à pogan es baluań imado Romaiaknac ſereğét, mely el puſzteta, es tellyeſséggel el ronta Hierusalemet. Es ez ertelem mintha leg inkab illençiecà ſzent Lukach Euangeliomiahoz, ki imigen ir felőle. Mikoron latangyatoc à ſeregtůl kőrnyůl vetetni Hieruſalemet, akcor tuggyatoc, hogy el kőzelget az ů puſztuláſa. Mind ezeket è ieleket, oly nagy haboruság es oly nağ puſztaság kő-

Luc: 21.

ueté

uetéhogy ſoha nem uolt, nemis leſzẽ è földön hozza haſonlo. Melyrül tizedic vaſarnapon igaz eleget ſzollottam.

Az Maſodikrul.

EVilag vegezetinekis, à ſzent helyen, azaz, à Chriſtus eghazaban allo puſztasagnac iſzonyuſaga leſzen iele. Vgy hogy valamikor latangyac azt az emberec ot allani, ottan tudhattyac hogy hamar el vegeztetic è vilag. Michoda iſzonyuſag fogion kedig az lenni, meg magyarazza ünnen maga Chriſtus. Tudni illic, à hamis prophetac, kic it auagy amot mutattyac à Chriſtuſt. Az az, viſzauonyo, egmaſtul kilömbözö ſoc fele oſzlot, es ſoc értelemre ſzakadozot tudomant hoznac à kereſztyenec közze, es mindenic azt mondga hogy ü hirdeti igazã à Chriſtuſt. Mikepen moſtani idöben chelekednec azoc, à kic à Romai eghazbol ki menuen, nemellyec à Luter tudomanyat, nemellyec Brentiuſet, nemellyec Zuingliuſet, nemellyec Caluinuſet, nemellyec Illiricuſet, nemellyec az anabaptiſtaket, nemellyec Arriuſet, nemellyec chac Iſtẽ tudga kiet prædicallyac. Ezec à puſzteto ondokſag, mert ki puſztettyac az embereknec ſziuökböl az igaſsagot, es meg ondoketyac az ü elmeieket ſoc fele teuelygéſsel, es hamis

E uilag uegezetinec iele.

Iſzonyuſag az hamis prophetác.

velekedeſsel. Igen kialtyac vgyan hogy eppetnec nem puſztetnac, de en à Chriſtuſnac hiſzec inkab, hogſem mint ű nekic. Chriſtus puſztito hamis prophetáknac mondgya azokat, à kic è vilag vegezeti felé iűnec, vgyan azoc tahat imezec, à kikrűl emlekezenc, mert űc nem regen tamadanac. Es chodalkozom raita, hogy talaltathatnac valakic, kic azt hidgyéc, hogy ezec altal viettatot legyen meg à kereſztyeni tudomany. Holot iduőzetőnc ńiluan mondgya, hogy meg fogyatkozic à hit, es ſzent Pal azt iria hogy ſokan el ſzakadnac à hittűl, az vtolſo időkben. A hitetlenségnec aradáſat ielentic hogy leſzen vilag vége felé, nem az igaſsagnac gyarapodáſat.

Világ uegezetiſéie iőuő Prophetae puſztetoc.

Luc. 18.

1. Tim: 4.

((Mert hogy Chriſtuſnac imez mondáſat (es az orſzágnac Euangeliomia prædicaltatic mind è ſzeles vilagon, minden népeknec bizonſagara, es akcor el iű à vég) oda akariac ezec vonni mintha arrul ſzollana Chriſtus, hogy vilag vegezeti előt lenne az igaſsagnac kőzőnséges meg iclenéſe es hirdettetéſe, nem megen reia ńiluan. Sőt az apoſtoloc ideignis, még Hieruſalemnec el tőretéſe előt be tőlt ez mondás. Miképpen ſzent Pal iria à Sidoc felől hogy tudatlansággal nem menthetnęiec magokat, mintha nem hallottac volna az Euangeliomot, miuel hogy meg tellyeſedet volna ſzent Dauidnac imillyen ſzaua. Minden földre kiment

Az eretnekek nec ellen mondáſoc.

Felelet.

Rom: 10.

az ű

az ũ zõngeſec, es à fõld kerekſéginec hatarira az ũ ſzauoc. Es maſut, két izbenis iria, hogy mind è ſzeles vilagon prædicaltatot az Euangeliõ. Ha mondanáia valaki, hogy az apoſtoloc ideién, ſoc tartomañoc uoltanac, mellyekben nem hallatot à Chriſtuſnac hiti, en ſem tagadom azt. Mind az altal ſzent Palt ſem hazuttolhatom meg, hanem vallanom kel, hogy io értelemmel igaz az ũ mondáſa. Erched tahat az egeſz vilagon, é világnac nagy réſzet. Chac ũ magais ſzent Pal Hieruſalemtũl fogua, Tot orſzagig terieſztette az Euangeliomi tudomant, es à volt akarattya, hogy innèt megint Hiſpaniaig terieſze. Ha egyedũl, vgymond arany ſzaiu ſzent Ianos, anni ſoc helyen prædicallot, mit kebzeſz hogy miueltenec à tõbi? Ne vonnya tahat ſenki tellyeſséggel é vilag végi fele valo idõre, melybe Luter meg bolondula es ſoc bolondot ſzerze, ezt à Chriſtus mondáſat, hanem az apoſtoloc ideiętũl fogua mind vegig valamég è vilagon az Euangeliom hirdettetic. Mert kilõmben, houa tennõiõc Chriſtuſnac imez maſic beſzedét? Mikor el iõuend az embernec fia, vęledé hogy hitet talal è fõldõn? Nem hogy gyarapodnęiec, de azt beſzélli, hogy igen fogyatkozic à hit az ũ itiletre iõueteli elõt. Es miuel hogy lattyuc azt immar betelni, es naprul napra ſokaſodni à hamis prophetakat, bizonyoſoc legyũnc benne, hogy nẽ meſze vagon è világnac vége. Colſ. 1. Synechdoche. Luc. 18.

Antichriſtus à puſzteto iſzonyuſág.

CC Szent Hieronimus es egyebegy nehany régi Doctoroc, à puſztaſagnac iſzonyuſagan, az Antichriſtuſt értic, es az ki legen meg magyarazza ſzi lanos monduan. Az Antichriſtus az, à ki tagadgya az attyat es à fiat. Ollyanoc kedig mind azoc, à kic vagy tudomanyokba, vagy eletekben ellenkednec à Chriſtuſsal. Kikrûl vgyan azon ſzent Ianos imigyen ſzol. Fiachkaim, vtolſo ora vagyon. Es à mint hallottatoc, az Antichriſtus el iôt, es moſtan ſoc Antichriſtuſoc vannac, kiből tudgyuc hogy vtolſo ora vagyon. Holot vegyetec eſzetekbe, hogy elôſzôr, egy Antichriſtuſrul ſzol, az vtan ſokrul. Mert iol lehet ſzantalan Antichriſtuſoc vannac, kic ellenkednec à Chriſtuſſal, (miképpen, Irenæus az Valentinianuſokat es Marcionitakat, Hilarius, Conſtantius Chaſzart, es az Ariuſokat, Cyprianus à Nouatianuſokat, Antichriſtuſoknac neuezi) mind az altal egy igen gonoſz fô hamis Propheta tamad è vilag vegezeti elôt, ki inkab meg haborettya es nyomorettya az Iſtennec egyhazat, hogy ſem mint valamikor egyeb idôben meg nyomorettatot volna. Es ki vgyan ſzinten puſztaſagnac iſzonyuſaga, az az, à hitnec es Iſteni tiſztelетnec puſztetoia leſzen. Arrul ſzól fôképpen vrunc è mai euangeliomban, à régi iras magyarazo Doctoroknac ertelmec ſzerent.

Ki legyen az Antichriſtus.

Ibidem.

Az fô hamis Propketarul ſzolit Chriſtus.

rent.) Arrul ſzól maſuttis monduan à Sidoknac, Ioh. 5.
En, atyamnac neuébe iõttem, es nem fogadtatoc engemet, ha más az ũ neuébe iũ, azt fogadgyatoc.

(Azt ſzent Pal, bũn emberénec es veſzedelem fiánac: auagy bũnõs embernec, es el veſzet fiunac hija. Mert minden bũnbe es gonoſságba el merũl, es egyebeketis arra vezerl: Annac okaert mind ũnnen maga el veſz, mind azoc el veſznec à kic ũtet fogiac kõuetni. Es imigyen ir, az ũ el iõuetele felõl. El nem iũ à CHRISTVSNAC napia, még el nem iũ elõſzõr az el ſzakadás, es méglen meg nem ielenic à bũnnec emberre, à veſzedelemnec fia, ki ellenkedic es fel emelkedic minden ellen, à mi ISTENNEC mondatic, es à mi tiſzteltetic, el annera, hogy az ISTENNEC templomaban, mint egy ISTENũllyõn mutogatuan magát Iſtennec lenni.) Moſtan kedig tudgyatoc michoda tartoztaſsa, hogy akcor ielennyęc meg, midõn annac ideie. Mert immar az alnokſagnac titkiat chelekedi, chac hogy à ki moſtan bir, birion, méglen kõzbõl kicvettetic, es akcor meg ielenic amaz Iſtentelen. (It ha iol eſzedbe veſzed, ſzent Pális azt ielenti, hogy Chriſtuſnac el iõueteli elõt, mely è vilagnac végen leſzen

Az Antichriſtus bũnõs ember, es ueſzet fiu.

El iõuetelérũl 2. Teſs: 2.

Mikor iũ el.

leſzen iũ el az Antichriſtus. De minec elõtte el iũ-
A ſzakadaſ-rul. ne ſzakadás leſzen, à Chriſtusban valo igaz hit-tõl, ſoc felé oſzlanac, es ſzakadoznac azoc, à kic à hitnec eggyeſseget el hadgyac, à hamis Prophetac, es azoknac kõuetõi, kikben, még az Apoſtoloknac ideiẽn el kezdette titkon az ũ alnakſagat chelekedni, es mind attul fogua cheleked te, ſ-moſtis chelekedi. El iũ kedig mikor ideie leſzen, minec vtanna, à ki bir moſt, kõzbõl ki vettetic, az az, à mint arañ ſzaiu ſzent Ianos magaráz za, à Romabeli imperium meg ſzũnic, vgy hogy ebbennis ellenkedic vrunkal, mert ũ akcor iõt è vilagra, midõn az Romabeli feiedelemſeg ereiẽbe volt, es è vilagon ſzẽllyel vralkodot az Antichriſtus kedig, oly idõbe iũ, melyben annac fogatkozaſa leſzen: Nem ſoc idõuel az elõt midõn iduõzetõnc az iteletre iũ. Mert ſzent Pál az ũ el iõuetele el kõzelgeteſenec iclẽũl veti ennec meg ielenéſet. Igy
A ſz: Doctoroc bizonyetáſa. ſzolnac az Antichriſtus el iõueteleriũl à ſzent Doctorokis, vgy mint ſzent Hieronymus, Arany ſzaiu ſzent Ianos, Primaſius, Theophilactus, Beda, Szent Tamas, ſup: 2. teſs: cap: 2. Szent Amburus, ſup: Lucam Sz: Agoſton, in Apocal: & lib: 20. cap: 19. de ciuit: dei. Cyprianus in Expoſ: Symboli Apoſtolorum. Es ſokan egebec.

Touabba aztis mondgya ſzent Pal felõle, hogy ellenkedic es fel emelkedic, minden ellen, à mi Iſten-

nec

nec mondatic.) Holot ved eſzedbe, hogy harom képpen mondatïc valami Iſtennec. Elöſzör, természet ſzerént. Igy chac egy Iſten vagyon, ki à föld es à menńet teremtette. A mint Moyſeſis ſzol felöle. Hallyad Iſrael, à te vrad Iſtened egy. Más képpen, velekedes ſzerent, mint à poganyoc véltec Iſteńec lenni az ű baluańokat, maga nem azoc voltanac. Sőt à paganoknac minden Iſtenec örd̈ögöc. Harmadſzor, Reſzeltetesből, à menire az Iſten, az embereket reſzeſekce teſzi az ű tiſztiben, kiknec imigyen ſzolla ſzent Dauid. En mondam hogy Iſtenec vattoc, es à föliegeſnec fiai mindńajan. (Ezeknec à kic akar miképpē neueztetnec Iſteneknec mind föl̈ikbe emeli, es nagobnac tartya magat, magánac tulaidonetuán az meltoſagokat, es tiſzteſsegeket. El annera hogy az Iſtennec templomaba ű̈llyön mint egy Iſten mutogatuan magat Iſtennec. Mint amaz Iſtentelen Galigula Chaſzar, hogy még it è föld̈ön elteben, Iſten ganant akara tiſzteltetni, es az ű kepét templomokba fel teteti vala: Es miképpen à Tyrus kiralyanac ſzól à Propheta monduán. Azt mondottad, Iſten vagyoc én: Hiendő dolog, hogy az Antichriſtuſis azonkeppen fog chelekedni, Iſten ganant imadtattya magat, ű̈luen az Iſtennec templomba, az az, az emberec közöt, kic Iſtennec templomi voltanac, minec elötte ű tüle el hitetnénec.) Auag talam nem

Harom képpen mondatïc valami Iſtennec. Deut. 5.

Pſal: 95.

Pſal: 81.

Mint emelifel magat Antichriſtus.

Ioſ. Aut: lib. 18. cap. 14.

Ezech: 28.

gonoſz

Doct: dei, ap.

gonoſz vgyis ertenünc à mint ſzent Agoſton magyarazza à Gőrőg bőtűből, Hogy Iſtennec templomába üllyőn, az az, vgy tarcha magát mintha ü, es azoc à kic ütet kőuetic, es neki hiſznec, Iſtennec temploma volnanac, maga az őrdőgnec eſzközi leſznec.

Őrdőg indettya az Antichriſtuſt. Lib: de Antich.

(Mégis tőbbet ſzól errűl ſzent Pál. Kinec e iőuetele vgymond, à Satannac ereiéből vagyon, az az, kiſzteteſeből: az őrdőg indettya es ingerli ütet hogy azokat, miuellye mellyeket miuel. Tellyes leſzen őrdőggel, Szent Agoſton azt beſzeli felőle, Hogy fogantataſanac ideién megyen bele az őrdőg es tellyeſsèggel magánac foglallya ütet, es akarattya ſzerent viſeli minden gonoſságra. Ki tudgya talam vgyan meg teſteſült őrdőg leſzen, mint à Chriſtus hoģ meg teſteſült Iſten. El oldatic akcoron az őrdőg, ſzent Ianoſnac mondáſa ként, es ki megyen, à nepeknec el chalaſokra. (Es mimodon challya meg à nepeket az Antichriſtus altal, azt ſem halgattya el ſzent Pal. Minden hatalmaſsággal, iegyekcel, es hamis choda tetelekcel, es à hamiſságnac minden choda teteliuel. (Soc chodakat teſzen, mert azt mondgya ſzent Ianos, hogy neki adgya à Sarkań, à pokolbeli őrdőg, az ü ereiét Chriſtuſis nyiluan mondgya, hoģ anni ſoc es nagy chodakat teſznec à hamis Prophetac, hoģ ha lehetſéges volna, még à valaſztottakis el chalattatnanac.

Apo. 20.

Meg challya az emberecket.

Chodakat teſzen. Apoc. 13.

De

De nem chalattathatnac, az Iſtenec valaſztasánac bizonios voltaert. Miuel hog vrunc azt mondga, hog ſenki ki nem ragadhattya kezébol az ũ iuhait. De miert mondgya, Szent Pal az Antichriſtus choda tetelit, hamiſsaknac? Azert hog hamiſságra viſzic az embereket, es ſoc, vgyan hamiſsis leſzen benneç. Szem, feny veſzteſsel, Vgy tetteti, mintha valoba volnanac, maga nem leſznec, hanem chac chalogattyac az embereknec ſzemeket. De nem chac choda tetelekcel hanem ſoc egyeb Meſterſegekcel is hitegeti az embereket. A Sidokhoz menuén, azt mondgya nekic, hog ũ à Meſsias. Es miuel hog vg fogia magát viſelni, à minemũ Meſsiaſt ũc varnac hiſznec neki chac hamar hozza allanac. Miképpen vrunkis ſzemekre vetç monduan. Engem ki atyamnac neuebe iõttem nem fogadátoc, de máſt, à ki ũ maga neuebe iũ fogadtoc. A bõlcheket es bõlcheſégnec ſzeretõiét, bõlcheſegeuel almettya el, mert bõlch leſzen azt iria Daniel, es à bõlchec közzül, ſokac el eſnec miatta. A fõſuenyeket pénzel kazdag ſággal vonſza melleie, mert vralkodni fog, vgan azon Daniel mondáſaként, az ar annac es ezuſtnec kénchein. Effele alnoc talalmañaual ez el mult eſztendõkben, ſoc telhetetlen feiedelmeket es vrakat hodoltata meg, reia ſzabadétuán ũket, hogy az arany es ezũſt kely-

Hamis choda tetelec.

Hitegetõ meſterſegi, meſſiaſnac mondgya magat. Ioh: 5.

A bõlcheket bõlcheſeggel titeti. Dan: 8.

A fõſuenyeket penzel. Dan. 11. Dan. 12.

kelyheket, gyöngyös ruhakat, es egyeb draga ſzepségeket, az eghazakbol ki ragadoznáiac. Gazdag Piſpökségeknec, Præpoſtságoknac Apaturságoknac, Captalanoknac es Clauſtromoknac ioſzágokat el foglalnáiac. Kit megis miuelénec es az Antichriſtus beleget fel vöuec à toluai-

A teſtieket teſti ſzabadsággal.

láſra adatot ſzabadságert. Nemellyeket kedig à kiket lát hogy hailandoc à buiaságra, teſti ſzabadſággal hait hozza, es ű magais aſzoń emberes leſzen, ha à propheta igazat mond. Ig chelekedec nem regentenis Luter Marton áltál, ki hatra vetuen fogadáſat es hitit, eg Apaczat hitete el, es feleségül veue magánac. Es hogy ű maga ne lenne hiti ſzeget, à töb ſzerzetéſeketis es eghazi nepeket reia ſzabadéta hogy meg nöſzenec. Röuid beſzeddel mindenec azt veti ſzeme eleibe, à mit gondol auagy eſzébe veſzen hogy ſzeretne es kéuanna. Es azon leſzen, hogy ha lehetne, mind az egeſz világot öuetue tennéie, es eg ember ſe maradna, kit el

Dan: 11.

Kiket hitethet el.

ne hitetne, de nem engedi Iſten. A valaſztottaknac es igaſság ſzeretöknec nem arthat, hanem azoknac vgmond ſzent Pal à kic el veſznec, añac okaert hogy az igaſságnac ſzerelmét be nem fogadtac. Kikről ſzent Ianoſis imigyen ſzól. Imadac

Apoc. 13.

titet mindenec, à kic è földön laknac, kiknec neuec ninchenec meg irua, annac à barannac, mely világ kezdetitől fogua meg öletet, ezö könyuebe.

Lat-

Latuán azert az alnoc, hogy az ű hazugsági nem kezdenec fogni az Istennec valaſztot fiain, azoc ellen kiket rauaſzul meg nem chalhatot, kegyetlenkedni kezd, kergeti fogdoſsa es ôli ûket. *Antichriſtuſnac kegyetlenſége.*

El hatalmazic (Daniel beſzelli) az ű ereie, es nem hinnéic emberi, mely nagy puſztaságot miuel, elő megyen dolgaban, es sok miuen. Meg ôli az erőſséket es à ſzéteknec nepet az ű akarattya ſzerẽt. *Dan: 8.*

Oly nagy haboruſág leſzen akkor, azt mondgya Verunc, *mely ſoha nem uolt uilag kezdetitűl fogua az utan ſem leſzen.*) Leſznec ű neki kegyetlen hoherí (moſtanis vannac Angliaba, Scotiaba, Nemet es Magyar orſzágban, egyeb ű tis ſoc helyen, az Romai eghaznac kergetôi) kic altal ezeket meg ſzerzi: Mellyec ſzent Ianoſnal Gognac es Magognac neueztetnec. Meg engettetéc (vgyan azon ſzent Ianos mondgya) neki hogy hadakozzéc à ſzentekcel es meg győzi ûket. Iſten engedi, hogy teſtebe arthaſſon à ſzenteknec. Nem egyebért, hanem hogy mint à tűzbe meg probaltatic az arań, azon modon à hiuec az haboruságnac miatta meg keſergetteſsenec. Kit Daniel iraſaual bizoñethatunc, ki imeztiria. Meg valaſztatnac, meg feierettetnec es mint az arań meg probaltatnac ſokan. Nemis choda ha ezt mereſzli miuelni az Istennec ſzolgain, mert meg ũittya az ű ſzaiat Iſten ellenis, meg karomlani az ű ſzent neuét es az ű hailokat (

Az Antichriſtuſnac hoherí

Apoc: 20.

Apoc: 18.

Hogy arthaſſon teſtekbe à ſzenteknec.

Miert engedi Iſten.

Dan: 12.

anyaſzentegyhazat)es azokat à kic menybę vannac.

Enoc es Illyes itelet elŏt prædicalnac. Gen. 5. Eccle. 44. 4. Reg. 2.

Mind az altal, akcoron ſem haǵgya à kegelmes Iſten vigaſztaloc,es tanetoc nelkůl az ů hiueit. Hozzaioc kůldi Enochot es Illyeſt (kikrůl azt oluaſsuc, hoǵ egyiket paradichomba,maſikat menybe eleuenen vitte volna, nem egyebęrt, à mint à kereſztyenec vélic, hanem hoǵ annac az vtolſo idŏnec ſzůkſegere tartanaia ůket) mikęppen à prophetanal meg igerte volt monduàn.Ime én el kůldŏm tinektec Enochot es Illyeſt, minec elŏtte el iůne az vrnac nag napia. Kic mint ſzent Ianos beſzel liſakba ŏltŏzuęn ezer ket ſzaz hatuan napig Prophetalnac, az az, prædicalnac. Es minec vtanna el vegezic az ů bizonſag teteleket, à pokolbeli ŏrdŏg reiaioc tamaſztuan az Antichriſtuſt meg ŏleti ůket, es az Hieruſalem vczaian harmad napig fekuſzic az ů teſtec, mert nem hadgya el temetni.

Mal. 4.

Apoc. 11.

Antichriſtuſnac utolſo dihŏſsege.

Kiknec halàloc vtan annéra el hiſzi oſzton magát az atkozot gonoſz ember,es oly nag dihŏſséggel kegyetlenkedic, az igaſsàgnac napiatul meg kŏrnyekeztetet aſzonyiallat, az az, anaſzentegyhaz ellen,melynec, à holdhoz hàſonlo alhatatlan vilag,labai ala vettetet,hoǵ ha az ů fiai, mellyeket à hitnec altala iegyeſenec Chriſtuſnac ſzůlt, az ů keuantſagokcal menbe nem ragadtatnanac, az mennei dolgokrul nem elmelkednénec, es ha à puſzta-

ba

ba nem rõpũlne, az az, è vilagtul tellyeſseggel meg nem vonnaia es lelki eletre nem adnáia magat, meg nem maradhatna, hanem tellyeſseggel el kellene veſzni. (De oly erõs, es igaz Chriſtuſnac amaz fogadáſa. Ime én veletec vagyoc mindẽ napon, vilag vegezetiglen, hog̃ még akcoronis, à nag̃ õldõkléſnec idéien, az mennyei dolgoknac el mélkedeſenec puſztaiaban, meg tartatic à kereſztyeni g̃ũlekezet. Iol lehet annera meg ſzorettatic hog̃ talam vgyan bõtũ ſzerentis, à puſztaba kelletic futnioc az hiueknec, es ot ſzolgalnac az vr Iſtennec. Mert annéra el hatalmazic az õrdõgnec ſzolgaia, hog̃ à ſzũntelen valo aldozatotis meg tiltya (mint meg tiltotta immar ſoc helyen) es kõzõnſeges képpen miſe mondas nem lehet miatta, hanem titkon reitec helyeken. *Matth. 28.* *A puſztaba futnac à hiuec*

Azoc à napoc, a ualaſztottakèrt meg rõuidettetnec. Az vr Iſten azt miueli io voltabol az õueiert, hogy nem hadg̃a ſoc ideig dihõskõdni az Antichriſtuſt. Hanem à mint Daniel beſzelli, chac ideig, idõkig es fél ideig, az az, egy eſztendeig, két eſztendeig, es fél eſztendeig, ki negyed fel eſztendõt teſzen. Miképpen ſzent Ianoſis mondgya, hogy hatalom adatot neki, negyuenkét holnapot tenni. Vgyan azt ielenti azis, à mit az vtan ſzol Daniel, monduan. Az idõtũl fogua, midõn el vetetic à ſzũntelen aldozat, es az iſzo- *Antichriſtus, még dihõskõdic.* *Apo: 13.*

nyuſag, puſztaſagra helyheztetic, ezer ket ſzaz kilenczuen nap leſzen. Mely idő be telugn meg ölí

Antichriſtusnac halala.

ſitet à mi vrunc Ieſus Chriſtus, az ű ſzaianac lelkeuel. Az az, beſzedeuel parancholes ottanſzörnű halallal meg hal, es be telic raita ſzẽt Ianoſnac imillyen mondáſa. A kifogságra viſzen, fogságra megyen, es à ki fegyuerrel ől; fegyuerrel meg öletic. Mert mihellyẽ meg hal teſti halállal, ottan az örök karhozatnac tömlöczére vettetic.

2. Teſs. 2.

Apoc. 13.

Es Bodog, vgymond Daniel, à ki vár, ezer, haromſzaz, harmincz őt napig. Az Antichriſtus kegetlenſege, ezer két, ſzaz, kilenczuen napig tart. Attul negyuen őt nap marad meg. Akcor olzton bekeſege leſzen az anaſzentegháznac. Mert latuán à Sidoc à gonoſznac veſzedelmét, es eſzekbe vőuen, mely igen meg chalattanac volna, megternec à Chriſtus hitire, be telic Eſaiáſnac, ſzent Palnac, es Dauidnac imillen mondaſoc. A Sidoknac maradekioc iduőzül. Meg térnec eſtuefele. Es egy akol ſ- egy paſztor leſzen. Ezeknec vtanna, mindiaraſt el iűe Chriſtus az iteletre, vagy nem, azt ű tudgya. Ingyen, nem mulat vgyan ſokat vélle. Eſtele dolgoknac ertelménec kereſeſere int minket Chriſtus, midőn Danielre igazétuan azt mondga, hogá ki oluaſsa meg érche. Mellyeket mi, vgyan azon Danielből, ſzent Ianoſnac lataſiből, ſz: Pal-

Antichriſtus holta utan uallo bekeſeg.

Eſa. 10. Rom: 9. Pſal: 58.

Vrunc mikor iű az iteletre

nac

nac iraſabol, es az ſzent Doctoroknac magyarazattyabol egybe ſzeduen, előtőkbe adánc. Azoknac kedig, à kic iregyſegből es gyűlőlſegből, hamiſsan azt kőltőttec hogy papa volna az Antichriſtus, ha Iſten meg tart es hozza ſeget, Szent Peter ſzent Pál napiara valo prædicatioban meg felelec, es akcor meg bizonyétom, hogy nem papa az Antichriſtus, hanem azoc, à kic azt ű reia kőltőttec.

Az Harmadikrul.

AKcoron *à kic Sidoſágbà uannac, fuſsanac à hegyekre.* Az Hieruſalem veſzedelmének el kőzelgetéſe koron, à ki meg akart ſzabadulni, ez lehetet ſzabadulaſanac modgya, ha el futot meſze à hegyekre, auagy egéb batorſagos helyekre, hazat es minden marhaiat el hagyuan. A hol azokis az Iſtentelenſégec el kezdetnec, mellyeket az Antichriſtus, akar ű maga mikor el iőuend, akar azoc alſàl mellyekben immar az alnokſagnac titkait chelekedi, è vilagra hoz, leg iobbat teſzen magaual, à ki mentűl hamareb lehet, el fut onnét. Hogy meg ne chalattaſséc az hamiſsaktul, auagy vélec egyetembe el ne veſzen az Iſten haragia miat. Mert mìlúan valo dolog, hogy nem keſic az Iſten, hanem chac hamar oſtorat bochattya arra à helyre, az hitetlenſégert. Miképpen è mi hazánkra, ottan reia

Hieruſalē uesſzedelmekor, mit kellet mieuelni.

Az Antichriſtus orſzaglaſakor, mit kel chelekedni.

bochata, hogy à Romai egházтul el kezdénec à Magyaroc ſzakadni.

Iudea, uallas. Lélec ſzerent az Iudeanac neue vallaſt iegyez. Valaki azert io vallasban vagyon, à hegyekre fuſson, az az, oda à houa Dauid folyamic vala monduàn. Fel emelem az en ſzemeimet à hegyekre, honnet iűne ſegetség en nekem. Az en ſegetségem az vrtul, à ki à fődet mennyet teremtette. Az vr Iſtent kel ſegetségűl hini, mert chac ű tehet iot, velűnc es ű ſzabadethat meg az ördögi embereknec dihőſségetűl. *A ki az haz beian uagyon:* A ki meg tanulta è vilagiakat vtalni, tőkelletes legén ne nézen többe è földiekre. *Es az ki az mezőn.* Az Iſten parancholatinac ekeiére vetette kezeit *uiſzà ne terien, hogy az ű rubaiat el hozza,* Se ruhaiért ſe aranyert, ſe ezűſtert, hatra ne veſſe az el kezdet iot, mert kilőmben nem leſzen méltó az Iſtennec orſzagára.

Psal: 120.

Luc: 9.

De kőnyörögietec hogy az ti futaſtoc telbe ne legyen, ſe ſzombaton. Bizon dolog, hog leg nehezeb à teli budoſas, es ſzombat napon à Sidoknac nem volt ſzabad meſze iarnioc. Mikedig azon kőnörögiűnc Iſtennec, hog az Antichriſtuſnac es az ű hamis prophetainac haborgatáſa, amaz lelki télbe ne talallyon minket, melyrűl Chriſtus imigyen ſzól. *Beuelkedic az alnokſag, es meg fogyatkozic ſokakban az ſzeretet.* Hanem az ſzerctetnec tűzet

Lelki tél.

gerie-

gerieſze meg ſziueinkbe, mely ne haggyon minket el ſzakadni ũ ſzent felségetũl. Ne talallyon ſzombatonis, az az, heuolkodásban. Mert à kic moſt heuolkoduan, nem gyakorlyac à viadalra magokat, à tuſakodáſnac ideien chac hamar meg gõzettetnec. *Iaikedig à nehesſzkeſeknec es emletõknec.* Mert azoknac leg nehezeb el futnioc, azonképpẽ à kic è fõldhõz ragazkodtanac, es è vilagi ſzorgalmatoſságokcal meg terheltettenec, leg kõnnebben azokat challyac el à hamis prophetàc.

Hogy ha akcor ualaki nektec mondàngya, Ime it à Chriſtus, ime amot. &c. Fõ oruoſsagod ez, hogy alhatatos legy à hitben. Szent Pal azt mondgya, hogy à ſzentec hitnec altala meg gyõztéc az orſzagokat, igaſsàgot chelekedtenec, meg nyertec az igereteket, Be dugtac az oroſzlanyoknac torkokat, meg oltottac à tũznec ſebeſséget, A feguerek-nec éli alol meg ſzabadultanac. Erõtlenségbõl erõſsec lõttenec. Hatalmaſoc voltanac az ũtkõzetben. Az idegeneknec ſeregit futua ſzalaſztottac. Teis à hitbe erõs legy, ne higy az hitetõknec, kic à mint fõlũl meg moudam, imit amot mutogattyac à Chriſtuſt. Nem chac ũ maga Chriſtus int peniglen erre, hanem az apoſtolokis egy nehany helyen. Azonképpen Ieremias es Ezechiel propheta, kic kemeny képpen kialtn[illegible]

Antichriſtus ellen fõ oruoſság. Heb: 11.

Hitetõknec nem kel hinni.

2. Pet: 2. 3. Tim: 4. [illegible]

Deut. 13. az chalard Antichriſtus prophetai ellen. Es Moyſes tőruent ſzabot benne, hogy meg őleſsenec, effele lelki gilkoſoc. Annac okaert, ſenki à mi vrunknac az Apoſtoloknac es Prophetaknac intéſet heiaba ne vegye. El kőzelget è vilag vége. Moſt vagyon ideie leg inkab à vigyazaſnac. Hiſzem à mely helt tudez hogy toluaios, midőn ahoz kőzelgecz, leg inkab akcor feguerkezel fel, tahat moſtis, è uilagnac vegehez kőzelgetuen, légy kéſz hozza, hogy valamiképpen è ielen valo es kőuetkezendő hitetlenségektűl meg ne győzetteſsel, es az haboruságoc tegedet el ne nyomianac. Veled leſzen à Chriſtus az ű ſzent lelkéuel, chac ne reſtellyed ű-tet ſegetségűl hini. Mert nem feletkezic imil-

Math. 18. lyen fogadáſarul Ime, en veletec vagoc minden napon vilag ve-

gezetiglen.

EGYHÁZ SZENTELESNEC NAPIA.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, Euangeliomianac XIX. reſzében.

Az

Z idôben, menuen Jeſus, Ierikon megyen uala altal, Es ime egy ferfiu, kinec Zacheus uala neue, ki à Publicanuſoknac feiedelme uàla, es kazdag uala. Es keuannya uala latni, ki uol na à Ieſus, es nem lehet uala à neptùl, miert hogy tôrpe uala. Elôl futuán azokaert fel haga egy Eperyfara, hogy latna ùtet: mert azon menendô uala altal. Mikoron kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen Ieſus latá ùtet, es monda neki, Zacheus, ſies le ſzallani, Mert ma à te hazadba, kel ennekem maradnom. Es ſietſeggel le ſzalla, es ôrômmel be fogada ùtet. Es mikoron mindnyaian latnái ac, zugolodnac uala, monduan, hogy à bûnôs emberhez meg ſzallanibe ment uolna. Zacheus kedig oda aluan, monda az Vrnac, ime Vram, fele marhamat à ſzegenyeknec adom. Es ha ûalamit ualakitùl chalardsággal el uôttem, negy annet adoc erette. Monda kedig Ieſus ù neki: Ma iduôſſege lôt è haſznac, ezert hogy teis Abrahamnac fia uagy. Mert è uegre iôt az embernec fia, hogy meg kereſſe es iduôzeche, à mi el ueſzet uala.

MEG ielenti Chriſtus ez mai Euangeliomban, mely igen kéſz legén az alazatoſokat meg tekenteni, Mert nem chac az û lelki keuanſagokat tôlti be, hanem tôbetis ád

Sommaia ez Euangelionnac.

nekiec annal à mit ũc tudnanac keuanni. Ime, Zachæus latni keuannya uala ũtet, iduõzetõnc kedig nem chac latni ada magat, hanem hazanalis ſzalla, es vegezetre az ũ lelkében meg maradando ſzallaſt ſzerze à tellyes ſz: Haromsàgnac. Ig mutattya mindenũt, es mindenkoron io akarattyat azokhoz valakic ũtet keuannyac, es illyen kõnnyen irgalmaſsagot chelekedic azokcal, à kic ũ hozza folyamnac.

Mi ez Euangeliomban, Zachæuſnac két idõbeli allapattyat tekenchũc meg. Elſõt azt, minemũ volt minec elõtte à leſus az ũ hazanal meg ſzallot volna. Maſodikat imezt, minemũue lõt oſzton, hogy à mi vrunkat hazahoz be fogada. es minec vtanna ezekrũl rõuideden ſzollandunc, Ez mai inneprũlis ſzollyunc valami keueſet, hogy meg érchetec, mi vegre valo legyen az egyhaz ſzenteléſnec innepe napia.

Az Elsõrũl.

Publicanus. IME, egy ferfiu kinec Zachæus uala neue, ki à Publicanuſoknac feiedelme, es kazdag uala.) A Publicanuſoknac, kic à kõzõnséges iũuedelmet haſzonra, es nyereſegre meg võttec, allapattyoc ũ magaba nem

ba nem volt volna gonoſz, ha kereſztelő ſzent Ia- Luc: 3.
noſnac tanachat meg tartottac volna. Kitűl midőn azt kerdenęiec, mit kellene miuelniec monda nekic. Többet ne ſzedgyetec annal, à mi rendelue vagyon de űc kilőmben chelekettenec, ſarczoltatac tőruentelen à nepet (miképpen moſtanis, nemely harminchadoſoc, vamoſoc, feiedelmec, es vrac tiſztartoi ſzoktac chelekedni) es annac okaért à mint voltanakis, gonoſzoknac es hamiſsaknac tartattanac à kőſségtűl. Ezec fele vala Zachæus, ſőt ezeknec feiedelme. Az az, fő ſarczoltato, fő toluay, fő hamis es ragadozo ember. Kirűl bizonſagot teſzen az ſokaſagis midőn *zugodnac uala Chriſtuſra monduán bogy à bűnős emberhez be ment uolnâ meg ſzallanit.* Azonképpen vrunkis ki nem menti Zachæuſt hogy bűnős nem lőt uolna, hanem adgya okat, miert nem vtalta meg űtet: *Mert azert iőt, ugymond, az embernec fia, bogy meg kereſſe es iduőzeche az mi el ueſzet uala.* De még ű magais Zachæus níluan vallya, hogy ű ſemmire kellő es chalard volt. Mert ha à nem volt volna, nem ſzollana imigyen. *Ha ualamit ualakitűl chalardſaggal el uőttem, negy annit adoc erette.* Zachæus mis nemű uolt előſzőr.

Es keuannya uala latni, ki uolna az Ieſus. En hiſzem hallotta volt ſoc choda tetelit, es à mint kőzőnséggel ſzoktac az emberec az fő nepeknec, es azoknac kic felől valami nagy, es ieles dolgokat ertettenec Z. cheuſnac keuanſága.

tettenec chodaiára futni, vũis à ſzerent ſietet látni vrunkat. Auagy inkab, netalam az ũ publicanus tarſai, (Kikrũl ez elõt irá ſzent Lukach, hogy vrũk hoz kõzelgetnec vala) ſzollottac volt neki az idvõſségnec dolgarul, mellyeknec beſzédec vtan valami kis ſzikra hit tamadhatot ſziuebe, es az keſzeretette ũtet, hogy valamint ſ- valahogy ſzembe legyen leſuſsal. De miuel hogy tõrpe leuen, à ſeregtũl chac annera ſem fér vala hozzá, hogy ũtet meglathatnaia, fel haga eg eperij fára, vgis meg akaruán latni, à kit kilõmben nem lathat vala. Honnét, meg értheted mely nagy keuanſaga lõt legen è latáſra. Mert gondolhatta magaban, hogy ſokan meg meuetic, es chufollyác ũtet, ollyan kazdag embert latuán gyermec modra à fára hagni, mind az altal, a' ual ſemmit nem gondola, inkab akara à Chriſtuſert pirongani, hogy ſem mint ũ nalla nélkũl tiſzteltetni.

Luc. 19.

Zachæuſnac keuanſaga.

Mikor kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen Ieſus, &c. Es ſietſéggel le ſzalla es be fogada ũtet. It imar nyiluabban meg ielenti az ũ aitatoſsagat Zachæus, mert nem chac le ſzálla à fárul, hanem beis fogadgya vrunkat teſt ſzerent hazaba, lélec ſzerent ſziuébe à hitnec altala. Es mi haſznat võtte legyen annac inségen maid meg hallod.

A' itatoſſaga.

Az Maſodikrul.

Es

ES mikoron mindnyaian latnaiac zugodnac uala mond uan, Hogy á bűnős emberbez, meg ſzallani, be ment uolna. Vai ha tudnáiac ezec, minemű valtozaſt tőt vala Zachæuſnac ſziuében, az Iſten keze, bizony nem mondanaiac űtet bűnőſnec. Bűnős vala, de immar meg igazult à hitnec altala. Ha meg hallod mit beſzel, ha meg tekented mit miuel, meg érted hogy el hatta à bűnt, es à pœnitencianac mél to gyűmőlchit teremti. Nem kőueti tőbbé az ű régi gonoſz vtait, hanem vtallya bűneit, es ioſzagos chelekedetekbe foglallya magát. Halgaſsácza az ű beſzédet. *Vram, ugymond, Ime az en ioſzagomnac felet, à ſzegenyeknec adom, es ha ualakitűl ualamit chalardſággal el nőttem. negy annet adoc erette.* Ezec à pœnitencianac io gyűmőlchi, hogy à ki ez előt, à máſet el vőtte, à meg terés vtan, az őuebőlis adakőzzec. A mit peniglen hamiſsan tulaidonetot maganac, azt viſza adgya annac à kie. A termeſzetnec tőruenyeis keſzereti az embert reia, az Iſtenis paranchollya, hogy ſziue ſzerent kőnyőrűllyon ſzűkőlkődő fele baratin, es ſegéche űket. Mellyet à ki nem miuel, annac imillyen ſententiat ád feigre à bőlch. Valaki be dugia fűlet, à ſzegenyeknec kialtaſara, kialt űis de meg nem halgattatic. Touabba à Moyſeſnec tőruenyebe az volt parancholua, hogy à ki maſnac iuhat el lopia, egy iuhert negyet adgyon. Tahat Iſten hagáſa, hogy

Zacheusnac ualtozaſa.

Pœnitencianac gyűmőlchi.

Prouer

à go-

à gonoſzul el vŏt marhát meg tereched az ŭ vrá-
nac. Es azt mondgya ſzent Agoſton, hog vala-
Epiſtola ad Macedonium. mig à más ember marháiat, melynec el vetelében
vetkŏztel hátra nem adod, addig teneked bŭnŏd
meg nem bochattatic. Szent Pal mondáſa imez.
A ki lop vala, immar ne lopion. Lop kedig à ki à
Eſa. 3. lopottat vagy akar mi egéb képpē nem igazan ke-
reſzettet maganal tartya. Eſaias latode mit mŏd. Ti
meg ęltetec az énſzŏlŏmet, es à ſzegeńtŭl el vete-
tet ragadomany à ti hazatokba vagyon, annac
okaert meg kopaſzęttya Iſten à Syon leanyinac te-
Ezech. 18. teieket, es el mellyeſzti az ŭ haiokat. Az vr Iſte-
nis Ezechielnél. Ha azt mondandom, vgmond,
az Iſtentelennec, halallal meg halſz, es pœnitenci-
at tartand az ŭ bŭneirŭl, es iteletet ſ-igaſságot che-
lekedendic, es à ragadománt viſza adandgya, es
ſemmi hamiſsat tŏbbe nem miuelend, ęlettel él.
Latode, hog à meg terŏ bŭnŏſtŭl erŏſsen keuan-
nya Iſten, az el vŏtnec meg adáſat, es azokat à kic
meg nem adgyac, kemenyen fenyegeti, à kic penig
len meg adgyac, azoknac életet iger. Annac oka-
ért, miuel hogy hiuén à Chriſtusban, à pœniten-
ciánac mélto gyŭmŏlchęt teremti Zachæus, à ki
annac elŏtte chac teſt ſzerent vala, lelec ſzerentis
Abrahamnac fia lŏn, es azoc kŏzze ſzamlaltatec
kiknec ŏrŏkſégŭl igertetet az iduŏſseg, es az ŏrŏc
let, vrunc peniglen, oly igen gyŏnyŏrkŏdéc az ŭ
meg

meg tereſében, hogy ſziuében valo ôrômét el nem titkolhata, hanem nyelueuelis kifakaſztá, mondúán.

Ma iduôſsege lôt è háznac, azért hogy teis Abrahamnac fia uagy. En à házon ũ magát ertem Zachæuſt, kinec iduôſsege lôn midôn bũne meg bochattatec. Mert ha az iduôſség, minden ioknac mellyeket ISTEN az ôueinec keſzétet, es bodog ſagnac allapattya (azoc kedíg, à kiknec bũnôc meg bochattatot, ſzent Dauidnac mondáſa ként bodogoc) bizonyára ottan iduôzült remenſégben, à ki bũneitũl meg menekedet. *Mert à uegre iôt az embernec fia, hogy meg kereſse, es iduôzzebe azt, à mi el ueſzet.* Imhol miert ment volt be Zachæuſnac házába. Nem hogy ioua hadgya ſzokot bũneit, es gonoſságat, nem hogy ũis reſzelkedgyec az ũ alnakſagíba, hanem hogy ki vigye ũtetis mind bũneibôl, mind à veſzedelembôl, melyre menendô vala, bũnôs voltaért. Mely mondasba, meg ielenti aztis, mi lôt legyen ũ nekifô tiſzti è vilag ſzerent. A bũnôſôknec meg kereſése es iduôzetése. Pſal: 31. *Chriſtuſnac ſô tiſzti.*

Az Harmadikrul.

Ez

Azert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

EZ mai napon, az az egyhaz ſzenteleſe napian azert oluaſsuc ez Euangeliomot mellyet rõuideden meg magárazec, miuel hogy, mikeppen Zachæus akcor lõn Abrahamnac igaz fiaua, es tellyes ſzent haromſagnac lelki templomaua, midõn Chriſtuſt nem chac házába, hanem à hitnec altala lelkebeis fogada, azonképpen ezis è ház, melybe moſtan az Iſten igeiẽnec halgataſara egybe gyũltetec, regenten è mai napon lõt volt Iſtennec kilsõ templomáua, es imadſagnac házáua, mikor ki valaſztatuan à tõb kõzõnſeges emberi kézzel eppet tetet házac kõzzũl, es az arra valo ſzokot ceremoniakcal, es imadſagokcal, meg aldattatõt es meg ſzenteltetet, es tellyeſséggel az vrnac tiſzteſsegére foglaltatot.

Mire ualo ez innep.

Mert hogy meg erchétec ez az innep, annac à meg ſzenteleſnec emlekezetire rendeltetet, hogy eſztendõnkent arrul meg emlekezuen, halat adgyunc rulla hogy à mi Iſtenũnc, kõztũnc lakozic, es az ũ iclen voltanac bizonyetaſara, effele lathatan ſo hazatis eppetetet maganac mi veltũnc.

Iſtennec

Ha peniglen aztis akariatoc erteni holot, es mikor kezdettenec az emberec templomot eppeteni es ſzentelni az ũ teremtõiõknec tiſzteſsegére, meg mondom, es à ſzent iraſnac hiſtoriaibol igen ſzepen elõtõkbe adom. Oluaſsuc hogy Noe à viz

ózón vtan oltart raka, es azon aldozéc. Abrahamis kedig, minec vtanna Iſten parancholattyara, hazaiabol ki budoſuan à helyre iutot volna, melynec Sichem vala neue, ũis oltart chenale, es ot hiua ſegetſegũl az vrnac neuęt. Azonképpen Iakobis, meſopotaniabol valo meg terése vtan, Bethelnél oltart eppetuen, azt à helt Iſten hazánac neuezé. Es ezec mind à termeſzetnec tóruenyebe voltanac. Az ó tóruenybe oſzton, Moyſesnec meg hagya Iſten, hogy eǵ igen ſzép draga ſatort chenaltatna, hoǵ à lenne templom helyet az Iſten nepe kózót. Mellyet midón naǵ ſzepſéggel es dragaſaggal chenaltatna, à kóſseg, anni ſoc ezũſtot aranyat es egéb arra valo ſzerſzamot horda egbe, hoǵ fólóttebis vala annal à meni kel vala, annac okaert meg kialtata Moyſes hoǵ ſenki tóbbet ne hozna. Gen. 12. Gen. 35.

De Salomon elót, órókſégre valo meg maradando temploma nem volt à mi Iſten ũnknec è földón, hanem ũlón elsó, ki meg bochũlhetetlen draga hazat eppete Hieruſalembe, az vrnac neue dicheretire. Melynec eppũletire valo kóltſéget: Dauid az ũattya eltébe ſzerzet vala. Száz ezer talentom aranyat. Ezũstót ezerſzer valo ezer talentomot. (Mely naǵ ſoña penzt tegén kedig ez, én ki nem tudom mondani, más ſem azt hiſzem) Rezet, vaſat, meg ſzamlalhatatlan ſokat. Fát kóuet, alchokat es egéb féle meſtereketis ſzerze hozza. *Salomon eppéte elsó templomot.* *1. Par. A tem. ual.*

A tẽplom eppůletihez ualo keſzůlet. Dauidnac holta vtan oſzton, mikor az eppetéshez akarna Salomon kezdeni, oly kezůlettel keſzůle hozza, hogy chodalkoshatic minden raita, valaki vagy hallya vagy oluaſsa.

Mert harmincz ezeren voltanac, chac azokis à kic eppůletre valo fát vagtanac à Libanusban. Tiz tiz ezerekent minden holnapba. Kő vagoc, à kic à hegyből kőuet ſzaggattanac, es megfaragtac, ńolczuan ezeren: megint à kic terhét viſseltenec, hetuen ezeren. A palléroc, kic à ſoc munkalkodo nepeknec parancholtanac, harom ezeren es harom ſzazan. Az eppůletnec ſzepſéget, kőnyeb embernec gondolattyaual meg fogni, hogy ſem mint nyeluéuel ki ielenteni. Mely midőn el vegeztetet volna, ſzép ſteni dicheretekcel, es ſoc áldozatokcal ſzẽteltetéc meg, vgy añera, hogy huſzõ két ezer ökrőt, ſzaz huſz ezer bakot aldoztatot volna meg Salomon. Ezt à Salomon templomat, mikoron Nabugodonozor el rontotta volna, vionnan meg éppétec es meg ſzentelec Ioſue es Zorobabel. Megint az vtan, miuel hogy az Iſtentelen Antiochus el foglalta es meg főrtőztette vala, az Machabeuſoc viſza vőuec, meg tiſztétac, es nagy örőmmel ůkis meg ſzentelec. Es azt rendeléc, hogy eſztendőnkent innepet illenenec à meg ſzenteleſnec emlekezetire. Teczetis es kedues volt Iſten elől, ezeknec aitatoſsagoc, kic ů ſzent felſségnec templomot raktanac. Mert ha nem teczet vol

Templomnac meg ſzenteleſe.

3. Reg. 5.

2. Par. 7.

2. Eſd: 7.

ch. 4

na

na, ſem azt nem parancholta volna hogy rakíanac (mikeppen Moyſeſnec paranchola à ſator chenáſtaſt, es Salomonnac à templomnac eppetéſet) ſem Beſeleelt es Oliabot be nem tóltótte volna az ú ſz: lelkéuel, hogy à ſatort hozza tartozo ſzerſzamokcal, meſterſegeſsen meg tudtac volna chenalni. Exod: 31.

Templomot miert rakat Iſten maganac

Oka peniglen mi legyen, hogy az Iſten it è fóldón hazat akart magánac rakatni, kóńú meg mondanunc Nem ſzúkólkódic ú haz nelkúl à bizonydolog, vgy mint ki hazba lakoul be nem rekeſztethetic, mert mind à menńet mind à fóldet be tólti. De mégis igy teczet az ú bólcheſegénec, hogy temploma leñe mi kóztúnc. Hogy aual, vgy mint ſathatando iellel bizońetanáia meg, hogy ſzúntelẽ velúnc akar leñi es maradni. Mikor valamely ember, egy varasban nagy kólchéggel friſs hazat chenáltat, meg teczic abbol, hogy ot akar laknites ninchen ſzandeka reia hogy oñet meſze tauozéc. Azonképpen à mi Iſtenúnkis, midón templomot rakata az ú hiueiuel, azt mutata meg, hog lakoſsa lót à mi varaſinkba, az az, mindenút ualahol az ú hiuei lakozúc it uagon uelúnc, nalunc marad ú el nẽ hag minket, chac mi ne ſzakadgyunc el ú túle. Ennec nagyob bizonſagára, mihelyen à frignec ſzekreńet be vittec volna, ottan meg telec kóddel az Hieruſalemi templom, el annéra hogy à papoc benne nem maradhatnac vala, mert az vrnac 3. Reg:

dichőſége meg tőlte vala az Vrnac házat. Es az Iſten imigyen ſzólla Salomonnac. Meg ſzenteltem ezt à hazat, mellyet eppetettel, hoġ ot helyheztetném az én neuemet mind őrőkce, es ot leſznec az én ſzemeim es az én ſziuem minden időkben.

Kilső ielekcel miert bizonet tya Iſten ielenuoltat.

Nem chac euel kedig, hanem ſoc egéb kilső ielekcelis bizony etotta meg à kegés Iſten, az ű mi kőſztűnc valo ielen voltat, azert, hoġ az emberi ġarlóſag valamikor ne ketelkedhetnęiec az ű ſegetſége felől, à haboruſagoknac ideięn fő képpen, midőn azt velhetnęiőc hoġ el tauozot volna mi tűlűnc. Vġ mint Iſten felől azert, erre valoc à templomoc.

Templomunknac mi uegre kel nekűnc lenni.

De minekűnc vallyon mi végre kel templomunknac lenni? A végre, hoġ az mennyei tudomańác meg tanulaſara valo oskoláne, lelki oruoſſagoknac patikaia, es imadſágnac haza legén. Hoġ tanulo oskolánac kellyen lenni à templomnac, bizonyſagot talalunc arrul, mind az ő tőrueńbe, ſ- mind az Euangeliomba. Ioſias kiraly, à templomba ġűite az egeſz népet, ot oluaſtata, es maġarazta meg előttőc, Moyſeſnec vtólſo kőnuęt, kic Deuteronomiomnac hiuunc. Esdraſis à templom

A templom oskola.

2 Kegi 23.

8.
9.
0.

elcibe egbe hiua à ſokaſagot, es vġ prædicálla nekic az Iſteńec tőrucięt. A mi vrunc Ieſus Ckriſtuſrül peniglen, egy nehany helyen oluaſsuc az Euangeliomban, hoġ à templomban prædicallot es tanetot.

tot. Nekünkis azert, ide kel gülnünc az Iſten igeiénec tanetasára, es tanulaſara.

Touabba àzis igaz hog à templom lelki oruoſ ſagoknac patikaia, mert miképpen regenten, az Hieruſalemi templomban leſznec vala az aldozatoc, es à tiſztuláſoc, azonképpẽ minallunc, à ſzentſegec, mellyekcel az mi lelkeinknec naualyai oruoſoltatnac, it ſzolgaltatnac es oſztogattatnac. Szent Pál Apoſtol ideién, egbe gültenec à kereſztyenec, es vg vöttec az vr vachoraiat, mies egybe güluén eg bizonios helyre, gakorlyuc mind azt ſ- mind à töb ſzentſegeket. Vegezetre imadsagnac helyénec kel tartanunc à templomot, à mint vrunkis ſzól felöle monduan. Az én házam, imadſagnac helyenec hiuattatic. Sz: Peteris, ſz: lanoſsal egetembe, à templomban mennec vala fel, az imadſagnac ſzokot oraiara, es ot imadkoznac vala. De chac Salomonis meg taneta minket reia, hog imadkozo hely legyen à templom, midön az ü tüle eppettetet templomot meg ſzenteluén, nagy hoſzu imadſaggal könyörge vgyan ottan Iſtennec.

Lelki oruoſſagnac patikaia.

Imadſagnac helye.
Matth. 21.
Acto. 3.
3. Reg. 8.

Es iol lehet ſzabad à kereſztyeneknec, akarholis tiſzta kezeket Iſtenhez fel emelni, es az vrnac könörgeni, iduözetönknec peldaia ſzerent, ki nem chac à templomban, hanem neha à hegyen, neha à kertbenis imadkozot, mind az altal, miuel hog igteczet Iſtennec, hog valami arra valo hely legen, holot ü ſzent felſegénec egetembe könörögiünc es

Imadni mi-

eſedezzũnc,ſenkinec nem kel mikor annac ideie es rendelt oraia vagon,innep napon kiualtkèppen,ki maradni à templombol,hanẽ oda kel gũlni,ót dicherni es imadni az menbeli vr Iſtent. Mely nagy ereie legen kedig, à templomba valo imadkozáſnac,meg tanulhattyuc à Salomon kiralynac hiſtoriaiabol,ki à templomnac ſzenteleſekor ig imadkozéc. Vram Iſten tekench à te ſzolgadnac imadſagà ra, es az ũ kõnyörgeſere. Halgazd meg à dicheretet es az imadſagot mellyet à te ſzolgad imadkozic ma te elõtted,hogy legyenec nitua à te ſzemeid ęiel nappal erre è hazra,melyrũl ig ſzollottal. Ot leſzẽ az én neuem, Halgaſd meg az imadſagot mellyet it è helyen imadkozic à te ſzolgad,halgaſd meg à te nepednec Iſraelnec kõnyörgeſetis, mellyet kõnyörõg teneked ez helyẽ. Es midõn meg halgatándod le ig kegelmes ũ nekic. Es minec vtanna ſoc ſzót ſzaporetot volna kõnyörõguen,es eg nehany féle dolgokat es nyaualyakat elõ,ſzamlalt volna,arra keruen az vrat,hog ha vagazokert vag egéb ſzükſegekert,nem chac vgan ot à templomban, hanem meg tanul leuęnis es oda à fele forduluán es nézuen valaki kõnyörgenc,meg halgatnaia ũtet: Végre az Iſten ig felele neki az ũ imadſagára. Meg halgattam à te imadſagodat es kõnyörgeſedet, mellyet kõnyörgõttel én elõttem. Meg ſzenteltem ezt à házat mellyet eppetettel hog az én neuemet õrökce ot helyheztetném,es az én ſzemeim es ſziuem ot leſzen min-

Templomba kel imadkozni bizonyos orakon.

Templombeli imadſagnac ereie.

3. Reg: 8.

Deut. 12.

minden időben. Latode hogy azt igéri ű ſzent felſé-
ge, hogy mindeneket meg halgat valakic à templő-
ban akarmi dologrulis kőnyörögnec ű neki.

Hogy ha azert arra à templomra melyben okta-
lan allatoc aldoztattanac, ollyan tekenteti volt Iſtē-
nec, meniuel nagob legén à mienkre, akarkies meg
gondolhattya, holot nem bakoc aldoztatnac, ſem
boriuc ſem ökrőc, hanē az artatlan barannac, Ieſus
Chriſtuſnac ſzeplőtelen es tiſztaſagos ſz: teſte ſz:
vére. Es nem arnyekban, hanem az Euangeliomi
tudamannac vilagoſsagaban iarunc. Annéual in-
kab peniglen, miuel hogy eg nehaň féle dolog va-
gyon, mely à kőzőnſéges gűlekezetnec helyen na-
gyob aitatoſsagra indethatnac minket, hogy nem
mint egébűt. Előſzőr az Iſteñec igereti. Mely aual
biſztat hogy à hol ketten vagy harman egbe gűlűnc
az ű neueben kőzőttűnc vagyon, es à mit kerűnc
meg adgya minekűnc. Igeretnec ereie vagyon ab-
banis, hogy imadſagnac helyenec neuezi à templo-
mot, mert annac nem neuezneie, ha azt nem akar-
naia hogy it imadkozzunc es azt ſem parancholna
ia ha meg nem akarna halgatni. Touabba, azok-
nac kikben nagyob buzgoſagot latunc, hogy nem
mint magunkban érzenenc, peldaiokis gerieſzte-
heti à mi ſziuűnket. Hazunknal, auagy egyeb titoc
helyen, midőn egyedűl imadkozunc, ſenkitűl pel-
dat nem vehetűnc, de à gyűlekezetben, ebreſzte-
nec minket, az Iſten felő es ſzerető atyafiak

Templomank ra Iſtennec tekenteni.

Aitoſsagnac okai à templomban. Matth. 18. Iſten igereti. Luc. 19.

Eg

nac io pelda adàſoc. De chac à he[illegible] mi volta-
A helnec mi uolta. is neminemũ oc adás, az aietatoſsággal valo kõ-
nyõrgeſre. Az embernec elmęie indettatic, tud-
gyuc azt, az erzekenségec altal. Midõn azert la-
tom az Chriſtus eletènec, es kén ſzenuedeſenec
hiſtoriaianac kepeit à templomban, azonképpen
à regi ſzent Iamboroknac abrazattyokat, maid
vgyan lehetetlen dolognac teczic, hog azokbol
valami Iſtenes gondolatoc, es mind aiętatoſság-
ban, ſ-mind egyeb ioſzágos chelekedetekben az
ũ kòueteſekre valo mozdulas nem tamadna el-
membe, ha oly igyekezettel mentem oda, à mine-
mũuel kellet menniem.

Ezec ig leuęn, bizonyoſoc legyũnc benne,
Templomot gyakorlani ſzũkséges de mint. hogy ſzũksèges, es alkalmatos dolog à templom-
nac gyakorlàſa. De meg laſsa minden ember, hog
ne egyebet, hanem azt miuellye ot à mit illic mi-
uelni, mert azokat, à kic az Hieruſalemi templom-
ban, è vilàgi dolgokat chelekednec vala, el nem
tũre Chriſtus, nem tũri el aztis, ha mi az ũ hazaban
trechelũnc, heuolkodunc, teſtoua iarunc es ſetalũc.
Annac fõlõtte, vgy epechũnc es ekeſechũnc kilsõ
templomokat, hogy fõképpen es elõſzõr mi ma-
gunc igyekezzũnc Iſtennec tiſzta templomi leni.

Mi haſzon abban, ha ezt è kòbõl rakatot
templomot, ſzép ruhakcal es karpitokcal meg õl-
tõztettyũc, zõld agakcal meg ekeſettyũc, ha mi
magunkat buiasággal, reſzegséggel, minden go-
noſsa-

noſsággal es alnaksággal meg fŏrtŏztetty ũc? Mit haſnal, hog gyertyat egetũnc it, ha mi bennũnc ne fenlic à hitnec vilagoſsága, es nem ég az ſzeretetnec tũze? Nem eleg az hog ekes templomũcleg en hanem azis kel hozza hog mi magunkis templomoc legyũnc. Sŏt ezis è templomnac ekeſsége, azt adgya elŏnkbe, mint kellyen minekũnc az anyaſzentegházba iarnunc, vgy mint nappal, vgmŏd ſzent Pal ekeſsen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegségben, nẽ buiaságban es tiſztatalanságban, hanem ŏltŏzzetec az vr Ieſusban, es à teſtnec uet ne chelekedgyetec. Nem tudgyatoke hog ennec temploma vattoc ti? Ha ki ezt è templo- meg fŏrtŏzteti, el veſzti azt az vr Iſten.

Templomnac ekeſsége mit iegyez. Rom: 13.

I. Cor: 3.

or volna ſzép ekes imez templomis, mi- dŏn iambor io taneto es pelda ado papoc, ſoc Iſten nepec gyũlnénec bele, hirdetnęiec, es halgatnáiac az Iſten igęiet, elnénec à ſzentségekcel es buzgo ſziuel imadkoznánac. Effele chelekedetekcel aldatnęiec meg ualoba à mi eghaznc, illyen ſzent dolgokcal illetnęiec es ſzenteltetnęiec az eghaz napiais. Gonoſz ſzokas az, mellyet ſzert- rent à kŏſseg kŏzŏt latunc, hogy eg nehany lubol egbe gyũlnec oda, à hol tudgyac hog eghaz napia leſzen, de nem az Iſteni ſzolgalat kedueiert hanem iaczaſra, dobzodáſra reſzegségre. Es mi- dŏn eleget iaczottanac, haſokat iol meg tŏltŏt- à bor el vette efzeket es meg dihŏſitŏtte ũket, feg-

Templomnac igaz ekeſsége.

az nap

uerre kelnec vagdallyac es ólic egymáſt. Nemelyecpeniglen, vagy vgyan ottan, vagy az vton haza mentekbe, az nagy reſzegségnec miatta meg fuladnac. Hogy ne ſzollyac azokrul, à kic oly ondoc fertelmeſeget miuelnec, midőn meg heuetette es fel gerieztette teſteket à bor, hogy az Lotnac vetkétül, mellyet reſzegségbē chelekedéc tulaidon leanyaual, nem meſze iarnac. Ezé az eghaz ſzenteleſ-

Gen: 19. nē ſzenteltetic hanē fórtóztetic ezekcel az Iſteñec eghaza, es oly vtalatoſsa leſzen hogy az Iſten ot nē lakhatic az ſoc rutságoc miat, hanem à pokolbeli órdög foglallako helyt magánac. Vaj vai hogy nē iartoc el tiſztetekbe ti földes vrac, hogy nē tilcyatoc ioſzagtokban es falutókban ez illyen Iſtentelenségeket. Ha valaki hazatokra es nemes v[illegible]ok-

Földes urac tiſzti. ra hátalmaſul meñe, bizoń nem ſzenued [illegible]ec el ottā azt kezdenétec emlegetni, hogy ez eg[illegible] à quinque caſuſoknac, es feigre iarnátoc annac à hatalmaſnac. Miert ſzenuedítec el tahat, hogy az Iſtē hazara effele toluaioc meñec, az imadságnac helyet latrok nac barlangiaua teſzic? (Ti dolgotoc es ti tiſztetec volna, meg bűntetni ez illyen hituan erkölchű embereket. De tudō miert nē miuelitec, mert az ű bűnökcel kereskedtec, es haſznot uartoc gonoſságokbol. Nem chac nem bantiatoc, hanē inkab őrű lirec hogy torkoc tőlteig iſznac. Szeretitec hogy ſoc [illegible]otockél el akcor. Es añac okaert, azt mondgá [illegible]ec Eſaias, hogy az oruoknac tarſai vattoc. Tar-

ſalkod-

ſalkodtoc à más ember bűnebe, midőn tiſztetec ſzerent nem bűntetitec űket. Es mineműc ti magatoc vattoc, iſpankaitokis ollyanoc. Mert űkis nem igékeznec azon, hogy haboruságes őldőkles tamadáſt el tauoztatnánac, hanem elő bochattyac à bolőd kőſséget beñe, hogy chaté patét, vagdalkodáſt, verekedéſt miuelheſsen. Vallyon miert? A birſagert. Panaſz, penz, kaloda valtſag, birſag iar nekic oſzton, midőn iol meg vaſarlottanac. De ha mihelt el kezdic à morgáſt, ottan el hagatnáiac vélec, nẽ telnęiec erſzeńec, Iol vagon ioſ, ugy kel en hiſzẽ meńorſzágba menni. Nem oda bizon, hanem pokolba. A ſokadalmazas ſem ide valo volna, hogy az egház innepere à czigan ſatorokcal gűlnénec à ſalanc kadaſoc es aprokalmarkác. Kic ki hitęgetic à templombol, auagy meg tartoztattyac hogy à felé le menńenec, à nepeket. Ezis az őrdőg talalmaña, igy ueti meg haloiat, hogy ſokakat fogion meg kic kel őrőkce eggyűt à karhozatnac tűzeben egien. Ketség nelkűl ugánis őrdőgtűl vadnac à kic az Iſtè igęiet nem halgattyac, egy kis vaſarláſert, auagy egyeb heuolkodo dologért el mulattyac à prædicatio halgatáſt es egęb Iſteni ſzolgalatot. Es mikęppen az ű attyoknac az őrdőgnec keuanságit chelekedic, azonkeppen iőuendőre reſzeſec leſznec az ű őrőkſegebe, az őrőkce valo tűzben mely keſzettet à Satannac es az ű angyalinac. Mi hogy attul meg oltalmazhaſsuc magunkat, más eletbe, es más

Iſpanoc.

Egyhaz nap ſokadalomrul.

Iohan.

M

erkől-

erkölchbe öltözzünc. Követsüc Zachæust, ki à Christusnac az ü hazaba valo be menetelén, meg valtoztata életet, nem gonoszbra, hanem iobra. Be iöt mi közzenkis az Isten, es à mint meg mondoc, euelis meg ielenti, hogy nálunc lakic, miuel hogy házat es templomot rakatot köztünc magánac. Ne kergessüc ki tahat innet ütet. Mert bizon ki kérget tetic azoktul, valakic kilömben viselic annal magokat, à mint ü keuannaia. A lón à többi közöt egy oka, hogy à Hierusalemi templomot el torete, es à Sidoktul à pogan nemzetségec közze költözéc Christus, az ü Euangeliomiaual egétembe, mert meg förtöztetec à templomot, es sib vasárra, tolua ioknac barlangiaua töuec. Félec raita, hogy à ne légen oka annakis, hogy soc templominkat töretec es pusztettatta el nektünc, es naponként töretiek, pusztettattya, kit törökcel, kit az eretnekekcel, hogy à mi eleinknec aictatosságoktul el tauozuán, nem szentellyüc meg à templomokat, az Euangeliomnac buzgo halgatasaual, à szentségeknec gákorlasaual es kegés imadságokcal. Akarmire nagób gondunc vagon hogy semmi mint ezekre. Ennec okaert pogan es eretnec nepec iöttenec be az Isten örökségébe, meg förtöztettec es el rontottac az ü templomit, el pusztetottac à kereszteyenséget. Félec penigen raita hogy emelis inkab meg vtal minket es el vét elöle az Isten, ha meg nem terünc es pœnitenciat nem tartunc.

Hierusalemi templom romasanac oka.

FŐ DOLG

KAT, MELLYEKRŐL E KŐNYVB emlekezet vagyon, hanyadic leuelen kellyen meg talalni.

A.

Adakozni kel. 439
Aldos ſzolga minden emb. 794.
Aitó allo á ſzent lelec. 304.
Alhalaito, alÓlba valo be menetel mi legyen. 296.
Áldozatnac ſzeleſege. 116.
Hatara. 117.
Alamizſnalkodaſnac haſz. 533.
Alapattya az anyaſzentegyhaznac. 124
Alattoſſagnac ereie. 573.
Ananias Epiſcopus Aure: 195
Angyaloc őrülic meg tereſ: 425.
Mint ertic az mi gondolatinkat. 16
Athanatlanoc. 12.
Miert ielenne fennyes ruhaban. Ibidem.
Anyaſzentegyhaz mindenkor vagyon. 395.
Meniſcziot teſen Vele Chriſtus. 750.
Anyaſzentegyhaznac rendeleſerul 155. es az vtan. Minden nemzetſegből vagyon. 116.
Feie vagyon. 715. Chriſtus az. 23.
Kezdete, neueſe vege. 458.
Anyaſzent egyhaz Chriſtus iegyeſe. 749.
Apologia conf: Auguſt: vallya az traditiot. 165.
Apoſtoloc betegeket gyogyetottanac. 216.
Antichriſtuſrul es minden allapattyarul es dolgairul. 854. es az vtan.
Apoſtoli hatalom es erő. 213
Elő beſzeddel valo rendeleſec. 155.
Ariuſnac teuelygéſe. 345.
Annac bizonyetaſi. 2[illegible]1.
Attiafiuiſzeretet mit keu[illegible] 17[illegible]
Atokcal miert élűnc. [illegible]

B.

Baluanyozoknac imaias haſontalan.
Banattal fölőtteb valgunknac artunc.
Batoreto ſzent lelkek.
Békeſeg kőzőn[illegible] Annac haſzn

aiton michoda. 304
108
anokrul 741
egünkbe mit kel miuelni 839
Bizonſagot 3. keppen kel tenni Chriſtus felől. 238
Bizonyoſoc lehetünke benne hogy valaſztattunc es idoszű lünc. 141. Es az vtan.
Bochatas. Meg bochatani ſzükſeg. 437
Meg bochataſnac modgya. 809
Bodogſagnac meg talalaſa felől valo velekedes 608
Bűn, lelki poklosſag. 629
Ennec gyogyulaſa. 632
Bűn felől valo itelet. 796
Bűn oka az nyaualyanac. 130
Bűn, hit es pœnitencia altal bochattatic. 72
ős bűnől nem itilhet. 448
bochattac az Apoſt. 84
ec bochanattyat nyeri az diag. 188
ők as meg halgattya az 181
e négy dolognac kel tatni. 569
pap mint bochathaſſa c bűnet. 85
chanattya mikeppen vaſzentegyhaze. 94
Bűnnec ellenereti veſzedelmes bizodaſom nelkűl. 571
Bűnős ember el veſzet garas. 424
Bűnősőkre gondgya vagyon Chriſtuſnac. 420
Veſzedelmeket bannya Iſten 803

C.

Chaſzar a doiarul. 817
Chelekedetűnc elegtelen magaba. 609
Cheledes ember ne tarchyon gonoſzokat. 417
Chriſtus fel tamadaſanac ſoc bizonſagi. 5. es az Vtan. Kilőmb kilőmb chelekedeti. 13. Első hirdetői. 15. Tulaidon hatalmāual es dichőult teſtbe tamadot fel. 20. Kertbe. 19. Mit talalt fel [illegible]ual maganac. 20. [illegible] Azokba kic legyen [illegible]
Chriſtus menybe menetele. 217
Teſtenec helye: ibid.
Aldomāſa. 223
Lathato menybe menetele. 224. Bizonſagi. 225
Haſznai. 228. Iteletre ualo iouetele. 226
Chriſtus ſemmit nem irt. 157
Nem minden emberi ſzerzeſt karhoſtat. 160
Chriſtuſt kergetic bennűnc az hitetlenec. 248

Chriſtus iuhainac bizonyos ſé-
lec. 309
ſmadtatic. 350
Chriſtus Iſten es ember. 328
ôrôc Iſtenſege. 343
Neuebe kelkerni. 180
Chriſtusba ôltôzni mi legyen.
800
Choda tetel nem mi hiuata-
lunc. 176
Chodat kelle minden kereſzt-
yennec tenni. 214
Chodac ielentic az Euangeliom
nac ereiet. 274
Chodac Hieruſalem veſzeſe elôt.
543
Credentianac pecheti. 82

D.

Dihôskôdnec az Iſtentelenec à
hiuec ellen. 245

E.

Eghazi nepec mentſege 398
Hatalma kettôs. 89
Eſedel talalas michoda. 306
Eſedeſt mi nem tiltunc. 513
Eleinknec moſtaniaknakis aie-
toſsagoc.
Elô beſzeddel valo ren-
rûl. 155. Es az vtan.
Elmenknechomalyos volta. 782
Ember el veſztheti à malaſztot.
142
Ember es Iſten kôzôt valo kôtes.
67
Emberi gond viſele-
Emberi nemzetnec l
lyai.
Szorgalmatoſsaga haſz ont
lan. 656
Eletnec rôuid es nyaualyas volta
836
Emberi ſzerzes. 159
Emberi tudomannal Chriſtus
mondaſat hogy erched. 159
Enekeles az proceſsioba. 198
Erdemes à gonoſzoknac ôleſe.
472
Ereiet az Iſtenes eletnec kic t
gadgyac.
Eret nekec ſoc fele oſzolna
Eretnekec ſzagatryac meg a
lot.
A tôrôkôket inkab ſzeretic
hogy ſem minket: 815
Vallyac à harom ſzemelyt. 323
ôrdôgnec ſoldoſi. 816
Eretnekeknec meltatlan kereſec.
176
Ragalmazaſoknac o
Maſunnet
ſzedeln

Eſzkôzôc m ne
lanoc.
Eſzkôz es kôzbe et
lo kûldes.

okat mi legyen. 112.
Euangeliomban uagyon à traditio. 157.
Euangeliom felől vilagi velekedes. 205.
Euangeliom mi legyen. 206.
Miert hirdetettic à hiueknec. 784.
E Vilag tenger. 453.
E Vilagi bekeſeg. 64.

F

Faidalam, kereſt. 128.
Farkas mi legyen. 107.
Farkas az eretnec. 108.
ôrdôg. 107.
Feiedelmeknec miuel tartozunc. 826
Feiedelmi tulaidonságoc. 822.
Tiſztec. 823
Feiedelmec büntetſéc à gonoſzokat. 417.
Ellenec[illegible]nc tama[illegible] 821
[illegible] 84[illegible].
[illegible]4.
[illegible]kűl való vol[illegible] 332.
[illegible] mi legyen. 799
[illegible]ichoda. 495

G

Gehennanac miert hiuatic à Pokol. 473.
Gyermekec kereſztſegerűl es kereſztſegnec ſzertartaſirul. 598.
Gyermekeknekis hitec lehet. 736.
Gyertyat viſelűnc halottac elôt. 675.
Gyonaſnac ſzűkſeges volta. 90
Gyűmôlchtelen nemellyekbe azige. 447.
Gonoſz birakrul. 701
Iuhokrul 310. beſzedô Vrakrul. 47.

H

Hala adaſrul, es hala adatlanságrul. 637.
Es az vtan
Hala adatlanságos emberec. 804
Halat mint kel adni. 641.
Halaſzoc à prædicatoroc. 452
Halac az emberec. Halot moſni, ki ſzallani mi legyen. 457.
[illegible]allani ha iot akarunc iot ſzólanunc maſrul. 436
Halal michoda, es honnet vagyon. 667
Miert mondatic alomnac. 846.
Halal ellen vigaſztalas. 678

Halaſtul felni nem kel. 680
Halottaknac temeteſerűl. 669
Es az vtan.
Halottac czimererűl. 675
Hamis prophetakat az ördög miert bochát. 295
El kel tauoztatni. 416.
Hamis prophetac. 499
ŏnikel magunkat tűlöc. 500
Honnet es houa iűnec. 502
Mint iűnec. 503
Miert farkaſoc. 504
Mint eſmertetnec. 505
Gyűmölchöc. 506
Iutalmoc. 513
Hamis fő propheta Antichriſtus. 854
Hamis Iſteneket rekeſzt ki az eggyeſseg. 319
Harom keppen lattatic Chriſtus. 604
Haſzontalan imadſagoc Sidoke es[illegible]öke. 175
Haſznu[illegible]ment fel Chriſs. 231
Hazaſs[illegible], tőreſt ţic engedne[illegible]
Haz[illegible]g kiţnek igen ţöz[illegible]
Hen[illegible]gius.
Het nap[illegible]dulnec.
Het Kenver[illegible]
[illegible]eruſalem ve[illegible]
Hinnom völgye.
Hinnűnc mit ţel.
Hit ſzegesţinel dicher[illegible]
Hit né iduőzet cheleţeden nel kűl. 514 609
Laſſan laſſan neueţedic. 783
Hiti maſnac neţed mint haſznal. [illegible]
Hit mit foglal magaba.
ű maga puſztan, né[illegible]leg
Hittel veſzűc az idu[illegible]
Hitetlenſeg michoda.
Hitetlen eţnec dil[illegible]ſſe
Hitetlenec Chriſtuſ ţ[illegible] beninűn[illegible].
Hiuatalunţtul idegen ne ţeriűnc.
Hiuec es hitetlenec nya ţilőmbőzű.
Hozza nem tenni az irá es el nem venni [illegible]e [illegible]gyen.

eie. 164
szentlelec. 236
Igasag mienc es honnet vagyon. 152
Igazszeretet minemű. 281
Igazulas ket fele. 575
Imadsag michoda 169
i 185. haszna. 188. erre
lelec gerieszt. 261
dolog kel hozza. 170
Azoknac szenteleseg szegeserűl, es egyeb nsagirul. 688. Es az
adatot az aposto lok. 83
uetni. 71
nnis nem szűnt meg 157.
mn 155
Isten kelle, egyenlő az atyahoz, es az fiuhoz. 354
Errűl bőueb tanulsag. 256. Es az Vtan.
Isten titkairul nem kel tudakozni. 223
Istennec, valami haromkeppen mondatic. 861
Isten fő feiedelm, es miuel tartozunc nek 829
Isten tehet nyaualyainkrul. 12
Isten igeienec igye. 287
Fia igye 328. neue meg mondathatatlan 330. Ket keppen vetetic neue. 345
Igereti haual. 818
Igeienec ereie s olgaiban. 447
Igeienec vtaloi. 754
Istenneciobia micho 218
Haragian mirket 76
Isopnaciegy 3
Iszonyusag: 85
Romai Sereg. 854
Hamis prophetac. 855
Antichristus. 858
t kel az oldozashoz es kő 89
tatic, es mine 438
226

K

Karhozatnac oka. 288
Kazdagsággalminthelelni. 532
Neki szolgalni vaksag. 648
Kedues volt Isten igeie Christus szaiaban. 446
Kegyetlenekrůl, 758. 805
Kenyer az Isten igeie. 490
Ertelem es bőlcheseg ibidem
Kőnyhullatas. 491. a hitnec egygyessege. 492. A Christus 493. menyei bodogsag. 494
Kerni kel az tudomannac kulchat. 236
Kerni kel mindent Istentůl, es michoda az minden. 175
Kereszt negy fele. 243
K[illegible]tet [illegible] vi[illegible]nec az Pro[illegible] 96

Keletkedes [illegible]
oka.
Keuelyseghec ves[illegible]
ta.
Kiralyi emberrůl.
Kouasz mi legyen.
Ô Kouasz.
Kőuetseg minemů.
Kőzbe veteſnelkůl valo
meg tartatot.
Kulch: Két kulchot a[illegible]
stus az apostolokna[illegible]

L

Lelket atta Christus A[illegible]
nac.
Lelki [illegible]etetis Chri[illegible]
Lut[illegible],
L[illegible]lua[illegible]

B

Kesz
Ker[illegible]
I[illegible]nit iegy

tſelekben minden 592
c miert nem bizhat- 172
hinni az iuhokat mi 305
knec tudomanya ſzükſeg 216
dot eledelt etetni es za- izetitatni. 311
ruſaginknac oka es or- ga. 773

O.

nac tulaidonſaga. 97
ſedet vtallya Iſten. 47
nec inadaſa. 361

Orſzágat mint kel kereſni Iſtennec. 661
ôt arpa kenyer. 488

P.

Pálnac kegetlenſege. 246
Papoc bünt bochatnac. 95. 632
Papſag terhes, tiſzt. Ibid.
Parancholatoc harom feléc, es mellyic fele nagyob. 720
Parancholatokat, meg tarthatty ae ember. 611
Paſztorokrul. lo paſztornac tulaidonſagirul. 104. es az vtan.
Idegyen paſztor. 309
Az nem aitón megyen be 297
Nem rend ſzerent valaſztatot 299. maſonnet hag be.
Paſztoroc ellen panaſ 302
Mit kel benne 30
Paſztorunk
113
817
Ol.
822
269
nen-
Ibid.
254
357

Poganyoknac hiuatallyoc. 115
764
Poroſzloirul az ördögnec. 757
Publicanuſoc kic Voltanac. 412
Prædicatoroc à kic igazac ſzidal maſztatnac az hamiſsac dichertetnec. 451
Prædicator ſzaua Iſten ſzaua. 448
Prædicatornac nem ſzemelyeből kél böchülni az iget. Ibi.
Prædicatiot nem eleg hallani. 694
Proceſsio iaraſrul es minden modgyarul. 193. Es az vtan,
Prophetaknac ſzenuedeſec. 241
Prophetac kic legyenec igazac es hamiſsac 499
Honnet eſmertetnec. 505
Publ[illegible]uſokrul. 874

S.

Szabade töruenyked.
Szabattalanſagoknac
Sacramentariuſoc bolo. Miert nem imadgyac[illegible] ſeget.
Safaroc vagyuncfeienkent.
Saiatmarhabanis alnoc[illegible] ſag.
Szakadas.
Szallas adas.
Szam, adaſrul.
Szamar temetes.
Szantoföld neuö azegyh[illegible]
Szam adas mikor leſzen.
Szegenyeknec adni kel. Chac iamboraual k[illegible] tenni.
Senki nem tud[illegible] le[illegible]

Ré[illegible]
fec
T[illegible]
Ré[illegible]
Ség[illegible]
to
Regi[illegible]
go[illegible]
Reſt[illegible]
Reſt[illegible]
Ro[illegible]
ne[illegible]

...ſtén via. 594
...llyaba Iſten. 258
...catic. 272
...ertetic. 260
...ertul. 259. 354
...ſatoretaſanac peldaia. 236
...nteltnec mi mondatic. 689

...ſegec malaſztnac edeni. 612
...ieknec temeteſec 670
...llike az halottat. 672
...atrul. 688
...atoſsag ket fele. 653
...eſzedù kòſseg. 49

T

...hitetlenſege. 96
...zanvaſzentegy-
...keteſzedni.

Templomnac igaz ekeſsege. 889
Innepenecgonoſzilleſe ibid.
Templomot bóchùletbe kel tartani. 564
Termeſzet ereiebòl nem ertheti az iget. 592
Teremtet allatokon mit ertùnc. 208
Teremtónec fia Iſten 330
Teremtó à ſzent lelec. 258
Terhes, kózónſeges tiſzt az papſag. 95
Teſti iot conditionaliter kel kerni. 179
Teſti oruoſſaggal mint kel elni. 777
Tiſztaſag kiknec nem teczic. 508
Tiſztaſagnac es igaſ...gnac po-
...chai 37
...tec.
78
a-
809
...tan.
781

Vaſſani ſel bűnődet à pap előt 91
Vaſarnapot illunc ſzombatert. 691
Varia Chriſtus azmi tereſſűnket. 228
Veg vachora vtan valo prædicationac ſommaia. 120
Velekedeſec azakolrul. 115
Vendegec Kichodac. 395
veſpaſianus Chaſzar. 542
Veſzedelmes el mulatni à prædicatiot. 97
Vigaztalas egyebeknec halalan. 681
Világi ſzűſeginkrul valo igeret. 763
Vilagi ſocio adatic[illegible] ra.
Vy emberbe valo ől[illegible]
Vrnac Vduara.
Vrac es fő nepec ſzakart[illegible] hittűl.
Vrac ſzokáſarul.
Vtaloi az Iſten igeienec.

Z.

Zachæuſrul.
Zalag az ſzent lelec.
Zalaga az mi ſzabadulaſ[illegible] Chriſtus felſamadaſa

[illegible] kőnyuec nyomtataſáb[illegible]